

Suomen bruttokansantulon menetelmäkuvaus

Tilastovuosi: 2018
Versio: 12/2021

Sisällysluettelo

LUKU 1 TILINPITOJÄRJESTELMÄN YLEISKUVAUS.....	9
1.1 JOHDANTO	9
1.1.1 Suomen kansantalouden tilinpito (SKT)	9
1.1.2 Suomen talousalue	9
1.1.3 Kansantalouden tilinpidon organisaatio Suomessa.....	10
1.1.4 Kansantalouden tilinpidon valvonta- ja tarkastusjärjestelmät	12
1.1.5 Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmä.....	16
1.2 REVISIOPOLITIikka JA AIKATAULUT TIETOJEN TARKISTUKSILLE.....	20
1.2.1 Revisiopolitiikka	20
1.2.2 Aikataulut tietojen tarkistuksille	21
1.3 YHTEENVETO TUOTOSLÄHESTYMISTAVASTA	22
1.3.1 Viitekehys.....	22
1.3.2 Arvottaminen	23
1.3.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin	24
1.3.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö.....	24
1.3.5 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet.....	25
1.4 YHTEENVETO TULOLÄHESTYMISTAVASTA	25
1.4.1 Viitekehys ja arvottaminen	25
1.4.2 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin	26
1.4.3 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö.....	26
1.4.4 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet	26
1.5 YHTEENVETO MENOLÄHESTYMISTAVASTA.....	27
1.5.1 Viitekehys.....	27
1.5.2 Arvottaminen	27
1.5.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin	27
1.5.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö.....	28
1.5.5 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet	28
1.6 TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT	28
1.6.1 Kansantalouden vuositilinpidon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukot - kehikossa.....	28
1.6.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain.....	29
1.6.3 Hinnanmuodostustiedot ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos ostajanhintaisiksi.....	29
1.6.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta	30
1.6.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus	30
1.6.6 Muut validointimenettelyt	32
1.7 KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSERIAATTEET.....	33
1.7.1 Tuotoslähestymistavan kattavuusmenettelyt	34
1.7.2 Menolähestymistavan kattavuusmenettelyt.....	34
1.7.3 Tulolähestymistavan kattavuusmenettelyt.....	35
1.8 SIIRTYMINEN BRUTTOKANSANTUOTTEESTA (BKT) BRUTTOKANSANTULOON (BKTL)	35
1.8.1 Palkansaajakorvaukset	36
1.8.2 Tuotannon ja tuonnin verot	37
1.8.3 Tukipalkkiot	37
1.8.4 Omaisuustulot ulkomailta /-lle	37
1.9 TÄRKEIMMÄT LUOKITUKSET	38
1.9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset	38
1.9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset.....	39
1.9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset.....	39
1.10 TÄRKEIMMÄT TIETOLÄHTEET	39

LUKU 2 REVISIOPOLITIikka JA AIKATAULUT TIETOJEN TARKISTUKSILLE; TASOTARKISTUKSET EDELLISEN BKTL-MENETELMÄKUVAAUKSEN JÄLKEEN	41
2.1 REVISIOPOLITIikka JA AIKATAULUT TIETOJEN TARKISTUKSILLE	41
2.1.1 <i>Revisiopolitiikka</i>	41
2.1.2 <i>Tasotarkistushistoria</i>	42
2.1.3 <i>Aikataulut tietojen tarkistuksille</i>	43
2.2 MUUT KUIN EKT 2010 -SIIRTYMISESTÄ AIHEUTUNEET TASOTARKISTUKSET EDELLISEN BKTL KUVAAUKSEN JÄLKEEN	45
2.2.1 <i>BKTL varaumien poistosta aiheutuneet tasotarkistukset</i>	45
2.2.2 <i>Muut tasotarkistukset</i>	45
2.3 SUUNNITELTUJA PARANNUSTOIMIA	53
LUKU 3 TUOTOSLÄHESTYMISTAPA.....	54
3.0 BKT TUOTOSLÄHESTYMISTAVAN MUKAAN.....	54
3.1 VIITEKEHYS	57
3.1.1 <i>Tilastoyksikkö</i>	58
3.1.2 <i>Luokitukset</i>	58
3.1.3 <i>Erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt (SPE:t, engl. Special Purpose Entities)</i>	64
3.2 RAJATAPAUKSET	65
3.3 ARVOTTAMINEN	65
3.4 SIIRTUMINEN LIIKEKIRJANPIDOSTA JA HALLINNOLLISISTA KÄSITTEISTÄ EKT 2010 KANSANTALouden TILINPIDON KÄSITTEISIIN	66
3.5 SUORIEN JA EPÄSUORIEN ESTIMOINTIMENETELMIEN KÄYTTÖ SEKÄ KIINNITYSPISTEIDEN JA EKSTRAPOLAATIOIDEN KÄYTTÖ	67
3.6 KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSPERIAATTEET.....	69
3.7 YRITYKSET JA KOTITALOUDET (SEKTORIT S11, S14).....	71
3.7.1 <i>Alkutuotanto (toimiala A)</i>	71
3.7.2 <i>Jalostus ja palvelut (toimialat B_S)</i>	87
3.7.3 <i>Talonrakentaminen (toimialat 412+432_439)</i>	100
3.7.4 <i>Asuminen (toimialat 68201, 68202)</i>	107
3.7.5 <i>Kotitalouspalvelut (toimiala T)</i>	114
3.8 RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSET (SEKTORI S12).....	114
3.8.1 <i>Rahoituslaitokset ja rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S121–S127)</i>	114
3.8.2 <i>Vakuutuslaitokset ja vapaaehtoiset eläkerahastot (S128–S129)</i>	121
3.9 JULKISYHTEISÖT (SEKTORI S13)	125
3.9.1 <i>Valtionhallinto (sektori S1311)</i>	126
3.9.2 <i>Paikallishallinto (sektori S1313)</i>	131
3.9.3 <i>Sosiaaliturvarahastot (sektori S1314)</i>	139
3.10 KOTITALOUKSIA PALVELEVAT VOITTOA TAVOITTELEMATTOMAT YHTEISÖT (S15)	146
3.11 TUOTEVEROT, MUKAAN LUKIEN ARVONLISÄVERO	150
3.11.1 <i>Tuoteverot pois lukien arvonlisävero</i>	150
3.11.2 <i>Arvonlisävero</i>	154
3.12 TUOTETUKIPALKKIOT	154
LUKU 4 TULOLÄHESTYMISTAPA	156
4.0 BRUTTOKANSANTUOTE TULOLÄHESTYMISTAVAN MUKAAN	156
4.1 VIITEKEHYS	157
4.2 RAJATAPAUKSET	158
4.3 ARVOTTAMINEN	159
4.4 SIIRTUMINEN LIIKEKIRJANPIDOSTA JA HALLINNOLLISISTA KÄSITTEISTÄ EKT 2010 KANSANTALouden TILINPIDON KÄSITTEISIIN	159
4.5 SUORIEN JA EPÄSUORIEN ESTIMOINTIMENETELMIEN KÄYTTÖ SEKÄ VERTAILUVUODET (BENCHMARKS) JA EKSTRAPOLOINNIT	159
4.6 KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSPERIAATTEET.....	160
4.6.1 <i>Palkat ja palkkiot</i>	160

Kansantalouden tilinpito

4.6.2	<i>Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo</i>	160
4.7	PALKANSAAJAKORVAUKSET	161
4.7.1	<i>Palkat ja palkkiot</i>	161
4.7.2	<i>Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut</i>	165
4.8	TUOTANNON JA TUONNIN VEROT	167
4.8.1	<i>Tuoteverot</i>	167
4.8.2	<i>Muut tuotanto- ja tuontiverot</i>	167
4.9	TUKIPALKKIOT	168
4.9.1	<i>Tuotetukipalkkiot</i>	169
4.9.2	<i>Muut tuotantotukipalkkiot</i>	169
4.10	BRUTTOTOIMINTAYLIJÄÄMÄ	170
4.11	SEKATALO	170
4.11.1	<i>Maatalous (toimiala 01)</i>	171
4.11.2	<i>Metsätalous (toimiala 02)</i>	171
4.11.3	<i>Kalatalous (toimiala 03)</i>	171
4.11.4	<i>Muut toimialat (B – S)</i>	172
4.11.5	<i>Omatoiminen rakentaminen</i>	172
4.11.6	<i>Asuntojen vuokraus</i>	172
4.11.7	<i>Harmaa talous</i>	173
4.12	KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMINEN	173
4.12.1	<i>Pääomakantojen laskeminen ja kiinteän pääoman kuluminen</i>	174
4.12.2	<i>Lineaariset ikä-hintaprofiilit: parametrit</i>	186
4.12.3	<i>Geometrinen ikähintaprofiili: parametrit</i>	188

LUKU 5 MENOLÄHESTYMISTAPA.....192

5.0	BRUTTOKANSANTUOTE MENOLÄHESTYMISTAVAN MUKAAN	192
5.1	VIITEKEHYS	192
5.2	RAJATAPAUKSET	192
5.2.1	<i>Kotitalouksien kulutusmenojen rajatapaukset</i>	192
5.2.2	<i>Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen rajatapaukset</i>	193
5.3	ARVOTTAMINEN	193
5.4	SIIRTYMINEN LIIKEKIRJANPIDOSTA JA HALLINNOLLISISTA KÄSITTEISTÄ EKT 2010 KANSANTALouden TILINPIDON KÄSITTEISIIN	194
5.5	SUORIEN JA EPÄSUORIEN ESTIMOINTIMENETELMIEN KÄYTTÖ SEKÄ VERTAILUVUODET (BENCHMARKS) JA EKSTRAPOLOINNIT	194
5.6	KATTAVUUDEN VARMISTAMISTA KOSKEVAT PERUSPERIAATTEET	195
5.7	KOTITALOUKSIEN (SEKTORIN S14) KULUTUSMENOT	196
5.7.1	<i>Yleiskatsaus</i>	196
5.7.2	<i>Päälähteet ja niiden muunnokset kansantalouden tilinpitoon</i>	206
5.7.3	<i>Laskenta nimikkeittäin</i>	228
5.8	KPVTY:JEN (SEKTORIN S15) KULUTUSMENOT	263
5.9	JULKISYHTEISÖJEN (SEKTORIN S13) KULUTUSMENOT	264
5.9.1	<i>Valtionhallinto (S1311)</i>	265
5.9.2	<i>Paikallishallinto (S1313)</i>	266
5.9.3	<i>Sosiaaliturvarahastot (S1314)</i>	266
5.10	AINEELLISTEN KIINTEIDEN VAROJEN HANKINNAT MIINUS LUOVUTUKSET (= INVESTOINNIT)	268
5.10.1	<i>Yleiskatsaus</i>	268
5.10.2	<i>Keskeisimmät tietolähteet ja niiden muunto tilinpidon käsitteisiin</i>	268
5.10.3	<i>Yksityiskohtaiset varaluokituksen mukaiset laskelmat</i>	273
5.11	VARASTOJEN MUUTOS	294
5.11.1	<i>Yleistä</i>	294
5.11.2	<i>Maatalous</i>	296
5.11.3	<i>Metsätalous</i>	296
5.11.4	<i>Rakentaminen</i>	296
5.11.5	<i>Muut yritys- ja kotitaloussektorin toimialat</i>	297
5.12	ARVOESINEIDEN HANKINNAT MIINUS VÄHENNYKSET	300

Kansantalouden tilinpito

5.13	TAVAROIDEN VIENTI.....	300
5.13.1	<i>Ulkomaankauppatilasto (IMTS).....</i>	301
5.13.2	<i>Määritelmälliset muutokset tavaroiden ulkomaankauppatilastoon.....</i>	302
5.13.3	<i>Tilastoarvon määrittäminen tavaroiden tuonnissa ulkomaankauppatilaston osalta, CIF-FOB-muunnos 303</i>	
5.13.4	<i>Kattavuuskorjaukset.....</i>	303
5.14	PALVELUJEN VIENTI.....	304
5.14.1	<i>Tietolähteet.....</i>	305
5.14.2	<i>Palvelujen ulkomaankaupan kirjauksista.....</i>	306
5.14.3	<i>Kuljetuspalvelut.....</i>	306
5.14.4	<i>Tuotannolliset palvelut, korjauspalvelut ja projektitoimitukset.....</i>	306
5.14.5	<i>Rahoituspalvelut.....</i>	307
5.14.6	<i>Vakuutuspalvelut.....</i>	307
5.14.7	<i>Matkailu.....</i>	307
5.14.8	<i>Henkisen omaisuuden tuotteet.....</i>	308
5.14.9	<i>Mini One-Stop-Shop aineiston käyttö.....</i>	309
5.15	TAVAROIDEN TUONTI.....	309
5.16	PALVELUJEN TUONTI.....	309
5.17	ULKOMAANKAUPPA JA GLOBAALI TUOTANTO.....	309
5.17.1	<i>Tausta.....</i>	309
5.17.2	<i>Luokittelu.....</i>	309
5.17.3	<i>Globaalit ilmiöt aineistossa.....</i>	310
LUKU 6	TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT, TIETOJEN VALIDOINTI.....	313
6.0	JOHDANTO.....	313
6.1	BKT:N TASAPAINOTUSMENETTELYT.....	314
6.1.1	<i>Kansantalouden vuositilinpidon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukot -kehikossa.....</i>	314
6.1.2	<i>Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain.....</i>	314
6.1.3	<i>Hinnanmuodostuserien käyttötietojen laadinta ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos perushintaisiksi.....</i>	334
6.1.4	<i>Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta.....</i>	337
6.1.5	<i>Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus.....</i>	337
6.2	MUUT BKT:N VALIDOINTIMENETTELYT.....	342
6.2.1	<i>Tasapainotusta edeltävä vaihe.....</i>	342
6.2.2	<i>Laskennan osa-alueiden tarkastus.....</i>	343
LUKU 7	YLEISKATSAUS KATTAVUUDEN VARMISTAMISEEN.....	344
7.0	JOHDANTO.....	344
7.0.1	<i>Maantieteellinen kattavuus.....</i>	344
7.0.2	<i>Kattavuuden yleisperiaatteet.....</i>	344
7.1	TUOTOSLÄHESTYMISTAVAN KATTAVUUSMENETTELYT.....	345
7.1.1	<i>Kattavuustyyppien todentaminen.....</i>	345
7.1.2	<i>Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset.....</i>	348
7.1.3	<i>Kattavuuskorjausmenetelmät.....</i>	350
7.2	MENOLÄHESTYMISTAVAN KATTAVUUSMENETTELYT.....	379
7.2.1	<i>Kattavuustyyppien todentaminen.....</i>	379
7.2.2	<i>Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset.....</i>	380
7.2.3	<i>Kattavuuskorjausmenetelmät.....</i>	380
7.3	TULOLÄHESTYMISTAVAN KATTAVUUSMENETTELYT.....	380
7.3.1	<i>Kattavuustyyppien todentaminen.....</i>	380
7.3.2	<i>Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset.....</i>	381
7.3.3	<i>Kattavuuskorjausmenetelmät.....</i>	381
LUKU 8	SIIRTYMINEN BRUTTOKANSANTUOTTEESTA (BKT) BRUTTOKANSANTULOON (BKTL)	

Kansantalouden tilinpito

8.0	JOHDANTO	382
8.1	PALKANSAAJAKORVAUKSET.....	382
8.1.1	<i>Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot.....</i>	382
8.2	TUOTANNON JA TUONNIN VEROT	385
8.3	TUKIPALKKIOT	386
8.4	OMAIUUSTULOT ULKOMAILTA /-LLE.....	387
8.4.1	<i>Korot.....</i>	389
8.4.2	<i>Yritysten jakamat tulot.....</i>	390
8.4.3	<i>Ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot .....</i>	391
8.4.4	<i>Muut sijoitustulot.....</i>	393

LUKU 9 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT LUOKITUKSET 395

9.1	TUOTOSLÄHESTMISTAVASSA KÄYTETYT LUOKITUKSET	395
9.1.1	<i>Sektoriluokitus .....</i>	395
9.1.2	<i>Toimialaluokitus .....</i>	395
9.1.3	<i>Tuottajatyypiluokitus .....</i>	395
9.1.4	<i>Tuoteluokitus .....</i>	395
9.2	TULOLÄHESTMISTAVASSA KÄYTETYT LUOKITUKSET	395
9.3	MENOLÄHESTMISTAVASSA KÄYTETYT LUOKITUKSET	395
9.3.1	<i>Yksilöllinen kulutus.....</i>	395
9.3.2	<i>Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos.....</i>	396
9.3.3	<i>Ulkomaankauppa.....</i>	396

LUKU 10 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT TIETOLÄHTEET 397

10.0	YHTEENVETO TÄRKEIMMISTÄ TIETOLÄHTEISTÄ	397
10.1	TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET TUOTANTOLÄHESTMISTAVASSA	398
10.1.1	<i>Yritys- ja toimipaikkarekisteri.....</i>	398
10.1.2	<i>Yritysrekisterin vuositiedonkeruut.....</i>	398
10.1.3	<i>Yritysten rakennetilastot.....</i>	401
10.1.4	<i>Elinkeinoveroaineisto.....</i>	406
10.1.5	<i>Työeläkelaitosten varatiedonkeruu (EPSQ).....</i>	407
10.1.6	<i>Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot (Vakra).....</i>	408
10.1.7	<i>Teollisuuden hyödyketilasto .....</i>	408
10.1.8	<i>Teollisuuden raaka-ainetiedustelu .....</i>	409
10.1.9	<i>Rahoitusleasing-tilasto.....</i>	409
10.1.10	<i>Yrityspalvelut-tilasto .....</i>	411
10.1.11	<i>Teleyritysten tulo- ja investointitiedot.....</i>	411
10.1.12	<i>Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus .....</i>	412
10.1.13	<i>Valtion tilinpäätösaineisto .....</i>	412
10.1.14	<i>Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu.....</i>	413
10.2	TULOLÄHESTMISTAVASSA KÄYTETYT TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET	414
10.2.1	<i>Kuntataloustilasto .....</i>	414
10.2.2	<i>Työvoimatutkimus.....</i>	415
10.2.3	<i>Ansiotasoindeksi.....</i>	416
10.2.4	<i>Tulorekisteri .....</i>	417
10.3	MENOLÄHESTMISTAVASSA KÄYTETYT TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET	417
10.3.1	<i>Kotitalouksien kulutustutkimus.....</i>	417
10.3.2	<i>Tavaroiden ulkomaankauppatilasto .....</i>	419
10.3.3	<i>Palvelujen ulkomaankauppa ja ulkomaiset tavaravirrat.....</i>	419
10.4	BKT:STÄ BKTL:ÄÄN SIIRTYMISESSÄ KÄYTETYT TILASTOLLISET TUTKIMUKSET JA MUUT TIETOLÄHTEET	420
10.4.1	<i>Rahoitussuamisten ja -velkojen neljännesvuosikysely (BOPQ).....</i>	420
10.4.2	<i>Ulkomaisten rahoitussuamisten ja -velkojen vuosikysely (BOPA).....</i>	421
10.4.3	<i>Rahalaitosten tilastotiedonkeruu (RATI).....</i>	422
10.4.4	<i>Sijoitusrahastojen tasetiedonkeruun (SIRA).....</i>	422
10.4.5	<i>Kysely arvopaperisaamisista ja veloista yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja valtiolle (SAVE) .....</i>	423

10.4.6	<i>Kysely arvopapereiden tilin- ja omaisuudenhoitopalveluja tarjoaville talletuspankeille ja sijoituspalveluyrityksille (TIHA)</i>	423
--------	--	-----

LIITTEET **424**

LIITE 1	BKTL PROSESSITAUUKKO	424
LIITE 2	SEKTORILUOKITUS	424
LIITE 3	TOIMIALALUOKITUS	425
LIITE 4	TUOTTAJATYYPPILOUKITUS	429
LIITE 5	TUOTELUOKITUS	429
LIITE 6	YKSILÖLLISEN KULUTUKSEN LUOKITUS (ECOICOP).....	452
LIITE 7	KIINTEIDEN VAROJEN LUOKITUS	462
LIITE 8	ULKOMAANKAUPAN LUOKITUS	463
LIITE 9	INVESTOINTIKERTYMÄMENETELMÄSSÄ KÄYTETYT KESKIMÄÄRÄISET ELINIÄT	465
LIITE 10	ESIMERKKEJÄ TILIJÄRJESTELMÄLASKUSÄÄNNÖISTÄ.....	470

LYHENTEET

Taulukko 1: Käsitteet ja lyhenteet

Koodi	Selite
ALV	Arvonlisävero
BKT	Bruttokansantuote
BKTL	Bruttokansantulo
BoP	Maksutase (Balance of Payments)
COICOP	Yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukainen luokitus (Classification of Individual Consumption by Purpose)
CP	Käyvin hinnoin (current prices)
CPA	Tilastollinen toimialoittainen tuoteluokitus (Statistical classification of products by activity)
ECOICOP	Eurooppalainen yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukainen luokitus (European Classification of Individual Consumption by Purpose)
EKP	Euroopan keskuspankki
EKT	Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä
ESA	Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmä (European System of Accounts)
EU	Euroopan Unioni
FP	Kiintein hinnoin (fixed prices)
HERP	Eurooppalainen harmonisoitu revisiopolitiikka (Harmonised European Revision Policy)
KPVTY	Kotitalouksia palvelevat, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (sektori S15)
KT	Kansantalouden tilinpito
KTMT	Kansantalouden tilinpito ja maksutase
NACE	Toimialaluokitus (Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne)
OH	Ostajahintaan
PH	Perushintaan
PRODCOM	Tuoteluokitus (Production Communautaire)
SKT	Suomen kansantalouden tilinpito
SNA	Maailmanlaajuinen kansantalouden tilinpidon suositus (System of National Accounts)
TKT	Tarjonta- ja käyttötaulukot
TOL	Toimiala
YTY	Tilastokeskuksen yritystilastojen yhteinen tietojärjestelmä

 Taulukko 2: Esimerkki taloustoimimuuttujan rakenteesta (P1 IR Markkinatuotos perushintaan)¹

<i>P</i>	<i>I1</i>	<i>R</i>
selite	selite	selite
P = tuotetaloustoimi (<i>products</i>) D = jakotaloustoimi (<i>distribution</i>) F = rahoitustaloustoimi (<i>financial</i>) B = tasapainoerä (<i>balancing</i>) E = työllisyserä (<i>employment</i>)	yksilöivä tunniste	K = käyttö, menona R = resurssi, tulona

¹ Kattava kuvaus kansantalouden tilinpitojärjestelmän luokituksista löytyy ESA 2010-manuaalista: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/5925693/KS-02-13-269-EN.PDF/44cd9d01-bc64-40e5-bd40-d17df0c69334#p542>

LUKU 1 TILINPITOJÄRJESTELMÄN YLEISKUVAUS

1.1 Johdanto

1.1.1 Suomen kansantalouden tilinpito (SKT)

Tämä menetelmäkuvaus sisältää bruttokansantuotteen (BKT) ja bruttokansantulon (BKTL) laadintamenetelmien kuvauksen sellaisena kuin ne Suomessa laaditaan Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmän (EKT 2010) mukaan. Jokainen EU-maa on velvollinen laatimaan vastaavan kuvauksen ja tämä kuvaus on yhdenmukainen muiden EU-maiden kuvausten kanssa.

Menetelmäkuvaus käsittää vain käypähintaisten lukujen laskemisen selostamisen, ts. kiinteähintaisia (volyymi-, määrä-, edellisen vuoden hintaisia) menetelmiä ei käsitellä tässä kuvauksessa.

Menetelmäkuvaus käydään läpi kansantalouden tilinpidon laadinnan yleiskuvaus, laskentatavat eri lähestymistavan (tuotos, tulo, meno) mukaan, tilien tasapainotusmenettelyt, tietojen kattavuuden varmistaminen sekä kuvataan tärkeimmät käytetyt tietolähteet.

Kansantalouden tilinpitoa koskeva perussäädös on Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetus 549/2013 (EKT 2010). Se perustuu kansainväliseen kansantalouden tilinpidon suositukseen System of National Accounts, 2008 (SNA 2008). EU:n tasolla on lisäksi runsaasti tarkentavaa lainsäädäntöä ja ohjeistusta.

Kansantalouden tilinpito on muista tilastoista johdettu tilasto, jossa yhden tiedon arviointiin useasti käytetään monia eri lähdetilastoja. Tiedoissa saattaa olla eroja tilinpidon käyttämiin lähdetietoihin verrattuna. Lähdetilastojen ja kansantalouden tilinpidon välillä saattaa olla myös käsitteellisiä eroja. Esimerkkeinä mainittakoon tilinpidon pääoman muodostuksen vs. yritysten rakennetilastojen käyttöomaisuuden käsitteet ja käytettävissä olevan tulon käsite tilinpidon ja tulonjakotilaston välillä. Kansantalouden tilinpito on ainoa käytettävissä oleva koko talouden kehitystä kuvaava yhtenäinen tilasto.

Keskeiset tiedot julkistetaan Tilastokeskuksen verkkosivuilla kaikille käyttäjille yhtäaikaisesti. Tilastotietokannat sisältävät yksityiskohtaisimman aineiston. Ensimmäisestä ennakkotiedosta järjestetään yleensä tiedotustilaisuus, joka voi olla myös vain verkossa järjestettävä. Kaikki julkaistavat tiedot ovat saatavissa myös maksullisesta Astika -aikasarjatielokannasta. Lisäksi tilastotiedot raportoidaan EU:n tilastovirastolle Eurostatille ja sitä kautta ne tulevat julkaistavaksi Eurostatin sekä OECD:n tietokannoissa.

1.1.2 Suomen talousalue

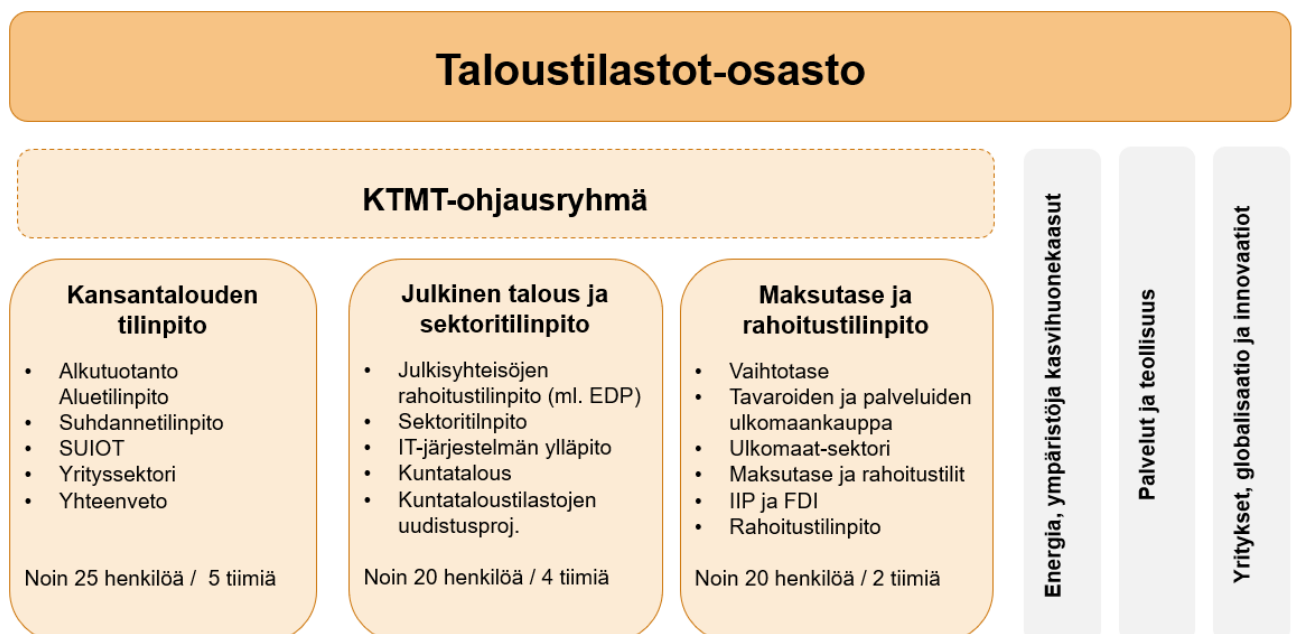
Suomen talousalue käsittää Suomen maantieteellisen alueen valtion rajojen mukaisesti (ml. Ahvenanmaa) lukuun ottamatta Suomessa sijaitsevia ulkomaiden lähetystöjä ja konsulaatteja sekä ylikansallisia organisaatioita ja kansainvälisiä järjestöjä. Suomen talousalueeseen luetaan Suomen

ulkomailla sijaitsevat erillisalueet (lähetykset, konsulaatit, tutkimusasemat tms.). Suomen talousalueeseen luetaan myös kansallinen ilmatila ja aluevedet, alukset, lentokoneet ja muu liikkuva kalusto, kun liikennöitsijällä on Suomessa kotipaikka.

Suomen kansantalouden tilinpidon bruttokansantulon menetelmäkuvaus sisältää tilastovuotta 2018 laskettaessa käytettyjen lähdeaineistojen ja menetelmien kuvauksen lukuesimerkkeineen heinäkuussa 2021 julkaistujen tietojen mukaisina.

1.1.3 Kansantalouden tilinpidon organisaatio Suomessa

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan kokonaan Tilastokeskuksessa. Kansantalouden tilinpito kuuluu makrotaloustilastoista vastaavan Taloustilastot -osaston keskeisimpiin tehtäviin. Osasto on jaettu kuuteen ryhmään, joista kolmessa laaditaan kansantalouden tilinpitoa. Vuositilinpidon laadinnasta ja aluetilinpidosta vastaa kansantalouden tilinpidon ryhmä. Julkinen talous ja sektoritilinpito -ryhmä vastaa kansantalouden tilinpidon sektorilaskelmista pl. yrityssektori. Maksutase ja rahoitustilinpito -ryhmä vastaa kansantalouden tilinpidon ulkomaisten taloustoimien laskennasta sekä rahoitustilinpidosta. Ryhmät on edelleen jaettu tiimeihin, joiden vastuulla on tietyn tilinpidon osa-alueen laadinta. Tiimien lisäksi on joitain laskentakokonaisuuksia, joihin osallistuu asiantuntijoita useammasta tiimistä.

Kuva 1: Kansantalouden tilinpidon organisaatio v. 2021

Taulukko 3: Kansantalouden tilinpidon tehtävät

Kansantalouden tilinpito	Julkinen talous ja sektoritilinpito	Maksutase ja rahoitustilinpito
<ul style="list-style-type: none"> • Aluetilinpito • Kansantalouden vuositilinpito • Kulttuurin satelliittitilinpito • Maatalouden taloustilit (EAA) • Neljännesvuositilinpito • Panos-tuotos • Tuotannon suhdannekuvaaja (ml. BKT flash) • Tuottavuustutkimukset • BKTL-raportointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Julkisyhteisöjen menot tehtävittäin (COFOG) • Julkisyhteisöjen tulot ja menot • Julkisyhteisöjen alijäämä ja velka • Kotitaloustuotannon arvo • Kuntatalous vuosittain ja neljänneksittäin • Sektoritilinpito vuosittain ja neljänneksittäin • Verot ja veronluonteiset maksut • EDP-raportointi 	<ul style="list-style-type: none"> • Julkisyhteisöjen rahoitustilinpito • Julkisyhteisöjen velka neljännesvuosittain • Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema • Rahoitustilinpito vuosittain ja neljänneksittäin • Ulkomaiset suorat sijoitukset • Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa

Kansantalouden tilinpidon ryhmän alueella laskentaan osallistui vuoden 2020 lopussa 24 henkeä sekä tilastopäällikkö. Julkinen talous ja sektoritilinpito -ryhmän alueella toimii tilastopäällikön lisäksi 21 henkeä. Maksutase-ryhmässä tuotetaan ulkomaat-sektoria koskevat tiedot ja ryhmässä toimii yksi työntekijä päävastuunaan nämä tiedot.

Kansantalouden tilinpidon laskenta toimii matriisimaisesti, jolloin yksi asiantuntija tuottaa tietoja moniin tilinpidon osajärjestelmiin riippumatta hallinnollisesta vastuualueestaan. Yhteensä kansantalouden tilinpidon eri osa-alueiden työhön osallistui vuoden 2020 lopussa 48 henkeä koko Taloustilastot -osaston runsaasta 140 henkilöstä. Koulutukseltaan kansantalouden tilinpidon laatijat ovat korkeakoulututkinnon suorittaneita.

Vuositilinpidon laadinta on organisoitu sektoreittain taloustoimittaisiin tehtäväkokonaisuuksiin, joista eri tiimit tai laskentaryhmät vastaavat. Yksi tiimi vastaa esimerkiksi yrityssektorin tuotoksen ja välituotekäytön laskennasta, toinen rahoitus- ja vakuutuslaitosten, kolmas julkisyhteisöjen vastaavien erien laskennasta. Tilinpidon juoksevassa laskennassa toimii lisäksi noin neljän hengen yhteenvetoryhmä, jonka tehtävänä on, nimensä mukaisesti, tehdä eri tehtäväkokonaisuuksien yhteenveto kansantalouden tilinpidon kokonaisuudeksi. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden yhteenvetoon ja tasapainotukseen osallistuu kolmesta neljään henkilöä. Tilinpidon uudistuksia varten on perustettu määräaikaista projektiryhmää.

Taloustilastot-osastossa ei laadita kansantalouden tilinpidon lähdetilastoja, lukuun ottamatta kuluttaja- ja tuottajahintaindeksejä, rahoitustilastoja sekä maksutasetilastoja, jonka laadinta siirrettiin Suomen Pankista yksikköön vuonna 2014. Lähdetilastot tuotetaan Tilastokeskuksen muissa tilasto-osastoissa ja osittain Tilastokeskuksen ulkopuolella. Koko Tilastokeskuksen henkilöstön lukumäärä oli vuoden 2020 lopussa 768 henkeä.

1.1.4 Kansantalouden tilinpidon valvonta- ja tarkastusjärjestelmät

1.1.4.1 Riskienhallinta

Säännölliset ja kattavat analyysit, joissa tarkastellaan pääasiallisiin tietolähteisiin liittyviä mahdollisia riskejä, sekä riskien hallinta- ja minimointimenetelmät.

Kukin osasto sopii vuosittain pääjohtajan kanssa työ- ja kehittämishankkeista. Kun työohjelma on laadittu, Talustilastot -osasto keskustelee tärkeimmistä lähdetilastoista vastaavien yksiköiden kanssa osastopalavereissa sekä tarvittaessa erillisissä tapaamisissa (yritystilastot, hintatilastot). Vuotuiseen suunnitteluprosessiin kuuluvat myös palaverit palveluyksiköiden kuten Tietohallinnon kanssa. Kehittämishankkeita suunnitellaan omassa tilinpidon ja maksutaseen kehittämisalueen prosessissa useamman vuoden aikajänteellä.

Tilastokeskuksella kaikilla tilastotuotantoyksiköillä on ohjausryhmä (talustilastoilla *Tieto- ja tilastopalvelu* -ohjausryhmä), joka käsittelee ja valmistele tilastotuotantoon liittyviä päätösesasioita.

Osana Tilastokeskuksen normaalia suunnitteluprosessia laaditaan kaikki tilastot käsittävä vuotuinen tilasto-ohjelma ja julkaisuaikataulu. Johto seuraa niiden toteutumista säännöllisesti. Tilastokeskus tekee valtiovarainministeriön kanssa vuosittain tulossopimuksen.

Tilastokeskuksella on myös (salainen) erityissuunnitelma poikkeusolosuhteiden varalta (häätäsuunnitelma), jossa erityisoloissa tuotettavat tilastot on asetettu tärkeysjärjestykseen: kansantalouden tilinpito ja sen pääasialliset lähteet kuuluvat ensisijaiseen ryhmään.

Tilastokeskuksessa toimii lähdetilastojen yhteistyöryhmä, jonka tehtävänä on ylläpitää ja parantaa kansantalouden tilien ja lähdetilastojen välistä tiedonvaihtoa. Kansantalouden tilinpidon laskentaprosessin aikana kaikkien lähdetilastojen vastuuhenkilöt kutsutaan yhteenvetokokouksiin (nk. jetsutuskokoukset), ja yhteistyöryhmän jäsenille järjestetään tilaisuuksia, joissa käsitellään kansantalouden tilinpidon laskelmia ja tuloksia ennen niiden julkaisemista.

Säännöllisesti kokoontuu myös kansantalouden tilinpidon pääkäyttäjien yhteistyöryhmä (ns. SKT-ryhmä). Ryhmän tehtävänä on välittää tietoa ja keskustella kansantalouden tilinpitoon liittyvistä tärkeistä ajankohtaisista kysymyksistä. Työryhmä antaa arvokasta palautetta kansantalouden tilinpitolaskelmien tuloksista.

Henkilöstön vaihtuvuuden takia Tilastokeskuksessa ja erityisesti kansantalouden tilinpidossa huomiota on kiinnitetty tiedon siirtämiseen vanhoilta työntekijöiltä nuoremmille (työhön perehdytys, mentorointijärjestelmä, dokumentaation parantaminen ja varahenkilöjärjestelmän kehittäminen).

1.1.4.2 *Palvelutasosopimukset*

Tilastokeskuksella on palvelutasosopimukset monien laitosten kanssa. Näitä ovat Tullihallitus (ulkomaankaupan tilastot), Suomen Pankki (vastuu maksutaseesta ennen vuotta 2014, osasta rahoitusmarkkinatilastoja jne.), Finanssivalvonta, Työeläkevakuuttajat (TELA), Liikenneturvallisuusvirasto (Trafi), VERO jne.

Tilastokeskus pitää yllä mainittuja tilasto-ohjelmia ja niiden säännöllistä seuranta johdon kokouksissa sekä yksiköiden pääjohtajan kanssa solmimia sopimuksia riittävinä toimina, eikä virallisille sopimuksille siten Tilastokeskuksen sisällä ole tarvetta. Lisäksi mainitut kansantalouden tilinpitoa koskevat vuotuiset suunnittelukokoukset tärkeimpien lähdetilastojen ja Tietohallinnosta vastaavan yksikön kanssa palvelevat samaa tarkoitusta.

1.1.4.3 *Laaturaportit*

Tilastokeskus noudattaa toiminnassaan Euroopan laatupalkintomallia (EFQM, European Foundation for Quality Management) ja on Laatuokeskuksen merkittävä yhteisöjäsen.

Tilastokeskus noudattaa Euroopan komission hyväksymiä käytännesääntöjä, European Statistics Code of Practice ² ja tukee muita Suomen virallisten tilastojen tuottajia laadun parantamisessa ja ohjeiston noudattamisessa. Tilastokeskus järjestää myös tilastojen laatuun ja laadun parantamiseen liittyvää koulutusta. Ohjeiston noudattamista arvioitiin vertaisarvioinnilla vuonna 2014 ³.

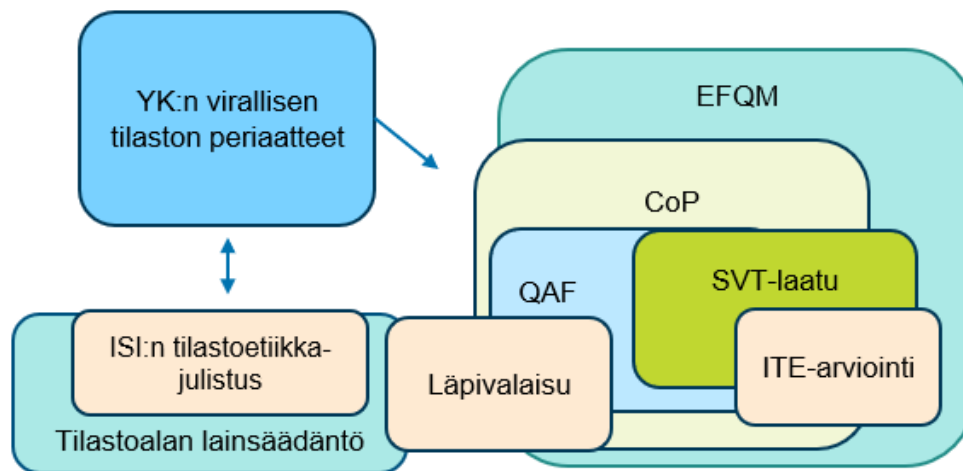
Tilastotyön laatuperiaatteita ja hyviä käytäntöjä on kerätty oppaaseen nimeltä *Virallisen tilastojen periaatteet*, jota päivitetään säännöllisesti muutaman vuoden välein ⁴.

---

² Lisätietoa osoitteesta: http://tilastokeskus.fi/org/periaatteet/laadun_periaatteet_en.html

³ Katso raportti osoitteesta: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4372828/2015-FI-Report/688a9a11-741e-4311-b2f8-a0943104c933>

⁴ Lisätietoa osoitteesta: <https://www.stat.fi/org/periaatteet/virtilastonperiaate.pdf>

Kuva 2: Tilastokeskuksen laadunvarmistuskehikko

Julkaistuihin virallisiin tilastoihin sovelletaan yhdeksänkohtaista laatukriteeristöä⁵, joihin kuuluu laaturaportin sisällyttäminen jokaiseen tilastoon. Niin kutsutut laatuselostukset⁶ julkaistaan jokaisen tilastotuotteen verkkosivuilla. Julkaistuissa tiedoissa mahdollisesti havaittavien virheiden korjaamiseen on oma ohjeistuksensa. Tärkeimmät lähdetilastot (esim. yritysten rakennetilasto ja yritysrekisteri) lähettävät säännöllisesti laaturaportteja Eurostatiin.

Tilastojen laatuun liittyvät läheisesti myös eettiset periaatteet. Tilastokeskus julkaisi ammattieettisen oppaan⁷ vuonna 2014. Opas perustuu Kansainvälisen Tilastoinstituutin hyväksymään ammattietiikkajulistukseen ja heijastaa sen periaatteita Suomen kansallisen tilastopalvelun näkökulmasta.

Ohjeiden tarkoituksena on selvittää Tilastokeskuksen toiminnan yleisperiaatteita ja auttaa eettisten ongelmien ratkaisemisessa. Tilastotyön eettisten periaatteiden noudattaminen kuuluu kaikkien tilastoviranomaisten perusvelvollisuuksiin.

Julkaaisu on tarkoitettu Tilastokeskuksen työntekijöille, asiakkaille ja sidosryhmille. Sitä suositellaan myös muiden tilastoja tuottavien organisaatioiden työntekijöille.

1.1.4.4 Johdon valvontatoimet

Kansantalouden tilien koostamisprosessissa laskelmien tarkastamisesta vastaa erityinen tiimi, jonka vetäjänä toimii kansantalouden vuositilinpidon

⁵ Lisätietoa osoitteesta: <https://tilastokeskus.fi/meta/svt/svt-laaturikiteerit.html>

⁶ Esimerkkejä tilastotuotteiden laatuselosteista: https://www.stat.fi/til/ssij/2019/ssij_2019_2020-09-30_laa_001_fi.html ja https://tilastokeskus.fi/til/tyti/2021/04/tyti_2021_04_2021-05-25_laa_001_fi.html

⁷ Saatavilla osoitteesta: https://www.stat.fi/tup/julkaisut/tiedostot/julkaisuluettelo/yksk30_201400_2014_12559_net.pdf

yhteenvetäjä. Laskelmat tarkastetaan kokouksissa, joihin osallistuvat kustakin alueesta vastaava tiimi sekä lähdetilaston tilastotyöntekijät. Myös neljännesvuositilit tarkistetaan vastaavissa kokouksissa. Kun laskelmat ovat loppusuoralla, koko tilinpidon henkilökunnalle ja lähdetilastoille järjestetään infotilaisuuksia.

Laskentakierroksen jälkeen kukin kansantalouden tilinpidon laskelmia laativa tiimi/tutkija laatii raportin omasta erityisalueestaan. Raportissa luodaan katsaus viimeaikaiseen kehitykseen sekä kuvataan laskentamenetelmien tärkeimpiä muutoksia.

Taloustilastot -osasto on viime vuosina kehittänyt tilastoprosessin dokumentointi- ja kontrollijärjestelmää ja laatinut yksityiskohtaiset työohjeet. Näitä päivitetään osana uuden tietojärjestelmän rakentamista.

Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmäkokonaisuus tarjoaa työvälineet, joilla voidaan parantaa laskelmien dokumentointia lähtötilastoista tuloksiin saakka (BKTL-prosessitaulukoiden mallia seuraten) ja analysoida tuloksia. Tilinpidon uuden tietojärjestelmän esiselvitys on aloitettu.

1.1.4.5 Sisäiset tarkastukset

Tilastokeskuksessa otettiin vuonna 2007 käyttöön sisäinen laatukatselmus- ja auditointijärjestelmä, jota voidaan soveltaa kaiken tyyppisten tilastojen tuotantoprosesseihin. Vuosittain tarkastetaan 5–10 tilastoa, tähän mennessä kansantalouden tilinpidon lähdetilastoista esimerkiksi rakennuskustannusindeksi, tuottajahintaindeksi ja palvelujen tuottajahintaindeksi, korjausrakentamistilastot, kauppatilastot, maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, yritysrekisteri ja teollisuustuotantotilastot. Kansantalouden tilinpidosta aluetilit, rahoitustilit, toimialatilit, kansantalouden vuosineljännestit, tuotannon suhdannekuvaaja sekä vuositilinpito (2016) on tarkastettu vuosien mittaan.

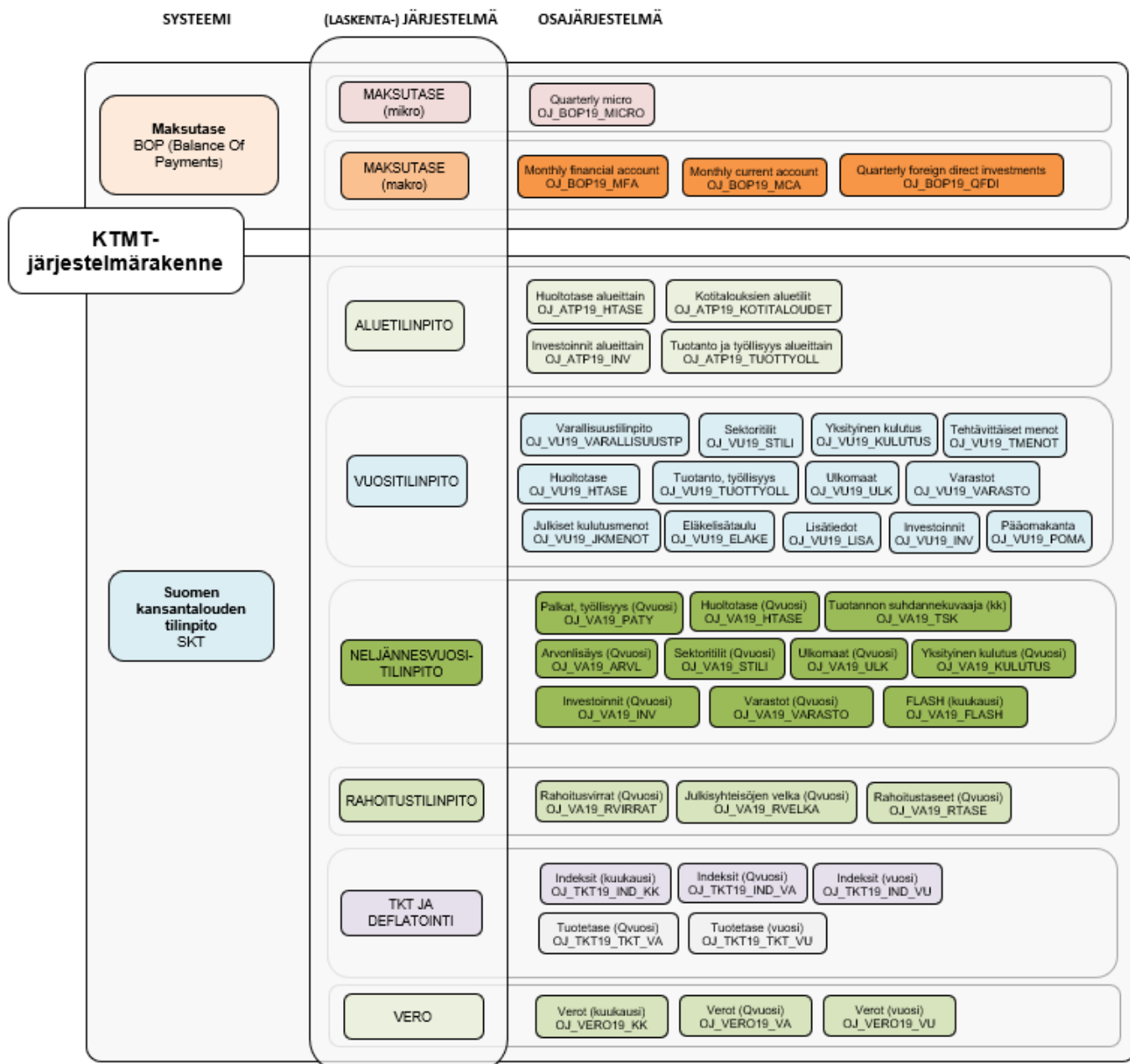
Tilastojen säännöllisen tarkastusjärjestelmän päätarkoituksena on:

- 1) työtapojen, menetelmien ja tekniikoiden arviointi ja kyseenalaistaminen, jolloin tarkastusprosessin lopputuloksena syntyy kehittämis ehdotuksia;
- 2) eri tilastojen käyttämien hyvien käytäntöjen etsiminen, tunnistaminen ja levittäminen (ohjausryhmän kautta) koko organisaatioon;
- 3) tietämyksen kasvattaminen saattamalla yhteen asiantuntijoita organisaation eri osista ja keskustelun lisääminen organisaatiokulttuurissa. Tämä on arvokas osa järjestelmää.

Tavoitteet liittyvät koko tilastojen tuotantoprosessiin, johon sisältyvät suunnittelu ja johtaminen, henkilöstön ammattitaito, kontaktit käyttäjien kanssa, tiedon kerääminen, levittäminen, dokumentointi ja arkistointi sekä seuranta, arviointi ja kehittäminen. Riskienhallinta sisältyy yhtenä pääteemana tarkastusmenettelyn kaikkiin osa-alueisiin. Tarkastusmenettely on sinällään suunniteltu tehokkaaksi ja nopeaksi mutta käyttökelpoiseksi menetelmäksi, joka edistää vahvasti osallistumista.

1.1.5 Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmä

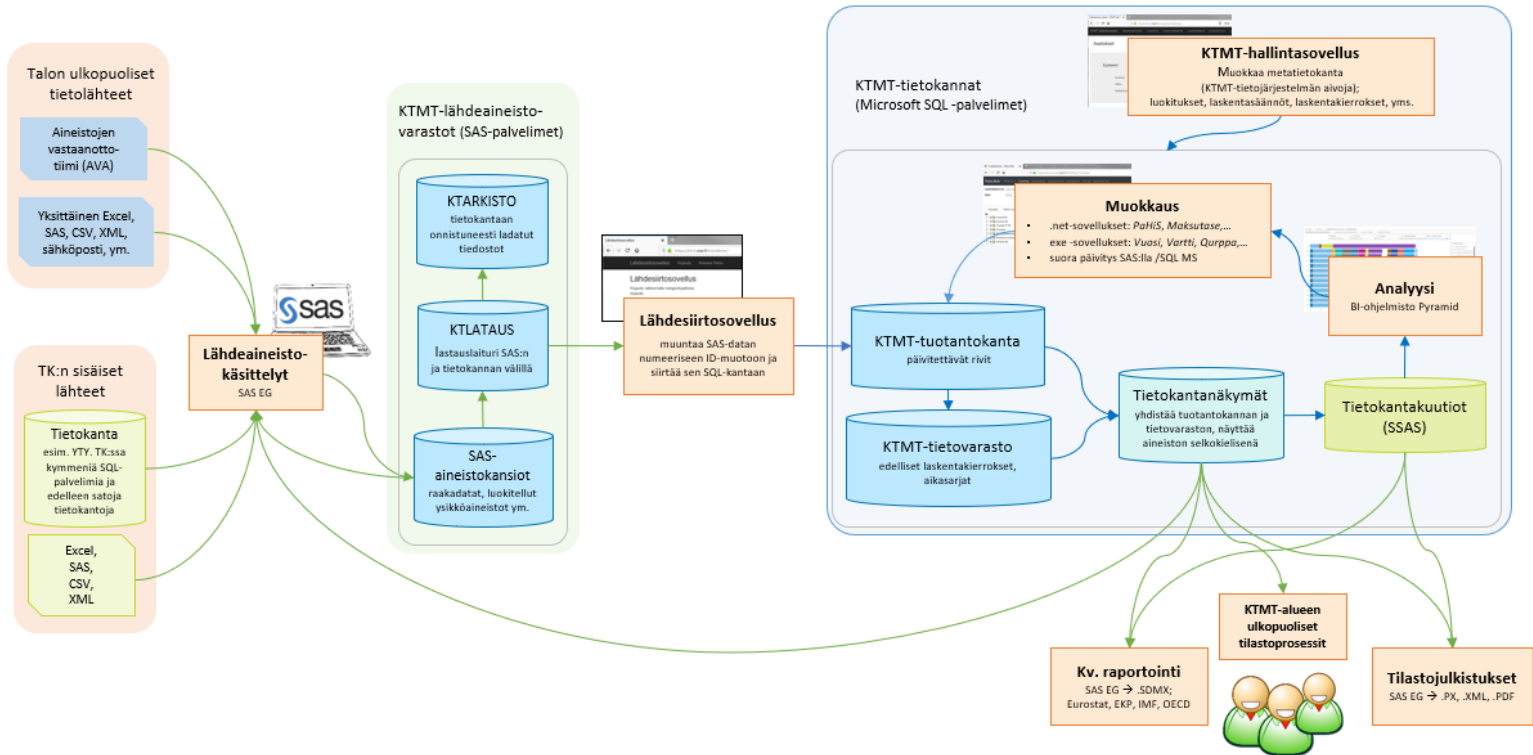
Kansantalouden tilinpito ja maksutase (KTMT) toimivat rinnakkain samassa tietojärjestelmässä. Teknisesti KTMT-tietojärjestelmä koostuu kahdesta systeemistä, jotka jakaantuvat kahdeksaan laskentajärjestelmään ja edelleen 42 osajärjestelmään. Tilastotuotanto tapahtuu osajärjestelmätasolla kymmenien asiantuntijoiden voimin. Kullakin laskentajärjestelmällä on normalisoitu, tähtimalliin rakennettu SQL-tietokanta. Kullakin järjestelmällä on lisäksi oma laskentasovellus, joilla voidaan tarkastella ja muokata suoraan ko. SQL-kantaa.

Kuva 3: Järjestelmärakenne

Kansantalouden tilinpidon laadintaprosessi voidaan jakaa karkeasti kolmeen osaan: 1) lähdeaineistojen käsittelyyn, 2) makroeditointiin ja -analyysiin sekä 3) julkaisuun ja raportointiin.

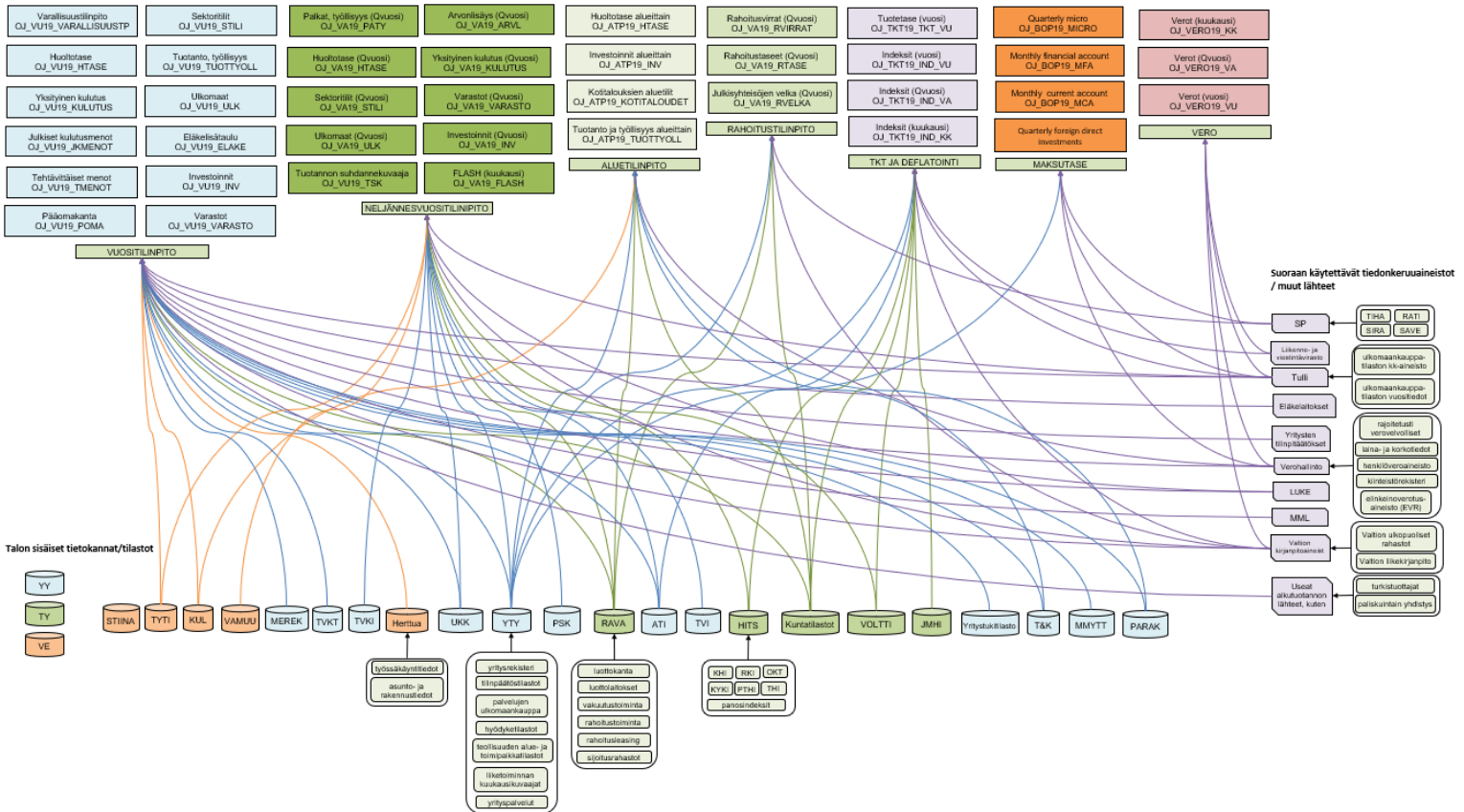
Kuva 4: Prosessikaavio

Tilinpidon lähdeaineistot käsitellään SAS-ohjelmakokonaisuuksilla, jotka on laadittu yhtenäisen mallin mukaan. Tuotannossa käytettäviä SAS-ohjelmia sekä niihin liittyviä ohjaustauluja ja muita aputiedostoja päivitetään ja ajetaan versionhallinnan kautta. Pääasiallisena SAS-ohjelmistona käytetään SAS Enterprise Guidea (SAS EG).

Suurin osa kansantalouden tilinpidon käyttämistä lähdeaineistoista saadaan Tilastokeskuksen sisäisistä tietokannoista. Joitakin aineistopuutteita täydennetään myös ulkoisista tietokannoista/tietolähteistä tai erillisillä tiedonkeruilla.

Kansantalouden tilinpito

Osajärjestelmien käyttämät lähdeaineistot

Kuva 5: Lähdeaineistojen tietovirtakaavio

Lähdeaineistojen alkuperäinen formaatti vaihtelee (SQL, CSV, JSON, XLSX, SAS, ...), mutta kaikki lähdeaineistot tallennetaan muokkaamattomana raakadataversiona SAS-tauluihin SAS-palvelimelle. Tiedostoja jatkokäsitellään edelleen SAS:lla ja aineistoihin johdetaan kansantalouden tilinpidon mukaiset luokitukset (esimerkiksi sektori, toimiala, taloustoimi) ja tehdään mahdollisia kansantalouden tilinpidon mukaisia käsitteellisiä korjauksia. Lähdeaineistotuotannossa aineistojen käsittely suoritetaan mahdollisimman tarkalla lähdetietotasolla ja samalla tarkastetaan aineistojen oikeellisuus, esimerkiksi kattavuus, muutokset edelliseen vuoteen, muuttujien väliset yhteydet, luokitukset ja yleinen eheys.

Mikrotason lähdeaineistoista muodostetaan aggregoidut tiedostot, jotka talletetaan SQL-tietokantapalvelimelle makroanalyysia ja -editointia varten. Kansantalouden tilinpidon laskentaluokituksille aggregoidut SAS-tiedostot ladataan SQL- tuotantotietokantaan erillisellä käyttöliittymällä. Siirron yhteydessä suoritetaan tilinpidon mukaiset lähdeaineistoprosessien summaukset *lähteet yhteensä* -prosessiksi sekä muihin tarvittaviin prosesseihin aina *lopputulokset* -prosessiin asti. Lisäksi suoritetaan laskentasäännöt myös tilijärjestelmäsuunnassa, josta esimerkki: tietokantaan *syötetään* tuotos- ja välituotekäyttötiedot ja tietojärjestelmä

laskee näistä laskusääntöjen avulla arvonlisäyksen.⁸
Laskentasääntöesimerkkejä löytyy liitteestä (LIITE 10).

Tietojärjestelmään voidaan koota ja syöttää myös lähdetietoja, jotka eivät löydy suoraan tietokannoista tai sähköisistä lähteistä. Nämä aineistot koostetaan määrämuotoisiksi tiedostoiksi tilinpidon luokituksiin sopiviksi esim. Excelissä. Excel-riippuvuutta kansantalouden tilinpidon laadinnassa on asteittain vähennetty ja siitä pyritään pitkällä tähtäimellä soveltuviissa kohdissa kokonaan eroon.

Tiedot osajärjestelmien välillä pysyvät yhdenmukaisina osajärjestelmien välisien vyörytyksien sekä täsmäytyksien avulla. Lähdeaineistoja käsiteltäessä lähdeaineistot ladataan tietojärjestelmään vain kerran; siihen osajärjestelmään, jossa tietoa tarvitaan tarkimmalla tasolla. Esimerkiksi tuotos (P1) lasketaan toimialoittain omassa osajärjestelmässään, mutta samaa tietoa hyödynnetään aggregoidummin myös muualla järjestelmässä. Seuraavassa kuvassa on yhteenveto osajärjestelmien välisistä yhteyksistä automaattisten vyörytysten kautta.

Kuva 6: Tietojärjestelmän automaattiset vyörytykset

Sovelluksista voidaan käynnistää laskentaan liittyviä toimintoja, kuten kiinteähintaistamista, tietojen siirtoja osajärjestelmien välillä, ekstrapolointia, täsmäytyksiä, kausitasoitusta, jne. Ominaisuudet on toteutettu SQL-proseduureina, joita käyttäjä pystyy kutsumaan laskentasovellusten kautta.

⁸ Poimittaessa tietoja KTMT-tietojärjestelmästä menetelmäkuvauksen prosessitaulukkoliitteeseen, tulee laskentasuuntajärjestyksen takia mahdollisesti pyörityseroja tietojärjestelmän lopputulokseen verrattuna. KTMT-tietojärjestelmässä summaus lähdeprosessien yli tehdään pyöritysmättömistä luvuista. Prosessitaulukkopöiminnassa pyöritys täytyy tehdä jo lähdeprosessien summatasoihin. Julkaistuihin lukuihin verratut mahdolliset pyörityserot on viety suurimmalle prosessille. Kuvasimerkki löytyy prosessitaulukkoliitteestä.

Analyysia ja visualisointia varten tietojärjestelmässä on Analysis Services (AS) -kerros, joka lisää SQL-palvelimelle tallennettuihin tietoihin laskennallisia muuttujia, kuten muutosprosentteja ja aggregaatteja. Näitä AS-palvelimen ”kuutioita” luetaan BI-ohjelmisto Pyramidilla. Tietojen analysoinnissa hyödynnetään Pyramidin lisäksi tietokantaa muokkaavia laskentasovelluksia sekä SAS-ohjelmia.

KTMT-tietojärjestelmän taustalla on kaikille osajärjestelmille yhteinen metatietomalli, jossa ylläpidetään keskitetysti laskentaan liittyviä luokituksia, laskentasääntöjä tai esimerkiksi kuutioiden aggregaatteja.

Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmässä on varattu omat prosessiluokat lähdeaineistoihin tehtäville makrotason muokkauksille ja tasapainotuksille. Käytännössä osa tästä muokkauksesta, esimerkiksi osa aineiston virheiden korjauksesta, tehdään jo itse lähdeaineistoihin. Esimerkiksi lähdetilasto voi toimittaa uuden version, jossa on otettu huomioon kansantalouden tilinpidon antamat huomautukset tai lähdeaineistoihin tehdään korjauksia keskitetysti lähdeaineistoprosessissa. Kattavuus- ja tasapainotusmenettelyistä on kerrottu enemmän kappaleissa 1.6 ja 1.7.

Jokaisesta laskentasovelluksella tehdystä korjauksesta tallentuu metatietoa tilinpidon yhteiseen metatietotauluun. Metatietoihin kirjataan muokattu solu, korjauksen suuruus, tekijä, ajankohta ja kommentti korjauksesta.

Jokainen valmis laskentakierros tallentuu omana kokonaisuutena SQL-tietokantaan, jotta esimerkiksi revisiotarkasteluiden tekeminen on helppoa.

Valmiista tilastoista muodostetaan SAS:lla Tilastokeskuksen julkaisujärjestelmän vaatimia PxWeb -tietokantataulukoita kansallisiin tilastojulkistuksiin. Kansainvälistä raportointia varten (Eurostat, EKP, OECD, IMF) muodostetaan SDMX-muotoisia tiedostoja SAS:lla ja SDMX-muuntimen avulla.

1.2 Revisiopolitiikka ja aikataulut tietojen tarkistuksille

1.2.1 Revisiopolitiikka

Jokaisen tilastovuoden kansantalouden tilinpidosta laaditaan useita eri versioita. Versioiden valmistumisaikataulu on esitetty kohdassa 2.1.3. Jokaista versiota laadittaessa käytetään hyväksi kaikki siihen mennessä käytettävissä oleva tietoaineisto, joten kansantalouden tilinpito tarkentuu vähitellen. Lopulliset luvut valmistuvat noin kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Kun tilastotiedot julkaistaan kansallisesti, toimitetaan ne myös Eurostatille ja EKP:lle.

Kansantalouden tilinpidon revisiopolitiikka uudistettiin vuonna 2019 yhtenäisen eurooppalaisen revisiopolitiikan mukaiseksi (HERP, Harmonised European Revision Policy).

Uudistuksessa julkaisuaikataulu muuttui vuositietojen osalta, kun taas kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen kuukausi- ja

neljännesvuosijulkistusten ajankohdat pysyivät ennallaan. Vuositietojen tammikuun ja heinäkuun julkaisuajankohdista luovuttiin.

Vuosijulkaisut on nyt ajoitettu eurooppalaisen harmonisoidun revisiopolitiikan mukaisesti maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuuhin, jolloin kulloinkin julkaistaan myös neljännesvuositietoja. Ennakollisia vuositietoja päivitetään joka neljänneksen yhteydessä. Maaliskuussa kansantalouden tilinpidon tietoja päivitetään kolmen edellisen vuoden osalta. Kesä- ja syyskuussa päivitetään kahta edellistä vuotta, joulukuussa vain edellistä vuotta.

Kansantalouden tilinpidon laskennassa painopistettä on siirretty neljännesvuositilinpitoon, jossa lähdepohjaa on pyritty parantamaan erityisesti investointien osalta. Neljännesvuositilinpidon arvonlisäyksen laskentamenetelmää on myös uudistettu käyttämällä aiempaa laajemmin Tilastokeskuksen teollisuustuotannon volyyymi-indeksiä sekä palvelualueiden liikevaihtokuvaajan volyymitietoja. Lisäksi neljännesvuositilinpidon tiedot on jaoteltu julkiseen ja yksityiseen talouteen aiempaa laajemmin.

Edellisen menetelmäkuvauksen jälkeen ei ole tehty varaumien poistoja, jotka olisivat vaikuttaneet bruttokansantuloon.

1.2.2 Aikataulut tietojen tarkistuksille

Ensimmäiset ennakkotiedot vuodesta t valmistuvat vuoden $t+1$ helmikuun lopussa neljännesvuositilinpidon yhteydessä. Tietosisältö on suppeampi kuin varsinainen kansantalouden vuositilinpito ja vastaa neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon tietosisältöä. Maaliskuun puolivälissä julkaistava ensimmäinen versio sisältää myös sektoritilien koko tietosisällön ennakkotiedot kaikkien sektorien osalta.

Muita neljänneksiä koskeva neljännesvuositilinpito on valmistunut vuodesta 2018 lähtien 60 päivässä, vuosina 2011–2017 viive oli 65 päivää neljänneksen päättymisestä, ja aiemmin viive oli 70 päivää.

Vuositilinpidon toinen versio valmistuu vuoden $t+1$ kesäkuun puolivälissä. Tällöin laaditaan ensimmäisen kerran kansantalouden tilinpito vuodesta t kaikkien reaalitylinpidon (non-financial) tilien osalta ja noin 100 toimialan tarkkuudella. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ei vielä laadita.

Kolmas versio valmistuu syyskuussa ja neljäs versio joulukuussa.

Viides versio valmistuu vuoden $t+2$ helmikuun lopussa. Kuudes, tarjonta- ja käyttötaulukoihin perustuva lopullinen versio, julkaistaan vuoden $t+2$ joulukuussa. Tarjonta- ja käyttötaulukot ja niihin pohjautuvat panos-/tuotostaulukot julkaistaan $t+2$ vuoden marraskuussa.

Taulukko 4: Vuoden t kansantalouden vuositilinpidon eri versioiden valmistumisajat

Versio	Valmistumiskuukausi
1.	t+1 maaliskuu
2.	t+1 kesäkuu
3.	t+1 syyskuu
4.	t+1 joulukuu
5.	t+2 helmikuu
6.	t+2 joulukuu

1.3 Yhteenveto tuotoslähestymistavasta

1.3.1 Viitekehys

Tuotoslähestymistapa on Suomen kansantalouden tilinpidossa hallitseva laskettaessa bruttokansantuotetta. Myös menolähestymistapa otetaan huomioon, kun tilejä tasapainotetaan.

Bruttoarvonlisäys perushintaan on toimialoittaisten bruttoarvonlisäysten summa. Lopulliset luvut lasketaan ja tasapainotetaan tuotteittain tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Kun perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan markkinahintainen bruttoarvonlisäys eli bruttokansantuote.

1.3.1.1 Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksiköjä ovat tuote, toimipaikka, tuottaja, ja institutionaalinen yksikkö Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluita tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT 2010:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö. Tilinpidon perustarkastelunäkökulma on kuitenkin institutionaalinen sektori, jota käytetään myös toimialoittaisen tarkastelun peruskehikkona.

1.3.1.2 Luokitukset

Tuotanto- ja tulonmuodostustilit käyvin hinnoin laaditaan kolmella luokituksella: toimialan, tuottajatyypin ja institutionaalisen sektorin mukaan luokiteltuina.

1.3.1.2.1 Sektoriluokitus

Institutionaalinen sektoriluokitus on kansantalouden tilinpidon perusluokitus. Sektoriluokituksen mukaan laaditaan, paitsi tuotanto- ja tulonmuodostustilit, myös tulonjako- ja tulonkäyttötili sekä varallisuuden muodostustileistä pääomatili ja rahoitustili.

1.3.1.2.2 Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa on kaikkiaan 182 toimialaa tarkimmalla laskentatasolla, talouden yhteenvetotasolla on 92 toimialaa.

Samat toimialat ovat myös ennakollisessa laskennassa. Tuotanto- ja tulonmuodostustilit laaditaan toimialoittain.

1.3.1.2.3 Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä ovat: markkinatuottajat ja markkinattomat tuottajat. Markkinattomat tuottajat jaetaan edelleen omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

1.3.1.2.4 Tuoteluokitus

Lopullisten lukujen perustana on tuoteluokitus, jossa on 836 tuotetta. Luokitus perustuu CPA2008 -luokitukseen.

1.3.1.3 Tärkeimmät tietolähteet

Tuotoslähestymistavan tärkeimmät tietolähteet ovat markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottajien osalta yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri, joita käytetään useiden toimialojen laskelmissa. Lisäksi käytössä on paljon toimialakohtaisia tietolähteitä. Muussa markkinattomassa tuotannossa tärkeimmät tietolähteet ovat valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä kuntataloustilastot.

1.3.2 Arvottaminen

Suomen kansantalouden tilinpidon laskentatarkkuus on miljoona euroa, mutta lähdeaineistojen tarkkuus on yleensä euro tai tuhat euroa.

Taloustoimet arvotetaan pääsääntöisesti niiden markkinahinnan mukaan eli sen arvon mukaan, millä virrat ja varannot tosiasiallisesti vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Mikäli vaihtoarvoja ei ole suoraan saatavissa, käytetään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Esimerkiksi omistusasuntojen tuotos arvotetaan vastaavien vuokra-asuntojen vuokratason mukaan. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla, esimerkiksi julkisen toiminnan tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, käytetään arvottamisessa tuotantokustannuksia.

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Esimerkiksi välituotekäyttö sisältää siten kuljetuskustannukset, kaupan lisät sekä tuoteverot (ml. arvonlisävero sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen). Tuotos puolestaan arvotetaan perushintaan eli se sisältää tuotetukipalkkiot, mutta ei tuoteveroja eikä kuljetuskustannuksia tai kaupan lisä.

Taloustoimet kirjataan pääsääntöisesti suoriteperusteisina. Mikäli näin ei ole tehty, siitä mainitaan erikseen.

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan suurimmalta osaltaan myös kiinteisiin hintoihin (edellisvuoden hinnoin). Tässä kuvauksessa käsitellään kansantalouden tilinpidon laadintaa käyvin hinnoin, ei kiintein hinnoin.

Kiinteähintaisiin laskelmiin viitataan vain silloin, kun ne ovat tarpeen käypähintaisten laskelmien teossa.

1.3.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Markkinatuottajien osalta useimman toimialan tuotoksen ja/tai välituotekäytön laskennassa keskeisin tietolähde on rakennetilasto. Rakennetilastossa on yhdistetty yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverorekisterin ja suoran kyselyn tiedot. Tilaston käsitteet perustuvat yritysten tuloslaskelmien käsitteisiin.

Tuotoksen laskennassa rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmisteverastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot muista pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoja ei lasketa mukaan tuotokseen.

Välituotekäyttöön lasketaan mukaan rakennetilastosta *ostot tilikauden aikana* (pl. ostot varastoon), *ulkopuolisten palvelujen ostot, käyttöleasing-vuokrat, muut vuokrat* sekä *muut muuttuvat ja kiinteät kulut*.

Muiden keskeisten tietolähteiden käyttöä on selostettu ao. kohdissa erikseen, esimerkiksi kuntatalous-tilaston käytöstä kuntayhteisöjen laskelmien yhteydessä.

Suomen lähdetilastoaineisto perustuu hyvin laajalti totaaliaineistoihin, jotka kerätään kirjanpitolaitosten mukaisina. Myös erillisselvitysten pohjana ovat yritysten kirjanpitoaineistot. Suomen Kirjanpitolautakunta (The Finnish Accounting Standards Board) antaa ohjeita laintulkinnasta ja on määrittänyt maksimiarvon välituotekäyttöön kirjattavalle kestäväälle tavaralle.

1.3.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Suomen kansantalouden tilinpidossa tuotoksen ja välituotekäytön laskenta perustuu pääasiassa suorien estimointimenetelmien käyttöön. Suoria estimointimenetelmiä ovat rakennetilaston, yritysrekisterin, valtion tilinpäätöksen, kuntien taloustilaston, pankkitilaston, vakuutusyhtiötilaston ja muiden kokonaistilastojen käyttö. Epäsuora estimointimenetelmä on esimerkiksi hinta kertaa määrä -tyyppinen menetelmä.

Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääasiassa joka vuosi laadittavien lähdetilastojen käyttöön. Vertailuvuotta (benchmark) ja ekstrapolaatiota on käytetty tuotoksen laskemisessa vain muutamilla toimialoilla.

1.3.5 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

Suomen kansantalouden tilinpidon tärkein laadintamenetelmä on tuotoslähestymistapa. Kattavuuden varmistaminen perustuu sekä toimialatason tarkasteluun että tuotteittaiseen tasapainotukseen tarjonta- ja käyttötauluissa.

Käytännössä tärkein kattavuuden varmistustoimenpide on eri lähdeaineistojen tietojen vertailu. Tuotantoa koskevia laajoja perusaineistoja ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri, joka kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt sekä elinkeinonharjoittajat. Toinen kattava kansantuotteen laskemisessa käytetty aineisto on yritysten rakennetilasto. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Käytännössä näiden lähteiden lisäksi käytetään muita tilastolähteitä toimialakohtaisesti. Erillistietoja saadaan työllisyydestä, ansiotasosta ja vertailuja tehdään näiden avulla tarkkailemalla laskelmien ansiotasomuutoksia, tuottavuuden muutoksia ja keskiansioiden tasoa ja muutosta.

Vaikka perustietolähteet ovat korkealuokkaisia, saattaa luokittelu- ja satunnaisvirheitä esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakohtaisiin tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Piilotalouden arvioinnissa on käytetty hyväksi tehtyjä erillisselvityksiä ja verotarkastusaineistojen tietoja. Korjauksia tehdään muun muassa rakentamisen, kaupan, liikenteen ja hotelli- ja ravintolatoiminnan lukuihin.

Julkisen toiminnan tiedot ovat täysin kattavat, koska ne pitävät sisällään kaikki julkista toimintaa harjoittavat yksiköt.

1.4 Yhteenveto tulolähestymistavasta

1.4.1 Viitekehys ja arvottaminen

Tulolähestymistavalla tarkoitetaan bruttokansantuotteen laskemista summaamalla yhteen bruttokansantuotteen eri tulokomponentit. Ne ovat palkansaajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä (ml. kiinteän pääoman kuluminen) sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot.

Suomen kansantalouden tilinpidossa ei bruttokansantuotetta lasketa tulolähestymistavalla, koska bruttotoimintaylijäämästä ei ole olemassa tarpeeksi luotettavaa itsenäistä estimaattia. Niinpä bruttotoimintaylijäämä lasketaan markkinatuotannossa residuaalina, kun bruttoarvonlisäyksestä vähennetään muut tulokomponentit.

Bruttokansantuotteen eri tulokomponentit lasketaan samalla toimiala- ja tuottajatyypiluokituksella kuin bruttoarvonlisäys tuotoslähestymistavassa.

Taloustoimet kirjataan suoriteperusteisina eikä kassaperusteisina. Esimerkiksi maksetut palkat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kirjataan sille ajanjaksolle, jolloin työ tehdään ja syntyy velvoite palkansaajakorvausten maksamiseen.

1.4.2 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Palkkojen käsite liikekirjanpidossa ja eri lähdetilastoissa on yleensä sama kuin kansantalouden tilinpidossa. Merkittävän poikkeuksen tästä muodostavat luontoisedut. Toisaalta luontoisetuihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös verottomat luontoisedut, jotka eivät liikekirjanpidossa aina sisälly palkkoihin, vaan ne saattavat sisältyä liiketoiminnan muihin kuluihin tai henkilösivukuluihin. Palkkoihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös työsuhdeoptiot.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja vastaava käsite liikekirjanpidossa ja monissa lähdeaineistoissa on henkilösivukulut, jota ei yleensä eritellä maksulajeittain. Kansantalouden tilinpidossa toimialoittaiset työnantajan sosiaalivakuutusmaksut lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan kansantalouden tilinpidossa kokonaan pääomakantamallin avulla eikä liikekirjanpidon mukaisia poistoja käytetä.

1.4.3 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Palkansaajakorvaukset arvioidaan Suomen kansantalouden tilinpidossa useimmilla toimialoilla suoralla estimointimenetelmällä eli käytettävissä on kokonaisaineisto.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain ja maksulajeittain lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä, jota voidaan pitää epäsuorana menetelmänä, mutta sosiaalivakuutusmaksut yhteensä lasketaan suoralla menetelmällä. Ero korjataan sopeuttamalla toimialoittaisia lukuja.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallilla, mikä on epäsuora menetelmä.

Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan kokonaisaineistoista eli laskentamenetelmä on suora.

1.4.4 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteen

1.4.4.1 *Palkat ja palkkiot*

Kansantalouden tilinpidon mukaisen tilastoinnin näkökulmasta haasteena on lähinnä palkat ja palkkiot, joista ei makseta veroa ja joita ei näin ollen löydy hallinnollisista rekistereistä. Harmaat palkat on estimoitu mukaan tietyille toimialoille, joilla harmaata taloutta on arvioitu esiintyvän. Suomen lain mukaan palvelurahat eli tipit ovat verotettavaa ansiotuloa. Näin ollen tippien tulisi näkyä verottajan vuosi-ilmoitusaineistossa, johon palkkojen laskenta tilinpidossa perustuu. Tietty määrä tippejä on arvioitu myös osaksi harmaan talouden palkkasummaa, sillä kaikkia tippejä ei ilmoiteta verottajalle.

1.4.4.2 *Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo*

Lisäykset yrityksen tuloon ovat verohallinnon verotarkastusyksiköiden yksi tärkeimmistä tiedoista kansantalouden tilinpidon kannalta. Salatut tulot pienentävät tuotosta ja sitä kautta arvonlisäystä ja bruttotoimintaylijäämää/sekataloa.

1.5 Yhteenveto menolähestymistavasta

1.5.1 Viitekehys

Menolähestymistavassa bruttokansantuote lasketaan sen menokomponenttien eli kysyntäerien summana. Nämä erät ovat kulutusmenot, kiinteän pääoman bruttomuodostus, varastojen muutos sekä tavaroiden ja palveluiden vienti miinus tavaroiden ja palveluiden tuonti.

Suomen kansantalouden tilinpidossa bruttokansantuote määräytyy tuotoslähestymistavan perusteella, mutta myös menolähestymistapa otetaan itsenäisesti huomioon. Tuotanto- ja menolähestymistavoilla laskettujen bruttokansantuotteiden erotus kirjataan tilastolliseksi eroiksi ennakkolisessä kansantalouden tilinpidossa. Lopullisissa luvuissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tuotteittain, eikä tilastollista eroa esiinny.

1.5.2 Arvottaminen

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Näin ollen kulutusmenot sisältävät arvonlisäveron ja muut tuoteverot mutta eivät tukipalkkioita. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä hankitut tuotteet kirjataan niiden ostoajankohdan mukaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen. Investoinnit kirjataan omistuksen vaihdoksen ajankohdan mukaan. Tästä säännöstä on Suomen kansantalouden tilinpidossa kolme poikkeusta. Ensinnäkin rahoitusliisaukset kirjataan käyttävän toimialan investoinniksi, vaikka omistuksen vaihdosta ei tapahdu. Toiseksi omaan käyttöön tehtävät investoinnit kirjataan silloin kun ne tuotetaan. Kolmanneksi rakennusinvestoinnit kirjataan sitä mukaa kuin niitä rakennetaan eikä vasta sitten, kun rakennus on valmis ja omistus yleensä vaihtuu.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvo vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskihintaan ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Tavaroiden vienti ja tuonti arvotetaan f.o.b. arvon mukaan eli vapaasti laivassa vientimaan rajalla. Palveluiden vienti arvotetaan perushintaan ja tuonti ostajahintaan.

1.5.3 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Julkisten kulutusmenojen laskennassa käytetään kuntataloustilastoa, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä eri yhteisöjen tuloslaskelmia. Niiden käsitteet muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteiksi.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa käytetään osittain yritysten rakennetilastoa, kuntataloustilastoa sekä valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Niiden käsitteistä poimitaan kansantalouden tilinpidon mukaiset erät.

1.5.4 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö

Kysyntäerien laskennassa käytetään sekä suoria että epäsuoria estimointimenetelmiä.

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa. Ne ovat perustuneet erityisesti kulutustutkimuksiin.

Myös kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa on käytetty erityisselvityksiin perustuvia kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota laskettaessa talonrakennusinvestointeihin sisältyviä peruskorjausinvestointeja.

1.5.5 Vaadittavan kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan jäljempänä.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja -palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukokehikossa, joka tarjoaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

1.6 Tasapainotus- ja integrointimenettelyt

1.6.1 Kansantalouden vuositilinpidon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukotkehikossa

Kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut laaditaan tarjonta- ja käyttötaulukokehikossa, jossa tarjontatiedot (kotimainen tuotos + tuonti) ja käyttötiedot (välituotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus + vienti) tasa-painotetaan tuotteittain. Tarjonta- ja käyttötaulukot valmistuvat t+23kk. Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaiset kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut julkistetaan t+24kk. Tarjonta- ja käyttötaulukot laaditaan vuosittain.

Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinta noudattaa seuraavaa järjestystä:

1. Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain
2. Hinnanmuodostuserien käyttötietojen laadinta
3. Ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos perushintaisiksi
4. Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta
5. Tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotus (tasapainotetun tuotetaseen laadinta)

1.6.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden (TKT) laadinnan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon osajärjestelmien ennakkolliset taloustoimittaiset tiedot (t+21kk).

TKT:n laadinnassa vuositilinpidon tarjontaa ja käyttöä koskevien tuotetaloustoimien arvotiedot jaetaan CPA2008- perustuvaan kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen mukaiseen 836 tuotteeseen. Tarjonta- ja käyttötiedot luokitellaan tilinpidon tuotetaloustoimien mukaisiin 20:een tarjonnan 1-alkuisiin ja 51:een käytön 2-alkuisiin tietoluokkiin.

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden muut luokittelevat muuttujat ja niiden tarkkuus (luokkien lukumäärä) ovat samat kuin vuositilinpidossa.

Ennakollisen vuositilinpidon tuotetaloustoimikohtaiset tiedot jaetaan tuotteisiin lähdeilastojen avulla. Lähdeaineistot ovat pääosin samat kuin ennakkollisessa vuositilinpidossa. Erillisiä tuotetietolähteitä ovat mm. yrityspalvelut sekä teollisuuden hyödyketilaston tuotanto- ja raaka-ainetiedot. Kaikki lähdeaineistot ovat vuosiaineistoja kotitalouksien kulutusmenojen tuotetietojen lähteenä käytettävää kulutustutkimusta (noin viiden vuoden välein tehtävä) ja teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetietoa (kahden vuoden välein tehtävä) lukuun ottamatta.

Lähdeaineistojen tuotetiedot ovat arvotietoja, tarjontatiedot perushintaisia ja käyttötiedot ostajanhintaisia. Tuotetiedot muunnetaan luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden tuoteluokituksen mukaisiksi.

1.6.3 Hinnanmuodostustiedot ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos ostajanhintaisiksi

Tuotekohtaisten tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotusta varten ostajanhintaiset käyttötiedot muunnetaan hinnanmuodostuserien käyttötietojen avulla perushintaisiksi seuraavan yhtälön mukaisesti:

PERUSHINTA

= *OSTAJANHINTA* - *arvonlisävero* - *kuljetuksen lisät* - *tukkukaupan lisät*

- *vähittäiskaupan lisät* - *muut tuoteverot (kuin ALV ja tuontitullit)*

- *tuontitullit* + *tuotetukipalkkiot*

Käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvojen laskentaa varten hinnanmuodostuserille laaditaan tuotekohtaiset osuustiedot.

Tuotetukipalkkioiden, tuontitullien ja muiden tuoteverojen tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa perushintaan. Kaupan ja kuljetuksen lisien tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa tuottajahintaan (= perushinta – tuotetukipalkkiot + tuontitullit + muut tuoteverot). Arvonlisäveron tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa arvonlisäverottomaan ostajanhintaan. Jokaiselle hinnanmuodostuserälle on erikseen määritetty käsittelysäännöt, joiden mukaan tuotekohtaista osuustietoa sovelletaan eri käytöissä.

1.6.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta

Perushintaisista tarjontatiedoista, ostajanhintaisista käyttötiedoista sekä hinnanmuodostuserien osuustiedoista laaditaan ensimmäinen täydellinen, mutta vielä tasapainottamaton, tuotetase. Tuotetase käsittää perushintaisten tarjontatietojen, ostajanhintaisten käyttötietojen lisäksi käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot sekä perushintaiset käyttötiedot tuotteittain.

Tässä vaiheessa tarkistetaan, että tuotostyyppien *P12 Tuotos omaan loppukäyttöön*, *P131 Markkinattomat tuotteet, myynnit tai ostot* ja *P132 Muu markkinaton tuotos* ovat tuotteittain tasapainossa. Näiden tuotostyyppien käyttötiedot määräytyvät toimialoittaisista tuotostiedoista.

1.6.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotusta varten lasketaan 836 tuotteen perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö sekä niiden erotus eli tasapainotilanne. Tasapainoehto jokaisen tuotteen osalta on

$$\begin{aligned} \text{tuotos} + \text{tuonti} \\ &= \text{välituotekäyttö} + \text{kulutusmenot} \\ &+ \text{pääoman bruttomuodostus} + \text{vientit}. \end{aligned}$$

Tarjonta- ja käyttötiedot tasapainotetaan kolmessa vaiheessa:

1. Manuaalinen tasapainotus ml. hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus
2. Huoltotaseen tilastollisen eron eliminointi
3. Automaattinen tasapainotus

1.6.5.1 Manuaalinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Manuaalisessa tasapainotuksessa korjataan perushintaisen tarjonnan ja perushintaisen käytön väliset suurimmat tuotekohtaiset epätasapainot. Tämä koskee tuotteita, joiden tarjonnan ja käytön välisen eron arvo on yli 10 prosenttia perushintaisen tarjonnan arvosta ja eron absoluuttinen arvo on yli 30 miljoonaa euroa. Nämä tuotteet tasapainotetaan korjaamalla tuotteiden perushintaisia tarjontatietoja ja/tai ostajanhintaisia käyttötietoja manuaalisesti siten, että tarjonnan ja käytön väliset erot jäävät edellä mainittujen rajojen alapuolelle.

Tarjonta- ja käyttötietojen korjaukset perustuvat lähinnä arvioon tuotteeseen liittyvien lähdeaineistojen tarjonta- ja käyttötietojen tarkkuudesta ja luotettavuudesta. Yleisesti ottaen tarjontatiedot ovat

käyttötietoja tarkempia ja luotettavampia ja tästä syystä niitä muutetaan tasapainotuksessa vähemmän.

Edellä mainittujen tasapainotusten jälkeen tasapainotuksia pyritään tekemään pääasiassa siten, että epätasapainossa olevia tuotteita tasapainotetaan keskenään P64-tuoteryhmien (tarjonta- ja käyttötaulukoiden julkaisutaso) sisällä. Toisin sanoen tarjontaa tai käyttöä siirretään mahdollisimman lähekkäisiltä tuotteilta toisille, joilla erot tarjonnan ja käytön välillä ovat erimerkkiset. Toimialojen tarjonta- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen tuotteiden yhteenlaskettuja arvoja muutetaan manuaalisessa tasapainotuksessa ainoastaan poikkeustapauksissa, esimerkiksi silloin kun halutaan korjata vuositilinpidoen ennakkollisissa tiedoissa ilmenneitä puutteita tai virheitä.

Käytännössä manuaalinen tasapainotus tehdään tuotetaseen tasapainotus- ja hintaindeksisovelluksen ("PaHiS"-sovellus, Tilastokeskuksen ohjelmoima ja ylläpitämä selainsovellus) avulla. Sovelluksessa tasapainotustiedot (mm. alkuperäinen ja korjattu arvo sekä korjaukseen liittyvä kommenttiteksti) tallentuvat metatiedoille varattuun tietokantatauluun.

Manuaalisen tasapainotukseen valikoitui 304 tuotetta tilastovuonna 2018. Manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotettiin edellä mainittujen 304 tuotteen lisäksi 270 muuta tuotetta. Manuaalisessa tasapainotuksessa perushintaisia tarjontatietoja ja ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä runsaalla 46 miljardilla eurolla.

Manuaalisen tasapainotuksen yhteydessä hinnanmuodostuserät tasapainotetaan automaattisesti: Käyttötietojen tuotetuet ja -verot skaalataan vastaamaan maksettuja ja kerättyjä tuotetukia ja tuoteveroja sekä kaupan ja kuljetuksen lisät saadaan vastaamaan kaupan, kuljetuksen lisiä tuottavia tuottavien palvelutuotteiden tarjonnan arvoja.

1.6.5.2 Tilastollisen eron eliminointi

Manuaalisen tasapainotuksen ja hinnanmuodostuserien automaattisen tasapainottamisen jälkeen nähdään, mille tuotteille ennakkollisen kansantalouden tilinpidoen huoltotaseen tilastollinen ero tässä vaiheessa kohdentuu. Tilastollinen ero eliminoidaan tasapainottamalla niitä tuotteita, joilla tarjonnan ja käytön väliset erot ovat suurimmat ja samansuuntaiset kuin tilastollisella erolla. Tilastollisen eron eliminoinnissa ennakkollisen vuositilinpidoen tuotetaloustoimien arvot muuttuvat. Suurimmat korjaukset tehdään useimmiten yritys sektorin välituotekäyttöön. Muutosten vaikutus määrää bruttokansantuotteen lopullisen arvon.

Huoltotaseen tilastollinen ero oli ennakkollisissa tiedoissa +402 miljoonaa euroa vuonna 2018. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden lähtötietojen laadintavaiheessa ja manuaalisessa tasapainotuksessa tilastollinen ero pieneni 6 miljoonalla eurolla. Lopullinen tilastollisen eron korjaus oli 396 miljoonaa euroa. Korjaus tehtiin yritys sektorin palvelutoimialojen välituotekäyttöihin (+200 Me), investointeihin (+117 Me) ja kotitalouksien kulutusmenoihin (+79 Me).

1.6.5.3 Automaattinen tasapainotus (tuotekohtainen)

Kun tilastollinen ero on eliminoitu, ei tarjonnan ja käytön välistä eroa enää esiinny koko talouden tasolla, mutta tuotekohtaisia eroja esiintyy vielä tuotostyypeillä *P11 Markkinatuotos* ja *P7 Tuonti*. Näiden erojen korjaamiseksi suoritetaan lopuksi automaattinen tasapainotus, jossa loput erot poistetaan RAS-algoritilla. Algoritmi laskee kertoimet, joilla kerrottuina tasapainotettavan matriisin alkiot summautuvat etukäteen kiinnitettyihin rivisuunnan tuotekohtaisiin perushintaisiin tarjonta-arvoihin ja sarakesuunnan toimialoittaisten välituotekäyttöjen ja lopputuotekäyttöerien ostajanhintaisiin arvoihin. Toisin sanoen automaattisessa tasapainotuksessa tuotteiden arvot saavat muuttua käyttöluokkien sisällä, pois lukien ne käyttöluokittaiset ja tuotteiden arvot, jotka on kiinnitetty etukäteen (esim. kotitalouksien kulutusmenojen polttoaineet). Automaattisen tasapainotuksen lopputuloksena syntyy tasapainotetut tarjonta- ja käyttötiedot, joissa perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö ovat tasapainossa tuotteittain ja tuotostyypeittäin.

Automaattisessa tasapainotuksessa on mukana lähes kaikki tuotteet. Automaattisessa tasapainotuksessa ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä vajaalla 28 miljardilla eurolla vuonna 2018. Manuaaliseen tasapainotukseen verrattuna automaattisen tasapainotuksen merkitys tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksessa on pienempi.

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotetut tiedot päivitetään vuositilinpidoon osajärjestelmien tuotetaloustoimitietoihin. Päivitetyt tiedot muodostavat kansantalouden tilinpidoon lopulliset, tasapainotetut, tiedot. Huoltotaseen tilastollinen ero on tällöin nolla.

1.6.6 Muut validointimenettelyt

Tasapainotusta edeltävät sektoritutkijoiden/tiimien laskelmat omilta ilmiöalueiltaan. Näissä laskelmissa lähdeaineistojen tiedot muokataan kansantalouden tilinpidoon käsitteistön mukaisiksi. Jo tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota tiettyihin tunnuslukuihin ja riippuvuuksiin. Ilmiöaluekohtaisissa laskelmissa on kiinnitettävä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta
- vastaaviin muutoksiin edellisestä versiosta
- absoluuttisten tasojen muutoksiin verrattuna edelliseen versioon
- palkkojen ja työllisyyden yhteensopivuuteen, jota mitataan ansiotason kehityksellä
- arvonlisäyksen volyymikehityksen ja työpanoksen yhteensopivuuteen, jota mitataan työn tuottavuuden muutoksella
- työllisyyden ja työtuntien yhteensopivuuteen, jota mitataan työtunneilla työllistä kohti

- reaalisena käytettävissä olevaan tuloon: nimellinen käytettävissä oleva tulo deflaoituna kulutusmenojen hintaindeksillä (kotitaloudet)
- säästämisasteeseen: säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon (kotitaloudet, julkisyhteisöt)
- nettoluotonannon tasoon

Ennakollisen tilinpidon tasapainotuksessa jokainen toimiala, sektori tai muu laskentakokonaisuus käydään läpi yhteenvetokokouksissa, niin sanotuissa jetsutuksissa. Näissä palavereissa on mukana 2–4 yhteenvetäjää sekä yksi tai useampia sektoritutkijoita, jotka vastaavat kyseisen laskentakokonaisuuden laadinnasta.

Yksittäisten laskentakokonaisuuksien tarkastus tapahtuu sitä mukaa, kun tietoja alkaa valmistua. Yhteenvetokokouksissa käydään läpi laskentakokonaisuus erityisesti kiinnittäen huomiota edellä mainittuihin seikkoihin. Niiden ohella tietolähteet, niiden saatavuus ja käyttökelpoisuus, niissä tapahtuneet muutokset tai laskennassa tapahtuneet menetelmämuutokset ja muut laskentaan vaikuttavat taustatiedot ovat olennaista keskusteltavaa.

Koko kansantalouden kuva alkaa hahmottua ja tarkentua, kun valtaosa laskentakokonaisuuksista on valmiina. Kokonaiskäsitystä voidaan kuitenkin ruveta muodostamaan vasta, kun kaikki palaset ovat mukana.

Loppuvaiheessa kiinnitetään huomiota siihen, miten tarjonta ja kysyntä vastaavat toisiaan. Näiden erotus, tilastollinen ero, pyritään saamaan mahdollisimman pieneksi hakemalla laskennasta ja käytetyistä lähteistä syitä erolle. Kokonaan tilastollista eroa ei ennakollisissa tiedoissa saada umpeen, koska jokaiselle tarjonta- tai kysyntätietojen muutokselle tulee löytyä peruste. Tilastollinen ero poistuu vasta lopullisen tarjonta-/käyttötaulukkokehikossa tehtävän tuotteittaisen tasapainotuksen yhteydessä.

1.7 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

Suomen kansantalouden tilinpidossa käytetään kaikkia kolmea laadintatapaa bruttokansantuotetta laskettaessa (tuotanto, kysyntä, tulot), joista kuitenkin tulolähestymistapaa ei voida pitää täysin itsenäisenä. Luotettavimmat tulokset saadaan tuotoslähestymistapaa käyttämällä. Perustietolähteet tuotoksen ja väliuotekäytön laskemiseksi ovat hyvät ja kattavat. Loppukysynnän erät lasketaan riippumattomasti. Lopullisissa laskelmissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tarjonta- ja käyttötaulukoissa. Ennakollisissa laskelmissa kysynnän kautta saatua tulosta verrataan tuotannon kautta laskettuun BKT:hen ja erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi. Käytännössä tilastollisen eron etumerkki vaihtelee. Vain yksi, tuotoslähestymistavan perusteella laskettu BKT-luku julkaistaan. Tilastollinen ero esitetään omana eränään kysyntäpuolella ennakollisissa laskelmissa.

BKT:n tulokomponentit voidaan myös laskea itsenäisesti. Näitä tietoja käytetään osaksi myös koko talouden yhteenvedossa. Toimintaylijäämää koskevat tietolähteet ovat kuitenkin pitkälti samoja kuin tuotoslähestymistavassa. Palkansaajakorvaukset saadaan itsenäisistä aineistoista (verotustiedot, työnantajain sosiaalivakuutusmaksujen kertymätiedot). Koko talouden palkat ja sosiaalivakuutusmaksut määrätään näiden tietojen mukaisiksi. Koko talouden palkkasummana käytetään toimialalaskelmien tulosta, jos se ylittää verotustietojen tason. Sosiaalivakuutusmaksujen kertymätietojen ja toimialojen summan ero korjataan toimialoittaisiin sosiaalivakuutusmaksulukuihin.

Lähdetietoihin tehtävät kattavuuskorjaukset tehdään jokaisella laskentakierroksella. Laittoman- ja harmaan talouden estimaatteja (kertoimia) tarkistetaan 5–7 vuoden välein tehtävien selvitysten perusteella.

1.7.1 Tuotoslähestymistavan kattavuusmenettelyt

Tilastokeskuksen tuotantoa koskevat tilastot ovat sangen kattavia. Yritys- ja toimipaikkarekisteri kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt ja yhtiöimättömät yritykset (ml. maatilat ja asunto- ja kiinteistöyhtiöt), jotka ovat työnantajia, arvonlisäverovelvollisia tai kuuluvat ennakoperintärekisteriin. Julkisen hallinnon yksiköt ovat omassa tietokannassaan.

Myös yritysten rakennetilasto on hyvin kattava. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Yritysten rakennetilaston ja yritysrekisterin aineistoja käytetään kansantalouden tilinpidon laadinnassa toimialatasolla toimipaikka- ja yritysaineistojen väliseen vertailuun. Vertailuja tehdään myös muihin käytettävissä oleviin tietolähteisiin. Vaikka yritysten rakennetilasto ja yritys- ja toimipaikkarekisteri ovat korkealuokkaisia tietolähteitä, luokitteluseroja ja satunnaisvirheitä saattaa esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen toimialakohtaisiin tietoihin lisätään piilotalouden osuus.

Julkisen sektorin yksikköjä koskevat tietolähteet ovat kattavia. Kuntien taloustilasto sisältää kaikkien kuntien ja kuntayhteisöjen taloustiedot. Valtionhallinnon tietoaineisto tulee valtion kirjanpitojärjestelmästä. Myös sosiaaliturvarahastoja koskeva tieto on täysin kattavaa.

Piilotaloutta (harmaa talous, ALV-petos, laitton talous ja prostituutio) on estimoitu tutkimusten ja erityisselvitysten avulla. Tehtyjen selvitysten perusteella piilotalouden osuus Suomessa ei ole kovin suuri. Laskennan luonteesta johtuen täsmällisen piilotalousosuuden arvioiminen ei ole mahdollista.

1.7.2 Menolähestymistavan kattavuusmenettelyt

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien

yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava.

1.7.3 Tulolähestymistavan kattavuusmenettelyt

Palkkojen ja palkkioiden sekä työnantajien maksamien sosiaaliturvamaksujen tietolähteet ovat varsin kattavat. Palkkojen ja palkkioiden osalta kattavuuskorjauksia tehdään lähinnä harmaan talouden osalta.

Toimintaylijäämää ja sekatuloa ei lasketa erikseen vaan ne muodostuvat tulolähestymistavassa residuaaleina.

1.8 Siirtyminen bruttokansantuotteesta (BKT) bruttokansantuloon (BKTL)

Bruttokansantuotteesta päästään bruttokansantuloon, kun siihen lisätään ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, tuotannon ja tuonnin verot, tukipalkkiot, korot, yritysten jakamat tulot, suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot, vakuutuksen ottajien omaisuustulo ja maanvuokrat. Vastaavasti on vähennettävä Suomesta ulkomaille maksetut samat erät.

Suomen ja ulkomaiden väliset taloustoimet ovat kansantalouden tilinpidossa yhtenevät maksutaseen kanssa välillisiä rahoituspalveluja lukuunottamatta.

Taulukko 5: Ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille maksetut BKTL-erät, käyppiin hintoihin, miljoonaa euroa

Talustoimi	2016	2017	2018
B1G Bruttokansantuote	217 518	226 301	223 468
D1R Saadut palkansaajakorvaukset	703	734	640
D1K Maksetut palkansaajakorvaukset	562	652	624
D2K Maksetut tuotannon ja tuonnin verot	276	297	230
D3R Saadut tukipalkkiot	832	762	796
D4R Saadut omaisuustulot	14 546	14 817	15 881
...D41R Korot	4 554	3 659	3 673
...D42R Yritysten jakamat tulot	5 984	8 781	10 146
...D43R Suorien ulkom.sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	2 231	287	121
...D44R Muut sijoitustulot	1 777	2 090	1 941
D4K Maksetut omaisuustulot	14 253	15 251	15 525
...D41K Korot	4 896	4 618	4 456
...D42K Yritysten jakamat tulot	7 012	7 902	12 322
...D43K Suorien ulkom.sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	1 922	2 378	-1 587
...D44K Muut sijoitustulot	423	353	334
B5G Bruttokansantulo (B1G + D1R - D1K - D2K + D3R + D4R - D4K)	218 508	226 414	234 406

1.8.1 Palkansaajakorvaukset

1.8.1.1 *Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot*

Verotuksen maksuunpanotilasto sisältää tiedon ”luonnollisten henkilöiden” eli kotitalouksien saamista palkkatuloista ulkomailta. Tämä luku sisältää vain alle kuusi kuukautta ulkomailla työskennelleiden saamat palkat, koska niistä pitää maksaa vero Suomeen. Tämän takia lukua korotetaan 50 prosentilla, jolloin sen arvioidaan sisältävän kaikkien alle vuoden pituisten työsuhteiden palkat.

Verottajan maksuunpanotilaston ohella tietoja ulkomailla ansaituista palkoista on Tilastokeskuksen tulonjakotutkimuksessa. Ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut on arvioitu keskimäärin 16 prosentiksi ulkomailta saaduista palkoista.

1.8.1.2 *Ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot*

Verohallinnon rajoitetusti verovelvollisten aineisto sisältää tiedon Suomessa enintään 6 kuukautta yhtäjaksoisesti oleskelleille henkilöille maksetuista suorituksista. Vuosi-ilmoituksella on ilmoitettava muun muassa palkat, eläkkeet, työkorvaukset, osingot, korot, henkilöstörahaston rahasto-osuus ja ylijäämä sekä rojaltit. Aineistosta erotetaan palkaksi katsottavat suorituslajit.

Rajoitetusti verovelvollisten aineiston lukuihin tehdään 50 prosentin korotus. Tarkoituksena on näin kattaa 6–12 kuukautta massa olevat (ei residenssit) henkilöt, joista muutoin ei ole suoraa tietoa.

1.8.1.3 *Ulkomaisiin palkkoihin liittyvien työnantajan sosiaaliturvamaksut*

1.8.1.3.1 *Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut*

Ulkomaisten työntekijöiden hyväksi luettavista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole saatavissa suoraa tietoa. Sen vuoksi tämän taloustoimen suuruus arvioidaan ulkomaalaisille Suomessa maksettujen palkkojen perusteella. Paremman tiedon puuttuessa oletetaan, että ulkomaalaisten hyväksi luetaan työnantajien maksamia sosiaaliturvamaksuja samassa suhteessa palkkasummasta kuin kyseisenä vuotena on voimassa olevien määräysten ja sopimusten nojalla maksettu suomalaisille palkansaajille.

1.8.1.3.2 *Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut*

Suomessa on päädytty laskemaan työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut suhteellisena osuutena ulkomailta saadusta palkkasummasta siten, että käytetty osuus on jonkin verran Suomessa maksettua osuutta alempi. Tämä osuus on estimoitu vakiosuuruiseksi, 16 prosenttia ulkomailta saadusta palkkasummasta.

1.8.2 Tuotannon ja tuonnin verot

Tuotannon ja tuonnin veroja esiintyy vain Suomesta ulkomaille maksettuna eränä. Ne ovat Suomen EU:lle vuodesta 1995 alkaen maksamia arvonlisäveroja (D762) ja tuontitulleja (D212). Erät saadaan valtion tilinpäätöksestä, Tullihallituksesta sekä maa- ja metsätalousministeriöstä.

Arvonlisäveroksi on merkitty EU:lle vuodesta 1995 lähtien maksetut arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut.

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Niistä saadaan tieto Tullihallituksesta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Suomen kansantalouden tilinpidon tietoihin on sisältynyt veroja, tukipalkkioita sekä tulon- ja pääomansiirtoja Suomen ja EU:n välillä vuoden 1995, eli EU-jäsenyyden, alusta.

1.8.3 Tukipalkkiot

Tukipalkkioita esiintyy vain ulkomailta Suomeen maksettuna eränä. Ne ovat EU:n Suomelle vuodesta 1995 alkaen maksamia tuotetukipalkkioita (D31) ja muita tuotantotukipalkkioita (D39). Tukea on maksettu mm. maatalouden harjoittajille.

EU:n maksamien tukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä erityisselvitykset. EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n osuus.

Kaikki menot, jotka ovat luonteeltaan tukipalkkioita (tämä päätellään liikekirjanpitotilien, talousarviotilien, ym. yllä mainitun informaation avulla) ja jotka rahoitetaan EU:sta saaduilla tuloilla, ja joissa Suomen valtio ei päätä varojen käytöstä, näytetään EU:n maksamina tukipalkkioina. Näin nämä tukipalkkiot, jotka käytännössä ovat EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyviä tukia, saadaan kirjattua suoraan EU:lta lopullisille saajasektoreille. Valtion näkökulmasta sekä tuloja että menoja vähennetään pois valtion sektoritililtä.

1.8.4 Omaisuustulot ulkomailta /-lle

1.8.4.1 Korot

Korkotiedot kerätään suoraan raportoijilta ja kirjataan maksuperusteisesti kyselyissä. Jokaisen aikajakson aikana kertyvä korko raportoidaan siitä riippumatta, onko sitä maksettu vai onko se pääomitettu. Kertynyt korko ja maksettu korko raportoidaan erikseen kyselyissä. Korot raportoidaan ennen veroja ja ne eivät sisällä koronalennuksia. Velkapapereiden kirjauksessa käytetään velkojaperiaatetta ja indeksisidonnaisten velkapapereiden kirjauksessa käytetään nimellisarvoja indeksikertoimella suhteutettuna.

Kaikki Eurojärjestelmän teknisten instrumenttien korot kirjataan Euroopan keskuspankkia vasten, jolloin Suomen ja muiden Euromaiden välillä näitä eriä ei ole raportoitu. Teknisten instrumenttien eriin liittyvät korot kerätään Suomen Pankin rahoituslaitosten tasetiedonkeruussa.

1.8.4.2 *Yritysten jakamat tulot; osingot*

Osinkotietoja kerätään arvopaperi- ja sijoitusrahastokyselyissä sekä maksutaseen vuosi- ja neljänneskyselyissä. Osingot kirjataan sille ajanjaksolle, jolla ne maksetaan ja jolle raportointia kirjaa ne tuloksi tai vähentää ne omasta pääomasta.

1.8.4.3 *Suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot*

Uudelleensijoitettujen voittojen laadinta pohjautuu yritys- ja yritysryhmäkohtaiseen tietoon, jota kerätään maksutaseen vuosi- ja neljännesvuosikyselyissä. Laadinnassa käytetään COPC-metodia (current operating performance concept). Vuosikyselyssä kerättäviä tuloslaskelmatietoja ja suorien sijoitusten tuotto- ja osinkotietoja täydennetään neljännesvuosikyselyssä kerättävillä osinkotiedoilla. Uudelleensijoitetut voitot lasketaan tietyllä aikajaksolla ilmoitettujen COPC-tietojen ja maksettujen osinkojen erotuksena. Uudelleensijoitetut voitot lasketaan myös välillisesti omistetuille yrityksille.

1.8.4.4 *Muut sijoitustulot*

Vakuutuksenottajan sijoitustulo on laskennallinen erä, jonka avulla vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot siirretään vakuutusyhtiöiltä vakuutuksenottajille. Vakuutuksenottajan sijoitustulo jaetaan vastinsektoreille, kuten ulkomaat -sektorille, rahoitustilinpidoon vakuutusteknisen vastuuvelan sektorijakauman perusteella.

Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen sijoitustulo lasketaan Euroopan keskuspankin keskitetyn arvopaperirekisterin rahastokohtaisia tuottokertoimia apuna käyttäen.

Eläkeoikeuksiin perustuvia sijoitustuloja tai maanvuoksia ei tilastoida Suomessa erikseen.

1.9 Tärkeimmät luokitukset

1.9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset

Sektoriluokitus on tuotoslähestymistavan perusluokitus. Sitä käytetään myös tulolähestymistavassa. EKT 2010 -sektoriluokituksen viides numero ei ole käytössä. Sen sijaan SKT 2010:n viides numero on kansallisen alaluokan käytössä.

Tuotoslähestymistavassa keskeinen tuotantoluokitus on myös toimialaluokitus TOL 2008, joka noudattaa NACE rev.2 -luokitusta.

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä on kolme: markkinatuottajat, markkinattomat tuottajat, joista markkinattomat tuottajat jaetaan edelleen omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

Tarjonta- ja käyttötaulukojen laadinnassa vuositilinpidon tarjontaa ja käyttöä koskevat tuotetaloustoimitiedot jaetaan tuotteisiin. Luokituksena käytetään CPA2008-luokitukseen perustuvaa kansantalouden tilinpidon tuoteluokitusta (KTTL).

1.9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Tulolähestymistavan keskeinen luokitus on sektoriluokitus (ks. edellinen luku).

1.9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Suomessa käytetty yksilöllisen kulutuksen luokittelu seuraa tarkoin ECOICOP-luokitusta. Käytössä on suurin osa 5-numerotason luokista, mutta joissain kohdissa luokkia on yhdistetty, ja tämä osoitetaan koodissa X-kirjaimella. ECOICOP-koodiin on kansantalouden tilinpidossa lisätty viimeiseksi kestävyysluokan osoittava kirjain (D, ND, SD, S) pisteellä erotettuna. Koulutuksessa on käytössä vain yksi ryhmä verrattuna (E)COICOPin koulutusasteen mukaiseen jaotteluun. Vuokrissa on sekä todellisille että laskennallisille vuokrille käytetty kummallekin yhtä ryhmää.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa käytetään kansantalouden tilinpidon EKT 2010 suosituksen mukaista varaluokitusta muutamien poikkeuksin. Tieto- ja viestintäteknisissä laitteissa (AN.1132) on kansallinen alajako. Varastojen muutoksessa varoissa Aineet ja tarvikkeet (AN.121) sekä Muissa keskeneräisissä töissä (AN.1222) on tarkempi kansallinen alajako.

Ulkomaankauppatilastoissa tavaroiden perusluokituksena käytetään niin sisä- kuin ulkokaupassakin yhdistetyn nimikkeistön (CN-luokitus) mukaista tavaranimikettä. Vaihtotase-luokitus noudattaa IMF:n maksutase-luokitusta sovellettuna Suomeen.

1.10 Tärkeimmät tietolähteet

Taulukoihin ei ole listattu kaikkia kansantalouden tilinpidossa käytettäviä tietolähteitä, mutta mukaan on poimittu kattava valikoima keskeisimmistä lähteistä. Suuntaa antava kuva yksittäisten tietolähteiden kokonaismäärästä löytyy tietolähteiden tietovirtakaaviosta (Kuva 6).

Taulukko 6: Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tilastokeskus	Yritysrekisterin vuositiedonkeruut
Tilastokeskus	Yritysten rakennetilasto
Verohallinto	Elinkeinoveroaineisto
Tilastokeskus, Työeläkevakuuttajat	Työeläkelaitosten varatiedonkeruu (EPSQ)
Finanssivalvonta	Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot
Tilastokeskus	Teollisuuden hyödyketilasto
Tilastokeskus	Teollisuuden raaka-ainetiedustelu
Tilastokeskus	Rahoitusleasing-tilasto
Tilastokeskus	Yrityspalvelut-tilasto
Viestintävirasto	Teleyritysten tulo- ja investointitiedot
Verohallinto	Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus
Valtiokonttori	Valtion tilinpäätösaineisto
Tilastokeskus	Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu

Taulukko 7: Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Kuntataloustilasto
Tilastokeskus	Työvoimatutkimus (TYTI)
Tilastokeskus	Ansiotasoindeksi (ATI)
Verohallinto	Tulorekisteri

Taulukko 8: Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Kotitalouksien kulutustutkimus
Tulli	Tavaroiden ulkomaankauppatilasto
Tilastokeskus	Palvelujen ulkomaankauppa ja ulkomaiset tavaravirrat

Taulukko 9: BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikysely (BOPQ)
Tilastokeskus	Ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen vuosikysely (BOPA)
Suomen Pankki	Rahalaitosten tilastotiedonkeruu (RATI)
Suomen Pankki	Sijoitusrahastojen tasetiedonkeruun (SIRA)
Suomen Pankki	Kysely arvopaperisaamisista ja veloista yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja valtiolle (SAVE)
Suomen Pankki	Kysely arvopapereiden tilin- ja omaisuudenhoitopalveluja tarjoaville talletuspankeille ja sijoituspalveluyrityksille (TIHA)

LUKU 2 REVISIOPOLITIIKKA JA AIKATAULUT TIETOJEN TARKISTUKSILLE; TASOTARKISTUKSET EDELLISEN BKTL-MENETELMÄKUVAAUKSEN JÄLKEEN

2.1 Revisiopolitiikka ja aikataulut tietojen tarkistuksille

2.1.1 Revisiopolitiikka

Jokaisen tilastovuoden kansantalouden tilinpidosta laaditaan useita eri versioita. Versioiden valmistumisaikataulu on esitetty kohdassa 2.1.3. Jokaista versiota laadittaessa käytetään hyväksi kaikki siihen mennessä käytettävissä oleva tietoaineisto, joten kansantalouden tilinpito tarkentuu vähitellen. Lopulliset luvut valmistuvat noin kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Kun tilastotiedot julkaistaan kansallisesti, toimitetaan ne myös Eurostatille ja EKP:lle.

Kansantalouden tilinpidon revisiopolitiikka uudistettiin vuonna 2019 yhtenäisen eurooppalaisen revisiopolitiikan mukaiseksi (HERP, Harmonised European Revision Policy).

Uudistuksessa julkaisuaikataulu muuttui vuositietojen osalta, kun taas kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen kuukausi- ja neljännesvuosijulkistusten ajankohdat pysyivät ennallaan. Vuositietojen tammikuun ja heinäkuun julkaisuajankohdista luovuttiin.

Vuosijulkaisut on nyt ajoitettu eurooppalaisen harmonisoidun revisiopolitiikan mukaisesti maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuuhin, jolloin kulloinkin julkaistaan myös neljännesvuositietoja. Ennakollisia vuositietoja päivitetään joka neljänneksen yhteydessä. Maaliskuussa kansantalouden tilinpidon tietoja päivitetään kolmen edellisen vuoden osalta. Kesä- ja syyskuussa päivitetään kahta edellistä vuotta, joulukuussa vain edellistä vuotta.

Kansantalouden ennakkotietojen (vuosi T-1) tietosisältö muuttuu, kun vuositietoja julkaistaan joka neljänneksellä: maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuussa. Maaliskuun julkaisussa tietosisältö vastaa aikaisempaa eli perustuu pääosin neljännesvuosilähteisiin (pl. julkinen sektori, josta saadaan vuosilähdetietoa). Kesäkuussa ennakollisten vuositietojen tietosisältö on suppeampi kuin aiemmin heinäkuussa julkaistussa tiedoissa. Esimerkiksi toimialoitteiset tiedot, investoinnit tai kulutus julkaistaan karkeammalla tasolla kuin aiemmin. Kesäkuun laskennassa käytetään sekä neljännesvuosi- että vuosilähteitä. Vuosilähteitä on käytetty esimerkiksi julkisen sektorin ja yrityssektorin laskennassa, joiden osuus vaikuttaa merkittävästi arvonlisäykseen.

Syyskuun ennakollisessa vuosijulkaisussa tarkentuu muiden muassa ulkomaita koskevat tiedot sekä kotitalouksien kulutus tarkemmalla kulutusluokituksella. Joulukuun ennakollisessa vuosijulkaisussa uutta tietoa saadaan paikallishallinosta. Laajoja ns. tarkkoihin toimialoihin perustuvaa vuositietoa sekä tarkempaa yhdistettyä sektori- ja toimialatietoa saadaan 14 kuukauden viiveellä seuraavan vuoden helmikuussa, jolloin on hyödynnetty lopullisia vuosilähteitä.

Kansantalouden tilinpidon laskennassa painopistettä on siirretty neljännesvuositilinpitoon, jossa lähdepohjaa on pyritty parantamaan erityisesti investointien osalta. Neljännesvuositilinpidon arvonlisäyksen laskentamenetelmää on myös uudistettu käyttämällä aiempaa laajemmin Tilastokeskuksen teollisuustuotannon volyyymi-indeksiä sekä palvelualojen liikevaihtokuvaajan volyymitietoja. Lisäksi neljännesvuositilinpidon tiedot on jaoteltu julkiseen ja yksityiseen talouteen aiempaa laajemmin.

2.1.2 Tasotarkistushistoria

SNA68:aan perustuvassa järjestelmässä lukuihin tehtiin lisäksi niin sanottuja tasotarkistuksia noin viiden vuoden välein. Tasotarkistukset on tehty samassa yhteydessä kuin kiinteähintaisten laskelmien perusvuoden vaihto. SNA68:aan siirryttiin vuonna 1979 (SKT75, perusvuosi 1975). Sen jälkeen tasotarkistuksia on tehty vuosina 1984 (SKT80, perusvuosi 1980), 1987 (SKT85, perusvuosi 1985) ja 1993 (SKT90, perusvuosi 1990). Tasotarkistuksissa aikasarjoja korjattiin taaksepäin aina vuoteen 1975 asti, vuonna 1984 vuoteen 1960 asti.

Tasotarkistuksissa aikasarjoihin tehtiin kolmenlaisia korjauksia. Ensimmäinen korjattiin havaitut virheet. Toiseksi lukuihin tehtiin niin sanottuja tasokorjauksia, jotka olivat seurausta uuden perusvuoden kiinnityspisteiden asettumisesta uudelle tasolle. Kolmanneksi tehtiin luokitusmuutosten yms. seikkojen vaatimat korjaukset.

ESA95:een perustuvaan järjestelmään siirryttiin kolmessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa helmikuussa 1999 laskelmat ulottuivat vuoteen 1990 saakka ja joulukuussa 1999 aikasarjat jatkettiin vuoteen 1975 (SKT95). Toinen vaihe oli tarjonta-käyttötaulukoiden mukaanotto tammikuussa 2003 vuoteen 1995 saakka ja heinäkuussa 2003 aikasarjat jatkettiin vuoteen 1975 saakka (SKT2000). Merkittävimmät sisällölliset muutokset olivat asunto osakeyhtiöiden jako omistajasektoreille ja välillisten rahoituspalveluiden (FISIM) jako käyttäjille. Kolmannessa vaiheessa huhtikuussa 2006 (SKT2005) volyymilaskelmissa ryhdyttiin käyttämään perusvuotena edellistä vuotta ja siirryttiin yleisesti kaksoisdeflatointiin. Osassa julkisia palveluita siirryttiin suoriteindikaattoreihin.

Palvelujen vientiin tehtiin merkittävä tarkistus huhtikuussa 2006 ja palvelujen tuontia tarkistettiin tammikuussa 2008. Lisäksi yritykset ja kotitaloudet erotettiin toisistaan omiksi sektoreiksi kaikilla tileillä.

Heinäkuussa 2011 (SKT2010) kansantalouden tilinpito siirtyi käyttämään uutta tietojärjestelmää, samalla otettiin käyttöön uusi toimialaluokitus, tol 2008, ja tehtiin muita aikasarjatarkistuksia. Koko laskenta organisoitiin myös uudelleen, jolloin siirryttiin vanhasta toimialoihin perustuvasta ilmiöaluelaskennasta tiimipohjaiseen taloustoimilaskentaan.

ESA2010 otettiin käyttöön heinäkuussa 2014. Merkittävin muutos oli tutkimus- ja kehittämismenojen laskeminen mukaan kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

Vuonna 2017 muutettiin tehtaattoman tuotannon käsittelyä. Aiemmin tehtaattoman tuotannon marginaali eli nettomyynti ulkomailta ulkomaille oli Suomen palveluvientiä. Nyt ko. marginaali kirjataan Suomen tavaravienniksi.

Vuonna 2019 uudistettiin kansantalouden tilinpidon julkistuspolitiikka yhteisen eurooppalaisen julkistuspolitiikan (HERP) mukaiseksi. Tällöin mm. vuositietojen julkistus aikaistettiin kesäkuulle aiemmasta heinäkuusta.

Vuosittain vaihtuvan perusvuoden mukaisissa laskelmissa tasotarkistuksiin on tarvetta lähinnä silloin, kun merkittävä määrävuosittain tehtävä lähdeaineisto, esim. kulutustutkimus, valmistuu. Pienien virheiden ym. korjaukset aikasarjaan pyritään keräämään tällaisten tasotarkistusten yhteyteen. Järjestelmätason muutokset tehdään yhteisen Eurooppalaisen aikataulun mukaisesti, esimerkiksi ESA95:stä siirtyminen soveltamaan ESA2010:ntä. Tällaisia muutoksia on tehty noin viidentoista vuoden välein.

2.1.3 Aikataulut tietojen tarkistuksille

Ensimmäiset ennakkotiedot vuodesta t valmistuvat vuoden $t+1$ helmikuun lopussa neljännesvuositilinpidon yhteydessä. Tietosisältö on suppeampi kuin varsinainen kansantalouden vuositilinpito ja vastaa neljännesvuosittaisen kansantalouden tilinpidon tietosisältöä. Maaliskuun puolivälissä julkaistava ensimmäinen versio sisältää myös sektoritilien koko tietosisällön ennakkotiedot kaikkien sektorien osalta.

Muita neljänneksiä koskeva neljännesvuositilinpito on valmistunut vuodesta 2018 lähtien 60 päivässä, vuosina 2011–2017 viive oli 65 päivää neljänneksen päättymisestä, ja aiemmin viive oli 70 päivää.

Vuositilinpidon toinen versio valmistuu vuoden $t+1$ kesäkuun puolivälissä. Tällöin laaditaan ensimmäisen kerran kansantalouden tilinpito vuodesta t kaikkien reaalityilinpidon (non-financial) tilien osalta ja noin 100 toimialan tarkkuudella. Tarjonta- ja käyttötaulukkoja ei vielä laadita.

Kolmas versio valmistuu syyskuussa ja neljäs versio joulukuussa.

Viides versio valmistuu vuoden $t+2$ helmikuun lopussa. Kuudes, tarjonta- ja käyttötaulukoihin perustuva lopullinen versio, julkaistaan vuoden $t+2$ joulukuussa. Tarjonta- ja käyttötaulukot ja niihin pohjautuvat panos-/tuotostaulukot julkaistaan $t+2$ vuoden marraskuussa.

Taulukko 10: Vuoden t kansantalouden vuositilinpidon eri versioiden valmistumisajat

Versio	Valmistumiskuukausi
1.	t+1 maaliskuu
2.	t+1 kesäkuu
3.	t+1 syyskuu
4.	t+1 joulukuu
5.	t+2 helmikuu
6.	t+2 joulukuu

Lopulliset luvut valmistuvat kaksi vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen.

Kun kansantalouden tilinpidon eri versioita laaditaan, käytetään hyväksi kaikki käytettävissä olevat tiedot. Kullakin kerralla vain osa tiedoista muuttuu. Esimerkiksi toimialojen tuotanto- ja tulonmuodostustilit laaditaan ensimmäisen kerran kesäkuussa vuonna t+1 (versio 2). Tämän jälkeen voi jonkin toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili muuttua seuraavan kerran esimerkiksi vuoden t+2 helmikuussa, jolloin laaditaan kaikkien toimialojen tiedot ja jolloin käytettävissä ovat lähes lopulliset tiedot laskentaan.

Kansantalouden tilinpidon laadinta-aikatauluun vaikuttaa lähinnä kolme seikkaa: käyttäjien tarpeet, lähdetilastojen valmistuminen sekä ESA 2010 lähettämisohjelma, joka EU-lainsäädäntönä asettaa viimeisen toimitusajankohdan tiedoille.

Kansantalouden tilinpidon tärkein käyttäjä Suomessa on valtiovarainministeriö. Valtiovarainministeriö laatii vuosittain helmikuussa ja elokuussa taloudellisen katsauksen, joka on keskeinen tausta-aineisto muun muassa valtion budjetin valmistelussa. Valtiovarainministeriö tarvitsee katsauksen laadintaa varten mahdollisimman tuoreet tiedot talouden kehityksestä. Myös Suomen Pankki ja taloudelliset tutkimuslaitokset käyttävät kansantalouden tilinpidon uusimpia tietoja talousennusteidensa pohjana.

Tärkeimmät lähdetilastot ovat valmistuneet eri vuosina hieman eri aikoina. Yleisenä suuntauksena on ollut tilastojen valmistumisen nopeutuminen. Seuraavassa kuvaus tärkeimpien lähdetilastojen valmistumisesta.

Ensimmäiset tiedot talouden kehityksestä vuositasolla saadaan neljännesvuositilinpidon vuosisummiin perustuen. Vuositilinpidon ensimmäistä versiota laadittaessa (maaliskuussa vuonna t+1) käytettävissä ovat lopulliset hintaindeksit ja työvoimatilastot edelliseltä vuodelta. Lisäksi ennakkollisina tilastoina ovat käytettävissä ansiotasoindeksi, useimpien maataloustuotteiden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, teollisuuden volyyymi-indeksi, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot, ulkomaankauppatilasto ja maksutase. Joistakin lähdetilastoista ovat käytettävissä tiedot osasta vuotta, esimerkiksi arvonnlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten oma-aloitteisten verojen aineisto.

Toista versiota laadittaessa (kesäkuussa vuonna t+1) edellä mainituista tilastoista ovat lopullisiksi tulleet useimmat maatalouden tuotantotilastot, markkinapuun hakkuutilasto ja puun hintatilasto, talonrakentamisen uudisrakentamisen volyyymi-indeksi, kaupan myyntitilasto, pankkitilasto, ulkomaankauppatilasto sekä arvonlisäverotuksen ja työnantajasuoritusten oma-aloitteisten verojen aineisto. Uusi tietoaaineisto on esimerkiksi vuokratilasto. Lisäksi käytettävissä ovat ennakkotiedot teollisuuden ja joidenkin muiden toimialojen rakennetilastoista, pankkitilastosta sekä kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoista. Toimialoittaisista tiedoista osa perustuu edelleen neljännesvuositilinpitoon ja vain osa toimialoista lasketaan vuosimenetelmin ennakkollisten lähteiden perusteella.

Kolmanteen versioon (syyskuussa t+1) saadaan mukaan kotitalouksien kulutuksen laskentaan tarvittavat tiedot, ml. kulutustutkimus (joka 5-6 vuosi), ja tiedot julkaistaan tuoteluokittain koko tarkkuudessaan. Myös ulkomaan omaisuustuloerät yleensä tarkentuvat tällä kierroksella.

Neljättä versiota laadittaessa (joulukuussa vuonna t+1) tiedot tarkentuvat julkisyhteisöjen osalta, kun kuntien ja kuntayhtymien taloustilastot ovat käytettävissä. Samalla julkaistaan julkisyhteisöjen menot tehtävittäin (COFOG).

Viidettä versiota laadittaessa (helmikuussa vuonna t+2) uusina tietoaaineistoina ovat käytettävissä muun muassa verotusaineisto ja vakuutusyhtiötilasto. Lopullisina tilastoina käytettävissä ovat ansiotasoindeksi sekä yritys- ja toimipaikkarekisteri, eri toimialojen rakennetilastot, teollisuuden tuotetilasto, tapaturmavakuutusmaksuaineisto, yritysten työeläke-maksutilasto, maatilatalouden yritys- ja tulotilasto ja maksutase. Tiedot eivät perustu enää miltään osin neljännesvuositilinpitoon.

Kuudetta versiota (joulukuussa t+2) ei käytettävissä ole enää uusia lähdetilastoja tai -aineistoja, ellei jonkin lähdetilaston ilmestyminen ole poikkeuksellisesti viivästynyt. Tässä vaiheessa laaditaan tuotekohtaiset tarjonta- ja käyttötaulukot, jotka muodostavat lopullisen kansantalouden tilinpidon.

2.2 Muut kuin EKT 2010 -siirtymisestä aiheutuneet tasotarkistukset edellisen BKTL kuvauksen jälkeen

2.2.1 BKTL varaumien poistosta aiheutuneet tasotarkistukset

Edellisen menetelmäkuvauksen jälkeen ei ole tehty varaumien poistoja, jotka olisivat vaikuttaneet bruttokansantuloon.

2.2.2 Muut tasotarkistukset

2.2.2.1 EKT95 -järjestelmässä tehdyt tasotarkistukset

Siirtyminen EKT95 -järjestelmään saatiin Suomessa valmiiksi vuonna 2006. Tämän jälkeen aikasarjoihin on tehty lukuisia tarkistuksia, joista osa

on ollut huomattavia. Tässä selostetaan ensin EKT95 -järjestelmän mukaisiin tietoihin tehtyjä huomattavia tasotarkistuksia.

Tammikuussa 2008 palvelujen tuontia lisättiin lähinnä tutkimus- ja kehittämispalveluiden sekä muiden liike-elämän palveluiden tuonnista saatujen uusien tietojen perusteella. Lisäys oli enimmillään lähes kaksi miljardia euroa vuodessa.

Tammikuussa 2010 aikasarjoihin tehtiin lukuisia tasotarkistuksia. Tarkistusten syynä olivat lähdetilastojen uudet tiedot ja laskentamenetelmien muutokset.

Sekä tuotoksen että väliuotekäytön tasoa nostettiin enimmillään 8–9 miljardia euroa. Arvonlisäyksen ja bruttokansantuotteen taso alenivat aiempiin tietoihin verrattuna melkein kaikkina vuosina, bruttokansantuote enimmillään 1,4 miljardia euroa vuonna 2006. Muiden vuosien muutokset jäivät paljon pienemmiksi.

Talonrakentamisen tuotos kasvoi huomattavasti, koska uudisrakentamisen volyyymi-indeksi julkaisi elokuussa 2007 uudistetut aikasarjat. Niissä uudisrakentamisen tuotoksen taso nousi huomattavasti laskelmissa hyödynnettävien mallirakennusten kuutiohintojen nousun takia. Kaikkiaan talonrakentamisen arvonlisäys kasvoi aiempiin tietoihin verrattuna enimmillään lähes miljardi euroa.

Kaupan arvonlisäys pieneni aiempaan verrattuna noin miljardi euroa vuosina 2006–2007. Liikenteen arvonlisäys väheni aiempiin lukuihin verrattuna noin kolme miljardia euroa vuosina 2006–2008. Asuntojen omistus ja vuokraus -toimialan arvonlisäys kasvoi enimmillään noin miljardi euroa ja liike-elämän palveluiden arvonlisäys lähes miljardi euroa.

Piilotaloudesta tehtiin uusi arvio erillisen selvityksen perusteella. Piilotalous sisältää sekä harmaan talouden että laittoman talouden (prostituutio, huumeet, salakuljetus). Erityisesti harmaata tuotosta ja arvonlisäystä lisättiin autojen huoltoon ja korjaukseen sekä majoitus- ja varsinkin ravitsemistoimintaan.

Vuoden 2006 kulutustutkimuksesta saatiin uutta tietoa kotitalouksien kulutusmenoista. Koska edellisen kulutustutkimuksen (2001) tulokset oli jo aiemmin otettu huomioon, kohdistuivat korjaukset vuosiin 2002–2006.

Talonrakennusinvestointeja, erityisesti asuinrakennusinvestointeja lisättiin, koska uudisrakentamisen taso arvioitiin uudelleen. Kaikkiaan investoinnit kasvoivat aiempiin tietoihin verrattuna enimmillään lähes kaksi miljardia euroa vuosina 2004–2005.

Heinäkuussa 2011 kansantalouden tilinpidossa siirryttiin vanhasta toimialaluokituksesta (TOL 2002) uuteen toimialaluokitukseen (TOL 2008). Laskennassa pidettiin kiinni kaikkien toimialojen entisistä yhteen lasketuista käypähintaisista bruttoarvonlisäyksen ja muiden taloustoimien tasoista vuosina 1975–2007. Vuodesta 2008 alkaen kaikki sarjat on laskettu aidosti uuden toimialaluokituksen mukaisina, koska lähdetilastot siirtyivät uuteen toimialaluokitukseen vuodesta 2008 alkaen.

Samalla tilinpidon tietojärjestelmä uudistettiin, minkä takia tehtiin menetelmien ja lähteiden käyttöön liittyviä tarkistuksia. Tämän takia vuoden 2008 bruttokansantuotteen taso tarkentui noin miljardi euroa ylöspäin.

2.2.2.2 EKT 2010 -järjestelmään siirryttäessä tehdyt muut tasotarkistukset

Tässä selostetaan EKT 2010 -järjestelmään siirryttäessä aikasarjaan tehdyt tärkeimmät muut tasotarkistukset kuin EKT 2010 -uudistuksesta aiheutuneet.

2.2.2.2.1 Arvonlisävero

Arvonlisäveron kertymää korjattiin. Kuntien ja kuntayhtymien maksaman ja kunnille palautetun arvonlisäveron tietolähteenä siirryttiin käyttämään verohallinnon tietoja vuodesta 2002 alkaen, koska aiemmin tietolähteenä käytetty kuntataloustilasto ei sisältänyt liikelaitosten arvonlisäveroa.

Tämän seurauksena arvonlisäverokertymä kasvoi, koska kyseinen palautus lasketaan osaksi arvonlisäveron kertymää. Enimmillään kertymä kasvoi yli 300 miljoonaa euroa. Myös bruttokansantuote ja -tulo nousivat, koska arvonlisävero on tuotevero. Kuntien menoissa laskennallinen maksettu arvonlisävero sisältyy välituotekäyttöön, investointeihin ja luontoismuotoisiin sosiaalietuuksiin, joiden kesken se on jaettu. Nyt ne kasvoivat, samoin kulutusmenot. Arvonlisäveron palautus kunnille kirjataan tulonsiirroksi valtiolta.

2.2.2.2.2 Palkansaajakorvaukset

Rahoituslaitoksissa tarkistettiin palkkoja erityisesti rahoitusta ja vakuutusta palvelevassa toiminnassa vuodesta 2000 alkaen. Yritysten maksamia palkkoja tarkennettiin vuodesta 2010 alkaen yritysrekisterin tietojen perusteella ja monilla toimialoilla koko 2000-luvulla. Lisäksi talonrakentamisen palkkoja tarkistettiin ylöspäin vuodesta 1995 alkaen, koska ulkomaisten työntekijöiden määrää arvioitiin uudelleen. Myös kiinteistötoiminnassa tarkistettiin palkkoja ylöspäin 1990-luvulta alkaen. Yhteensä nämä muut tarkistukset lisäsivät palkkasummaa enimmillään alle 500 miljoonaa euroa.

Vakuutuslaitosten saamia työnantajien vapaaehtoisia sosiaaliturvamaksuja tarkennettiin lähinnä ylöspäin vuodesta 1975 alkaen Vakuutusyhtiöt -tilaston perusteella. Muutos oli enimmillään runsaat 100 miljoonaa euroa. Vastaavasti muutettiin yritysten maksamia vapaaehtoisia sosiaaliturvamaksuja.

2.2.2.2.3 Ulkomaankauppa ja vaihtotase

Tavaroiden ja palveluiden tuontiin lisättiin vuosille 2000–2007 arvio yksityishenkilöiden ns. verkkokaupasta. Vuodesta 2008 alkaen tiedot ovat jo sisältyneet tuontiin perustuen TNS Gallupin tuottamaan verkkokauppatilastoon. Tavaratuonnin osalta Tullin ulkomaankauppatilasto

kattaa EU:n ulkopuolelta tapahtuneen tuonnin, mutta EU-maista tapahtunut tuonti lisättiin. Palvelujen tuonnissa lisättiin myös EU:n ulkopuolelta tehdyt ostot. Yhteensä tuonti kasvoi enimmillään runsaat 400 miljoonaa euroa.

Palvelujen tuontiin ja vientiin sekä ulkomaisiin korkoihin ja osinkoihin tehtiin myös eräitä muita tarkistuksia vuodesta 2004 alkaen, kun tietoja verrattiin maksutasetilastoon ja palvelujen ulkomaankaupan tilastoon. Muutokset olivat enimmillään alle 500 miljoonaa euroa.

Suomesta ulkomaille maksettuja palkkoja tarkistettiin ylöspäin vuosina 2000–2010 verohallinnon rajoitetusti verovelvollisten aineiston perusteella, enimmillään 170 miljoonaa euroa. Samalla tarkistettiin niihin liittyviä työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

2.2.2.2.4 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset

Rahoituksen markkinatuotos sisältää muun muassa osan valuutta- ja arvopaperikaupan tuotoista. Niiden laskentatapaa muutettiin vuodesta 2005 alkaen. Markkinatuotos pieneni enimmillään runsaat 100 miljoonaa euroa.

Vakuutuslaitoksiin lisättiin vakuutustoiminnan rinnalle uusi toimiala 'muiden kiinteistöjen vuokraus', joka sisältää vakuutuslaitosten kiinteistötoiminnan tuotot ja kulut. Tiedot sisältyivät aiemmin ko. toimialalle yrityssectorissa.

Merkittävin muutos vakuutuksen laskennassa oli siirtyminen käyttämään ns. kustannusmenetelmää henkivakuutuksen markkinatuotoksen laskennassa. Vahinkovakuutuksen markkinatuotos sen sijaan lasketaan pääosin samalla tavoin kuin aiemmin.

Henki- ja eläkevakuutuksen markkinatuotos lasketaan nyt kustannusten (kokonaisliikekulut ja kiinteään pääoman kuluminen) ja toimintaylijäämän (tilikauden voiton/tappion 11 vuoden liukuva keskiarvo) summana. Uuden menetelmän seurauksena tuotos, arvonlisäys ja toimintaylijäämä kehittyvät aiempaa tasaisemmin. Aiempi menetelmä tuotti sijoitustoiminnan arvonmuutosten ja hallussapitovoittojen myötä heilahtelevat aikasarjat. Tuotoksen tulee kuvata vakuutustoiminnan tuottamaa palvelua ja siitä perittävää suhteellisen tasaista palvelumaksua, johon sijoitustoiminnan heilahtelujen ei tule suoraan vaikuttaa. Sijoitustoiminnan arvonmuutokset sekä hallussapitovoitot ja -tappiot näkyvät sen sijaan rahoitustilinpidoissa.

Menetelmän muuttaminen ei vaikuttanut merkittävästi keskimääräiseen tuotokseen, arvonlisäykseen eikä toimintaylijäämään. Sen sijaan yksittäisinä vuosina vaikutukset ovat merkittäviä, jopa satoja miljoonia euroja suuntaan ja toiseen, erityisesti vuosituhannen vaihteessa.

Vakuutuksen markkinatuotoksen muuttuminen muutti myös kotitalouksien kulutusmenoja vakuutukseen merkittävästi.

Vakuutuslaitosten tiedot perustuvat Vakuutusyhtiöt -tilastoon.

2.2.2.2.5 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskentaan saatiin uutena aineistona käyttöön verohallinnon 6C-lomakkeen aineisto vuodesta 2010 alkaen. Aineisto sisältää noin 20 000 yhdistyksen tuloveroilmoituksessa antamat tiedot. Sitä täydennettiin noin 10 000 yksikön tiedoilla yritysrekisteristä. Aineistoa käytettiin laskettaessa sektorin eri toimialojen tuotos ja välituotekäyttö. Palkkatieto perustuu edelleen yritysrekisteriin.

Tasoero vuoden 2010 vanhoissa ja uusissa luvuissa häivytettiin taaksepäin pitäen kiinni vuoden 1999 vanhasta tasosta.

Välituotekäyttö kasvoi vuonna 2010 yli 900 miljoonaa euroa. Markkinatuotos kasvoi yli 500 miljoonaa euroa, mutta markkinattomien tuotteiden myynnit vähenivät melkein yhtä paljon. Sektorin maksamat palkat vähenivät sektorisiirtymän vuoksi (ammattikorkeakoulut ym.) yli 200 miljoonaa euroa. Näiden muutosten seurauksena kulutusmenot kasvoivat noin 600 miljoonaa euroa vuonna 2010.

2.2.2.2.6 Asuminen

Asuntojen vuokrauksessa tarkistettiin tuotosta (maksettuja vuokria) alaspäin vuodesta 1996 alkaen. Korjaus perustuu kulutustutkimuksiin, joissa maksettujen vuokrien taso on ollut alhaisempi, sekä neliöiden että neliövuokrien osalta.

2.2.2.2.7 Kotitalouksien kulutusmenot

Kotitalouksien kulutusmenot muuttuivat lähinnä sen takia, että vuoden 2012 kulutustutkimuksesta saatiin tietoja kotitalouksien kulutuksesta. Edellinen kulutustutkimus oli vuodelta 2006 eikä kyseisen vuoden kulutustietoja pääsääntöisesti muutettu. Sen sijaan vuosien 2007–2012 kulutustietoja muutettiin niin, että vuoden 2012 tiedot vastaavat nyt aiempaa paremmin kulutustutkimuksen tietoja ja tasoero häivytettiin taaksepäin vuoteen 2006 mennessä.

Menot elintarvikkeisiin, juomiin ja tupakkaan, vaatetukseen ja jalkineisiin, sisustukseen ja kodinhoitoon, terveyteen, koulutukseen, ravitsemispalveluihin, sosiaaliturvaan ja rahoituspalveluihin vähenivät verrattuna aiempiin tietoihin. Sen sijaan menot kulkuvälineiden hankintaan, tietoliikenteeseen sekä virkistykseen ja kulttuuriin kasvoivat verrattuna aiempiin tietoihin.

Kotitalouksien kulutusmenot vakuutukseen muutettiin vastaamaan vakuutuksen tuotokseen tehtyjä muutoksia. Todellisia asumisvuokria tarkistettiin alaspäin vuodesta 1996 alkaen, enimmillään noin miljardi euroa. Menoja yksityisten kulkuvälineiden käytöstä (polttoaineet, huolto ja korjaus) tarkistettiin ylöspäin vuodesta 1995 alkaen, enimmillään yli miljardi euroa. Syynä tähän oli se, että työsuhdeautojen käyttökulut pitää kirjata kotitalouksien eikä yritysten menoiksi, koska vastaava luontoisetu on osa kotitalouksien palkkatuloa.

Eri muutokset kumosivat pääosin toisensa ja kotitalouksien kulutusmenot yhteensä vähenivät tai kasvoivat enimmillään noin 700 miljoonaa euroa.

2.2.2.2.8 Kiinteän pääoman kuluminen

Asuinrakennusinvestointien elinikäoletusta muutettiin 50 vuodesta 60 vuoteen, mikä pienensi niiden vuotuista kulumista.

2.2.2.2.9 Metsien nettokasvu

Metsien nettokasvua tarkistettiin vuodesta 1975 alkaen Metsäntutkimuslaitoksesta saatujen tietojen perusteella, pääasiassa alaspäin, mikä pienensi arvonlisäystä enimmillään yli 300 miljoonaa euroa. Kysyntäpuolella metsien nettokasvu kirjataan varaston muutokseksi.

2.2.2.2.10 Harmaa talous

Useilla toimialoilla arvioitiin uudelleen yritysten ja kotitalouksien markkinatuotokseen lisättävää salattua myyntituloa (harmaata tuotosta) vuodesta 2009 alkaen, myös kansantalouden tarjonnan ja kysynnän tasapainottamiseksi. Tämä lisäsi tuotosta ja arvonlisäystä noin 600 miljoonaa euroa.

2.2.2.2.11 Investoinnit

Investoinneissa tarkistettiin 'mineraalien etsintä' -tavaratyypin tietoja vuodesta 1995 alkaen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tietojen perusteella.

2.2.2.2.12 Vaikutus bruttokansantuloon

Edellä mainitut tasotarkistukset nostivat vuoden 2012 bruttokansantuloa 257 miljoonaa euroa.

Taulukko 11: Tasotarkistusten vaikutusvuoden 2012 bruttokansantuloon

	Miljoonaa euroa	% BKT:stä
Bruttoarvonlisäys:		
...Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	-26	0
...Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0	0
...Asuminen	-704	-0,4
...Metsien nettokasvu	0	0
...Harmaa tuotos	630	0,3
Arvonlisävero	357	0,2
Ulkomaiset ensitulot: korot ja osingot	0	0
Yhteensä	257	0,1

2.2.2.3 EKT 2010 -siirtymän jälkeiset tasotarkistukset

Vuonna 2017 muutettiin tehtaattoman tuotannon käsittelyä. Aiemmin tehtaattoman tuotannon marginaali eli nettomyynti ulkomailta ulkomaille oli Suomen palveluvientiä. Nyt ko. marginaali kirjataan Suomen tavaravienniksi.

Vuonna 2019 tehtiin laajempi tasotarkistus, tällöin uudistettiin myös kansantalouden tilinpidon julkistuspolitiikka yhteisen eurooppalaisen julkistuspolitiikan (HERP) mukaiseksi. Tällöin mm. vuositietojen julkistus aikaistettiin kesäkuulle aiemmasta heinäkuusta. Tasotarkistukseen ei sisältynyt perustavanlaatuisia uudistuksia laskentamenetelmiin. Sillä ei ollut suurta vaikutusta bruttokansantuotteen volyymin vuosimuutoksiin, mutta tehdyt muutokset nostivat arvonlisäyksen tasoa erityisesti 2010-luvulla.

Taulukko 12: Bruttokansantulon revisiot vuoden 2019 tasotarkistuksessa, prosenttiyksikköä

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
BKTL revisio, josta	0,5	0,5	0,6	0,5	0,8	1,0	-0,3	-0,3
...BKTL varaumien johdosta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
...Menetelmien ja lähteiden muutosten johdosta	0,5	0,5	0,6	0,5	0,8	0,7	-0,2	0,0
...Rutiinirevisioiden johdosta	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	-0,1	-0,3

2.2.2.3.1 Arvonlisäys

Vuoden 2018 käypähintainen arvonlisäys kasvoi 2,4 miljardia aiempaan tasoon verrattuna. Arvonlisäyksen kasvu johtui pääasiassa palveluihin tehdyistä kattavuuskorjauksista. Vastaavia muutoksia tehtiin koko 2010-luvulle ja joidenkin erien osalta pidempään.

Aikasarjakorjattuun sarjaan on lisätty muun muassa rahoitukseen ja vakuutukseen sekä harmaaseen ja laittomaan talouteen liittyviä eriä.

Rahoitussektorilla arvonlisäyksen kasvuun vaikuttivat liiketoiminnan muiden tuottojen lisäys tuotokseen sekä rahoitusta palvelevassa toiminnassa tuotoksen ja välituotekäytön tietojen tarkentuminen.

Myös asumisen ja rakentamisen tasoihin on tehty aikasarjakorjauksia.

2.2.2.3.2 Tuotos ja välituotekäyttö

Aikasarjakorjauksessa tehtiin myös muutoksia, joilla on suuri vaikutus tuotokseen ja välituotekäyttöön, mutta ei arvonlisäykseen. Nämä asumiseen ja paikallishallintoon kohdistuvat muutokset laskevat tuotosta ja välituotekäyttöä saman verran ja eivät siten muuta arvonlisäystä käyvin hinnoin.

Asumisen välituotekäyttöön ja tuotokseen sisältyvä energian kulutus siirrettiin aikasarjakorjauksessa kotitalouksien kulutusmenoksi. Muutos vaikuttaa kotitalouksien kulutusmenojen sisäiseen jakoon (vuokrien ja energian välillä), mutta ei tasoon. Uusissa tiedoissa ne ovat ns.

kylmävuokria, mikä on yhdenmukainen käytäntö muiden EU-maiden kanssa. Se on myös linjassa ympäristötilinpidon kirjaustavan kanssa.

Paikallishallintosektorin sisäisiä eriä on eliminoitu vuosilta 2004–2014. Erät koostuvat terveydenhuollon kuntayhtymien sisäisistä ostoista ja myynneistä, jotka eliminoinnin jälkeen vähentävät paikallishallinnon markkinatuotosta ja välituotekäyttöä.

2.2.2.3.3 Investoinnit

Investointien taso nousi vuoden 2018 osalta 2,9 miljardilla eurolla, (noin 5 prosentilla). Investointien vuosimuutoksiin tasokorjauksella ei ollut suurta vaikutusta.

Investoinneissa merkittävimmät muutokset tehtiin talonrakennusinvestointien tasoihin. Muutokset liittyvät talonrakentamisen tuotannon korjauksiin. Myös maa- ja vesirakennusinvestointien sekä koneinvestointien tasoja korotettiin aikasarjakorjauksen yhteydessä.

2.2.2.3.4 Yksityiset kulutusmenot

Kotitalouksien kulutusmenojen aikasarjaa korjattiin nyt vuoden 2016 kulutustutkimuksen tulosten perusteella. Kulutustutkimuksen tulosten huomioiminen vaikutti kotitalouksien kulutusmenojen aikasarjaan niin, että kokonaistaso hieman laski. Kotitalouksien kulutusmenoihin tehtiin myös muita, lähinnä asumiseen ja vakuutussektoriin liittyviä aikasarjakorjauksia.

Kotitalouksien kulutusmenoihin tehtiin tämän aikasarjakorjauksen yhteydessä myös laskentatasoa kokeva luokitusmuutos, joka nosti laskettavien luokkien määrää.

2.2.2.3.5 Ulkomaat

Tehtaattomaan tuotantoon liittyvä määritelmämuutos ulotettiin vuosille 1999–2005. Tämä laski palveluviennin tasoa ja nosti tavaraviennin tasoa näiden vuosien osalta, mutta ei vaikuttanut kokonaisviennin tasoon. Tuoreemmille vuosille muutos on tehty jo aikaisemmin.

Aikasarjakorjauksen myötä kansantalouden tilinpidon ja maksutaseen aikasarjoja yhtenäistettiin. Tässä yhteydessä ulkomaankaupan lukuihin on tehty joitain muutoksia. Muun muassa projektitoimitusten käsittelyä on muutettu, joka vaikuttaa laskevasti palveluviennin ja -tuonnin tasoihin, mutta ei nettovientiin.

Eräistä merkittävistä yritysjärjestelyistä saatiin aikaisempaa tarkempaa tietoa. Nämä tiedot vaikuttavat Suomesta maksettuihin ja Suomen saamiin omaisuustuloihin. Myös sijoitusrahastoista saatujen tulojen aikasarjaa tarkistettiin uusien lähdeaineistojen mukaisiksi. Tämä korjaus kasvatti Suomeen maksettuja omaisuustuloja.

Vuoden 2019 aikasarjakorjaukseen ei sisältynyt perustavanlaatuisia uudistuksia, mutta uudistuksen myötä kansantalouden tilinpidon tiedot

kuvaavat aiempaa paremmin talouden rakennetta ja siinä tapahtuneita muutoksia.

2.3 Suunniteltuja parannustoimia

Tämänhetkisen suunnitelman mukaan seuraava kansantalouden tilinpidon tasotarkistus tehdään vuonna 2024. Tällöin käytettävissä ovat kotitalouksien kulutustutkimuksen tiedot tilastovuodelta 2022. Tätä ennen aikasarjoihin saatetaan tehdä pienempiä tarkistuksia lähinnä havaittujen virheiden korjaamiseksi.

Vuoden 2024 tasotarkistuksen tarkka sisältö ei tietenkään ole vielä tiedossa, mutta ainakin seuraavilla alueilla kansantalouden tilinpidon laatua pyritään silloin julkaistavissa tiedoissa parantamaan:

- Harmaa talous ja laitos talous

Harmaata ja laitonta taloutta koskeviin arvioihin liittyy aina epävarmuutta ja niiden estimoinnissa pyritään aina huomioimaan uusimmat tutkimukset ja selvitykset alueelta. Nämä saattavat johtaa aikasarjojen tarkistuksiin.

- Julkisyhteisöjen sisäisten erien sulautus

Julkisyhteisöjen sisäisistä ostoista ja myynneistä sulautetaan nykyään pois vain osa. Tämän takia julkiset kokonaismenot ja -tulot näyttävät liian suurina. Selvitetään mahdollisuudet sulauttaa julkisyhteisöjen sisäiset erät pois. Tämä saattaa johtaa aikasarjojen tarkistuksiin. Tarkistukset eivät muuta bruttokansantuloa.

- Tietojärjestelmän kehittämishankkeet

Kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmän uudistaminen käynnistyi vuonna 2021. Uudistus vie useita vuosia ja se otettaneen käyttöön 2020-luvun loppupuolella.

- Lähdetilastojen parannukset

Monikansallisten yritysten laskentaa kehitetään osana EU-laajuista ohjelmaa jäsenmaiden välisine tiedonvaihtoineen. Kuntatalouden tilastointi uudistuu vuosina 2020–2022. Suunnitteilla oleva aluehallintouudistus (2022) tulee puolestaan koskemaan erityisesti sosiaali- ja terveystaloutta.

Vuonna 2019 verohallintoon perustettiin tulorekisteri, jonka tietoja on alettu hyödyntää myös Tilastokeskuksessa. Kansantalouden tilinpidossa tulorekisteriä käytetään pääasiassa palkkojen ja työllisten laskennassa.

LUKU 3 TUOTOSLÄHESTYMISTAPA

3.0 BKT tuotoslähestymistavan mukaan

Oheisesta taulukosta käy ilmi Suomen bruttokansantuotteen taso ja jakautuminen toimialoittain vuonna 2018.

Maatalouden osuus tuotannosta on Suomessakin vähentynyt selvästi. Kalastuksen ja mineraalien kaivu on aina ollut hyvin vähäistä. Sen sijaan metsätalous ja siihen liittyvä puu- ja paperiteollisuus on perinteisesti ollut Suomen talouden ”selkäranka”. Myös metalliteollisuus on Suomessa laajaa. 1990-luvulla erityisesti sähköteknisen teollisuuden tuotanto lisääntyi tuntuvasti, mutta 2010-luvulla tuotanto väheni voimakkaasti. Muuta merkittävää teollisuutta Suomessa ovat tänäkin päivänä elintarvike- ja kemian teollisuus. Rakentamisessa on esiintynyt selvää suhdannevaihtelua. Jakelutoimialat kauppa ja liikenne edustavat huomattavaa osaa tuotannosta. Koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ovat Suomessa lähes kokonaan julkista toimintaa.

Taulukko 13: Suomen bruttokansantuotteen taso ja jakautuminen toimialoittain vuonna 2018

Toimiala kirjaintaso	Arvonlisäys, brutto perushintaan, milj. €	% arvonlisäyksestä
Toimialat yhteensä	201 314	100
A Maa-, metsä- ja kalatalous	5 572	3
B Kaivostoiminta ja louhinta	991	0
C Tehdasteollisuus	34 072	17
D Energiahuolto	4 140	2
E Vesi- ja jätehuolto	1 844	1
F Rakentaminen	14 975	7
G Kauppa	18 043	9
H Liikenne	9 355	5
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3 656	2
J Informaatio ja viestintä	11 851	6
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	6 525	3
L Kiinteistöalan toiminta	25 815	13
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	10 524	5
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	7 529	4
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	11 357	6
P Koulutus	10 181	5
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	18 832	9
R Taiteet, viihde ja virkistys	2 512	1
S Muu palvelutoiminta	3 206	2
T Kotitalouspalvelut	334	0

Taulukko 14: Tuotos, välituotekäyttö ja bruttoarvonlisäys toimialoittain, vuosi 2018

Toimiala	P1 Tuotos perushintaan	P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan	B1GPH Arvonlisäys,
----------	------------------------	-----------------------------------	--------------------

			brutto perushintaan
ALKUT Alkutuotanto	10 631	5 059	5 572
A Maa-, metsä- ja kalatalous	10 631	5 059	5 572
01 Maatalous ja metsästys	4 690	3 346	1 344
02 Metsätalous	5 720	1 611	4 109
03 Kalatalous	221	102	119
JALOST Jalostus	175 000	118 978	56 022
B Kaivostoiminta ja louhinta	2 567	1 576	991
05_06 Hiilen kaivu, raakaöljyn ja maakaasun tuotanto	0	0	0
07 Metallimalmien louhinta	1 234	690	544
08 Muu kaivostoiminta ja louhinta	1 151	771	380
09 Kaivostoimintaa palveleva toiminta	182	115	67
C Tehdasteollisuus	120 241	86 169	34 072
10 Elintarvikkeiden valmistus	10 262	7 937	2 325
11 Juomien valmistus	1 099	687	412
12 Tupakkatuotteiden valmistus	0	0	0
13 Tekstiilien valmistus	507	314	193
14 Vaatteiden valmistus	278	150	128
15 Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	216	129	87
16 Puuteollisuus	6 671	5 295	1 376
17 Paperiteollisuus	15 410	11 786	3 624
18 Painaminen	1 077	679	398
19 Öljynjalostus	9 858	9 142	716
20 Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	8 635	6 184	2 451
21 Lääketeollisuus	2 208	649	1 559
22 Kumi- ja muovituotteiden valmistus	3 126	2 053	1 073
23 Rakennusaineteollisuus	3 311	2 131	1 180
24 Metallien jalostus	9 757	8 031	1 726
25 Metallituotteiden valmistus	7 894	5 100	2 794
26 Elektroniikkateollisuus	9 141	5 715	3 426
27 Sähkölaitteiden valmistus	5 320	3 570	1 750
28 Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	15 963	10 524	5 439
29 Moottoriajoneuvojen ym. valmistus	2 165	1 428	737
30 Muiden kulkuneuvojen valmistus	1 982	1 541	441
31 Huonekalujen valmistus	1 163	783	380
32 Muu valmistus	728	439	289
33 Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	3 470	1 902	1 568
D Energiahuolto	9 393	5 253	4 140
35 Energiahuolto	9 393	5 253	4 140
E Vesi- ja jätehuolto	4 115	2 271	1 844
36 Veden otto, puhdistus ja jakelu	774	333	441
37 Viemäri- ja jätevesihuolto	764	305	459
38 Jätehuolto ja kierrätys	2 457	1 563	894
39 Muut ympäristöhuoltopalvelut	120	70	50
F Rakentaminen	38 684	23 709	14 975
411 Rakennuttaminen	488	346	142
412+432_439 Talonrakentaminen ym. pl. rakennuttaminen	28 623	17 171	11 452
42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym.	9 573	6 192	3 381
PALV Palvelut	250 579	110 859	139 720

G Kauppa	34 211	16 168	18 043
45 Autojen ym. kauppa, korjaus ja huolto	6 212	2 935	3 277
46 Tukkukauppa (pl. autot ym.)	15 561	7 524	8 037
47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	12 438	5 709	6 729
H Liikenne	24 919	15 564	9 355
49 Maaliikenne	10 680	5 976	4 704
50 Vesiliikenne	2 431	1 788	643
51 Ilmaliikenne	3 013	2 154	859
52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	7 407	4 977	2 430
53 Posti- ja kuriiritoiminta	1 388	669	719
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	8 773	5 117	3 656
55 Majoitus	1 981	1 226	755
56 Ravitsemistoiminta	6 792	3 891	2 901
J Informaatio ja viestintä	23 984	12 133	11 851
58 Kustannustoiminta	5 622	3 327	2 295
59_60 Audiovisuaalinen toiminta	1 975	914	1 061
61 Televiestintä	4 283	1 961	2 322
62_63 Tietojenkäsittelypalvelu	12 104	5 931	6 173
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	13 427	6 902	6 525
64 Rahoitustoiminta	7 177	3 544	3 633
65 Vakuutustoiminta ym.	3 175	1 477	1 698
66 Rahoitusta ja vakuuttamista palveleva toiminta	3 075	1 881	1 194
L Kiinteistöalan toiminta	34 959	9 144	25 815
68 Kiinteistöalan toiminta	34 959	9 144	25 815
681+68209+683 Muu kiinteistötoiminta	7 320	3 112	4 208
68201 Asuntojen vuokraus	7 190	2 283	4 907
68202 Asuntojen hallinta	20 449	3 749	16 700
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	18 887	8 363	10 524
69 Lakiasiaain- ja laskentatoimen palvelut	2 854	921	1 933
70 Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	3 913	2 127	1 786
71 Tekniset palvelut	6 763	2 973	3 790
72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	2 240	678	1 562
73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus	1 430	760	670
74 Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle	1 376	757	619
75 Eläinlääkintäpalvelut	311	147	164
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	12 712	5 183	7 529
77 Vuokraus- ja leasingtoiminta	2 235	1 208	1 027
78 Työllistämistoiminta	3 257	739	2 518
79 Matkatoimistot ym.	845	576	269
80 Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	866	335	531
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	3 943	1 543	2 400
82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	1 566	782	784
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	21 551	10 194	11 357
84 Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	21 551	10 194	11 357
P Koulutus	14 264	4 083	10 181
85 Koulutus	14 264	4 083	10 181
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	30 557	11 725	18 832
86 Terveyspalvelut	17 852	7 870	9 982
87_88 Sosiaalipalvelut	12 705	3 855	8 850

R Taiteet, viihde ja virkistys	5 634	3 122	2 512
90_91 Kulttuuritoiminta	2 031	982	1 049
92 Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	568	444	124
93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut	3 035	1 696	1 339
S Muu palvelutoiminta	6 352	3 146	3 206
94 Järjestöjen toiminta	4 069	2 179	1 890
95 Kotitaloustavaroiden korjaus	321	164	157
96 Muut henkilökohtaiset palvelut	1 962	803	1 159
T Kotitalouspalvelut	349	15	334
97_98 Kotitalouspalvelut	349	15	334
Kaikki yhteensä	436 210	234 896	201 314
D21 K / Tuoteverot			32 855
D31 R / Tuotetukipalkkiot			701
B1GMH T / BRUTTOKANSANTUOTE markkinahintaan			233 468

Taulukko 15: Tuotos, välituotekäyttö ja bruttoarvonlisäys sektoreittain, vuosi 2018

Sektorihierarkia	P1 Tuotos perushintaan	P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan	B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan
S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	436 210	234 896	201 314
S11 Yritykset	310 337	185 317	125 020
S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	13 598	7 049	6 549
...S121 Keskuspankki	97	40	57
...S122 Muut rahalaitokset	6 559	3 116	3 443
.....S1221 Talletuspankit	5 192	2 534	2 658
.....S1222 Muut luottolaitokset	1 367	582	785
...S125 Muut rahoituksen välittäjät	290	211	79
...S126 Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	3 075	1 881	1 194
...S127 Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	231	177	54
...S128 Vakuutuslaitokset	3 305	1 617	1 688
...S129 Vapaaehtoiset eläkerahastot	41	7	34
S13 Julkisyhteisöt	62 269	25 094	37 175
...S1311 Valtionhallinto	17 758	6 683	11 075
...S1313 Paikallishallinto	42 374	17 264	25 110
...S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 137	1 147	990
.....S13141 Työeläkelaitokset	1 461	880	581
.....S13149 Muut sosiaaliturvarahastot	676	267	409
S14 Kotitaloudet	41 300	13 277	28 023
S15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	8 706	4 159	4 547

3.1 Viitekehys

Tuotoslähestymistapa on Suomen kansantalouden tilinpidossa hallitseva laskettaessa bruttokansantuotetta. Kuten myöhemmin (LUKU 5) käy ilmi, myös menolähestymistapa otetaan huomioon, kun tilejä tasapainotetaan.

Kansantalouden tilinpidon laskentaa ei ole organisoitu eri bruttokansantuotteen lähestymistapojen mukaan, vaan pääosin

sektoreittaisten ja taloustoimittaiten tehtävien mukaan. Laadintaorganisaatio on kuvattu tarkemmin luvussa 1.1.3.

Bruttoarvonlisäys perushintaan on toimialoittaisten bruttoarvonlisäysten summa. Kun perushintaiseen bruttoarvonlisäykseen lisätään tuoteverot ja vähennetään tuotetukipalkkiot, saadaan markkinahintainen bruttoarvonlisäys eli bruttokansantuote. Lopulliset tasot perustuvat tarjonta- ja käyttötaulukkoihin.

3.1.1 Tilastoyksikkö

Suomen kansantalouden tilinpidon tuotoslähestymistavan tilastoyksiköt ovat tuote, toimipaikka, tuottaja, ja institutionaalinen yksikkö. Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluksia tuottava tuotantoyksikkö. Toimipaikka on yhtä kuin EKT 2010:n määrittelemä paikallinen toimialayksikkö. Tilinpidon perustarkastelunäkökulma on kuitenkin institutionaalinen sektori, jota käytetään myös toimialoittaisen tarkastelun peruskehikkona.

3.1.2 Luokitukset

- Sektoriluokitus

Institutionaalinen sektoriluokitus on kansantalouden tilinpidon perusluokitus. Sektoriluokituksen mukaan laaditaan, paitsi tuotanto- ja tulonmuodostustilit, myös tulonjako- ja tulonkäyttötili sekä varallisuuden muodostustileistä pääomatili ja rahoitustili. Suomessa käytössä oleva sektoriluokitus on esitetty kohdassa 9.1.1

- Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa on kaikkiaan 182 toimialaa tarkimmalla laskentatasolla, talouden yhteenvetotasolla on 92 toimialaa. Samat toimialat ovat myös ennakkolisessä laskennassa. Toimialoittain laaditaan tuotanto- ja tulonmuodostustilit.

- Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä ovat: markkinatuottajat ja markkinattomat tuottajat. Markkinattomat tuottajat jaetaan omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin.

- Tuoteluokitus

Lopullisten lukujen perustana on tuoteluokitus, jossa on 836 tuotetta. Luokitus perustuu CPA2008 -luokitukseen. Tuoteluokitus on selostettu luvussa 6.1 ja varsinainen luokitus on liitteenä (LIITE 1).

Tuotanto- ja tulonmuodostustilit käyvin hinnoin laaditaan siis kolmella luokituksella: toimialan, tuottajatyypin ja institutionaalisen sektorin mukaan luokiteltuina.

Bruttoarvonlisäys saadaan markkinatuottajien ja omaan loppukäyttöön tuottajien osalta tuotoksen ja välituotekäytön erotuksena. Muiden

markkinattomien tuottajien bruttoarvonlisäys on palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summa. Tällöin tuotos saadaan lisäämällä bruttoarvonlisäykseen välituotekäyttö.

3.1.2.1 Sektoriluokituksen muodostus

3.1.2.1.1 Sektoriluokattiedon päättely

Yksiköille muodostetaan sektoriluokka yritysrekisteriin ja kansantalouden tilinpidon kehikkoon pääasiassa automaattisesti johtamalla se sektoriluokituksen määrittelykaaviosta. Määrittelykaaviossa yksiköt jaetaan sektoreille oikeusmuodon, omistajatyypin eli valvontasuhteen, toimialaluokan ja tuottajatyypin perusteena olevien tietojen avulla. Mikäli yksikön automaattisesti päätelty tieto sektoriluokasta on epä johdonmukainen, sektoriluokka korjataan ja muutetaan manuaalisesti poikkeustaulukkoon mikä ajaa automaattisen päättelyn yli. Poikkeustaulukkoon viedään yksilöivän y-tunnuksen avulla myös sellaiset yksiköt, joille automaattista päättelyä ei lähtökohtaisesti käytetä sektoriluokan määrittelyyn. Yritysrekisterin perustiedoissa olevaa sektoriluokattietoa päivitetään useita kertoja vuodessa hallinnollisten aineistojen saapumisen yhteydessä. Sektoriluokan vuositieto johdetaan kahdesta kolmeen kertaa vuodessa.

3.1.2.1.2 Rajatapausten käsittely

Julkiset tuottajat, jotka eivät ole itsenäisiä juridisia yksiköitä ja jotka ovat markkinatuottajia luokitellaan sektoriin S.11 julkisina yritysmaisina yhteisöinä, kun ne tuottavat tavaroita tai palveluita. Kunnallisista liikelaitoksista markkinatuottajina käsitellään vesi- ja jätehuollon toimialoilla toimivat liikelaitokset. Valtion liikelaitoksista Metsähallitusliikelaitos toimii markkinatuottajana sektorilla S11, mutta Senaattiliikelaitos markkinattomana tuottajana sektorilla S1311.

Yksityiset yhtiöittämättömät yritykset tarkoittavat luonnollisia henkilöitä ja esimerkiksi kuolinpesiä, jotka voivat olla sektoriluokaltaan joko S11. yritysmaisina yhteisöinä tai S.114 yhtiöimättöminä kotitalousyrityksinä ja elinkeinonharjoittajina. Yhtiöittämättömien yritysten sektoriluokka on aina S.14, kun niiden toimialaluokka on 01 (kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut). Muilla toimialoilla yhtiöittämättömät yritykset jaetaan yrittäjien ja palkansaajahenkilötyövuosien perusteella niin, että alle kahden henkilön yksiköt luokitellaan sektoriin S.14 ja kahden henkilön ja sen yli menevät yksiköt sektoriin S.11. Asuntojen vuokrauksen (TOL 68201) ja asuntojen ja asuinkiinteistöjen hallinnan (TOL 68202) toimialoilla yhtiöittämättömät yritykset luokitellaan sektoriin S.11.

Yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt luokitellaan institutionaalisiin sektoriluokkiin oikeusmuodon, toimialaluokan ja tuottajatyypin perusteella.

Kun yksikön pääasiallinen tehtävä on tavaroiden ja palveluiden tuottaminen, määritellään yksikölle tuottajatyypiksi. Yksikölle määritellään joko markkina- tai markkinaton tuottajatyypiksi taloudellisesti merkittävän hinnan perusteella, jota tarkastellaan laadullisesti ja määrällisen kriteerin avulla tuotantokustannuksien ja myyntitulojen suhteen, jos niistä on tietoja yksikkökohtaisesti saatavilla.

Yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt markkinattomina tuottajina luokitellaan sektoriluokkaan S.15 kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Toimialaluokituksen perusteella luokitellaan elinkeinoelämän, työnantaja- ja ammattialajärjestöjen toiminnan toimialaluokassa olevat voittoa tavoittelemat yhteisöt yrityssektoriin S.11102.

Kiinteistötoimialalla asuntojen vuokrauksen ja asuntojen ja asuinkiinteistöjen hallinnan toimialoilla toimivat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt luokitellaan periaatteessa muiden asuinyhteisöjen sektorille.

Rahoitus- ja vakuutuspalveluiden toimialoilla toimivat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt luokitellaan rahoitus- ja vakuutuslaitossektoriin S.12, kun ne ovat markkinatuottajia tai palvelevat rahoitus- ja vakuutuslaitoksia.

Yritysrekisteri kattaa kaikki sellaiset kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka maksavat palkkoja tai joilla on verotettavaa tuloa yhdistysten ja säätiöiden veroilmoituksella.

Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelevat yhteisöt erotellaan markkinatuottajista määrällisen kriteerin perusteella, kotitaloussektorin yksiköistä oikeusmuodon perusteella (esimerkiksi luonnollinen henkilö kuuluu kotitalouksiin), julkisyhteisöistä valvontasuhteen perusteella (josta saadaan tieto yritysrekisteristä johdettuna konsernirekisteristä tai manuaalisesti tarkastelemalla), ja elinkeinoelämää palvelevat yksiköt voittoa tavoittelemattomista yhteisöistä toimialaluokan perusteella.

3.1.2.1.3 Sektoriluokituksen soveltamisryhmä

Tilastokeskus asetti vuonna 2009 pysyvän työryhmän, jonka tehtävänä on varmistaa sektoriluokituksen yhtenäisen soveltaminen Tilastokeskuksessa. Nykyisessä organisaatiossa sektoriluokituksen periaatteista vastaa Tilastokeskuksessa Tilasto- ja tietopalvelut -palvelualue ja käytännön soveltamisesta Tietovarannot-osastossa sijaitseva yritysrekisteri.

Työryhmän tehtävänä on huolehtia sektoriluokituksen liittyvästä käytännön yhteistyöstä taloustilastojen ja yritysrekisterin välillä. Työryhmän tehtäviin liittyy myös informointi KTMT-ohjausryhmän esittämistä luokituspäätöksistä ja muutoksista sektoriluokituksessa Tilastokeskuksen sektoriluokitusta käyttäville tilastoille ja Suomen Pankille.

Työryhmän tehtävänä on erityisesti uusien yksiköiden tai vaikeiden rajatapausten käsittely ja päätöksen tekeminen ko. yksikön sektoriluokasta. Päätöksentekoon liittyy usein myös toimialaluokan tai konsernin

sektoriluokan määrittelyä. Työryhmä voi myös käsitellä muita sektoriluokituksen soveltamiseen liittyviä kysymyksiä.

3.1.2.2 Toimialaluokituksen muodostus

Kansantalouden tilinpidossa on käytössä TOL2008 toimialaluokitus. Toimialaluokitus TOL 2008 perustuu Euroopan unionin toimialaluokitukseen, NACE Rev. 2:een, joka on vahvistettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella. Asetus on jäsenmaita velvoittava, ts. EU-jäsenmaissa on käytettävä NACEa tai siihen perustuvaa kansallista versiota tilastotoimissa. TOL 2008 on tällainen asetuksessa tarkoitettu ja Eurostatin hyväksymä, Suomen kansallinen versio.

Kansallisen luokituksen tarkin olemassa oleva toimialataso on 5 numeron tarkkuudella. Yritysrekisterissä sekä yritys- ja toimipaikkatilastoissa toimiala on tarkimmalla mahdollisella tasolla. Yritysrekisteri vastaa toimialaluokituksen ylläpidosta ja soveltamisesta.

Kansantalouden tilinpidon julkistuksissa teollisuuden toimialat julkaistaan 3 numeron tason tarkkuudella ja palvelualat 2 numeron tason tarkkuudella. Kansantalouden tilinpidossa on käytössä toimialojen luokituskehikko, jonka avulla tarkimman tason toimialat käännetään ylempään tason toimialoiksi.

Tarkin toimialataso muodostetaan Yritysrekisterissä. Kullekin yritysrekisterin yksikölle määritellään yksi toimialaluokka (TOL-koodi) sen pääasiallisen toiminnan mukaan. Pääasiallista toimintaa on se, jolla tuotetaan suurin osa yksikön arvonlisäyksestä. Jos arvonlisäystä ei pystytä määrittämään, käytetään korvaavia indikaattoreita, kuten bruttotuotosta tai liikevaihtoa. Toimialakoodin määrittämisen apuna ovat luokituksen luokkakuvaukset, Eurostatin NACE-työryhmän päätökset, luokitusavaimet sekä viittaukset muihin perusluokitusyhteistyöjärjestelmiin.

Yksitoimialaisilla yrityksillä toimialatieto saadaan useammasta lähteestä. Lähtökohtaisesti yritykset ilmoittavat itse toimialansa elinkeinotoiminnan veroilmoitukseen. Tieto yksitoimialaisten yritysten toimialasta kerätään myös Yritysrekisterin yksitoimipaikkaisten yritysten tiedustelussa (YRY). Tiedustelun piiriin kuuluvat kaikki uudet yksitoimipaikkaiset yritykset sekä yli 10 henkeä (htv, henkilötyövuotta) työllistävät yksiköt. Yli 10 htv:n yritykset tulevat mukaan kyselyyn omalla rotaatiolla eli sama yksikkö on kolmen vuoden välein mukana tiedustelussa. Lisäksi kaikilta kirjaintason toimialoilta, paitsi A, B, T ja U, poimitaan kyselyotokseen vähintään 50 laatukontrolli yksikköä, joiden tietojen oikeellisuus tarkistetaan.

YRY:ssä verohallinnon toimialatieto on esitäytetty, mutta yritys voi itse muuttaa toimipaikkansa toimialatietoa. Hyvin pienille yrityksille (alle 10 htv) sekä kyselyn ulkopuolelle jäävien yksiköiden toimialatieto otetaan suoraan verohallinnolta.

Monitoimialaisten yksiköiden tapauksessa toiminnasta merkittävät osuudet kuuluvat useampaan kuin yhteen toimialaluokkaan. Monitoimipaikkaisilta

yksiköiltä kysytään toimipaikkojen toimialatietoja kahdella tiedustelulla. Ensimmäinen on toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedustelu, joka on yhteistyössä työssäkäyntitilaston kanssa toteutettu tiedustelu. Tämän kyselyn piiriin kuuluvat kaikki yli 15 henkeä työllistävät monitoimipaikkaiset yksiköt. Toinen on Yritysrekiserin monitoimipaikkaisten tiedustelu, johon kuuluvat 5–14 henkeä työllistävät yksiköt. Näissä tapauksissa yksikön päätoiminta määräytyy eri toimintojen tuottamien arvonlisäysten perusteella seuraavien sääntöjen mukaan:

- jos yksikkö harjoittaa kahteen eri luokkaan luokiteltavaa toimintaa, yleensä jommankumman arvonlisäosuus on yli 50 prosenttia, ja toimialaluokka määräytyy tämän toiminnan mukaan. Harvinaisessa tapauksessa kummankin toiminnan arvonlisäosuus voi olla 50 prosenttia, ja tällöin tapaus on harkittava yksilöllisesti.
- jos yksikkö harjoittaa useampaan kuin kahteen eri luokkaan luokiteltavaa toimintaa eikä minkään osuus ole yli 50 prosenttia, on yksikön toimiala määriteltävä käyttäen alla kuvattua top-down-menetelmää.

Monitoimipaikkaisten yksiköiden tapauksessa toimialatieto johdetaan aina top-down menetelmällä. Tässä menetelmässä yksikön toimiala päätellään sääntöjen avulla ylätasolta. Yksikön alimman tason toimialaluokan tulee olla johdonmukainen sen ylimmän tason toimialaluokan kanssa. Jotta tähän päästään, on lähdettävä liikkeelle ylimmän tason määrittelystä ja edettävä siitä asteittain alimmalle tasolle:

- 1) määritetään se yrityksen toiminnan pääluokka, jolla arvonlisäys on suurin
- 2) määritellyn pääluokan sisällä määritellään se 2-numerotaso, jolla arvonlisäys on suurin
- 3) määritellyn 2-numerotason sisällä määritellään se 3-numerotaso, jolla arvonlisäys on suurin
- 4) määritellyn 3-numerotason sisällä määritellään se 4-numerotaso, jolla arvonlisäys on suurin.

Yksiköiden päätoiminta saattaa muuttua esimerkiksi kausiluonteisesti tai siten, että tehdään päätös toiminnan muuttamisesta. Vaikka muutokset toiminnassa vaativat muutoksen luokittelussa, liian tiheät muutokset voivat aiheuttaa ristiriitaisuutta lyhyen ja pitkän aikavälin tilastojen kesken ja tehdä niiden tulkitsemisen vaikeaksi. Niissä tapauksissa, joissa yksikkö harjoittaa kahta eri toimintaa ja kummankin osuus arvonlisäyksestä on noin puolet, sovelletaan stabiliteettisääntöä, jonka tarkoituksena on välttää toimialan muuttamista toistuvasti ilman, että taloudellinen todellisuus olennaisesti muuttuu. Säännön mukaan päätoimialaa pitäisi muuttaa vasta, kun päätoiminnaksi luokitellun toiminnan osuus on ollut alle 50 prosenttia ainakin kahden vuoden ajan.

Sekä yksitoimipaikkaisten että monitoimipaikkaisten yksiköiden toimialatietoja tarkistetaan, jos huomataan tiedoissa ristiriitaisuuksia (esim.

yrittäjien toimintakuvaus ei vastaa tämän ilmoittamaa toimialaa). Tilastokeskuksen määrittämä toimiala voi myös erota yrityksen verohallinnolle ilmoittamasta toimialasta. Eräiden yksiköiden toiminnan toimiala voi olla esimerkiksi EU-tasolla on säädetty. Toisaalta yritys voi itse korjata toimialansa Yritysrekisterin tiedusteluissa. Monitoimipaikkaisilla yksiköillä top-down menetelmällä tuotettu toimiala voi myös poiketa yrityksen itsensä ilmoittamasta toimialasta.

3.1.2.2.1 Toimialaluokituksen soveltamisryhmä

Toimialaluokituksen soveltamisryhmä on asetettu ensi kertaa vuonna 2009. Ryhmän tehtävänä on varmistaa toimialaluokituksen yhtenäinen soveltaminen.

Ryhmän puheenjohtaja nimetään yritysrekisteristä. Muita ryhmän jäseniä ovat jokaisen toimialaluokitusta käyttävän tilastoalueen edustajat.

Toimialaluokituksen soveltamisryhmällä on jatkuvia (kohdat 1–2 alla) sekä projektiluonteisia tavoitteita sekä tehtäviä. Jatkuvat tavoitteet ja tehtävät:

- 1) Tilastokeskus soveltaa toimialaluokitusta yhteneväisesti (jatkuva tavoite)
  - a. Soveltaminen on yhteneväistä läpi koko tilastotuotannon. Eri tilastoalueiden toimialoittaiset tiedot ovat vertailukelpoisia.
  - b. Soveltaminen on yhteneväistä muiden Euroopan maiden kanssa. Suomen tilastotiedot ovat kansainvälisesti vertailukelpoisia.
- 2) Koordinoida toimialaluokituksen yhtenäistä soveltamista (jatkuva tehtävä)
  - a. Ratkaista yhteistyössä ryhmän jäsenten edustamien tilastoalueiden kanssa toimialaluokituksen soveltamisen ongelmia. Ohjeistaa toimialaluokituksen soveltamista, valmistella esimerkkitapauksia mahdollisesti toistuvien soveltamisongelmien yhdenmukaisen ratkaisun tueksi, tiedottaa soveltamishaasteiden ratkaisusta ja vaikutuksista.
  - b. Suomessa ja muissa Euroopan maissa: Huomioida kaikissa soveltamisratkaisuissa eurooppalaisen toimialaluokitusverkoston kannanotot ja suositukset, ja tarvittaessa kysyä mielipidettä verkostolta. Näin ratkaisuissa taataan paitsi kansallisen soveltamisen yhtenäisyys, myös eurooppalainen ja kansainvälinen vertailtavuus.

Projektiluonteiset tehtävät liittyvät siihen, että toimialaluokitus on tarkka ja relevantti työkalu suomalaisen yhteiskunnan kuvaamisessa. Määräajoin kansainvälisiä toimialaluokituksia päivitetään, jolloin myös kansallisiin

luokituksiin tulee muutoksia. Suomesta osallistuu edustajia kansanvälisiin toimialaluokituskysymyksiin koskeviin seminaareihin. Jokainen työryhmän jäsen vastaa oman tilastoalueensa näkemyksen muodostamisesta toimialaluokituksen muutosehdotuksiin. Jos nykyisessä toimialaluokituksessa huomataan puutteita, voidaan myös kansallinen luokitus muokata tai määritellä toimintoja ja luokituksia uudelleen.

3.1.3 Erityistä tarkoitusta varten perustetut yksiköt (SPE:t, engl. Special Purpose Entities)

Tilastokeskus on kehittänyt SPE- liputuskäsittelyn IMF:n työryhmän loppuraportin⁹ mukaisesti. Käsittely pitää sisällään loppuraportissa esitellyn päätöspuun kaikki kohdat. Teknisistä ja aineistosta johtuvista syistä päätöspuun kaikkia raja-arvoja ei käytetä suoraan käsittelyssä. Liputusta varten Tilastokeskukseen on perustettu SPE työryhmä, jonka tehtäviin kuuluu siirtää tuotantoon IMF:n työryhmän SPE määritelmä, liputtaa yrityksiä ja seurata kansainvälistä SPE työtä. Ryhmään kuuluu edustajia Yritysrekisteristä, FATS-tilastoista, Konsernirekisteristä ja Maksutaseesta. Liputus tapahtuu kerran vuodessa, kun yritysrekisteri ja maksutase saavat vuosiaineistot valmiiksi. Yksittäisissä tapauksissa, esim. yrityskauppa, voidaan SPE liputus toteuttaa nopeutetulla aikataululla.

Käsittely toteutetaan SAS-EG ohjelmalla päätöspuun kohtia mukaillen. Päälähteinä käytetään Yritysrekisteriä, Konsernirekisteriä ja Maksutasetta. Eurostatin EGR- järjestelmän käyttöä on tutkittu, mutta tietopuutteiden ja päivitysvälin hitaudesta johtuen siitä luovuttiin. Lisäksi mahdollisuutta Euroopan keskuspankin RIAD-järjestelmän mahdollisista hyödyistä on tutkittu, mutta vielä hyötyjä ei olla havaittu.

Kaikki SPE merkinnän saaneet yhtiöt käydään vielä manuaalisesti läpi ja niiden tietoja peilataan SPE työryhmän loppuraportista löytyvään typologiaan. Lopullisen liputuksen saaneet yritykset saavat SPE merkinnän yritystietorekisterissä ja ne lisätään vuosittaiseen Yritysten tilinpäätöskyselyyn. Lisäksi yhtiöiden sektorointi tarkistetaan. Kaikki tilastot, joilla on tietotarvetta SPE yhtiöistä saavat tiedon Yritystietorekisteristä.

IMF:n työryhmän loppuraportissa esitetyn päätöspuun käyttö kohta kohdalta Tilastokeskuksessa:

- Is the entity formally registered and/or incorporated resident institutional unit?

Mikäli yhtiöllä on suomalainen y-tunnus, kuuluu se otokseen. Tilastokeskus liputtaa kaikki taseeltaan yli 100 miljoonaa ylittävät SPE:t. Tilastollinen hyöty on todettu pieneksi tasearvon alittavien yritysten osalta. Lisäksi SPE kehikoon lisätyt yritykset lisätään automaattisesti vuosittaiseen tilinpäätöskyselyyn, tällä voidaan vähentää pienempien yritysten vastausrasitetta.

- Is the entity directly or indirectly controlled by non-resident(s)?

---

⁹ Saatavilla osoitteesta: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2018/pdf/18-03.pdf>

Tieto otetaan konsernirekisteristä ja yksittäisissä tapauksissa Maksutasetta käytetään lähteenä.

- Is the entity established with one or more of the four objectives in the definition?

Jos päätöspuun kaikki muut kohdat täyttyvät, oletetaan jonkun tämän kohdan syy täyttyvän.

- Does the entity have no or up to five employees?

Tietolähteistä johtuen käytetään raja-arvona 10 henkilöä.

Yritystietojärjestelmässä tuotetaan laskennallinen luku henkilöstölle, joten on todettu parhaimmaksi käyttää 5 henkilön sijasta 10.

- Does the entity have little or no physical presence and physical production in the host economy?

Luotu laskennallisia muuttujia yritysrekisteristä. Rekisteristä poimitaan tase tietoja ja mikäli yrityksen kiinteäomistus, liikevaihto, myynti tai ostot ylittävät taseesta 2 % tiputetaan yhtiö käsittelystä.

- Does the entity transact almost entirely with non-residents?

Jäljelle jääneiden yritysten tase ja maksutasetietoa vertaillaan. Jos yhtiön taseen eristä yli 95 % kohdistuu ulkomaille saa yhtiö SPE merkinnän.

3.2 Rajatapaukset

Kansantalouden tilinpidossa esiintyvien rajatapausten käsittely on kuvattu sektoreiden tuotosta ja välituotekäyttöä sekä veroja ja tukipalkkioita kuvaavissa luvuissa.

3.3 Arvottaminen

Suomen kansantalouden tilinpidon laadintatarkkuus on miljoona euroa, mutta lähdeaineistojen tarkkuus on yleensä euro tai tuhat euroa.

Taloustoimet arvotetaan pääsääntöisesti niiden markkinahinnan mukaan eli sen arvon mukaan, millä virrat ja varannot tosiasiallisesti vaihdetaan tai voitaisiin vaihtaa rahaan. Mikäli vaihtoarvoja ei ole suoraan saatavissa, käytetään vastaavien tavaroiden, palveluiden tai varojen markkinahintoja. Esimerkiksi omistusasuntojen tuotos arvotetaan vastaavien vuokra-asuntojen vuokratason mukaan. Kun vastaavien tuotteiden hintoja ei ole saatavilla, esimerkiksi julkisen toiminnan tuottamien markkinattomien palvelujen osalta, käytetään arvottamisessa tuotantokustannuksia.

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajan hintaan. Esimerkiksi välituotekäyttö sisältää siten kuljetuskustannukset, kaupan lisät sekä tuoteverot (ml. arvonlisävero sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen). Tuotos puolestaan arvotetaan perushintaan eli se sisältää tuotetukipalkkiot, mutta ei tuoteveroja eikä kuljetuskustannuksia tai kaupan lisä.

Taloustoimet kirjataan pääsääntöisesti suoriteperusteisina. Mikäli näin ei ole tehty, siitä mainitaan erikseen.

Yksityiskohtaiset kuvaukset taloustoimien arvottamisesta sisältyvät kunkin ao. taloustointa kuvaaviin lukuihin.

Suomen kansantalouden tilinpito laaditaan suurimmalta osaltaan myös kiinteisiin hintoihin (edellisvuoden hinnoin). Tässä kuvauksessa käsitellään kansantalouden tilinpidon laadintaa käyvin hinnoin, ei kiintein hinnoin. Kiinteähintaisiin laskelmiin viitataan vain silloin, kun ne ovat tarpeen käypähintaisten laskelmien teossa.

3.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Kansantalouden tilinpidon ja yrityksen tuloslaskelman käsitteiden likimääräinen vastaavuus on esitetty seuraavassa:

Taulukko 16: Kansantalouden tilinpidon ja yrityksen tuloslaskelman käsitteiden likimääräinen vastaavuus

Kansantalouden tilinpito	Tuloslaskelma
	MYYNTITUOTOT
	- Välilliset verot
TUOTOS perushintaan	= LIIKEVAIHTO (ml. varaston muutos, valmistus omaan käyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot, pl. käyttöomaisuuden luovutusvoitot)
- Välituotekäyttö ostajan hintaan	- Materiaalit ja palvelut ja liiketoiminnan muut kulut
= BRUTTOARVONLISÄYS perushintaan (bkt)	
- Palkat	- Palkat ja palkkiot
- Sosiaalivakuutusmaksut	- Henkilösivukulut (pl. suorat eläkkeet ja välituotekäyttöön kuuluvat erät)
= BRUTTOTOIMINTAYLIJÄÄMÄ	(= KÄYTTÖKATE)
- Kiinteän pääoman kuluminen	- Poistot ja arvonalentumiset
= TOIMINTAYLIJÄÄMÄ	= LIIKEVOITTO/TAPPIO
+ Omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot	+ Rahoitustuotot (korot, osingot yms.)
- Omaisuusmenot ja maksetut tulonsiirrot	- rahoituskulut, välittömät verot ja maksetut osingot
= KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA TULO	= TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO (ennen satunnaisia eriä ja tilinpäätössiirtoja, mutta vähennettynä maksetut osingot ja välittömät verot)

Markkinatuottajien osalta useimman toimialan tuotoksen ja/tai välituotekäytön laskennassa keskeisin tietolähde on rakennetilasto.

Rakennetilastossa on yhdistetty yritys- ja toimipaikkarekisterin, elinkeinoverorekisterin ja suoran kyselyn tiedot. Tilaston käsitteet perustuvat yritysten tuloslaskelmien käsitteisiin.

Tuotoksen laskennassa rakennetilastojen mukaiseen liikevaihtoon lisätään valmistevarastojen muutos, tuotanto omaan loppukäyttöön ja liiketoiminnan muut tuotot. Liiketoiminnan muissa tuotoissa erotellaan käyttöomaisuuden myynneistä saadut voitot muista pysyvämpiluonteisista tuotoista kuten vuokratuotoista. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa ei lasketa mukaan tuotokseen. Tuotoksen laskennasta tarkemmin kohdassa 3.7.2.5.

Välituotekäyttöön lasketaan mukaan rakennetilastosta ostot tilikauden aikana (pl. ostot varastoon), ulkopuolisten palvelujen ostot, käyttöleasing-vuokrat, muut vuokrat sekä muut muuttuvat ja kiinteät kulut. Välituotekäytön laskennasta tarkemmin kohdassa 3.7.2.6.

Muiden keskeisten tietolähteiden käyttöä on selostettu ao. kohdissa erikseen, esimerkiksi kuntatalous-tilaston käytöstä kuntayhteisöjen laskelmien yhteydessä.

Suomen lähdetilastoaineisto perustuu hyvin laajalti totaaliaineistoihin, jotka kerätään kirjanpitoaineistojen mukaisina. Myös erillisselvitysten pohjana ovat yritysten kirjanpitoaineistot. Suomen Kirjanpitolautakunta (The Finnish Accounting Standards Board) antaa ohjeita laintulkinnasta ja on määrittänyt maksimiarvon välituotekäyttöön kirjattavalle kestäväälle tavaralle.

3.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä kiinnityspisteiden ja ekstrapolaatioiden käyttö

Suomen kansantalouden tilinpidossa tuotoksen ja välituotekäytön laskenta perustuu pääasiassa suorien estimointimenetelmien käyttöön. Suoria estimointimenetelmiä ovat rakennetilaston, yritysrekisterin, valtion tilinpäätöksen, kuntien taloustilaston, pankkitilaston, vakuutusyhtiötilaston ja muiden kokonaistilastojen käyttö. Epäsuora estimointimenetelmä on esimerkiksi *hintaa kertaa määrä* -tyyppinen menetelmä.

Suomen kansantalouden tilinpidon laadinta perustuu pääasiassa joka vuosi laadittavien lähdetilastojen käyttöön. Kiinnityspistettä ja ekstrapolaatiota käytetään tuotoksen laskemisessa seuraavissa tapauksissa:

Kalatalouden toimialalla (B) vapaa-ajan kalastuksen saalismäärätiedot perustuvat kyselytutkimukseen, joka toimitetaan joka toinen vuosi. Välivuosina käytetään edellisvuoden määriä.

Vapaa-ajan asuntojen todelliset ja laskennalliset vuokrat perustuvat todellisiin asumiskustannuksiin, jotka lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Kulutustutkimus on tehty viimeksi vuosilta 2006, 2012 ja 2016.

	Basis for NA Figures												Other	Total (sources)
	Surveys & Censuses	Administrative Records	Combined Data	Benchmark extrapolations	Commodity flow Model	CFC(PIM)	Dwellings - stratification method	FISIM	Insurance	Other E&M	Total Extrap+Models			
GDP PRODUCTION APPROACH														
Output of goods and services (at basic prices)	11196	13767	363309	3279	0	8334	26211	2988	3065	582	44459	18755	451486	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	7483	8272	230174	675	0	0	0	0	0	0	675	6197	252801	
Gross value added (at basic prices)	3713	5495	133135	2604	0	8334	26211	2988	3065	582	43794	12558	198685	
A Agriculture, forestry and fishing														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	72	0	0	0	0	0	0	0	0	10402	10474	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	-1	26	0	0	0	0	0	0	0	0	4958	4933	
Gross value added (at basic prices)	0	1	46	0	0	0	0	0	0	0	0	5444	5491	
B Mining and quarrying														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	2484	0	0	0	0	0	0	0	0	36	2520	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-8	-3	1635	0	0	0	0	0	0	0	0	-22	1602	
Gross value added (at basic prices)	8	3	849	0	0	0	0	0	0	0	0	58	918	
C Manufacturing														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	119118	0	0	0	0	0	0	0	0	3623	122741	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-141	-160	90091	0	0	0	0	0	0	0	0	-1225	88565	
Gross value added (at basic prices)	141	160	29027	0	0	0	0	0	0	0	0	4848	34176	
D Electricity, gas, steam and air conditioning supply														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	8446	0	0	0	0	0	0	0	0	89	8534	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-73	-6	4948	0	0	0	0	0	0	0	0	-52	4817	
Gross value added (at basic prices)	73	6	3498	0	0	0	0	0	0	0	0	140	3717	
E Water supply, sewerage, waste management and recycling														
Output of goods and services (at basic prices)	0	3	3993	0	0	0	0	0	0	0	0	15	4011	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-13	-1	2457	0	0	0	0	0	0	0	0	-104	2326	
Gross value added (at basic prices)	13	4	1536	0	0	0	0	0	0	0	0	119	1675	
F Construction														
Output of goods and services (at basic prices)	0	7	34548	2069	0	15	0	0	0	0	2084	47	36886	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-58	-10	22318	0	0	0	0	0	0	0	0	1349	23699	
Gross value added (at basic prices)	58	17	12230	2069	0	15	0	0	0	0	2084	-1302	13087	
G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles														
Output of goods and services (at basic prices)	0	62	33187	0	0	0	0	0	0	0	0	320	33569	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-266	-186	16893	0	0	0	0	0	0	0	0	-114	16327	
Gross value added (at basic prices)	266	248	16294	0	0	0	0	0	0	0	0	434	17242	
H Transportation and storage														
Output of goods and services (at basic prices)	0	19	24397	0	0	0	0	0	0	0	0	20	24436	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-297	-25	15714	0	0	0	0	0	0	0	0	-47	15355	
Gross value added (at basic prices)	297	44	8683	0	0	0	0	0	0	0	0	67	9081	
I Accommodation and food service activities														
Output of goods and services (at basic prices)	65	87	7998	0	0	2	0	0	0	0	2	-1	8151	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	31	28	4884	0	0	0	0	0	0	0	0	-14	4826	
Gross value added (at basic prices)	34	59	3114	0	0	2	0	0	0	0	2	13	3222	
J Information and communication														
Output of goods and services (at basic prices)	506	61	22062	0	0	205	0	0	0	0	205	635	23469	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	201	-75	11796	0	0	0	0	0	0	0	0	87	12009	
Gross value added (at basic prices)	305	136	10266	0	0	205	0	0	0	0	205	548	11460	
K Financial and insurance activities														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	0	0	0	0	0	2988	3065	0	6053	660	13345	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	6575	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	223	6798	
Gross value added (at basic prices)	-45	0	0	0	0	0	0	2988	3065	0	6053	438	8447	
L Real estate activities														
Output of goods and services (at basic prices)	171	0	9959	1210	0	313	26211	0	0	0	27734	841	38702	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	131	-22	9716	675	0	0	0	0	0	0	675	298	10798	
Gross value added (at basic prices)	40	22	240	535	0	313	26211	0	0	0	27059	543	27904	
M Imputed rents of owner-occupied dwellings														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	117	1051	0	0	18281	0	0	0	2032	0	20449	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	0	-2302	616	0	0	0	0	0	0	616	0	2682	
Gross value added (at basic prices)	0	0	-1985	435	0	0	18281	0	0	0	19714	0	17829	
N Professional, scientific and technical activities														
Output of goods and services (at basic prices)	461	714	16104	0	0	512	0	0	0	5	517	327	18123	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	134	198	7740	0	0	0	0	0	0	0	0	-121	7951	
Gross value added (at basic prices)	327	516	8364	0	0	512	0	0	0	5	517	448	10172	
O Administrative and support service activities														
Output of goods and services (at basic prices)	0	357	12805	0	0	1	0	0	0	0	1	78	13241	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-78	147	5779	0	0	0	0	0	0	0	0	-21	5827	
Gross value added (at basic prices)	78	210	7026	0	0	1	0	0	0	0	1	99	7414	
P Public administration and defence; compulsory social security														
Output of goods and services (at basic prices)	0	8485	10342	0	0	3557	0	0	48	3605	1009	23440	23440	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	4681	6708	0	0	0	0	0	0	0	0	619	12008	
Gross value added (at basic prices)	0	3804	3634	0	0	3557	0	0	48	3605	389	11432	11432	
Q Education														
Output of goods and services (at basic prices)	3463	530	7918	0	0	2222	0	0	0	128	2350	40	14301	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	1374	461	2323	0	0	0	0	0	0	0	0	-1	4157	
Gross value added (at basic prices)	2089	69	5595	0	0	2222	0	0	0	128	2350	41	10144	
R Human health and social work activities														
Output of goods and services (at basic prices)	0	843	40098	0	0	957	0	0	0	194	1151	13	42105	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-22	675	22629	0	0	0	0	0	0	0	0	-13	23289	
Gross value added (at basic prices)	22	168	17469	0	0	957	0	0	0	194	1151	26	18836	
S Arts, entertainment and recreation														
Output of goods and services (at basic prices)	0	775	6584	0	0	352	0	0	0	81	433	21	7814	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-12	644	3647	0	0	0	0	0	0	0	0	-23	4256	
Gross value added (at basic prices)	12	132	2937	0	0	352	0	0	0	81	433	44	3558	
T Other service activities														
Output of goods and services (at basic prices)	0	1923	2985	0	0	198	0	0	0	128	324	580	5892	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-2	1927	870	0	0	0	0	0	0	0	0	420	3215	
Gross value added (at basic prices)	2	-104	2095	0	0	198	0	0	0	128	324	160	2477	
U Activities of households as employers; undifferentiated														
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	232	0	0	0	0	0	0	0	0	0	232	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Gross value added (at basic prices)	0	0	232	0	0	0	0	0	0	0	0	0	232	
Taxes on products														
	2904	30024	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	32928	
Value added type taxes														
	2877	18463	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21370	
Taxes and duties on imports excluding VAT														
	0	174	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	174	
Taxes on products, except VAT and import taxes														
	27	11357	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11384	
Subsidies on products														
	0	66	104	0	0	0	0	0	0	0	0	461	631	

Kuva 7: Tuotoslähestymistavassa käytetyt suorat ja epäsuorat laskentamenetelmät prosessitaulukoiden mukaisesti eri toimialoilla

3.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

Suomen kansantalouden tilinpidon tärkein laadintamenetelmä on tuotoslähestymistapa. Kattavuuden varmistaminen perustuu sekä toimialatason tarkasteluun että tuotteittaiseen tasapainotukseen tarjonta- ja käyttötauluissa.

Käytännössä tärkein kattavuuden varmistustoimenpide on eri lähdeaineistojen tietojen vertailu. Tuotantoa koskevia laajoja perusaineistoja ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri, joka kattaa kaikki liikeyritykset ja yhteisöt sekä elinkeinonharjoittajat. Toinen kattava kansantuotteen laskemisessa käytetty aineisto on yritysten rakennetilasto. Yritystilastojen tietokanta yhdistää kaikki yritysaineistot rakennetilaston kyselystä, yritysrekisteristä ja elinkeinoveroaineistosta.

Käytännössä näiden lähteiden lisäksi käytetään muita tilastolähteitä toimialakohtaisesti. Erillistietoja saadaan työllisyydestä, ansiotasosta ja vertailuja tehdään näiden avulla tarkkailemalla laskelmien ansiotasomuutoksia, tuottavuuden muutoksia ja keskiansioiden tasoa ja muutosta.

Vaikka perustietolähteet ovat korkealuokkaisia, saattaa luokittelu- ja satunnaisvirheitä esiintyä. Tietolähteistä ja selvityksistä riippuen tietoihin lisätään piilotalouden osuus. Piilotalouden arvioinnissa on käytetty hyväksi tehtyjä erillisselvityksiä ja verotarkastusaineistojen tietoja. Korjauksia tehdään muun muassa rakentamisen, kaupan, liikenteen ja hotelli- ja ravintolatoiminnan lukuihin.

Tarkemmin kattavuuden varmistaminen ja sen vaatimat korjaukset on esitelty kappaleessa 7.1. Suomen kansantalouden tilinpidossa on käytössä KML-erittely kattavuustyypeille, sen vastaavuus eurooppalaiselle N-luokitukselle selostetaan edellä mainitussa kappaleessa.

	Adjustments													Balancing	Total (adjustments)
	Data validation	Conceptual				Exhaustiveness									
		Allocation of FISM	Allocation of insurance	Other conceptual	Total conceptual	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	Total exhaustiveness		
GDP PRODUCTION APPROACH															
Output of goods and services (at basic prices)	-13408	183	0	-4385	-4202	0	354	0	0	0	5563	-3624	2293	41	-15276
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-15262	2844	1137	-3369	612	0	56	0	0	0	-3378	-3322	67	-17905	
Gross value added (at basic prices)	1854	-2661	-1137	-1016	-614	0	298	0	0	0	5563	-246	5615	-26	2629
A Agriculture, forestry and fishing															
Output of goods and services (at basic prices)	92	0	0	0	0	0	0	0	0	0	65	0	65	0	107
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-11	58	29	0	87	0	0	0	0	0	0	0	0	0	76
Gross value added (at basic prices)	103	-58	-29	0	-87	0	0	0	0	0	65	0	65	0	81
B Mining and quarrying															
Output of goods and services (at basic prices)	-28	0	0	0	0	0	0	0	0	0	67	18	75	0	47
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	56	0	7	0	12	0	0	0	0	0	-94	-94	0	-26	
Gross value added (at basic prices)	-84	-5	-7	0	-12	0	0	0	0	0	57	112	169	0	73
C Manufacturing															
Output of goods and services (at basic prices)	-856	0	0	-1890	-1890	0	0	0	0	0	124	123	246	0	-2500
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-1300	1977	242	-1559	-1120	0	0	0	0	0	0	-82	-82	106	-2396
Gross value added (at basic prices)	444	-1977	-242	-331	-770	0	0	0	0	0	124	204	328	-106	-104
D Electricity, gas, steam and air conditioning supply															
Output of goods and services (at basic prices)	843	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16	16	0	869	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	265	157	14	0	171	0	0	0	0	0	-9	-9	9	-436	
Gross value added (at basic prices)	578	-157	-14	0	-171	0	0	0	0	0	25	25	-25	-427	
E Water supply, sewerage, waste management and recycling															
Output of goods and services (at basic prices)	-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	92	16	108	0	104
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-79	11	0	0	11	0	0	0	0	0	3	3	0	-65	
Gross value added (at basic prices)	75	-11	0	0	-11	0	0	0	0	0	92	13	105	0	169
F Construction															
Output of goods and services (at basic prices)	124	2	0	0	2	0	0	0	0	0	1682	438	2120	0	1938
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	223	69	23	0	91	0	0	0	0	0	241	241	0	115	
Gross value added (at basic prices)	98	-67	-22	0	-89	0	0	0	0	0	1682	197	1879	0	1888
G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles															
Output of goods and services (at basic prices)	200	0	0	7	7	0	122	0	0	0	689	-576	436	0	642
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-34	78	45	-6	117	0	0	0	0	0	-273	-273	31	-156	
Gross value added (at basic prices)	234	-78	-45	13	-110	0	122	0	0	0	689	-303	709	-31	601
H Transportation and storage															
Output of goods and services (at basic prices)	96	0	0	175	175	0	0	0	0	0	430	215	212	0	463
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	36	47	36	82	174	0	0	0	0	0	-22	-22	21	-202	
Gross value added (at basic prices)	60	-47	-36	83	1	0	0	0	0	0	430	196	234	-21	274
I Accommodation and food service activities															
Output of goods and services (at basic prices)	156	0	0	0	0	0	0	0	0	0	475	-8	466	0	622
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	174	12	3	0	15	0	0	0	0	0	-8	-8	7	188	
Gross value added (at basic prices)	-18	-12	-3	0	-15	0	0	0	0	0	475	-1	474	-7	434
J Information and communication															
Output of goods and services (at basic prices)	-54	2	0	108	110	0	0	0	0	0	285	174	459	0	515
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	84	37	14	-109	-58	0	0	0	0	0	81	81	17	124	
Gross value added (at basic prices)	-138	-35	-14	217	168	0	0	0	0	0	285	93	378	-117	391
K Financial and insurance activities															
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	182	182	0	182	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	76	161	0	237	0	0	0	0	0	0	0	0	-133	104
Gross value added (at basic prices)	0	-76	-161	0	-237	0	0	0	0	0	182	182	182	133	78
L Real estate activities															
Output of goods and services (at basic prices)	-20	1	0	1	1	0	0	0	0	0	372	-4096	-3724	0	-3743
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-335	1773	294	0	2067	0	0	0	0	0	-3386	-3386	0	-1654	
Gross value added (at basic prices)	315	-1772	-294	0	-2066	0	0	0	0	0	372	-710	-338	0	-2069
M Imputed rents of owner-occupied dwellings															
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	969	160	0	1129	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1129
Gross value added (at basic prices)	0	-969	-160	0	-1129	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-1129
N Professional, scientific and technical activities															
Output of goods and services (at basic prices)	384	1	0	-28	-25	0	0	0	0	0	395	0	395	0	764
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	320	88	12	-32	-89	0	0	0	0	0	19	19	0	412	
Gross value added (at basic prices)	74	-87	-12	6	-64	0	0	0	0	0	395	-19	376	-4	352
O Administrative and support service activities															
Output of goods and services (at basic prices)	669	0	0	0	0	0	0	0	0	0	153	-13	140	0	-529
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-715	-31	41	0	72	0	0	0	0	0	0	0	0	-444	
Gross value added (at basic prices)	-46	-31	41	0	72	0	0	0	0	0	153	-12	141	0	-115
P Public administration and defence; compulsory social security															
Output of goods and services (at basic prices)	-1682	72	0	-229	-157	0	0	0	0	0	-51	-51	1	-1889	
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-1655	72	69	-229	-88	0	0	0	0	0	-51	-51	0	-1814	
Gross value added (at basic prices)	-17	0	-69	0	-69	0	0	0	0	0	0	0	1	75	
Q Education															
Output of goods and services (at basic prices)	-98	29	0	0	29	0	0	0	0	0	33	-4	29	3	-37
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	137	30	31	0	81	0	0	0	0	0	2	2	0	74	
Gross value added (at basic prices)	39	-1	-31	0	-52	0	0	0	0	0	33	-6	27	-3	37
R Human health and social work activities															
Output of goods and services (at basic prices)	-1160	58	0	0	58	0	0	0	0	0	82	-2	80	4	-1148
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-1197	70	90	0	169	0	0	0	0	0	-10	-10	0	-1154	
Gross value added (at basic prices)	17	-21	-90	0	-111	0	0	0	0	0	82	8	90	0	-4
S Arts, entertainment and recreation															
Output of goods and services (at basic prices)	235	8	0	-253	-222	0	0	0	0	0	101	-4	105	2	-2180
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	216	13	17	-1526	-1496	0	0	0	0	0	146	146	0	-1134	
Gross value added (at basic prices)	19	-15	-17	-1004	-1026	0	0	0	0	0	101	-142	-41	2	-1046
T Other service activities															
Output of goods and services (at basic prices)	-199	10	0	0	10	0	137	0	0	0	306	375	818	31	660
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	-208	11	21	0	32	0	41	0	0	0	66	107	0	-69	
Gross value added (at basic prices)	9	-1	-21	0	-22	0	96	0	0	0	306	309	711	31	729
U Activities of households as employers; undifferentiated															
Output of goods and services (at basic prices)	0	0	0	0	0	0	95	0	0	0	22	0	117	0	117
Intermediate consumption (at purchasers' prices)	0	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	15	0	15
Gross value added (at basic prices)	0	0	0	0	0	0	80	0	0	0	22	0	102	0	102
Taxes on products															
Value added type taxes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-6
Taxes and duties on imports excluding VAT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taxes on products, except VAT and import taxes	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-67
Subsidies on products	257	0	0	-187	-187	0	0	0	0	0	0	0	0	0	70

Kuva 8: Tuotoslähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti, tilastovuosi 2018

3.7 Yritykset ja kotitaloudet (sektorit S11, S14)

3.7.1 Alkutuotanto (toimiala A)

Taulukko 17: Toimialan A erät alatoimialoittain, vuosi 2018, miljoonaa euroa

	Toimiala A yhteensä	Maatalous (011_016)	Metsätalous (02)	Riista- ja kalatalous (017+03)
P1 Tuotos perushintaan	10 631	4 588	5 720	323
P2 Väli tuotekäyttö ostajanhintaan	5 059	3 346	1 611	102
B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan (P1-P2)	5 572	1 242	4 109	221

Taulukko 18: Osuudet koko A toimialasta, vuosi 2018, prosenttia

	Toimiala A yhteensä	Maatalous (011_016)	Metsätalous (02)	Riista- ja kalatalous (017+03)
P1 Tuotos perushintaan	100	43	54	3
P2 Väli tuotekäyttö ostajanhintaan	100	66	32	2
B1GPH Arvonlisäys, brutto perushintaan	100	22	74	4

3.7.1.1 Maatalous ja siihen liittyvät palvelut (toimiala 011_016)

Maatalous -toimiala sisältää pääluokasta A Maatalous, metsätalous ja kalatalous seuraavat Euroopan yhteisön tilastollisen toimialaluokituksen (NACE Rev.2) mukaiset toimialat: *yksivuotisten kasvien viljely 011, monivuotisten kasvien viljely 012, taimien kasvatust ja muu kasvien lisääminen 013, kotieläintalous 014, yhdistetty kasvinviljely ja kotieläintalous 015, sekä maataloutta palveleva toiminta 016.*

3.7.1.1.1 Tietolähteet

Tuotantomääriä koskevat tiedot kerätään yhtäältä maataloustuotteita vastaanottavilta jalostuksen (meijerit, teurastamot, munanpakkaamot) tai kaupan yrityksiltä, ja toisaalta maatalouden paikallisilta toimialayksiköiltä, maataloilta. Kasvinviljelyä ja puutarhataloutta koskevat satotiedot kerätään tuottajayksiköiltä lähinnä otospohjaisten kyselyjen avulla, kun taas viljelypinta-aloja koskevat tiedot saadaan kokonaisaineistona hallinnollisista rekistereistä (IACS - Integrated Administration and Control System). Lisäksi vain omaan loppukulutukseen tuottavien pienten yksiköiden tuotostiedot saadaan kulutustutkimuksesta.

Pääosin tuotosta koskevien tietojen keruusta on vuoden 2015 alusta vastannut Luonnonvarakeskuksen (Luke) tilastopalvelut -yksikkö. Tukipalkkioita koskevat tiedot ovat peräisin Maaseutuviraston (Mavi) hallinnollisista tukirekistereistä. Tietolähteet ovat osittain kokonaistilastoja, osittain otantaan perustuvia.

Eräät valtion tutkimuslaitokset tuottavat myös tutkimustoimintansa ohella tilastotietoja, joita hyödynnetään maatalouden tilinpitolaskelmissa. Näistä voidaan mainita Ruokavirasto (Finnish Food Authority) rehujen

valmistuksen osalta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) kasvinsuojeluaineiden valmistus ja käyttö, Luken maatalousteknologian tutkimuslaitos (Vakola) maatalouskoneiden ja -laitteiden myyntitilaston laatijana, sekä Luken Talous- ja yhteiskuntatutkimus yksikkö kansallisen maatalouden tietoverkkojärjestelmän (Farm Accountancy Data Network, FADN) ylläpitäjänä.

Välituotekäytön määrätietoja kerätään tuotteiden valmistajilta, kun taas hintatiedot saadaan valtaosin suoraan Tilastokeskuksen maatalouden tuotantopanosten hintaindekseissä käytettyjen hintatietojen keruusta.

Välituotekäytön reunajakaumat (panosten kokonaiskäyttö) saadaan pääosin Maa- ja metsätalousyriyten taloustilaston tietojen pohjalta. Ko. tilaston tietopohjana käytetään Verohallinnolta saatavaa kaikkia maatalousverovelvollisia koskevaa totaaliveroaineistoa, jota täydennetään Tilastokeskuksen omalla otantapohjaisella tilastokyselyllä.

Kehikkoperusjoukko muodostuu maatilarekisteriin kuuluvista maatilatalouden verolain mukaan verotetuista maatilayrityksistä. Lisäksi muutamia tuotantosuuntia koskevia tietoja kerätään ko. tuotannonhaaroja edustavilta järjestöiltä, kuten puutarhakasvien hintatietoja saadaan Kasvistieto OY:ltä, turkistuotannon määrä- ja hintatietoja huutokauppayhtiö Saga Furs OYJ:ltä, porotaloutta koskevia tietoja Paliskuntain yhdistykseltä ja hunajantuotantoa koskevia tietoja Suomen Mehiläishoitajien keskusliitolta.

Eräitä maatalouden toimintoja – turkiseläinten, porojen ja mehiläisten hoito – on erotettu omiksi laskentakokonaisuuksiksi (muu kotieläintalous), ja näitä koskevat lähdetiedot ovat toimialajärjestöjen keräämiä.

Metsämarjojen ja -sienien keräilyä koskevat tilastotiedot kerää Kantar TNS Agri Oy markkinatuotoksen osalta, tuottajan loppukulutuksen tiedot perustuvat kulutustutkimuksen tietoihin. Kantar TNS Agri Oy on yksityinen markkinatutkimustoimintaa harjoittava laitos.

Maatalouspalvelujen osalta tilinpito perustuu Tilastokeskuksen yritysten rakennetilastoon.

Koska maataloutta koskevat tilinpitolaskelmat laaditaan tuote- tai tuoteryhmätietojen pohjalta, myös muita kuin tässä mainittuja tietolähteitä käytetään. Ne esitellään laskentamenetelmien kuvauksen yhteydessä.

3.7.1.1.2 Tuotos

Maatalouden tuotoksen arvo lasketaan tuotteittain tai tuoteryhmittäin yleensä kaavalla $\text{arvo} = \text{määrä} \times \text{hinta}$. Tuotos arvotetaan perushintaan, jolloin arvoon sisältyvät tuotetukipalkkiot, mutta eivät tuoteverot.

3.7.1.1.2.1 Kotieläintalous

3.7.1.1.2.1.1 Eläintuotanto

Eläintuotoksen määrätiedot saadaan poronhoitoa lukuun ottamatta Luken lihantuotantotilastosta. Yksityiskohtaiset tiedot lihantuotantotilastoinnista löytyy ko. tilaston laatuselosteesta¹⁰. Tilastot kuvaavat

¹⁰ Saatavilla osoitteessa: http://stat.luke.fi/laatuseloste-lihantuotanto_fi-1

lihantuotantomäärien, teurastettujen eläinten lukumäärien ja keskimääräisten ruhopainojen kehitystä. Tiedonkeruun piiriin kuuluvat teurastamot ovat Ruokaviraston hyväksymiä teurastamoja tai kunnan elintarvikeviranomaisen hyväksymiä pienteurastamoja. Tiedonkeruun ulkopuolella on joitakin pienteurastamoita. Tiedot maataloilla tapahtuneista teurastuksista kysytään noin joka toinen vuosi viljelijöiltä otantatutkimuksella (maatilatutkimus). Nautojen teurastusmäärät perustuvat nautarekisteristä saataviin tietoihin, johon kaikkien teurastamojen tulee ilmoittaa nautojen teurastustiedot.

Tilastot sisältävät myös naudan-, sian-, lampaan- ja siipikarjanlihan osalta tuottajahinnat, vaikkakin tuottajahinnat julkaistaan erikseen.

Tuotos arvotetaan perushintaan lisäämällä tuottajahintaiseen arvoon eläinlajikohtaiset tuotetuet, sekä yhteisen maatalouspolitiikan CAP mukaiset että kotimaiset tuet. Tukitietojen osalta tietolähteinä käytetään yhdenmukaista hallinto- ja valvontajärjestelmää, IACSa (Integrated Administration and Control System) ja yleistä tukien hallintajärjestelmää (Common Control System of Support). Tukipalkkioiden jako tuotantoon liittyyviin ja tuotetukiin perustuu "Maatalouden hinta- ja taloustilit" -työryhmän ja "Kansantalouden tilinpito" -työryhmän yhteisiin päätöksiin.

Paliskuntain Yhdistys (Association of Reindeer Herding Cooperatives), jonka paliskunnat muodostavat lain määräyksestä, pitää tilastoa paliskuntien poromääristä ja taloudesta poronhoitovuosittain (reindeer herding year). Paliskuntain Yhdistys pitää myös tilastoa eloporojen (Counted reindeer left alive) sekä teurastettujen porojen määrästä, poronlihan tuotannosta ja tuottajahinnasta.

Tuotokseen luetaan myös omaan käyttöön tapahtuva kiinteän pääoman bruttomuodostus eläimiin. Ko. aihetta on kuvattu omassa kappaleessa 5.10.3.7. Kiinteän pääoman bruttomuodostus eläimiin on laskettu vain nautaeläimille ja sioille. Tiedot kotieläinten lukumääristä kerää Luke joulukuun otantatiedustelulla. Nautaeläinten osalta tiedot saadaan suoraan nautarekisteristä. Pääomaeläinten varastomuutos arvotetaan kalenterivuoden keskihinnoin, jotka saadaan kotieläinten jalostusyhdistyksiltä.

Lampaita ei pidetä Suomessa villantuotantoa varten, vaan villa on lampaankasvatuksen sivutuote. Hevosia pidetään Suomessa lähinnä ravi- ja ratsastustoimintaa varten. Eläinten viennin arvo saadaan ulkomaankauppatilastosta. Erä ei sisällä ravihevosten vientiä.

3.7.1.1.2.1.2 Eläintuotteet

3.7.1.1.2.1.2.1 Maito

Maidontuotannon tietolähteinä käytetään pääosin meijeritilastoja, jotka laatii Luke¹¹. Tilasto sisältää kuukausi- ja vuositasolla tietoja maidontuotannosta, tuotetun luomumaidon määrästä, maidontuottajien lukumääristä, tuottajamaidon rasva- ja valkuaispitoisuuksista sekä

¹¹Kuvaus löytyy osoitteesta: <https://stat.luke.fi/laatuseloste-maito-ja-maitotuotetilasto-fi-3>

maitotuotteiden valmistusmääristä. Vuositasolla julkaistaan myös tietoja maidon käytöstä maatilalla. Tiedot maidon käytöstä maataloilla kysytään joka toinen vuosi otantatutkimuksella (maatilatutkimus). Maidon käyttö maatilalla jaotellaan maidon käyttöön maatilojen ruokataloudessa, kotieläimille annettuun maitoon sekä muuhun käyttöön. Muu käyttö sisältää muun muassa maidon suoramyyntin sekä maidon käytön kotijuuston valmistukseen.

Tiedonkeruun piiriin kuuluvat kaikki tuottajilta maitoa vastaanottavat meijerit. Maitotuotteita valmistavien yritysten osalta tiedonkeruun perusjoukko perustuu Ruokaviraston ylläpitämään rekisteriin hyväksytyistä maitoalan laitoksista.

Meijeritilastojen tietojen keruun yhteydessä kerätään myös maidon tuottajahinta- ja tukitiedot. Lopullinen tieto jälkitilien suuruudesta saadaan vasta tilastovuoden jälkeen meijereiden tilinpäätösten valmistumisen jälkeen.

Tilaston kattavuutta voidaan pitää suhteellisen hyvänä, sillä tiedonkeruun piirissä olevien yritysten yhteenlasketut maidon käsittelymäärät kattavat noin 98 prosenttia maidon käsittelymääristä maitoalan laitoksissa.

3.7.1.1.2.1.2.2 Kanamunat

Kanamunien tuotantotiedot perustuvat Luken laatimaan kanamunien tuotantotilastoon¹². Kanamunien tuotantomäärätiedot kerätään suurimmilta pakkaamoilta kanamunien tuottajahintatilaston tiedonkeruun yhteydessä kuukausittain tilastolomakkeella. Muilta pakkaamoilta tiedot kerätään neljä kertaa vuodessa. Tuottajahintaa koskevat tiedot kerätään pakkaamoilta yhdessä tuotantotietojen kanssa.

Kanamunien tuotanto omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen perusteella.

3.7.1.1.2.1.2.3 Turkiseläinten nahat ja poronvuodat

Turkiseläinten nahantuotosluvut ja nahkojen yksikköhinnat perustuvat huutokauppayhtiö Sagafursilta vuosittain saataviin tietoihin. Poron vuotien tuotantomäärä- ja hintatiedot saadaan Paliskuntien yhdistyksiltä samassa yhteydessä kuin muutkin porotalouden tuotosta koskevat tiedot.

3.7.1.1.2.1.2.4 Mehiläisten hoito

Hunajantuotannon tiedot perustuvat Suomen Mehiläishoitajain Liiton (The Finnish Beekeepers Federation) tilastoihin. Liitto on alan toimialajärjestö. Hunajan kokonaissadon laskemista varten kullekin alueelle arvioidaan vaakapesähavaintojen ja kirjallisen satotiedustelun perusteella mehiläisyhdyskunnan keskisato ja mehiläisyhdyskuntien määrä. Arvioinnissa on omat epävarmuustekijänsä, sillä yhdyskuntien lukumäärästä tai niiden vuotuisesta lisäyksestä ei ole tarkkaa tietoa.

---

¹² Laatuseloste saatavilla osoitteesta: https://stat.luke.fi/laatuseloste-kanamunien-tuotanto_fi-4

3.7.1.1.2.2 Kasvinviljely:

3.7.1.1.2.2.1 Viljakasvit

Viljakasvien tuotos määrällisesti kuvastaa korjattua satoa. Satolaskelmien viljelyalat pohjautuvat integroituun hallinto- ja valvontajärjestelmään (IACS) ja hehtaarisatotiedot Luke:n sato-otantatiedusteluihin¹³.

Tuotoksesta vähennetään sadonkorjuun jälkeiset hävikit sekä tuottajien oma siemenkäyttö. Satolaskelmat laatii Luke.

Viljan käyttö koostuu:

1. toimituksista toimialan ulkopuolelle
2. maatilojen välisistä toimituksista
3. tuottajan tuottaman viljan käytöstä rehuna
4. viljan käytöstä maatilojen ruokatalouteen sekä
5. varastojen muutoksesta.

Viljan toimituksia toimialan ulkopuolelle kuvaa teollisuuden ja kaupan viljan ostotilasto¹⁴. Se kuvaa sekä kotimaisen että ulkomaisen jyvänä ostetun viljan kokonaismäärää, poisluettuna myynnit. Tilasto ottaa huomioon viljan loppukäyttäjien (eli myllyjen, mallastamoiden, siemenliikkeiden, rehutehtaiden ja muiden yritysten) ostot viljelijöiltä, viljankeräilyliikkeiltä, interventiovarastosta, muilta yrityksiltä sekä ulkomailta.

Kotimaisen teollisuuden viljanostotilasto laaditaan Luken toimesta yrityksille kuukausittain kohdennetun kyselyn perusteella. Viljan tuonti- ja vientitilastot perustuvat tullihallituksen ulkomaankauppatilastoon, ja interventiovaraston ostot maa- ja metsätalousministeriön interventioyksikön tilastoihin.

Maatilojen välisistä viljojen toimituksista, maatilojen itse tuottamien viljojen rehukäytöstä sekä maatilojen viljankäytöstä ruokatalouteen kerää Luke tiedot otantatutkimuksellaan.

Tilastovuoden 2018 alkuvarastoksi arvioitiin edellisen satokauden viljan kauppaan tulo vuoden t heinäkuun loppuun mennessä ja vastaavasti loppuvarasto arvioitiin olevan kalenterivuonna t korjattu sato, joka tulee kauppaan vuoden t+1 heinäkuun loppuun mennessä. Varastojen muutos on loppuvaraston ja alkuvaraston välinen erotus. Laskelmissa oletetaan, että maatilojen varastot ovat tyhjä t satovuoden eli heinäkuun lopussa. Lisäksi varastoinnin oletetaan kohdistuvan vain toimialan ulkopuolisiin viljan toimituksiin.

Koska käyttö- ja resurssitiedot eivät (yleensä) ole täysin tasapainossa, joudutaan niitä sovittamaan yhteen.

¹³ Laatuseloste saatavilla osoitteesta: https://stat.luke.fi/laatuseloste-satotilasto_fi-5

¹⁴ Laatuseloste saatavilla osoitteesta: https://stat.luke.fi/laatuseloste-teollisuuden-ja-kaupan-viljan-osto-k%C3%A4ytt%C3%B6-ja-varastotilastot_fi-0

Neljälle käytön erälle käytetään samaa tuottajahintaa, kalenterivuoden keskihintaa. Varastojen muutoksen arvottamisessa käytetään tammikuun alun - heinäkuun lopun välisen ajanjakson keskihintoja. Menetelmä perustuu Maa- ja metsätalouden taloustilien laadinnan käsikirjaan. Kuukausittaiset keskihinnat on laskettu markkinahintaseurantajärjestelmästä saaduista viikkohinnoista ostomäärillä painotettuina keskiarvoina. Hinnat on kysytty 30 yritykseltä, 45 toimipisteestä, viikoittain. Kalenterivuoden keskihinnat on laskettu kuukausitiedoista. Tuottajahintatiedot laatii Luke¹⁵.

Tuotos arvotetaan perushintaan kohdentamalla tuotetuet kaikille käytön erille jakamalla tuet ensin tuotoksen varastoidun ja varastoimattoman osan kesken, ja sen jälkeen muiden käytön erien kesken käyttömäärien perusteella. Tuotetuet sisältävät yhteisen maatalouspolitiikan mukaiset tuotetuet. Yhteisen maatalouspolitiikan tuotetuet saadaan integroidusta hallinto- ja valvontajärjestelmästä.

3.7.1.1.2.2.2 Sokerijuurikas

Sokerijuurikkaan tuotantomäärätiedot saadaan Luken satotilastosta. Hintatiedot puolestaan perustuvat Tilastokeskuksen maatalouden tuottajahintaindeksiä varten keräämiin tietoihin.

3.7.1.1.2.2.3 Öljykasvit

Öljykasvien, rypsin ja rapsin, hinta- ja määrätiedot kerää Luke. Tuotost määrä lasketaan samoja tietolähteitä käyttäen kuin viljakasvien tuotoskin.

3.7.1.1.2.2.4 Valkuaiskasvit

Tuotantomäärätiedot saadaan Luken satotilastosta. Hintatiedot perustuvat keskeisiltä valkuaiskasveja ostavilta teollisuusyrityksiltä kysytyyn hintaan.

3.7.1.1.2.2.5 Peruna

Perunan tuotoksen arvioinnin lähtökohtana on Luken satotilasto. Perunan osalta satotilasto sisältää tiedot tuotannon jakaumasta ruoka-, teollisuus-, siemen- ym. perunaksi. Hintatietona käytetään myöskin Luken tuottajahintatilastoja. Tuotos omaan loppukulutukseen puolestaan arvioidaan Tilastokeskuksen laatiman kulutustutkimuksen perusteella. Varastomäärät arvioidaan Luken perunan varastotiedustelun tietojen perusteella ja varastojen arvottamisessa käytetään kalenterivuoden lopun keskihintaa.

---

¹⁵ Laatuseloste saatavilla osoitteesta: https://stat.luke.fi/laatuseloste-maataloustuotteiden-tuottajahinnat_fi-1

3.7.1.1.2.2.6 Puutarhakasvit

Puutarhatuotannon kokonaislaskennasta vastaa Luke. Puutarhakasvien (marjat, hedelmät ja vihannekset) tuotosta koskevat tiedot saadaan Luken maa- ja puutarhayritysrekisteristä. Hintatietoina käytetään Kasvistiedon keräämiä hintoja.

Tilastokeskus määrittää puutarhakasvien alkua- ja loppuvarastot määrittämällä Kasvistiedon kuukausittaisten myyntimäärien perusteella, ts. alkuvuoden myyntien osuus korotetaan vastaamaan Luken tilastoimaa satoa. Tuotos omaan loppukulutukseen arvioidaan Tilastokeskuksen laatiman kulutustutkimuksen perusteella.

3.7.1.1.2.2.7 Rehukasvit

Rehukasvien tuotantomäärä pohjautuu Luken satolaskelmaan. Hintatiedot saadaan osittain Pro agrian keräämistä hintatiedoista, mutta koska useille rehuille (esim. Säilörehu) ei ole olemassa varsinaista markkinahintaa, joudutaan ne hinnoittelemaan niiden rehuyksikköarvon mukaan.

3.7.1.1.2.2.8 Koristekasvit ja taimet

Näidenkin tuotteiden arvo lasketaan Lukessa. Koristekasvien tuotoksen arvo saadaan Kauppapuutarhaliitosta (Finnish Glass House Growers' Association), joka on alan toimialajärjestö. Toimialajärjestö kattaa alan yrityksistä vajaat puolet, mutta mukana ovat suurimmat yritykset. Taimien tuotannon arvo saadaan vastaavasti Taimistoviljelijät r.y.:stä.

3.7.1.1.2.3 Maatalouspalvelut:

Maatalouspalvelut sisältävät kasvinviljelyä palvelevan ja kotieläinten hoitoon liittyvät palvelut eläinlääkintää lukuun ottamatta. Tietolähteenä käytetään Maa- ja metsätalousyritysten taloustilastoa, sekä Tilastokeskuksen laatimaa yritysten rakennetilastoa.

Osa erottelemattomina toimintoina käsiteltävistä toiminnoista muodostuu maatalouden paikallisten toimialayksiköiden toisilleen tuottamista palveluista. Niitä ei ole estimoitu muista toiminnoista erikseen.

3.7.1.1.2.4 Muuta kuin maataloutta olevat ja siitä erottamattomat toiminnot:

Tietolähteenä käytetään Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston tietoja. Tilaston tuloerä ”Tulot maatalouden sivuansiotoiminnasta” kuvaa tuloja, joita saadaan maatalouden tuotantovälineiden vuokrauksesta, maatilamatkailusta, maataloustuotteiden jatkojalostuksesta jne. Niitä koskevia kustannustietoja ei voi tilastollisesti erottaa maatalouden kustannuksista. Sen sijaan metsätalouden kustannukset pystytään erottelemään tilaston tietolähteiden perusteella.

Taulukko 19: Maataloustoimialan tuotos 2018, miljoonaa euroa.

	Tuotos, tuottajahintaan	Tuotetuet	Tuotos, perushintaan
Eläintuotos	870	141	729
Eläintuotteet	1 401	198	1 202
Kotieläintalous yhteensä	2 271	339	1 931
Kasvinviljely; puutarhatalous	1 568	14	1 553
Maatalouden tavaratuotanto yhteensä	3 838	354	3 485
Maatalouspalvelut	159	0	159
Maataloustuotanto	3 997	354	3 644
Erottamattomat toiminnot	591	0	591
Maataloustoimialan tuotanto	4 588	354	4 234

3.7.1.1.3 Väliuotekäyttö

Väliuotekäyttö arvotetaan ostajan hintaan. Siten se sisältää hyödykkeiden käytöstä perittäviä veroja, kuten lannoiteverot. Väliuotekäyttöä koskevat tilastotiedot saadaan pääosin seuraavista tietolähteistä: panosten valmistajien tai myyjien ilmoittamat valmistus- ja myyntitiedot, Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto, sekä yritysten rakennetilasto.

Rakennetilastoon kuuluvia yrityksiä verotetaan elinkeinoverolain (EVL) mukaan, kun taas Maa- ja metsätalousyritysten taloustilastoon kuuluvia yrityksiä verotetaan maatalouden tuloverolain mukaan (MVL). Siten saadaan kattava kokonaiskuva sekä perinteistä MVL mukaista tuotantoa harjoittavien yritysten väliuotekäytöstä kuin myös EVL piiriin kuuluvien yritysten kustannuksista. Koska tuotantopanosten varastoista ei ole käytettävissä tietoja, kuvaa väliuotekäyttö eräiltä osin vain hankintamenoja, eikä todellista käyttöä. Alla esitetty luokitus perustuu maatalouden taloustileillä noudatettavaan luokitukseen. Samalla luokituksella kerätään tiedot maatalouden tuotantovälineiden ostohintahindeksiä varten.

3.7.1.1.3.1 Siemenet ja taimet

Ruokavirasto kerää tiedot sertifioidusta kylvösiementuotannosta. Hintatiedot puolestaan kerätään siemenkauppaliikkeiltä.

3.7.1.1.3.2 Energia, voiteluaineet

Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston tietojen perusteella selvitetään eläinlääkinnästä, poltto- ja voiteluaineista, sähkön, poltto- ja tarvepuun käytöstä, arvoltaan vähäisten työvälineiden ja laitteiden hankinnasta, tuotantovälineiden vuokrauksesta, koneiden ja laitteiden sekä rakennusten huollosta ja korjauksesta aiheutuneet kustannukset sekä muiden tavaroiden ja palvelujen käytön kulut.

Kyseisen tilaston tiedot perustuvat maatalouden harjoittajien verotietoihin, jotka saadaan kokonaisaineistona. Em. yksityiskohtaiset kustannuserät, kuten lannoite- ja polttoainekustannukset, perustuvat otantatietoihin.

Yksityiskohtaiset kustannuserät on estimoitu ja korotettu vastaamaan veroainesiton kokonaisuutta, eli ns. reunajakaumat ovat peräisin veroaineistosta.

3.7.1.1.3.3 Lannoitteet ja maanparannusaineet

Lannoitteiden käytön arvo pohjautuu maa- ja metsätalousyriyten taloustilaston sekä kansallisesta maatalouden tietoverkkojärjestelmästä (FADN) saatuihin tietoihin (puutarhatalous). Tarkistustietoina käytetään maatalouslannoitteiden ja muiden maanparannusaineiden myyntitietoja.

3.7.1.1.3.4 Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineet

Kasvinsuojelu- ja torjunta-aineiden käyttöä koskevat tiedot kerää Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).

3.7.1.1.3.5 Eläinlääkintäkustannukset

Tiedot pohjautuvat maa- ja metsätalousyriyten taloustilaston tietoihin. Kyseinen tieto kysyttiin tilaston otokseen kuuluvilta viljelijöiltä ennen vuotta 2010, joten sen jälkeen ko. erä on ketjutettu maatalouden panosten ostohintaindeksiin perusteella.

3.7.1.1.3.6 Eläinten rehut

Rehukustannukset muodostuvat väkirehuseosten, puhtaana myytyjen kotimaista ja ulkomaista alkuperää olevien rehujen käytöstä, maatalojen välisistä myynneistä (intra-industry consumption), jotka sisältyvät myös tuotokseen, sekä maatalojen itse tuottamista ja käyttämistä rehuista (intra-unit consumption), jotka myös sisältyvät tuotokseen. Rehuseosten käyttöä koskevat tiedot kerää rehutehtailta Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Hintatiedot puolestaan saadaan Tilastokeskuksen maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksiin tiedoista. Itse tuotetuista ja käytetyistä rehuista 40 % tutkimuksen mukaan käytetään kalenterivuonna, ja loput seuraavana vuotena. Tämän mukaan lasketaan tämän erän kulutus ja varastojen arvon muutos.

Turkiseläinten rehujen määrät ja hinnat on saatu Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitosta.

3.7.1.1.3.7 Koneiden ja laitteiden sekä rakennusten huolto ja korjaus

Tietolähteenä käytetään maa- ja metsätalousyriyten taloustilastoa. Em. kustannuseriä korotetaan yhtiömuotoisten maatalojen arvioidulla kustannuksilla.

3.7.1.1.3.8 Maatalouspalvelut

Tietolähteenä käytetään maa- ja metsätalousyriyten taloustilastosta saatavaa vastaava kustannuserää.

3.7.1.1.3.9 Muut tavarat ja palvelut

Muut tavarat ja palvelut sisältävät edellä esitettyihin luokkiin kuulumattomia kustannuseriä. Tietolähteinä käytetään maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston tietoja. Lisäksi poronhoidon ja hunajantuotannon kustannukset arvioidaan erikseen. Muihin tavaroihin ja palveluihin sisältyvät muiden muassa arvoltaan vähäisten työvälineiden hankinnat, vuokratulot, vakuutuksen palvelumaksut, posti- ja tietoliikennemaksut, jäsenmaksut jne.

Poronhoidon kustannukset perustuvat Paliskuntain yhdistyksen keräämiin tietoihin.

Hunajantuotantoon sisältyvät kustannukset perustuvat Mehiläishoitajien Liiton laskelmiin kuluista mehiläisyhdyskuntaa kohti.

3.7.1.1.4 Arvonlisäys

Arvonlisäys perushintaan lasketaan perushintaisen tuotoksen ja ostajahintaisen välituotekäytön erotuksena kuten muillakin markkinatuotannon toimialoilla.

3.7.1.2 Metsästys ja sitä palveleva toiminta (toimiala 017)

Metsästyksen toimiala kuvastaa pääsääntöisesti vapaa-ajan metsästyksestä sekä ansapyyntistä muodostunutta tuotosta. Toimialalla on vain kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottavia toimijoita. Toimialan tuotoksesta vain noin 5% on markkinatuotosta.

Toimialan välituotekäyttöä ei arvioida.

Tilastolähteinä on käytössä Riistaweb-sivuston sekä Luonnonvarakeskuksen (LUKE) tuottamat tilastot. Laskentaa varten tarvitaan tietoja riistaeläinten määristä sekä saaliin hinnoista.

Toimialalla arvioidaan myös tehtyjen työtuntien määrä. Tätä varten hyödynnetään LUKE:n tilastoja metsästäjien määristä.

3.7.1.3 Metsätalous ja puunkorjuu (toimiala 02)

3.7.1.3.1 Metsätalous Suomessa

Metsätalous ja siihen liittyvät palvelut -toimiala (TOL2008 02) muodostuu neljän laskennallisen alatoimialan summana. Metsän hoito -toimiala (TOL2008 02100) sisältää metsän kasvatukseen ja metsänhoitoon liittyvät toiminnot, kuten metsänviljely, metsätuhojen torjunta ja hakkuista saatavat tulot. Puunkorjuu (TOL2008 02200) sisältää aines- ja polttopuun hakkuun ja lähikuljetuksen sekä jalostamattomassa muodossa käytettävän puutavaran teon. Metsätaloutta palveleva toiminta (TOL2008 02400) sisältää metsätalouden suunnittelun ja muun metsätalouden yleisen edistämistoiminnan, mm. metsänhoitoyhdistysten ja metsälautakuntien toiminnan, sekä metsänomistajien koulutuksen. Metsien nettokasvu

(TOL2008 02500) sisältää metsien bruttokasvun ja hakkuiden erotuksen arvon. Kaikki metsätalouden ja siihen liittyvien palveluiden toimipaikat on luokiteltu markkinatuottajiksi.

Metsätalous ja puunkorjuu -toimiala jakautuu kansantalouden tilinpidossa sektoreittain yrityksiin, paikallishallintoon, voittoa tavoittelemattomiin yhdistyksiin ja kotitalouksiin.

Suomen metsätaloudessa vuosittaiset hakkuut ovat noin 2–3 % puuvarannosta. Koko puuvarantoa koskevia metsien inventointeja tehdään jatkuvalla inventoinnilla. Pohjoisten metsien kasvu vie kauan aikaa, esimerkiksi männyn kasvu hakkuukypsäksi vie keskimäärin 90 vuotta. Hakkuiden määristä ja hinnoista saadaan luotettavat tiedot kuukausittain.

Suomen kansantalouden tilinpidossa siirryttiin vuonna 2006 noudattamaan EKT95:n (nyt EKT 2010:n) mukaista käytäntöä metsätalouden tilien laadinnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että metsätalouden tuotokseen lasketaan hakatun puumäärän arvon sekä metsänhoitoon liittyvien toimintojen arvon lisäksi myös varaston muutoksen arvo kasvavan puun osalta. Varaston muutoksen arvo lasketaan Luonnonvarakeskuksen tuottaman aineiston perusteella vuosittaisen puutavaralajittaisen puustonmuutoksen ja vastaavien keskimääräisten kantohintojen tulojen summana. Puustonmuutos on laskettu puutavaralajeittain vuosittaisen kasvun ja hakkuiden erotuksena.

Suomessa yli puolet metsäalasta on yksityisten kotitalouksien omistuksessa. Maatalouden harjoittaminen ja metsätalous kuuluvat myös yhteen. Käytännössä lähes jokaisen maatalon pinta-alasta osa on metsää. Valtion liikelaitos, Metsähallitus, on merkittävä metsänomistaja erityisesti Pohjois-Suomessa ja Lapissa. Metsäteollisuutta harjoittavat yhtiöt omistavat vajaat 10 prosenttia koko maan metsäalasta. Suomessa on hyvät tiedot kaikkien metsänomistajaryhmien myymistä puumäärästä puutavaralajeittain samoin kuin yksityismetsänomistajille puusta maksetuista hinnoista. Nämä tiedot ovat perustana kansantalouden tilinpidon metsätalouden laskelmille.

Myytavästä puustosta tehdään kaupat joko myymällä kasvavan metsän hakkuuoikeus ns. pystykaupalla tai sopimalla kaupasta, jossa myyjä toimittaa puun valmiiksi kaadettuna ja katkottuna kuljetusreitinvarten. Lisäksi suuret metsää omistavat institutionaaliset yksiköt, kuten esimerkiksi Metsähallitus ja yhteismetsät myyvät puunsa tehtaalle asti toimitettuna.

Pystykauppa on kauppamuodoista suosituin, noin 80 prosentin osuudellaan. Pystykaupassa myyjä ottaa yhteyttä ostajan edustajaan ja päästyään sopimukseen tekee kaupat. Myydyn puuerän arvo määräytyy vasta sen jälkeen, kun korjattu puumäärä on mitattu. Ostajina toimivat usein erityiset metsäyhtiöiden osto-organisaatiot, jotka järjestävät myös puun hakkuun ja kuljetuksen. Ostaminen on keskittynyttä, maassa toimii vain muutama suuri osto-organisaatio. Alalla on muutamia itsenäisiä raakapuun tukkukauppiaita, mutta niiden osuus on pieni. Näiden lisäksi saattavat jotkut sahat ja muut puun käyttäjät toimia ostajina. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta kannolla.

Toinen tapa myydä puuta on toimittaa puu hankintakaupalla ostajalle. Tällöin metsänomistaja järjestää hakkuun ja puun lähikuljetuksen tien varteen. Koska myyjä vastaa hakkuukuluista ja lähikuljetuksen kustannuksista, puusta saadaan korkeampi hinta kuin pystykaupalla myydystä puusta. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta tienvarressa.

Kolmannessa tapauksessa puun myyjä toimittaa raakapuun kannolta suoraan tehtaalle. Myyjä järjestää hakkuun, metsäkuljetuksen ja kaukokuljetuksen ja saa puustaan korkeamman perushinnan. Raakapuun perushintana on tässä kauppamuodossa hinta käyttäjälle toimitettuna. Suomessa Luonnonvarakeskus kerää tiedot korjatuisista puumääristä, kanto- ja hankintahinnoista. Suomessa ei ole varsinaista riippumatonta raakapuun (tukku)kauppaa, joten perushinta ei ole ainoastaan hakatun ja kaukokuljetusvalmiin raakapuun markkinahinta. Perushintoja on kolme riippuen puun toimitustavasta.

3.7.1.3.2 Tärkeimmät tietolähteet

3.7.1.3.2.1 Toimiala 021 Metsän hoito

Tilastokeskus

- Alueellinen yritystoimintatilasto (luku 10.1.3)
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri (luku 10.1.1)
- Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilasto (luku 10.2.1)
- Elinkeinveroaineisto (luku 10.1.4)
- Metsätalouden veroaineisto (verolomake 2C)

3.7.1.3.2.2 Toimiala 022 Puunkorjuu

Tilastokeskus

- Alueellinen yritystoimintatilasto (luku 10.1.3)
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri (luku 10.1.1)
- Elinkeinveroaineisto (luku 10.1.4)

3.7.1.3.2.3 Toimiala 024 Metsätaloutta palveleva toiminta

Tilastokeskus

- Alueellinen yritystoimintatilasto (luku 10.1.3)
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri (luku 10.1.1)
- Elinkeinveroaineisto (luku 10.1.4)
- Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus (metsänhoitoyhdistykset)

3.7.1.3.2.4 Toimiala 025 Metsien nettokasvu

Luonnonvarakeskus (LUKE)

- Raakapuuvarannon arvonmuutoksen laskenta, erillisselvitys

3.7.1.3.3 Laskentaprosessi

3.7.1.3.3.1 Toimiala 021 Metsän hoito

3.7.1.3.3.1.1 Tuotos

Metsän hoito -toimialan tuotos sisältää metsän kasvatuksen ja metsänhoitoon liittyvät toiminnot, kuten metsänviljely, metsätuhojen torjunta ja hakkuista saatavat tulot.

Yrityssektorilla (S11) tuotoksen laskennassa on hyödynnetty alueellisen yritystoimintatilaston tuottamaan metsänkasvatustoiminnan toimipaikkojen liikevaihtoa. Tuotos on laskettu kertomalla edellisvuoden tuotos lähdeaineistoista saatavalla tuotoksen muutoksella.

Kotitaloussektoriin (S14) kuuluu sekä pienyrityksiä että kotitalouksia. Pienyritysten osalta tietolähteenä on alueellisen yritystoimintatilasto. Yksityisten metsänomistajien (kotitalouksien) tietojen osalta tuotoksen laskentaan saadaan tietoja myös verolomakkeelta 2C, jossa ilmoitetaan puunmyyntituloista. Tuotos on laskettu kertomalla edellisvuoden tuotos lähdeaineistoista saatavalla tuotoksen muutoksella.

Paikallishallintosektorin tuotos saadaan kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilastosta (perushintana joko hinta kannolle, hinta toimitettuna tien varteen tai hinta toimitettuna tehtaalle).

Vertailutietona käytetään LUKEn tuottamia tilastotietoja hakkuumääristä, metsänhoitotöistä ja puukaupasta.

3.7.1.3.3.1.2 Välituotekäyttö

Metsän hoito -toimialan välituotekäyttöön kuuluu mm. metsänhoitotöitä ja metsäteiden kunnossapidon kustannukset. Yritysten osalta tietoa välituotekäytöstä saadaan alueellisen yritystoimintatilaston kautta. Yksityisten metsänomistajien osalta tietoja saadaan metsätalouden veroilmoituksesta. Välituotekäyttö on laskettu kertomalla edellisvuoden välituotekäyttö lähdeaineistoista saatavalla välituotekäytön muutoksella.

3.7.1.3.3.2 Toimiala 022 Puunkorjuu

3.7.1.3.3.2.1 Tuotos

Puunkorjuun tuotantotilille kuuluvat puunkorjuupalvelut ja puun kuljetus. Toimialan tuotos on laskettu kertomalla edellisvuoden tuotos alueellisesta yritystoimintatilastosta saatavalla puunkorjuutoiminnan toimipaikkojen tuotoksen muutoksella.

3.7.1.3.3.2.2 Välituotekäyttö

Alueellinen yritystoimintatilasto on lähteenä puunkorjuupalvelun välituotekäytölle. Välituotekäyttö on laskettu kertomalla edellisvuoden

välituotekäyttö puunkorjuutoiminnan toimipaikkojen välituotekäytön muutoksella.

3.7.1.3.3.3 Toimiala 024 Metsätaloutta palveleva toiminta

3.7.1.3.3.3.1 Tuotos

Metsätaloutta palveleva toiminta -toimialan tuotos sisältää metsänhoitoyhdistysten ja metsäkeskusten tuotot. Toimipaikkojen tietojen laskennassa on hyödynnetty alueellisesta yritystoimintatilastoa sekä verohallinnon 6C-lomaketta, jolla metsänhoitoyhdistykset ilmoittavat verotettavista tuloistaan. Tuotos on laskettu kertomalla edellisvuoden tuotos toimipaikkojen tuotoksen muutoksella.

3.7.1.3.3.3.2 Välituotekäyttö

Myös välituotekäytön laskennassa on hyödynnetty alueellisesta yritystoimintatilastoa sekä verohallinnon 6C-lomaketta. Välituotekäyttö on laskettu kertomalla edellisvuoden välituotekäyttö toimipaikkojen välituotekäytön muutoksella.

3.7.1.3.3.4 Toimiala 025 Metsien nettokasvu

3.7.1.3.3.4.1 Tuotos

Metsien nettokasvun tuotos on laskettu puutavaralajeittain vuosittaisesta raakapuun varastonmuutoksesta. Varastomuutoksen arvo on laskettu kertomalla perättäisten vuosien puutavaralajitilavuuksien erotus kantohinnalla. Puun kasvatiedot saadaan LUKEn erillisselvityksestä ja kantohintatiedot LUKEn tietokannasta.

Taulukko 20: Metsätalous ja puunkorjuu, tuotanto- ja tulonmuodostustili vuonna 2018, miljoonaa euroa

Toimiala	Taloustoimi	Sektorit yhteensä	Yritykset (S11)	Kotitaloudet (S14)	Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15)	Paikallishallinto (S1313)
TOL 021 Metsän hoito	<i>P1 Tuotos perushintaan</i>	3 305	805	2 397	34	69
	...P11 Markkinatuotos	3 037	742	2 192	34	69
	...P12 Tuotos omaan loppukäyttöön	268	63	205		
	<i>P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan</i>	801	235	530	10	26
	<i>B1G Arvonlisäys, brutto perushintaan (P1-P2)</i>	2 504	570	1 867	24	43
	<i>P51C Kiinteän pääoman kuluminen</i>	327	83	235	3	6
	<i>B1N Arvonlisäys, netto perushintaan (B1G-P51C)</i>	2 177	487	1 632	21	37
	<i>D11 Palkat ja palkkiot</i>	92	76	9		7
	<i>D12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut</i>	21	17	2		2
	<i>B13N Toimintaylijäämä + sekatalo, netto (B1N-D11-D12)</i>	2 063	393	1 621	21	28
T O L 0 2 1	<i>P1 Tuotos perushintaan</i>	1 398	1 203	195		

	...P11 Markkinatuotos	1 398	1 203	195		
	...P12 Tuotos omaan loppukäyttöön					
	<i>P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan</i>	509	415	94		
	<i>B1G Arvonlisäys, brutto perushintaan (P1-P2)</i>	889	788	101		
	<i>P51C Kiinteän pääoman kuluminen</i>	159	139	20		
	<i>B1N Arvonlisäys, netto perushintaan (B1G-P51C)</i>	730	649	81		
	<i>D11 Palkat ja palkkiot</i>	226	219	7		
	<i>D12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut</i>	50	49	1		
	<i>B13N Toimintaylijäämä + sekatalo, netto (B1N-D11-D12)</i>	449	376	73		
TOL 024 Metsätaloutta palveleva toiminta	<i>P1 Tuotos perushintaan</i>	340	317	23		
	...P11 Markkinatuotos	340	317	23		
	...P12 Tuotos omaan loppukäyttöön					
	<i>P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan</i>	301	292	9		
	<i>B1G Arvonlisäys, brutto perushintaan (P1-P2)</i>	39	25	14		
	<i>P51C Kiinteän pääoman kuluminen</i>	10	10			
	<i>B1N Arvonlisäys, netto perushintaan (B1G-P51C)</i>	29	15	14		
	<i>D11 Palkat ja palkkiot</i>	115	114	1		
	<i>D12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut</i>	24	24			
	<i>B13N Toimintaylijäämä + sekatalo, netto (B1N-D11-D12)</i>	-110	-123	13		
TOL 025 Metsien nettokasvu	<i>P1 Tuotos perushintaan</i>	615	423	191		1
	...P11 Markkinatuotos	615	423	191		1
	...P12 Tuotos omaan loppukäyttöön					
	<i>P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan</i>					
	<i>B1G Arvonlisäys, brutto perushintaan (P1-P2)</i>	615	423	191		1
	<i>P51C Kiinteän pääoman kuluminen</i>					
	<i>B1N Arvonlisäys, netto perushintaan (B1G-P51C)</i>	615	423	191		1
	<i>D11 Palkat ja palkkiot</i>					
	<i>D12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut</i>					
	<i>B13N Toimintaylijäämä + sekatalo, netto (B1N-D11-D12)</i>	615	423	191		1

3.7.1.3.4 . Luonnontuotteiden keruu (toimiala 023)

Luonnontuotteiden keruu -toimiala kattaa Suomessa marjojen ja sienten keruun. Toimialalla on vain kotitaloussektoriin luokiteltavia toimijoita. Suurin osa toimialan toiminnasta koostuu kotitalouksien tuotoksesta omaan käyttöön. Markkinatuotosta on esim. torimyynti ja suoramyynti ravintoloille ja leipomoille.

Tärkeimmät tietolähteet ovat Ruokaviraston vuosittain teettämä tutkimus Marjojen ja sienten kauppantulomäärästä (MARSI). Ruokaviraston julkaisusta saadaan myös marjojen ja sienten hinnat, joita käytetään laskennassa marjojen ja sienten saaliin arvon määrittämisessä

3.7.1.4 Kalatalous (toimiala 03)

Kalastus -toimialaan luetaan ammattimainen meri- ja sisävesikalastus, kalanviljely sekä osa-aika- ja vapaa-ajankalastus (TOL2008: 03110, 03120, 03210, 03220).

Ammattimaisessa kalastuksessa ja vesiviljelyssä toimii markkinatuottajina yrityssektoriin ja kotitaloussektoriin luokiteltavia yrityksiä.

Vapaa-ajan kalastus on luokiteltu kokonaisuudessaan kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottajiin. Vapaa-ajan kalastajien tuotos on pääosin tuotosta omaan loppukäyttöön. Osa saaliista on luokiteltu markkinatuotokseksi, sillä esimerkiksi suuri osa vapaa-ajan kalastajien rapusaaliista menee myyntiin.

3.7.1.4.1 Tietolähteet

Luonnonvarakeskuksen tilastot

- Ammattikalastus merellä
- Ammattikalastus sisävesillä
- Vapaa-ajan kalastus
- Kalastajahinnat
- Vesiviljely

Tilastokeskus

- YTY-tietovaraston tietokannat
- Yritysten rakennetilaston kyselykanta
- Yritys- ja toimipaikkarekisteri

3.7.1.4.2 Laskentaprosessi

3.7.1.4.2.1 Tuotos

Yrityssectorilla (S11) ja kotitaloussectorilla (S14) toimivien markkinatuottajina toimivien ammattikalastajien ja kalanviljelijöiden tilastovuoden tuotos lasketaan samoin, kuten muutkin yrityssectorin toimialat eli yritysten rakennetilaston perusteella. Tuotos lasketaan perustuen yritysten liikevaihdon arvoon. Koko liikevaihdon arvo luokitellaan markkinatuotokseksi. Syöttö kantaan tapahtuu manuaalisesti.

Yritys- sekä kotitaloussektoreiden markkinatuottajien tiedoista muodostetaan kalatalouden toimialalle samanlainen toimialakohtainen Excel, jossa tarkastellaan tilipidon laskentamuuttujia (aineistomuuttujia) sekä tarvittaessa tarkastellaan muutoksia yritysakohtaisesti. Excelin tuottaminen tapahtuu SAS-toimiala-ajon perusteella. Ajossa muodostetaan tilipidon vaatimat muuttujat ja muokataan aineisto käsiteltävään muotoon.

Vapaa-ajan kalastuksessa tuotoksen lähteenä on ollut Luonnonvarakeskuksen Vapaa-ajankalastus-tilasto. Tilaston laadinta toteutetaan kyselytutkimuksena joka toinen vuosi. Välivuosina käytetään edellisvuoden määriä. Vapaa-ajankalastus-tilasto toimii tietolähteenä myös kalastus -toimialan kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottajille kirjatuissa tuntitiedoissa.

Kalastuksen kotitaloussektorin tuotosta omaan loppukäyttöön lisäksi lasketaan myös arvio markkinatuotoksesta. Varmaa tietolähdettä tälle laskulle ei ole. Suurin osa kotitalouksien saalista menee omaan loppukäyttöön. Kuitenkin osan saaliistaan kotitalouden saattavat myydä. Luonnonvarakeskus vapaa-ajankalastus-tilastossaan (2012) kirjoittaa seuraavasti: ”Saaliin arvo on lähinnä suuntaa antava, sillä kalansaalista ei juuri myydä, vaan suurin osa saaliista käytetään kalastajan asuntokunnassa tai annetaan ilmaiseksi esimerkiksi sukulaisille tai naapureille. Samoin on arvioitu, että rapusaaliista suurin osa käytetään ravustajien asuntokunnissa tai yrityksissä.” Peukalosääntönä on arvioitu, että noin 5 % koko tuotoksesta myytäisiin markkinoilla ja loppu olisi tuotosta omaan käyttöön.

3.7.1.4.2.1.1 Välituotekäyttö

Yritys- ja kotitaloussektorin markkinatuottajilla tilastovuoden välituotekäyttö on laskettu YTY-tietokannan perusteella, hyödyntäen rakennetilaston kantoja. YTY-kannasta saa yrityskohtaiset välituotekäytön tiedot sekä sen erittely alaeriin. Toimialatarkastelussa yrityskohtaiset tiedot on aggregoitu kaksinumerotoimialan tasolle (tol03). Välituotekäytön tiedot syötetään manuaalisesti kantaan ”Muu välituotekäyttö”- kohtaan.

Kotitalouksien omaan loppukäyttöön -tilille ei lasketa välituotekäyttöä.

Taulukko 21: Metsästys, luonnontuotteiden keruu ja kalatalous vuonna 2018, miljoonaa euroa

Toimiala	Talustoimi	S11	S14
017 Metsästys	P1 tuotos perushintaan	-	102
	P2 välituotekäyttö ostajanhintaan	-	0
	B1GPH Bruttoarvonlisäys (P1-P2)	-	102
023 Luonnontuotteiden keruu	P1 tuotos perushintaan	-	62
	P2 välituotekäyttö ostajanhintaan	-	0
	B1GPH Bruttoarvonlisäys (P1-P2)	-	62
03 Kalatalous	P1 tuotos perushintaan	127	94
	P2 välituotekäyttö ostajanhintaan	87	15
	B1GPH Bruttoarvonlisäys (P1-P2)	40	79

3.7.2 Jalostus ja palvelut (toimialat B_S)

3.7.2.1 Tietolähteet

Tuotoslähestymistavan käytetyimmät tietolähteet yritys- ja kotitaloussektorin toimialalaskelmissa ovat yritys- ja toimipaikkarekisteri ja rakennetilasto. Yritys- ja toimipaikkarekisteri on tilastollinen perusrekisteri, joka kattaa kaikki yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotoimintaan kuuluvat yksiköt Suomessa. Tilinpito laatii yritysrekisterin aineistosta oman tilastovuosikohtaisen kehikon laskentakierroksen alkaessa. Kehikossa jokaisella yrityksellä ja toimipaikalla on tarvittavat luokittelevat muuttujatiedot, puhutaankin tilinpidon luokituskehikosta. Kehikon avulla rakennetilastosta poimitaan ne

yksiköt, jotka katsotaan kuuluvan tilinpidon laskentaan. Rakennetilasto on toimipaikkatasoinen aineisto, joka pohjautuu pääasiassa yritystasoisesta rakenne- ja tilinpäätöstilastosta.

3.7.2.1.1 Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Tilastokeskus ylläpitää Suomen yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Rekisteri sisältää liikeyritykset, julkiset ja yksityiset yhteisöt, yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä taloudellista toimintaa harjoittavat yhtymät, konkurssi- ja kuolinpesät sekä edellä mainittujen yksiköiden toimipaikat.

Yritys- ja toimipaikkarekisterin perustiedot saadaan hallinnollisista lähteistä, joista tärkein on Verohallinto. Yritysrekisteri tekee jatkuvasti myös omia suoria tiedusteluja yrityksille. Tiedusteluissa selvitetään mm. yritysten toimiala, henkilöstön määrä ja toimipaikkarakenteeseen liittyvät tiedot. Tiedusteluja lähetetään vuosittain valtaosalle monitoimipaikkaisia yrityksiä sekä yli 20 hengen yksitoimipaikkaisille yrityksille. Toimipaikkarakenne ja henkilöstötiedustelu tehdään yhteistiedusteluna Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston kanssa. Uudet yritykset tiedustellaan melko pian toiminnan aloittamisen jälkeen. Näiden tiedustelujen ulkopuolelle jääville yrityksille lähetetään kysely harvemmin rotaatioon perustuen.

Yritys- ja toimipaikkarekisteri toimii tilinpidon peruskehikkona. Tärkeimmät luokittelevat muuttujat ovat; institutionaalinen sektori, tuottajatyyppe, yrityksen toimiala ja toimipaikan toimiala. Luokittelevien muuttujien lisäksi aineisto sisältää tiedot yrittäjien ja palkansaajien määrästä kokoaikavastaavina ja nuppilukuina. Tilinpidon kehikon laadinnan aikana suurimmat uudet yritykset tarkistetaan luokittelevien muuttujien suhteen. Tarkastelussa on myös suurimmat yritykset ja toimipaikat, jotka ovat vaihtaneet toimialaa tai sektoria.

Tilinpidon kehikko ei sisällä ulkomaisia yhteisöjä. Ulkomaisista sivuliikkeistä kehikkoon otetaan ne, joilla on henkilökuntaa. Lopuksi kehikkoa työstetään luomalla tarvittavat sektori/toimiala- kombinaatiot, jotka ovat käytössä tilinpidon laskennassa.

3.7.2.1.2 Rakennetilasto

Rakennetilasto on yhdistetty aineisto Tilastokeskuksen rakenne- ja tilinpäätöstilastosta ja alueellisesta yritystoimintatilastosta. Tilinpäätöstilaston tilastoyksikkö on yritys (oikeudellinen yksikkö) ja harvemmin käytössä oleva yritysyritys. Alueellisen yritystoimintatilaston tilastoyksikkö on toimipaikka ja tilaston tiedot on pääosin johdettu tilinpäätöstilastosta (yrityksen tiedot on jaettu toimipaikoille). Tilaston tilinpäätösosio sisältää keskeiset tuloslaskelma- ja tasetiedot sekä näistä laskettuja taloudellisia tunnuslukuja. Tilinpidon laskelmiin rakennetilastosta käytetään tietoja henkilöstöstä, tuotannosta, tuotantopanoksista, varastoista ja investoinneista. Valtaosa rakenne- ja tilinpäätöstilaston tietosisällöstä saadaan elinkeinoveroaineistosta (EVR), mutta aineistoa täydentää Tilastokeskuksen omalla yritystiedustelulla

(TILKES). Rakennetilasto sisältää myös toimipaikoille kohdistettavien kyselyiden tietoja. Teollisuuden alalla toimipaikoille lähetetään oma kysely (T5). Palvelualan yrityksiltä tiedustellaan toimialayksikkö -kyselyllä (TILKES liite). Toimialayksikkö käsittää useita yrityksen toimipaikkoja, jotka muodostavat kokonaisuuden toimialaluokan 2- numerotasolla esimerkiksi vähittäiskauppa (TOL 47) tai ravitsemistoiminta (TOL 56). Rakennetilaston tarkempi kuvaus löytyy kappaleesta 10.1.3.

3.7.2.2 Rajatapaukset

Yrityssektorille (S11) katsotaan kuuluvaksi ne yleishyödylliset yhteisöt, jotka palvelevat elinkeinoelämää. Yleishyödyllisten yhteisöjen päälähdeaineisto on yhdistysten ja säätiöiden elinkeinoveroaineisto 6C. Tästä aineistosta lasketaan S15-sektorin (Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt) tuotantotilin tuotoksen ja välituotekäytön luvut. 6C -aineistosta siirretään yrityssectorille (S11) kuuluvien yksöiden tiedot lähdeaineistoprosessivaiheessa. Lisäksi tilinpidon kehikossa siirretään yrityssectorille ne sektorin S15 yksiköt, joiden sektori/toimiala - yhdistelmä ei ole mahdollinen S15-sektorille. Sektorin S15 laskennasta tarkemmin luvussa 3.10.

Kuntien vesi- ja jätehuoltoliikelaitokset kuuluvat yrityssectorille (S11). Nämä liikelaitokset kattavat kulunsa myyntituotoin ja ne katsotaan markkinatoimijoiksi. Kuntien liikelaitosten lähdeaineisto on kuntataloustilasto, joka on paikallishallinnon (S1313) pääaineisto. Paikallishallinnon laskennassa yhteydessä tuotetaan kuntien liikelaitoksien tuotos- ja välituotekäyttötiedot, jotka siirretään lähdeaineistoprosessissa yrityssectorin laskentaan.

Linja-autoliikenteen (TOL 4931+4939) laskennan lähdeaineisto on linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu. Tilastokeskus kerää linja-autoliikenteen tilinpäätöstiedot Liikenne- ja viestintävirasto Traficom in toimeksiannosta. Kyselyn kohdejoukon muodostaa teillä henkilökuljetusta harjoittavat yritykset, joilla on voimassa oleva joukkoliikennelupa. Tilastokeskus käsittelee tilinpäätöskyselyn vastaukset vertaamalla niitä yrityksen viralliseen tilinpäätökseen ja edellisen vuoden tilastotietoihin. Lopullinen aineisto liitetään Tilastokeskuksen tilinpäätöstilastoon. Linja-autoliikenteen tilinpäätöstiedustelun kuvaus on luvussa 10.1.14.

3.7.2.3 Tilastoyksikkö

Kansantalouden tilinpidossa toimipaikka toimii pääyksikkönä ja yrityskohtaisia tietoja käytetään vain, mikäli toimipaikoittaista tietoa ei ole saatavissa. Toimipaikalla tarkoitetaan taloudellista yksikköä, jossa saman omistajuuden tai valvonnan alaisuudessa harjoitetaan mahdollisimman samanlaisten tavaroiden ja palveluiden tuotantoa tavallisimmin yhdellä sijaintipaikalla. Toimipaikka voi jo sellaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen yritys). Toimipaikan alueellisena yksikkönä rakennetilastossa on pääsääntöisesti kunta.

Toimipaikan ei välttämättä tarvitse käsittää yksinomaan valmistukseen luettavia toimintoja, vaan myös niin sanottuja aputoimintoja. Aputoiminnan luonteisia yksiköitä ovat mm; pääkonttori, keskusvarasto, myyntikonttori ja korjaamo. Jos aputoiminta on kiinteässä yhteydessä varsinaiseen toimipaikkaan ja palvelee pääasiassa kyseistä toimipaikkaa, ei näitä toimintoja ole aina erotettu vaan toiminnot on yhdistetty valmistustoimintoihin. Jos apuyksikkö sijaitsee erillään varsinaisesta toimipaikasta tai jos apuyksikkö palvelee useita saman yrityksen eri yksiköitä, on siitä useimmassa tapauksessa muodostettu erillinen yksikkö.

3.7.2.4 Toimialatarkkuus

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen kansantulolaskelmat tehdään pääsääntöisesti rakennetilaston avulla. Rakennetilasto noudattaa TOL2008 toimialaluokitusta ja tilasto laaditaan toimialaluokituksen 5-numerotasolla. Kansantalouden tilinpidossa laskentataso vaihtelee toimialoittain. Kaivostoiminta, teollisuus, energia ja vesi/jätehuolto (BCDE) lasketaan 3-numerotasolla, palvelut pääosin 2-numerotasolla. Laskentamenetelmät ovat samat kaikilla yritys- ja kotitaloussektorin markkinatuotannon toimialoilla paitsi alkutuotanto (TOL 01, 02), rakentaminen (TOL 412+432_439) ja asuntojen vuokraus (TOL 68201).

3.7.2.5 Tuotos

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotoksen muodostavat markkinatuotos ja tuotos omaan loppukäyttöön. Markkinatuotokseen sisältyy valmiiden ja keskeneräisten töiden varaston muutos. Tilinpidon tuotantotilin markkinatuotoksen laskentakomponentit ovat rakennetilaston muuttajat; liikevaihto kauppavaroiden myynnistä (myyntimarginaali), teollinen liikevaihto, liikevaihto rakennustoiminnasta, muu liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot.

Liikevaihto syntyy varsinaisen toiminnan myyntituotoista. Myyntituotoista vähennetään myynnin oikaisuerinä myönnettyt alennukset, arvonlisävero sekä muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot.

Kaupallisen toiminnan liikevaihtoon sisältyy tukku- ja vähittäiskaupan toimialojen liikevaihdon lisäksi myös muiden toimialojen kauppavaroiden myynnistä saadut tuotot. Jos esimerkiksi teollisella yksitoimipaikkaisella yrityksellä on kaupallista liiketoimintaa teollisen tuotannon lisäksi, niin rakennetilaston yritystiedustelun (TILKES) avulla kaupallinen liikevaihto saadaan selville ja näytetään teollisen toimipaikan tuotoksessa. Jos teollisen yrityksen kaupallista liiketoimintaa varten on perustettu oma kaupallinen toimipaikka, niin kaupallinen liikevaihto ohjataan kyseiselle toimipaikalle rakennetilaston laadintaprosessissa.

Kauppavaraita ovat ne tavarat, jotka on ostettu myytäväksi edelleen ilman jatkojalostusta. Tilinpidon mukaan tuotos kaupallisesta toiminnasta lasketaan nettona eli tuotokseen sisältyy vain myyntimarginaali. Marginaali lasketaan vähentämällä kauppavaroiden myynneistä niiden ostot ja lisäämällä varastojen muutos. Varastojen muutos on laskettu keskimääräisin hinnoin, jolloin varastointiaikana tapahtuneet hinnan

nousun ja laskun vaikutus pyritään pienentämään (hallussapitovoitot/tappiot). Varastojen laskennasta tarkemmin luvussa 5.11.

Myyntimarginaali määräytyy rakennetilaston yritystiedustelun (TILKES) pohjalta. Toimialan lukuja laadittaessa huomio kiinnitetään marginaalin kehitykseen vuosittain. Toimialan näkökulmasta liian matala tai korkea marginaali vaatii korjaustarpeen selvittämistä, yleensä yksikkötasolta lähtien.

Ostetun sähkön, lämmön (ja kaasun) jälleenmyynti (välitystoiminta) käsitellään kauppatavaroiden myyntinä.

Jos yrityksen liikevaihtoon sisältyy vaihdossa saatujen tavaroiden myyntiä, niin se näytetään kaupallisen toiminnan liikevaihdossa. Vaihdossa saatujen tavaroiden ostot ilmoitetaan kauppatavaroiden hankinnassa.

Teollisen toiminnan liikevaihto saadaan eriteltynä rakennetilastosta seuraavasti:

- Yrityksen (Suomessa) valmistamien tai valmistuttamien tuotteiden toimitukset
- Itse tuotetun sähkön toimitukset
- Itse tuotetun lämmön toimitukset
- Verkkotoiminta: liikevaihto sähkön siirto- ja jakelupalveluista ja maakaasun jakelupalveluista
- Toimitusten arvo teollisista korjaus-, asennus- ja huoltopalveluista; yrityksen ulkopuolisille suorittamien teollisten palveluiden liikevaihto (sisältää myös laskutukseen sisältyvät tarvikkeet)
- Palkkatyö: liikevaihto syntyy toiselle talousyksikölle tehdystä palkkatyöstä. Käytettävät aineet ja tarvikkeet ovat pääosin valmistuttajan omistuksessa. Palkkatyöhön sisältyy myös liikevaihto muusta teollisesta palvelutoiminnasta kuten viemäri- ja jätevesihuolto, jätteen keruu ja käsittely.

Rakennetilastossa **liikevaihto rakennustoiminnasta** jakautuu kolmeen erään; talonrakentaminen, maa- ja vesirakentaminen sekä rakentamisen osakekauppa. Rakentamisen osakekauppaa ei lasketa yritys- ja kotitaloussektorin tuotokseen. Maa- ja vesirakentamisen toimialan (TOL 42 +431) lähde on rakennetilasto, muun rakentamisen osalta käytetään muita tietolähteitä ja laskentamenetelmiä (tarkemmin luvussa 3.7.3).

Muu liikevaihto saadaan rakennetilastosta eriteltynä seuraavasti:

- Agentuuritoiminta: Liikevaihto koostuu komissioista, joita agentuuri saa välitystoiminnasta ostajien ja myyjien kesken
- Ravitsemistoiminta: Aterioiden, muiden ruoka-annosten ja juomien myynti, ateriapalvelun liikevaihto
- Majoitustoiminta

- Mainostoiminta: Mainostilan myynnistä saatu liikevaihto. Tähän sisältyy media (sanoma- ja aikakauslehdet sekä painetut hakemistot), sähköinen mainonta (televisio, radio jne.) sekä ulko- ja liikennemainonta
- Muu erittelemätön liikevaihto: Sisältää liikevaihtoa muusta palvelutoiminnasta esimerkiksi liikenne ja liike-elämän palvelut.

Liikevaihtojen arvosta päästään tuotannon arvoon ottamalla huomioon **vaihto-omaisuusvarastoissa** (valmisteet ja keskeneräiset työt) tapahtuneet muutokset kalenterivuoden aikana. Rakennetilastosta saadaan vaihto-omaisuuden arvot ostajan hintaan arvoitettuna vuoden alussa ja lopussa vaihto-omaisuuslajeittain; aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet, (kauppa)tavarat ja muu vaihto-omaisuus. Kansantalouden tilinpidossa yritys- ja kotitaloussektorin varastoihin sisällytetään kaikki rakennetilaston varastolajit lukuun ottamatta erää muu vaihto-omaisuus. Varastojen muutoksen laskenta on kuvattu luvussa 5.11.

Liiketoiminnan muihin tuottoihin tilinpidon tuotantotilin laskelmassa sisältyvät käyttöomaisuuden vuokratuotot, tuotot patenteista ja lisensseistä sekä muut tuotot. Käyttöomaisuuden luovutusvoittoa, fuusiovoittoa, saatuja avustuksia ja tukia sekä muita verottomia tuottoja ei sisällytetä liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Yritys- ja kotitaloussektorin **tuotos omaan loppukäyttöön** erään luetaan yrityksen itsensä valmistamat ohjelmistot, oman tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuotos sekä muu valmistus omaan käyttöön. Kaksi ensimmäistä komponenttia ovat laskennallisia ja tuotetaan tilinpidon keskitetyistä laskelmista (luvut 5.10.3.8 ja 5.10.3.10). Tieto siitä kuinka paljon yritys valmistaa muuta tuotantoa omaan käyttöönsä saadaan rakennetilastosta. Kirjanpidossa valmistus omaan käyttöön erään käytetään korjaamaan niitä erää, jotka sisältävät yrityksen omaan käyttöönsä ottamien hyödykkeiden menoja.

3.7.2.5.1 Tuotoksen lisätiedot

3.7.2.5.1.1 Kaikkia toimialoja koskevat lisätiedot

Tuotos sisältää yrityksen toimipaikkojen väliset **sisäiset toimitukset**. Ne arvotetaan kuten toimitukset ulkopuolisille. Ellei yrityksen sisäisiä toimituksia voida arvottaa niiden todellisen markkinahinnan perusteella, arvostus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella. Rakennetilaston teollisuuden toimipaikkatiedustelussa (T5) ja palvelutoimialoille suunnatussa toimialatiedustelussa (TILKES liite) kysytään sisäiset toimitukset. Vaillinaiset vastaukset täydennetään menetelmällisesti rakennetilaston laadintaprosessissa (yrityksen sisäiset toimitukset = sisäiset ostot).

Tilinpidon tuotokseen ei lasketa liikevaihtoa arvopaperikaupasta eikä välituotekäyttöön sisällytetä arvopaperiostoja. Rakennetilaston yritystiedustelussa (TILKES) liikevaihdon erittelyssä on erä ' Liikevaihto arvopaperikaupasta' ja vastaavasti kuluerittelyssä erä ' Arvopapereiden hankinta'. Näitä erää ei oteta tilinpidon laskenta-aineistoon.

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialoille lisätään **harmaan talouden ja alv-petoksesta** johtuvaa markkinatuotosta. Toimialoille on eri selvityksiin perustuen arvioitu harmaan talouden prosentuaaliset osuudet lähdeaineistojen ulkopuolelle jäävästä tuotoksesta. Tuotosta katsotaan myös puuttuvan arvonlisäveron suorittamiseen liittyvien epäselvien seikkojen vuoksi. Harmaa talous ja alv-petos on esitetty kattavasti luvussa 7.1.1.6.

3.7.2.5.1.2 Toimialoittaiset lisätiedot

Kaivostoiminnan ja louhinnan (B) toimialalaskelmat laaditaan samalla tavalla kuin muiden toimialojen. Päälähde on rakennetilasto ja yritysrekisteri tuottaa yritys- ja toimipaikkojen luokittelutiedot. Hyödyketilaston tuotanto- ja raaka-ainetietoja käytetään tuotos- ja välituotekäyttölaskelmissa vertailutietona. Kaivostoiminnan kehitystä peilataan kaivostuotteiden jatkojalostajan, jalometalli ja muiden värimetallien valmistus (TOL244) – toimialan kehitykseen. Lisäksi hyödyllisiä tietoja tilinpidon laskelmien tueksi saadaan Suomen työ- ja elinkeinoministeriön määrävuosina julkaisemasta kaivosalan toimialaraportista. Toimialan investointeihin kuuluu 'mineraalien etsintä ja arviointi'- varatyypin (N1172). Tämän varatyypin lähteenä käytetään Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) saatuja tietoja malminetsinnän kustannuksista. Investointivarasta enemmän luvussa 5.10.3.9.

Kaupan toimiala (G) jakaantuu tilinpidon laskentatasolla moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppaan sekä korjaukseen (TOL 45), tukkukauppaan (TOL 46) ja vähittäiskauppaan (TOL 47). Toimialojen myyntimarginaalit perustuvat rakennetilaston yritystiedustelun (TILKES) tietoihin. Kun toimialojen tuotokset muutetaan kiinteähintaisiksi, käytetään apuna Tilastokeskuksen myyntitiedustelun pohjalta laskettuja myynnin määraindeksejä, jolloin hintatieto saadaan residuaalina. Kiinteähintaisten lukujen tarkastelussa tarkistetaan, että volyyymi- ja hintamuutokset ovat järkeviä, jolloin myyntimarginaalin arvotietoa saatetaan hieman korjata. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinnasta saadaan toimialoille lopulliset arvot, kun tarjonta tasapainotetaan kysyntään.

Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus - toimialalla (TOL 45) huoltopalveluiden osuus tuotoksesta saadaan rakennetilastosta. Tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinnassa huoltopalveluiden tarjonta tasapainotetaan kysynnän kanssa.

Majoitus- ja ravitsemistoimiala (I) laskenta tapahtuu bruttomääräisenä eli tuotokseen sisältyy myytävät tuotteet katteen lisäksi. Rakennetilasto on kattava lähde toimialan laskelmissa. Vertailutietona toimialan lukuihin käytetään alan järjestön, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry suhdannekatsauksia, jotka ilmestyvät kaksi kertaa vuodessa. Kiinteähintaisten lukujen yhteydessä majoitustoiminnan tuotoksen volyyymia verrataan Tilastokeskuksen majoitustilaston yöpymisten määriin. Kokonaiskuva toimialasta täydentyy vielä työllisten ja palkkojen kehityksen tarkastelulla. Lopulliset luvut valmistuvat, kun tarjonta- ja

käyttötaulukoiden laadinnassa toimialan tuotosta verrataan kulutusmenolaskelmiin. Toimialan tuonti- ja vientitiedot sisältyvät palvelun ulkomaankaupan tilastointiin (matkailu, luku 5.14).

Informaatio- ja viestintätoimialalla (J) tuotos- ja välituotekäyttöjen lähde on rakennetilasto. Toimialan tuonti- ja vientitiedot sisältyvät palveluiden ulkomaankaupan tilastointiin. Näiden tietojen laadinnassa ei käytetä arvonlisäverotuksen Mini One-Stop-Shop (MOSS) aineistoa.

Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen (TOL 72) toimiala sisältää yksiköitä, jotka harjoittavat tutkimus- ja kehittämistoimintaa (T&K) liiketoimintana yrityksen ulkopuolisille asiakkaille. Jos yrityksellä on T&K-toimintaa oman tuotannon kehittämiseen ja yritys ilmoittaa toimipaikasta yritysrekisterille, niin toimipaikka perustetaan, mutta sen toimialaksi määräytyy yrityksen päätoimiala ja toiseksi toimialaksi merkitään T&K-toimiala (kaksoiskoodaus). Luvussa 5.10.3.8 kerrotaan T&K- toiminnan lukujen laadinnasta tilinpidossa.

Toimialalla 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus, mediatoimistojen (pääasiassa toimialalla 73111) tuotokseen lasketaan mainospalveluiden välityspalkkio (marginaali).

Vuokraus- ja leasing-toimialalle (TOL 77) luetaan vain yksiköt, jotka harjoittavat käyttöleasing-vuokrauspalvelua. Käyttöleasing on leasingtoimintaa, joka tapahtuu ilman ulkopuolisen rahoitusyhtiön apua. Rahoitusleasing kuuluu rahoitussektorin S12 laskelmiin. Vuoden 2018 tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaan vuokraus- ja leasing-toimialan tuotos jakaantuu noin 40 % autojen vuokraukseen, 40 % koneiden vuokraukseen ja 20 % muuhun toimialalle kuuluvaan palvelutoimintaa. Toimialan tuotoksesta suurin osa käytetään välituotekäyttönä yritys- ja kotitaloussektorin toimialoilla (S11+S14). Yksityisiin kulutusmenoihin menee noin 1 % koko käytöstä vuoden 2018 tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaan. Käyttöleasing- vuokratulujen käsittelystä välituotekäytössä kerrotaan luvussa 3.7.2.6.

Toimialalla TOL 79 matkatoimistojen toiminnan (TOL 79110) tuotos mitataan toimistojen palvelumaksujen arvona (palkkiot ja provisiot). Matkanjärjestäjien toiminnan (TOL 79120) tuotos mitataan matkustajien järjestäjälle suorittamien täysimääräisten menojen mukaan.

Toimialoilla koulutus (TOL 80) ja terveys- ja sosiaalipalvelut (TOL 86, 87_88) yrityssektorin S11 laskentaan kuuluvat vain yksiköt, jotka tuottavat palveluita markkinoille hinnoilla, joilla pystytään kattamaan tuotantokustannukset yli 50 prosenttisesti. Jos tämä ei toteudu, yksikkö luokitellaan markkinattomaksi tuottajaksi. Markkinattomat palvelutuottajat kuuluvat julkisiin tuottajiin ja näiden lukujen laadinta tapahtuu julkisyhteisöjen laskennassa (luku 3.9.). Yksiköiden jako markkina/markkinattomiin tapahtuu tilinpidon luokituskehikossa, joten yrityssektorin lähdeaineistossa markkinattomia tuottajia ei enää ole eikä niiden suhteen tarvita erillisiä korjauksia.

Kulttuuri- ja viihdetoiminta (TOL 90) pitää sisällään kulttuuri- ja viihdepalvelujen tuottamisen; esitykset, näyttelyt, tapahtumat sekä näihin

liittyvän avustavan toiminnan sekä kulttuuri- ja viihdelaitosten toiminnan. Toimialalle kuuluu myös itsenäisten taiteilijoiden alkuperäisteosten luominen esimerkiksi kuvanveistäjät, graafikot, säveltäjät, kauno- ja tietokirjailijat (TOL 90030 Taiteellinen luominen). Kulttuuri- ja viihdetoimialan lukujen lähde on rakennetilasto. Taiteen ja viihteen alkuperäisteoksien katsotaan täyttävän pääoman kriteerit, jos teosten tuotantokäyttö kestää yli vuoden. Alkuperäisteosten sisällyttäminen tilinpidon pääoman bruttomuodostukseen tapahtuu oman laskentakokonaisuuden kautta (Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset 5.10.3.11).

Tietokoneiden, henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus - toimiala (TOL95) koostuu nimensä mukaisesti tietokoneiden, puhelimien, viihde-elektronikan ja muiden, lähinnä kotitalouksien käytössä olevien tavaroiden korjaustoiminnasta. Toimialan lukujen lähdeaineisto on rakennetilasto. Tuotoksen ja välituotekäytön kehitystä peilataan työllisyyden ja palkkojen kehitykseen lukujen laadinnassa. Lopullinen laskenta tapahtuu tarjonta- ja käyttötaulukkekehikossa, jolloin toimialan tarjontaa verrataan kysyntään, lähinnä yksityisiin kulutusmenoihin.

Kotitaloussektorin (S14) vähittäiskaupan (TOL 47) ja muut henkilökohtaiset palvelut (TOL 96) toimialoille lisätään tuotosta, välituotekäyttöä ja arvonalisäystä toiminnasta, jonka arvioidaan syntyvän **laittoman talouden toiminnan** tuloksena. Laittoman talouden laskelmasta tarkemmin 7.1.3.1.1.

3.7.2.5.2 Globaalit toiminnot ja projektitoimittajat

EKT 2010 käyttöönnoton myötä globaalin kaupan ja tuotannon ilmiöt toivat kirjausmuutoksia kansantalouden tilinpitoon. Globaaleiksi toiminnoiksi luokitellaan valmistuttaminen ulkomailla, valmistuttaminen Suomessa, välityskauppa sekä tehtaaton valmistuttaminen. EKT 2010 mukaan globaalit ilmiöt kirjataan omistusoikeuden perusteella riippumatta siitä, missä maassa tavara sijaitsee. Yritysten luokittelu globaalin toiminnon ryhmään perustuu eri lähteistä koostettujen yritystietojen analysointiin. Keskeisin tietolähde on tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppatilasto. Kansantalouden tilinpidossa globaalien yritysten analysointi on aloitettu tilastovuodesta 2012 lähtien, jolloin analysointiin 15 merkittävämpää yritystä. Tilastovuonna 2018 määrä oli kasvanut 90 yritykseen. Globaalin kaupan ja tuotannon ilmiöiden laskentamenetelmä selostetaan tarkemmin luvussa 5.17.

Tilinpidossa käsitellään erikseen yritykset, jotka luokitellaan projektitoimittajiksi. Yritykset sijaitsevat Suomessa, mutta toimittavat laajoja avaimet käteen -tyyppisiä projekteja ulkomaille esimerkiksi höyrykattiloita, paperi- ja sellutehtaita ja voimalaitoksia. Tilinpidon laskelmissa projektitoimittajien ulkomailla syntyneestä liikevaihdosta vähennetään ulkomaille maksetut palkat ja siellä ostetut panokset. Jäljelle jäävä ulkomainen liikevaihto (marginaali) katsotaan kone- ja prosessisuunnittelun tuotannoksi ja siten Suomen palveluvienniksi. Jos ulkomaiseen projektikohteeseen viedään Suomesta panoksia, niitä ei

kuitenkaan vähennetä kululaskelmasta, sillä ne näkyvät tullin tavaraviennissä.

3.7.2.6 Välituotekäyttö

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen välituotekäyttö koostuu neljästä komponentista; välillisistä rahoituspalveluista (FISIM), aine- ja tarvikkeivarastojen muutoksesta, tuotantotoimintaa varten hankituista materiaaleista ja palveluista sekä liiketoiminnan muista kuluista.

FISIM-luvut saadaan tilinpidon keskitetystä laskelmasta (luku 3.8.1.7). Lainoihin ja talletuksiin liittyvät välilliset rahoituspalvelukulut lasketaan omina erinään.

Tuotantopanokset arvotetaan ostajan hintaan eli ostoarvoon toimipaikalle toimitettuna ilman arvonlisäveroa. Hankintojen arvotuksessa on otettava huomioon ostojen oikaisuerät. Näitä eriä ovat rahti-, huolinta-, pakkaus- yms. menot. Ostomenot esitetään näillä ns. liitännäismenoilla lisättyinä. Ostojen vähennyksenä kirjataan paitsi arvonlisävero myös saadut alennukset sekä myynti hankintahintaan henkilökunnalle.

Tilinpidon laskentasovelluksen yritys- ja kotitaloussektorin välituotekäyttöosio on rakennettu siten, että se vastaa rakennetilastosta saatavia tuotantopanostietoja. Rakennetilaston kuluerittely sisältää tuloslaskelman kohdat; ostot tilikauden aikana, ulkopuoliset palvelut ja liiketoiminnan muut kulut.

Rakennetilaston kyselyissä (T5, TILKES-liite) tiedustellaan toimipaikan kalenterivuonna hankkimien tuotantopanosten arvoa karkean luokittelun mukaan. Rakennetilaston yrityksille kohdistuvassa tiedustelussa (TILKES) tuotantopanokset kysytään tarkemmalla tasolla. Rakennetilaston tuotantoprosessissa tämä erät kohdistetaan toimipaikoille. Hankinnat ilmoitetaan ilman varastojen muutoksia. Tilinpidossa **materiaaleihin ja palveluihin** sisällytetään seuraavat tuotantopanokset:

- Aineiden ja tarvikkeiden hankinta: Aineisiin ja tarvikkeisiin luetaan materiaalit, joita käytetään välittömästi tavaroiden valmistukseen (raaka-aineet, puolivalmisteet, lisäaineet, osat sekä pienet ei-aktivoitavat työkalut ja välineet). Aineisiin ja tarvikkeisiin luetaan myös aputarvikkeet (voiteluaineet, vesi yms.), mutta ei konttori- ja muita näihin luettavia tarvikkeita.
- Pakkausaineiden hankinta: Sisältää yrityksen valmistamien tai välittämien tavaroiden pakkaamiseen käytettävät aineet ja tarvikkeet.
- Polttoaineiden hankinta: Polttoaineiksi luetaan yrityksen tuotannollisen toiminnan tai sen ajoneuvojen energialähteiksi hankitut aineet.
- Sähkön hankinta omaan käyttöön: Sähköenergian hankinta käsittää tuotantoprosessissa käytetyn sähkön lisäksi myös yrityksen tilojen valaistukseen, tuuletukseen, lämmitykseen ym. käytetyn sähkön.

- Lämmön hankinta omaan käyttöön: Lämpöenergian hankintaan luetaan yrityksen tuotantoprosessissa käytetyn lämmön lisäksi myös tilojen lämmitykseen käytetty energia.
- Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt: Sisältää yrityksen ulkopuolisilla teetettyjen oman tuotantokoneiston ja laitteiden sekä rakennusten korjaus-, kunnossapito-, ja asennustöiden arvon. Kulu sisältää myös laskutettujen materiaalien arvon.
- Alihankintatyö: Yrityksen alihankkijalle maksettu korvaus tehdystä työstä, joka kohdentuu tuotteiden valmistukseen tai myytäviin palveluihin.
- Työvoiman vuokraus: Sisältää yrityksen suorittamat maksut työvoiman käytöstä työvoimaa vuokraavalle yritykselle.

Muiden hankittujen tuotantopanosten arvoon sisältyvät lähinnä ulkopuolisilta hankittujen ns. ei-teollisten palvelujen sekä vaihto-omaisuuteen kuulumattomien tarvikkeiden aiheuttamat kulut kalenterivuonna. Tilinpidossa **liiketoiminnan muihin kuluihin** sisällytetään rakennetilaston kuluerät:

- Tutkimus- ja kehittämiskulut: Tutkimusmenoilla tarkoitetaan ulkopuolisilta yrityksiltä hankittuja tutkimus- ja kehittämismenoja.
- Kuljetus- ja varastointipalvelut: Erä sisältää yrityksen ulkopuolelta ostetut kuljetus- ja varastointipalvelut sekä terminaali- ja lastinkäsittelypalvelut.
- Mainos-, myynti- ja markkinointikulut: Tähän kuuluvat yrityksen ulkopuolelta hankitut mainos-, myynti- ja markkinointikulut kuten mainostoimistojen palvelut, messujen yms. tuote-esittelytilaisuuksien järjestämisestä aiheutuvat kulut.
- Atk-palvelut, suunnittelu- ja ohjelmointikulut: Erä sisältää yrityksen ulkopuolelta hankitut, asiakkaan laskuun tapahtuvat atk-palvelut. Myös tietokoneiden korjaus ja huolto sisältyy tähän kuluerään.
- Kulut patenteista ja lisensseistä: Patenttien ja lisenssien käyttöoikeuksista maksetut korvaukset.
- Leasing-vuokrat: Tässä rakennetilaston erässä esitetään yrityksen leasing-sopimuksella vuokraamien käyttöomaisuushyödykkeiden vuokratulot. Leasing-sopimus voi olla rahoitus- tai käyttöleasing.
- Muut vuokrat: Erä sisältää asuinrakennusten ja huoneistojen sekä liike-, tehdas-, konttori-, varasto-, ym. rakennuksista maksetut vuokratulot sekä koneiden ja laitteiden vuokratulot.
- Edustuskulut
- Muut kuin edellä mainitut kulut: Tämä erä sisältää tuloslaskelman muut liiketoiminnan kulut, joita ei ole kohdistettu yllä mainittuihin eriin. Muihin kuluihin sisältyvät esimerkiksi maksetut provisiot, posti- ja jakelukulut, pankki-, lakiasiaain-, tilitoimisto-, vakuutus-, järjestö- yms. palvelut ja matkakulut.

Yllä mainittujen hankittujen tuotantopanosten arvosta päästään käytettyjen välituotepanosten arvoon ottamalla huomioon **vaihto-omaisuusvarastoissa** kalenterivuoden aikana tapahtuneet muutokset. Kansantalouden tilinpidossa välituotekäyttöön lasketaan aineiden ja tarvikkeiden varastojen muutos. Varastoarvoissa aineet ja tarvikkeet sisältävät myös pakkausaineet ja välittömästi energianlähteenä käytettävät polttoaineet. Varastojen laskennasta tarkemmin on selitetty luvussa 5.11.

3.7.2.6.1 Välituotekäytön lisätiedot

Saman yrityksen muilta toimipaikoilta hankitut tuotantopanokset arvotetaan kuten ostot ulkopuolisilta. Ellei yrityksen sisäisiä ostoja voida arvottaa niiden todellisen markkinahinnan perusteella, arvostus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella. Rakennetilaston teollisuuden toimipaikkatiedustelussa (T5) ja palvelutoimialoille suunnatussa toimialatiedustelussa (TILKES liite) kysytään sisäiset ostot. Vaillinaiset vastaukset täydennetään menetelmällisesti rakennetilaston laadintaprosessissa (yrityksen sisäiset toimitukset = sisäiset ostot).

Kansantalouden tilinpidossa välituotekäyttöön luetaan vain käyttöleasing-vuokrat. Rakennetilaston leasing-vuokrakulut sisältävät käyttö- ja rahoitusleasing-kulut. Tästä johtuen rakennetilaston vuokrakuluista on vähennettävä yrityssektorin maksamat rahoitusleasingvuokrat, jolloin jäljelle jää vain käyttöleasing-vuokrakulut. Tieto yrityssektorin rahoitusleasing-vuokrasta saadaan Tilastokeskuksen tuottamasta rahoitusleasing-tilastosta (10.1.9.). Maksetuista rahoitusleasing-vuokrasta saadaan tieto päätoimialoittain (toimialat B-S). Jako tilinpidon laskentatoimialoille tehdään rakennetilaston leasing-vuokrien toimialoittaisella jaolla. Vertailutietona välituotekäyttöön jäävälle käyttöleasing-vuokralle käytetään käyttöleasingpalveluiden tuontia, joka saadaan palveluiden ulkomaankauppatilastosta (SJ33 Koneiden ja laitteiden vuokraus ilman käyttäjää). Välituotekäyttöön merkityn kuluerän on ainakin peitettävä vastaava tuontiluku toimialoittain.

Rakennetilastossa tutkimus- ja kehittämiskulut (T&K) sisältyvät yrityksen tuloslaskelman kuluihin. Yrityksillä on myös mahdollisuus aktivoida T&K-menoja taseeseen. Tilinpidon lähdeaineistossa taseen aktivoidut tutkimus- ja kehittämismenot lisätään tuloslaskelman T&K-kuluihin, jolloin saadaan tutkimus- ja kehittämiskulut yhteensä tilikauden aikana. ESA2010 mukaan nämä kulut ovat käyttöomaisuuden lisäyksiä, jotka on siirrettävä tutkimus- ja kehittämisinvestointeihin. Tästä johtuen välituotekäytön laskennassa T&K-kulut vähennetään ja vastaava luku siirretään investointeihin toimialoittain. Poikkeuksena ovat tapaukset, jossa yrityksen ostamat tutkimus- ja kehittämispalvelut ovat yrityksen oman tutkimusyksikön panoksia, jolloin ne luetaan kuluiksi ja kirjataan tilinpidon välituotekäyttöön eikä niitä siirretä investointeihin. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan välituotekäyttövähennykset lasketaan tilinpidon keskitetyssä laskelmassa, josta enemmän luvussa 5.10.3.8.

Kansantalouden tilinpidossa tietokoneohjelmistot luetaan aineettomiin kiinteisiin varoihin (kiinteän pääoman bruttomuodostukseen). Tähän

luetaan ostetut ohjelmistot sekä myös omaan käyttöön tehdyt ohjelmistot silloin kun niiden tuotantokustannukset ovat merkittävät. Osa ohjelmistojen hankintakustannuksista sisältyy rakennetilaston kuluerään atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikulut. Osa hankintakustannuksista on aktivoitu suoraan taseeseen. Rakennetilaston käyttöomaisuuskyselyssä tiedustellaan aineettomien hyödykkeiden aluerässä atk-ohjelmistojen investointeja. Yritys- ja kotitaloussektorin ohjelmistoinvestointien kokonaistasoa on verrattu rakennetilaston kyselyn tulokseen, josta johtuen välituotekäytön atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikuluerästä vähennetään 30 prosenttia toimialoittain. Investointeihin suuntautuvan 30 prosentin oletetaan kattavan investoinnit sekä ohjelmistoihin että tietokantoihin (N1173). Investointien laskennasta enemmän 5.10.3.10.

Rakennetilastosta saadaan tiedot tuloslaskelman muihin kuluihin sisältyvistä eristä, joiden ei katsota liittyvän tuotantoprosessiin ja siten niitä ei lueta tilinpidon välituotekäyttöön. Näitä eräitä ovat käyttöomaisuuden luovutustappiot, annetut lahjoitukset, myyntisaamisten arvonalentumiset, veronkorotukset, sakot, fuusiotappiot, pakolliset varaukset sekä muut vähennyskelvottomat kulut. Tilinpidon lähdeaineistoajossa erät vähennetään muut kulut- erästä ennen kuin data siirretään laskentasovellukseen.

Edellä suoritetun vähennyksien jälkeenkin tuloslaskelman muihin kuluihin jää joukko kulueriä, joita ei katsota kuuluvaksi välituotekäyttöön. Näiden kuluerien suuruuksista ei saada tietoa rakennetilastosta vaan niiden arvot tulevat tilinpidon keskitetyistä laskelmista. Muista kuluista vähennettäviä eräitä ovat ajoneuvovero ja jätevero, kiinteistöverot, luontoismuotoiset sosiaalietuudet ja osa omaisuuden vakuutusmaksuista. Näillä korjauseurilla on tuotantotilin laskentasovelluksessa oma lähdeaineistoprosessinsa, jota kautta arvo saadaan vähennettyä muista kuluista.

3.7.2.7 Laskennan tarkastelut

Kansantalouden tilinpidon laskentakierroksella laaditaan yritys- ja kotitaloussektorin toimialoittaiset tuotos- ja välituotekäyttötasot sekä tehdään korjauksia edellä lueteltuihin tuotos- ja välituotekäyttöerittelyihin. Nämä erittelyt toimivat syötteenä tarjonta- ja käyttötaulukoiden, joiden laadintaprosessissa aineistomuuttajat jaetaan edelleen kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen (KTTL) mukaisiin tuotteisiin (luku 6.1.2.1).

Tilinpidon lukuja tarkastellaan kuutioselaimen avulla, johon on laadittu toimialoittaisia **analyysinäkymiä**. Näkymä on siltä osin rajoittava, että siitä ei pysty porautumaan tarkemmalle tasolle yritys- tai toimipaikkakohtaisiin tietoihin. Laskennan avuksi on siten tehty tietokoneohjelma, joka laatii vakiomuotoiset Excel-taulukot toimialasta. Taulukoihin tulostuvat toimialalle kuuluvat toimipaikat ja näiden laskentaan tarvittavat tiedot (tuotos- ja välituotekäyttöerittely). Lisäksi omiksi tauluiksi tulostuvat toimialalle tulleet uudet toimipaikat ja sieltä poistuneet toimipaikat.

Usein toimialaisesta tarkastelusta on siirryttävä **yrityskohtaisiin tarkasteluihin**. Yrityskohtaisia tarkasteluja (oikeudellinen yksikkö) varten

tuotetaan yritysکوhtainen Excel-taulukkopaketti, joka sisältää yrityksen rakennetilaston tiedot jaettuna toimialoittain sekä tarkemmin toimipaikoittain. Lisäksi tietojen tarkistamista ja korjaamista varten taulukkopakettiin tulostuu yrityksen tiedot keskeisistä lähdeaineistoista. Näitä tietoja ovat yrityksen tuottamat hyödykkeet ja käytetyt raaka-aineet (hyödyketuotannon kysely), yrityksen myynnin jakautuminen kotimaahan ja ulkomaille sekä myynti ulkomailta ulkomaille (myyntitiedustelu), yrityksen palveluiden vienti- ja tuontituotteet (palveluiden ulkomaankauppa), yrityksen tavaravienti- ja tuontituotteet (tullin tiedot) sekä kausiveroaineiston tiedot. Yritystarkastelussa katsotaan toiminnan kokonaisuutta tarjonta-kysyntä-näkökulmasta. Mitä yritys ostaa (raaka-aineet, palvelut, kotimaa/tuonti), miten yritys valmistaa (oma tuotanto, alihankinta, valmistus ulkomailla), mitä yritys valmistaa (tavarat, palvelut) ja minne tuotanto menee (kotimaan kysyntä, vienti, varastot, yrityksen oma käyttö). Eri lähdeaineistoja verrataan keskenään, jotta nähdään ovatko ne keskenään yhtenevät eli antavat yrityksen toiminnasta yhdenmukaisen kuvan (konsistenssitarkastelu). Jos korjattavaa löytyy, esimerkiksi tuotoksen erittelyihin, tehdään korjaus tilinpidon laskentasovellukseen korjaussarakkeeseen ja tarpeen mukaan viestitään korjauksesta lähdeaineistoihin.

Aineiston korjauksia varten tilinpidon laskentasovelluksessa on kuusi korjaussaraketta kutakin korjaustyyppiä varten. Luvussa 7.1.1. kerrotaan, millaisia korjauksia aineistoon tehdään ja mihin korjaussarakkeeseen ne kohdennetaan. Jokaisesta korjauksesta jää metatieto, johon kirjoitetaan lyhyt selite korjaustarpeesta.

Laskennan loppuvaiheessa jokainen yritys- ja kotitaloussektorin toimiala käydään läpi yhteenvetopalaverieissa. Ensimmäisellä palaverikierroksella tarkastetaan käypähintaisten lukujen arvomuutoksia verrattuna edelliseen vuoteen sekä toimialan yhtenevyys tuotoksen, välituotekäytön, arvonlisäyksen, palkkojen sekä työllisten osalta. Jos jotakin epäselvää havaitaan toimialan luvuissa, pyritään se selvittämään ja tarvittaessa korjaamaan. Seuraava vaihe on kiinteähintaisten lukujen laskenta, joka tilinpidossa hoidetaan keskitetysti. Toinen yhteenvetopalaverikierros keskittyy toimialoittaisten kiinteähintaisten lukujen volyyymi- ja hintamuutoksiin edellisestä vuodesta. Kun toimialat on hyväksytty, on laskentakierros päättynyt yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen osalta.

3.7.3 Talonrakentaminen (toimialat 412+432_439)

Talonrakentaminen käsittää seuraavat tol2008-toimialat:

Taulukko 22: Talonrakentamiseen kuuluvat toimialat

Toimiala	Nimike
41200	Asuin- ja muiden rakennusten rakentaminen
43210	Sähköasennus
43220	Lämpö-, vesijohto- ja ilmastointiasennus
43291	Lämpö-, ääni- ja värinäeristeiden asennus
43292	Hissien ja liukuportaiden asennus
43299	Muulla luokittelematon rakennusasennus
43310	Rappaus
43320	Rakennuspuusepän asennustyöt
43330	Lattianpäällystys ja seinien verhoilu
43341	Maalaus
43342	Lasitus
43390	Muu rakennusten viimeistely
43910	Kattorakenteiden asennus ja kattaminen
43991	Rakennuskonevuokraus käyttäjineen
43999	Muu muulla luokittelematon erikoistunut rakennustoiminta

3.7.3.1 Tietolähteet

Laskennan pääasiallisia lähteitä ovat *Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilasto, korjausrakentamisen tilastot ja tutkimukset, rakennetilasto, työvoimatutkimus, Kuntien taloustilasto sekä Palvelujen ulkomaankauppatilasto.*

Rakennus- ja asuntotuotantotilasto kuvaa rakennusluvanvaraisen rakennustoiminnan määrää ja tuotannon volyyymia.

Rakennustuotantotilastosta saadaan uudisrakentamisen käypä- ja kiinteähintaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain kuukausittain. Uudisrakentaminen kattaa myös olemassa olevien rakennusten laajennukset.

Uudisrakentamisen arvon laskenta perustuu kuntien rakennusvalvontaviranomaisilta kerättyihin rekisteritietoihin rakennushanke- ja vaiheilmoituksiin sekä urakkatarjousten perusteella estimoituihin käyttötarkoitukseluokittaisiin kuutiohintatietoihin.

Suomessa kaikki uudet talonrakennukset ovat luvanvaraisia, joten uudisrakentamisen arvoon sisältyy liiketaloudellisen ja omatoimisen uudisrakentamisen lisäksi myös harmaa talonrakentaminen.

Uudisrakentamisen hintaindeksi saadaan implisiittisesti käypähintaisen ja kiinteähintaisen tuotannon arvon suhteena.

Korjausrakentamisen tasoa on tutkittu pääasiassa säännöllisesti toteutettujen poikkileikkaustutkimusten avulla. Viimeisin kokonaistutkimus toteutettiin vuonna 2014. Tämän lisäksi on toteutettu suppeampia korjausrakentamisen tutkimuksia. Asuinrakennusten korjausrakentamista on tutkittu tilastovuosilta 2013–2018, julkisten palvelurakennusten korjausrakentamista tilastovuosilta 2013 ja 2016, toimisto- ja liikerakennusten korjausrakentamista tilastovuosilta 2014 ja 2017 sekä teollisuus- ja varastorakennusten korjausrakentamista vuodelta 2015. Korjausrakentamisesta saadaan tietoa myös alan yrityksille

suunnatun kyselyn ja työvoimatutkimuksessa kysytyjen korjausrakentamiseen käytettyjen tuntien kautta.

Rakennetilastoa ja työvoimatutkimusta käytetään yritysten ja elinkeinonharjoittajien tuotantotilin laadinnassa. Sektorin 'S1313 Paikallishallinto' talonrakentamisen tuotantotili perustuu **Kuntien taloustilaston** tietoihin.

3.7.3.2 Laskennan yleisratkaisu

Talonrakentamisen tuotantotili muodostetaan kahdessa eri vaiheessa. Talonrakentamisen kaikkien laskentasektoreiden yhteenlaskettu tuotos lasketaan uudisrakentamisen tuotannon, korjausrakentamisen tuotannon sekä rakennuspalvelujen viennin summana.

Toisessa vaiheessa edellä laskettu yhteistuotos jaetaan sektoreille eri lähteiden avulla.

Toimialalle '412+432_439 Talonrakentaminen' kirjataan talonrakentamisen päätuotanto. Sektoreiden 'S11 Yritykset' ja 'S14 Kotitaloudet' talonrakentaminen on päätuotantoa. Sen sijaan osa sektorin 'S1313 Paikallishallinto' talonrakentamisen tuotannosta kirjataan muille toimialoille näiden sivutuotantona.

Rakennuspalvelujen ulkomaankauppa kirjataan palvelujen tuontiin ja vientiin. Rakennuspalvelujen tuonti ja vienti eivät vaikuta talonrakentamisen tuotokseen. Rakennuspalvelujen tuonti sisältyy talonrakentamisen välituotekäyttöön.

3.7.3.3 Talonrakennuspalveluiden tuotanto

Talonrakentamisen tuotos lasketaan uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen arvojen summana. Investointilaskelmia varten talonrakentamisen tuotos jaetaan rakennustyypeittäin sekä rakentamislajeittain kuuteen osaan seuraavasti:

Taulukko 23: Talonrakentamisen tuotos vuonna 2018, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

Rakentamislaji	Asuinrakennukset	Muut talonrakennukset	Kaikki talonrakennukset
Uudisrakentaminen	7 707	8 162	15 869
Korjausrakentaminen	8 075	4 660	12 735
...Vuosikorjaukset	1 698	1 771	3 469
...Peruskorjaukset	6 377	2 889	9 266
Yhteensä	15 782	12 822	28 604

Uudisrakentamisen käypähintaiset arvot asuinrakennuksille ja muille talonrakennuksille saadaan Tilastokeskuksen rakennustuotantotilastosta, joka sisältää uudisrakentamisen uudishintaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain. Uudishinnalla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tarvitaan uuden, ominaisuuksiltaan tietynlaisen rakennuksen tuottamiseen.

Uudishinta kattaa rakennustekniikan (alue-, talo- ja tilarakenteet), talotekniikan (LVIS- ja tietojärjestelmät, talolaitteet), hankepalvelut (rakentamis-, rakennuttamis- ja suunnittelupalvelut) sekä liittymät verkostoihin.

Uudisrakentaminen kattaa kaiken Suomessa tapahtuvan luvanvaraisen uudisrakentamisen. Uudisrakentamisen arvosta arviolta 4,5 prosenttia on pohjarakentamista, joka kuuluisi toimialaluokituksen mukaan maa- ja vesirakentamiseen, mutta kirjataan Suomessa talonrakentamiseen.

Taulukko 24: Talonrakentamisen tuotoksen määräytyminen (A: lähteet)

	UUDISRAKENTAMISEN VOLYYMI	HINTATIEDOT	KORJAUSRAKENTAMISEN VOLYYMI
Lähde	Kuntien rakennusvalvontaviranomaiset	Talonrakennuksen kustannustieto (<i>Haahtela Kehitys Oy</i>)	Tilastokeskus
Tieto-kokonaisuus	* Uudisrakentaminen	* Uudisrakentamisen hinnat	* Korjausrakentamisen tutkimukset * Rakennuslupahakemukset * Korjausrakentamisen liikevaihto * Työvoimatutkimuksen työtunnit
Tietosisältö (mm)	* rakennuksen käyttötarkoitus * investoija (omistajaluokka) * rakennuksen volyymi (m3) * standardiluokitukset * kerrosluku * rakennustapa	* rakennuksen käyttötarkoitus * rakennuksen volyymi (m3) * kerrosluku * rakennustapa * hinnat alueittain * rakennustapa	* korjausrakentamisen arvo ja volyymi * rakennustyyppikohtainen korjausrakentaminen

Taulukko 25: Talonrakentamisen tuotoksen määräytyminen (B: tulokset)

	UUDISRAKENTAMISEN TUOTOS PERUSHINTAAN	KORJAUSRAKENTAMISEN TUOTOS PERUSHINTAAN
Tietosisältö	* käyvin ja kiintein hinnoin * sisältää rakentajan voittomarginaalin * 14 omistajaluokkaa → sektorijako * omatoiminen/liiketaloudellinen uudisrakentaminen * 14 käyttötarkoitusluokkaa → asuin/muu uudisrakentaminen	* käyvin ja kiintein hinnoin * sisältää rakentajan voittomarginaalin * liiketaloudellinen ja omatoiminen korjausrakentaminen

Korjausrakentamisen tuotos pohjautuu toistuvien tutkimusten tuottamaan tietoon korjausrakentamisen tasosta. Tutkimukset on toteuttanut mm. Valtion Teknillisen tutkimuskeskuksen (VTT) rakennustuotantolaboratorio vuosina 1990 (KORVO90), 1995 (KORVO95) sekä 2000 (REMO2000). Uusimman tilastovuotta 2013 koskeneen kokonaistutkimuksen toteutti korjausrakentamiseen keskittynyt konsulttiyhtiö Rakennustutkimus RTS. Otostutkimuksissa korjausrakentamisen arvoa on tarkasteltu korjaustoimenpiteittäin ja talotyypeittäin sekä perus- että ostajahintaisina. Korjausrakentamisen jako vuosikorjausten ja peruskorjausten viimeisimpien vuosien osalta perustuu RTS:n tutkimukseen.

Korjausrakentamisen tasoa pyritään tutkimaan vuosittaisilla toteuttavilla pienemmillä otostutkimuksilla. Vuosina 2014–2018 Tilastokeskuksessa on toteutettu asuinrakennuksia koskeva korjausrakennustutkimus. Muiden talonrakennusten korjausrakentamisen osalta vuosina 2014 ja 2016 toteutettiin julkisten palvelurakennusten sekä vuosina 2014 ja 2017 liike- ja toimistorakennusten otostutkimukset. Vuonna 2015 keskityttiin teollisuus- ja varastorakennuksien korjausrakentamiseen.

Tilastokeskuksen omien otostutkimusten kattavuutta voidaan arvioida kahdella tapaa. Ilmiselvä kattavuuden mittari saadaan siitä, kuinka hyvin otoskehikko kattaa koko rakennuskannan. Tässä suhteessa kattavuusongelmia on erityisesti muiden talonrakennusten korjausrakentamisessa, jonka osalta vuosittaiset otokset kattavat vain osan rakennuskannasta.

Toisena kattavuusmittarina voidaan arvioida sitä, kuin hyvin erityyppisiä korjausrakentamiseen liittyviä korjaustöitä saadaan kyselyllä tavoitettua. Asuinrakennusten osalta Tilastokeskuksen omien otostutkimusten ulkopuolelle jäävät vapaa-ajan rakennusten korjaukset ja asukkaiden oman työn arvo eli yhteensä noin 35 prosenttia asuinrakennusten korjausten arvosta. Arvio tämän otostutkimuksen ulkopuolelle jäävän osuuden kehityksestä ajassa perustuu asiantuntija-arvioon. Muiden kuin asuinrakennusten osalta tämä kattavuusnäkökulma ei ole oleellinen.

Kattavuusongelmien tähden korjausrakentamisen kokonaistaso joudutaan osin arvioimaan hinta- ja volyymimuutosten avulla. Arvioinnin apuna käytetään korjausrakentamisen liikevaihtotietoja ja talonrakennusalan ammattirakentajien työtunteja.

Peruskorjauksen ja vuosikorjauksen rajanveto on hankalaa. Peruskorjaus tai -parannus määritellään usein korjausrakentamiseksi, jolla rakennus muutetaan entistä paremmin tarkoitukseensa soveltuvaksi ja jonka seurauksena ylitetään rakennuksen aiemmin saavutettu laatu tai arvo. Vuosikorjaus tai kunnossapito määritellään tavanomaiseksi, säännölliseksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on säilyttää rakennus enintään alkuperäistä vastaavalla laadullisella tasolla. Tilinpidossa peruskorjaukset kirjataan kysyntäpuolella investoinneiksi ja vuosikorjaukset välituotekäytöksi.

Peruskorjauksen ja vuosikorjauksen suhdetta on kyetty selvittämään lähinnä määrävuosittain tehtyjen kokonaistutkimusten yhteydessä. Käytännössä jako vuosi- ja peruskorjaukseen perustuu asiantuntija-arvioon.

3.7.3.4 Talonrakentamisen tuotantotilin laskenta sektoreittain

3.7.3.4.1 Yritykset (S11)

Yritysten **markkinatuotos (P11)** määräytyy talonrakennuspalveluiden kokonaistason (uudisrakentaminen + korjausrakentaminen + rakennuspalvelujen vienti) ja muiden sektoreiden (’S14 Kotitaloudet’, ’S1313 Paikallishallinto’) tuotannon erotuksena. Toisin sanoen yritykset tuottavat sen osan talonrakennuspalveluista, joita ei tuoteta muilla sektoreilla.

Yritysten **tuotos omaan loppukäyttöön (P12)** koostuu omaan käyttöön tuotetuista tutkimus- ja kehityspalveluista. Erä saadaan keskitetyistä laskelmista.

Yritysten **välituotekäytön (P22)** tuotossuhde lasketaan osuutena tuotoksesta rakennetilaston tiedoista. Rakennetilaston tiedoista tuotos määritetään liikevaihdon (pl. aliurakointi), valmisteverastojen muutoksen, valmistus omaan käyttöön -erän ja liiketoiminnan muiden tuottojen summana. Välituotekäyttö määritetään varaston muutoksen, ulkopuolisten palveluiden (pl. aliurakointi), leasingvuokrien (pl. rahoitusleasing), muiden vuokrien ja muiden kulujen summana. Rakennuspalvelujen tuonti sisältyy talonrakentamisen välituotekäyttöön.

Yritysten **FISIM (P119)** saadaan keskitetyistä laskelmista (katso luku 3.8.1.7).

Yritysten **kiinteän pääoman kuluminen (P51C)** saadaan keskitetyistä pääomakantalaskelmista.

Yritysten **työsuhdeoptiot (D111)** saadaan keskitetyistä laskelmista.

Yritysten **muiden palkkojen (D112)** peruslähteenä käytetään rakennetilastoa. Tämän lisäksi yrityksille kirjataan harmaita palkkoja. Harmaiden palkkojen taso perustuu asiantuntija-arvioon ja on yhteydessä talonrakentamisen yritysten työllisten määrään.

Työnantajien sosiaaliturvamaksut (D12) on arvioitu yleisten sosiaaliturvamaksujen prosenttiosuuksien avulla.

Työllisten (E11, E12) määrää arvioidaan työvoimatutkimuksen ja rakennetilaston avulla. Yritysten työllisiin kirjataan myös harmaita yrittäjiä ja palkansaajia.

3.7.3.4.2 Kotitaloussektorin markkinatuottajat (S14 / T10)

Kotitaloussektorin (S14) markkinatuottajia (T10) ovat elinkeinonharjoittajat ja harmaat rakentajat. Kummankin tuotanto lasketaan markkinatuotannoksi (P11). Elinkeinonharjoittajakotitalouksia ovat kaikki liikkeen- ja ammatinharjoittajat, joiden henkilöstö työvuosina jää alle kahden. Niiden **markkinatuotos (P11)** lasketaan rakennetilaston aineistosta tuotoserien liikevaihdon (pl. aliurakointi), valmisteverastojen muutoksen, valmistus omaan käyttöön -erän ja liiketoiminnan muiden tuottojen summana. Harmaiden talonrakentajien tuotos arvioidaan yhdessä harmaan työllisyyden kanssa. Käytännössä yhteensovittaminen tarkoittaa sitä, että harmaan tuotoksen ja harmaan työllisyyden vuosimuutokset ovat järkeviä suhteessa toisiinsa. Harmaan tuotannon määrän arvio perustuu asiantuntija-arvioon.

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien **välituotekäyttö (P22)** lasketaan rakennetilaston välituotekäyttöerien varaston muutoksen, ulkopuolisten palveluiden (pl. aliurakointi), leasingvuokrien (pl. rahoitusleasing), muiden vuokrien ja muiden kulujen summana. Harmaiden rakentajien välituotekäyttö on oletettu 25 prosentiksi. Oletus perustuu arvioon siitä,

että harmaat yrittäjät tekevät työnsä lähinnä kotitalouksille, jotka itse hankkivat työssä tarvittavat rakennusmateriaalit.

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien **FISIM (P119)** saadaan keskitetyistä laskelmista (katso luku 3.8.1.7).

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien **palkat ja palkkiot (D11)** saadaan rakennetilastosta. Harmaille rakentajille ei kirjata maksettuja palkkoja. Harmaita palkkoja tarkastellaan lähinnä toimialan kokonaistasolla, joten harmaille työntekijöille maksetut palkat on kirjattu yrityssektorin ja elinkeinonharjoittajakotitalouksien maksettuihin palkkoihin.

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien **työnantajien sosiaaliturvamaksut (D12)** on arvioitu yleisten sosiaaliturvamaksujen prosenttiosuuksien avulla. Harmaille rakentajille ei lasketa sosiaaliturvamaksuja.

Elinkeinonharjoittajakotitalouksien **työllisten (E11, E12)** määrää arvioidaan rakennetilaston avulla.

Harmaiden rakentajien määrästä ei ole tehty kattavia tutkimuksia. Harmaiden rakentajien työllisyys perustuu asiantuntija-arvioon.

3.7.3.4.3 Kotitaloussektorin omaan loppukäyttöön tuottajat (S14 / T20)

Omatoimisesta rakentamisesta uudisrakentaminen ja peruskorjaus luetaan tuotokseksi omaan loppukäyttöön (P12), vuosikorjaukset kirjataan markkinatuotokseen (P11). Vuosikorjausten kirjaus markkinatuotokseksi on perusteltua sen perusteella, että vuosikorjauksen tuotantoa käytetään välituotekäyttönä toisella toimialalla ('68202 Asuntojen hallinta').

Omatoimisen talonrakentamisen kehityksestä ei ole yksiselitteistä tietoa. Tästä syystä omatoimisen talonrakentamisen tuotoksen kehitys perustuu vuosimuutosmittareihin. **Markkinatuotoksen (P11)** kehitys on kytketty asuinrakennusten vuosikorjauksen kehitykseen. **Tuotoksen omaan loppukäyttöön (P12)** oletetaan kehittyvän omakotitalojen ja vapaa-ajan rakennusten ei-liiketaloudellisen uudisrakentamisen tahtiin. Sekä markkinatuotos että tuotos omaan loppukäyttöön sisältävät arvion kotitalouksien oman työn osuudesta.

Omatoimisen talonrakentamisen **välituotekäytön (P22)** osuudeksi on arvioitu 65 prosenttia tuotoksesta.

3.7.3.4.4 Paikallishallinto (S1313)

Paikallishallinnon eli kuntien ja kuntayhtymien talonrakentamisen toimiala '412+432_439 talonrakentaminen' sisältää kuntien itse tuottamien talonrakennuspalvelujen määrän. Tieto määrästä saadaan kuntien taloustilastosta, jossa eritellään kuntien omajohtoisen rakentamisen määrä tavaratyypeittäin ja kulujen jakaantuminen palkkoihin, sosiaaliturvamaksuihin sekä tavaroihin ja palveluihin.

Toimialan tuotoksen määräksi saadaan kuntien raportoima itsetuotettujen talonrakennusinvestointien määrä. Toimialan välituotekäytöksi kirjataan kuntataloustilaston omajohtoisen rakentamisen kulut aineisiin ja

tarvikkeisiin. Työllisten määrä arvioidaan kuntataloustilastoon kirjattujen palkkojen määrän avulla.

Taulukko 26: Talonrakentamisen tuotos, välituotekäyttö ja arvonlisäys sektoreittain vuonna 2018, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

Talustoimi	S1 Yhteensä	S11	S14	...S14_T10	...S14_T20	S1313
P1 Tuotos yhteensä	28 623	24 503	4 053	1 984	2 069	67
P11	27 855	24 484	3 304	1 984	1 320	67
P12	768	19	749	0	749	0
P2 Välituotekäyttö yhteensä	17 171	14 952	2 180	830	1 350	39
FISIM	42	39	3	0	3	0
P22	17 129	14 913	2 177	830	1 347	39
B1GPH Bruttoarvonlisäys	11 452	9 551	1 873	1 154	719	28

3.7.4 Asuminen (toimialat 68201, 68202)

Asuminen on jaettu Suomessa kahdelle toimialalle. Toimiala '68201 Asuntojen vuokraus' kattaa asuntojen ja vapaa-ajan rakennusten vuokraustoiminnan. Toimiala '68202 Asuntojen hallinta' puolestaan kuvaa asuntojen ja vapaa-ajan rakennusten omistamiseen liittyvää toimintaa.

Sektoreiden 'S1311 Valtionhallinto', 'S1313 Paikallishallinto' sekä 'S13141 Työeläkelaitokset' tuotanto eli saadut asumisvuokrat kuvataan sivutuotantona. Sivutuotanto sisältyy mainittujen sektoreiden muiden toimialojen tuotantoon, eikä sitä tästä syystä kirjata erikseen toimialan '68201 Asuntojen vuokraus' tuotantoon.

3.7.4.1 Lähteet

Laskennan lähteinä käytetään asuntokantaa, vuokratilastoa, Asunto-osakeyhtiöiden taloustilastoa ja kulutustutkimusta.

Asuntokantatilasto kuvaa koko maan rakennuskantaa eri käyttötarkoituksiin luokiteltuna. Tilastossa kaikki Suomen yksittäiset asunnot luokitellaan rakennuksen käyttötarkoituksen mukaisen talotyypin, rakentamisvuoden, asunnon koon ja huoneistotyypin, hallintaperusteen, varusteiden ja varustetasojen, asumistiheyden ja sijainnin mukaan. Asuntokantatilasto tuotetaan vuosittain Väestörekisterikeskuksen ylläpitämistä rakennus- ja huoneistotiedoista.

Vuokratilasto kuvaa koko vuokra-asuntokannan vuokratason ja vuokratason muutosta edellisestä vuodesta. Vuokratäsite sisältää erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokratilastoa tuotetaan neljännesvuosittain ja vuosittain.

Vuokratilastot tuotetaan rekisteri- ja otostutkimusyhdistelmänä. Neljännesvuositilaston tietojen perustana on kuukausittain suoritettavan työvoimatutkimuksen yhteydessä kerättävä haastatteluaineisto.

Kuukausittain haastatellaan noin 1500 henkilöä. Yhden tutkimuskuukauden otos koostuu viidestä rotaatioryhmästä, jotka ovat tulleet työvoimatutkimukseen mukaan eri aikoina. Tutkimuskuukauden kohdejoukko vaihtuu asteittain siten, että kolmannes vastaajajoukosta vaihtuu kuukausittain. Vuositilaston laadinnassa käytetään em. haastatteluaineistoja ja Kansaneläkelaitoksen asumistukirekisterin vuokratietoja. Lisäksi tilastojen laadinnassa käytetään Tilastokeskuksen asuntokanta-aineistoa, muuttoaineistoja sekä väestörakennetietoja.

Asunto-osakeyhtiöiden taloustilasto mittaa asuntoyhteisön asumiskustannuksia. Tilastosta selviää myös, miten asuntoyhteisöt rahoittavat menonsa, eli mistä näiden tulot muodostuvat ja mitä asukas joutuu asumisesta maksamaan.

Asuntoyhteisöjen tiedot perustuvat kerran vuodessa noin 3 000 asunto-osakeyhtiölle tehtävään kyselyyn. Kolmannes otoksesta vaihtuu vuosittain. Tilastoon sisältyvistä yhtiöistä 58 prosenttia on kerrostaloyhtiöitä ja 42 prosenttia rivitaloyhtiöitä.

Kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestotavaroita sekä tuloja. Lisäksi tutkimus tuottaa tiedot yhteiskunnallisten palvelujen käytöstä saatavasta etuudesta ja kotiin ostettujen elintarvikkeiden määristä.

Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerättiin vuonna 2016 puhelinhaastatteluilla, kotitalouksien keräämistä kuiteista ja täyttämistä päiväkirjoista sekä hallinnollisista rekisteriaineistoista. Vuodesta 1966 lähtien kulutustutkimuksia tehtiin säännöllisesti viiden vuoden välein aina vuoteen 1990 asti. Vuosina 1994–1996 kulutustutkimus valmistui vuosittain. Sen jälkeen kulutustutkimuksia on tehty vuosina 1998, 2001, 2006, 2012 ja 2016.

3.7.4.2 Laskennan yleisratkaisu

Asumistoimialojen tuotos muodostuu asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista ja laskennallisista vuokrista. Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) todelliset vuokrat ovat vuokra-asuntojen vuokria. Omistusasuntojen laskennalliset vuokrat arvioidaan vastaavanlaisten vuokra-asuntojen markkinavuokrien avulla. Asuntojen tuotoksen laskennassa käytetään todellisiin vuokriin perustuvaa luokittelu- eli ns. stratifikaatiomenetelmää. Vapaa-ajan asuntojen todelliset ja laskennalliset vuokrat perustuvat todellisiin asumiskustannuksiin, jotka lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla.

Stratifikaatiomenetelmän tuottamaa asuntotuotosta korjataan tarvittaessa Kulutustutkimuksen tietojen perusteella.

Kerros- ja rivitaloasuntojen välituotekäyttö lasketaan Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilastosta saatavien neliömetrikohtaisten kuluerien ja asuntokannan neliötietojen avulla. Omakotitalojen ja vapaa-ajan asuntojen välituotekäyttö lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla.

Kulutustutkimusten väli vuosina laskenta perustuu hinta ja volyymimuutoksiin.

Asumisen tuotantoluvut lasketaan kolmessa osassa. Ensin tuotos ja välituotekäyttö lasketaan hinnoin, jotka sisältävät lämmityksen. Tuotos lasketaan alueellisesti stratifioitujen vuokra-arvojen avulla. Toisessa vaiheessa lämmityskustannukset arvioidaan talotyypeittäin (omakotitalot, rivitalot, kerrostalot, mökit) koko maan tasolla. Kolmannessa vaiheessa erillisen laskelman perusteella arvioitu lämmityksen osuus poistetaan tuotoksesta ja välituotekäytöstä. Lämmityksen poisto tuotoksesta ja välituotekäytöstä liittyy muiden Euroopan maiden kanssa yhtenäistettyihin käytäntöihin.

3.7.4.3 Tuotos: asuinrakennusten asuntovuokrat

Asuinrakennusten tuotoksen laskenta perustuu stratifioituihin asuntovuokriin ja asuntoneliöihin.

Vuokratietojen lähtökohtana on kunta. Kuntakohtaisissa neliövuokrissa on huomioitu seuraavat luokitukset:

- Talotyyppi:
  - erillinen pientalo (omakotitalo)
  - rivi- tai ketjutalo sekä kerrostalo (sisältää myös talotyypin 'muut')
- Hallintaperuste:
  - Vapaa-rahoitteinen vuokra-asunto
  - Arava-vuokra-asunto
- Huoneluku, talotyyppikohtainen
  - erilliset pientalot sekä rivi- ja ketjutalot
    - 3+
  - kerrostalot
    - 1, 2, 3+

Käytetyt vuokrat perustuvat markkinavuokriin. Alennettuja vuokria (esim. työsuhdeasunnot) ei asuntolaskelmissa huomioida.

Vuokratilaston vuokräsitteen mukaan vuokraan lasketaan kuuluvaksi erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokraan ei ole laskettu mukaan asumiseen liittyviä muita mahdollisia käyttökorkvauksia, joita ovat mm. sauna-, pesutupa- yms. korvaukset sekä sähkö- tai puhelinmaksut. Näitä 'lämpimien vuokria' sovelletaan kerros- ja rivitaloille.

Omakotitalojen vuokrat lasketaan kahdessa vaiheessa. Ensin muodostetaan alueellinen omakotitalojen ja suurten kerrostaloasuntojen myyntihintojen suhde. Toisessa vaiheessa kerrostalojen vuokra-arvot muodostetaan edellä lasketun myyntihintasuhde-kertoimen avulla. Jos myyntihintasuhde,

jollainen tietyllä alueella on esimerkiksi 0,9 (omakotitalojen neliöhinta on 90 prosenttia suurten kerrostalojen neliöhinnasta) ja suurten kerrostaloasuntojen neliövuokra on 10 euroa, muodostuu omakotitalon neliövuokraksi 9 euroa ($10 \text{ euroa/m}^2/\text{kk} * 0,9 = 9 \text{ euroa/m}^2/\text{kk}$).

Kerrostalojen osalta hintatiedot saadaan huoneluvun ja alueen mukaan jaoteltuina erikseen aravavuokra-asunnoille ja muille vuokra-asunnoille. Rivitaloille sovelletaan vain yhtä huonekokoja. Kaikkien talotyyppien omistusasuntojen vuokrana käytetään vastaavan kaltaisten vuokra-asuntojen markkinavuokria.

Talotyyppikohtaiset neliötiedot saadaan asuntokantarekisteristä. Ne stratifioidaan vuosittain vuokraluokkia vastaaviksi.

Kunnittain stratifioituja neliövuokria ei estimoida vuosittain. Vuosittaiset aikasarjat muodostetaan vuokratilaston alueittaisten vuokraindeksien vuosimuutosten avulla. Alueittaisissa vuokraindekseissä huomioidaan seuraavat luokittelevat tekijät:

- Talotyyppi: rivi- ja kerrostalot yhtenä luokkana
- Hallintaperuste: vapaarahoitteinen vuokra-asunto, aravavuokra-asunto
- Huoneluku: 1, 2 tai 3 huonetta
- Alue:
  - 24 suurta kaupunkia (suurimmille kaupungeille useita osaluokkia)
  - 18 läänää (suurien kaupunkien vaikutus puuttuu pois)

Omistusasuntojen bruttovuokrat ovat kokonaisuudessaan tuotosta omaan loppukäyttöön. Vuokra-asuntojen bruttovuokrat ovat markkinatuotosta.

Asuntojen tuotokseen on laskettu Suomessa sijaitsevien asuntojen tuotos. Ulkomaalaisten Suomessa omistamien ja suomalaisten ulkomailla omistamien asuntojen tuotos käsitellään kappaleessa 5.14 Palvelujen vienti.

3.7.4.4 Tuotos: asuinrakennusten muut vuokratulot

Erillisten pientalojen osalta autotallien ja autopaikkojen vuokran oletetaan sisältyvän sovellettuun vuokraan. Oletus perustuu asiantuntija-arvioon. Kerros- ja rivitalojen osalta muut vuokratulot vuokrat arvioidaan Asuntoyhteisöjen taloustilaston neliömetrikohtaisten tietojen ja asuntokannan neliötietojen avulla.

Kerros- ja rivitalojen muiksi vuokratuotoiksi lasketaan liike- ja toimistotiloista sekä autotalleista ja autopaikoista saadut vuokrat. Muut vuokrat kirjataan markkinatuotokseen sekä markkinatuottajilla (T10) että omaan loppukäyttöön tuottajilla (T20).

Taulukko 27: Asumisen tuotos rakennustyypeittäin vuonna 2018, miljoonaa euroa käyvin hinnoin

Toimiala	talotyyppi	lkm ¹⁶	milj. m ²	P1, yht	...P1, asunnot	...P1, vuokrat ¹⁷	P2, yht	...P22	...FISIM	B1GPH
6820	Yhteensä	3 255	245,8	27 639	27 421	218	6 033	4 593	1 440	21 606
6820	omakotitalo	1 052	120,2	12 667	12 667	0	408	408	0	12 259
6820	rivitalo	368	26,8	3 138	3 138	0	964	964	0	2 174
6820	kerrostalo	1 286	72,5	10 623	10 405	218	2 544	544	0	8 079
6820	mökki	549	26,3	1 211	1 211	0	676	676	0	535
68201	Yhteensä	999	170,0	7 190	7 089	101	2 283	812	471	4 907
68201	omakotitalo	35	117,3	336	336		64	64		272
68201	rivitalo	131	19,1	869	869		526	526		343
68201	kerrostalo	801	32,2	5 825	724	101	1 164	1 164		4 661
68201	mökki	32	1,5	160	160		58	58		102
68202	Yhteensä	2 256	75,7	20 449	20 332	117	3 749	2 780	969	16 700
68202	omakotitalo	1 017	2,9	12 331	12 331		344	344		11 987
68202	rivitalo	238	7,7	2 269	2 269		438	438		1 831
68202	kerrostalo	485	40,4	4 798	4 681	117	1 380	1 380		3 418
68202	mökki	517	24,8	1 051	1 051		618	618		433

3.7.4.5 Tuotos: vapaa-ajan asuntojen tuotos

Vapaa-ajan asuntojen tuotos lasketaan kulutustutkimuksen tietojen avulla. Vuokramökkien tuotos eli markkinatuotos muodostuu eristä vuokra, korot ja tontin vuokra.

- Omistusmökkien tuotos lasketaan kustannusten kautta. Pääosa omistusmökkien tuotoksesta saadaan kulutustutkimuksesta erien korjauskustannukset, vesi- ja jätevesi, palovakuutus (palvelumaksun osuus siitä), jätemaksut, nuohous ym., muu kuin lämmitysenergia, sekä tontin vuokrat summana.
- Toinen pala omistusmökkien tuotoksesta arvioidaan osuutena asumistoimialojen kulumisesta. Mökkien kuluminen on arvioitu osuutena koko toimialan (asunnot ja vapaa-ajan asunnot) kiinteän pääoman kulumisesta. Kulumisosuusarvio perustuu mökkien neliöosuuden lisäksi myös mökkien arviointeihin neliömetrikohtaisiin investointikustannuksiin. Vapaa-ajanrakennuskannan varustetaso (sähkö-, vesi-, viemäriiitännät) katsottiin niin puutteelliseksi, että mökkieneliö arvotettiin vain noin 30 prosentiksi asuinrakennusneliön arvosta.

¹⁶ Talotyyppien lukumäärät ilmaistu tuhansina

¹⁷ Asunto-osakeyhtiöiden muut vuokratulot

- Kolmantena palana omistusmökkien tuotokseen lisätään mark-up (voittomarginaali). Voittomarginaali kuvastaa sitä hyötyä, jonka mökin omistaja saa käyttäessään omaa mökkiään suhteessa siihen, että vuokraisi mökin. Voittomarginaali suuruudeksi on arvioitu 10 prosenttia kahden edellä kuvatun palan suuruudesta. Voitto-osuus perustuu arvioon.

Vuonna 2018 omistusmökkien tuotos oli 1 051 miljoonaa euroa. Tästä 618 miljoonaa perustuu Kulutustutkimuksen välituotekustannuksiin, 325 miljoonaa kiinteän pääoman kulumiseen ja 108 miljoonaa omistusmökkien voittomarginaaliin (mark-up).

Kulutustutkimus on toteutettu 5–6 vuoden välein. Niinä vuosina, jolloin kulutustutkimuksen tietoja ei ole käytössä, vapaa-ajan asuntojen tuotos arvioidaan hinta- ja volyymimuutosten avulla. Hintamuutokset saadaan kuluttajahintaindeksistä. Volyymimuutosten mittarina käytetään rakennuskannan mökkineliöiden kehitystä.

Vapaa-ajan asuntojen tuotokseen on laskettu Suomessa sijaitsevien vapaa-ajan asuntojen tuotos. Ulkomaalaisten Suomessa omistamien ja suomalaisten ulkomailla omistamien vapaa-ajan asuntojen tuotos käsitellään kappaleessa 5.14 Palvelujen vienti.

3.7.4.6 Välituotekäyttö: asuinrakennukset

Kerros- ja rivitalojen asuntojen välituotekäyttö määritellään asuntokannan neliömetritietojen ja Asuntoyhteisöjen taloustilaston neliömetrikohtaisten kuluerien avulla. Välituotekäyttöön lasketaan mukaan seuraavia eriä: hallinto, käyttö- ja huolto, ulkoalueiden huolto, siivous, lämmitys, vesi ja jätevesi, sähkö, jätehuolto, vakuutukset, vuokratulot, pienten korjausten kustannukset ja muut hoitokulut.

Erillisten pientalojen välituotekäyttöeriä ovat kulutustutkimusten tietojen avulla lasketut vesi- ja jätevesi, nuohous, jätteet, vakuutukset (omakotikiinteistön palovakuutusmaksu sekä osuus kotivakuutuksesta, palvelumaksun osuus) sekä muut maksut. Erillisten pientalojen välituotekäyttöön ei sisällytetä vesi-, jätevesi- eikä lämmityskustannuksia, koska niitä ei kirjata tuotokseenkaan.

Asuinrakennusten vuosikorjausten laskenta on moniportainen.

Asuinrakennusten vuosikorjausten kokonaistaso lasketaan toimialan '412+431_439 Talonrakentaminen' asuntojen vuosikorjausten perushintaisesta arvosta lisäämällä siihen arvonnävero. Vuosikorjausten arvo sisältää kaiken rakennuksen kuntoa ylläpitävän toiminnan.

Vuosikorjausten laskentaa on avattu kappaleessa 3.7.3 Talonrakentaminen.

Vuosikorjausten kokonaistaso jaetaan eri talotyypeille seuraavasti. Kerros- ja rivitalojen vuosikorjaukset lasketaan neliöiden ja Asunto-osakeyhtiöiden neliökohtaisten korjauskustannustietojen avulla. Vapaa-ajan rakennusten vuosikorjaukset lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista. Yksityiseen kulutukseen sisältyvät vuokralaisten ja asuntojen omistajien tekemät pienet

korjaukset saadaan nekin kulutustutkimuksesta. Viimein jäljelle jäävä osa kirjataan erillisten pientalojen vuosikorjauksiksi.

3.7.4.7 Väliuotekäyttö: vapaa-ajan rakennukset

Markkinatuottajien (T10) osalta väliuotekäytölle ei ole suoria lähteitä, joten väliuotekäytön taso perustuu arvioon. Markkinatuottajien väliuotekäytön rakenteen oletetaan noudattelevan omaan loppukäyttöön tuottajien väliuotekäyttörakennetta. Markkinatuottajien väliuotekäytön tasoa viedään eteenpäin hintojen muutoksen ja arvioitujen volyymimuutosten avulla.

Omaan loppukäyttöön tuottajien (T20) väliuotekäyttö lasketaan seuraavista kulutustutkimuksen eristä: vuosikorjauskustannukset, vesi- ja jätevesi, palovakuutus (vähennettynä vakuutusyhtiöön jäävällä osuudella), jätemaksut, nuohous ym. sekä energia.

3.7.4.8 Väliuotekäyttö: FISIM

Asumisen väliuotekäyttöön liittyvä FISIM lasketaan keskitetysti. FISIM:n laskentaa on kuvattu kappaleessa 3.8.1.7.

3.7.4.9 Palkansaajakorjaukset ja työllisyys

Palkansaajakorvausten lähteenä käytetään Rakennetilastoa. Toimialan työllisyys on laskettu arvioidun keskipalkan avulla.

3.7.4.10 Lämmityskustannusten laskeminen

Asuntotuotos lasketaan useammassa vaiheessa (katso kappale "Laskennan yleisratkaisu"). Ensimmäisessä vaiheessa käytetään "lämpimiä vuokria". Toisessa vaiheessa lämmityskustannukset erotellaan sekä tuotoksesta että väliuotekäytöstä. Kansantalouden tilinpidossa toimialoille "68201 Asuntojen vuokraus" ja "68202 Asuntojen omistus" kirjattavat tuotos ja väliuotekäyttö eivät sisällä lämmityskustannuksia. Arvioidut lämmityskustannukset kirjataan yksityisen kulutuksen energiamenoihin (katso kappale 5.7.3.4. "Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet").

Kaikkien talotyyppien (omakotitalot, rivitalot, kerrostalot, mökit) lämmityskustannukset arvioidaan koko maan tasolla. Menettelylle on kaksi perustetta. Ensinnäkin alueellista tietoa vuokrista on vain lämpimien vuokrien osalta. Toiseksi lämmityskustannusten arviointi alueellisella tasolla olisi haasteellista.

Rivi- ja kerrostalojen lämmityskustannukset arvioidaan Asunto-osaakeyhtiöiden taloustilaston ja asuntokannan neliöiden perusteella.

Omakotitalojen ja mökkien lämmityskustannusten arviointi perustuu Kulutustutkimuksen tietoihin. Niille vuosille, joilta ei ole Kulutustutkimuksen tietoja, lämmityskustannukset arvioidaan Energiatilastojen ja Kuluttajahintaindeksin tietojen perusteella.

3.7.5 Kotitalouspalvelut (toimiala T)

Kotitalouspalvelujen arvo on yhtä kuin palkat ja sosiaalivakuutusmaksut, joita kotitaloudet maksavat palkkaamilleen kokeille, palvelijoille, lasten- ja sairaanhoitajille, yksityisopettajille, autonkuljettajille ja muille työntekijöille.

Toimialalla ei ole välituotekäyttöä eikä investointeja, koska työssä tarvittavat välituotteet katsotaan suoraan kotitalouksien kulutusmenoiksi ja siten tuotos ja bruttoarvonlisäys ovat yhtä suuria kuin palkansaajakorvaukset.

Sektorin S14 kotitalouspalveluiden palkat ja palkkiot lasketaan kahdesta lähteestä. Yritysrekisteristä saadaan kuntien sijaismaksut (kunta voi toimia sijaismaksajana, kun se maksaa esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan palkan suoraan avustajalle, joka ei ole työsuhteessa kuntaan). Muiden tapausten tiedot saadaan verohallinnon vuosi-ilmoitusaineistosta. Näiden tapausten kohdalla palkanmaksajalla ei ole yritystunnusta, vaan maksajan tunnuksena on henkilötunnus.

Palkat ja palkkiot sisältävät myös luontoisedut. Luontoisedut sisältävät ravintoedun, asuntoedun, ateriakorvauksen ja puhelinedun. Palkkoihin ja pakkioihin lisätään lopuksi arvioitu osuus toimialan harmaan talouden mukaisista maksuista.

Toimialan sosiaaliturvamaksut lasketaan luvun 4.7.2 mukaisesti.

3.8 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset (sektori S12)

3.8.1 Rahoituslaitokset ja rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S121–S127)

Sektorien tiedot koostetaan seuraavista lähteistä:

1. Finanssivalvonnan keräämä valvonta-aineisto: Aineisto kattaa kaikki Suomessa sijaitsevat rahalaitokset, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt. Tiedot saadaan myös Suomessa sijaitsevista ulkomaisten laitosten rahoitustoimintaa harjoittavista sivuliikkeistä. Lisäksi aineistosta on eroteltavissa pois suomalaisten yksiköiden ulkomaisten sivuliikkeiden toiminta. Tiedonkeruussa kysytään rahalaitosten tilinpäätöstiedot sekä muita Finanssivalvonnan valvontatehtäviin liittyviä tietoja. Lähdettä käytetään sektorien S122 ja S126 laskennassa.
2. Rakennetilastoaineisto: Rakennetilastoaineiston tiedot perustuvat pitkälti Verohallinnosta saatavaan yhteisöveroaineistoon. Aineisto sisältää joidenkin rahoitusta välittävien ja rahoitusta ja vakuutusta palvelevien yksiköiden tietoja, vaikkakin näiden yksiköiden osalta tiedot ovat usein puutteellisia. Monet veroaineiston erät kuten liikevaihto tai ostot saattavat sisältää toimialoilla 64 ja 66 eriä, joita ei lueta kansantalouden tilinpidossa tuotokseen tai välituotekäyttöön. Aineistosta käytetään siksi vain yksiköitä, joiden tiedot on voitu verifioida sisällöltään oikeiksi esimerkiksi yhtiöiden

tilinpäätöksistä. Lähdettä käytetään sektorien S125, S126 ja S127 laskennassa.

3. Yhtiöiden tilinpäätökset, jotka saadaan Patentti- ja rekisterihallituksesta tai suoraan julkisesti saatavilla olevista lähteistä. Lähdettä käytetään sektorien S121 ja S125 laskennassa.
4. Finanssivalvonnan vakuutusmeklarit -tilasto. Lähteestä saadaan vakuutusmeklarien tiedot sektorille S126.

3.8.1.1 Keskuspankki (S121)

Sektorin tiedot saadaan Suomen Pankin tilinpäätöksestä. Keskuspankin tuotos lasketaan kulujen kautta. Tuotoksen laskentakaava on:

$$P1R = P2K + P51C + D1K$$

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) perustuu asiantuntija-arvioon ja koostuu lähinnä ohjelmistoinvestoinneista.

Välituotekäyttöön (P2K) lasketaan seuraavat tilinpäätöksen erät: Palkkiokulut, setelien hankinta, vuokrat, kiinteistökulut, muut hallintokulut, valvonta- ja tarkastusmaksut ja jäsenmaksut, sekä muut kulut.

Kiinteän pääoman kuluminen (P51C) saadaan keskitetystä laskennasta (luku 4.12).

Palkansaajakorvaukset saadaan tuloslaskelman erästä palkat ja palkkiot.

Keskuspankin markkinatuotos (P11R) siirretään sektorin S122 välituotekäytöksi (P22K), kuten ESA 2010:n kappaleessa 14.16 on ohjeistettu.

Keskuspankille ei lasketa FISIM-tuotosta tai välituotekäyttöä.

3.8.1.2 Muut rahalaitokset (S122)

Muiden rahalaitosten tiedot saadaan kattavasti Finanssivalvonnan tiedonkeruusta, joka kattaa kaikki rahalaitokset (MFI).

3.8.1.2.1 Tuotos

Rahoituslaitosten tuotos koostuu seuraavista eristä: Palkkiotuotot (välitöntä maksua vastaan tarjotut rahoituspalvelut), liiketoiminnan muut tuotot, FISIM, rahoitusvarojen ja -velkojen hankintaan ja luovutukseen rahoitusmarkkinoilla liittyvät rahoituspalvelut.

Välitöntä maksua vastaan tarjotut rahoituspalvelut (ESA 2010 §3.69) saadaan tilinpäätöksen erästä palkkiotuotot.

FISIM saadaan keskitetystä laskennasta (3.8.1.7)

Liiketoiminnan muut tuotot. Kohde saadaan suoraan tilinpäätöksistä Finanssivalvonnan tiedonkeruusta.

Rahoitusvarojen ja -velkojen hankintaan ja luovutukseen rahoitusmarkkinoilla liittyvien rahoituspalveluiden (ESA 2010 §3.73)

laskentaan ei ole saatavissa suoraa lähdeaineistotietoa. Erän suuruus arvioidaan laskentakaavalla:

$$\text{Epäsuorat tuotot} = \text{Palkkiotuotot} * 0,1$$

Tuotos omaan käyttöön (P12R) saadaan keskitetystä T&K laskennasta. (5.10.3.8). Lisäksi tuotokseen omaan käyttöön lisätään vielä aiempien vuosien perusteella muodostettu arvio tuotoksesta omaan loppukäyttöön.

Taulukko 28: S122 Tuotoksen jakautuminen vuonna 2018, milj euroa

Tieto	Arvo
Tuotos P1R	6 559
...josta palkkiotuotot (a)	2 440
...josta FISIM (b)	2 988
...liiketoiminnan muut tuotot (c)	711
...josta epäsuorat tuotot (d)	144
...josta tuotos omaan loppukäyttöön (P12R)	176

3.8.1.2.2 Välituotekäyttö

Rahalaitosten välituotekäyttö (P22K) saadaan lähdedatan eristä: Palkkiokulut, hallintokulut, muut liiketoiminnan kulut. Muista liiketoiminnan kuluista on poistettu myyntitappiot ja fuusiotappiot. Keskuspankin markkinatuotos (P11R) lisätään vielä sektorin S122 välituotekäytöksi (P22K) kuten ESA 2010:n kappaleessa 14.16 on ohjeistettu.

FISIM välituotekäyttönä saadaan keskitetystä laskelmasta (luku 3.8.1.7).

3.8.1.3 Rahastot (S123–S124)

Rahastoille ei lasketa tuotosta, välituotekäyttöä eikä muita bruttoarvonlisäystä tuottavia taloustoimia.

3.8.1.4 Muut rahoituksen välittäjät (S125)

Muiden rahoituksen välittäjien tiedot lasketaan viiden merkittävimmän toimijan julkisista tilinpäätöksistä. Näin saadut tiedot kattavat vain osan toimialan arvonlisäyksestä.

Tieto sektorin suurimmista yksiköistä saadaan yritysrekisteristä. Sektori pitää sisällään hyvin monimuotoisen joukon yrityksiä. Isolla osalla sektorin yrityksistä arvonlisäystä tuottavan toiminnan määrä on pieni ja pääasiallinen tulojen lähde ovat omaisuustulot. Tilinpäätöstietojen ja rakennetilastojen tietoja ei näille yksiköille voida käyttää, sillä monesti tilinpäätösraportoinnissa ilmoitetut tuotokseen normaalisti rinnastettavat erät sisältävät omaisuustuloja. Näistä syistä sektorin luvut haetaan suurimpien yksiköiden julkisista tilinpäätöksistä, eikä tietoja koroteta perusjoukon tasolle. Vuoden 2018 laskennassa mukaan otetut yksiköt käsittivät noin 50 prosenttia sektorin henkilöstöstä.

Sektorin tuotos saadaan laskemalla mukaan valittujen yksiköiden tuloslaskelmista palkkiotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot.

Rahoitusleasing -toiminnasta lasketaan tuotokseen vain palkkiotuotot ja liiketoiminnan muut tuotot.

Välituotekäyttö saadaan laskemalla mukaan valittujen yksiköiden tuloslaskelmista palkkiokulut, vuokratulot, kiinteistökulut ja muut hallintokulut.

FISIM tuotosta (P119R) ei sektorille lasketa. FISIM välituotekäyttönä - tieto saadaan keskitetystä laskelmasta (luku 3.8.1.7).

3.8.1.5 Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset (S126)

Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset muodostetaan useasta eri tietolähteestä. Rahastoyhtiöiden ja sijoituspalveluyritysten tiedot saadaan Finanssivalvonnan keräämästä valvonta-aineistosta (FINREP). Finanssivalvonnan aineisto on täysin kattava kyseisten yritysten osalta.

Toinen tietolähde on rakennetilastojen aineisto. Sektorilla S126 on yritysrekisterissä noin 3000 yritystä (ml. rahastoyhtiöt, vakuutusmeklarit ja sijoituspalveluyritykset), joista noin 20 suurinta valitaan laskentaan mukaan. Rakennetilastojen tietoja on S126 osalta käytetty valituille yrityksille lähes sellaisenaan, mutta joitakin yksikkötason korjauksia tietyille yrityksille tehdään. Otos laajennetaan edustamaan koko väestöä käyttämällä palkoista johdettua korotuskerrointa. Kerroin lasketaan 3 000 pienyrityksen palkasta jaettuna alasektorin palkkojen summalla (ilman FINREP-tietoja).

Kolmas, mutta selvästi pienempi joukko on vakuutusmeklarit, joiden tiedot poimitaan Finanssivalvonnan vakuutusmeklarit -tilastosta.

Taulukko 29:S126 Tuotoksen jakautuminen vuonna 2018, milj euroa

Tieto	Arvo
Tuotos (PIR)	3 075
...Markkinatuotos (P11R)	3 011
.....Yritykset rakennetilastosta	1 542
.....Sijoituspalveluyritykset	1 428
.....Vakuutusmeklarit	41
...Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R)	64

Tuotos muodostetaan sijoituspalveluyhtiöille ja rahastoyhtiöille erästä palkkiotuotot. Välituotekäyttö lasketaan eristä palkkiokulut ja hallintokulut.

Rakennetilastoista poimituille suurimmille yksiköille tuotos saadaan eristä liikevaihto ja muut liiketoiminnan tuotot. P12R saadaan suoraan eristä valmistus omaan käyttöön. Välituotekäyttö summataan eristä tavaroiden ja palveluiden ostot ja muut liiketoiminnan kulut.

Vakuutusmeklareiden tuotokseen lasketaan palkkiotuotot ja välituotekäyttöön tavaroiden ja palveluiden ostot sekä liiketoiminnan muut kulut.

Tuotos omaan käyttöön saadaan keskitetystä T&K laskennasta (5.10.3.8).

3.8.1.6 *Konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat (S127)*

Sektori pitää sisällään holding -yhtiöitä sekä pienlainajia ja panttilainajia. Holding -yhtiöille ei ole muodostettu tuotantotilin eriä. Sektorin tuotantotili koostuu siten pienlainayrityksien ja panttilainajien tiedoista, jotka muodostetaan rakennetilastoaineistosta. Sektorin arvonlisäys oli 54 miljoonaa euroa vuonna 2018.

3.8.1.7 *FISIM*

FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured) eli välilliset rahoituspalvelut tarkoittavat niitä rahoituslaitosten tuottamia palveluja, joista ei peritä suoraa palkkiota. Suomessa FISIM:iä tuottavia rahalaitoksia ovat ainoastaan MFI-sektoreihin S1221 ja S1222 kuuluvat yksiköt. Sektorin S125 yksiköt ovat rajattu pois FISIM-tuottajista. Ensinnäkin luotettavaa neljännesvuosi dataa ei ole ollut saatavilla ja toisaalta niiden merkitys on arvioitu hyvin vähäiseksi saatavissa olevan datan perusteella. Tilanne on muuttunut sektorin S125 lähdeaineiston osalta ja luultavasti myös vaikutuksen osalta FISIM-tuotoksen osalta. Suomen Pankki aloitti muiden rahalaitosten Mura-tiedonkeruun alkuvuonna 2021, joka kattaa taseen neljänneksittäin ja vuosi tuloslaskelman. Ensimmäinen tilastoajankohta on 2020Q4. Aineiston käyttöönottoa täytyy selvittää.

FISIM jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitaloudet ovat erikoistapaus. Niiden FISIM-käyttö jaetaan välituote- (vtk) ja lopputuotekäyttöön (ltk). Kotitaloudet jaetaan lainoissa kolmeen ryhmään:

- yrittäjäkotitalouksiin (vtk)
- asunovelalliskotitalouksiin (vtk)
- kuluttajakotitalouksiin (ltk).

Talletuksissa kotitaloudet jaetaan kahtia:

- yrittäjäkotitalouksiin (vtk) ja
- kuluttajakotitalouksiin (ltk).

Sekä lainoissa että talletuksissa kuluttajakotitalouksien osuus korkoihin sisältyvästä FISIM:stä allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli loppukäyttöön. Yrittäjien ja asunovelallisten osuudet allokoidaan välituotekäyttöön. EU:n FISIM-asetuksessa välilliset rahoituspalvelut on rajattu tarkoitamaan lainojen ja talletusten korkomarginaaleja.

Välillisten rahoituspalvelujen arvo lasketaan käyttämällä kahta eri viitekorkoa, riippuen onko kyseessä puhtaasti kotimainen toiminta tai kotimaisten ja ulkomaisten välillä tapahtuva (vientä ja tuonti) toiminta. Sisäistä viitekorkoa, joka on kotimaisten FISIM-tuottajien eli

luottolaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko, sovelletaan sektorittaisiin korkovirta- ja kantatietoihin, jotka saadaan luottolaitoksilta.

Sektoreittaiset FISIM:t lasketaan seuraavasti (kotimainen käyttö/tuonti):

FISIM on the loans

$$= \text{interest receivable on loans} \\ - (\text{loan stocks} \\ * \text{internal reference rate} \\ / \text{external reference rate})$$

FISIM on the deposits

$$= (\text{deposit stocks} \\ * \text{internal reference rate} \\ / \text{external reference rate}) \\ - \text{interest payable on deposits}$$

Kotimaiden ja ulkomaiden välisen FISIM:n laskennassa (vienti ja tuonti) sisäinen viitekorko korvataan ulkoisella viitekorolla, joka on kotimaisten ja ulkomaisten rahalaitosten välisten lainojen ja talletusten keskikorko.

Sektorien sisällä FISIM jaetaan käyttäjätoimialoille, joko YTY:stä saatavien laina- ja talletuskantojen suhteessa (S11 ja S14 yrittäjäkotitaloudet) tai toimialan kokonaistuotoksen perusteella. YTY:n aidot toimialakohtaiset kantatiedot ovat selvästi luotettavampi lähde. Tuotokseen perustuva jakauma on Eurostatin suositus, jos muuta lähdettä ei ole saatavissa eli ns. ”second best” -menetelmä. Keskuspankki ei tuota välillisiä rahoituspalveluja vaan sen tuotos lasketaan kustannusten kautta.

Taulukko 30: Rahoitustoiminnan (S12, TOL64) tuotantotilin keskeiset erät vuonna 2018, miljoonaa euroa

Tieto	Arvo
Tuotos yhteensä (P1R)	7 177
...Markkinatuotos (P11R)	4 012
...Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R)	177
... Välilliset rahoituspalvelut (P119R)	2 988

Välilliset rahoituspalvelut jaetaan käyttäjäsektoreille, jolloin välituotekäyttö kasvaa kullakin talouden sektorilla/toimialalla välillisten rahoituspalvelujen käytön verran. Kotitalouksien kulutusluottojen korkoihin sisältyvä FISIM sekä kuluttaja kotitalouksien pankkitalletusten korkoihin sisältyvä FISIM allokoidaan kotitalouksien kulutusmenoihin eli loppukäyttöön. Koska nyt osa välillisistä rahoituspalveluista meneekin välituotekäytön sijasta loppukäyttöön, niin bruttokansantuote kasvaa.

Lisäksi lasketaan FISIMin vienti ja tuonti, jotka vaikuttavat siten että välituotekäyttöön menevä tuonti pienentää BKT:ta ja vienti puolestaan lisää sitä. Kokonaisuudessaan bruttokansantuote kasvaa loppukäytön (kulutusmenot + vienti) lisäyksen ja välituotekäyttöön menevän tuonnin lisäyksen erotuksen verran. Bruttokansantulo kasvaa kotimaisen loppukäytön (kulutusmenojen) verran, koska ulkomaille maksettuja tai sieltä saatuja korkoja korjataan FISIMin tuonnin ja viennin verran.

Taulukko 31: FISIM tarjonta ja käyttö 2018 käyvin hinnoin, miljoonaa euroa

FISIM-TARJONTA		
Kotimainen tuotos	S12 Rahoituslaitokset	2 988
Tuonti	S2 Ulkomaat	371
Tarjonta yhteensä	S0 Yhteensä	3 359
FISIM-KÄYTTÖ:		
Väliuotekäyttö	S11 Yritykset ja asuntoyhteisöt	1 326
	S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	76
	S13 Julkisyhteisöt	161
	S14 Kotitaloudet	1 259
	S15 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	22
Loppukäyttö	S14 Kotitaloudet (yksityinen kulutus)	440
Vienti	S2 Ulkomaat	76
Käyttö yhteensä	S0 Yhteensä	3 402
BKT-VAIKUTUS:		
BKT-vaikutus = loppukäyttö + vienti - tuonti		145

(0,06 % BKT:sta)

Välillisten rahoituspalvelujen allokointi vaikuttaa myös sektoritilin korkoihin (D41). Käyttäjäsektoreilla saadut korot (D41R) kasvavat, koska talletuskorkoihin lisätään talletusten FISIM. Käyttäjäsektorien maksamat korot (D41K) puolestaan vähenevät lainojen FISIMin verran. Näin välillisten rahoituspalvelujen käyttö eli laina- ja talletusmarginaalit siirtyvät sektoritilin omaisuustuloista ja -menoista väliuote- tai loppukäyttöön, missä muidenkin palvelujen käyttö kansantalouden tilinpidossa näytetään.

Välillisten rahoituspalvelujen tuottajasektoreilla rahalaitoksissa (S122) vaikutukset korkoihin ovat päinvastaiset, eli saadut korot vähenevät ja maksetut korot kasvavat. FISIM:n johdosta sektoritilien korot muuttuvat teoreettisiksi, välillisistä rahoituspalveluista ”puhdistetuiksi” viitekorkokannan mukaisiksi koroiksi. Todelliset saadut ja maksetut korot näytetään tilijärjestelmästä erillisenä sektoritilien liitetietona.

Ulkomaat -sektorilla (S2) vienti ja tuonti kasvavat, kun välilliset rahoituspalvelut lisätään niihin. Lisäksi saatuihin korkoihin lisätään FISIM-vienti talletuksista (ulkomaisten asiakkaiden kotimaisiin luottolaitoksiin tekemien talletusten FISIM) ja niistä vähennetään FISIM-tuonti lainojen osalta (kotimaisten asiakkaiden ulkomaisista luottolaitoksista ottamien lainojen FISIM). Maksettuihin korkoihin lisätään FISIM-tuonti talletuksista (kotimaisten asiakkaiden ulkomaisiin luottolaitoksiin tekemien talletusten FISIM) ja niistä vähennetään FISIM-vienti lainojen osalta (ulkomaisten asiakkaiden kotimaisista luottolaitoksista ottamien lainojen FISIM).

Taulukko 32: FISIM allokaation vaikutus BKT:seen ja BKTL:oon vuonna 2018, miljoonaa euroa

Tieto	Arvo
Vaikutus bruttokansantuotteeseen	145
+ Saadut palkansaajakorvaukset ulkomailta	0
- Maksetut palkansaajakorvaukset ulkomaille	0
+ Omaisuustulot ulkomailta	285
- Omaisuusmenot ulkomaille	-10
= BKTL-vaikutus	440

3.8.1.7.1 FISIM-laskennan lähteet

Suomen Pankin Rahalaitosten tiedonkeruu (RATI) -tiedonkeruu sektorille S122 sisältää lainojen ja talletusten kannat ja korkovirrat vastinsektoreittain, mistä voidaan laskea seuraavat FISIM-komponentit:

- Sisäinen- ja ulkoinen viitekorko
- Kotimainen tuotos ja kotimainen käyttö käyttäjäsektoreittain
- FISIM-vienti
- Hintaindeksit
- Kotitalouksien lainakanta jaettuna:
  - yrittäjäkotalouksiin (vtk)
  - asuntovelalliskotalouksiin (vtk)
  - kuluttajakotalouksiin (ltk).

RATI-tiedonkeruu kattaa ESA2010 kappaleen 14 FISIM-laskennan vaatimukset kattavasti.

Tilastokeskuksen Maksutasetilastosta saadaan korkotiedot sekä talletus- ja velkakannat käyttäjäsektoreittain (FISIM tuonti)

Tilastokeskuksen yritysten tilinpäätöstilastosta (YTY) saadaan yritysten S111 ja yrittäjäkotalouksien S14 laina- ja talletuskannat toimialoittain.

3.8.2 Vakuutuslaitokset ja vapaaehtoiset eläkerahastot (S128–S129)

EKT 1995:n mukainen Vakuutuslaitokset -sektori (S.125) jakautui EKT 2010:n myötä kahteen osaan, vakuutuslaitoksiin (S.128) ja vapaaehtoiisiin eläkerahastoihin (S.129).

Vakuutuslaitokset -sektoriin (S.128) kuuluvat henki- ja vahinkovakuutusyhtiöt, vakuutusyhdistykset, joitakin pienempiä vakuutusyksiköitä (Liikennevakuutuskeskus, Potilasvakuutusyhdistys ja lääkevahinkovakuutuspooli) sekä Talletussuojarahasto vuodesta 1999 lähtien. Vapaaehtoiset eläkerahastot -sektoriin (S.129) kuuluvat vain eläkekassojen ja -säätiöiden A-osastot ja maksuperusteiset osat. Henkivakuutusyhtiöiden tarjoama eläkevakuutus kuuluu Vakuutuslaitokset -sektoriin (S.128).

Molempien sektoreiden (S.128, S.129) toiminta luokitellaan vakuutustoimintaan, toimialalle 65 (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on vakuutuslaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan, toimialalle 68209 (toimialaluokitus TOL 2008). Vakuutustoiminnalle on ominaista, että vakuutuksenantaja kantaa korvausta vastaan sattumanvaraiseen vakuutustapahtumaan liittyvän riskin vakuutuksenottajan puolesta.

Suomen lakisääteistä eläketurvaa hoitavat yksiköt kuten eläkevakuutusyhtiöt sekä eläkekassat ja -säätiöt ovat kansantalouden tilinpidossa erotettu vakuutuslaitoksista (S.128) ja vapaaehtoisista eläkerahastoista (S.129). Ne luokitellaan työeläkelaitokset -sektoriin (S.13141) sekä pakolliseen sosiaalivakuutustoimintaan, toimialalle 843 (toimialaluokitus TOL 2008).

3.8.2.1 Tietolähteet

Vakuutustoimintaa valvoo Finanssivalvonta, joka kerää tietoa vakuutusyhtiöistä sekä eläkekassoista ja -säätiöistä. Finanssivalvonnan keräämä tieto on tärkein vakuutuslaitosten (S.128) ja vapaaehtoisten eläkerahastojen (S.129) laskennassa käytettävä tietolähde. Muita tietolähteitä ovat Finanssialan keskusliiton aineistot sekä Talletussuojarahaston tilinpäätös. Kansainvälisen yhteistyön ansiosta Fiva tarjoaa tietoa siirroista ulkomaiden ja kotimaan sektoreiden (S.14, S.11) välillä. Kyseinen tietolähde kattaa pääasiassa tiedot saaduista vakuutusmaksuista ja maksetuista korvauksista.

Jotkin erät, kuten välilliset rahoituspalvelut (FISIM), kiinteän pääoman kuluminen sekä T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit lasketaan erillisinä laskentakokonaisuuksina koko kansantaloudelle. Myös vakuutuslaitosten luvut perustuvat näiden taloustoimien osalta keskitettyihin laskelmiin.

3.8.2.2 Laskentaprosessi

Vakuutuslaitosten (S.128) ja vapaaehtoisten eläkerahastojen (S.129) tuotantotilierät (Taulukko 33) luokitellaan pääosin vakuutustoimintaan toimialalle 65 (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on vakuutuslaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan toimialalle 68209 (toimialaluokitus TOL 2008). Kiinteistösijoitustoiminnasta kirjautuu markkinatuotosta (P.11) ja välituotekäyttöä (P.22).

Taulukko 33: Vakuutuslaitosten (S.128) ja vapaaehtoisten eläkerahastojen (S.129) tuotantotilierät toimialoilta 65+68209 vuonna 2018, miljoonaa euroa. Tuotantotilierien pohjalta muodostuu arvonlisäys.

Talustoimi	Nimike	Milj. euroa
P11 (+)	Markkinatuotos	3 236
P12 (+)	Tuotos omaan loppukäyttöön	110
P119 (-)	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	11
P22 (-)	Muu välituotekäyttö	1 613
B1GPH (=)	Arvonlisäys, brutto perushintaan	1 722
P51C (-)	Kiinteän pääoman kuluminen	171
B1NPH (=)	Arvonlisäys, netto perushintaan	1 551
D1	Palkansaajakorvaukset	543

3.8.2.2.1 Markkinatuotos (P11)

Sekä EKT 1995 että EKT 2010 mahdollistavat kaksi vaihtoehtoista tapaa henki- ja eläkevakuutustoiminnan (toimiala 65) markkinatuotoksen laskemiselle. Ensimmäinen vaihtoehto perustuu vakuutusmaksutuloon, vakuutusmaksuvastuun muutokseen, maksettuihin korvauksiin, korvausvastuun muutokseen, vakuutuksenottajan sijoitustuloon sekä eläkeoikeuksiin perustuvaan sijoitustuloon. Toinen vaihtoehto perustuu liikekulujen (kokonaisliikekulut ja kiinteän pääoman kuluminen) ja normaalin voiton summaan.

EKT 2010 uudistuksen yhteydessä vahinkovakuutuksen markkinatuotoksen (P.11) laskentamenetelmä säilyi ennallaan. Henki- ja eläkevakuutuksen (sisältäen jälleenvakuutustoiminnan), markkinatuotoksen laskentamenetelmä vaihdettiin kustannusten (kokonaisliikekulut ilman palkansaajakorvauksia sekä kiinteän pääoman kuluminen) ja normaalin voiton summaksi. Normaali voitto arvioidaan tilikauden voiton/tappion 11 vuoden liukuvana keskiarvona. Menetelmän vaihtaminen tuotti aikaisempaa tasaisemman vakuutustoiminnan markkinatuotoksen, arvonlisäyksen ja vakuutustoimintaan käytettävien yksityisten kulutusmenojen aikasarjan. Aikaisemmin käytetty laskentamenetelmä tuotti sijoitustoiminnan arvomuutosten vaikutuksesta heilahtelevan, epäjohdonmukaisen aikasarjan. Vakuutustoiminnan tuotoksen tulee kuvata vakuutuslaitosten muille sektoreille tuottamaa palvelua ja siitä perittävää suhteellisen tasaista palvelumaksua, johon sijoitustoiminnan heilahtelujen ei tule suoraan sellaisenaan vaikuttaa.

Vahinkovakuutuksen (toimiala 65) markkinatuotos (P.11) lasketaan edelleen menetelmällä, joka perustuu vakuutusmaksutuloon, vakuutusmaksuvastuun muutokseen, maksettuihin korvauksiin, korvausvastuun muutokseen, tasausmäärän muutokseen ja vakuutuksenottajan sijoitustuloon, sisältäen jälleenvakuutustoiminnan.

- Markkinatuotoksen (P.11) laskennassa maksettuihin korvauksiin ei sisällytetä korvaustoiminnan hoitokuluja. Ne kuuluvat markkinatuotoksen (P.11) sijasta välituotekäyttöön (P.22).

- Yksi vahinkovakuutuksen tuotoksen osatekijöistä on vakuutuksenottajien sijoitustulo. Se on laskennallinen erä, jonka avulla vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot siirretään vakuutusyhtiöiltä vakuutuksenottajille. Sijoitustulo lasketaan seuraavien vahinkovakuutusyhtiöiden tuotanto- ja sektoritilierien perusteella: kiinteistötoiminnan tuotos ja välituotekäyttö (toimiala 68209), korkotuotot ja -kulut, osinkotuotot, osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot, suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot. Vakuutuksenottajan sijoitustulo saadaan, kun edellä mainittujen erien pohjalta muodostetusta sijoitustulosta vähennetään vakuutusyhtiöille jäävän sijoitustulon määrä. Vakuutusyhtiöiden osuus sijoitustulosta estimoidaan vakuutusyhtiöiden oman pääoman suhteellisenä osuutena (suhteessa vieraaseen pääomaan).
- Pääosa vakuutuksenottajan sijoitustulon laskentaan käytettävistä tiedoista saadaan Finanssivalvonnan aineistosta. Vain osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot sekä suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä laskelmista.

Sekä henki- että vahinkovakuutusyhtiöiden kiinteistösijoitustoiminnan muut tuotot kuin osinko- ja korkotuotot kirjataan markkinatuotokseksi (P.11) toimialalle 68209 (muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta).

3.8.2.2.2 Tuotos omaan loppukäyttöön (P12)

T&K (tutkimus- ja kehittäminen) -investoinnit sisältyvät tuotokseen omaan loppukäyttöön (P.12). Ne lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle, ja myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. T&K-laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

T&K-investointien lisäksi tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) sisältää tietokoneohjelmistokehitystä vakuutuslaitosten omaan käyttöön. Luku arvioidaan perustuen aikaisempaan aikasarjaan.

3.8.2.2.3 Välituotekäyttö (P2)

Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat FISIMin osalta keskitettyihin laskelmiin. FISIM-laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 3.8.1.7.

Vakuutustoiminnan (toimiala 65) muu välituotekäyttö (P.22) perustuu vakuutusyhtiöiden sekä eläkekassojen ja -säätiöiden kokonaisliikekuluihin ilman palkansaajakorvauksia. Kokonaisliikekulut sisältävät muun muassa korvaustoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokulut sekä muita hallinnollisia kuluja.

Väliuotekäyttöön lisätään jälleenvakuutuspalvelujen nettoarvo, eli jälleenvakuutuksen osuudet maksutulosta, korvauksista sekä vakuutusmaksu- ja korvausvastuun muutoksista. Lisäksi väliuotekäyttö sisältää jälleenvakuutukseen liittyvät vakuutuksenottajien sijoitustulot (D.441).

Kiinteistösijoitustoiminnan myötä syntyneet kiinteistöjen hoitokulut kirjataan väliuotekäytöksi muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan, toimialalle 68209.

3.8.2.2.4 Palkansaajakorvaukset (D1)

Työsuhteotiot ja osakepalkkiot (D.111) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. Keskitetyn laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 4.7.1 palkat ja palkkiot.

Vakuutustoiminnan (toimiala 65) palkat ja palkkiot (D.112) perustuu Finanssivalvonnan lähdeaineiston mukaisiin palkkoihin ja palkkioihin. Sosiaalivakuutusmaksut (D.12) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle palkkojen ja palkkioiden (D.112) perusteella. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat keskitettyyn laskelmaan. Keskitetyn laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 4.7.2 työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

3.8.2.2.5 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja kuluminen (P51G + P51C)

Kiinteän pääoman kuluminen (P.51C) saadaan pääomakantamallista, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 4.12.

Kiinteän pääoman bruttomuodostusta (P.51G) kutsutaan myös investoinneiksi. T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit (hankinnat miinus myynnit) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös vakuutustoiminnan (toimiala 65) luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. T&K-laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

Muu kiinteän pääoman bruttomuodostus (rakennukset, ohjelmistot, muut hankinnat) arvioidaan aikaisemman aikasarjan pohjalta ja suurimpien vakuutusyhtiöiden kassavirta laskelmista.

3.9 Julkisyhteisöt (sektori S13)

Suomen julkisyhteisöt-sektori koostuu valtionhallinnosta, paikallishallinnosta ja sosiaaliturvarahastoista. Sosiaaliturvarahastot-alasektori on jaettu edelleen työeläkelaitoksiin ja muihin sosiaaliturvarahastoihin.

Koulutuksen, terveystalveluiden ja sosiaalipalveluiden toimialoilla julkiset tuottajat jaetaan markkinatuottajiin ja markkinattomiin tuottajiin seuraavasti:

- **P Koulutus**

Koulutuspalveluita tuottavat yksiköt jaetaan markkinatuottajiin ja markkinattomiin tuottajiin EKT 2010 sääntöjen perusteella (§ 3.27–3.41 ja 20.05–20.55). Julkisyhteisöihin kuuluvat esimerkiksi perusopetus, julkisyhteisöjen ylläpitämät ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Yksityisten tahojen ylläpitämät ammattikorkeakoulut kuuluvat sektoriin S.15 (Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt).

- **Q Terveys- ja sosiaalipalvelut**

Terveys- ja sosiaalipalveluita tuottavat yksiköt jaetaan markkinatuottajiin ja markkinattomiin tuottajiin EKT 2010 sääntöjen perusteella (§ 3.27–3.41 ja 20.05–20.55). Julkisyhteisöjen valvomat markkinattomat tuottajat luokitellaan julkisyhteisöihin ja markkinatuottajat yrityssektoriin. Esimerkiksi paikallishallinnon omistamat terveystaloudellisia tuottavat yhtiöt luokitellaan paikallishallintoon silloin kun ne tuottavat palveluita pääasiassa omistajilleen. Jos ne tuottavat palveluita markkinoille, ne luokitellaan yrityssektoriin.

3.9.1 Valtionhallinto (sektori S1311)

3.9.1.1 Yleiskuvaus valtionhallinnon laskelmista

Valtionhallintoon kuuluivat seuraavat yksiköt vuonna 2018:

- Valtion virastot ja laitokset
- Valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot (pl. Valtion eläkerahasto)
- Yliopistot 14 kpl.
- Ammattikorkeakoulut 4 kpl.
- Aalto-yliopistokiinteistöt Oy (ml. tytäryhtiöt)
- Helsingin Yliopistokiinteistöt Oy (ml. tytäryhtiöt)
- Suomen Yliopistokiinteistöt Oy (ml. tytäryhtiöt)
- Governia Oy
- Haus Kehittämiskeskus Oy
- Leijona Catering Oy
- Senaatti-kiinteistöt (ml. tytäryhtiöt)
- Solidium Oy
- Business Finland Oy
- Gasonia Oy
- Hansel Oy
- Aalto Holding Oy
- Helsingin yliopiston rahastot

- Helsingin yliopiston tiedesäätiö sr
- Helsingin yliopiston kiinteistöpalvelut Oy
- Hetli Oy
- Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö sr
- Kansallisgalleria
- Kiinteistöosaakeyhtiö Helsingin Mannerheimintie 13a
- Kiinteistö Oy Arctic Centre
- Kiinteistö Oy Äänekosken Torikatu 4
- Sotedigi Oy
- Suomen Teollisuussijoitus Oy
- Tapio Oy
- Työterveyslaitos
- Business Finland Venture Capital Oy
- Suomen Malmijalostus Oy
- Valtion kehitysyhtiö Vake Oy
- Vanha Talletussuojarahasto
- Vimana Oy
- Teknologian tutkimuskeskus (VTT Oy)
- Yleisradio Oy
- Finrail Oy
- Finlogic Oy

Valtionhallinto-sektori sisältää ns. perusyksiköiden (virastot, laitokset, rahastot) lisäksi valtionhallinnon valvomia markkinattomia tuottajia. Tällainen on esimerkiksi Senaatti-kiinteistöt, joka tuottaa palveluja vain valtionhallinnolle. Myös yliopistot kuuluvat sektoriin.

Valtiolla oli vuonna 2018 kaksi liikelaitosta, Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus. Senaatti-kiinteistöt on luokiteltu valtionhallintoon ja Metsähallitus markkinatuottajana yrityssektoriin.

Valtionhallinnon tuotanto jakautui vuonna 2018 tilinpidon laskentatoimialalle. Kaikki valtionhallinnon toimialat ovat muita markkinattomia tuottajia. Markkinatuottajatoimialoja valtionhallinnolla ei ole.

Taulukko 34: Valtionhallinnon tietoja toimialoittain vuonna 2018, miljoonaa euroa

Toimiala	Tuotos P1R (+)	Välituote- käyttö P2K (-)	Bruttoarvon- lisäys B1G (=)
Toimialat yhteensä	17 758	6 683	11 075
H Liikenne	33	4	29
522 Liikennettä palveleva toiminta	33	4	29
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	66	50	16
56 Ravitsemistoiminta	66	50	16
J Informaatio ja viestintä	574	177	397
59_60 Audiovisuaalinen toiminta	574	177	397
L Kiinteistöalan toiminta	696	391	305
681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta	696	391	305
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	1 669	493	1 176
71 Tekniset palvelut	319	122	197
72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	1 350	371	979
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	370	201	169
78 Työllistämistoiminta	182	61	121
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	188	140	48
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	10 186	4 279	5 907
841_842 Julkinen hallinto	7 401	3 304	4 097
844 Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	604	24	580
845 Radanpito	709	349	360
846 Tienpito	1 472	602	870
P Koulutus	3 974	1 010	2 964
85 Koulutus	3 974	1 010	2 964
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	100	26	74
86 Terveyspalvelut	76	18	58
87_88 Sosiaalipalvelut	24	8	16
R Taiteet, viihde ja virkistys	90	52	38
90_91 Kulttuuritoiminta	90	52	38

3.9.1.2 Lähdeaineistot

Kansantalouden tilinpidon valtionhallintosektorin laadinnassa käytetään tärkeimpänä lähteenä valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista keskuskirjanpitoaineistoa (katso luku 10.1.13). Muita tärkeimpiä lähteitä ovat:

- Yliopistojen tilinpäätösaineisto (Opetus- ja kulttuuriministeriöstä)
- Yritysten rakennetilastot
- Tiedonkeruut eräille julkisyhteisöille
- Yhtiöiden tilinpäätökset

Työllisyystietojen laskennassa hyödynnetään valtion työmarkkinalaitoksen tietoja valtion henkilöstöstä sekä vertailutietona työvoimatutkimusta.

3.9.1.3 Laskentaprosessi

Menetelmät eri toimialoilla ovat pääpiirteittäin samoja. Alla kuvataan kaikille toimialoille yhteisiä laskentamenetelmiä. Poikkeukset tuodaan esille erikseen.

Laskenta suoritetaan ”alhaalta ylöspäin”. Palkkojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen summana saadaan palkansaajakorvaukset yhteensä, joka on yhtä kuin nettoarvonlisäys. Kun nettoarvonlisäykseen lisätään kiinteän pääoman kuluminen, saadaan bruttoarvonlisäys. Kun bruttoarvonlisäykseen lisätään edelleen välituotekäyttö, saadaan aikaan toimialan perushintainen tuotos.

Kun tuotoksesta vähennetään myyntierät (markkinatuotos P11 ja markkinattomien tuotteiden myynnit P131) sekä tuotos omaan loppukäyttöön (P12), saadaan tuotanto- ja tulonmuodostustilin residuaalina muu markkinaton tuotos (P132). Muu markkinaton tuotos yhdessä luontoismuotoisten yhteiskunnallisten tulonsiirtojen (ostettu markkinatuotanto, D632K) kanssa kuvaavat valtion julkisia kulutusmenoja (P3K).

3.9.1.3.1 Tuotos

Valtionhallinnon tuotos saadaan laskemalla yhteen sektorin maksamat palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen ja välituotekäyttö. Tuotos jakautuu edelleen markkinatuotokseen, markkinattomien tuotteiden myynteihin, tuotokseen omaan loppukäyttöön ja muuhun markkinattomaan tuotokseen. Markkinatuotokseen luetaan pääasiassa liiketaloudellisista suoritteista, vuokratuotoista tai erilaisista käyttökorvauksista saadut tuotot. Markkinattomien tuotteiden myynnit koostuvat lähinnä julkisoikeudellisista suoritteista saaduista tuotoista. Tuotos omaan loppukäyttöön sisältää omaan käyttöön tuotettuja T&K-palveluja, atk-ohjelmistoja ja asevelvollisten ylläpitävään huoltoon liittyviä kuluja. Muu markkinaton tuotos saadaan vähentämällä edellä mainitut erät koko tuotoksesta.

3.9.1.3.2 Välituotekäyttö

Tärkeimpiä välituotekäyttöön laskettavia eriä ovat aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokrat, erilaiset palvelujen ostot, erilaiset maksut sekä näihin lisätyt maksetut arvonlisäverot. Välituotekäytöstä vähennetään kultakin toimialalta erikseen ostettujen ohjelmistoinvestointien määrä, joka luetaan investointeihin.

3.9.1.3.3 Arvonlisäys

Palkat ja palkkiot koostuvat pääasiassa virka- ja työsuhdepalkoista. Lisäksi maanpuolustuskaluston ja varusmiesten toimialalla palkkoihin on laskettu varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten saamat luontoismuotoiset palkat, jotka ovat ruoka- ja matkustusetuja.

Työnantajan sosiaaliturvamaksut saadaan suoraan kultakin valtion liikekirjanpidon henkilöstösivukulujen tililtä. Poikkeuksena on tili ”tapaturma- ja työsuojelumaksut”, joka jaetaan tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksuihin.

Valtionhallinnon kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallista.

3.9.1.3.4 Palkat ja palkkiot

Valtion budjettitalouden ja sen ulkopuolisten rahastojen palkkasumman laskennassa käytetään lähteenä valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Palkoiksi kirjataan valtion liikekirjanpidon tilit: virkasuhdepalkat, työsuhdepalkat, sairausvakuutuslain mukaiset palautukset, muut palkat ja palkkiot ja lomapalkkavelan muutos. Palkat ja palkkiot koostuvat pääasiassa virka- ja työsuhdepalkoista. Lisäksi maanpuolustustuskaluston ja varusmiesten toimialalla palkkoihin on laskettu varusmiesten ja siviilipalvelusmiesten saamat luontoisedut: muonitus ja matkustuspalvelut

Yliopistojen maksamat palkat saadaan yliopistojen tilinpäätösaineistosta (erä ”Palkat ja palkkiot”).

Solidiumin, Leijona Cateringin, Valtion Teknologian tutkimuskeskuksen ja Yleisradion palkat saadaan niiden omista tiedonkeruista. Muiden valtionhallinnon yksiköiden palkkojen lähteenä on yritysten rakennetilasto ja tilinpäätökset.

3.9.1.3.5 Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut

Valtionhallinnon maksamien työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen lähteet ovat samat kuin maksettujen palkkojen (ks. 4.7.1). Sosiaalivakuutusmaksut pystytään jakamaan eläkemaksuihin ja muihin maksuihin lähdeaineistojen perusteella.

3.9.1.3.6 Rajatapaukset

Tutkimus ja tuotekehitys: Valtionhallinnon tuotos omaan loppukäyttöön (P12) ja kiinteän pääoman bruttomuodostus (P51g) sisältävät merkittävästi itse tuotettuja T&K-palveluita. Tiedot saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä T&K-laskelmista (luku 5.10.3.8).

Sektorin sisäisten ostojen ja myyntien sulauttaminen: Osa sektorin sisäisistä ostoista ja myynneistä sulautetaan. Näin tehdään esimerkiksi Senaatti-kiinteistöjen (tol 681+68209) ja valtion välisille vuokrilta, sekä yliopistokiinteistöyhtiöiden (tol 681+68209) ja yliopistojen välisille vuokrilta. Toimialan 681+68209 markkinatuotokseksi jäävät myynnit sektorin ulkopuolelle. Lisäksi Leijona Catering Oy:n (toimiala 56) ja Puolustusvoimien väliset myynnit ja ostot sulautetaan.

3.9.2 Paikallishallinto (sektori S1313)

3.9.2.1 Yleiskuvaus paikallishallinnon laskelmista

Paikallishallintoon lasketaan kuntien, kuntayhtymien, Ahvenanmaan maakuntahallinnon (pois lukien Ahvenanmaan maakunnan eläkerahasto), Kuntaliiton, Kuntatyönantajien, Kuntien takauskeskuksen sekä useiden sektorin toimijoita palvelevien yhtiöiden markkinaton toiminta. Markkinatoiminnaksi katsotaan toiminta, jonka kulut katetaan tulo- ja rahoituksella yksityiseltä sektorilta. Tämä tarkoittaa sitä, että paikallishallintosektoriin ei lueta esimerkiksi sähkö-, vesi- ja satamatoiminnassa toimivia liikelaitoksia.

Sektorien sisältämien institutionaalisten yksikköjen (esim. yritys, kunta, valtio) tuotannollinen toiminta jakaantuu toimipaikkoihin. Toimipaikat taas ovat tuottajatyypiltään markkina- tai markkinattomia tuottajia, ja niiden tuottajatyypin määräytyy tuotantoyksikön päätuotoksen mukaan. Markkinatuottajat kattavat myyntituotoilla vähintään 50 % tuotantokustannuksista. Markkinattomat tuottajat ovat joko omaan loppukäyttöön tuottajia tai muita markkinattomia tuottajia. Muiden markkinattomien tuottajien tuotos rahoitetaan pääosin verovarolla (valtion- ja kuntien palvelutuotanto) tai tulonsiirroilla/jäsenmaksuilla.

Paikallishallinnon toimipaikat jaetaan toimialaluokituksen (TOL2008) mukaan seuraaville toimialoille.

Taulukko 35: Paikallishallinnon tietoja toimialoittain, vuosi 2018, miljoonaa euroa, 100 henkilöä

	PIR Tuotos	P2K Välituotekäytöt	B1G Bruttoarvon-lisäys	P51C Kiintein pääoman kuluminen	D1K Palkansaajak-orvaukset	D29K Muut tuotantoverot	E1 Työlliset
Toimiala	Miljoonaa euroa						100 hlöä
Sektori S1313, toimialat yhteensä	42 374	17 264	25 110	3 642	21 443	5	4 860
A Maa-, metsä- ja kalatalous	70	26	44	6	9		4
021 Metsänhoito	69	26	43	6	9		4
025 Metsien nettokasvu	1		1				
382 Jätteen käsittely ja loppusijoitus	49	43	6	6	7	1	2
F Rakentaminen	1 133	921	212	15	198		52
411 Rakennuttaminen	159	140	19	3	16		3
412+432_439 Talonrakentaminen ym. pl. rakennuttaminen	67	39	28		29		7
42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym.	907	742	165	12	153		42
H Liikenne	193	110	83		83		17
4931+4939 Linja-auto- ja paikallisliikenne	175	92	83		83		16
50 Vesiliikenne	18	18					1
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	111	58	53	1	52		17
56 Ravitsemistoiminta	111	58	53	1	52		17

Kansantalouden tilinpito

J Informaatio ja viestintä	345	224	121	32	89		12
62_63 Tietojenkäsittelypalvelu	345	224	121	32	89		12
L Kiinteistöalan toiminta	159	116	43	41	2		
681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta	159	116	43	41	2		
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	95	56	39		39		8
69 Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut	34	17	17		17		4
71 Tekniset palvelut	22	20	2		2		
75 Eläinlääkintäpalvelut	39	19	20		20		4
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	382	152	230		230		89
78 Työllistämistoiminta	136	7	129		129		60
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	165	110	55		55		17
82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	81	35	46		46		12
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	9 878	5 160	4 718	1 470	3 244	4	719
841_842 Julkinen hallinto	9 221	5 159	4 062	816	3 242	4	719
845 Radanpito	45	1	44	42	2		
846 Tienpito	612		612	612			
P Koulutus	8 050	2 132	5 918	911	5 007		1 030
85 Koulutus	8 050	2 132	5 918	911	5 007		1 030
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	20 281	7 575	12 706	852	11 854		2 747
86 Terveyspalvelut	12 353	5 339	7 014	579	6 435		1 392
87_88 Sosiaalipalvelut	7 928	2 236	5 692	273	5 419		1 355
R Taiteet, viihde ja virkistys	1 542	644	898	303	595		152
90_91 Kulttuuritoiminta	631	219	412	73	339		91
93 Urheilu-, hui- ja virkistyspalvelut	911	425	486	230	256		61
S Muu palvelutoiminta	86	47	39	5	34		11
9601 Pesulapalvelut	86	47	39	5	34		11

Paikallishallinto vastaa monilla toimialoilla kuten terveys- ja sosiaalipalveluissa suuresta osasta koko toimialan arvonlisäyksestä. Koko talouden arvonlisäyksestä paikallishallinnon osuus on noin 12,5 prosenttia.

Taulukko 36: Paikallishallinnon osuus koko talouden arvonlisäyksestä toimialoittain, vuonna 2018, prosenttia

Toimiala	Osuus koko talouden arvonlisäyksestä
Sektori S1313, toimialat yhteensä	12,5 %
A Maa-, metsä- ja kalatalous	0,8 %
021 Metsänhoito	1,7 %
025 Metsien nettokasvu	0,2 %
382 Jätteen käsittely ja loppusijoitus	1,5 %
F Rakentaminen	1,4 %
411 Rakennuttaminen	13,4 %
412+432_439 Talonrakentaminen ym. pl. rakennuttaminen	0,2 %
42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym.	4,9 %

H Liikenne	0,9 %
4931+4939 Linja-auto- ja paikallisliikenne	11,2 %
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	1,4 %
56 Ravitsemistoiminta	1,8 %
J Informaatio ja viestintä	1,0 %
62_63 Tietojenkäsittelypalvelu	2,0 %
L Kiinteistöalan toiminta	0,2 %
681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta	0,4 %
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	0,4 %
69 Lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut	0,9 %
71 Tekniset palvelut	0,1 %
75 Eläinlääkintäpalvelut	12,2 %
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	3,1 %
78 Työllistämistoiminta	5,1 %
81 Kiinteistön- ja maisemanhoito	2,3 %
82 Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	5,9 %
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	41,5 %
841_842 Julkinen hallinto	49,8 %
845 Radanpito	10,9 %
846 Tienpito	41,0 %
P Koulutus	58,1 %
85 Koulutus	58,1 %
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	67,5 %
86 Terveyspalvelut	70,3 %
87_88 Sosiaalipalvelut	64,3 %
R Taiteet, viihde ja virkistys	35,7 %
90_91 Kulttuuritoiminta	39,3 %
93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut	36,3 %
S Muu palvelutoiminta	1,2 %
9601 Pesulapalvelut	19,7 %

3.9.2.2 Lähdeaineistot

Paikallishallintosektorin lähdeaineistona ovat seuraavat:

- Kuntien talous- ja toimintatilasto Kuntataloustilasto
- Ahvenanmaan maakunnan tilit (Åsubin laskelma) ja tilinpäätös
- Kuntaliiton tilinpäätös
- Kuntien takauskeskuksen tilinpäätös
- Paikallishallintosektoriin luokiteltavien yhtiöiden tilinpäätöstiedot yritystietokannassa ja tilinpäätökset

f. Rahoitusleasing-tilasto

g. T&K-tilasto

Pääaineisto laskennassa on kuntataloustilasto (a), joka sisältää sektorin kaikkien kuntien ja kuntayhtymien tiedot vuosittain. Seuraavaksi tärkein aineisto on sektoriin luokiteltavien yhtiöiden tiedot yritystietokannasta (e).

3.9.2.3 *Tuotanto- ja tulonmuodostustilin muodostaminen*

Paikallishallinnon muiden markkinattomien tuottajien tuotanto lasketaan kustannusten avulla. Tuotos perushintaan määritellään yhtä suureksi kuin käytettyjen panosten arvo. Tuotanto- ja tulonmuodostustilillä kuvataan, millaisia panoksia julkisen toiminnan tuotteiden tuotannossa käytetään ja miten tuotanto jakautuu julkiseen kulutukseen (P132R muu markkinaton tuotos) ja tuotteiden myynnistä saatuihin tuloihin (P11R markkinatuotos, P131R markkinattomien tuotteiden myynnit) ja omaan käyttöön tuotettuihin tavaroihin ja palveluksiin (P12R tuotos omaan loppukäyttöön). Muiden markkinattomien tuottajien tuotantotoiminnassa ei katsota syntyvän toimintaylijäämää.

Osa paikallishallinnon tuottamista tavaroista ja palveluksista myydään markkinoilla tuotantokustannukset kattavaan hintaan. Tällä perusteella ne määritellään markkinatuotteiksi, ja niistä saadut myyntitulot kirjataan tuotantotilille markkinatuotokseksi (P11R). Osa tuotannosta myydään ns. markkinattomina tuotteina, joiden myyntituloilla ei ole tarkoitus kattaa niiden tuotantokustannuksia. Nämä tuotteet kirjataan markkinattomien tuotteiden myynteihin (P131R). Kun nämä erilaiset tuotteista saadut myyntitulot sekä tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) vähennetään kustannusten summana lasketusta tuotoksesta (P1R), saadaan residuaalina muu markkinaton tuotos (P132R). Muu markkinaton tuotos ja luontoismuotoiset sosiaalietuudet muodostavat paikallishallintosektorin kulutusmenot (P3K sektoritilillä).

Paikallishallinnon muiden markkinattomien tuottajien bruttoarvonlisäyksen komponentteina ovat palkat ja palkkiot, työnantajan sosiaalivakuutusmaksut, kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot. Tuotos perushintaan on bruttoarvonlisäyksen ja välituotekäytön summa.

3.9.2.4 *Laskenta*

Toimialojen *021 metsänhoito, 382 jätteenkäsittely, 4931+4939 linja-auto- ja paikallisliikenne, 75 eläinlääkintäpalvelut, 82 hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle, 841_842 julkinen hallinto, 85 koulutus, 86 terveyspalvelut, 845 tienpito, 87_88 sosiaalipalvelut, 90_91 kulttuuritoiminta ja 93 urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut tuotanto* lasketaan pääasiassa kuntataloustilaston käyttötaloustietojen avulla.

Toimialoilla *411 rakentaminen, 56 ravitsemistoiminta, 62_63 tietojenkäsittelypalvelu, 68 Kiinteistötoiminta, 69 lakiasiain- ja laskentatoimen palvelut, 71 tekniset palvelut, 78 työllistämistoiminta, 81 kiinteistön ja maisemanhoito, 845 radanpito, 85 koulutus, 86*

terveyspalvelut, 87_88 sosiaalipalvelut ja 9601 pesulapalvelut on yhtiömuotoisia yksiköitä, joiden tiedot saadaan yritystietokannasta tai yhtiöiden toimintakertomuksista.

Toimialan *50 vesiliikenne* tiedot koostuvat Ahvenmaan maakuntahallinnon raportoimista tiedoista. Ahvenanmaan maakunnalta saadaan tietoja myös muille toimialoille.

Toimiala *841_842 julkinen hallinto* sisältää kuntaliiton ja kuntien takauskeskuksen toiminnan.

Talonrakentamisen sekä *maa- ja vesirakentamisen* toimialat lasketaan kuntataloustilaston tietojen perusteella

Toimialalla *846 tienpito* on ainoastaan tieinvestoinnit ja niiden kuluminen. Rakentamisen ja kunnossapidon tuotanto näytetään palvelujen tuottajatoimialoilla.

3.9.2.5 Arvonlisäys

Palkat ja palkkiot (D11K) sisältävät kuntataloustilaston käyttötalousosion menolajin 'palkat ja palkkiot'. Kuntataloustilaston palkat ilmaistaan nettona eli kunnan/kuntayhtymän tuloslaskelmassa palkkoja oikaisevilla henkilöstökorvauksilla vähennettynä. Kansantalouden tilinpidon laskelmissa palkkoihin lisätään työntekijöiden saamat rahamääräiset luontoisedut, jotka poistetaan samalla välituotekäytöstä.

Lisäksi palkat ja palkkiot sisältävät sektoriin luokiteltujen yhtiöiden kohdalla niiden tuloslaskelmien mukaiset palkat.

Maatalouslomittajien palkat ja niihin liittyvät sosiaalivakuutusmaksut rekisteröidään kansantalouden tilinpidossa maatalous-toimialan tuotantotilillä. Nämä vähennetään kuntataloustilaston palkoista kuntayhteisöjen tuotantotiliä laskettaessa.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut (D12K) ovat työnantajan suorittamia pakollisia, vapaaehtoisia ja laskennallisia sosiaalivakuutusmaksuja.

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja ovat työnantajan kansaneläkevakuutusmaksut, työeläkevakuutusmaksut, lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut, työttömyysvakuutusmaksut ja ryhmähenkivakuutusmaksut. Tiedot maksuista saadaan kuntataloustilaston käyttötalousosioista. Muut sosiaaliturvamaksut jaetaan tarkempiin alaeriin maksujen palikkaosuuksien suhteella.

Kunnat ja kuntayhtymät ovat maksaneet rahastoituja eläkevakuutusmaksuja vuodesta 1988 alkaen. Valtio on kuitenkin maksanut edelleen suoraan budjetista kunnissa työskentelevien peruskoulun ja lukion opettajien eläkkeet. Paikallishallinnon laskelmissa tällaisten opettajien laskennallinen eläkevaraus on kirjattu työnantajan laskennallisiin sosiaalivakuutusmaksuihin (D122K), jotta eri tuottajatyypin tulonmuodostus olisi keskenään vertailukelpoinen. Vuoteen 1997 asti kaikki peruskoulun ja lukion opettajien eläkevaraukset olivat laskennallisia. Vuodesta 1998 alkaen on asteittain alettu rahastoida

myös näiden opettajien tulevia eläkemaksuja. Kuntien maksuosuutta kasvatetaan vuosittain. Tästä johtuen laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ovat pienentyneet vuodesta 1998 alkaen ja niiden rahastoidut osuudet siirtyneet työeläkevakuutusmaksuihin. Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut on laskettu laskennallisella työeläkevakuutusmaksuprosentilla peruskoulun ja lukion opettajien palkkasummasta. Vuodesta 2001 eteenpäin laskennallisia sosiaalivakuutusmaksuja ei enää ole, koska kuntien maksuosuuden perustana oleva valtion työeläkevakuutusmaksuprosentti (VEL) nousi korkeammaksi kuin laskennallinen työeläkevakuutusmaksuprosentti.

Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden työnantajan sosiaaliturvamaksut sisältävät niiden tuloslaskelmien henkilöstön eläkekulut sekä muut sosiaaliturvamaksut, jotka jaetaan sosiaaliturvamaksujen prosenttien avulla omiin alataloustoimiinsa.

Muut tuotantoverot (D29K) sisältävät kuntayhteisöjen maksamat ajoneuvojen käyttömaksut sekä kuntien maksamat jäteverot (vuodesta 1996 alkaen). Ensin mainitun tiedot perustuvat kansantalouden tilinpidon keskitettyyn laskelmaan ja jälkimmäisen valtion tilinpäätöksen tietoihin.

Kiinteän pääoman kulumisen laskelmat perustuvat kansantalouden tilinpidon pääomakantamalliin, joka kuvataan kappaleessa 4.12.

3.9.2.6 Välituotekäyttö

Välituotekäyttöön lasketaan seuraavat kuntataloustilaston käyttötalousosion menolajit: ”asiakaspalvelujen ostot: - valtiolta, - kunnilta, - kuntayhtymiltä, - muilta”, ”muiden palvelujen ostot”, ”aineet, tarvikkeet ja tavarat”, ”muut menot” ja ”ulkoiset vuokramenot” sekä vastaavat rivit liikelaitosten tuloslaskelmista. Vuosina 1997–1999 kuntataloustilastossa ulkoisia ja sisäisiä vuokramenoja ei ollut eritelty, vaan ne yhdessä sisältyivät taloustilaston erään ”vuokramenot”. Koska kansantalouden tilinpidon kuntalaskelmiin otetaan mukaan vain ulkoiset vuokramenot, on ulkoisten vuokramenojen osuus näinä vuosina estimoitu vuoden 2000 taloustilaston jakaumalla.

Välituotekäyttö sisältää kuntien ja kuntayhtymien sisäisiä menoja ja vastaavasti myös sisäisiä tuloja tilaston tehtäväluokkien välillä. Saman tehtävän menona ja tulona olevat erät eliminoidaan tilastossa.

Kunnat rahoittavat valtionosuuksilla osan terveys- ja sosiaalitoimialojen kuntayhtymien palvelutuotantoa. Tämä rahoitus näkyy taloustilastossa näillä toimialoilla asiakaspalvelujen ostoina kuntayhtymiltä. Nämä valtion antaman rahan siirrot kuntien ja kuntayhtymien välillä poistetaan välituotekäytöstä. Sektoritileillä rahavirta sisältyy taloustoimeen ”valtion tulonsiirrot kunnille ja kuntayhtymille”.

Kuntien ja kuntayhtymien asiakaspalvelujen ostot muilta sisältävät suoraan kuntalaisille yrityksiltä, säätiöiltä, yhdistyksiltä, seurakunnilta ym. ostettuja palveluja ilman, että kuntalaiset maksavat niistä. Nämä ostot käsitellään välituotekäytön sijasta luontoismuotoisina sosiaalisina tulonsiirtoina, koska

ne eivät ole kuntien ja kuntayhtymien omaa palvelutuotantoa. Nämä luontoismuotoiset tulonsiirrot kirjataan siten suoraan julkiseen kulutukseen.

Kuntien maksama arvonlisäveron määrä saadaan kuntien verottajalle raportoimista tiedoista ja jaetaan välituotekäyttöön kuntataloustilaston ”palautusjärjestelmän arvonlisävero” osuutta vastaavalla osuudella, joka kuvaa välituotteita koskevaa valtion kunnille palauttamaan arvonlisäveroa. Tämä maksettu ja palautettu arvonlisävero lisätään siis välituotekäyttöön, luontoismuotoisiin sosiaalietuuksiin ja investointeihin kuntataloustilaston tietojen avulla.

Rahoitusleasing-vuokrat poistetaan välituotekäytöstä rahoitusleasing-tilaston tietojen avulla. Tilaston tietojen avulla myös lisätään investointeihin rahoitusleasing-hankinnat.

Sektoriin luokiteltujen yhtiömuotoisten yksiköiden välituotekäyttö lasketaan yritystietovaraston tuloslaskelmatietojen ja erittelyjen avulla. Välituotekäyttöön kirjataan ostetut palvelut ja tavarat sekä muut toimintakulut.

3.9.2.7 Paikallishallinnon markkinatuottajat

Paikallishallinnon toimialoista *021 metsänhoito*, *025 metsien nettokasvu*, *382 jätteen käsittely*, *412+432_439 talonrakentaminen*, *82 hallinto ja tukipalvelut liike-elämälle* sekä *85 koulutus* (aikasarjassa vuoteen 2007 saakka) on katsottu markkinatuottajiksi.

Markkinatuottajat kattavat myyntituloilla vähintään 50 % kustannuksista. Niiden tuotos on enimmäkseen markkinatuotosta (P11R), mutta niillä voi olla myös tuotosta omaan loppukäyttöön (P12R).

Markkinatuottajan tuotantotili lasketaan ”ylhäältä alas” tuotoksesta lähtien. Kun tuotoksesta vähennetään välituotekäyttö, saadaan arvonlisäys bruttona. Kun tästä vähennetään kiinteän pääoman kuluminen, päädytään nettoarvonlisäyksen. Vähennettäessä nettoarvonlisäyksestä palkansaajakorvaukset ja muut tuotantoverot sekä lisättäessä muut tuotantotukipalkkiot päädytään toimintaylijäämään, joka näytetään sektoritilillä.

Toimialan *021 metsän viljely* tuotantotilin laskemisessa käytetään lähteenä kuntataloustilastoa. Toimialan markkinatuotos (P11R), välituotekäyttö (P2K) ja palkansaajakorvaukset (D1K) saadaan suoraan kuntataloustilastosta. Laskelmiin lisätään omaan loppukäyttöön tuotettu metsänhoito- ja perusparannustyö (P12R).

Toimialat 382 ja 82 sisältävät paikallishallintosektoriin luokiteltuja liikelaitoksia. Toimialojen tuotantotilin laskemisessa käytetään lähteenä kuntataloustilastoa.

Metsien nettokasvu lasketaan keskitetysti, ja kuvaus tästä on kappaleessa 3.7.1.3.

3.9.2.8 Toimiala 42+431 maa- ja vesirakentaminen sekä 846 tienpito

Koko kansantalouden tasolla suurin osa toimialojen 846 tienpito sekä 42+431 maa- ja vesirakentaminen tuotannosta tuotetaan markkinatuottajien toimesta yrityssektorissa. Näillä toimialoilla on kuitenkin myös markkinatonta tuotantoa, jota tuottavat mm. kunnat ja valtio. Paikallishallinnon julkisen toiminnan tehtäväksi nähdään kansantalouden tilinpidossa teiden ja katujen uudisrakentaminen ja kunnossapito sekä muiden maa- ja vesirakennelmien (esim. liikunta-alueiden, piha- ja pysäköintialueiden, lentokenttien jne.) rakentaminen ja kunnossapito.

Paikallishallinnon tienpidon toimialalla (846) näytetään tieverkostoa koskevat uudisrakennusinvestoinnit ja tieverkoston kuluminen. Paikallishallinnon tienpitotoimiala katsotaan kysyjätoimialaksi, jonka kysymä tieverkoston uudisrakentaminen tuotetaan maa- ja vesirakentamisen toimialalla yrityssektorissa. Toisin sanoen kunnat ostavat tienrakennukseen liittyvät tavarat ja palvelut markkinoilta. Paikallishallinnon tuotantotilillä tienpidon toimialalla näytetään siis vain kiinteän pääoman kuluminen (P51C), joka vaikuttaa arvonnäkökulmaan ja kulutusmenoihin. Tietolähteenä yrityssektorin tuottamissa kuntien kysymissä tieinvestoinneissa käytetään kuntataloustilaston tehtävää 460 ”liikenneväylät”. Kiinteän pääoman kulumisen eli tieverkoston kulumisen tiedot saadaan kansantalouden tilinpidon pääomakantamallista.

3.9.2.9 Toimiala 412+432_439 talonrakentaminen

Paikallishallinnon toimiala 412+432_439 talonrakentaminen sisältää kuntien itse tuottamien talonrakennuspalvelujen määrän. Tieto määrästä saadaan kuntien taloustilastosta, jossa eritellään kuntien omajohtoisen rakentamisen määrä tavaratyypeittäin ja kulujen jakaantuminen palkkoihin, sosiaaliturvamaksuihin sekä tavaroihin ja palveluihin.

Toimialan tuotoksen määräksi saadaan kuntien raportoima itsetuotettujen talonrakennusinvestointien määrä. Toimialan välituotekäytöksi kirjataan kuntataloustilaston omajohtoisen rakentamisen kulut aineisiin ja tarvikkeisiin. Työllisten määrä arvioidaan kuntataloustilastoon kirjattujen palkkojen määrän avulla.

3.9.2.10 Palkansaajakorvaukset

3.9.2.10.1 Palkat ja palkkiot ja työnantajan sosiaaliturvamaksut

Paikallishallintosektorin laskelmissa tärkeimmät tietolähteet ovat kuntataloustilasto, Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätös, Suomen Kuntaliiton toimintakertomus ja yritystietojärjestelmän tilinpäätöstiedot sekä itse kerätyt tilinpäätöstiedot.

Palkat ja palkkiot sisältävät kuntataloustilaston käyttötaloustietojen menolajin ”palkat ja palkkiot”. Palkat ilmaistaan taloustilastossa kunnan/kuntayhtymän tuloslaskelmassa palkkoja oikaisemalla henkilöstökorvauksilla vähennettynä. Kansantalouden tilinpidon kuntalaskelmissa palkkoihin lisätään maksetut rahamääräiset luontoisedut.

Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden palkat sisältävät tuloslaskelmien mukaiset palkkakulut.

Työnantajan sosiaaliturvamaksut kirjataan vastaavasti kuntataloustilaston ja yhtiöiden tuloslaskelmien mukaisena ja summa jaetaan tarkempiin taloustoimiin sosiaaliturvamaksuprosenttien avulla.

Paikallishallinnon laskennassa rajataan pois liikelaitokset, jotka lasketaan yrityssektorissa. Lisäksi maatalouslomittajien palkat rekisteröidään kansantalouden tilinpidossa maatalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustilillä. Nämä vähennetään kuntataloustilaston palkoista.

3.9.3 Sosiaaliturvarahastot (sektori S1314)

3.9.3.1 Työeläkelaitokset (sektori S13141)

Sosiaaliturvarahastot -sektori (S.1314) koostuu työeläkelaitoksista (S.13141) ja muista sosiaaliturvarahastoista (S.13149). Työeläkelaitokset -sektori (S.13141) pitää sisällään lakisääteiseen (pakolliseen) eläkevakuutukseen erikoistuneet työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassojen ja -säätiöiden B-osastot (lakisääteiset osastot), Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen, Merimieseläkekassan, Kevan (kuntien eläkevakuutus), Valtion eläkerahaston, Kirkon eläkerahaston, Ahvenanmaan eläkerahaston, Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahaston, Eläketurvakeskuksen sekä Työeläkevakuuttajat TELA ry:n.

Työeläkelaitokset -sektorin (S.13141) toiminta luokitellaan toimialalle 843, pakollinen sosiaalivakuutustoiminta (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on työeläkelaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan toimialalle 68209, muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan (toimialaluokitus TOL 2008).

Työeläkettä karttuu käytännössä kaikkien 17–70-vuotiaiden henkilöiden palkansaajana tai yrittäjänä tekemästä työstä, joka on vakuutettu jonkin eläkelain mukaan. Osa karttuvista eläkkeistä rahastoidaan etukäteen. Loppuosa jää rahoitettavaksi jakojärjestelmäperiaatteella. Vaikka eläkelakeja on useita, ovat eläke-etuuksien määräytymisperusteet pääosin yhtenäisiä: työntekijän eläkelaki (TyEL), työntekijän eläkelain mukainen lisäeläketurva (TEL-L) (päättyi vuoden 2016 lopussa), yrittäjän eläkelaki (YEL), merimieseläkelaki (MEL), maatalousyrittäjän eläkelaki (MYEL), laki maatalousyrittäjien luopumistuesta (LUTUL) (päättyi vuoden 2018 lopussa). Julkisella sektorilla tuli vuonna 2017 voimaan Julkisten alojen eläkelaki (JuEL). Siihen yhdistettiin Kunnallinen eläkelaki (KuEL), Valtion eläkelaki (VaEL) ja Kirkon eläkelaki (KiEL). Laki koskee myös Kansaneläkelaitoksen henkilökuntaa. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi ortodoksista kirkon eläkelaki (OrtKL), Suomen Pankin toimihenkilöiden eläkkeet ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen eläkkeet. Julkiseen sektoriin kuuluvat lisäksi kansanedustajien, valtioneuvoston jäsenten ja europarlamentaarikoiden eläkkeet.

3.9.3.1.1 Tietolähteet

Kansantalouden tilinpidon ensimmäisessä vuosiennakkotietojen julkistuksessa maaliskuussa käytetään pääosin Työeläkelaitosten vuosiennakkokyselyn tietoja. Ennakkokysely on Tilastokeskuksen oma tiedonkeruu ja kattaa lähes kaikki Työeläkelaitokset -sektoriin (S.13141) kuuluvat yksiköt. Ennakkokyselyn ulkopuolelle jäävät vain Kelan eläkevastuurahasto, Ahvenanmaan eläkerahasto, Eläketurvakeskus ja Työeläkevakuuttajat TELA ry. Kelan eläkevastuurahaston tiedot saadaan Kansaneläkelaitoksen kuukausiaineistosta ja Ahvenanmaan eläkerahaston tiedot saadaan vuoden loppupuolella tilinpäätöstiedoista.

Kansantalouden tilinpidon toisessa vuosiennakkotietojen julkistuksessa heinäkuussa käytetään pääosin Finanssivalvonnan keräämää tilinpäätösaineistoa, joka on tärkein työeläkelaitosten tuotantotilierien (Taulukko 37) laskennassa käytettävä tietolähde. Esimerkiksi vuoden 2018 tiedot saatiin käyttöön vuoden 2019 heinäkuun julkistukseen.

Finanssivalvonnan aineiston ulkopuolella jäävät Valtion eläkerahasto, Keva (kuntien eläkevakuutus), Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahasto, Kirkon eläkerahasto, Ahvenanmaan eläkerahasto, Eläketurvakeskus ja TELA ry. Näiden yksiköiden osalta lähdeaineistona käytetään tilinpäätöksiä.

Jotkin erät, kuten välilliset rahoituspalvelut (FISIM), T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit sekä palkansaajakorvaukset lasketaan erillisinä laskentakokonaisuuksina koko kansantaloudelle. Myös työeläkelaitosten luvut perustuvat näiden taloustoimien osalta keskitettyihin laskelmiin.

Taulukko 37: Työeläkelaitosten (S.13141, toimialat 843+68209) tuotantotilierät vuonna 2018

Taloustoimi	Nimike	Milj. euroa
P.11 (+)	Markkinatuotos	779
P.12 (+)	Tuotos omaan loppukäyttöön	17
P.132 (+)	Muu markkinaton tuotos	665
P.119 (-)	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	35
P.22 (-)	Muu välituotekäyttö	845
B.1GPH (=)	Arvonlisäys, brutto perushintaan	581
P.51C (-)	Kiinteän pääoman kuluminen	111
B.1NPH (=)	Arvonlisäys, netto perushintaan	470
D.1	Palkansaajakorvaukset	277

3.9.3.1.2 Tuotos (P.1) ja välituotekäyttö (P.2)

Työeläkelaitokset -sektorin (S.13141) toiminta luokitellaan pääosin toimialalle 843, pakollinen sosiaalivakuustustoiminta (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on työeläkelaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan toimialalle 68209, muiden

kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan (toimialaluokitus TOL 2008). Toimialalle 68209 kirjautuu työeläkelaitosten osalta vain markkinatuotosta (P.11) ja muuta välituotekäyttöä (P.22).

Työeläkelaitosten (S.13141) tuotos toimialalla 68209 (muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta) on markkinatuotosta (P.11). Siihen sisältyvät kiinteistösijoitustoiminnan muut tuotot kuin osinko- ja korkotuotot.

Työeläkelaitosten (S.13141) tuotos toimialalla 843 (pakollinen sosiaalivakuutus) on markkinatonta tuotosta (P.13), joka on palkansaajakorvausten, kiinteän pääoman kulumisen ja välituotekäytön summa. Markkinaton tuotos (P.13) siis lasketaan kustannusten kautta, kuten julkisyhteisöillä yleensä.

Työeläkelaitosten tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) kirjataan toimialalle 843 (pakollinen sosiaalivakuutus). Tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) koostuu T&K-investoinneista, jotka lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Laskentakokonaisuuden kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8. T&K-investointien lisäksi tuotos omaan loppukäyttöön (P.12) sisältää tietokoneohjelmistokehitystä työeläkelaitosten omaan käyttöön, jotka arvioidaan perustuen aikaisempaan aikasarjaan.

Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös työeläkelaitosten (S.13141) luvut perustuvat FISIMin osalta keskitettyyn laskelmaan. FISIM-laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 3.8.1.7.

Työeläkelaitosten muu välituotekäyttö (P.22) toimialalla 843 (pakollinen sosiaalivakuutus) lasketaan työeläkelaitosten kokonaisliikekulujen ja hoitokulujen perusteella, ilman palkansaajakorvauksia. Kokonaisliikekulut sisältävät muun muassa korvaustoiminnan ja sijoitustoiminnan hoitokuluja sekä muita hallinnollisia kuluja. Kiinteistösijoitustoiminnan myötä syntyneet kiinteistöjen hoitokulut kirjataan muuksi välituotekäytöksi (P.22) toimialalle 68209 (muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta).

3.9.3.1.3 Palkansaajakorvaukset (D.1)

Palkat (D.11) saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetystä laskelmasta, joka perustuu Tilastokeskuksen Yritystietokantaan.

Sosiaalivakuutusmaksut (D.12) saadaan palkkoihin ja sosiaalivakuutusmaksuprosentteihin perustuvasta kansantalouden tilinpidon keskitetystä laskelmasta, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 4.7.2 palkansaajakorvaukset.

3.9.3.1.4 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja kuluminen (P.51G + P.51C)

Kiinteän pääoman kuluminen (P.51C) saadaan pääomakantamallista, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 4.12.

Kiinteän pääoman bruttomuodostusta (P.51G) kutsutaan myös investoinneiksi. T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös

työeläkelaitosten luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan, jonka kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

Rakennusinvestointien (hankinnat miinus myynnit) lähdeaineistona on työeläkelaitosten neljännesvuosittainen varatiedonkeruu (EPSQ). Muiden investointikohteiden kuten atk-laitteiden ja -ohjelmistojen lähdeaineistona on työeläkelaitosten vuosiennakkokysely.

3.9.3.1.5 Työeläkevakuutusmaksut

Työeläkevakuutusmaksujen kertymätietojen lähdeaineistona käytetään Finanssivalvonnan keräämää tilinpäätösaineistoa, joka on tärkein työeläkelaitosten (S.13141) laskennassa käytettävä tietolähde. Finanssivalvonnan aineisto kattaa suurimman osan eläkelaitoksista. Sen ulkopuolella jäävät Valtion eläkerahasto, Keva (kuntien eläkevakuutus), Kansaneläkelaitoksen eläkevastuurahasto, Ahvenanmaan eläkerahasto ja Kirkon eläkerahasto. Näiden yksiköiden osalta lähdeaineistona käytetään tilinpäätöksiä.

3.9.3.2 Muut sosiaaliturvarahastot (sektori S13149)

3.9.3.2.1 Yleiskuvaus muiden sosiaaliturvarahastojen laskelmista

Suomessa Muut sosiaaliturvarahastot -sektorille kuuluvat seuraavat yksiköt:

- Kansaneläkelaitos (Kela)
- Työttömyyskassat
- Työttömyysvakuutusrahasto (TVR, vuoteen 2018 asti)
- Koulutusrahasto (KER, vuoteen 2018 asti)
- Työllisyysrahasto (vuodesta 2019 alkaen)
- Sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia myöntävät sairauskassat sekä pelkästään lisäetuja myöntävät sairauskassat (ns. täydennyskassat)
- Hautaus- ja eroavustuskassat

Koko sektorin toiminta kuuluu toimialalle *O Julkinen hallinto ja maanpuolustus*; pakollinen sosiaalivakuutus, alatoimialalle *843 Pakollinen sosiaalivakuustoiminta*. Muut sosiaaliturvarahastot -sektorin osuus Suomen bruttokansantuotteesta on noin 0,2 prosenttia.

Sektorin yksiköiden pääasiallista toimintaa on sosiaalietuuksien tuottaminen, ja ne täyttävät molemmat seuraavista kriteereistä:

a) lain tai asetuksen mukaan tietyt väestöryhmät ovat velvollisia osallistumaan järjestelmään tai maksamaan sosiaalivakuutusmaksuja;

b) julkisyhteisö vastaa – riippumattomasti tehtävästään valvovana elimenä tai työnantajana – laitoksen hallinnosta maksuja tai etuisuuksia koskevissa ratkaisuisissa ja hyväksymisissä.

Yksittäisen henkilön maksamien maksujen ja sen riskin välillä, jonka alaiseksi hän joutuu, ei ole tavallisesti suoraa yhteyttä.

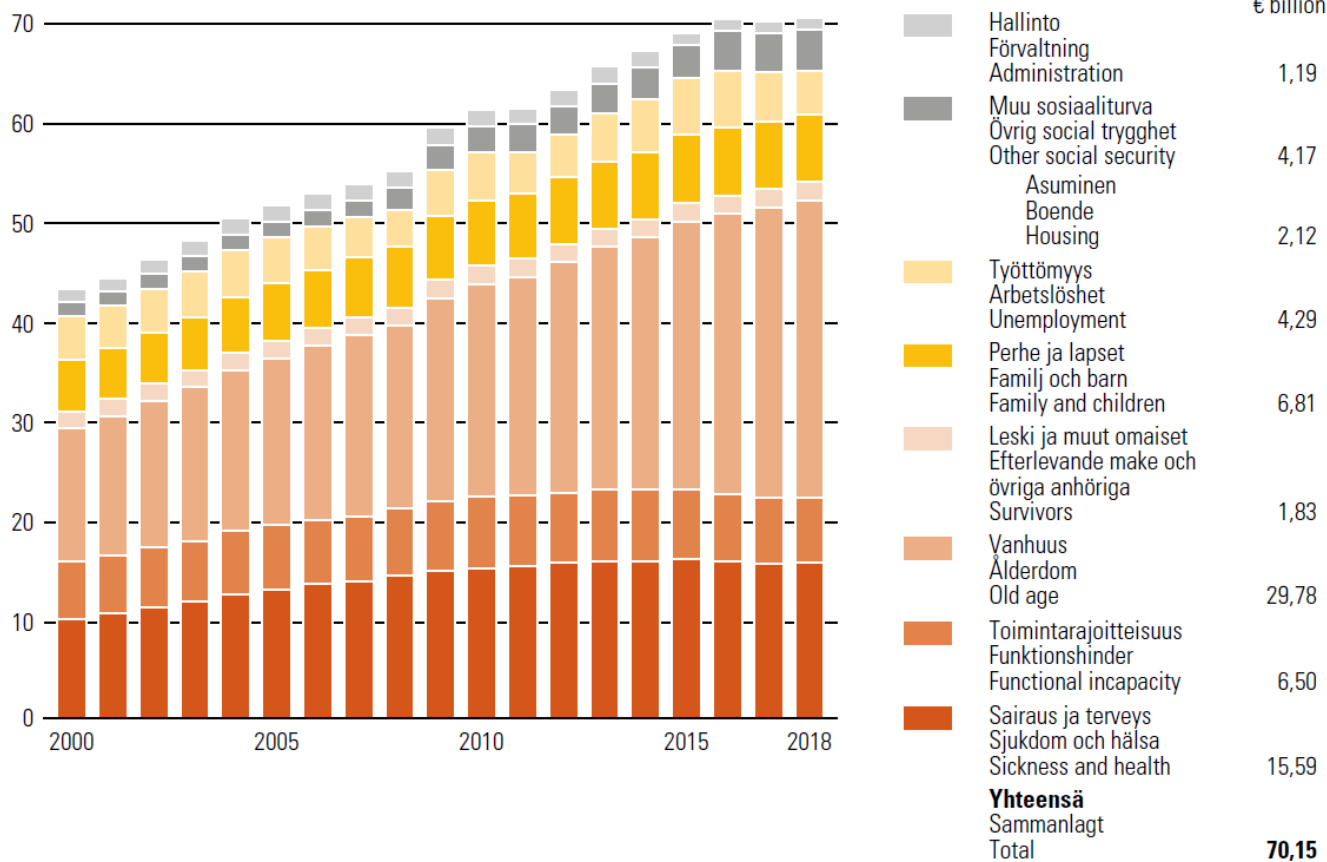
Sektorin yksiköt maksavat myös sosiaaliavustuksia, jotka ovat sosiaalietuuksia, joita ei makseta sosiaalivakuutusjärjestelmästä.

Kansaneläkelaitos (Kela) on sektorin suurin yksikkö ja se huolehtii Suomessa asuvien perusturvasta eri elämäntilanteissa. Kela maksaa monia eri sosiaaliturvaetuuksia sekä sosiaaliavustuksia. Kelan rahoituksesta suurin osa koostuu tulonsiirroista valtiolta. Lisäksi Kelan toimintaa rahoitetaan sosiaalivakuutusmaksuilla sekä kuntien tulonsiirroilla.

Taulukko 38: Eräitä Kansaneläkelaitoksen toimintatietoja (Lähde: Kansaneläkelaitoksen toimintakertomus 2018)

	2016	2017	2018
Kokonaiskulut, miljardia euroa	14,8	15,3	15,4
...josta etuuskulut, miljardia euroa	14,3	14,8	14,9
Henkilöstö vuoden lopussa (hlöä)	6 686	7 226	7 732

Mrd. € (vuoden 2018 rahana)
Md € (2018 års penningvärde)
€ billion (at 2018 prices)

Lähde: THL, vuoden 2018 arvio STM.
Källa: THL, 2018 års uppskattning SHM.

Kuva 9: Sosiaaliturvan menot 2000–2018 (Lähde: Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja 2018)

Työttömyyskassat ovat keskinäisen vastuun perusteella toimivia yhteisöjä, joiden tarkoituksena on työttömyysturvalaissa tarkoitettun ansioturvan järjestäminen jäsenilleen. Työttömyyskassat maksavat työttömäksi jääneille jäsenilleen ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa. Lisäksi työttömyyskassat maksavat liikkuvuusavustusta ja vuorottelukorvausta. Kassojen toiminta rahoitetaan Työllisyysrahaston (vuoteen 2018 asti Työttömyysvakuutusrahaston) keräämillä työttömyysvakuutusmaksuilla, valtion tulonsiirroilla sekä työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Vuoden 2018 lopussa Suomessa oli 26 työttömyyskassaa.

Työllisyysrahasto kerää palkansaajilta ja työnantajilta pakollisia työttömyysvakuutusmaksuja, joita se tilittää työttömyyskassoille niiden maksamien etuuksien rahoitukseen. Työllisyysrahasto rahoittaa työttömyysvakuutusmaksujen tuotoilla myös Kelan maksamia työttömyysetuuksia sekä ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan ajalta kertyviä työeläkkeitä. Lisäksi Työllisyysrahasto maksaa aikuiskoulutustukea ja ammattitutkintostipendejä. Työllisyysrahasto syntyi 1.1.2019, kun **Työttömyysvakuutusrahasto (TVR)** ja **Koulutusrahasto** yhdistyivät. Tätä ennen TVR vastasi työttömyysvakuutusmaksujen keräämisestä ja Koulutusrahasto aikuiskoulutusetuuksista.

Sairauskassat ovat vakuutuskassoja, joiden pääasiallisena tarkoituksena on myöntää korvausta sairauden johdosta. Ne täydentävät sairausvakuutusta. Kassojen jäseninä ovat yleensä tietyn työnantajan palveluksessa olevat tai määrättyyn ammattikuntaan kuuluvat henkilöt. Sairauskassat voivat myöntää jäsenilleen ja heidän perheenjäsenilleen lakisääteisiä sairausvakuutusetuuksia ja niitä täydentäviä lisäetuuksia. Sairauskassoja oli vuoden 2018 lopussa 125. Lisäetuuksia maksavan kassan jäseniltä peritään yleensä jäsenmaksuja, joilla rahoitetaan suurin osa korvauksista. Myös työnantajat voivat osallistua kustannuksiin.

Hautaus- ja eroavustuskassat ovat vakuutuskassoja, joiden jäseninä ovat tietyn työnantajan palveluksessa olevat tai määrättyyn ammattikuntaan kuuluvat henkilöt. Vuonna 2018 tällaisia kassoja oli kaksi kappaletta.

Taulukko 39: Kelan maksamat etuudet, miljoonaa euroa, lähde: KELA:n toimintakertomukset 2017 ja 2018

	2016	2017	2018
Eläke-etuudet	2 470	2 391	2 357
Vammaisetuudet	581	555	557
Sairausvakuutusetuudet	4146	4 045	4 163
Kuntoutus	456	453	482
Työttömyysturvaetuudet	2 170	2 126	1 965
Lapsiperheiden etuudet	1 970	1 936	1 918
Opintoetuudet	844	679	519
Eläkkeensaajan asumistuki	559	581	600
Yleinen asumistuki	1 081	1 261	1 489
Perustoimeentulotuki	-	722	716
Muut etuudet	63	96	104
Etusmenot yhteensä	14 339	14 844	14 872

3.9.3.2.2 Lähdeaineistot

Tietolähteinä käytetään sosiaaliturvarahastojen tilinpäätöstietoja, tarkentavia erilliskyselyitä sekä eräitä muita julkaisuja. Sektorin tiedot perustuvat kansantalouden tilinpidon maaliskuun vuosienakkajulkistuksen osalta pääosin erilliskyselyihin ja myöhemmissä julkistuksissa tilinpäätösaineistoihin. Maaliskuun ennakkokierroksella joitain pienempiä lukuja on estimoitava edellisvuoden tietojen ja toissijaisten tietolähteiden avulla, mutta myöhempien laskentakierrosten lopulliset tietolähteet ovat hyvin kattavat.

- Kansaneläkelaitos: kuukausittainen tilinpitoaineisto, tilinpäätös, toimintakertomus ja erilliskyselyt, T&K-tilasto, tilastotietokanta Kelasto sekä Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja ja muut julkaisut.
- Työttömyyskassat: Finanssivalvonnan keräämä tilinpäätösaineisto sekä muut yhteenvedot työttömyyskassojen kirjanpidosta.
- Työllisyysrahasto: tilinpäätös, toimintakertomus ja erilliskyselyt.
- Työttömyysvakuutusrahasto: tilinpäätös, toimintakertomus ja erilliskyselyt.
- Koulutusrahasto: tilinpäätös ja toimintakertomus.
- Sairauskassat: Finanssivalvonnan keräämä tilinpäätösaineisto.
- Hautaus- ja eroavustuskassat: tilinpäätökset.

3.9.3.2.3 Tuotos

Muiden sosiaaliturvarahastojen sektorin tuotos lasketaan kustannusten kautta. Sektorin tuotos on arvonlisäyksen ja välituotekäytön summa. Tuotos saadaan siis laskemalla yhteen sektorin maksamat palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen sekä välituotekäyttö. Tuotos jakautuu markkinatuotokseen, tuotokseen omaan loppukäyttöön, markkinattomien tuotteiden myynteihin sekä muuhun markkinattomaan tuotokseen. Tuotoksen jaossa alieriin käytetään Kelan kirjanpitoaineistoa sekä estimointia. Tuotos omaan loppukäyttöön -erään lisätään myös sektorin itse tuottamien T&K-investointien arvo, jotka saadaan yhteisistä T&K-laskelmista. Muu markkinaton tuotos lasketaan tuotoksen ja muiden sen alerien residuaalina. Muiden sosiaaliturvarahastojen tuotoksen aluerät kuvataan tarkemmin kappaleessa 5.9.3.2.

Kansaneläkelaitoksen osuus muu pakollinen sosiaalivakuutus -toimialan tuotoksesta oli vuonna 2018 noin 82 prosenttia, työttömyyskassojen noin 14 prosenttia ja muiden yksiköiden noin 4 prosenttia.

3.9.3.2.4 Väliuotekäyttö

Sektorin väliuotekäyttö saadaan laskettua suoraan yksikkökohtaisista tuloslaskelmatiedoista ja erittelyistä. Väliuotekäyttöön kirjataan ostopalvelut, muut toiminta- ja hoitokulut sekä IT-kulut.

3.9.3.2.5 Arvonlisäys

Muiden sosiaaliturvarahastojen arvonlisäys lasketaan summaamalla palkat ja palkkiot, työnantajan sosiaaliturvamaksut sekä kiinteän pääoman kuluminen.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan kansantalouden tilinpidon pääomakantalaskelmista, joita kuvataan kappaleessa 4.12.

3.9.3.2.6 Palkansaajakorvaukset

Muiden sosiaaliturvarahastojen maksamat **palkat ja palkkiot (D11K)** ovat yksikkökohtaisten tuloslaskelmien mukaisia. Palkkasummaan sisällytetään vuosilomapalkkavelan muutos ja ruokaetu.

Muiden sosiaaliturvarahastojen maksamista **työnantajan sosiaaliturvamaksuista (D12K)** saadaan tiedot Kansaneläkelaitoksen lähdeaineistosta. Muiden sektoriin kuuluvien yksiköiden tiedot arvioidaan näiden tietojen sekä yksikkökohtaisten palkkasummatietojen avulla. Esimerkiksi vuoden 2018 työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista 61 miljoonaa saatiin Kansaneläkelaitoksen lähdeaineistosta ja 12 miljoonaa arvioitiin Kelan aineistosta saadun D12-jakauman sekä yksikkökohtaisten palkkasummatietojen avulla. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksuista suurin osa on työnantajan todellisia pakollisia eläkemaksuja (D12111). Sektorin muut työnantajan sosiaalivakuutusmaksut ovat työnantajan sairausvakuutusmaksuja, lakisääteisiä tapaturmavakuutusmaksuja sekä työttömyysvakuutusmaksuja.

3.9.3.2.7 Kiinteän pääoman bruttomuodostus

Muiden sosiaaliturvarahastojen kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten saadaan investointitiedot Kelasta. Tiedot on eritelty hankintoihin ja vähennyksiin investointityypeittäin. Vuoden 2018 investoinnit olivat yhteensä 31 miljoonaa euroa. Sektorin T&K-investoinnit saadaan keskitetystä laskennasta, jota kuvataan kappaleessa 5.10.3.8.

3.10 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15)

Tässä kappaleessa esitetään S15-sektorin tuotantotilin tuotoksen ja väliuotekäytön (pl. FISIM) laskennan menetelmäkuvaus.

Laskentakokonaisuuteen kuuluvat S15-sektorin toimialat lukuun ottamatta alkutuotantoa (toimialaluokka A) ja kiinteistötoimialaa (toimialaluokka L). Kirjaintasolla laskentakokonaisuus käsittää toimialaluokat M

(ammattillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta), O (julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus), P (koulutus), Q (terveys- ja sosiaalipalvelut), R (taiteet, viihde ja virkistys) ja S (muu palvelutoiminta). Tämän kappaleen menetelmäkuvaus koskee toimialaluokkia M-S.

Suomessa S15-sektorin toimialaluokkien M-S alla olevat laskentatason toimialat ovat *TOL 72 tieteellinen tutkimus ja kehittäminen, TOL 846 tienpito, TOL 85 koulutus, TOL 86 terveyspalvelut, TOL 87_88 sosiaalipalvelut, TOL 90_91 kulttuuritoiminta, TOL 92 rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut, TOL 93 urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut, TOL 942 ammattiyhdistykset, TOL 9491 uskonnolliset yhteisöt ja TOL 9492_9499 muut järjestöt.*

S15-sektorin bruttoarvonlisäys muodostuu markkinattoman toiminnan mukaisesti palkansaajakorvausten ja kiinteän pääoman kulumisen summasta. Nettoarvonlisäys vastaa palkansaajakorvauksia. Toimintaylijäämä on määritelmällisesti nolla markkinattomassa toiminnassa.

Tuotos P1 lasketaan muun välituotekäytön (P12), FISIMin (P119), palkansaajakorvausten (D1) ja kiinteän pääoman kulumisen (P51C) summana. Muu markkinaton tuotos P132 lasketaan tuotoksen jäännösarvona, kun tuotoksesta on vähennetty markkinatuotos P11, markkinattomien tuotteiden myynnit P131 ja tuotos omaan loppukäyttöön P12. Tuotos omaan loppukäyttöön muodostuu tutkimus- ja tuotekehitystoiminnasta, joka siten pienentää muun markkinattoman tuotoksen arvoa.

Sektorin päälähdeaineisto on yhdistysten ja säätiöiden elinkeinoveroaineisto 6C, joka on hallinnollinen aineisto. 6C-aineistossa on noin 16 000 oikeudellista yksikköä, joista noin 13 500 luokitellaan S15-sektorille. Yrityssektorille luokitellaan yhdistykset tai voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, jotka palvelevat elinkeinoelämää. Lisäksi yksiköt, joiden toimialaluokkaa vastaava toimialatili ei ole avoinna kansantalouden tilinpidon rakenteessa, siirretään sektorille S11. 6C-aineiston yksiköille haetaan luokitustiedot kansantalouden tilinpidon yritysrekisterin kopiosta.

S15-sektorilla laskentataso on oikeudellinen yksikkö, kun laskentayksikön tietolähde on 6C-aineisto. S15-sektorin laskentakokonaisuuteen kuuluvien toimialojen tuottajatyypin on markkinaton tuottaja lukuun ottamatta toimialaluokan R alla olevaa toimialatiliä rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut (TOL 92), jonka tuottajatyypin on markkinatuottaja.

6C-aineiston muuttujat tavaroiden ja palveluiden myyntituotot ja vuokratuotot lasketaan voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen markkinatuotokseksi P11. Markkinattomien tuotteiden myynneille P131 ei ole enää vuoden 2017 jälkeen ollut lähettä perusaineistosta ja niiden taso arvioidaan toimialalle edellisen vuoden arvon perusteella.

Väliuotekäytöksi P22 lasketaan yhdistysten edustuskulut ja muut kulut kuin palkkakulut. Muista kuluista estimoidaan ja vähennetään rahoituskulujen osuus.

S15-sektorin tuotoksen ja väliuotekäytön laskennan toinen lähdeaineisto on yritysrekisteri. Yritysrekisteristä on saatavilla oikeudellisten yksiköiden tiedot toimipaikoittain. Jos S15-sektorilla olevan toimipaikan oikeudellinen yksikkö ei ole 6C-aineistossa, otetaan toimipaikka mukaan sektorin laskentaan. Tällaisia toimipaikkoja oli S15-laskennassa vuonna 2018 noin 14 000.

Yritysrekisteristä otettaville S15-toimipaikoille on olemassa valmiit luokitustiedot sekä toimipaikan palkkasumma. Niiden väliuotekäyttö ja markkinattomien tuotteiden myynnit lasketaan menetelmällisesti. Ensiksi 6C-aineistosta lasketaan väliuotekäytölle toimialakohtainen kerroin, joka on toimialan yksiköiden palkkasumman ja väliuotekäytön suhdeluku. Palkkasumma muodostuu 6C-aineiston henkilöstökuluista johdetusta palkkasummasta – josta sivukulut on poistettu – niille yksiköille, jotka ovat vain 6C-aineistossa, ja niille 6C-yksiköille, jotka löytyvät yritysrekisterissä, käytetään yritysrekisterin palkkatietoa. Väliuotekäytön toimialakertoimen perusteella yritysrekisteristä otettaville toimipaikoille muodostetaan väliuotekäytön arvo.

Prosessitaulukossa 6C-aineistosta ja yritysrekisteristä tuleva markkinatuotos ja muu väliuotekäyttö sekä muu markkinaton tuotos on kirjattu sarakkeeseen 'Administrative records' kirjaintoimialoille M-S.

Kirjaintoimialan O alla olevalle tienpidon (TOL 846) toimialalle lasketaan yksityisteiden hoidosta ja ylläpidosta johtuva tuotos ja väliuotekäyttö. Toimialan väliuotekäyttö lasketaan viemällä vanhaa sarjaa eteenpäin KHI-indeksin muutoksella. Muu markkinaton tuotos lasketaan valtion ja kuntien yksityisille ja liikenneväylille antamista avustuksista. Nämä tiedot hankitaan valtion liikekirjanpidosta ja Tilastokeskuksen kuntatilastoista. Markkinattomien tuotteiden myynnit lasketaan erotuksesta väliuotekäyttö miinus muu markkinaton tuotos. Tienpidon tuotos ja väliuotekäyttö on esitetty toimialan O sarakkeessa 'Other'.

Rahapeli- ja vedonlyöntipalveluihin (TOL 92) joudutaan tekemään erillisiä laskelmia, jotta markkinatuotos kattaisi väliuotekäytön ja palkansaajakorvaukset. Toimialalla on vain markkinatuottajia ja 6C-lähdeaineisto ei sovellu sen tuottojen laskentaan. Palkansaajakorvaukset ja väliuotekäyttö tulevat aitona tasona lähdeaineistosta ja tuotantotilin markkinatuotos lasketaan niiden päälle niin, että toimintaylijäämä ei ole negatiivinen. Rahapeli- ja vedonlyöntipalveluiden tuotos ja väliuotekäyttö on esitetty prosessitaulukossa toimialan R sarakkeessa 'Other'.

Uskonnollisten yhteisöjen toimialalla (TOL 9491) Evankelis-luterilaisten seurakuntien tiedot saadaan kirkon tuloslaskelmasta ja taseesta. Evankelis-luterilaisten seurakuntien markkinatuotokseksi lasketaan toimintatuotoista

myyntituotot, korvaukset ja vuokratuotot, markkinattomien tuotteiden myynneiksi maksutuotot ja muut toimintatuotot ja välituotekäytöksi palvelujen ostot, vuokrat, aineet, tarvikkeet ja tavarat, annetut avustukset ja muut toimintakulut. Ortodoksiseurakuntien vastaavat taloustoimet lasketaan suhteellisina osuuksina evankelisluterilaisten kirkkojen arvoista palkkasummien suhdeluvun kautta. 6C-aineistosta ja yritysrekisteristä lasketaan toimialalle vain muut uskonnolliset yhteisöt kuin evankelisluterilaiset seurakunnat ja ortodoksiseurakunnat. Valtionkirkkojen tuotos ja välituotekäyttö on esitetty prosessitaulukossa toimialan S sarakkeessa 'Other'.

S15-sektorin varastotileillä on metsätalouden toimialalla keskenkasvuisia kasvatettavia biologisia varoja, joiden taustasta enemmän metsätalouden laskennan kohdassa 3.7.1.3. Toimialalla S on arvoesineitä (antiikki ja muut taide-esineet) varastokannassa 2 miljoonan euron arvosta.

S15 sektorin tuotos omaan loppukäyttöön P12 koostuu tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan tuotoksesta. Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan keskitetty laskenta on kuvattu kohdassa 5.10.3.8.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot koostuvat muusta markkinattomasta tuotoksesta ja ostetusta markkinatuotannosta. Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot on esitetty luvussa 5.8. Palkansaajakorvaukset muodostuvat palkoista ja palkkiosta ja työnantajan sosiaaliturvamaksuista. Niiden laskenta on esitetty luvussa 4.7. Kiinteän pääoman kulumisen laskenta on esitetty luvussa 4.12.

Taulukko 40: S15-sektorin kirjaintoimialojen taloustoimet vuonna 2018, miljoonaa euroa

Toimiala	Markkinatuotos P11	Tuotos omaan loppukäyttöön P12	Markkinattomien tuotteiden myynnit P131	Muu markkinaton tuotos P132	Väiilliset rahoituspalvelut P119	Muu välituotekäyttö P22	Arvonlisäys B I GPH
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	14	27	9	26	0	22	54
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus			78	51	0	117	12
P Koulutus	407	2	65	839	4	491	818
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	1 123	11	147	702	4	751	1 228
R Taiteet, viihde ja virkistys	251		158	856	4	760	501
S Muu palvelutoiminta	498	9	337	2 779	10	1 939	1 674

3.11 Tuoteverot, mukaan lukien arvonlisävero

3.11.1 Tuoteverot pois lukien arvonlisävero

Tuoteverot (D21) koostuvat arvonlisäverosta (D211), tuontitulleista (D2121), muista tuontiveroista (D2122) sekä muista tuoteveroista (D214). Muita tuontiveroja esiintyi Suomessa vuoteen 1994 asti.

Arvonlisäverot käsitellään omana alalukunaan. **Tuontitullit** sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. **Muita tuoteveroja** ovat energiaverot, alkoholijuomaverot, auto- (ja moottoripyörä) vero, tupakkaverot, vakuutusmaksuverot, varainsiirtovero, makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero (vuodesta 2017 virvoitusjuomaverot), arpajaisvero, apteekkimaksut, varmuusvarastointimaksu, ajoneuvojen rekisteröintimaksu, öljysuojamaksu, rataverot, eräiden juomapakkausten valmistusvero, palosuojamaksu, öljyjätämaksu, muut verotulot, tuoteverojen viivästysseuraamukset, takaisin maksetut verot ja sokerimaksu. Vuonna 2017 Fintoto Oy, Raha-automaattiyhdistys (RAY) ja Veikkaus Oy yhdistyivät yhdeksi valtion omistamaksi rahapeliyhtiöksi, jonka nimeksi tuli Veikkaus Oy. Muihin tuoteveroihin lisättiin erä rahapelitoiminnan voittovarot ja kaksi aiemmin erillistä erää lakkasi.

Kertymiltään suurimmat tuoteverot vuonna 2018 olivat arvonlisävero 21,4 mrd € (käsitellään omissa alaluvuissaan tarkemmin), energiaverot 4,4 mrd €, alkoholijuomaverot 1,5 mrd €, rahapelitoiminnan voittovarot 1,1 mrd € sekä tupakkaverot 1,1 mrd €.

Euroopan Unionille tuoteveroista on vuodesta 1995 lähtien tilitetty tuonnin veroja (174 m € vuonna 2018) sekä sokerimaksu (1 m € vuonna 2018).

Kaikki tuoteverot on esitetty seuraavassa taulukossa.

Taulukko 41: Eri tuoteverojen tuotto, miljoonaa euroa.

Sektorit	ESA-koodi	Nimi	2014	2015	2016	2017	2018
S0	D21	Tuoteverot yhteensä	29 259	29 625	30 970	31 465	32 855
S.1311	D211	Arvonlisä- /Liikevaihtovero	18 948	18 974	19 694	20 404	21 364
S.212	D2121	EU:lle tilitettävät tuonnin verot	170	166	163	174	174
S.212	D214A	Sokerimaksu	1	1	1	1	1
S.1311	D214A	Alkoholijuomaverot	1 381	1 356	1 344	1 340	1 475
S.1311	D214A	Energiaverot	3 846	4 054	4 407	4 324	4 395
S.1311	D214A	Auto- (ja moottoripyörä) vero	916	882	959	972	995
S.1311	D214A	Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	257	250	255	151	154
S.1311	D214A	Tupakkaverot	788	885	983	962	1 048
S.1311	D214A	Eräiden juomapakkausten valmistusvero	14	15	15	16	15
S.1311	D214A	Öljysuojamaksu	25	24	10	8	12
S.1311	D214A	Öljyjätämaksu	3	4	4	4	4
S.1311	D214A	Tuoteverojen viivästysseuraamukset	2	3	5	1	0
S.1311	D214A	Apteekkimaksut	157	164	173	181	179
S.1313	D214A	Apteekkimaksut	1	1	1	1	1

S.1311	D214A	Takaisin maksetut tuoteverot	0	-2	0	0	0
S.1311	D214A	Varmuusvarastointimaksu	43	43	44	43	45
S.1311	D214C	Varainsiirtovero	708	783	874	776	844
S.1311	D214D	Ajoneuvojen rekisteröintimaksu	36	36	36	31	27
S.1311	D214F	Arpajaisvero	218	222	231	228	226
S.1311	D214G	Palosuojamaksu	11	11	11	11	11
S.1311	D214G	Vakuutusmaksuvero	750	777	785	768	772
S.1311	D214H	Ratavero	18	6	6	5	2
S.1311	D214J	Rahapelitoiminnan voittovarot				1 060	1 109
S.1311	D214J	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot	541	541	539		
S.1311	D214J	Raha-automaattiyhdistyksen voittovarot	422	426	427		
S.1311	D214L	Muut verotulot	3	3	3	4	2

Verojen ja maksullisten suoritteiden välillä voi tulla kyseeseen rajankäynti. Valtion suoritteiden maksullisuudesta ja maksujen suuruudesta määrätään maksuperustelaissa (21.2.1992/150). Maksuperustelain mukaan maksullisia ovat valtion viranomaisten tuottamat tavarat sekä palvelut, jotka on suoritettu tilauksesta tai muusta toimeksiannosta. Maksullisiksi määrätään myös hakemuksesta tehdyt päätökset, erilaisten käyttöoikeuksien ja muiden oikeuksien väliaikainen luovuttaminen sekä muu toiminta, jonka tuottaminen seuraa vastaanottajan toimenpiteestä. Laki ei kuitenkaan koske valtion liikelaitoksia eikä valtion rahastoja, ellei rahastoista toisin säädetä, tai virastoja ja laitoksia, joiden maksullinen toiminta oli ennen lain voimaantuloa lailla säädetty järjestettäväksi liikeperiaatteiden mukaan.

Maksuttomiksi määrätään suoritteet, joiden tuottamisen ei voida katsoa kohdistuvan suoranaisesti yksittäiseen henkilöön, yritykseen eikä muuten tarkoin rajattuun ryhmään. Maksuttomia ovat myös suoritteet, joiden tarkoituksena on toimeentulon turvaaminen sekä erilainen viranomaisten tekemä neuvonta, ohjeistus, opastus ja tiedottaminen, jos näistä aiheutuu vain vähäisiä kustannuksia.

Palvelumaksuihin luetaan mm. poliisiviranomaisen myöntämät passit ja henkilökortit sekä liikenteen turvallisuusvirasto Trafin tekemät ajokorttipäätökset. Lisäksi julkisella sektorilla on tuloja, jotka saadaan markkinattomien tuotteiden myynneistä (P131).

Oheisissa taulukoissa on esimerkkejä valtion- ja paikallishallinnon keräämistä suurimmista palvelumaksuista. Valtionhallinnolla mukaan on otettu maksuja, joilla on yhteneväisyyttä D2-taloustoimeen kuuluviin veroihin. Valtionhallinnon suurimmat P11-erät muodostuvat kuitenkin toisentyypeistä tuloista, joista mainittakoon Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin palvelutoiminnan kustannusten korvaukset valtion virastoilta ja laitoksilta (319 miljoonaa euroa vuonna 2018) tai yliopistojen myyntitulot (235 miljoonaa euroa).

Poliisihallituksen tuotot julkisoikeudellisista suoritteista koostuvat pääosin edellä mainituista passien ja henkilökorttien myöntämisistä. Liikenteen turvallisuusvirasto Trafin tuotot taas mm. myönnettyistä ajoluovista.

Ajoneuvojen rekisteröintimaksu on kuitenkin D214-taloustoimeen luettava vero. Lisäksi Trafilla on joukko valvontamaksuja eli katsastustoiminnan, lentoliikenteen ja kaupunkiraideliikenteen valvontamaksut (tuotot kohdistetaan kyseisiin valvontatehtäviin) sekä liikenneturvallisuusmaksu, jonka on tarkoitus vastata tieliikenteen turvallisuuden edistämisen kustannuksia. Näiden taloustoimeen P11 luettavien maksujen summa vuonna 2018 oli yhteensä 29 miljoonaa euroa.

Rajatapauksena voidaan pitää väylämaksua, jota Tulli kantaa aluksen tyyppin, koon, jääluokan ja käyntikertojen mukaan. Väylämaksutulot tuloutetaan valtiolle yleiskatteellisesti, mutta yksikköhinnat on mitoitettu kauppamerenkululle tarjottavien palvelujen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten kattamisen mukaan. Suurin kustannuserä on jäänmurtopalveluiden tuottaminen. Väylämaksu on luokiteltu kuuluvaksi taloustoimeen P11 ja sen suuruus vuonna 2018 oli 40 miljoonaa euroa.

Tuoteveroissa rajatapauksena voi pitää myös nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1472/1994) nojalla kannettavaa huoltovarmuusmaksua, joka tuloutetaan huoltovarmuusrahastoon. Se luetaan taloustoimeen D214 kuuluvaksi veroksi. Sen lisäksi rahastoon kertyy taloustoimeen P11 kuuluvia myyntituottoja elinkeinoelämältä, joita syntyy varastoja kierrätettäessä.

Paikallishallinnolla D2-taloustoimelle läheisiä palvelumaksuja on vähemmän. Taulukkoon otettiin kuntataloudelle kertyneet suurimmat ulkoiset myyntituotot.

Taulukko 42: Esimerkkejä sellaisista suurimmista valtionhallinnon P11 ja P131-palvelumaksuista, joilla on yhteisiä piirteitä D2-verojen kanssa. Vuosi 2018, miljoonaa euroa.

Erä	Toimiala	P11	P131
Poliisihallituksen tuotot julkisoikeudellisista suoritteista	841_842	57	
Liikenteen turvallisuusvirasto Trafín tuotot julkisoikeudellisista suoritteista	841_842	51	
Tullin keräämät väylämaksut	841_842	49	
Yhteensä		157	
S1311:n P11 yhteensä		2 090	
Ulosottomaksut	841_842		54
Maanmittauslaitoksen tuotot erillislakien mukaisista julkisoikeudellisista suoritteista kotitalouksilta	71		29
Tuomioistuintulot	841_842		9
Yhteensä			92
S1311:n P131 yhteensä			105

Taulukko 43: Kuntatalouden suurimmat ulkoiset P11- ja P131-myyntituotot vuonna 2018, miljoonaa euroa

Tehtävä	Erä	Toimiala	P11	P131
260 Erikoissairaanhoito	Myyntituotot	86	678	
253 Perusterveydenhuollon avohoito	Myyntituotot	86	183	
221 Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan asumispalvelut	Myyntituotot	87	133	
Yhteensä			994	
S1313:n P11 yhteensä			7 910	
221 Ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan asumispalvelut	Maksutuotot	87		354
260 Erikoissairaanhoito	Maksutuotot	86		348
302 Lasten päivähoito	Maksutuotot	88		275
Yhteensä				977
S1313:n P131 yhteensä				2 289

Tammikuun verokertymät edelliselle kalenterivuodelle siirtävä ajoituskorjaus tehdään alkoholijuomaveroon, energiaveroon, varainsiirtoveroon ja arpajaisveroon (arvonlisävero käsitellään omana kohtanaan myöhemmin). Tupakkaverossa huomioidaan toimijoiden varautuminen vuodesta 2016 puolivuositain tapahtuneeseen veronkorotukseen, joten suoriteperusteisuuskorjauksessa huomioidaan kuudelle kuukaudelle jaetut kassat. Muiden D21-verojen vaihtelu tai summat ovat niin pieniä, että suoriteperusteisuuskorjausta ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi.

Tärkein tietolähde on valtion tilinpäätösaineisto, joka kattaa valtion budjettitalouden kokonaan. Valtion saamat verotulot ja maksullisen toiminnan tulot voidaan erottaa toisistaan liikekirjanpidon tilijaottelua käyttäen. Liikekirjanpidossa verotulot kirjataan erillisille verotileille verolajeittain, kun taas erilaiset myyntitulot kirjataan tilikartan mukaisille maksullisen toiminnan tuottojen tileille.

Tuontitulleista saadaan tieto Tullilta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Muilla tuoteveroilla on valtion tilinpäätöksessä oma momenttinsa, lukuun ottamatta ajoneuvojen rekisteröintimaksua, josta saadaan tieto Liikenteen turvallisuusvirasto Trafista (nyk. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom) sekä sokerimaksua, josta saadaan tieto EU:n komission tietokannasta. Useimpien momenttien kaikki kirjaukset kohdistuvat liikekirjanpidon tiliryhmään ”901 muut verot ja veroluonteiset maksut”, mutta muista verotuloista (11.19.09) poimitaan muihin tuoteveroihin vain juuri tuohon tiliryhmään kuuluvat erät. Lisäksi osa verojen viivästysseuraamuksia (12.39.02) kirjataan tähän taloustoimeen. Valtion talousarviokirjanpidon ulkopuolisten rahastojen tuloista kirjataan muiksi tuoteveroiksi palosuojamaksu, varmuusvarastointimaksu ja öljysuojamaksu.

Paikallishallinnon keräämiksi muiksi tuoteveroiksi kirjataan Ahvenanmaan maakuntahallinnon keräämät tuoteverot (apteekkimaksut ja vuoteen 2006 saakka arpajaisverot).

Ajoituskorjatut kassat tuottavat nettokertymän, jossa ei ole mukana maksamatta jääviä veroja (verovelat, virheellisesti maksetut, laiminlyönnit). Osa näistä maksetaan myöhemmin ja tällä tavoin kertyvän viivästyneen verosumman oletetaan olevan tasainen.

3.11.2 Arvonlisävero

Arvonlisäveron kertymä saadaan summaamalla valtion tilinpäätöksestä arvonlisäveron kertymä (11.04.01) ja kuntien maksama palautusjärjestelmän arvonlisävero, jonka valtio palauttaa kunnille ja joka ei sisälly edellä mainittuun valtion tilinpäätöksen alv-momenttiin.

Valtion arvonlisäverokertymään (momentti 11.04.01) tehdään ajoituskorjaus, jolla kohdistetaan tammi- ja helmikuussa kertyvät arvonlisäverotulot edelliselle kalenterivuodelle.

Kuntien maksaman arvonlisäveron tietolähteenä käytetään Verohallinnolta saatavaa valtion maksaman alv-palautuksen määrää. Ennen vuotta 2002 valtio peri alv-palautuksen takaisin kunnilta, joten kuntien maksama arvonlisävero oli aito tulo valtiolle. Vuoden 2002 alusta takaisinperinnästä luovuttiin. Komission päätöksen 1999/622 mukaisesti kyseinen palautus ei ole kuitenkaan kansantalouden tilinpidossa vähennyskelpoinen. Palautus kirjataan tällöin arvonlisäveroksi ja valtiolta kunnille näytetään alv-palautusvirran suuruinen tulonsiirto (D7).

Maksamatta jäävän arvonlisäveron osalta viitataan edelliseen kappaleeseen sekä kattavuuskorjauksiin (LUKU 7).

Mini One-Stop-Shop (MOSS) -järjestelmän ja sitä 1.7.2021 seuraavan OSS-järjestelmän alv-käsittely tehdään Verohallinnon kirjanpidossa. Suomen alv:hen on kirjattu vain alv:t, joissa ostajan jäsenvaltio on Suomi. Kun myyjän jäsenvaltio on Suomi, ei alv kirjaudu Suomen alv:hen.

3.12 Tuotetukipalkkiot

Suomessa ei esiinny tuontiin liittyviä tuotetukipalkkioita (D.311) vaan ainoastaan muita tuotetukipalkkioita (D.319). Niitä maksavat Suomen valtio, eräät kunnat ja EU. Suomen valtion ja EU:n maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto. Kuntien maksamien tuotetukipalkkioiden tietolähteenä on kuntataloustilasto.

EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n ja Suomen valtion osuudet.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tuotetukipalkkiot sisältävät osan maa- ja puutarhatalouden kansallisesta tuesta ja EU-tulotuesta. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D.39, katso kappale 4.9.2). Jako eri tukiryhmiin suoritetaan Maaseutuviraston erillisen

selvityksen perusteella. Myös kirjausero maatalouden tuotetukipalkkioiden kassa- ja suoriteperusteisuuden välillä perustuu tähän aineistoon.

Tuotetukipalkkioiksi luetaan myös joukkoliikenteen palvelujen ostojen ja kehittämisen, luotsauksen hintatuki ja ajoneuvojen romutuspalkkio. Mainituilta momenteilta käsitellään tuotetukipalkkioina vain liikekirjanpidon tilille ”8230 käyttötalouden kulut elinkeinoelämälle” kirjattuja eriä. Tarvittaessa tilinpäätösaineistossa kassaperusteisesti kirjattuihin tuotetukipalkkioihin tehdään ajoituskorjauksia.

Näistä tuotetukipalkkioista EU:n maksamiksi kirjataan EU-tulotuet.

Ajoneuvojen romutuspalkkiota, joka perustui lakiin 961/2018, maksetaan yhdestä romutettavasta henkilöautosta vain kerran ja vain luonnolliselle henkilölle, eli se kohdistuu kotitalouden hankkimaan autoon. Auton ostaja sai hyvityksen ostaessaan uuden aiemmin ensirekisteröimättömän vähä- tai nollapäästöisen auton. Romutuspalkkio maksetaan siten, että auton myyntiä harjoittava jälleenmyyjä antaa ostajalle alennuksen auton myyntihinnasta. Romutuspalkkio on ehdollinen uuden auton hankinnalle, se kohdistuu tuotteeseen eikä sillä ole yksittäistä lopullista edunsaajaa.

Kuntien maksamat tuotetukipalkkiot ovat lähinnä kunnallisen joukkoliikenteen matkalippujen tariffitukea. Erä sisältää myös Ahvenanmaan maakuntahallinnon maksamia kuljetustukia yrityksille.

Taulukko 44: Maksetut tuotetukipalkkiot vuonna 2018, miljoonaa euroa

Nimi	Momentti	Arvo
Maa- ja puutarhatuotteiden kansallinen tuki	302040	257
Joukkoliikennepalvelujen ostojen ja kehittämisen	316063	55
Luotsauksen hintatuki	313051	3
Autojen romutuspalkkio	312040	7
Muut	-	1
Kirjauserot (kassa - suoriteperuste):	-	-
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki	302040	0
Muut kansalliset tuet (eri momenteilta)	-	0
Kirjauserot yhteensä	-	0
VALTIO: TUOTETUET YHTEENSÄ	-	323
KUNNAT: JOUKKOLIIKENTEEN TUKI	-	274
ULKOMAAT: CAP-tuet (pl. kesannointi)	-	104
TUOTETUET YHTEENSÄ	-	701

LUKU 4 TULOLÄHESTYMISTAPA

4.0 Bruttokansantuote tulolähestymistavan mukaan

Vuositalinpidon laadintaa ja organisaatiota on kuvattu tarkemmin kappaleessa 1.1. Tuotoslähestymistavan laskenta on integroitu muuhun laskentaan, eikä sitä voida organisatorisesti erottaa tulo- ja kysyntälähestymistavoista. Tilinpidon laskenta on organisoitu sektoreittain taloustoimittaisiin tehtäväkokonaisuuksiin, joista eri tiimit tai laskentaryhmät vastaavat. Yksi tiimi vastaa esimerkiksi yrityssektorin tuotoksen ja välituotekäytön laskennasta, toinen rahoitus- ja vakuutuslaitosten, kolmas julkisyhteisöjen vastaavien erien laskennasta.

Oheisessa taulukossa on kuvattu Suomen bruttokansantuote jaettuna tuloeriin. Palkansaajakorvaukset ovat puolet Suomen bruttokansantuotteesta. Bruttotoimintaylijäämä edustaa noin 40 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Taulukko 45: Bruttokansantuote tulojen kautta vuonna 2018

Talustoimi	milj. €	%
1 Palkat ja palkkiot	90 067	38,6
2 Työnantajan sosiaaliturvamaksut	18 566	8,0
3 Toimintaylijäämä / sekatulo	51 590	22,1
4 Tuotannon ja tuonnin verot	33 251	14,2
5 Tukipalkkiot	3 353	1,4
6 Kiinteän pääoman kuluminen	43 347	18,6
7 Bruttokansantuote markkinahintaan (1+2+3+4-5+6)	233 468	100,0

Taulukko 46: Bruttokansantulo tulolähestymistavan mukaan toimialoittain, tilastovuosi 2018

Toimiala	1 Palkansaaja-korvaukset	2 Muut tuotantoverot	3 Muut tuotantonuki-palkkiot	4 Toimintaylijäämä +sekatulo, brutto	5 Tuoteverot	6 Tuotetukipalkkiot	BKT (1+2-3+4+5-6)
Kaikki yhteensä	108 633	396	2 652	94 937	32 855	701	233 468
ALKUT Alkutuotanto	952	11	1 552	6 161			
JALOST Jalostus	28 578	186	483	27 741			
PALV Palvelut	79 103	199	617	61 035			
A Maa-, metsä- ja kalatalous	952	11	1 552	6 161			
B Kaivostoiminta ja louhinta	340	2	6	655			
C Tehdasteollisuus	17 323	30	402	17 121			
D Energiahuolto	822	103	25	3 240			
E Vesi- ja jätehuolto	616	8	5	1 225			
F Rakentaminen	9 477	43	45	5 500			
G Kauppa	11 167	42	75	6 909			

H Liikenne	5 876	57	101	3 523		
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	2 568	3	22	1 107		
J Informaatio ja viestintä	6 661	4	86	5 272		
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 923	52		3 550		
L Kiinteistöalan toiminta	1 101	3	57	24 768		
...siitä Asuntojen hallinta				16 700		
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	7 191	7	122	3 448		
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	5 587	17	33	1 958		
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	7 796	4		3 557		
P Koulutus	7 779	3	38	2 437		
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	16 382	4	25	2 471		
R Taiteet, viihde ja virkistys	1 713	1	29	827		
S Muu palvelutoiminta	2 105	2	29	1 128		
T Kotitalouspalvelut	254			80		

Taulukko 47: Bruttokansantuote tulolähestymistavan mukaan sektoreittain, tilastovuosi 2018

Sektorit	Palkansaaja- korvaukset	Muut tuotantoverot	Muut tuotantotuki- palkkiot	Toimintaylijäämä +sekatalo, brutto	Tuoteverot	Tuotetukipalkkiot	BKT
S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	108 633	396	2 652	94 937	32 855	701	233 468
S11 Yritykset	71 458	334	1 218	54 446			
S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2 923	52		3 574			
S13 Julkisyhteisöt	28 942	5		8 228			
S14 Kotitaloudet	1 433	5	1 434	28 019			
S15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3 877			670			

4.1 Viitekehys

Tulolähestymistavalla tarkoitetaan bruttokansantuotteen laskemista summaamalla yhteen bruttokansantuotteen eri tulokomponentit. Ne ovat palkansaajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä (ml. kiinteän pääoman kuluminen) sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot.

Suomen kansantalouden tilinpidossa ei bruttokansantuotetta lasketa tulolähestymistavalla, koska bruttotoimintaylijäämästä ei ole olemassa tarpeeksi luotettavaa itsenäistä estimaattia. Niinpä bruttotoimintaylijäämä lasketaan markkinatuotannossa residuaalina, kun bruttoarvonlisäyksestä vähennetään muut tulokomponentit.

Tässä luvussa esitellään bruttokansantuotteen eri tulokomponenttien laskenta. Ne lasketaan samalla sektori, toimiala- ja tuottajatyypipilokuksella kuin bruttoarvonlisäys tuotoslähestymistavassa

4.2 Rajatapaukset

Toimintaylijäämästä/sekatulosta ei tehdä itsenäistä estimaattia, vaan se saadaan residuaalina (arvonlisäys *miinus* palkansaajakorvaukset *miinus* muut tuotantoverot *plus* muut tuotantotukipalkkiot).

Luontoismuotoiset etuudet sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin eli välituotekäyttöön sekä palkkoihin. Ne vähennetään välituotekäytöstä samansuuruisina kuin ne on kirjattu palkkoihin, sillä muuten ne tulisivat lasketuiksi kahteen kertaan.

Käytännössä osa näistä kuluista on investointeja (esim. työnantaja on ostanut tai rahoitusliisannut auton tai asunnon). Pidämme ne edelleen työnantajan investointeina ja kiinteän pääoman kulumisena, koska sitä ne ovat. Jotta kaksinkertaiset kulut (palkkaa ja kulumista) eivät vääristäisi toimintaylijäämää, lisäämme kulumista vastaavan osuuden markkinatuotokseen sivutuotannoksi (tuote: autojen vuokraus).

Jos kyseessä on työnantajan oman tuotantoprosessin tuloksena syntynyt, ilmaiseksi tai alennuksella saatu tuote (esim. liikenteessä ilmainen matka tai tehtaan oma tuote), luontoisedun arvo lisätään toimialan markkinatuotokseen, jos se ei jo sisälly siihen, jotta toimintaylijäämä ei palkkojen lisäyksen takia vääristy.

Markkinattomien tuottajien tapauksessa tuotos yhteensä ei muutu (tuotos on välituotekäyttö plus arvonlisäys), mutta luontoisedut pitää kirjata markkinatuotokseen, jotta ne eivät sisältyisi julkisiin kulutusmenoihin (koska ne sisältyvät yksityisiin kulutusmenoihin).

Työmatkoista maksetut päivärahat käsitellään kokonaisuudessaan yritysten välituotekäyttönä. Ne eivät sisällä ruokaan ja juomaan käytettyjä maksuja, jotka ovat osa palkansaajakorvauksia. Nämä tiedot ovat eriteltyinä lähdetiedoissa.

Tarkemmin palkkoihin liittyviä rajatapauksia on käsitelty kappaleessa 4.7. sekä toimintaylijäämän ja välituotekäytön osalta kappaleissa 3.7–3.10 tuotoslähestymistavan yhteydessä.

Taulukko 48: Luontoismuotoiset etuudet (vain sektorilla S11), miljoonaa euroa vuonna 2018

Toimiala	arvo
Toimialat yhteensä	809
A Maa-, metsä- ja kalatalous	1
B Kaivostoiminta ja louhinta	3
C Tehdasteollisuus	160
D Energiahuolto	6
E Vesi- ja jätehuolto	3
F Rakentaminen	15
G Kauppa	222
H Liikenne	44
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	18
J Informaatio ja viestintä	108
L Kiinteistöalan toiminta	22

M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	110
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	38
P Koulutus	3
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	41
R Taiteet, viihde ja virkistys	9
S Muu palvelutoiminta	6

4.3 Arvottaminen

Taloustoimet kirjataan suoriteperusteisina. Maksetut palkat ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksut kirjataan sille ajanjaksolle, jolloin työ tehdään ja syntyy velvoite palkansaajakorvausten maksamiseen. Työsuhdeoptio- ja osakepalkkiotulot taas kirjataan silloin, kun optio lunastetaan, koska vasta silloin se näkyy verottajan aineistossa, joka tässä kohtaa on lähteenä.

Myös luontoismuotoiset etuudet saadaan suoraan verottajan aineistosta. Verotietojen ja tukipalkkioiden suoriteperusteisuuden varmistaminen kuvataan tarkemmin luvuissa 4.8 ja 4.9.

4.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin on kuvattu luvussa 3.4.

4.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit

Palkansaajakorvaukset arvioidaan Suomen kansantalouden tilinpidossa pääosin toimialoilla suoralla estimointimenetelmällä eli käytettävissä on kokonaisaineisto. Tällaisia kokonaisaineistoja ovat mm. verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto (korvattu tulorekisterillä vuonna 2020), rakennetilasto, yritys- ja toimipaikkarekisteri, kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto, pankkitilasto (Virati) ja vakuutusyhtiötilasto (Fiva).

Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut toimialoittain ja maksulajeittain lasketaan yleensä ns. maksuprosenttimenetelmällä, jota voidaan pitää epäsuorana menetelmänä, mutta sosiaalivakuutusmaksut yhteensä lasketaan suoralla menetelmällä. Yksityiskohtaisemmin suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit palkansaajakorvausten osalta on kuvattu kappaleessa 4.7.

Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallilla, mikä on epäsuora menetelmä.

Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan kokonaisaineistoista eli laskentamenetelmä on suora.

	Basis for NA Figures											Other	Total (sources)
	Surveys & Censuses	Administrative Records	Combined Data	Extrapolation and Models									
				Benchmark extrapolations	Commodity Flow Model	CPC(PIM)	Dwellings - stratification method	FISIM	Insurance	Other E&M			
GDP INCOME APPROACH													
Compensation of employees	2592	4809	80351	0	0	0	0	0	0	12510	12510	8030	108292
Non-Financial Corporations	0	193	53330	0	0	0	0	0	0	11293	11293	6875	71891
Financial Corporations	0	0	2423	0	0	0	0	0	0	486	486	49	2964
General Government	2592	4522	21168	0	0	0	0	0	0	49	49	389	22146
Households	0	58	309	0	0	0	0	0	0	149	149	579	1095
NFRSH	0	0	3121	0	0	0	0	0	0	534	534	138	3783
Gross operating surplus (1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Non-Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
General Government	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Households	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NFRSH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mixed income	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Taxes on production and imports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33251	33251
Subsidies	0	3069	796	0	0	0	0	0	0	0	0	472	4337
Gross domestic product	2592	1740	79555	0	0	0	0	0	0	12510	12510	40809	137206

Kuva 10: Lähteiden ja estimointimenetelmien käyttö tulolähestymistavassa prosessitaulukoiden mukaisesti

4.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

4.6.1 Palkat ja palkkiot

Palkat ja palkkiot saadaan Suomessa tilastoitua hyvin kattavasti eri hallinnollisista rekistereistä. Pääasiallisena tietolähteenä aiemmin ollut verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto korvattiin kansallisella Tulorekisterillä vuonna 2020.

Tulorekisteri on kansallinen sähköinen tietokanta. Se sisältää kattavat tiedot palkoista ja ansiotuloista yksilötasolla, kuten myös verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto. Tiedon tuottajat ilmoittavat tiedot ansiotuloista tulorekisteriin reaaliaikaisesti ja maksukohtaisesti.

Kansantalouden tilinpidon mukaisen tilastoinnin näkökulmasta haasteena on lähinnä palkat ja palkkiot, joista ei makseta veroa ja joita ei näin ollen löydy hallinnollisista rekistereistä. Tällaisia ovat ns. harmaat palkat ja työnantajan tarjoamat verottomat etuudet, mitkä tulisi laskea mukaan Kansantalouden tilinpidon mukaisiin palkkoihin ja palkkioihin. Harmaat palkat on estimoitu mukaan tietyille toimialoille, joilla harmaata taloutta on arvioitu esiintyvän. Kunkin toimialan harmaat palkat on saatu kertomalla toimialan palkat harmaan talouden laajuutta arvioivalla prosentilla. Verottomille etuuksille ei ole kunnollista tietolähdettä, joten näitä ei arvioida mukaan ollenkaan.

Suomen lain mukaan palvelurahat eli tipit ovat verotettavaa ansiotuloa. Näin ollen tippien tulisi näkyä verottajan vuosi-ilmoitusaineistossa, johon palkkojen laskenta tilinpidossa perustuu. Tietty määrä tippettä on arvioitu myös osaksi harmaan talouden palkkasummaa, sillä kaikkia tippettä ei ilmoiteta verottajalle.

4.6.2 Bruttotoimintaylijäämä ja sekatalo

Lisäykset yrityksen tuloon ovat verohallinnon verotarkastusviraston yksi tärkeimmistä tiedoista kansantalouden tilinpidon kannalta. Salatut tulot pienentävät tuotosta ja sitä kautta arvonlisäystä ja bruttotoimintaylijäämää/sekataloa.

Vuonna 2013 käynnistyi ”Verovajeen arviointimenetelmien kehittäminen” -työryhmä, joka toimitti loppuraporttinsa vuonna 2014. Osana työtään ryhmä pyrki arvioimaan arvonlisäverovajetta toimialoitain. Näitä tuloksia hyödynnettiin soveltuvin osin myös kansantalouden tilinpidossa.

Osa harmaan talouden tuloista sisältyy kotitalouksien saamaan sekataloon (katso kohta 4.11).

	Conceptual					Adjustments							Total exhaustiveness	Balancing	Total (adjustments)
	Data validation	Allocation of FISIM	Allocation of insurance	Other conceptual	Total conceptual	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7			
GDP INCOME APPROACH															
Compensation of employees	-140	0	0	-31	-31	0	0	0	0	0	1291	23	1314	-802	341
Non-Financial Corporations	13	0	0	-208	-208	0	0	0	0	0	859	-59	808	-1551	-233
Financial Corporations	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-4	-41
General Government	80	0	0	83	83	0	0	0	0	0	0	29	29	1	193
Households	1163	0	0	92	92	0	0	0	0	0	431	0	431	4	338
NFSH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	44	44	40	84
Gross operating surplus (1)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	83619	83619
Non-Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	54445	54445
Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3075	3075
General Government	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6528	6528
Households	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16701	16701
NFSH	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	670	670
Mixed income	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11318	11318
Taxes on production and imports	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Subsidies	-322	0	0	-162	-162	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-384
Gross domestic product	682	0	0	131	131	0	0	0	0	0	1291	23	1314	94135	96262

Kuva 11: Tulolähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti

4.7 Palkansaajakorvaukset

Taulukko 49: Palkansaajakorvaukset (D1K) alarittäin, vuosittain, miljoonaa euroa

Talustoimi	2014	2015	2016	2017	2018
D1K Palkansaajakorvaukset	100 938	102 084	103 757	104 558	108 633
D11K Palkat ja palkkiot	82 054	82 861	84 053	86 073	90 067
D111K Työsuhdeoptiotulot ja osakepalkkiot	140	170	184	312	199
D112K Muut palkat ja palkkiot kuin työsuhdeoptiotulot	81 914	82 691	83 869	85 761	89 868
D12K Työnantajan sosiaaliturvamaksut	18 884	19 223	19 704	18 485	18 566
D121K Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	18 884	19 223	19 704	18 485	18 566
D122K Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut	-	-	-	-	-

4.7.1 Palkat ja palkkiot

Palkkojen ja palkkioiden lähteet vaihtelevat tilinpidossa sektoreittain ja toimialoitain. Suurimpaan osaan toimialoista ja sektoreista voidaan käyttää lähteenä yritysrekisteriä, mutta sektorille S13 on katsottu olevan kattavampia lähteitä. Sektorien S11, S12, S14 ja S15 laskennassa yritysrekisteri on pääasiallinen palkkatiedon lähde lukuun ottamatta alkutuotannon ja rakentamisen toimialoja (toimialat A, 412+432_439, 68201). Lisäksi kuntien liikelaitosten palkat lasketaan sektorille S11 kuntien taloustilastosta, joten kuntien liikelaitosten tietoja ei poimita yritysrekisteristä kaksinkertaisen laskennan välttämiseksi. Sektorille S11 tulee täydentäviä tietoja kunnilta, kuntayhtymiltä, kuntien liikelaitoksilta, kuntayhtymien liikelaitoksilta ja liikelaitoskuntayhtymiltä.

Alkutuotannon palkkalaskennasta kerrotaan tarkemmin luvussa 3.7.1 ja rakentamisen laskennasta luvuissa 3.7.3 ja 3.7.4. Sektorin S12 palkkalaskennasta kerrotaan luvussa 3.8 ja sektorin S13 luvussa 3.9.

Pääasiallisena tietolähteenä pitkään ollut verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto korvattiin kansallisella Tulorekisterillä vuonna 2020 ja sen avulla on laskettu suurin osa palkoista ja palkkioista tilastovuodesta 2019 alkaen. Tulorekisteri on kansallinen sähköinen tietokanta. Se sisältää kattavat tiedot palkoista ja luontoisetuuksista yksilötasolla, mutta vielä tarkemmalla tasolla kuin verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto. Tiedon tuottajat ilmoittavat tiedot ansiotuloista tulorekisteriin reaaliaikaisesti ja maksukohtaisesti.

Taulukko 50: D112 lähteet sektoreittain

Lähde	S11	S121	S1221	S1222	S1223	S123	S124	S125	S126	S127	S128	S129	S1311	S1313	S13141	S13149	S14	S15
Rakennetilasto														x				
Kuntataloustilasto														x				
Kuntaliiton tilinpäätös + Kunnallinen työmarkkinalaitos														x				
Ahvenanmaan maakuntahallinnon tilinpäätös														x				
Kunta-aineiston koneelliset korjaukset														x				
Valtion liikekirjanpito													x					
Yritysrekisteri	x		x	x				x	x	x					x		x	x
Market/Non-market projektin tulokset, yksiköiden tilinpäätöskertomukset ja YTY-tilinpäätösaineisto													x	x				
Yleisradion ja VTT:n aineistot													x					
Tilinpäätösaineistot, Kelan kirjanpitoaineisto																x		
FIVAn vakuutusraportointi											x					x		
Muu lähde	x	x										x		x			x	x
Käsitteelliset muutokset	x																x	
Aineiston virheiden korjaus	x																	
Harmaa talous	x																x	

Yritysrekisterin pääasiallinen palkkojen ja palkkioiden tietolähde tilastovuonna 2018 on verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto. Kyseinen aineisto on kattava valtakunnallinen kokonaisaineisto, missä yritykset ja muut suoritusmaksajat ilmoittavat maksetuista palkoista ja palkkioista. Aineisto sisältää myös maksetut veronalaiset luontaisedut sekä työsuhdeoptiot ja osakepalkkiot. Palkkatiedot on summattu yritysrekisteriin yritystasolle. Niiden jako toimipaikoille tapahtuu yritysrekisterissä toimipaikkojen henkilötyövuosimäärän perusteella.

Vuosi-ilmoitusaineistosta saadaan suurin osa yrityssektorin palkkasummasta. Vuosi-ilmoitus aineistosta lasketut palkat ja palkkiot on muodostettu vastaamaan mahdollisimman hyvin kansantalouden tilinpidon ESA 2010 -manuaalin mukaisia määritelmiä §4.03 ja §4.05. Muodostussäännöt tarkistetaan vuosittain.

ESA 2010 §4.07:n mukaisesti määritellyt palkkoihin ja palkkioihin sisällyttämättömät erät on yritetty jättää pois palkoista ja palkkioista mahdollisuuksien mukaan. Palkkoihin ja palkkioihin lasketaan kuitenkin mukaan niiden palkkojen ja palkkioiden määrät, joita työnantajat

tilapäisesti maksavat palkansaajilleen sairauden, äitiysloman, työvamman, työkyvyttömyyden jne. aikana. Näitä palkkoja ja palkkioita ei saada eroteltua verohallinnon vuosi-ilmoitusaineistosta.

Palkkoihin ja palkkioihin poimitaan verohallinnon vuosi-ilmoitusaineistosta mukaan seuraavat palkkaerät: palkka päätoimesta, palkka sivutoimesta, merityötulo, yrittäjän merityötulo, ns. 6 kuukauden säännön alainen vakuutuspalkka, sijaismaksajan maksama palkka ja palkkaturva, sijaismaksajan maksama 6 kk:n säännön alainen palkka, yrittäjän palkka päätoimesta, urheilijarahastosta maksettava palkka, kunnallisen perhepäivähoitajan palkka, yrittäjän 6 kk:n säännön alainen palkka, työkorvaus, urheilijan palkkio, muu veronalaista ansiotuloa oleva suoritus sekä työnantajan (kiinteä toimipaikka Suomessa) maksama palkka työntekijälle, joka ei ole Suomessa vakuutettu siltä osin kuin ne on kirjattu kohtiin rahapalkka, asuntolainan korkoedun määrä, luottamushenkilömaksu tai palkaksi katsottu määrä työsuhdematkalipun arvosta. Luontoiseduista palkkoihin ja palkkioihin sisällytetään autoetu, asuntoetu, ravintoetu, puhelinetu ja ateriakorvaus.

Sektoreille S11 ja S14 palkkoihin ja palkkioihin arvioidaan mukaan harmaan talouden johdosta syntyviä palkkatuloja. Nämä on tuotettu asiantuntija-arviona eri toimialoille, joilla harmaata taloutta on arvioitu esiintyvän.

Taulukko 51: Palkat ja palkkiot D11 (sis. myös optiot ja osakepalkkiot sekä luontoismuotoiset etuudet), toimialoittain ja sektoreittain 2018, miljoonaa euroa

	S1	S11	S12	...S121	...S122	...S125	...S126	...S127	...S128	S13	...S1311	...S1313	...S1314	S14	S15
Yht.	90 067	59 839	2 423	39	1 213	116	555	52	448	23 390	5 757	17 090	543	1 253	3 162
A	775	507								7		7		261	0
B	283	283												0	
C	14 514	14 505												9	
D	687	687												0	
E	515	509								6		6		0	
F	7 920	7 234								153		153		533	
G	9 375	9 346												29	
H	4 892	4 681								87	24	63		124	
I	2 179	2 105								55	12	43		19	
J	5 578	5 324								253	179	74		1	
K	2 423		2 423	39	1 213	116	555	52	448						
L	930	899								28	26	2		3	
M	6 051	5 397								612	580	32		15	27
N	4 673	4 327								332	141	191		14	
O	6 383									6 383	3 290	2 550	543		
P	6 386	251								5 490	1 421	4 069		2	643
Q	13 177	2 773								9 460	61	9 399		16	928
R	1401	524								495	23	472		4	378

S	1 716	487								29		29		14	1 186
T	209													209	

Työsuhteet ja osakepalkkiot sisältyvät kansantalouden tilinpidon palkkasummaan ja nekin saadaan verottajan vuosi-ilmoitusaineistosta. Näitä ei jaeta toimipaikoille, vaan optiot menevät sille toimialalle, jolle yritys on luokiteltu. Vain sektoreilla S11 ja S12 on optio- ja osakepalkkiotuloja.

Taulukko 52: Optiot ja osakepalkkiot (D111) sektoreittain ja toimialoittain 2018, miljoonaa euroa

Toimiala	S1 Koko kansantalous	...S11 Yritykset	...S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset
Toimialat yhteensä	199	193	6
C Tehdasteollisuus	87	87	-
D Energiahuolto	1	1	-
F Rakentaminen	3	3	-
G Kauppa	11	11	-
H Liikenne	5	5	-
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	0	0	-
J Informaatio ja viestintä	70	70	-
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	6	-	6
L Kiinteistöalan toiminta	1	1	-
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	13	13	-
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	2	2	-

Palkkasumman kehitystä tarkastellaan aina suhteessa työllisyys- ja työtuntikehitykseen sekä suhteessa muihin palkka- ja työllisyystilastoihin. Esimerkiksi keskipalkanmuutosten vuodentakaiseen kullakin toimialalla tulisi pysyä positiivisena ja kohtuullisen pienenä, ellei toimialalla ole tapahtunut jotain poikkeavaa. Koska verottajalta saatavia palkkatietoja voidaan pitää erityisen luotettavina, on todennäköisempää, että ristiriitatilanteessa korjataan ensisijaisesti työllisyystietoja (työllisten lukumäärää tai työtunteja) palkkasumman sijaan.

Palkkojen muutos asettaa ”normaalioloissa” kehyksen työllisten ja työtuntien muutokselle (esim. mikäli suoranaista palkanalennuksista ei ole sovittu, ei työtuntien tai työllisten tulisi kasvaa palkkoja enempää). Toisaalta toimialan palkansaajarakenteen muutokset voivat joissain tapauksissa heilauttaa keskipalkanmuutoksen perustellusti miinukselle (tai reilusti plussalle). Myös yksittäisten suurten yritysten sektori- tai toimialaluokan muuttuminen voi joissain tapauksissa johtaa suuriinkin perusteltuihin vuosimuutoksiin sektori- tai toimialatasolla.

Työvoimatutkimus ja Anxietasoindeksi ovat pääasiallisia käytössä olevia vertailutiedonlähteitä. Näistä kerrotaan tarkemmin luvuissa 10.2.2 ja 10.2.3.

Tilastointivuodesta 2019 lähtien palkkojen ja palkkioiden pääasiallisena tietolähteenä on kansallinen Tulorekisteri, joka korvasi Verohallinnon palkkojen ja palkkioiden pääasiallisena lähteenä olleen vuosi-ilmoitusaineiston vuonna 2020. Tulorekisteristä kerrotaan tarkemmin luvussa 10.2.4.

4.7.2 Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut

Työnantajan sosiaaliturvamaksut D.12 sisältävät Suomessa vain todelliset sosiaaliturvamaksut D.121. Laskennallisia sosiaaliturvamaksuja D.122 ei tilastoida, koska Suomen sosiaalivakuutusjärjestelmään ei enää kuulu sellaisia muiden sosiaalivakuutuksien vastineita, joita työnantajat maksavat suoraan työntekijöilleen tai entisille työntekijöilleen ilman vakuutuslaitosta tai itsenäistä eläkerahastoa. Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksut D.122 tilastoitiin aiemmin aina vuoteen 2000 asti. Kyseiset laskennalliset sosiaaliturvamaksut kohdistuivat ainoastaan paikallishallinnolle S1313, koska kunnat maksoivat ainakin joidenkin työntekijöidensä eläkkeet suoraan työntekijöille.

Sosiaaliturvamaksujen laskentaa varten tuotetaan ensin sektori-/toimialakohtaiset maksuprosentit työnantajan todellisten sosiaaliturvamaksujen alaerien laskemiseksi. Maksuprosenteilla viitataan siihen, kuinka monta prosenttia kyseessä oleva sosiaaliturvamaksu on palkasta. Myöhemmässä vaiheessa prosenteilla kerrotaan toimiala- ja sektorikohtaisia palkkatietoja, jolloin saadaan euromääräiset sosiaaliturvamaksut. Lopuksi nämä tasapainotetaan sektoritileiltä saataviin kertymiin eli sosiaaliturvarahastoille ja vakuutuslaitoksille maksettuihin kokonaissummiin. Sektorin S13 ja joidenkin yksittäisten toimialojen sosiaaliturvamaksujen D.12 ja sen alaerien laskenta pohjautuu paremmiksi katsottuihin tietolähteisiin, mutta nämäkin tasapainotetaan lopulta sektoritileiltä saataviin kertymiin.

D12111 työeläkevakuutusmaksut lasketaan käyttäen toimialoittaista kaksinumerotason työeläkemaksuprosentti-taulukkoa, joka on saatavilla Eläketurvakeskuksesta. Puuttuville toimialoille käytetään kaikkien toimialojen keskiarvoa.

D12121 työnantajan maksamat KELA-maksut lasketaan S11:lle käyttäen kausiveroaineistosta laskettuja toimialakohtaisia prosentteja. Aineistosta saadaan yrityksen palkkasumma ja maksettujen KELA-maksujen määrä. Muilla sektoreilla käytetään vakioitua maksuprosenttia, joka löytyy mm. Sosiaali- ja terveysministeriön nettisivuilta.

D12122 lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut lasketaan Tapaturmavakuutuslaitoksen liitosta saatavan toimialoittaisen taulukon mukaan. Taulukko sisältää toimialoittaiset maksettujen tapaturmavakuutusmaksujen määrät ja nämä jaetaan tilinpidon palkkasummilla.

D12123 työttömyysvakuutusmaksuprosentit saadaan käyttäen Sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta saatuja prosentteja työnantajan maksaman palkkasumman mukaan. Vuonna 2018 raja oli 2 083 500 euroa ja prosentit

0,65 (kun yrityksen maksama palkkasumma jää em. euromääräisen rajan alle) ja 2,6 (kun yrityksen maksama palkkasumma ylittää euromääräisen rajan).

D12124 ryhmähenkivakuutusmaksu lasketaan keskimääräisen prosentin mukaan (vuonna 2018 ryhmähenkivakuutusmaksu oli keskimäärin 0,07 prosenttia palkkasummasta).

Kaikki maksulajit tasapainotetaan sektoritileiltä saatuihin kertymiin. Tasapainotuksen vaikutus nähdään seuraavasta taulukosta Taulukko 53. Kertymän laskenta selitetään omassa kappaleessaan. Pyöritysero viedään sektorille S11 viidelle suurimmalle toimialalle (palkkasumman suhteen suurimmat toimialat).

D12112 työnantajan vapaaehtoiset eläkemaksut ja D12125 vapaaehtoiset muut sosiaaliturvamaksut lasketaan sektoritilien ja tuotantotilien erotuksena. Erotus jaetaan tuotantotileille niiden palkkojen ja palkkioiden suuruusluokan mukaan. Pyöritysero viedään tukkukaupan toimialalle.

Taulukko 53: D12 Työnantajan sosiaaliturvamaksut lähteittäin 2018, miljoonaa euroa

Sektori	Prosentteilla palkasta	Muut lähteet	Tasapainotus kertymiin	Lopputulos
S11	11 293	1 177	-851	11 619
S12	486	10	4	500
S13	48	5 503	1	5 552
S14	149	27	4	180
S15	534	169	12	715
YHT	12 510	6 894	-830	18 566

Taulukko 54: Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut sektoreittain 2018, miljoonaa euroa

	S1 Koko kansantalous	...S11 Yritykset	...S12 Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	...S13 Julkisyhteisöt	...S14 Kotitaloudet	...S15 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt
D12K Työnantajan sosiaaliturvamaksut	18 566	11 619	500	5 552	180	715
.D121K Työnantajan todelliset sosiaaliturvamaksut	18 566	11 619	500	5 552	180	715
...D1211K Työnantajan todelliset eläkemaksut	15 671	9 692	425	4 784	145	625
.....D12111K Työnantajan todelliset pakolliset eläkemaksut	15 392	9 434	421	4 783	141	613
.....D12112K Työnantajan todelliset vapaaehtoiset eläkemaksut	279	258	4	1	4	12
...D1212K Työnantajan todelliset muut maksut kuin eläkemaksut	2 895	1 927	75	768	35	90
.....D12121K Työnantajan KELA-maksut	748	502	21	191	7	27
.....D12122K Lakisääteiset tapaturmavakuutusmaksut	597	428	5	125	20	19
.....D12123K Työttömyysvakuutusmaksut	1 493	952	48	445	8	40

.....D12124K Ryhmähenkivakuutusmaksut	46	34	1	7	0	4
.....D12125K Vapaaehtoiset sosiaaliturvamaksut pl. eläkemaksut	11	11	0	0	0	0
.D122K Työnantajan laskennalliset sosiaaliturvamaksu	-	-	-	-	-	-

4.8 Tuotannon ja tuonnin verot

Taulukko 55: Tuotannon ja tuonnin verot alarittäin, vuosittain, miljoonaa euroa

Taloustoimi	2014	2015	2016	2017	2018
D2 Tuotannon ja tuonnin verot	29 727	29 913	31 360	31 861	33 251
...D21 Tuoteverot	29 259	29 625	30 970	31 465	32 855
...D29 Muut tuotantoverot	468	288	390	396	396

4.8.1 Tuoteverot

Katso kappale 3.11.

4.8.2 Muut tuotanto- ja tuontiverot

Muut tuotantoverot (D29) eroavat tuoteveroista (D21) siten, että ne eivät ole sidoksissa tuotannon määrään. Merkittävimmät muut tuotantoverot Suomessa ovat tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista maksettu ajoneuvovero, tulot päästöoikeuksien huutokaupasta sekä luottolaitoksilta kerättävä EU:n vakaumaksu (katso taulukko). Tuontiveroja ei ole ollut vuoden 1994 jälkeen.

Taulukko 56: Muiden tuotantoverojen kertymä vuonna 2018, miljoonaa euroa

Vero	Kertymä
Markkinatuottajien osuus ajoneuvoverosta	211
Tulot päästöoikeuksien huutokaupasta	113
EU:n vakaumaksu	55
Ydinenergiatutkimusmaksu	12
Jätevero	7
Muiden tuotantoverojen viivästysseuraamukset	2
Pankkivero	-4
Yhteensä	396

EU:lle tilitettävää vakaumaksua lukuun ottamatta tuotantoverot ovat valtionhallinnon tuloa. Tiedot verokertymistä ovat pääosin peräisin valtion tilinpäätöksestä. Ydinenergiatutkimusmaksun osuus saadaan Ydinjätehuoltorahastosta. Tulos päästöoikeuksien huutokaupoista kohdennetaan tilastovuoden kertymäksi Energiaviraston aineiston avulla. Tulot päästöoikeuksien huutokaupoista on kirjattu maksajatoimialoille 081, 192, 241, 351 ja 51. Jäteveroa maksavat jätteenkäsittelylaitokset (toimiala 382), jotka kuuluvat pääosin yrityssektoriin ja vähäisessä määrin

paikallishallintosektoriin. Ydinenergiatutkimusmaksua maksavat ydinvoimalat (toimiala 351).

Ajoneuvoveron osalta valtion tilinpäätöksestä saadaan kokonaissumma, joka vuonna 2018 oli 1 194 miljoonaa euroa. Veroa peritään vuosittain sekä tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista että kotitalouksien kulutuksessa käyttämistä. Tuotannossa käytetyistä ajoneuvoista maksettu ajoneuvovero (D29) saadaan yhdistämällä ajoneuvorekisterin tiedot ajoneuvojen omistajista yritysrekisterin tietoihin, jolloin pystytään erottamaan kotitalouksien ja eri toimialojen sekä sektorien maksamat ajoneuvoverot. Yhdistely tehdään ympäristöverotilastossa toimialoittaisten tietojen laatimista varten. Kotitalouksilta peritty ajoneuvovero kuuluu muihin välittömiin veroihin (D59).

Pankkivero oli vuosina 2013–2015 kerätty väliaikainen vero, joka on päättymisensä jälkeen tuottanut jonkin verran hyvitystä talletuspankeille (toimiala 64).

Vuonna 2019 D29-veroihin lisättiin talletussuojamaksu. Talletussuojarahasto on vuodesta 2015 kuulunut valtionhallintoon, mutta vanha rahasto kattoi maksut vuoteen 2019 saakka. Talletussuojamaksut eivät palvele vain pankkisektoria vaan koko yhteisöä, eikä yksittäisen pankin maksu ole sidoksissa sen aiheuttamaan riskiin.

Ydinenergiatutkimusmaksu kattaa ydinturvallisuustutkimuksen ja ydinjätehuollon tutkimusmaksun. Ne ovat osa valtion Ydinjätehuoltorahastoa, johon kuuluu kolmantena osana Varautumisrahasto. Siihen jätehuoltovelvollisilta kerättyjä pääomia ei lueta veroksi. Yhtiöillä on halutessaan oikeus lainata takaisin turvaavaa vakuutta vastaan 75 % rahasto-osuudestaan.

Muista tuotanto- ja tuontiveroista ainoastaan tuloille päästöoikeuksien huutokaupoista tehdään suoriteperusteisuuskorjaus. Vuoden 2018 suorite on saatu summaamalla Energiaviraston aineistosta huutokauppatulot 1.4.2017-31.3.2018.

Kertymissä ei ole mukana maksamatta jääviä veroja (verovelat, virheellisesti maksetut, laiminlyönnit). Osa näistä maksetaan myöhemmin ja tällä tavoin kertyvän viivästyneen verosumman oletetaan olevan tasainen.

4.9 Tukipalkkiot

Taulukko 57: Tukipalkkiot vuosittain, miljoonaa euroa

Taloustoimi	2015	2016	2017	2018
D3 / Tukipalkkiot	3 581	3 505	3 465	3 353
...D31 / Tuotetukipalkkiot	839	846	871	701
...D39 / Muut tuotantotukipalkkiot	2 742	2 659	2 594	2 652

4.9.1 Tuotetukipalkkiot

Tuotetukipalkkiot on kuvattu luvussa 3.12.

4.9.2 Muut tuotantotukipalkkiot

Yritys- ja kotitaloussektorille maksettujen muiden tuotantotukipalkkioiden (D39) yhteenlaskettu summa määräytyy sen mukaan, minkä verran tukia valtio, paikallishallinto ja ulkomaat ovat maksaneet. Valtion maksama tukisumma on suurin ja se saadaan valtion kirjanpidosta. Samasta aineistosta saadaan tiedot ulkomaat-sektorin maksamista tuista. Paikallishallinnon maksamat tuet saadaan Ahvenanmaan maakuntahallituksen aineistosta.

Tiedot maksetuista tuotantotukipalkkioista saadaan momenteittain, mutta aineistoissa ei ole tietoa siitä, mille yrityksille tukia on maksettu, joten tukia ei voida suoraan jakaa toimialoille.

Maataloustoimialalla on olemassa luotettavaa tietoa siitä, kuinka paljon tukia on maksettu ja saatu. Toimialalle saadaan siis tuotantotukipalkkioiden tiedot omasta tietolähteestään. Tämä tukisumma vähennetään tukien kokonaismäärästä ja erotus on jaettava muille yritys- ja kotitaloussektorin toimialoille.

Osalle aineiston momenteista voidaan löytää vastaava toimiala, jolloin tukisumma voidaan kohdistaa suoraan sinne. Tukisumman toimialoittaisessa jaossa hyödynnetään myös Tilastokeskuksen laatimaa yritystukitilastoa. Tilasto sisältää tietoja yritystukea rahoittavien instituutioiden, muun muassa Työ- ja elinkeinoministeriön, Business Finlandin, ELY-keskusten, Finnveran sekä Maa- ja metsätalousministeriön, maksamista suorista yritystuista.

Valtion kirjanpitoaineiston, paikallishallinnon aineiston sekä yritystukitilaston pohjalta muodostetaan toimialajakauma, jonka avulla tukisumma jaetaan toimialoille. Saatujen tukien jako sektoreille perustuu valtion ja paikallishallinnon aineistoihin, yritystukitilastoon sekä estimointiin. Datasta on poistettava investointiavustukset, sillä ne eivät EKT 2010:ssä kuulu taloustoimeen D39.

Taulukko 58: Saadut muut tuotantotukipalkkiot (D39R) toimialoittain vuonna 2018, kaikki sektorit, miljoonaa euroa

Toimiala	Arvo
A	1 552
B	6
C	402
D	25
E	5
F	45
G	75
H	101
I	22
J	86
K	0
L	57
M	122
N	33
O	0
P	38
Q	25
R	29
S	29
T	0
YHT	2 652

4.10 Bruttotoimintaylijäämä

Bruttotoimintaylijäämä saadaan Suomen kansantalouden tilinpidossa markkinatuotannossa jäännöseränä: bruttoarvonlisäyksestä vähennetään palkansaajakorvaukset ja maksetut muut tuotantoverot ja lisätään saadut muut tuotantotukipalkkiot. Tästä erästä on vielä vähennettävä kotitalouksien saama sekatalo (katso kohta 4.11). Markkinattomassa tuotannossa bruttotoimintaylijäämä on sama kuin kiinteän pääoman kuluminen, koska toimintaylijäämää ei ole.

Suomessa on tehty koelaskelma markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämän (ml. kotitalouksien sekatalo) laskemiseksi itsenäisesti vuosilta 1995–1997. Sen pohjalta oli mahdollista laskea myös bruttokansantuote tulolähestymistavalla lisäämällä markkinatuotannon bruttotoimintaylijäämään palkansaajakorvaukset, muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot sekä markkinattoman tuotannon kiinteän pääoman kuluminen. Näin laskettu bruttokansantuote jäi pienemmäksi kuin tuotoslähestymistavalla laskettu.

4.11 Sekatalo

Sekatulolla tarkoitetaan niitä tuloja, joita kotitaloudet saavat korvauksena osallistumisesta yrittäjinä markkinatuotantoon. Tämä tulo perustuu työpanokseen, mutta sitä ei voi erottaa yrittäjän voitosta ja siksi sitä

kutsutaan sekatuloksi. Yrittäjän itselleen mahdollisesti maksama palkka on palkkaa eikä sekatuloa. Omistusasunnossa asumisesta saatava laskennallinen tulo on toimintaylijäämää eikä sekatuloa.

Kun toimialatiedot kirjataan sektoreittain, sekatalo saadaan suoraan kokonaislaskelmasta. Kotitaloussektorilla toimialojen laskelman kohta toimintaylijäämä/sekatalo, netto on sekatuloa kaikkien muiden paitsi omistusasumisen osalta, jossa syntyy toimintaylijäämää.

Kotitaloussektorilla sekatuloa syntyy seuraavilla aloilla:

- maatalous (toimiala A01)
- metsätalous (A02)
- kalatalous (A03)
- muut toimialat (B – S)
- omatoiminen rakentaminen
- asuntojen vuokraus
- harmaa talous

Sekatalo saadaan vähentämällä tuotoksesta välituotekäyttö, palkansaajakorvaukset, kiinteän pääoman kuluminen ja muut tuotantoverot sekä lisäämällä muut tuotantotukipalkkiot.

4.11.1 Maatalous (toimiala 01)

Maatalouden sekatulon laskennan lähtökohta on maatalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.1). Kun tästä vähennetään maataloustoimialalla toimivan yrityksen sektorin tuotanto- ja tulonmuodostustilit, niin erotuksena saadaan kotitalouksien tuotanto- ja tulonmuodostustili.

Yritysten maatalouden toimialan laskenta perustuu rakennetilastoaineistoon. Laskenta tapahtuu samalla tavalla kuin alla kuvataan muiden toimialojen (B – S) sekatulon laskenta. Yritysten osuudeksi maatalouden kiinteän pääoman kulumisesta oletetaan 12 prosenttia. Luku vastaa karkeasti EVL verovelvollisten maatalousyriksien osuutta maatalouden investointimenoista.

4.11.2 Metsätalous (toimiala 02)

Metsätaloudesta saatava sekatalo lasketaan samaan tapaan kuin maataloudesta saatava sekatalo. Laskennan lähtökohta on metsätalouden toimialan tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.2), josta vähennetään muiden sektoreiden osuudet. Muita sektoreita ovat yritykset, paikallishallinto ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Tuotoksen jako eri sektoreiden kesken perustuu bruttokantarahatulojen jakautumiseen eri metsänomistajasektoreiden kesken.

4.11.3 Kalatalous (toimiala 03)

Kalataloudesta saatu sekatalo on yhtä kuin kalataloustoimialan arvonlisäys, joka kuvaa vapaa-ajan kalastuksen arvoa.

4.11.4 Muut toimialat (B – S)

Muiden toimialojen laskenta perustuu pääosin rakennetilastoaineistoon. Aineistosta saadaan kaikki kotitaloussektorin toimialat lukuun ottamatta alkutuotantoa. Kotitaloussektoriin luetaan kaikki ammatinharjoittajat, joilla on alle kaksi henkilötyövuotta vuosityöllisiksi muunnettuna (mukaan lukien yrittäjä). Aineiston ulkopuolelle jäävät omatoiminen rakentaminen ja asuntojen vuokraus. Luonnollisesti myös harmaa talous on aineiston ulkopuolella.

Tuotos ja välituotekäyttö saadaan rakennetilastosta. Karkeasti ottaen tuotos on muuttujien 'liikevaihto', 'valmisteverastojen muutos', 'valmistus omaan käyttöön' ja 'liiketoiminnan muut tuotot' summa. Toimialalle 90 Kulttuuritoiminta tuotokseen lisätään kirjailijoiden ja säveltäjien yms. taiteilijoiden tulo saaduista tekijänoikeuskorvauksista kotimaasta ja ulkomailta. Lisätty tulo perustuu viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksien laskelmaan (katso kohta 5.10.3.11). Välituotekäyttö on tilinpäätösmuuttujien 'ostot tilikauden aikana', 'ostovarastojen muutos', 'ulkopuolisten palvelujen ostot' ja 'muut kulut' summa lisättynä välillisillä rahoituspalveluilla (FISIM). Bruttoarvonlisäys on tuotoksen ja välituotekäytön erotus.

Sekatulo lasketaan siten, että bruttoarvonlisäyksestä vähennetään palkat, työntäjän sosiaalivakuutusmaksut, kiinteän pääoman kuluminen, muut tuotantoverot ja lisätään muut tuotantotukipalkkiot.

Kiinteän pääoman kuluminen saadaan pääomakantamallin laskelmista. Maksetut palkat ja palkkiot saadaan suoraan rakennetilastoaineistosta. Työntäjän sosiaalivakuutusmaksut on laskettu asianmukaisilla työntäjän sosiaalivakuutusmaksuprosenteilla palkkasummasta. Muut tuotantoverot ja muut tuotantotukipalkkiot saadaan julkisen sektorin laskelmista.

4.11.5 Omatoiminen rakentaminen

Omatoimisen rakentamisen arvonlisäys kirjataan kokonaan kotitalouksien sekatuloksi. Laskenta perustuu tuotoksen ja välituotekäytön arviointiin (katso kohta 3.7.3). Omatoimisen rakentamisen työtuntien kehitys on kytketty tuotoksen ja talonrakentamisen keskimääräisen tuntipalkan (pl. työntäjän sosiaalivakuutusmaksut ja palkan sivukustannukset) vuosimuutoksiin.

4.11.6 Asuntojen vuokraus

Kotitalouksien saamat vuokratulot omistamistaan asunnoista ovat kotitalouksien sekatuloa sen jälkeen, kun vuokratuloista on vähennetty välituotekäyttö ja kiinteän pääoman kuluminen. Vuokratulot käsitellään Suomen kansantalouden tilinpidossa sekatulona, vaikka niihin ei varsinaisesti sisälly työpanosta.

Laskennan lähtökohta on toimialan '68201 Asuntojen vuokraus' tuotanto- ja tulonmuodostustili (katso kohta 3.7.4). Tämän toimialan markkinatuotos muodostuu kokonaisuudessaan vuokratuloista. Kotitalouksien osuus

vuokratuloista ja välituotekäytöstä arvioidaan asuntokantatietojen avulla. Kiinteän pääoman kuluminen lasketaan pääomakantamallin avulla.

4.11.7 Harmaa talous

Harmaan talouden tuottama arvonlisä on arvioitu toimialoittain, samoin pimeästi maksetut palkat. Laskelmia on tarkemmin selostettu luvussa 7.1.3. Kotitalouksien sekatalo piilotalouksien osalta muodostuu, kun harmaan talouden toiminnan seurauksena syntyneestä tuotoksesta (=arvonlisä) vähennetään pimeästi maksetut palkat.

Taulukko 59: Kotitalouksien sekatalo vuonna 2018, miljoonaa euroa

Toimiala	Arvo
Toimialat yhteensä	7 488
A Maa-, metsä- ja kalatalous	2 451
...01 Maatalous ja metsästys	481
...02 Metsätalous	1 960
...03 Kalatalous	10
B Kaivostoiminta ja louhinta	9
C Tehdasteollisuus	156
D Energiahuolto	0
E Vesi- ja jätehuolto	3
F Rakentaminen	717
G Kauppa	394
H Liikenne	271
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	119
J Informaatio ja viestintä	70
L Kiinteistöalan toiminta	1 502
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	378
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	152
P Koulutus	47
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	502
R Taiteet, viihde ja virkistys	125
S Muu palvelutoiminta	592
T Kotitalouspalvelut	0

4.12 Kiinteän pääoman kuluminen

Tässä osiossa kuvataan bruttokannan, nettokannan, kiinteän pääoman kulumisen ja poistumalaskelmien perustana olevaa laadintaprosessia ja menetelmiä Suomessa. Siinä esitellään myös näiden muuttujien aikasarjojen muodostamiseen käytetyt parametrit.

Pääomakantalaskelmissa kuvataan tavaroiden ja palvelujen tuotannossa käytettävää kiinteää pääomavarantoa, fyysistä poistumaa sekä arvon vähenemistä eli kiinteän pääoman kulumista. Pääomakantalaskelmien tuloksia käytetään kansantalouden tilinpidossa kiinteän pääoman

kulumisen estimaatteina sekä tuottavuuslaskelmissa. Pääomakanta on lisäksi osa kansanvarallisuutta.

Kiinteän pääoman kulumisen lasketaan Suomessa pääomakantamallin avulla (investointitavarakertymä, Perpetual Inventory Method (PIM)). Elinikäfunktion ja ikä-hintaprofiilien valinta perustuu suosituksiin, joita annetaan EKT 2010-järjestelmässä, OECD:n pääoman mittaamista koskevassa käsikirjassa (OECD Manual on Measuring Capital 2009) ja tutkimus- ja kehitystoiminnan mittaamisen käsikirjassa (Manual on Measuring Research and Development).

Kaikki laskelmat suoritetaan erikseen kaikille sektoreille, toimialoille, tuottajatyypeille ja varatyypeille. Pääomakantojen laskemiseen investointikertymämenetelmässä käytetään pitkiä investointisarjoja, hintaindeksejä sekä olettamuksia pääomatarvojen eloonjäämis- ja kuolleisuusfunktion muodosta ja keskimääräisistä elini'istä. Investointikertymämenetelmää täydennetään kyselyillä ja hallinnollisilla aineistoilla.

Pääomakantalaskelmiin investoinnit ja niiden hinnat (deflaattorit investoinneille) saadaan kansantalouden tilinpidon investointien osajärjestelmästä. Tarjonta- ja käyttötaulukot jakavat investoinnit tuotteisiin, ja kullakin tuotteella on oma hintaindeksinsä. Sen seurauksena saamme implisiittiset hintaindeksit, joita käytetään pääomakantalaskelmissa.

4.12.1 Pääomakantojen laskeminen ja kiinteän pääoman kuluminen

4.12.1.1 Varaluokitus

Pääomakantalaskelmissa Suomessa käytetty kiinteiden varojen luokitus kuvataan seuraavassa taulukossa.

Taulukko 60: Kiinteiden varojen luokitus

Vara	Nimike
N111	Asuinrakennukset
N1121	Muut talorakennukset
N1122	Muut rakennelmat
N1123	Maanparannukset
N1131	Kuljetusvälineet
N11321	Tietokoneet ja oheislaitteet
N11322	Muut viestintätekniset välineet
N1139	Muut koneet ja laitteet
N114	Asejärjestelmät
N1151	Eläinvarat
N1171	Tutkimus ja kehittäminen
N1172	Mineraalien etsintä ja arviointi
N1173	Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
N1174	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset

Suomessa aineellisiin kiinteisiin varoihin ei sisälly eläinvaroja (AN1151), vaikka ne virroissa eli kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa ovatkin mukana, eli niille ei lasketa kantoja ja kiinteän pääoman kulumista (EKT 2010 kappale 3.140). Toistuvia tuotteita tuottavat puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat AN1152 rajataan pois. AN116 valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokustannukset sisältyvät luokkaan AN1123 maanparannukset.

4.12.1.2 Varojen arvostus ja hintaindeksit

EKT 2010:n mukaan ”kiinteiden varojen kanta tulee arvottaa tilikauden ostajan hintoihin”. Pääomakannat voidaan arvottaa kolmella hintakäsitteellä: kiinteät jälleenhankintahinnat, eli pääomatavarat arvotetaan tietyn viitevuoden hinnoissa, käyvät jälleenhankintahinnat, eli pääomatavarat arvotetaan vallitsevan vuoden hintoihin sekä hankintahinnat (ns. historialliset hinnat), eli pääomatavarat arvotetaan hankintahetken hintoihin.

Suomessa käytetään kahta ensin mainittua hintakäsitettä. Pääomakantamallin tuottamat kiinteähintaiset kannat muunnetaan käypähintaisiksi käyttämällä investointien implisiittisiä hintaindeksejä. Pääomakantalaskelmissa deflaattoreina käytetään kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoiden tuottamia investointien hintaindeksejä vuodesta 1995 alkaen. Hintaindeksit on ketjutettu vuoteen 2010. Vuosien 1960–1994 hintaindeksit tavaratyypeittäin on konstruoitu viemällä vuoden 1995 hintaindeksien tasoa taaksepäin aikaisemmillä hintaindeksien muutoksilla. Vuosien 1920–1959 kiinteähintaiset investointiaikasarjat on ketjutettu vuodesta 1960 taaksepäin vanhoilla volyymimuutoksilla.

Hintaindeksejä käytetään kullekin varalle sen sektorin ja toimialan mukaan, missä kanta on. Alla oleva taulukko yksinkertaistaa vähän todellisuutta eikä näytä tuotteiden tarkkaa tasoa jokaisella toimialalla ja sektorilla.

Taulukko 61: Varat ja niihin liittyvät tuotteet

Vara	CPA-luokka
N111	41_43 Rakennukset ja rakennustyöt
	68 Kiinteistöalan palvelut
N1121	41_43 Rakennukset ja rakennustyöt
	68 Kiinteistöalan palvelut
N1122	41_43 Rakennukset ja rakennustyöt
N1123	02 Metsätalouden ja puunkorjuun tuotteet
	41_43 Rakennukset ja rakennustyöt
	68 Kiinteistöalan palvelut
N1131	29 Moottoriajoneuvot, perävaunut ja puoliperävaunut
	30 Muut kulkuneuvot
	45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus
	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
	49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus
	50 Vesiliikenteen palvelut

	52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta
N11321	26 Tietokoneet sekä elektroniset ja optiset tuotteet
	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
	49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus
	50 Vesiliikenteen palvelut
	52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta
	95 Tietokoneiden, henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjauspalvelut
N11322	26 Tietokoneet sekä elektroniset ja optiset tuotteet
	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
	49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus
	50 Vesiliikenteen palvelut
	51 Lentoliikenteen palvelut
	52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta
N1139	25 Metallituotteet (pl. koneet ja laitteet)
	26 Tietokoneet sekä elektroniset ja optiset tuotteet
	27 Sähkölaitteet
	28 Muualla luokittelemattomat koneet ja laitteet
	29 Autot ja perävaunut
	31_32 Huonekalut; muu valmistus
	33 Koneiden ja laitteiden korjauspalvelut, huolto ja asennus
	45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus
	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
	49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus
	50 Vesiliikenteen palvelut
	51 Lentoliikenteen palvelut
	52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta
	62_63 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvät palvelut; tietopalvelut
	71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus- ja analysointipalvelut
N114	25 Metallituotteet (pl. koneet ja laitteet)
	26 Tietokoneet sekä elektroniset ja optiset tuotteet
	29 Autot ja perävaunut
	30 Muut kulkuneuvot
	33 Koneiden ja laitteiden korjauspalvelut, huolto ja asennus
	45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus
	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
	49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus
	50 Vesiliikenteen palvelut
	51 Lentoliikenteen palvelut
	52 Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta
	62_63 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvät palvelut; tietopalvelut
N1151	01 Maa-, metsä- ja kalataloustuotteet
	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
N1171	72 Tieteellinen tutkimus- ja kehittämisspalvelut
N1172	71 Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus- ja analysointipalvelut
N1173	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)
	58 Kustannustoiminnan palvelut
	62_63 Ohjelmistot, konsultointi ja siihen liittyvät palvelut; tietopalvelut
N1174	46 Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)

	59 Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen; radio- ja televisiotoiminnan palvelut
	90_92 Kulttuuri- ja viihdetoiminta; kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden kulttuurilaitosten toiminta; rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut

Seuraavasta taulukosta näkyy, mitkä hintaindeksit on liitetty varoihin. Koska varojen sisältö voi vaihdella toimialojen ja sektorien välillä, kaikilla niillä ei ole samoja hintaindeksejä, vaan jonkin taulukossa mainitun osajoukko.

Taulukko 62: Varat ja niihin liitetyt hintaindeksit

Vara	Hintaindeksit
N111, N1121	Muiden asuntojen ja rakennusten kuin asuntojen osalta käytetään uudisrakentamisen indeksiä ja palveluiden tuottajahintaindeksejä.
N1122	Muiden rakennelmien osalta käytetään maarakennuskustannusindeksiä.
N1123	Maanparannuksen osalta käytetään Luonnonvarakeskuksen hintoja ja maarakennuskustannusindeksiä sekä palveluiden tuottajahintaindeksejä.
N1131	Kuljetusvälineiden osalta käytetään kotimarkkinoiden perushintaindeksiä, palveluiden tuottajahintaindeksejä, teollisuuden tuottajahintaindeksiä, tuottajahintaindeksiä, vientihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N11321	Tietokoneiden ja oheislaitteiden osalta käytetään palvelujen tuottajahintaindeksejä, teollisuuden tuottajahintaindeksiä, tuontihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N11322	Muiden viestintäteknisten välineiden osalta käytetään palvelujen tuottajahintaindeksejä, teollisuuden tuottajahintaindeksiä, tuontihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N1139	Muiden koneiden ja laitteiden osalta käytetään palvelujen tuottajahintaindeksejä, teollisuuden tuottajahintaindeksiä, tuontihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N114	Asejärjestelmien osalta käytetään palvelujen tuottajahintaindeksejä, teollisuuden tuottajahintaindeksiä, tuontihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N1151	Toistuvia tuotteita tuottavien eläinresurssien osalta käytetään maataloustuotteiden tuottajahintaindeksiä, tuontihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N1171	Tutkimus- ja kehittämisinvestointien osalta käytetään ansiotasoindeksiä.
N1172	Mineraalien etsinnän ja arvioinnin osalta käytetään palveluiden tuottajahintaindeksejä.
N1173	Tietokoneohjelmistojen ja tietokantojen osalta käytetään palveluiden tuottajahintaindeksejä ja kaupan volyyymi-indeksiä.
N1174	Viihteen, kirjallisuuden tai taiteen alkuperäisteosten osalta käytetään ansiotasoindeksiä, kuluttajahintaindeksiä, palvelujen tuottajahintaindeksejä, teollisuuden tuottajahintaindeksiä, tuontihintaindeksiä ja kaupan volyyymi-indeksiä.

4.12.1.3 Alkukannat ja investointisarjan ekstrapolointi taaksepäin

Alkukanta on ensimmäisen vuoden arvo kiinteän pääoman brutto- ja nettokantojen aikasarjassa. Alkukanta pystytään laskemaan usealla tavalla tietyille varalle. Suomen kansantalouden tilinpidossa valittu menetelmä on pidentää investointien aikasarja ajassa taaksepäin niin kauas kuin on tarpeen, jotta voidaan laskea alkukanta valitulle vuodelle.

Joillekin varoille on hyvin pitkiä kiinteän pääoman muodostuksen aikasarjoja. Joillekin toimialoille ja sektoreille varoilla N111, N1121, N1122, N1123, N1131 ja N1139 on aina vuoteen 1920 asti ulottuvia aikasarjoja.

Joskus investointien aikasarjat ovat kuitenkin liian lyhyitä selittämään kaikkea pääoman kertymistä, varsinkin jos kyseisen varatyypin elinikä on

hyvin pitkä. Näissä tapauksissa olemme arvioineet investointien aikasarjojen ensimmäiset vuodet. Koska meillä ei ole tietoa niistä, olemme yksinkertaisesti olettaneet, että investoinnit ovat kasvaneet 3 prosenttia vuodessa. Näin olemme voineet rakentaa aikasarjan. Oletamme, että jos investointeja tehdään vuonna 1975, mutta ei ennen sitä, aikasarjat luodaan vuotta 1975 edeltäville vuosille. Siten voidaan luoda sarjat, jotka ulottuvat aina vuoteen 1920 asti. Lisäksi oletamme, että kiinteän pääoman bruttomuodostuksen aikasarjan maksimipituus on aina 100 vuotta.

Näitä sarjoja käyttämällä voi laskea kiinteän pääoman alkukannat. Prosessi on sama kuin pääomakantojen tavanomainen laskentaprosessi.

Kiinteän pääoman muodostuksen laskenta kuvataan yksityiskohtaisesti luvussa 5.10.

4.12.1.4 Eliniät ja paaluvuodet

Pääomatavaroiden keskimääräiset eliniät perustuvat kyselyihin, hallinnollisiin lähteisiin, asiantuntija-arvioihin ja muiden maiden käytäntöihin. Esimerkiksi julkisesta infrastruktuurista ratojen, teiden ja vesiväylien keskimääräiset eliniät perustuvat ratahallintokeskuksen, tiehallinnon ja merenkululaitoksen tietoihin.

Taulukko kaikista investointikertymämenetelmässä käytetyistä keskimääräisistä elini'istä löytyy liitteestä (LIITE 9).

Teollisuuden pääomatavaroiden keskimääräiset eliniät perustuvat muun muassa Tilastokeskuksen kyselyyn päätoimialojen (*B Kaivostoiminta ja louhinta, C Teollisuus ja D Sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta*) aineellisen käyttöomaisuuden jälleenhankinta-arvosta sekä keskimääräisistä ja odotetuista elini'istä vuosilta 1990 ja 2002. Vuoden 1990 teollisuuden käyttöomaisuuskyselyn tuloksia on käytetty vain koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden elinikien tarkistamiseen. Vuoden 2002 kyselyn tuloksia sovelletaan myös teollisuuden talonrakennusten ja muiden rakennelmien elinikien määrittelyssä.

Kuten nähdään alla (Taulukko 63), investointikertymämenetelmällä on käytössä tavaratyyppien elini'ille kolme paaluvuotta eli 1960, 1990 ja 2002. Tämä tarkoittaa sitä, että keskimääräinen elinikä voi muuttua kyseisinä vuosina. Lisäksi joillakin teollisuuden toimialoilla sovelletaan muille koneille ja laitteille muuttuvia keskimääräisiä elinikiä vuosien 1990 ja 2002 välillä sekä vuosittain 0,5–1 % lyheneviä elinikiä ennen vuotta 1990. Taulukosta nähdään, että ensimmäisellä rivillä muuttuja *asl1960* on 25, joten elinikä ennen vuotta 1990 on 25 vuotta. Muuttuja *tm1960*, ns. tasoittava kerroin, on asetettu arvoon -1, joten vuodesta 1990 keskimääräinen elinikä alenee yhdellä prosentilla joka vuosi. Muuttuja *asl1990* on 18, joten kyseisen varan keskimääräinen elinikä saavuttaa 18 vuotta vuonna 2002.

Esimerkki pääomakannan laskentaa ohjaavasta parametritaulukosta esitetään seuraavassa taulukossa, jossa keskimääräinen elinikä vuosina ja aleneva poistoaste on määritetty kullekin sektorikohtaiselle x tuottajatyypin x toimiala x varan yhdistelmälle yhdessä tasoittavan kertoimen kanssa.

Varsinainen pääomakantalaskenta on rakennettu SAS Enterprise Guide -ohjelmistoa käyttäen, joka lukee samanlaisen taulukon kuin Taulukko 63.

Taulukko 63 Esimerkki parametritaulukosta

sektori	tuottajatyyppe	toimiala	vara	menetelmä	asl1960	tm1960	asl1990	tm1990	asl2002	tm2002	dbr
S11	T10	221	N1139	G	25	-1	18	-2,7	13	0	1,65
S11	T10	241	N1131	G	12	0	12	-2,4	9	0	1,65
S11	T10	263	N1139	G	14	-0,7	11	-2,6	8	0	1,65
S11	T10	264	N1139	G	14	-0,7	11	-2,6	8	0	1,65
S14	T10	221	N1139	G	25	-1	18	-2,7	13	0	1,65

Edellä olevassa taulukossa käytettyjen termien selvitykset:

- asl1960 = keskimääräinen elinikä ennen vuotta 1990
- asl1990 = keskimääräinen elinikä vuosien 1990 ja 2002 välillä
- asl2002 = keskimääräinen elinikä vuoden 2002 jälkeen
- dbr = alenevan poistoaste
- tm1960, tm1990, tm2002 ovat tasoittavia kertoimia elinikäen muutoksille
- menetelmä: W = lineaarinen, G = geometrinen

4.12.1.5 Bruttokannan laskenta

Suomen kansantalouden tilinpidossa lasketaan bruttokanta ensimmäisenä kiinteän pääoman eränä. Kuten jo mainittiin, Suomen kansantalouden tilinpito käyttää investointikertymämenetelmää sen laskentaan. Laskenta etenee samalla tavalla kuin kaikkien varojen osalta – poistumien jakautumisen kaikkien varojen keskimääräisen eliniän ympärille oletetaan noudattavan vinoa Weibull-jakaumaa. Oletukset eliniästä poikkeavat varoittain.

OECD:n vuoden 2009 Measuring Capital -käsikirjan mukaan bruttokanta muodostuu aiemmista investoinneista, jotka arvotetaan uudelleen vertailuajankohdan uusien pääomatavaroiden ostajanhinnoilla.

Bruttopääomakanta ei ota huomioon varojen kulumista ja pitää aiempia investointeja ”uusina” – vain poistumat otetaan huomioon. Toisin sanoen laskemme bruttokannan aiempien investointien painotettuna summan. Paino saadaan vinoa Weibull-jakauman funktiota käyttäen.

Bruttokannan laskemiseen tarvitaan pitkiä aikasarjoja kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta. (Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskeminen kuvataan yksityiskohtaisesti luvussa 5.10). Jos esimerkiksi varan keskimääräinen elinikä on 60 vuotta, siitä seuraa, että viimeiset 1,5*60 vuotta eli 90 vuotta pitää ottaa huomioon varan kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta.

Tarvitaan myös varojen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen hinnat, koska ensin muunnetaan kaikkien vuosien investoinnit tietyn perusvuoden

hintoihin. Suomen laskelmissa ilmaisemme kaikki investoinnit vuoden 2010 hinnoin.

Sitten käyttäen alla kuvattua Weibull-funktiota (yhtälö 1) ja oletuksia tiettyjen varojen elini'istä laskemme vuonna t -x tehdyn investoinnin määrän, joka on edelleen käytössä vuonna t . Kun tämä on tehty jokaiselle vuodelle, laskemme yhteen kaikki jäljellä olevat investoinnit eri vuosilta saadaksemme tietyn vuoden bruttokannan. Tämän jälkeen muunnamme tuloksen investointien implisiittisten hintaindeksien avulla siten, että saamme bruttokannan käyvin hinnoin ja edellisen vuoden hinnoin.

Poistumien oletetaan noudattavan vinoa Weibull-jakaumaa eli se osa vuoden t investoinneista, joka yhä on käytössä vuoden t lopussa, noudattaa ns. eloonjäämisfunktiota:

$$W_{t-T} = \exp \left\{ - \left(\frac{\gamma(1+(\frac{1}{\alpha}))}{E} \tau \right)^\alpha \right\}, \quad (1)$$

missä $\tau = t - T + 0.5$ on investoinnin ikä tällä hetkellä, eli jos laskemme edellisestä vuodesta eloonjääneen osuuden investoinneista, niin $\tau = 2$. E on keskimääräinen elinikä. Oletamme, että α , muotoparametri, on aina 8. γ on gammafunktio.

Bruttokanta vuoden t lopulla on

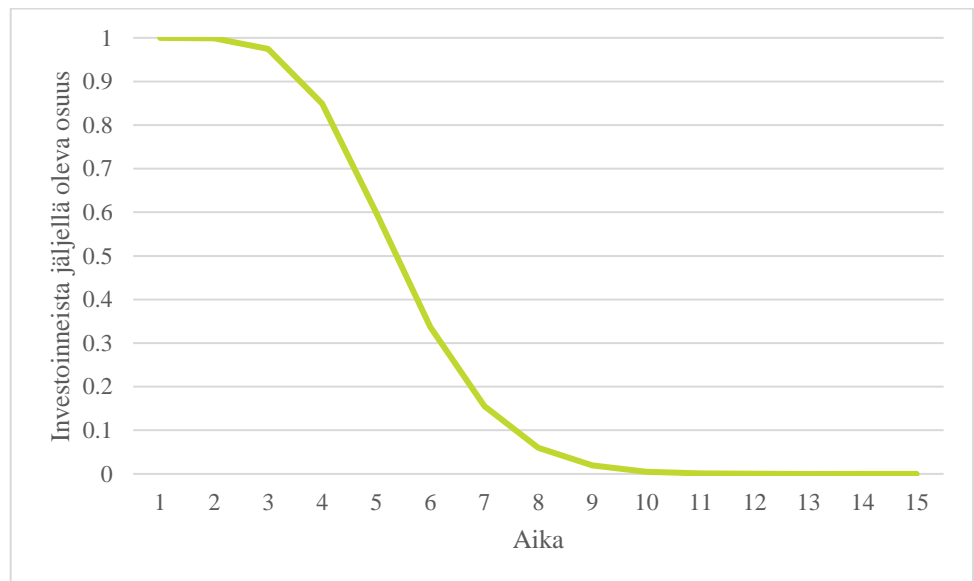
$$GCS_t = \sum_{T \geq t - J_{t+1}} w_{t-T} I_T, \quad (2)$$

missä $T \geq t - J_{t+1}$ on vuoden t kiinteän pääoman bruttomuodostus. $J_t = \max \{1.5\theta_t, 100\}$, eli maksimaalisen eliniän oletetaan olevan 1,5 kertaa keskimääräinen elinikä, mutta kuitenkin enintään 100 vuotta. I_T on kiinteän pääoman bruttomuodostus vuonna T .

Seuraavassa taulukossa esitetään kiinteän pääoman bruttokannan laskeminen Weibull-funktiolla. Keskimääräisen eliniän oletetaan olevan 10 vuotta. Yksinkertaisuuden vuoksi oletetaan, että kiinteän pääoman bruttomuodostusta on yksi vuodessa. Kun nämä luvut liitetään edellä olevaan yhtälöön 1, saadaan Taulukko 64:n sarake "weibull". Kun kiinteän pääoman bruttomuodostus kerrotaan tällä sarakkeella, saamme kyseisestä ajanjaksosta eloonjääneet investoinnit (sarake "w*inv"). Laskemalla yhteen kaikki investoinnit saadaan kuluvan vuoden bruttokanta.

Taulukko 64: Bruttokannan laskenta

vuosi	weibull	inv	w*inv
1	0,00	1	0,00
2	0,00	1	0,00
3	0,03	1	0,03
4	0,15	1	0,15
5	0,40	1	0,40
6	0,66	1	0,66
7	0,84	1	0,84
8	0,94	1	0,94
9	0,98	1	0,98
10	0,99	1	0,99
11	1,00	1	1,00
12	1,00	1	1,00
13	1,00	1	1,00
14	1,00	1	1,00
15	1,00	1	1,00
bruttokanta vuonna 15:			10

Kuva 12: Investointien eloonjääminen bruttokannassa.

4.12.1.6 Kiinteän pääoman poistuma

Kun kaikkien toimialan, sektorin ja tuottajatyypin mukaan luokiteltujen varojen bruttokannat on laskettu, on varsin helppoa laskea kiinteän pääoman poistuma. Kiinteän pääoman poistumalla tarkoitetaan pääomatavaran poistamista pääomakannasta sen keskimääräisen eliniän päätyttyä. Poistuma lasketaan investointien ja bruttopääomakannan muutoksen erotuksena:

$$POI_t = INV_t - (BKA_t - BKA_{t-1}), \quad (3)$$

jossa POI on kiinteähintainen kiinteän pääoman poistuma, INV on kiinteähintainen kiinteän pääoman bruttomuodostus ja BKA on kiinteähintainen kiinteän pääoman bruttokanta.

4.12.1.7 Nettokannan laskeminen

Kansantalouden tilinpidossa myös kiinteän pääoman nettokanta lasketaan suoraan investointikertymämenetelmällä aikaisempien investointien summana, joka painotetaan yhdistetyllä ikä-hinta/poistumaprofiililla.

Kiinteän pääoman nettokannan laskeminen on hieman monimutkaisempaa kuin bruttokannan, koska käytössä on kaksi erilaista ikä-hintaprofiilia: lineaarinen ja geometrinen. Lineaarista profiilia käytetään seuraaviin varoihin: N111 Asuinrakennukset, N1121 Muut talorakennukset, N1122 Muut rakennelmat ja N1123 Maanparannukset. Geometrista profiilia käytetään kaikkiin muihin varoihin.

Kiinteän pääoman nettokanta koostuu menneiden investointien kumuloituneesta arvosta vähennettynä kumuloituneella kiinteän pääoman kulumisella. Linearisessa tapauksessa nettokanta lasketaan käyttäen lineaarista tasapoistoa siten, että kiinteähintainen nettokanta homogeeniselle pääomatavaralle vuoden t lopulla on:

$$NCS_t = \sum_{T \geq t - J_t + 1} w_{t-T} I_T d_{t-T}, \quad (4)$$

Jossa $d_{t-T} = 0$, kun $T \leq t - E + 0.5$, ja $d_{t-T} = 1 - (1/E)(t - T + 0.5)$ muutoin. T on vuosi, jolloin investointi tehtiin, joten edellisestä vuodesta jäljellä olevien investointien osuus kasvaa jatkuvasti, kun siirrytään lähemmäs nykyhetkeä. Kun keskimääräinen elinikä E on ohi, ikä-hintaprofiili saavuttaa nollan.

Jos nettokanta lasketaan käyttäen geometrista ikä-hintaprofiilia, kiinteähintainen nettokanta homogeeniselle pääomatavaralle vuoden t lopulla on

$$NKA_t = NKA_{t-1}(1 - d) + I_t \left(1 - \frac{d}{2}\right), \quad (5)$$

missä d =kulumisaste. Kulumisaste voidaan ratkaista yhtälöstä $d = R/E$, missä R = aleneva poistoaste (declining balance rate) ja E on elinikä. Tässäkin tapauksessa jäljelle jäävän pääomavaran arvo nollataan siinä vaiheessa, kun saavutetaan 1,5 kertaa keskimääräinen elinikä.

Jäljempänä olevassa Kuva 13 esitetään sekä lineaarinen että geometrinen tapaus. Tässä esimerkissä keskimääräinen elinikä on 10 vuotta, mikä on myös lineaarisessa tapauksessa eliniän maksimi. Geometrisessa tapauksessa enimmäiselinikä on kuitenkin $1,5 \cdot 10 = 15$ vuotta. Geometrisessa tapauksessa tässä käytetty aleneva poistoaste (declining balance rate) on 1,65.

Kun nämä luvut liitetään edellä oleviin yhtälöihin 2 ja 3, saadaan alla olevassa taulukossa olevat luvut. Seuraavassa vaiheessa sarakkeen lineaarinen tapaus kerrotaan kiinteän pääoman bruttomuodostuksen

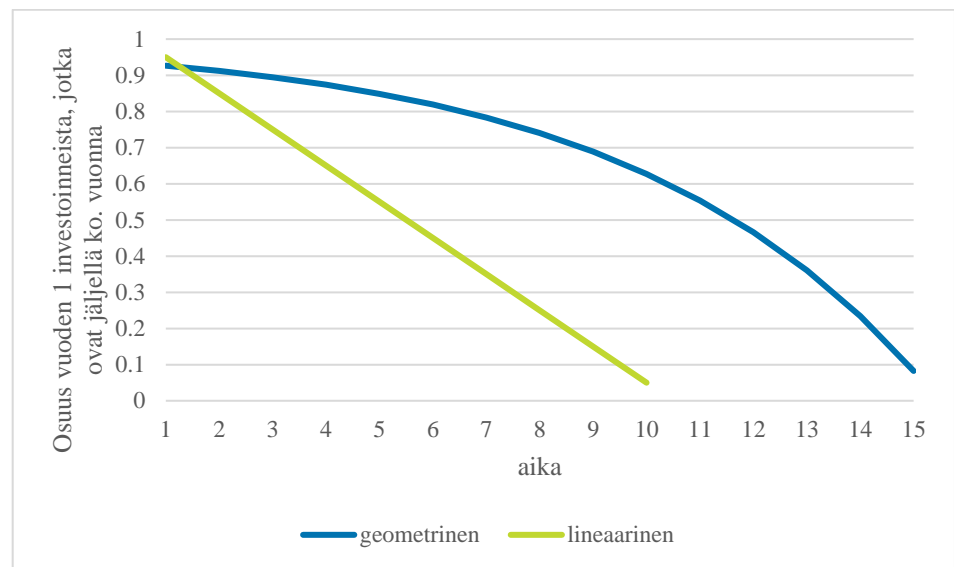
määrällä ja myös Weibull-sarakkeella (joka on sama kuin Taulukko 64) kiinteän pääoman poistuman huomioon ottamiseksi.

Geometrisessa tapauksessa poistumat on jo otettu huomioon, ja voimme edetä yksinkertaisesti kertomalla kiinteän pääoman bruttomuodostuksen geometrisen tapauksen sarakkeella.

Lopuksi laskemalla yhteen koko sarake Weibull*lineaarinen*inv saamme nettopääomakannan vuonna numero 15, kun lineaarinen poistumaprofiili on oletettu. Vastaavasti laskemalla yhteen sarakkeen geom.*inv saamme nettopääomakannan vuonna 15, jolloin geometrisen poistumaprofiili on oletettu.

Taulukko 65: Kiinteän pääoman nettokannan laskenta

vuosi	lin.	geom.	weibull	inv	weibull*lin.*inv	geom.*inv
1	-	0,07	0,00	17	-	1
2	-	0,09	0,00	21	-	2
3	-	0,11	0,03	42	-	4
4	-	0,13	0,15	32	-	4
5	-	0,15	0,40	34	-	5
6	0,05	0,18	0,66	31	2	6
7	0,15	0,22	0,84	36	5	8
8	0,25	0,26	0,94	34	9	9
9	0,35	0,31	0,98	35	12	11
10	0,45	0,37	0,99	34	15	13
11	0,55	0,45	1,00	31	17	14
12	0,65	0,53	1,00	25	16	13
13	0,75	0,64	1,00	25	19	16
14	0,85	0,77	1,00	25	22	19
15	0,95	0,92	1,00	29	28	27
vuoden 15 nettokanta:					144	152

Kuva 13: Nettokannan investointien eloonjääminen

4.12.1.8 Kiinteän pääoman kuluminen

Kiinteän pääoman kulumisella tarkoitetaan kiinteän pääoman arvon vähenemistä, joka on seurauksena tilinpitokauden aikana tapahtuneesta fyysisestä heikentymisestä, odotetusta vanhanaikaistumisesta, tavanomaisista vahingoista sekä vanhentumisesta. Kiinteän pääoman kuluminen toisaalta merkitsee myös tuotannossa käytetyn pääoman arvonlaskua. Se esitetään tuotantotilillä ja pääomatilillä. Kiinteän pääoman kuluminen on brutto- ja nettoarvonlisäyksen erotus.

Kiinteän pääoman kulumisen käsite eroaa yritysten kirjanpidon poistoista. Kansantalouden tilinpidossa kiinteän pääoman kuluminen arvioidaan pääomakantamallilla (PIM) käyttäen kiinteiden varojen kantoja ja näiden varojen odotettua keskimääräistä taloudellista elinikää.

Kuten laskettaessa poistumia bruttokantojen ja kiinteän pääoman bruttomuodostuksen avulla, kiinteän pääoman kuluminen on helppo laskea nettokantojen laskemisen jälkeen. Se lasketaan investointien ja nettopääomakannan muutoksen erotuksena:

$$KUL_t = INV_t - (NKA_t - NKA_{t-1}), \quad (6)$$

jossa KUL on kiinteähintainen kiinteän pääoman kuluminen, INV on kiinteähintainen kiinteän pääoman bruttomuodostus ja NKA on kiinteähintainen kiinteän pääoman nettokanta.

Taulukko 66: Brutto- ja nettokannat, poistuma ja kuluminen vuonna 2018, miljoonaa euroa.

Sektori	Bruttokanta	Poistuma	Nettokanta	Kuluminen
S1	1 379 839	36 090	765 783	43 456
S11	550 497	23 195	290 483	24 081
S12	5 779	600	2 132	679
S13	257 343	6 767	136 471	8 015
...S1311	109 016	4 442	53 284	4 242
...S1313	143 762	2 223	81 613	3 642
...S1314	4 565	102	1 574	131
.....S13141	4 237	89	1 441	111
.....S13149	328	13	133	20
S14	538 723	5 116	322 586	10 064
S15	27 497	412	14 111	617

4.12.1.9 Pääomakantojen siirto sektorilta toiselle

Sektorisiirroilla tarkoitetaan kiinteiden varojen kantojen siirtymistä sektorilta toiselle, esimerkiksi valtiolta yrityssektoriin yksityistämisen seurauksena. Pääomakantalaskelmien laatiminen on kaksivaiheista. Ensimmäisessä vaiheessa tuotetaan investointikertymämenetelmällä (PIM) brutto- ja nettopääomakannat. Seuraavassa vaiheessa lasketaan poistuma ja kiinteän pääoman kuluminen. Kun varoja siirretään sektorilta toiselle, niiden kannat siirtyvät uusille sektoreille alla olevassa sektorisiirrot - taulukossa määriteltyjen tietojen avulla. Tämän jälkeen sovelletaan investointikertymämenettelyä, ts. lasketaan kiinteän pääoman kuluminen ja poistuma. Sektorisiirtymän tapahtuessa, jollei koko kanta siirry, tarkempien selvitysten perusteella määritetään osuus, joka lähtösektorin kannasta siirtyy uudelle sektorille.

Taulukko 67: Esimerkki sektorisiirrot -taulukosta

vanha sektori	vanha tuottajatyppi	vanha toimiala	vara	uusi sektori	uusi tuottajatyppi	uusi toimiala	siirto-vuosi	lvuosi	osuus
S1311	T30	841_842	N1121	S11	T10	681+68209	2000	9999	0,08
S1311	T30	42+431	N1121	S11	T10	42+431	2001	9999	1
S11	T10	59_60	N1174	S1311	T30	59_60	2013	9999	0,5

Sektorisiirrot -taulukossa määritellään tiedossa olevat sektorisiirrot: lähtösektori, tuottajatyppi, toimiala ja tavartyyppi sekä mille sektorille, toimialalle ja tuottajatyypille siirto tehdään. *Avuosi* on siirron alkuvuosi ja *lvuosi* siirron loppuvuosi; 9999 tarkoittaa sitä, että siirto on edelleen voimassa. Osuus-sarakkeessa määritellään, mikä osuus tavartyyppin kannasta siirtyy toiselle sektorille tai toiselle toimialalle samalla sektorilla. Kanta voi siirtyä kokonaan tai vain osittain, jolloin on arvioitava siirtyvän kannan osuus tavartyypeittäin. Aiemmin käytettiin tasetietoja ja muita tietolähteitä saamaan parempi käsitys näistä luvuista.

4.12.2 Lineaariset ikä-hintaprofiilit: parametrit

4.12.2.1 *Asuinrakennukset (N111)*

Pääomakantalaskelmissa käytetään lineaarista mallia varalle *N111 Asuinrakennukset*. Tämä käytäntö perustuu Eurostatin EKT 2010-suosituksiin.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa elinikä on 60 vuotta kaikille sektoreille, tuottajatyypeille ja toimialoille. Elinikä oli aiemmin 50 vuotta, mutta se nostettiin 60 vuoteen vuonna 2014. Muutos koski N111:n pääomakantojen koko aikasarjaa.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa N111 sisältää vain yhden tuotteen, 'asuinrakennuksen'. Tämä 'asuinrakennus' sisältää kiinteän pääoman bruttomuodostuksen rakennusluokat pientalot, rivitalot, asuintalot ja loma-asunnot. Toisin sanoen kiinteän pääoman bruttomuodostusta eri asuntoluokissa ei arvioida erikseen.

N111:ssä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen osa kunnostustyöt (mittavampi korjausrakentaminen verrattuna "vuosikorjauksiin") ovat Suomessa lähes yhtä suuria kuin uudisrakentamisen (uudet asunnot) osa. Suomen pääomakannan laskelmissa tämä ei ole johtanut siihen, että olisi ollut aihetta pidentää kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikää N111:ssä.

4.12.2.2 *Muut talorakennukset (N1121)*

Pääomakannan laskennassa käytetään lineaarista mallia varalle *N1121 Muut talorakennukset*. Tämä käytäntö perustuu Eurostatin suositukseen EKT 2010:ssä.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen keskimääräiset eliniät N1121 Muille talorakennuksille vaihtelevat 20 ja 52 vuoden välillä.

Suomen pääomakantalaskelmissa emme määrittele N1121:ssä erilaisia rakennustyyppejä (varasto, teollisuusrakennus, toimistorakennus jne.), vaan luotamme siihen, että useimmissa tapauksissa käytetty toimialaluokitus antaa riittävän tarkat tiedot siitä, millaisia rakennuksia N1121 sisältää eri toimialaluokissa. Esimerkiksi toimialalla C pääpaino on teollisuusrakennuksissa ja toimialalla L:ssä toimisto- ja yritysrakennuksissa.

C-, D- ja E-toimialojen eliniät perustuvat yritys-kyselyihin. Viimeisin näistä kyselyistä tehtiin vuonna 2002. Tällaisia kyselyitä ei ole tehty vuoden 2002 jälkeen osittain heikon vastausprosentin vuoksi. Lisäksi kyselyistä saatujen tietojen arvo kyseenalaistettiin.

Muissa tapauksissa eliniät perustuvat asiantuntija-arvioihin ja muista maista saatuihin kokemuksiin.

4.12.2.3 *Muut rakennelmat (N1122)*

Pääomakannan laskennassa käytetään lineaarista mallia varalle *N1122 Muut rakennelmat*. Tämä käytäntö perustuu Eurostatin suosituksiin.

Keskimääräiset eliniät vaihtelevat huomattavasti riippuen toimialasta, millä pääomakantaa käytetään.

Suomessa lähes kaikki tie- ja rautatieinvestoinnit ovat julkisia investointeja. Molemmat on kirjattu toimialalle O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus. Tieinvestoinnit on tarkemmin sanottuna kirjattu toimialaluokkaan *846 Teiden ja katujen ylläpito* ja rautateiden investoinnit toimialaluokkaan *845 Rautateiden kunnossapito*. Vuonna 2001 rautateiden keskimääräisen eliniän arvioitiin olevan 40 vuotta. Tämä perustuu Väyläviraston tekemään arvioon.

Teiden keskimääräinen elinikä on 52 vuotta. Se perustuu tiehallinnon tasetietoihin. Keskimääräistä elinikää määriteltäessä käytetään tiehallinnolta saatuja tietoja teiden eri komponenttien elinajasta ja tasetietoja näiden komponenttien osuudesta koko teiden pääomasta (Taulukko 68).

Taulukko 68: Keskimääräisen eliniän arvioiminen teiden osalta

Rakenne	elinikä (ASL)	Osuus, %
alarakenteet	50	71,20 %
päällysteet	10	9,30 %
sillat	85	18,50 %
muut rakenteet	10	1,00 %
keskimääräinen elinikä	52,40	

Muilta osin elinikäoletukset perustuvat asiantuntija-arvioihin ja muiden maiden käytänteisiin.

Toimialalla *D Sähkö-, kaasu-, lämpö- ja ilmastointihuolto* kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikä N1122:ssä on 45 vuotta.

Toimialan *E Vesihuolto ja jätehuolto* osalta kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikä N1122:ssä on 35–40 vuotta sektorilla S11 ja 70 vuotta sektorilla S1313. Toimialalla D kiinteän pääoman bruttomuodostuksen S11-osa N1122:ssä kattaa vesihuollon ja jätehuollon sijaintipaikat. Valittu elinikä 40 perustuu asiantuntija-arvioihin ja muista maista saatuihin kokemuksiin. S1313:n kiinteän pääoman bruttomuodostus on liitetty jätehuoltopaikkoihin harvoille kunnille, ja se on melko pientä, vain muutama miljoona euroa vuodessa. Tällaisen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikä on 70 vuotta.

J Informaatio ja viestintä -toimialalla lähes kaikki kiinteän pääoman bruttomuodostus on kirjattu '61 Televiestintä' -toimialan mukaan, jossa elinikä on 20 vuotta. Tämä melko rajallinen elinikä kuvastaa kiinteän pääoman bruttomuodostuksen luonnetta N1122 televiestintäalalla. 20 vuoden valinta eliniäksi perustuu asiantuntijoiden kanssa käytyihin keskusteluihin ja muista maista saatuihin kokemuksiin. Muiden J-luokkien osalta elinikä on 35–40 vuotta.

H kuljetus ja varastointi -luokassa eliniät vaihtelevat 20–70 vuoden välillä. Toimialalla 522 Liikennettä palveleva toiminta kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikä N1122:ssä on 70 vuotta. Kiinteän pääoman

bruttomuodostus N1122 liittyy erilaisiin investointeihin satamissa, vesiväylillä ja lentoasemarakenteissa. Useimmissa muissa toimialan H kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikä N1122:ssa vaihtelee 35-40 vuoden välillä.

Toimialojen *R Taiteet, viihde ja virkistys* ja *93 Urheilu, huvitus- ja virkistystoiminta* sektorilla S1313 on merkittävää kiinteän pääoman bruttomuodostusta luokassa N1122. Useimmat niistä liittyvät kiinteän pääoman bruttomuodostuksen infrastruktuuriin erilaisissa urheilulajeissa. Toimialan 93:n sektorin S1313 kiinteän pääoman bruttomuodostuksen elinikä on 70 vuotta.

Toimialan 'B Kaivostoiminta ja louhinta' osalta suurin osa N1122:n kiinteän pääoman bruttomuodostuksesta on kirjattu luokkaan 07 Metallimalmien louhinta, jolloin elinikä on 33 vuotta. *08 Muu kaivostoiminta ja louhinta* sisältää myös jotakin pientä kiinteän pääoman bruttomuodostusta.

4.12.2.4 Maanparannukset (N1123)

Pääomakannan laskennassa käytetään lineaarista mallia luokkaan *N1123 Maanparannukset*. Tämä käytäntö perustuu Eurostatin suosituksiin. Suomessa kiinteän pääoman bruttomuodostus maanparannuksissa kirjataan suhteellisen harvoille toimialoille. Ne ovat pääasiassa toimialalla A (*016_011 Maatalous, 021 Metsänhoito ja muut metsätaloustoimint*). Pienempiä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lukuja on kirjattu toimialalle *68202 Asuntojen hallinta, 841_842 Julkinen hallinto, 9491 Seurakunnat ja uskonnolliset järjestöt* ja *07 Metallimalmien louhinta*.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen eliniät vaihtelevat N1123:ssa 25–70 vuoden välillä. Eliniät perustuvat lähinnä muiden maiden käytänteisiin.

4.12.3 Geometrinen ikähintaprofiili: parametrit

4.12.3.1 Kuljetusvälineet (N1131)

Useimmilla toimialoilla, sektoreilla ja tuottajatyypeillä kuljetusvälineiden keskimääräinen elinikä on joko 7, 8 tai 10 vuotta. Tämäntyyppisille varoille oletetaan lyhyin elinikä sektoreille S11 ja S14, tuottajatyypille T10, toimialoille *181, 182 Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen* sekä *58 Kustannustoiminta*. Keskimääräinen elinikä näissä tapauksissa on vain 6 vuotta.

Toimialan 192 sektorilla S11 ja S14 elinikä oli 10 vuotta vuoteen 2002, jolloin se pidentyi 11 vuoteen.

Maataloudessa, *011_016 T10* ja sektoreilla S11 ja S14, elinikä on aina ollut pidempi kuljetusvälineille, 15 vuotta. Tämä koskee myös S11 T10 toimialaa *51 Ilmailukenne*, jossa tällaiset kuljetusvälineet koostuvat pääasiassa lentokoneista.

Pisimmät eliniät oletetaan toimialalle *50 Vesiliikenne*. Tässä tapauksessa eliniät ovat 25 vuotta, koska vesiliikenteen kuljetusvälineet ovat pääasiassa erilaisia laivoja.

Junien keskimääräisen eliniän oletetaan olevan 20 vuotta, minkä vuoksi elinikä on 20 vuotta toimialalle *491_491 Rautateiden henkilöliikenne, kaukoliikenne ja rautateiden tavaraliikenne*.

PIM-mallissa kuljetusvälineiden aleneva poistoaste on 1.65.

4.12.3.2 Tietokoneet ja oheislaitteet (N11321)

Tietokoneiden ja oheislaitteiden keskimääräinen elinikä on 7 vuotta. Eliniän valintaan käytettiin kansainvälisiä vertailuja sekä asiantuntija-arvioita ja Tilastokeskuksen rahoitusleasingin vuositilastoa.

Tietokoneiden ja oheislaitteiden kulumisen arvioinnissa käytetään geometrista mallia. N1131:n aleneva poistoaste on 2.

N1132 Tietokoneet ja oheislaitteet on erilaisten tuotteiden summa, joten hintalähteet vaihtelevat institutionaalisen sektorin ja toimialan välillä. N1132:n hintaindeksi muodostetaan osana tarjonta- ja käyttötaulukon laadintaprosessia, jossa kullakin tuotteella on oma hintansa. N11321:n hinnat saadaan Tilastokeskuksen panos-tuotostilastoista, joissa hintatiedot perustuvat palvelujen tuottajahintaindeksiin, teollisuuden tuottajahintaindeksiin, tuontihintaindeksiin ja kaupan määrähintaindeksiin.

4.12.3.3 Muut viestintätekniset välineet (N11322)

Muiden viestintätekniisten välineiden keski-ikä on 5–15 vuotta toimialasta riippuen. Kulumisen arvioinnissa käytetään geometrista mallia. Useimpien viestintätekniisten välineiden elinikä on 15 vuotta ja niiden aleneva poistoaste on 1.65. Kansainvälisiä suosituksia ja asiantuntija-arvioita käytetään perusteena alenemistoimintoja ja elinikää koskevissa päätöksissä sekä Tilastokeskuksen rahoitusleasingin tilastoa.

N11322:n hinnat saadaan Tilastokeskuksen panos-tuotostilastoista, joissa hintatiedot perustuvat palvelujen tuottajahintaindeksiin, teollisuuden tuottajahintaindeksiin, tuontihintaindeksiin ja kaupan määrähintaindeksiin.

4.12.3.4 Muut koneet ja laitteet (N1139)

N1139 Muiden koneiden ja laitteiden eliniät vaihtelevat 5 – 37 vuoteen. Tämän muutoksen taustalla on se, että muut koneet ja laitteet eroavat merkittävästi toimialasta toiseen. Viisi vuotta on käytössä joillakin toimialoilla, kuten *A Maatalous, metsätalous ja kalatalous* (017, 021, 022, 024) ja yksi vuosi toimialalla *H Kuljetus ja varastointi* (494 *Tieliikenteen tavarankuljetus ja muuttopalvelut*), kun taas elinikää 10–20 vuotta käytetään pääasiassa toimialalla *C Teollisuus*, kuten *16 Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus* ja *12 Tupakkatuotteiden valmistus*. Yli 20 vuoden keskimääräistä elinikää käytetään toimialoilla, joihin kuuluu *72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen* ja *49 Maaliikenne ja putkijohtokuljetus*, joista pisin, 37 vuotta, on toimialalla *D 35 Sähkö-*

kaasu- ja ilmastointihuolto. Keskimääräinen elinikä perustuu teollisuuden kiinteitä varoja koskevaan vuoden 2002 kyselyyn.

Kulumista arvioitaessa käytetään geometrista mallia. Aleneva poistoaste on 1.65. Tämä on yhtenevä kansainvälisten parhaiden käytäntöjen kanssa, kuten ovat todenneet Hulten ja Wykoff (1981)¹⁸.

N1139:n hinnat saadaan Tilastokeskuksen panos-tuotostilastosta, joissa hintatiedot perustuvat palvelujen tuottajahintaindeksiin, teollisuuden tuottajahintaindeksiin, tuontihintaindeksiin ja kaupan määrähintaindeksiin.

4.12.3.5 Asejärjestelmät (N114)

Asejärjestelmien keskimääräinen elinikä on 25 vuotta. Tieto perustuu puolustusvoimien antamien tietojen pohjalta Tilastokeskuksessa laadittuun arvioon. Investointitiedot saadaan valtion keskuskirjanpito-tietojen tililtä 4560 *Maanpuolustuskalusto*. N114 luonnollisesti arvioidaan vain julkisen sektorin S1311, toimialan 844 osalta. Asejärjestelmien kulumisen laskennassa käytetään geometrista mallia, jonka aleneva poistoaste on 1.65.

N114:n hinnat saadaan Tilastokeskuksen panos-tuotostilastoista, joissa hintatiedot perustuvat palvelujen tuottajahintaindeksiin, teollisuuden tuottajahintaindeksiin, tuontihintaindeksiin ja kaupan määrähintaindeksiin.

4.12.3.6 Eläinvarat (N1151)

Suomessa aineellisiin kiinteisiin varoihin ei sisälly toistuvia tuotteita tuottavia eläinvaroja (AN1151), vaikka ne virroissa eli kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa ovatkin mukana eli niille ei lasketa kantoja ja kiinteän pääoman kulumista (EKT 2010 kappale 3.140).

4.12.3.7 Tutkimus ja kehittäminen (N1171)

Tutkimuksen ja kehityksen keskimääräistä elinikää arvioidaan toimialan ja sektorin mukaan Eurostatin käsikirjan *Measuring R&D in ESA2010* kansainvälisten suositusten ja patenttien keskimääräisen voimassaolon perusteella. Tutkimuksen ja kehityksen keskimääräinen elinikä on 10 vuotta useimmilla toimialoilla ja sektoreilla. Joidenkin toimialojen keskimääräinen elinikä on kuitenkin pidentynyt 20 vuoteen ja joidenkin on lyhentynyt 7 vuoteen. Nämä tiedot kerättiin yrityksiltä ESA2010-hankkeen aikana, kun T&K-toiminnan pääomitus toteutettiin. Kemian teollisuudessa (toimialoilla 201–206) ja lääketieteellisuudessa (toimialoilla 211 ja 212) T&K-varojen keskimääräinen elinikä on 20 vuotta. Toimialoilla 62_63 keskimääräisen eliniän oletetaan olevan lyhyempi, vain 7 vuotta.

Ansiotasoindeksiä käytetään tutkimus- ja kehitysinvestointien hintana, koska se koostuu pääasiassa tutkimus- ja kehitystoiminnassa työskentelevien palkoista ja palkoista.

¹⁸ HULTEN, Charles R. and Frank C. WYKOFF (1981), "The Measurement of Economic Depreciation Using Vintage Asset Prices", *Journal of Econometrics* 15.

4.12.3.8 *Mineraalien etsintä ja arviointi (N1172)*

Mineraalien etsinnän ja arvioinnin keskimääräisen eliniän oletetaan olevan 10 vuotta. Tässä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen määrä on melko pieni, ja tällainen toiminta tapahtuu vain yhdellä toimialalla, *072 Muiden metallimalmien louhinta*. Palvelujen tuottajahintaindeksejä käytetään deflaattorina N1172:n kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa.

4.12.3.9 *Tietokoneohjelmistot ja tietokannat (N1173)*

N1173 Tietokoneohjelmiston ja tietokantojen keskimääräinen elinikä on 5 vuotta. Geometrisen ikähintaprofiilin avulla voidaan mallintaa tämäntyyppisten varojen nettokanta ja kiinteän pääoman kuluminen.

Eliniän arvioinnin lähteitä ovat kansainväliset suositukset ja patenttien keskimääräinen voimassaolo. Lisäksi on käytetty yritysten rakennetilastoista ja valtion kirjanpidosta saatuja investointitietoja.

N1173:n hinnat saadaan Tilastokeskuksen panos-tuotostilastoista, joissa hintatiedot perustuvat palvelujen tuottajahintaindeksiin ja kaupan volyyymi-indeksiin.

N1173:n aleneva poistoaste on 2, lukuun ottamatta S1313:n toimialaa 78, jonka aleneva poistoaste (DBR) on 1.65.

4.12.3.10 *Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset (N1174)*

N1174 Viihteen, kirjallisuuden tai taiteen alkuperäisteosten kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskemista koskevat tiedot kerätään pääasiassa televisioyhtiöiden raporteista, tekijänoikeusmaksuja keräävien järjestöjen ja Suomen elokuvasäätiön tiedoista.

N1174:n hinnat saadaan Tilastokeskuksen panos-tuotostilastoista, joissa hintatiedot perustuvat ansiotasoindeksiin, kuluttajahintaindeksiin, palvelujen tuottajahintaindeksiin, teollisuuden tuottajahintaindeksiin, tuontihintaindeksiin ja kaupan määrähintaindeksiin.

Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksille käytetään 10 vuoden keskimääräistä elinikää investointikertymämenetelmässä. N1174 on arvioitu geometrisellä ikä-hintaprofiililla. Kuperamuotoisen arvonalentumisen geometrinen kuvio soveltuu erityisesti N1174:lle, koska kulutus on suurempaa varan keskimääräisen eliniän alkuvuosina. Muihin kansantalouden tilinpidon investointeihin verrattuna N1174:n investoinnit ovat vähäisiä.

N1174:n aleneva poistoaste on 2. Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteosten entistä suurempi aleneva poistoaste kuvastaa alkuvuosien nopeampaa varan arvonalentumista. Jos käytetään alenevaa poistoastetta 2, ensimmäisen vuoden arvonalentumiset ovat kaksi kertaa suuremmat kuin lineaarista poistoprofiilia käyttävän varan arvonalentumiset.

LUKU 5 MENOLÄHESTYMISTAPA

5.0 Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan

Oheisessa taulukossa on esitetty bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan laskettuna. Yksityiset kulutusmenot muodostavat puolet bruttokansantuotteesta ja julkiset kulutusmenot yli 20 prosenttia. Ulkomaankaupalla on keskeinen osa Suomen taloudessa, vienti suhteessa bruttokansantuotteeseen on 40 prosenttia.

Taulukko 69: Bruttokansantuote menolähestymistavan mukaan vuonna 2018

Talustoimi	milj. EUR	%
1 Kulutusmenot	177 429	76,0
...Yksityiset kulutusmenot	123 937	53,1
... Julkiset kulutusmenot	53 492	22,9
.....yksilölliset kulutusmenot	35 335	15,1
.....kollektiiviset kulutusmenot	18 157	7,8
2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	56 183	24,1
...Yksityinen kiinteän pääoman bruttomuodostus	46 224	19,8
...Julkinen kiinteän pääoman bruttomuodostus	9 959	4,3
3 Varastojen muutos, arvoesineiden hankinta	2 785	1,2
4 Tavaroiden ja palvelujen nettovienti (5–6)	-2 929	-1,3
...5 Tavaroiden ja palvelujen vienti	89 810	38,5
...6 Tavaroiden ja palvelujen tuonti	92 739	39,7
7 Tilastollinen ero	0	0,0
8 Bruttokansantuote markkinahintaan	233 468	100,0

5.1 Viitekehys

Menolähestymistavassa bruttokansantuote lasketaan sen menokomponenttien eli kysyntäerien summana. Nämä erät ovat kulutusmenot, kiinteän pääoman bruttomuodostus, varastojen muutos sekä tavaroiden ja palveluiden vienti miinus tavaroiden ja palveluiden tuonti.

Suomen kansantalouden tilinpidossa bruttokansantuote määräytyy tuotoslähestymistavan perusteella, mutta myös menolähestymistapa otetaan itsenäisesti huomioon. Tuotanto- ja menolähestymistavoilla laskettujen bruttokansantuotteiden erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi ennakkolisessä kansantalouden tilinpidossa. Lopullisissa luvuissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tuotteittain, eikä tilastollista eroa esiinny.

5.2 Rajatapaukset

5.2.1 Kotitalouksien kulutusmenojen rajatapaukset

Asunnon omistajien tekemät asuntopalvelut (vuosikorjaukset yms.) kirjataan pääasiassa asuntojen omistamisen (toimiala 68202) välituotekäyttöön. Korjausmateriaalit (maalit, puutavara yms.) kirjataan

nekin pääosin asumisen tuotantotilille. Korjausten yhteydessä uusittavat kodinkoneet kirjataan yksityiseen kulutukseen.

Asunnon vuokraajien tekemät korjaukset kirjataan kokonaisuudessaan yksityiseen kulutukseen.

5.2.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen rajatapaukset

Puolustusvoimat kirjaavat ainoastaan maanpuolustukseen hankitun kaluston ostot erityiselle maanpuolustuskaluston tilille. Muut hankinnat, joita voidaan käyttää myös siviilitarkoituksiin (kuten rakennukset, henkilöajoneuvot, tierakenteet yms.) kirjataan kuten muissakin valtion virastoissa tasetileille.

Investointien 'mineraalien etsintä ja arviointi' laskentaa ja tietolähteitä on kuvattu kappaleessa 5.10.3. Mineraalien etsintä koostuu kyseisen toiminnan kustannuksista, kuten maksetuista palkoista, ostopalveluista ym.

Tietokoneohjelmistojen ja tietokantojen laskenta perustuu osin oletuksiin. Laskentaa on avattu kappaleessa 5.10.3.

Talonrakennusten osalta jakoa perus- ja vuosikorjauksiin on käsitelty talonrakentamisen laskennan yhteydessä kappaleessa 3.7.3. Muiden varatyyprien osalta vastaavaa erottelu perustuu eri kyselyiden vastauksiin.

Julkisyhteisöjen osalta: Mikäli merkittäviä käytöstä poistamisia (terminal costs) ilmenee, ne tutkitaan tapauskohtaisesti, jolloin varmistetaan kustannusten oikea kirjaaminen.

Leasingin jako käyttö- ja rahoitusleasingiin saadaan Rahoitusleasingtilastosta. Rahoitusleasingin nettolisäykset (lisäykset - vähennykset) kirjataan pääoman bruttomuodostukseen. Käyttöleasing kirjataan välituotekäyttöön.

5.3 Arvottaminen

Tuotteiden käyttö arvotetaan ostajanhintaan. Näin ollen kulutusmenot sisältävät arvonlisäveron ja muut tuoteverot mutta eivät tukipalkkioita. Osamaksulla tai vastaavilla luottojärjestelyillä hankitut tuotteet kirjataan niiden ostoajankohdan mukaan.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus sisältää arvonlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen. Investoinnit kirjataan omistuksen vaihdoksen ajankohdan mukaan. Tästä säännöstä on Suomen kansantalouden tilinpidossa kolme poikkeusta. Ensinnäkin rahoitusliisaus kirjataan käyttävän toimialan investoinniksi, vaikka omistuksen vaihdosta ei tapahdu. Toiseksi omaan käyttöön tehtävät investoinnit kirjataan silloin kun ne tuotetaan. Kolmanneksi rakennusinvestoinnit kirjataan sitä mukaa kuin niitä rakennetaan eikä vasta sitten, kun rakennus on valmis ja omistus yleensä vaihtuu.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvo vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskihintaan ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Tavaroiden vienti ja tuonti arvotetaan f.o.b. arvon mukaan eli vapaasti laivassa vientimaan rajalla. Palveluiden vienti arvotetaan perushintaan ja tuonti ostajanhintaan.

Tarkemmat yksityiskohdat arvottamisesta on esitetty kunkin kysyntäerän kohdalla kappaleissa 5.7–5.17.

5.4 Siirtyminen liikekirjanpidosta ja hallinnollisista käsitteistä EKT 2010 kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Julkisten kulutusmenojen laskennassa käytetään kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja, valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa sekä eri yhteisöjen tuloslaskelmia. Niiden käsitteet muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteiksi.

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa käytetään osittain yritysten rakennetilastoja, kuntien ja kuntayhtymien taloustilastoja sekä valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistoa. Niiden käsitteistä poimitaan kansantalouden tilinpidon mukaiset erät.

5.5 Suorien ja epäsuorien estimointimenetelmien käyttö sekä vertailuvuodet (benchmarks) ja ekstrapoloinnit

Kysyntäerien laskennassa käytetään sekä suoria että epäsuoria estimointimenetelmiä.

Kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa. Ne ovat perustuneet erityisesti kulutustutkimuksiin. Laskentamenetelmät kuvataan tarkemmin luvussa 5.7.

Myös kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa on käytetty erityisselvityksiin perustuvia kiinnityspisteitä ja ekstrapolaatiota laskettaessa talonrakennusinvestointeihin sisältyviä peruskorjausinvestointeja. Näihin liittyvät laskentamenetelmät on kuvattu tarkemmin luvussa 5.10.

	Basis for NA Figures											Other	Total (sources)
	Surveys & Censuses	Administrative Records	Combined Data	Benchmark extrapolations	Commodity Flow Model	CPC(PIM)	Extrapolation and Models				Total Extrap+Models		
							Dwellings - stratification method	FISIM	Insurance	Other E&M			
GDP EXPENDITURE APPROACH													
Total final consumption expenditure	4090	7846	29608	0	0	7926	0	0	0	48	7974	122029	171547
I Total	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	115510	115510
01 - Food and non-alcoholic beverages	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13627	13627
02 - Alcoholic beverages, tobacco and narcotics	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5527	5527
03 - Clothing and footwear	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4839	4839
04 - Housing, water, electricity, gas and other fuels	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	33738	33738
05 - Furnishings, household equipment and routine house	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5433	5433
06 - Health	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5748	5748
07 - Transport	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14490	14490
08 - Communication	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2760	2760
09 - Recreation and culture	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12043	12043
10 - Education	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	472	472
11 - Restaurants and hotels	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7889	7889
12 - Miscellaneous goods and services	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8711	8711
Transition to national concept	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	663	663
NPSH final consumption expenditure	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5256	5256
General government final consumption expenditure	4090	7846	29608	0	0	7926	0	0	0	48	7974	1263	50781
Gross capital formation	2252	1186	25023	0	0	0	0	0	0	0	0	27159	55620
G Total	2252	1186	22025	0	0	0	0	0	0	0	0	26460	51923
111 Dwellings	0	0	-4	0	0	0	0	0	0	0	0	16972	16968
112 Other buildings and structures	34	968	10790	0	0	0	0	0	0	0	0	1580	13372
113 Machinery and equipment	2201	124	9077	0	0	0	0	0	0	0	0	858	12206
114 Weapons systems	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
115 Cultivated biological resources	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	18	18
117 Intellectual property products	17	94	2222	0	0	0	0	0	0	0	0	7032	9365
Changes in inventories of	0	0	2988	0	0	0	0	0	0	0	0	633	3631
materials and supplies	0	0	1543	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1643
work-in-progress	0	0	472	0	0	0	0	0	0	0	0	633	1105
finished goods	0	0	498	0	0	0	0	0	0	0	0	0	498
goods for resale	0	0	385	0	0	0	0	0	0	0	0	0	385
Acquisitions less disposals of valuables	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	66	66
Exports of goods and services	144	0	90875	0	0	0	0	76	0	0	76	0	91095
goods	0	0	62977	0	0	0	0	0	0	0	0	0	62997
services	144	0	28778	0	0	0	0	76	0	0	76	0	28998
Imports of goods and services	308	0	90878	0	0	0	0	371	0	0	371	0	91557
goods	0	0	64659	0	0	0	0	0	0	0	0	0	64659
services	308	0	26469	0	0	0	0	371	0	0	371	0	27148
Gross domestic product	6178	9032	54628	0	0	7926	0	-295	0	48	7679	149188	226705

Kuva 14: Menolähestymistavan lähteet ja estimointimenetelmät prosessitaulukoiden mukaisesti

5.6 Kattavuuden varmistamista koskevat peruseriaatteet

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoja tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan jäljempänä.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja -palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkokehikossa, joka tarjoaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

Kansantalouden tilinpito

	Adjustments														Balancing	Total (adjustments)	
	Data validation	Conceptual				Exhaustiveness							Total exhaustiveness				
		Allocation of FISIM	Allocation of insurance	Other conceptual	Total conceptual	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7					
GDP EXPENDITURE APPROACH																	
Total final consumption expenditure	2766	601	2731	-428	2904	0	0	0	0	0	0	0	211	211	1	5882	
I Total	0	445	2731	0	3171	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3171	
01 - Food and non-alcoholic beverages	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
02 - Alcoholic beverages, tobacco and narcotics	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
03 - Clothing and footwear	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
04 - Housing, water, electricity, gas and other fuels	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
05 - Furnishings, household equipment and routine house	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
06 - Health	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
07 - Transport	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
08 - Communication	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
09 - Recreation and culture	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
10 - Education	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
11 - Restaurants and hotels	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
12 - Miscellaneous goods and services	0	445	2731	0	3171	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3171	
Transition to national concept	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
NPSH final consumption expenditure	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
General government final consumption expenditure	2766	161	0	-428	-267	0	0	0	0	0	0	0	211	211	1	2711	
Gross capital formation	475	0	3	199	202	0	0	0	0	0	0	0	2671	2671	0	3348	
G Total	1871	0	0	456	456	0	0	0	0	0	0	0	2731	2731	0	4300	
111 - Dwellings	-51	0	0	-100	-100	0	0	0	0	0	0	0	19	19	0	-130	
112 - Other buildings and structures	576	0	0	69	69	0	0	0	0	0	0	0	2792	2792	0	3437	
113 - Machinery and equipment	103	0	0	14	14	0	0	0	0	0	0	0	-39	-39	0	76	
114 - Weapons systems	302	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	302	
115 - Cultivated biological resources	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	9	0	9	
117 - Intellectual property products	143	0	0	473	473	0	0	0	0	0	0	0	-50	-50	0	568	
Changes in inventories	-684	0	3	-297	-294	0	0	0	0	0	0	0	-60	-60	0	-918	
materials and supplies	-684	0	0	-297	-297	0	0	0	0	0	0	0	-3	-3	0	-914	
work-in-progress	-31	0	0	214	214	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2	0	181	
finished goods	12	0	3	-103	-100	0	0	0	0	0	0	0	-34	-34	0	-122	
goods for resale	69	0	0	-111	-111	0	0	0	0	0	0	0	-21	-21	0	-63	
Acquisitions less disposals of valuables	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	
Exports of goods and services	0	0	135	-1624	-1489	0	0	0	0	0	0	0	204	204	0	-1285	
goods	0	0	68	-771	-699	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-699	
services	0	0	77	-2395	-2318	0	0	0	0	0	0	0	204	204	0	-2114	
Imports of goods and services	0	0	160	-2148	-1988	0	0	0	0	0	0	0	3170	3170	0	1182	
goods	0	0	-205	-2847	-3152	0	0	0	0	0	0	0	1406	1406	0	-1746	
services	0	0	365	-799	-1164	0	0	0	0	0	0	0	1764	1764	0	2938	
Gross domestic product	3241	601	2709	295	3605	0	0	0	0	0	0	0	-84	-84	1	6763	

Kuva 15: Menolähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti

5.7 Kotitalouksien (sektorin S14) kulutusmenot

5.7.1 Yleiskatsaus

Kotitalouksien kulutusmenoestimaattien laadinnassa noudatetaan vuoden 2010 Euroopan tilinpitojärjestelmän (EKT 2010) mukaisia käsitteitä ja määritelmiä.

Kotitalouksien kulutusmenojen tuoteluokitus perustuu EKT 2010:ssä viitattuun yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukaiseen COICOP-luokitukseen ja sen perusteella EU:ssa muokattuun ja vuonna 2016 hyväksytyyn, 5-numerotasolle asti harmonisoituun versioon, jota kutsutaan nimellä ECOICOP. ECOICOP:sta on muokattu Suomen kansantalouden tilinpidon tarpeisiin kulutusmenojen tuoteluokitus, joka tarkimmalla luokitusasteella (5-numerotaso) jakautuu 229 tavara- ja palvelunimikkeeseen. ECOICOP:ssa on 305 tarkimman taso luokkaa, eli ihan kaikkia luokkia ei otettu käyttöön kansantalouden tilinpidon laadinnassa, vaan pyrittiin tuottamaan vähintään ne luokat, jotka tarvitaan kansainvälistä hintavertailua (PPP) varten ja lisäksi otettiin mukaan muutama luokka, joita kuluttajahintaindeksi (KHI) erityisesti toivoi sekä pidettiin välillisten rahoituspalveluiden (FISIM) jako kahteen (talletuksista ja lainoista), vaikka tätä jakoa ei ECOICOP:ssa ole.

Koska laskentatarkkuus on 5-numeroluokka ja mukana on nyt luokkia, jotka muodostuvat useammasta ECOICOP-luokituksen 5-numerotason luokasta eli poikkeavat ECOICOP:n luokituksesta, nämä luokat on koodattu niin, että niissä on 5-numerotason koodissa viimeisenä kirjain X (lisäksi luokassa 10 *Koulutus* X-kirjain tulee mukaan koodiin jo aikaisemmassa vaiheessa, koska tarkempaa alajakoa edes 3-numerotasolla ei käytetä). Lisäksi jokainen 5-numerotason nimike on määritelty kuulumaan yhteen kestävyysluokkaan, ja kestävyysluokka on 5-

numerotason koodin lopussa kirjainmuodossa pisteellä erotettuna (D = kestokulutustavarat, SD = puolikestävät kulutustavarat, ND = lyhytikäiset tavarat ja S = palvelut).

Aikaisemmin, kun kansantalouden tilinpidossa oli hieman erilainen 5-numerotason versio kulutusluokituksesta, koodi oli erotettu KHI:n käyttämästä koodista niin, että kansantalouden tilinpidon koodi alkoi C-kirjaimella (ja sitten perässä olivat numerot ilman pisteitä). Nyt on siirrytty käyttämään yhtenäistä koodimuotoa, jolloin kansantalouden tilinpidossakaan ei enää käytetä kirjainta koodin alussa ja koodi sisältää pisteet.

ECOICOP-luokitus otettiin käyttöön syksyllä 2019 julkaistun aikasarjakorjauksen yhteydessä, ja silloin lähteenä tarkimman tason laskennalle oli vuoden 2016 kulutustutkimus, jossa ensimmäisen kerran käytettiin ECOICOP-luokitusta. Tässä menetelmäkuvauksessa lopulliset luvut ovat vuodelta 2018, mutta siirtymä kulutustutkimuksen luvuista tilinpidon lukuihin on esitetty käyttäen vuoden 2016 lukuja, ensin vanhalla ja sitten uudella luokituksella. Vuoden 2016 kulutustutkimuksen tulokset linkattiin tilinpidon vanhan kulutusluokituksen mukaisiksi, ja aikasarjakorjaus tehtiin ensin vanhan luokituksen mukaan, käyttäen enemmänkin muutosprosentteja kuin absoluuttisia lukuja, ja sen jälkeen tilinpidon luvut jaettiin uuden 5-numerotason luokituksen mukaisiksi käyttäen kulutustutkimuksen tietoja aikasarjakorjattuihin 4-numerotason lukuihin. Esimerkiksi elintarvikkeiden osalta ei tehty mitään erillistä täsmäytystä ja korjauksia muista lähteistä tuleviin tietoihin, kuten aikaisemmin on tehty, koska samanaikaisesti laskettiin sekä aikasarjakorjausta että uuden luokituksen mukaista aikasarjaa. Noin pääsääntöisesti siis vuoden 2016 aikasarjakorjauksessa tilinpidon laskelmiin tuotettiin ensin uusi, kulutustutkimuksen mukaan päivitetty taso 4-numerotasolla, ja 5-numerotason jako tehtiin sitten käyttäen kulutustutkimuksen osuuksia, eikä tehty erillistä tuotekohtaista täsmäyttämistä kulutustutkimuksen lukuihin.

Päälähteenä käytettävän kulutustutkimuksen lisäksi esitellään ”välivuosien” laskenta eli lähteet ja laskentatavat niiltä vuosilta, jolloin käytettävissä ei ole ko. vuoden kulutustutkimusta.

Käytetty luokitus koodeineen (ECOICOP:in mukaisena), kunkin luokan käypähintainen tieto miljoonina euroina vuodelta 2018 sekä päälähdettä kuvaava laskentatiedoston nimi sekä käytetty menetelmä (A tai B) on esitetty oheisessa taulukossa:

Taulukko 70: Yhteenveto: Kotitalouksien kulutusmenot

KT-ECOICOP-koodi	Kulutusluokka	Summa-taso	v. 2018 milj. eur	Laskentatiedosto (päälähteet)	Menetelmä
01	ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	x	13 627		
01.1	Elintarvikkeet	x	12 383		
01.1.1	Viljatuotteet ja leipä	x	1 895		
01.1.1.1.ND	Riisi		70	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.1.2.ND	Jauhot ja muut viljat		65	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B

Kansantalouden tilinpito

01.1.1.3.ND	Leipä		691	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.1.4.ND	Muut leipomotuotteet		567	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.1.5.ND	Pizzat ja suolaiset piirakat		259	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.1.6.ND	Pastatuotteet ja kuskus		135	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.1.7.ND	Aamiaisviljatuotteet		67	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.1.8.ND	Muut viljatuotteet		41	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2	Liha	x	2 157		
01.1.2.1.ND	Naudan- ja vasikanliha		290	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.2.ND	Sianliha		271	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.3.ND	Lampaan- ja vuohenliha		25	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.4.ND	Siipikarjan liha		381	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.5.ND	Muu liha		101	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.6.ND	Syötävät sisäelimet		5	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.7.ND	Kuivattu, suolattu tai savustettu liha		841	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.2.8.ND	Muut lihavalmisteet		243	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.3	Kala ja äyriäiset	x	640		
01.1.3.1.ND	Tuore tai jäähdetty kala		334	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.3.2.ND	Pakastettu kala		15	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.3.3.ND	Tuoreet tai jäähdetyt äyriäiset		3	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.3.4.ND	Pakastetut äyriäiset		3	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.3.5.ND	Kuivattu, savustettu tai suolattu kala ja äyriäiset		167	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.3.6.ND	Muut säilötyt tai käsitellyt kala- ja äyriäisvalmisteet		118	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4	Maitotuotteet, juusto ja kanamunat	x	2 227		
01.1.4.1.ND	Tuore täysmaito		45	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4.2.ND	Tuore vähärasvainen maito		410	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4.3.ND	Säilötty maito		2	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4.4.ND	Jogurtti		307	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4.5.ND	Juusto ja juustoaine		859	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4.6.ND	Muut maitotuotteet		462	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.4.7.ND	Munat		142	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.5	Öljyt ja rasvat	x	298		
01.1.5.1.ND	Voi		162	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.5.2.ND	Margariini ja muut kasvirasvat		89	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.5.3.ND	Oliiviöljy		20	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.5.4.ND	Muut syötävät ruokaöljyt		27	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.5.5.ND	Muut syötävät eläinrasvat		-	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.6	Hedelmät ja marjat	x	1 093		
01.1.6.1.ND	Tuoreet tai jäähdetyt hedelmät ja marjat		812	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.6.2.ND	Pakastetut hedelmät ja marja		32	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.6.3.ND	Kuivatut hedelmät ja marjat ja pähkinät		166	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.6.4.ND	Säilötyt hedelmät ja marjat ja hedelmä- ja marjapohjaiset tuotteet		83	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.7	Vihannekset	x	1 209		
01.1.7.1.ND	Tuoreet ja jäähdetyt vihannekset, muut kuin perunat ja muut mukulakasvit		754	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.7.2.ND	Pakastetut vihannekset, muut kuin perunat ja muut mukulakasvit		53	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.7.3.ND	Kuivatut kasvikset, muut säilötyt tai käsitellyt vihannekset		142	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.7.4.ND	Perunat		162	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.7.5.ND	Perunalastut		98	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.7.6.ND	Muut mukulakasvit ja mukulakasvalmisteet		-	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.8	Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	x	1 058		
01.1.8.1.ND	Sokeri		37	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.8.2.ND	Hillot, marmeladit ja hunaja		81	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.8.3.ND	Suklaa		326	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.8.4.ND	Makeistuotteet		391	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.8.5.ND	Mehujäät ja jäätelöt		215	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B

Kansantalouden tilinpito

01.1.8.6.ND	Keinotekoiset makeutusaineet		8	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.9	Ruokatuotteet, muualle luokittelemattomat	x	1 806		
01.1.9.1.ND	Kastikkeet ja maustekastikkeet		173	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.9.2.ND	Suola, mausteet ja mausteyrtit		100	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.9.3.ND	Vauvanruoat		66	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.9.4.ND	Valmisruoat		533	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.1.9.9.ND	Muut ruokavalmisteet, muualle luokittelemattomat		934	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.2	Alkoholittomat juomat	x	1 244		
01.2.1	Kahvi, tee ja kaakao	x	420		
01.2.1.1.ND	Kahvi		348	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.2.1.2.ND	Tee		46	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.2.1.3.ND	Kaakao ja kaakaojauhe		26	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.2.2	Kivennäisvedet, virvoitusjuomat, hedelmä- ja vihannesmehut	x	824		
01.2.2.1.ND	Kivennäis- ja lähdevedet		143	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.2.2.2.ND	Virvoitusjuomat		362	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
01.2.2.3.ND	Hedelmä-, marja- ja vihannesmehut		319	Elintarvikkeet (määrä, KHI)	B
02	ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMAUSAINHEET	x	5 527		
02.1	Alkoholijuomat	x	3 487		
02.1.1	Väkevät alkoholijuomat	x	771		
02.1.1.X.ND	Väkevät alkoholijuomat		771	Laskentapohja (THL)	B
02.1.2	Viini	x	1 257		
02.1.2.X.ND	Viini		1 257	Laskentapohja (THL)	B
02.1.3	Olut	x	1 459		
02.1.3.X.ND	Olut		1 459	Laskentapohja (THL)	B
02.2	Tupakka	x	1 757		
02.2.0	Tupakka	x	1 757		
02.2.0.X.ND	Tupakka		1 757	Laskentapohja (tupakkaverotiedot, KHI)	B
02.3	Huumausaineet	x	283		
02.3.0	Huumausaineet	x	283		
02.3.0.0.ND	Huumausaineet		283	Erillinen laskelma (useita lähteitä)	
03	VAATETUS JA JALKINEET	x	4 839		
03.1	Vaatetus	x	4 127		
03.1.1	Vaatteiden valmistusaineet	x	66		
03.1.1.0.SD	Kankaat		66	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.1.2	Vaatteet	x	3 700		
03.1.2.1.SD	Miesten vaatteet		1 143	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.1.2.2.SD	Naisten vaatteet		2 077	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.1.2.3.SD	Vauvojen (0-2-vuotiaat) ja lasten (3-13-vuotiaat) vaatteet		480	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.1.3	Muut asusteet ja vaateustarvikkeet	x	304		
03.1.3.X.SD	Muut asusteet ja vaateustarvikkeet		304	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
3.1.4	Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus	x	57		
03.1.4.X.S	Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus		57	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
03.2	Jalkineet	x	712		
03.2.1	Kengät ja muut jalkineet	x	694		
03.2.1.1.SD	Miesten jalkineet		241	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.2.1.2.SD	Naisten jalkineet		346	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.2.1.3.SD	Vauvojen ja lasten jalkineet		107	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
03.2.2	Jalkineiden korjaus ja vuokraus	x	18		
03.2.2.0.S	Jalkineiden korjaus ja vuokraus		18	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
04	ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINHEET	x	33 738		
04.1	Todelliset asumisvuokrat	x	7 435		
04.1.X	Todelliset asumisvuokrat	x	7 435		
04.1.X.X.S	Todelliset asumisvuokrat		7 435	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.2	Laskennalliset asumisvuokrat	x	20 332		
04.2.X	Laskennalliset asumisvuokrat	x	20 332		

Kansantalouden tilinpito

04.2.X.X.S	Laskennalliset asumisvuokrat		20 332	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.3	Asunnon huolto ja korjaus	x	183		
04.3.1	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät materiaalit	x	183		
04.3.1.0.ND	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät materiaalit		183	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.3.2	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	x	-		
04.3.2.X.S	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut		-	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.4	Vesihuolto ja sekalaiset asumispalvelut	x	640		
04.4.1	Vesihuolto	x	426		
04.4.1.0.ND	Vesihuolto		426	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.4.2	Jätteiden keruu	x	191		
04.4.2.0.S	Jätteiden keruu		191	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.4.3	Jätevesi	x	-		
04.4.3.0.S	Jätevesi		-	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.4.4	Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualle luokittelemattomat	x	23		
04.4.4.X.S	Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualle luokittelemattomat		23	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.5	Sähkö, kaasu tai muut polttoaineet	x	5 148		
04.5.1	Sähkö	x	2 738		
04.5.1.0.ND	Sähkö		2 738	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.5.2	Kaasu	x	-		
04.5.2.X.ND	Kaasu		-	Arvo 0	
04.5.3	Nestemäiset polttoaineet	x	385		
04.5.3.0.ND	Nestemäiset polttoaineet		385	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.5.4	Kiinteät polttoaineet	x	426		
04.5.4.X.ND	Kiinteät polttoaineet		426	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
04.5.5	Lämpöenergia	x	1 599		
04.5.5.0.ND	Lämpöenergia		1 599	Asuminen (tuotantotilitiedot, muita lähteitä)	B
05	KALUSTEET, KOTITALOUSKONEET JA YLEINEN KODINHOITO	x	5 433		
05.1	Huonekalut ja kalusteet, matot ja muut lattianpäällysteet	x	1 795		
05.1.1	Huonekalut ja kalusteet	x	1 508		
05.1.1.1.D	Kodin kalusteet		1 033	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.1.1.2.D	Puutarhakalusteet		101	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.1.1.3.D	Valaisimet		107	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.1.1.9.D	Muut huonekalut ja kalusteet		267	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.1.2	Matot ja muut lattianpäällysteet	x	154		
05.1.2.X.D	Matot ja muut lattianpäällysteet		154	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.1.3	Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus	x	133		
05.1.3.0.S	Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus		133	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
05.2	Kodintekstiilit	x	494		
05.2.0	Kodintekstiilit	x	494		
05.2.0.1.SD	Sisustuskankaat ja verhot		96	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.2.0.2.SD	Vuodevaatteet		251	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.2.0.3.SD	Pöytäliinat ja pyyhkeet		89	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.2.0.4.S	Kodintekstiilien korjaus		12	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
05.2.0.9.SD	Muut kodintekstiilit		46	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.3	Kodinkoneet	x	938		
05.3.1	Sähkökäyttöiset ja muut kuin sähkökäyttöiset suuret kodinkoneet	x	788		
05.3.1.1.D	Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet		191	Laskentapohja (KOTEK)	A
05.3.1.2.D	Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet		268	Laskentapohja (KOTEK)	A

Kansantalouden tilinpito

05.3.1.3.D	Liedet		137	Laskentapohja (KOTEK)	A
05.3.1.4.D	Lämmittimet, ilmastointilaitteet		81	Laskentapohja (KOTEK)	A
05.3.1.5.D	Puhdistuslaitteet		90	Laskentapohja (KOTEK)	A
05.3.1.9.D	Muut suuret kodinkoneet		21	Laskentapohja (KOTEK)	A
05.3.2	Kodin sähkökäyttöiset pienkoneet	x	101		
05.3.2.X.SD	Kodin sähkökäyttöiset pienkoneet		101	Laskentapohja (KOTEK)	A
05.3.3	Kodinkoneiden korjaus	x	49		
05.3.3.0.S	Kodinkoneiden korjaus		49	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
05.4	Lasitavarat, astiat ja kotitaloustarvikkeet	x	406		
05.4.0	Lasitavarat, astiat ja kotitaloustarvikkeet	x	406		
05.4.0.1.SD	Lasi-, kristalli-, keramiikka- ja posliinitavarat		119	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.4.0.2.SD	Ruokailuvälineet		28	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.4.0.3.SD	Muut kuin sähkökäyttöiset keittiötarvikkeet		244	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.4.0.4.S	Lasitavarojen, astioiden ja taloustavarojen korjaus		15	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
05.5	Kodin ja puutarhan työkalut ja laitteet	x	625		
05.5.1	Suuret työkalut ja laitteet	x	259		
05.5.1.X.D	Suuret työkalut ja laitteet		259	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.5.2	Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet	x	366		
05.5.2.X.SD	Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet		366	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.6	Taloudenhoitoon liittyvät tavarat ja palvelut	x	1 175		
05.6.1	Kodin kulutustavarat	x	785		
05.6.1.1.ND	Siivous- ja puhdistustuotteet		298	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.6.1.2.ND	Muut pienet kodin kulutustuotteet		487	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
05.6.2	Kodin- ja taloudenhoitopalvelut	x	390		
05.6.2.1.S	Palkattujen henkilöiden kodinhoitopalvelut		89	Laskentapohja (kunnalliset palkkatiedot)	B
05.6.2.2.S	Siivouspalvelut		84	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
05.6.2.3.S	Huonekalujen ja kalusteiden vuokraus		-	Oletetaan nollassa	B
05.6.2.9.S	Muut kotitalouspalvelut		217	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
06	TERVEYS	x	5 748		
06.1	Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -välineet	x	1 897		
06.1.1	Farmaseuttiset tuotteet	x	1 278		
06.1.1.0.ND	Farmaseuttiset tuotteet		1 278	Laskentapohja (Fimea, Kela)	B
06.1.2	Muut lääkevalmisteet	x	74		
06.1.2.X.ND	Muut lääkevalmisteet		74	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
06.1.3	Hoitolaitteet ja -välineet	x	545		
06.1.3.X.D	Hoitolaitteet ja -välineet		545	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
06.2	Avohoitopalvelut	x	2 782		
06.2.1	Sairaanhoitopalvelut	x	892		
06.2.1.X.S	Sairaanhoitopalvelut		892	Laskentapohja (tuotantotilitiedot)	B
06.2.2	Hammashoito	x	1 082		
06.2.2.0.S	Hammashoito		1 082	Laskentapohja (tuotantotilitiedot)	B
06.2.3	Avustavat hoitopalvelut	x	808		
06.2.3.X.S	Avustavat hoitopalvelut		808	Laskentapohja (tuotantotilitiedot)	B
06.3	Sairaalapalvelut	x	1 069		
06.3.0	Sairaalapalvelut	x	1 069		
06.3.0.0.S	Sairaalapalvelut		1 069	Laskentapohja (tuotantotilitiedot)	B
07	LIIKENNE	x	14 060		
07.1	Ajoneuvojen hankinta	x	3 888		
07.1.1	Autot	x	3 508		
07.1.1.1.D	Uudet autot		2 137	Laskentapohja (rekisteröinnit, hinnat)	B
07.1.1.2.D	Käytetyt autot		1 371	Laskentapohja (myyntimäärät & KHI)	B
07.1.2	Moottoripyörät	x	179		
07.1.2.0.D	Moottoripyörät		179	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
07.1.3	Polkupyörät	x	201		
07.1.3.0.D	Polkupyörät		201	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
07.1.4	Eläinvetoiset ajoneuvot	x	-		
07.1.4.0.D	Eläinvetoiset ajoneuvot		-	Arvo 0	
07.2	Yksityisajoneuvojen käyttö	x	7 647		
07.2.1	Yksityisajoneuvojen varaosat ja lisävarusteet	x	906		

Kansantalouden tilinpito

07.2.1.1.SD	Renkaat		286	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
07.2.1.2.SD	Yksityisajoneuvojen varaosat		595	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
07.2.1.3.SD	Yksityisajoneuvojen lisävarusteet		25	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
07.2.2	Yksityisajoneuvojen polttoaineet ja voiteluöljyt	x	3 604		
07.2.2.1.ND	Diesel		1 038	Laskentapohja (myyntimäärät & KHI)	B
07.2.2.2.ND	Bensiini		2 445	Laskentapohja (myyntimäärät & KHI)	B
07.2.2.3.ND	Muut yksityisajoneuvojen polttoaineet		47	Laskentapohja (myyntimäärät & KHI)	B
07.2.2.4.ND	Voiteluaineet		74	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
07.2.3	Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus	x	2 201		
07.2.3.0.S	Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus		2 201	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
07.2.4	Muut yksityisajoneuvoihin liittyvät palvelut	x	936		
07.2.4.1.S	Autotallin, pysäköintipaikan ja yksityisajoneuvojen vuokraus		372	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
07.2.4.2.S	Käyttömaksut ja pysäköintimaksut		88	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
07.2.4.3.S	Ajo-opetus, ajokokeet ja ajokortit sekä auton katsastus		476	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
07.3	Liikennepalvelut	x	2 525		
07.3.1	Matkustajien kuljetus rautatieliikenteessä	x	528		
07.3.1.1.S	Matkustajien kuljetus junalla		460	Laskentapohja (määrä (VR, HSL), KHI)	B
07.3.1.2.S	Matkustajien kuljetus maanalaisella ja raitiovaunulla		68	Laskentapohja (määrä (HSL), KHI)	B
07.3.2	Matkustajien kuljetus tieliikenteessä	x	896		
07.3.2.1.S	Matkustajien kuljetus linja-autolla		648	Laskentapohja (tuotantotilitiedot, KHI)	B
07.3.2.2.S	Matkustajien kuljetus taksilla ja kuljettajalla varustetulla vuokra-autolla		248	Laskentapohja (tuotantotilitiedot, KHI)	B
07.3.3	Matkustajien kuljetus lentoliikenteessä	x	560		
07.3.3.X.S	Matkustajien kuljetus lentoliikenteessä		560	Laskentapohja (matkustajamäärät & KHI)	B
07.3.4	Matkustajaliikenne meri- ja sisävesiliikenteessä	x	286		
07.3.4.X.S	Matkustajaliikenne meri- ja sisävesiliikenteessä		286	Laskentapohja (matkustajamäärät & KHI)	B
07.3.5	Yhdistetty matkustajaliikenne	x	139		
07.3.5.0.S	Yhdistetty matkustajaliikenne		139	Laskentapohja (määrä (HSL), KHI)	B
07.3.6	Muut kuljetuspalvelut	x	116		
07.3.6.X.S	Muut kuljetuspalvelut		116	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
08	VIESTINTÄ	x	2 760		
08.1	Postipalvelut	x	114		
08.1.0	Postipalvelut	x	114		
08.1.0.1.S	Kirjeiden käsittelypalvelu		79	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
08.1.0.9.S	Muut postipalvelut		35	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
08.2	Puhelin- ja faksilaitteet	x	463		
08.2.0	Puhelin- ja faksilaitteet	x	463	Laskentapohja (KOTEK)	A
08.2.0.X.D	Puhelin- ja faksilaitteet		463		
08.3	Puhelin- ja faksipalvelut	x	2 183		
08.3.0	Puhelin- ja faksipalvelut	x	2 183		
08.3.0.1.S	Kiinteän puhelinverkon palvelut		30	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
08.3.0.2.S	Langattoman puhelinverkon palvelut		1 488	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
08.3.0.3.S	Internet-yhteyksien tarjontaan liittyvät palvelut		416	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
08.3.0.4.S	Yhdistetyt telepalvelut		249	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
08.3.0.5.S	Muut tiedonsiirtopalvelut		-	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
09	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	x	12 043		
09.1	Audiovisuaaliset laitteet, valokuvauslaitteet ja tietojenkäsittelylaitteet	x	1 343		
09.1.1	Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytetyt laitteet	x	469		
09.1.1.1.D	Äänen vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytetyt laitteet		77	Laskentapohja (KOTEK)	A

Kansantalouden tilinpito

09.1.1.2.D	Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käyttävät laitteet		360	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.1.3.D	Kannettavat äänen- ja kuvantoistolaitteet		-	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.1.9.D	Muut äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet		32	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.2	Valokuvaus- ja elokuva-laitteet ja optiset laitteet	x	55		
09.1.2.X.D	Valokuvaus- ja elokuva-laitteet ja optiset laitteet		55	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.3	Tietojenkäsittelylaitteet	x	620		
09.1.3.1.D	Tietokoneet		394	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.3.2.D	Tietojenkäsittelylaitteiden lisävarusteet		184	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.3.3.D	Ohjelmistot		42	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.1.3.4.D	Laskimet ja muut tietojenkäsittelylaitteet		-	Laskentapohja (KOTEK)	A
09.1.4	Tallennusvälineet	x	133		
09.1.4.1.SD	Valmiiksi tallennetut tallennusvälineet		105	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.1.4.2.SD	Tallentamattomat tallennusvälineet		2	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.1.4.9.SD	Muut tallennusvälineet		26	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.1.5	Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus	x	66		
09.1.5.0.S	Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus		66	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	A
09.2	Muut kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvät suuret kestokulutustavarat	x	801		
09.2.1	Suuret ulkokäyttöön tarkoitetut kestokulutustavarat	x	529		
09.2.1.X.D	Suuret ulkokäyttöön tarkoitetut kestokulutustavarat		529	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.2.2	Soittimet ja muut sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-ajan kestokulutustavarat	x	171		
09.2.2.X.D	Soittimet ja muut sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-ajan kestokulutustavarat		171	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.2.3	Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestokulutustavaroiden huolto ja korjaus	x	101		
09.2.3.0.S	Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestokulutustavaroiden huolto ja korjaus		101	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3	Muut vapaa-aikaan liittyvät tarvikkeet ja laitteet, puutarhanhoito ja lemmikkieläimet	x	2 647		
09.3.1	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	x	461		
09.3.1.1.SD	Pelit ja harrastusvälineet		130	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3.1.2.SD	Lelut ja juhliin liittyvät tavarat		331	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3.2	Urheilu-, retkeily- ja ulkoiluvälineet	x	732		
09.3.2.X.SD	Urheilu-, retkeily- ja ulkoiluvälineet		732	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3.3	Puutarhat, kasvit ja kukat	x	545		
09.3.3.1.SD	Puutarhatarvikkeet		113	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3.3.2.ND	Kasvit ja kukat		432	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3.4	Lemmikkieläimet ja niihin liittyvät tuotteet	x	571		
09.3.4.1.SD	Lemmikkieläinten hankinta		76	Laskentapohja (määrät & hinnat)	B
09.3.4.2.ND	Lemmikkieläintuotteet		495	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.3.5	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut	x	338		
09.3.5.0.S	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut		338	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
09.4	Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	x	4 534		
09.4.1	Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut	x	1 358		
09.4.1.X.S	Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut		1 358	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
09.4.2	Kulttuuripalvelut	x	1 133		
09.4.2.1.S	Elokuvateatterit, teatterit ja konsertit		655	Laskentapohja (tuotantotilitiedot, kulttuuritilastot, KHI)	B

Kansantalouden tilinpito

09.4.2.2.S	Museot, kirjastot ja eläintarhat		84	Laskentapohja (tuotantotilitiedot, kulttuuritilastot, KHI)	B
09.4.2.3.S	Televisio- ja radiolupamaksut, maksulliset lähetykset		322	Laskentapohja (määrät & KHI)	B
09.4.2.4.S	Kulttuuriin liittyvien laitteiden ja varusteiden vuokraus		-	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.4.2.5.S	Valokuvauspalvelut		72	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.4.2.9.S	Muut kulttuuripalvelut		-		
09.4.3	Rahapelit	x	2 043		
09.4.3.0.S	Rahapelit		2 043	Laskentapohja (Veikkaus yms)	B
09.5	Sanomalehdet, kirjat ja paperitavarat	x	1 357		
09.5.1	Kirjat	x	346		
09.5.1.X.SD	Kirjat		346	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.5.2	Sanoma- ja aikakauslehdet	x	855		
09.5.2.1.ND	Sanomalehdet		484	Laskentapohja (määrät muiden tilastoista, KHI)	B
09.5.2.2.ND	Aikakauslehdet		371	Laskentapohja (määrät muiden tilastoista, KHI)	B
09.5.3	Sekalaiset painotuotteet	x	106		
09.5.3.0.ND	Sekalaiset painotuotteet		106	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.5.4	Paperitavarat ja piirustustarvikkeet	x	50		
09.5.4.X.ND	Paperitavarat ja piirustustarvikkeet		50	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
09.6	Valmismatkat	x	1 361		
09.6.0	Valmismatkat	x	1 361		
09.6.0.X.S	Valmismatkat		1 361	Laskentapohja (tuotantotilitiedot, liikevaihtotiedot)	B
10	KOULUTUS	x	472		
10.X	Koulutus	x	472		
10.X.X	Koulutus	x	472		
10.X.X.X.S	Koulutus		472	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
11	RAVINTOLAT JA HOTELLIT	x	7 889		
11.1	Ravintola-, kahvila- ja muut ateriapalvelut	x	7 243		
11.1.1	Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat	x	6 099		
11.1.1.1.S	Ravintolat, kahvilat ja virkistyspaikoissa myyty ruoka ja juoma		4 767	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot yms)	B
11.1.1.2.S	Pika-, nouto- ja tilausruokapalvelut		1 332	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot yms)	B
11.1.2	Ruokalat	x	1 144		
11.1.2.0.S	Ruokalat		1 144	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot yms)	B
11.2	Majoituspalvelut	x	646		
11.2.0	Majoituspalvelut	x	646		
11.2.0.1.S	Hotellit, motellit, majatalot ja muut vastaavat majoituspalvelut		538	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot yms)	B
11.2.0.2.S	Lomakylät, leirintäalueet, retkeilymajat ja muut vastaavat majoituspalvelut		108	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot yms)	B
11.2.0.3.S	Muut majoituspalvelut		-	Arvo 0	
12	MUUT TAVARAT JA PALVELUT	x	11 882		
12.1	Henkilökohtainen hygienia ja kauneudenhoito	x	2 531		
12.1.1	Kampaamot, parturit ja kauneushoitolat	x	1 210		
12.1.1.1.S	Miesten ja lasten parturi- ja kampaamopalvelut		219	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
12.1.1.2.S	Naisten kampaamopalvelut		750	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
12.1.1.3.S	Kauneudenhoitopalvelut		241	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
12.1.2	Henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut sähkökäyttöiset laitteet	x	80		
12.1.2.X.SD	Henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut sähkökäyttöiset laitteet		80	Laskentapohja (KOTEK)	A
12.1.3	Muut henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut laitteet ja tuotteet	x	1 241		
12.1.3.1.SD	Muut kuin sähkökäyttöiset laitteet		124	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.1.3.2.ND	Henkilökohtaiset hygienia-, kauneudenhoito- ja kosmetiikkatuotteet		1 117	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.2	Prostituutio	x	155		

Kansantalouden tilinpito

12.2.0	Prostituutio	x	155		
12.2.0.0.S	Prostituutio		155	Erillinen laskelma (useita lähteitä)	
12.3	Henkilökohtaiset esineet, muualle luokittelemattomat	x	585		
12.3.1	Korut, kellot ja rannekellot	x	318		
12.3.1.1.D	Korut		223	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.3.1.2.D	Kellot ja rannekellot		78	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.3.1.3.S	Korujen, kellojen ja rannekellojen korjaus		17	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	A
12.3.2	Muut henkilökohtaiset esineet	x	267		
12.3.2.1.SD	Laukut ja matkustustarvikkeet		125	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.3.2.2.SD	Vauvantarvikkeet		52	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.3.2.3.S	Henkilökohtaisten esineiden korjaus		-	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.3.2.9.SD	Muut henkilökohtaiset esineet, muualle luokittelemattomat		90	Kaupan myynnit (liikevaihtotiedot)	A
12.4	Sosiaalipalvelut	x	2 187		
12.4.0	Sosiaalipalvelut	x	2 187		
12.4.0.X.S	Sosiaalipalvelut		2 187	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
12.5	Vakuutukset	x	2 731		
12.5.1	Henkivakuutukset	x	1 106		
12.5.1.0.S	Henkivakuutukset		1 106	Vakuutus	
12.5.2	Asumiseen liittyvät vakuutukset	x	425		
12.5.2.0.S	Asumiseen liittyvät vakuutukset		425	Vakuutus	
12.5.3	Terveyteen liittyvät vakuutukset	x	241		
12.5.3.X.S	Terveyteen liittyvät vakuutukset		241	Vakuutus	
12.5.4	Liikenteeseen liittyvät vakuutukset	x	893		
12.5.4.1.S	Moottoriajoneuvovakuutukset		805	Vakuutus	
12.5.4.2.S	Matkavakuutukset		88	Vakuutus	
12.5.5	Muut vakuutukset	x	66		
12.5.5.0.S	Muut vakuutukset		66	Vakuutus	
12.6	Rahoituspalvelut, muualle luokittelemattomat	x	2 998		
12.6.1	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	x	440		
12.6.1.1.S	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) lainoista		358	Keskitetty laskelma: ks. kappale 3.8.1.7	
12.6.1.2.S	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) talletuksista		82	Keskitetty laskelma: ks. kappale 3.8.1.7	
12.6.2	Muut rahoituspalvelut, muualle luokittelemattomat	x	2 558		
12.6.2.X.S	Muut rahoituspalvelut, muualle luokittelemattomat		2 558	Laskentapohja (tuotantotilitiedot & varainsiirtovero)	B
12.7	Muut palvelut, muualle luokittelemattomat	x	695		
12.7.0	Muut palvelut, muualle luokittelemattomat	x	695		
12.7.0.X.S	Muut palvelut, muualle luokittelemattomat		695	Tuotantotililaskelmat (tuotantotilitiedot)	B
D	KESTOKULUTUSTAVARAT	x	9 750		
ND	LYHYTIKÄISET TAVARAT	x	33 707		
S	PALVELUT	x	65 219		
SD	PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	x	9 342		
P31 DC S14	KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	x	118 018		
TUR S14	TURISMIMENOT	x	663		
P33 S14	Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla		3 705	Neljännesten summa	
P34 S14	Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa		3 042	Neljännesten summa	
P31 NC S14	SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT	x	118 681		

5.7.2 Päälähteet ja niiden muunnokset kansantalouden tilinpitoon

5.7.2.1 Yleisperiaatteet

Kulutusmenojen laskennassa eri lähteistä ja näkökulmista (sekä kysynnästä että tarjonnasta) saatavia tietoja muunnetaan kansantalouden tilinpidon käsitteitä ja määritelmiä vastaaviksi kulutusmenoestimaateiksi.

Kansantalouden tilinpidon lopullisen kulutusmenoestimaatin valinta perustuu näiden eri lähteistä johdettujen kulutusmenoestimaattien huolelliseen vertailuun ja arviointiin niiden luotettavuudesta.

Ihannetapauksessa eri aineistoista johdettuja kulutusmenoestimaatteja pitäisi vertailla joka vuosi. Tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, koska eräät merkittävätkin aineistot tuotetaan varsin epäsäännöllisin väliajoin. Esimerkiksi kulutustutkimus toteutetaan erikseen päätettävien vuosivälein (... , 1998, 2001, 2006, 2012, 2016, ...).

Lähdetilastojen välivuosien aiheuttaman ongelman pienentämiseksi rinnakkaisia aineistoja muokataan (niinä vuosina kuin kukin aineisto on olemassa) iteratiivisesti siten, että kunkin vuoden lopulliset eri aineistoista johdetut kulutusmenoestimaatit ovat mahdollisimman yhtenevät hyväksytyyn kansantalouden tilinpidon estimaatin kanssa. Näin seuraavan vuoden mahdollisesti eri aineistosta lasketut luvut pohjautuvat oikeaksi todettuun kulutuksen perustasoon.

Tällä tavoin tietolähteiden mahdollista puuttumista tilastovuonna voidaan osittain kompensoida edellisinä vuosina eri tietolähteistä kertyneen tiedon sulauttamisella vaihtoehtoisten laskentaprosessien laskentaeriin.

Tietolähteen valinta tehdään kulutusnimikkeittäin. Vaikka samanaikaisesti seurataan sekä tarjonnasta että kysynnästä saatavia tietoja, peruslähtökohtana pidetään tarkasteltavaa ilmiötä, kotitalouksien kulutusmenoja, mahdollisimman läheisesti kuvaavaa tilastomateriaalia.

Kotitalouksien kulutusmenoja kuvaavista lähdetilastoista käyttökelpoisin on Tilastokeskuksen kulutustutkimus. Sen tuottamat nimikkeittaiset kulutusmenotiedot ovat muunnettavissa kansantalouden tilinpidon käsitteiden ja määritelmien mukaisiksi kulutusmenoestimaateiksi. Kulutustutkimuksen käyttöä lähteenä selostetaan tarkemmin luvussa 5.7.2.2.

Kulutustutkimus vaatii kuitenkin rinnalleen muita aineistoja, jotta sitä voidaan hyödyntää kansantalouden tilinpidon estimaattien laadinnassa. Tutkimuksen välivuosina tämä on tietenkin ilmeistä, mutta muutoinkin korjaus- ja muunnoserien suuruuden määrittäminen vaatii muiden aineistojen tukea. Kulutustutkimusta tukevia ja täydentäviä lähteitä etsittäessä on yleensä edettävä tarjontapainotteisiin aineistoihin päin. Kuitenkin on pyrittävä siihen, että aineiston tiedot indikoisivat mahdollisimman läheisesti kotitalouksien kulutusmenojen kehitystä. Tällaisena tietolähteenä on käyttökelpoiseksi havaittu Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikoittainen tilasto toimialojen liikevaihdosta, tässä tarkastelussa vähittäiskaupan ja tiettyjen palvelutoimialojen osalta. Lisäksi pyritään etsimään ja ottamaan käyttöön

uusia aineistoja, esimerkkinä nk. scanner-data eli kauppojen kuittiaineisto. Scanner-datan sisältämä tieto on tarkempaa kuin pelkkä liikevaihtotieto, mutta sen kattavuus vaihtelee, toki toivottavasti parantuen koko ajan.

Yritys- ja toimipaikkarekisterin liikevaihtotietojen käyttökelpoisuus perustuu siihen, että vähittäiskauppa toimii tärkeänä solmukohtana tuotteen siirtyessä jakeluportaasta loppukulutukseen. Tilasto on jokavuotinen ja tiedot ovat saatavissa tarkalla toimialatasolla. Tilaston käyttöä ja tietojen muuntoa kansantalouden tilinpidon kulutusmenoestimaateiksi on selostettu jäljempänä.

Lisäksi monet luvut pohjautuvat kansantalouden tilinpidon tuottajatoimialojen laskelmiin. Kulutusosuuden määrittämistä kuvataan esimerkein.

Kulutusmenojen laskennassa käytetään paljon myös erilaisia luonteeltaan lähinnä täydentäviä tietolähteitä, joista tärkeimmät on mainittu kohdassa 5.7.2.5 olevassa luettelossa. Luettelossa merkitty numerotunnus toimii viitenumerona menetelmäkuvauksen taulukoissa oleville lähdeviitteille.

Kulutustutkimuksen ja toimipaikkarekisterin tietojen rinnakkainen käyttö kuvataan laskennan perusmenetelmänä (menetelmä A). Koska menetelmä kaipaa tuekseen usein muita menetelmiä ja lähteitä sekä myös täysin korvaavia menetelmiä, nämä menetelmät (menetelmät B1-Bn) kuvataan erikseen tuotenimikkeensä edellyttämässä kohdassa tuoteluokittelun mukaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

Kulutusmenon osuus kunkin tuotteen kokonaiskäytöstä määrittyy lopullisesti kansantalouden tilinpidon tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksen tuloksena. Mikäli ilmenee tarvetta kulutuslaskelmien muuttamiseen, muokkaukset pyritään sisällyttämään varsinaisiin laskelmiin – vaikkapa muokkaamalla sitä prosenttiosuutta, jota laskennassa käytetään – jotta seuraavan vuoden estimaatti olisi mahdollisimman hyvä, eikä tarvitsisi jatkuvasti lisätä mukaan erillisiä tasapainotuskorjauksia.

Käytettyjä lähteitä pyritään jatkuvasti arvioimaan laskennan aikana ja lisäksi mahdollisuuksien mukaan pyritään etsimään uusia lähteitä, joita lisätään laskentaan mahdollisuuksien mukaan, yleensä lähinnä aikasarjajakorjausten yhteydessä. Laajemmassa mittakaavassa nykyisten lähteiden arviointi sekä uusien etsintä on edessä seuraavien vuosien aikana, sillä edessä on – tämänhetkisen arvion mukaan vuonna 2024 – siirtyminen (soveltuvin osin) uuteen COICOP 2018-luokitukseen. Toistaiseksi ei ole olemassa suunnitelmaa tuon luokitusuudistuksen yhteydessä käyttöön tulevasta luokkamäärästä, mutta varmaankin pyritään tuottamaan vähintään kansainvälisen hintavertailun laadinnassa tarvittavat nimikkeet. Uusien lähteiden osalta on aina mietittävä sekä historiaa että jatkuvuutta, eli saadaanko lähteiden avulla laadittua aikasarja vai ovatko ne käytettävissä vain ”benchmarkkaukseen”. Käytössä olevat lähteet ovat pääsääntöisesti ”perittyjä”, eli useimpia niitä on käytetty jo aikaisemminkin, ja pohdinta niiden laadusta on myös tehty aiemmin, mutta toki jatkuvasti etsitään uusia lähteitä ja samalla harkitaan nykyisten lähteiden käyttökelpoisuutta, mutta mitään varsinaista prosessia lähteiden ”parhauden” määrittelymiseksi meillä ei ole.

Toistaiseksi MOSS (Mini One Stop Shop) -asiaa ei ole erikseen huomioitu kulutuslaskelmissa. Asia on ollut esillä ALV-laskelmien yhteydessä, ja arvion mukaan jotain muutoksia on tulossa takautuvasti vuosien 2015–2018 ALV-laskelmiin, ja siitä sitten eteenpäin, mutta toistaiseksi on epäselvää, kuinka nämä muutokset vaikuttavat kulutuslaskelmiin vai vaikuttavatko lainkaan, tai kuinka koko asia pitäisi huomioida kulutuslaskelmissa. Noin lähtökohtaisesti kuluttajien maksama hinta sisältää arvonlisäveron, joten MOSS-käsittely ei automaattisesti vaikuta kotitalouksien kulutusmenolaskentaan.

5.7.2.2 Kulutustutkimus

Tilastokeskuksen erikseen sovittavina vuosina toteuttama kotitalouksien kulutustutkimus on kotitalouksien kulutusmenojen laskennan tärkein lähde. Oheisessa taulukossa on vertailtu kulutustutkimuksen ja kansantalouden tilinpidon laskelmien tasoja ja muutoksia kulutustutkimusvuosien mukaan vuosien 2012 ja 2016 välillä. Uusin kulutustutkimus tehtiin vuonna 2016, ja sen tuloksia on käytetty kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa syksyllä 2019 julkaistussa aikasarjakorjauksessa, jonka yhteydessä tehtiin myös luokitusmuutos ECOICOP-luokitukseen. Vaikka tässä menetelmäkuvauksessa varsinaisesti käsitellään vuotta 2018, niin kotitalouksien kulutusmenojen osalta esitellään vuoden 2016 kulutustutkimuksen käyttö laskelmien lähteenä vuoden 2016 luvuille sekä kulutustutkimusten väli vuosina käytetyt laskentamenetelmät vuoden 2017 osalta (jolloin lähtötietona voidaan käyttää aikasarjakorjattuja vuoden 2016 tietoja). Tässä menetelmäkuvauksessa on kulutuslaskelmien osalta hieman sekaisin vanhaa ja uutta luokitusta, sillä aikasarjakorjaus tehtiin ensin käyttäen aiempaa luokitusta ja siirtymä uuteen 5-numerotason luokitukseen tehtiin sitten aikasarjakorjatuista 4-numerotason tiedoista sekä vuoden 2016 kulutustutkimuksen että muiden lähteiden perusteella. Tästä ”kaksivaiheisesta” laskennasta (ensin tasokorjaus vanhalla luokituksella ja sitten tarkempi alajako uuden luokituksen mukaan) johtuen tarjolla ei ole listausta siitä, kuinka yksittäiset kulutustutkimuksen luvut on muokattu tilinpidon estimaateiksi.

Taulukko 71:n ensimmäisessä sarakkeessa on kansantalouden tilinpidon aiemmin käytössä olleen luokituksen mukaisena laskettu kulutustutkimuksen summatieto (kotitaloudet yhteensä) vuodelta 2016 ja toisessa sarakkeessa on kyseisen erän muutos vuoden 2012 kulutustutkimuksen tasosta vuoden 2016 kulutustutkimuksen tasoon (suoraan kulutustutkimuksen luvuista eli käypähintaisista tiedoista laskettuna). Kolmannessa sarakkeessa on vastaava muutosprosentti (vuodesta 2012 vuoteen 2016 käypähintaisista luvuista) kansantalouden tilinpidon aikasarjakorjaamattomista tiedoista ja neljännessä sarakkeessa aikasarjakorjatuista tiedoista laskettuna. Viidennessä sarakkeessa on kulutustutkimuksen tietojen kanssa vertailukelpoinen tieto kansantalouden tilinpidon aikasarjakorjatuista luvuista. Kuudennessa ja seitsemännessä sarakkeessa ovat kansantalouden tilinpidon lukuihin sisältyvät käsitteelliset korjaukset (ulkomaalaiset ja laitosasukkaat) kulutustutkimuksen tietoihin verrattuna. Kahdeksannessa sarakkeessa on kansantalouden tilinpidon

lopullinen luku (eli summa sarakkeista viisi, kuusi ja seitsemän). Seuraavissa kahdessa sarakkeessa on vertailtu kulutustutkimusluvun ja kansantalouden tilinpidon lopullisen luvun tasoeroa (prosentteina kulutustutkimuksen tasosta) – vuoden 2012 vertailu on sarakkeessa yhdeksän ja vuoden 2016 vertailu sarakkeessa kymmenen. Viimeiseen sarakkeeseen on merkitty alempien erien summina laskettavat 2-, 3- ja 4-numerotason erät.

Kulutustutkimuksen lisäksi laskennassa käytetään – sekä kulutustutkimusvuosina että erityisesti kulutustutkimuksen väli vuosina – paljon muita lähdeaineistoja ja menetelmiä. Muiden lähdeaineistojen valossa on hyväksytty useista eristä taso, joka poikkeaa kulutustutkimuksen tiedosta, mutta niidenkin tietojen kohdalla pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentit eli varsinaista tasoa tärkeämpi tieto monessa kohdassa on nimenomaan muutos. Joitakin asioita kulutustutkimuksessa ei kysytä lainkaan (huumeet ja prostituutio), joten nämä erät arvioidaan täysin muiden lähteiden perusteella. Joidenkin erien tiedetään jäävän – sekä kansainvälisesti että historiallisesti – aliedustetuiksi eri syistä (esimerkiksi alkoholi ja tupakka), joten näiden laskennassa käytetään myös kulutustutkimusvuosina muita lähteitä kuin kulutustutkimusta, vaikka toki niidenkin osalta seurataan muutosta kulutustutkimuksen tiedoissa, vaikka siis tasoa ei käytetä. Lisäksi on joitakin eriä (esim. asuminen, käytetyt autot, vakuutus), jotka määritelmällisesti eroava kulutustutkimuksen käsitteistä, jolloin niidenkään laskennassa ei suoraan lähdetä kulutustutkimuksen tasosta, vaan käytetään muita lähteitä myös kulutustutkimusvuosina.

Taulukko 71: Vertailu kulutustutkimukseen

Kulutusluokka	Kulutustutkimus: Vuosi 2016 (kotitaloudet yhteensä, milj eur)	Kulutustutkimus: Muutos 2016/2012	KT: Muutos 2016/2012 (alkuperäinen)	KI: Muutos 2016/2012 (aikasarjajakorjattu)	KT: Vuosi 2016, aikasarjajakorjattu (KuTu-vertailukelpoinen), milj eur	KT: ulkomaalaiset 2016	KT: laitosasukkaat 2016	KT: 2016 (aikasarjajakorjattu, lopullinen), milj eur	Vuosi 2012 (KT/KuTu)% -100	Vuosi 2016 (KT/KuTu)% -100	Summataso (x)
C01 ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	11 726	1 %	7 %	5 %	12 811	490	10	13 312	5	9	x
C011 Elintarvikkeet	10 837	2 %	7 %	6 %	11 630	473	4	12 107	4	7	x
C0111 Leipä- ja viljatuotteet	1 756	-2 %	2 %	1 %	1 848	125	2	1 975	2	5	x
C01111ND Riisi	62	25 %	14 %	20 %	59		0	59	-1	-4	
C01112ND Jauhot ja suurimot	198	14 %	12 %	12 %	204		0	204	5	3	
C01113ND Perunajauhot	3	-48 %	0 %	-22 %	7		0	7	73	161	
C01114ND Ruokaleipä	645	-9 %	-2 %	-3 %	708	35	0	743	3	10	
C01115ND Kahvileipä	570	1 %	3 %	4 %	579	90	2	671	-1	1	
C01116ND Muut viljatuotteet	278	-5 %	4 %	-2 %	291		0	291	2	5	
C0112 Liha ja lihatuotteet	2 075	-4 %	4 %	1 %	2 508	40	0	2 548	14	21	x
C01121ND Naudanliha	278	-19 %	4 %	-3 %	360		0	360	9	29	
C01122ND Sianliha	137	-43 %	-6 %	-13 %	219		0	219	5	60	
C01123ND Siipikarjan liha	316	22 %	19 %	21 %	319		0	319	1	1	
C01124ND Lammas, poro ym.	32	13 %	5 %	5 %	61		0	61	103	90	
C01125ND Riistan liha	54	1 963 %	9 %	10 %	86		0	86	2 906	61	

Kansantalouden tilinpito

C01126ND Makkara	364	-18 %	-3 %	-7 %	538	40	0	578	31	48	
C01127ND Lihasäilykkeet, -einekset ja -valmisteet	608	-9 %	6 %	0 %	680		0	680	2	12	
C01128ND Muut lihatuotteet	286	55 %	6 %	28 %	245		0	245	4	-14	
C0113 Kala ja kalatuotteet	589	10 %	21 %	16 %	660	0	0	660	6	12	x
C01131ND Tuore kala	284	23 %	36 %	37 %	232		0	232	-27	-18	
C01132ND Kalasäilykkeet ja -valmisteet	305	1 %	14 %	8 %	428		0	428	31	40	
C0114 Maito, juusto ja munat	1 928	-11 %	4 %	-1 %	2 268	25	0	2 293	5	18	x
C01141ND Tinkimaito ja tuottajan kulutus	5	106 %	25 %	25 %	5		0	5	54	-7	
C01142ND Maito ja maitojauhe	487	-15 %	4 %	-2 %	591		0	591	6	21	
C01143ND Hapanmaitotuotteet	415	-16 %	-14 %	-13 %	443		0	443	3	7	
C01144ND Kerma	118	-22 %	6 %	-13 %	136		0	136	4	15	
C01145ND Juustot	792	-4 %	16 %	11 %	961	25	0	986	5	21	
C01146ND Munat	110	-15 %	-1 %	-4 %	132		0	132	6	20	
C0115 Rasvat ja öljyt	260	-9 %	-25 %	-8 %	266	0	0	266	2	2	x
C01151ND Voi ja voi-kasviöljyseokset	137	-9 %	-37 %	-6 %	135		0	135	-4	-1	
C01152ND Margariini	78	-23 %	-13 %	-21 %	91		0	91	14	17	
C01153ND Muut rasvat ja öljyt	46	35 %	-13 %	29 %	40		0	40	-8	-12	
C0116 Hedelmät	985	31 %	23 %	24 %	1 184	130	0	1 314	27	20	x
C01161ND Tuottajan hedelmät ja puutarhamarjat	34	35 %	7 %	8 %	80		0	80	197	137	
C01162ND Tuoreet hedelmät ja puutarhamarjat	614	23 %	34 %	30 %	752	130	0	882	16	23	
C01163ND Metsämarjat	86	200 %	-24 %	3 %	99		0	99	236	16	
C01164ND Kuivatut hedelmät, pähkinät yms.	155	30 %	28 %	30 %	156		0	156	1	0	
C01165ND Hedelmä- ja marjasäilykkeet ja -valmisteet	96	20 %	2 %	7 %	97		0	97	13	1	
C0117 Kasvikset	1 250	9 %	15 %	14 %	1 376	41	0	1 418	6	10	x
C01171ND Sienet	24	132 %	57 %	57 %	44		0	44	170	83	
C01172ND Tuottajan vihannekset ja juurekset	41	1 %	-6 %	-6 %	17		0	17	-56	-59	
C01173ND Tuoreet vihannekset ja juurekset	626	6 %	15 %	15 %	769		0	769	13	23	
C01174ND Vihannes- ja juuresvalmisteet	339	22 %	4 %	16 %	318		0	318	-1	-6	
C01175ND Tuottajan perunat	14	-2 %	17 %	17 %	7		0	7	-58	-50	
C01176ND Perunat	80	-2 %	29 %	1 %	100		0	100	21	26	
C01177ND Perunavalmisteet	126	-1 %	25 %	5 %	121	41	0	163	-10	-4	
C0118 Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	972	1 %	6 %	5 %	1 162	113	2	1 276	15	20	x
C01181ND Sokeri	29	-29 %	-20 %	-20 %	37	26	0	63	12	27	
C01182ND Hunaja	27	29 %	10 %	17 %	34		0	34	40	27	
C01183ND Hillot, siirappi ym	40	3 %	21 %	11 %	51	26	0	77	19	28	
C01184ND Makeiset ja suklaa	661	0 %	5 %	5 %	755	47	1	803	9	14	
C01185ND Jäätelö	214	6 %	9 %	8 %	284	15	0	299	30	33	
C0119 Muualla luokittelemattomat elintarvikkeet	1 023	28 %	8 %	20 %	357	0	0	357	-63	-65	x
C01190ND Mausteet, rav.ainevalm., erittelemätön kul.	1 023	28 %	8 %	20 %	357		0	357	-63	-65	
C012 Alkoholittelemattomat juomat	889	-6 %	5 %	0 %	1 182	17	6	1 205	25	33	x
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	303	-10 %	1 %	2 %	397	6	3	405	17	31	x
C01211ND Kahvi	254	-7 %	3 %	6 %	318	6	2	326	10	25	
C01212ND Tee	32	-17 %	-2 %	-6 %	47		0	47	28	46	
C01213ND Kaakao	16	-31 %	-5 %	-19 %	32		0	32	70	100	
C0122 Kivennäisvedet, virvoitusjuomat ja mehut	586	-5 %	7 %	-1 %	786	11	3	800	30	34	x
C01221ND Kivennäisvedet ja virvoitusjuomat	297	0 %	3 %	-1 %	494	8	3	505	67	66	
C01222ND Mehut	289	-9 %	14 %	-2 %	292	3	0	295	-6	1	
C02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMEET	2 120	2 %	3 %	7 %	5 111	78	38	5 227	128	141	x
C021 Alkoholi-juomat	1 432	-5 %	-3 %	-3 %	3 240	52	15	3 307	121	126	x
C0211 Väkevät alkoholi-juomat	236	-14 %	-6 %	-6 %	771	0	3	774	202	227	x
C02110ND Väkevät alkoholi-juomat	236	-14 %	-6 %	-6 %	771		3	774	202	227	

Kansantalouden tilinpito

C0212 Viini, siideri, long drinkit	586	-4 %	-4 %	-4 %	1 066	26	5	1 097	81	82	x
C02120ND Viini, siideri, long drinkit	586	-4 %	-4 %	-4 %	1 066	26	5	1 097	81	82	
C0213 Olut	610	-3 %	0 %	0 %	1 403	26	7	1 436	124	130	x
C02130ND Olut	610	-3 %	0 %	0 %	1 403	26	7	1 436	124	130	
C022 Tupakka	688	19 %	13 %	19 %	1 535	26	23	1 584	123	123	x
C0220 Tupakka	688	19 %	13 %	19 %	1 535	26	23	1 584	123	123	x
C02200ND Tupakka	688	19 %	13 %	19 %	1 535	26	23	1 584	123	123	
C023 Huumeet			48 %	127 %	336	0	0	336			x
C0230 Huumeet			48 %	127 %	336	0	0	336			x
C02300ND Huumeet			48 %	127 %	336		0	336			
C03 VAATETUS JA JALKINEET	2 916	-4 %	3 %	2 %	4 363	386	17	4 765	41	50	x
C031 Vaatetus	2 415	-6 %	3 %	3 %	3 705	368	11	4 084	39	53	x
C0311 Kankaat	11	-66 %	-6 %	-16 %	81	0	0	81	211	656	x
C03110SD Kankaat	11	-66 %	-6 %	-16 %	81		0	81	211	656	
C0312 Vaatteet	2 217	-3 %	4 %	5 %	3 291	347	8	3 646	38	48	x
C03121SD Päällysvaatteet	1 707	-1 %	4 %	5 %	2 540	281	6	2 827	40	49	
C03122SD Alusvaatteet	510	-7 %	4 %	5 %	751	66	2	819	30	47	
C0313 Asusteet ja pukineet	166	-25 %	-1 %	-3 %	270	21	2	293	26	63	x
C03131SD Lanka ym.	54	-21 %	-8 %	-8 %	73		0	73	17	36	
C03132SD Hatut, solmiot, liinat, käsineet ym	113	-27 %	1 %	-1 %	197	21	2	220	30	75	
C0314 Vaatteiden korjaus ja vuokraus	21	-58 %	7 %	-10 %	62	0	2	64	35	191	x
C03140S Vaatteiden korjaus ja vuokraus	21	-58 %	7 %	-10 %	62		2	64	35	191	
C032 Jalkineet	501	12 %	0 %	-3 %	658	17	5	681	51	32	x
C0321 Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	490	12 %	-1 %	-3 %	639	17	3	660	51	30	x
C03210SD Jalkineet ja jalkinetarvikkeet	490	12 %	-1 %	-3 %	639	17	3	660	51	30	
C0322 Jalkineiden korjaus ja vuokraus	11	3 %	17 %	6 %	19	0	2	21	75	80	x
C03220S Jalkineiden korjaus ja vuokraus	11	3 %	17 %	6 %	19		2	21	75	80	
C04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	29 785	14 %	17 %	16 %	31 650	0	0	31 650	5	6	x
C041 Todelliset asumisvuokrat	6 380	30 %	22 %	11 %	6 675	0	0	6 675	22	5	x
C0410 Todelliset asumisvuokrat	6 380	30 %	22 %	11 %	6 675	0	0	6 675	22	5	x
C04100S Todelliset asumisvuokrat	6 380	30 %	22 %	11 %	6 675		0	6 675	22	5	
C042 Laskennalliset asumisvuokrat	18 823	12 %	18 %	10 %	19 331	0	0	19 331	5	3	x
C0420 Laskennalliset asumisvuokrat	18 823	12 %	18 %	10 %	19 331	0	0	19 331	5	3	x
C04200S Laskennalliset asumisvuokrat	18 823	12 %	18 %	10 %	19 331		0	19 331	5	3	
C043 Asunnon ylläpito ja korjaus	8	-56 %	460 %	460 %	168	0	0	168	65	1992	x
C0431 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	8	-56 %	460 %	460 %	168	0	0	168	65	1992	x
C04310ND Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	8	-56 %	460 %	460 %	168		0	168	65	1992	
C0432 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	0					0					x
C04320S Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	0										
C044 Muut asumiseen liittyvät palvelut	758	20 %	20 %	22 %	615	0	0	615	-20	-19	x
C0441 Vesi	434	26 %	20 %	21 %	415	0	0	415	0	-4	
C04410ND Vesi	434	26 %	20 %	21 %	415		0	415	0	-4	
C0442 Jätteiden keruu	198	16 %	18 %	30 %	178	0	0	178	-20	-10	x
C04420S Jätteiden keruu	198	16 %	18 %	30 %	178		0	178	-20	-10	
C0443 Jätevesi	0					0					x
C04430S Jätevesi	0										
C0444 Muut asumiseen liittyvät palvelut	126	10 %	28 %	-12 %	22	0	0	22	-78	-83	x
C04440S Muut asumiseen liittyvät palvelut	126	10 %	28 %	-12 %	22		0	22	-78	-83	
C045 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	3 818	2 %	-4 %	48 %	4 861	0	0	4 861	-12	27	x
C0451 Sähkö	2 471	0 %	3 %	6 %	2 475	0	0	2 475	-6	0	x
C04510ND Sähkö	2 471	0 %	3 %	6 %	2 475		0	2 475	-6	0	
C0452 Kaasu	29	127 %				0			-100	-100	x
C04520ND Kaasu	29	127 %							-100	-100	
C0453 Nestemäiset polttoaineet	313	-27 %	-44 %	-27 %	341	0	0	341	10	9	x
C04530ND Nestemäiset polttoaineet	313	-27 %	-44 %	-27 %	341		0	341	10	9	

Kansantalouden tilinpito

C0454 Kiinteät polttoaineet	423	16 %	-3 %	29 %	429	0	0	429	-9	1	x
C04540ND Kiinteät polttoaineet	423	16 %	-3 %	29 %	429		0	429	-9	1	
C0455 Kuuma vesi, höyry ja jää	581	26 %	9 %	992 %	1 616	0	0	1 616	-68	178	x
C04550ND Kuuma vesi, höyry ja jää	581	26 %	9 %	992 %	1 616		0	1 616	-68	178	
C05 SISUSTUS, KOTITALOUSVÄLINEISTÖ JA TAVANOMAINEN KODINHOITO	4 267	-2 %	0 %	0 %	5 335	0	3	5 341	23	25	x
C051 Huonekalut, sisusteet, matot ja muut lattiapäällysteet	1 404	-2 %	-3 %	-4 %	1 765	0	1	1 767	27	26	x
C0511 Huonekalut ja sisusteet	1 190	1 %	-3 %	-3 %	1 464	0	1	1 466	29	23	x
C05111D Huonekalut ja kalusteet	901	-2 %	-4 %	-3 %	1 007		0	1 007	14	12	
C05112D Puutarha- ym. ulkokalusteet	83	23 %	-1 %	-1 %	98		0	98	47	18	
C05113D Valaisimet ja varjostimet	91	30 %	0 %	0 %	100		0	100	43	10	
C05114D Taide-esineet	75	-4 %	-1 %	-4 %	151		0	151	102	101	
C05115D Koriste- ja sisustusesineet, peilit	40	-14 %	1 %	-9 %	108		1	109	154	168	
C0512 Matot ja muut lattiapäällysteet	99	9 %	-2 %	2 %	144	0	0	144	55	45	x
C05120D Matot ja muut lattiapäällysteet	99	9 %	-2 %	2 %	144		0	144	55	45	
C0513 Huonekalujen ym. korjaus	115	-32 %	-5 %	-10 %	157	0	0	157	3	36	x
C05130S Huonekalujen ym. korjaus	115	-32 %	-5 %	-10 %	157		0	157	3	36	
C052 Kotitaloustekstiilit	339	-4 %	-3 %	1 %	546	0	0	547	53	61	x
C0521 Kotitaloustekstiilit	339	-4 %	-3 %	1 %	546	0	0	547	53	61	x
C05211SD Tekstiilit	278	4 %	-4 %	2 %	450		0	450	65	62	
C05212SD Patjat	60	11 %	2 %	8 %	71		0	71	22	18	
C05213S Kotitaloustekstiilien korjaus	0	-100 %	0 %	-19 %	25		0	25	0		
C053 Kodinkoneet	704	-4 %	-2 %	-5 %	869	0	1	870	25	23	x
C0531 Suurehkot kodinkoneet	560	-7 %	-2 %	-2 %	711	0	0	711	21	27	x
C05311D Uunit, kamiinat, kiukaat	11	-36 %	-13 %	-13 %	26		0	26	73	133	
C05312D Jää- ja pakastekaapit	123	-21 %	-9 %	-7 %	183		0	183	27	49	
C05313D Pesukoneet, astianpesukoneet, kuiv.rummut	225	10 %	2 %	4 %	258		0	258	21	15	
C05314D Ompelukoneet	8	-35 %	-6 %	-22 %	25		0	25	160	211	
C05315D Sähköliedet, mikroaaltouunit, pölynimurit	192	-9 %	0 %	0 %	219		0	219	4	14	
C0532 Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	115	17 %	2 %	-20 %	99	0	1	100	25	-14	x
C05320SD Pienet sähkökäyttöiset kodinkoneet	115	17 %	2 %	-20 %	99		1	100	25	-14	
C0533 Kodinkoneiden korjaus	29	-5 %	-6 %	-5 %	59	0	0	59	99	100	x
C05330S Kodinkoneiden korjaus	29	-5 %	-6 %	-5 %	59		0	59	99	100	
C054 Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	303	-27 %	-6 %	-5 %	431	0	0	432	9	42	x
C0541 Lasiesineet, ruokailuvälineet ja kotitalouden käyttöesineet	303	-27 %	-6 %	-5 %	431	0	0	432	9	42	x
C05411SD Ruokailuastiat, ruoanvalmistus-ym. astiat	174	-20 %	-8 %	-7 %	223		0	223	10	28	
C05412SD Ruokailu- ja ruoanvalmistusvälineet	46	-40 %	0 %	0 %	87		0	87	16	91	
C05413SD Muu kotitalousvälineistö	83	-11 %	-10 %	-5 %	98		0	98	10	18	
C05414S Kotitalousvälineiden korjaus	0	-100 %	8 %	-8 %	23		0	23	-17		
C055 Työkalut ja laitteet kodin- ja puutarhanhoitoon	584	-2 %	1 %	1 %	601	0	0	601	0	3	x
C0551 Puutarhakoneet, muut työkoneet	225	-7 %	-1 %	1 %	245	0	0	245	0	9	x
C05510D Puutarhakoneet, muut työkoneet	225	-7 %	-1 %	1 %	245		0	245	0	9	
C0552 Pientyökalut ja tarvikkeet	359	1 %	2 %	1 %	356	0	0	356	-1	-1	x
C05521SD Kotitalouden käyttöesineet ja työkalut	124	-33 %	1 %	-9 %	164		0	164	-2	32	
C05522SD Pienet sähkötarvikkeet	234	37 %	2 %	11 %	192		0	192	1	-18	
C056 Tavarat ja palvelut tavanomaiseen kodinhoitoon	934	16 %	11 %	10 %	1 124	0	0	1 124	27	20	x
C0561 Kotitalouden lyhytikäiset kulutustavarat	674	2 %	5 %	2 %	775	0	0	775	14	15	x
C05611ND Pesu-, puhdistus- ym. aineet	187	0 %	7 %	3 %	248		0	248	29	32	

Kansantalouden tilinpito

C05612ND Hyönteis- ym. myrkyt	16	-31 %	-2 %	-10 %	44		0	44	110	174	
C05613ND Paperiset ja muoviset kertakulutustavarat	211	-1 %	-1 %	-1 %	226		0	226	8	7	
C05614ND Muut kertakulutustavarat	259	8 %	9 %	8 %	257		0	257	-1	-1	
C0562 Kotitalouspalvelut	260	81 %	30 %	31 %	349	0	0	349	86	34	x
C05620S Kotitalouspalvelut	260	81 %	30 %	31 %	349		0	349	86	34	
C06 TERVEYS	3 360	14 %	19 %	19 %	5 231	10	20	5 260	49	56	x
C061 Lääkintätuotteet, -laitteet ja -välineet	1 778	13 %	9 %	9 %	1 843	10	13	1 865	8	4	x
C0611 Lääkkeet	1 317	14 %	9 %	11 %	1 250	10	7	1 267	-3	-5	x
C06110ND Lääkkeet	1 317	14 %	9 %	11 %	1 250	10	7	1 267	-3	-5	
C0612 Muut farmaseuttiset tuotteet	54	21 %	1 %	-1 %	75	0	1	76	71	39	x
C06120ND Muut farmaseuttiset tuotteet	54	21 %	1 %	-1 %	75		1	76	71	39	
C0613 Terapeuttiset laitteet ja välineet	407	9 %	11 %	5 %	518	0	4	522	32	27	x
C06131D Silmä- ja piilolasit, proteesit, kuulokoj.	403	10 %	11 %	6 %	478		3	481	23	19	
C06132D Muut terapeuttiset laitteet ja välineet	4	-43 %	10 %	-5 %	40		1	41	493	886	
C062 Avohoitopalvelut	1 325	15 %	27 %	25 %	2 432	0	7	2 439	69	84	x
C0621 Lääkäripalvelut	445	42 %	13 %	15 %	793	0	3	796	120	78	x
C06210S Lääkäripalvelut	445	42 %	13 %	15 %	793		3	796	120	78	
C0622 Hammaslääkäripalvelut	472	-11 %	28 %	24 %	975	0	3	978	48	107	x
C06220S Hammaslääkäripalvelut	472	-11 %	28 %	24 %	975		3	978	48	107	
C0623 Muut avohoitopalvelut	408	34 %	46 %	41 %	664	0	1	665	54	63	x
C06230S Muut avohoitopalvelut	408	34 %	46 %	41 %	664		1	665	54	63	
C063 Sairaalapalvelut	257	17 %	18 %	26 %	956	0	0	956	243	272	x
C0630 Sairaalapalvelut	257	17 %	18 %	26 %	956	0	0	956	243	272	x
C06300S Sairaalapalvelut	257	17 %	18 %	26 %	956		0	956	243	272	
C07 KULJETUS	14 331	-5 %	1 %	-1 %	12 833	233	23	13 087	-14	-10	x
C071 Kulkuvälineiden hankinnat	6 040	-7 %	13 %	12 %	3 691	0	2	3 693	-49	-39	x
C0711 Autot	5 579	-6 %	15 %	14 %	3 317	0	0	3 317	-51	-41	x
C07110D Autot	5 579	-6 %	15 %	14 %	3 317		0	3 317	-51	-41	
C0712 Moottoripyörät ja -kelkat	308	-30 %	-4 %	-4 %	174	0	0	174	-59	-43	x
C07120D Moottoripyörät ja -kelkat	308	-30 %	-4 %	-4 %	174		0	174	-59	-43	
C0713 Polkupyörät	153	-2 %	4 %	-1 %	200	0	2	202	30	31	x
C07130D Polkupyörät	153	-2 %	4 %	-1 %	200		2	202	30	31	
C072 Yksityisten kulkuvälineiden käyttö	6 939	-5 %	-5 %	-8 %	6 892	108	0	6 999	2	-1	x
C0721 Varaosat ja lisävarusteet	678	-5 %	6 %	-6 %	782	68	0	850	17	15	x
C07211SD Renkaat	239	104 %	10 %	2 %	243		0	243	104	2	
C07212SD Muut varaosat ja lisävarusteet	439	-27 %	4 %	-10 %	539	68	0	607	0	23	
C0722 Poltto- ja voiteluaineet	3 153	-19 %	-17 %	-19 %	3 227	12	0	3 239	3	2	x
C07220ND Poltto- ja voiteluaineet	3 153	-19 %	-17 %	-19 %	3 227	12	0	3 239	3	2	
C0723 Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus	2 460	15 %	8 %	9 %	2 061	0	0	2 061	-12	-16	x
C07230S Yksit. kulkuvälin. huolto ja korjaus	2 460	15 %	8 %	9 %	2 061		0	2 061	-12	-16	
C0724 Muut yksityisiin kulkuvälineisiin liittyvät palvelut	648	18 %	11 %	11 %	821	29	0	849	36	27	x
C07241S Autonvuokraus	19	-28 %	28 %	30 %	83	29	0	112	146	342	
C07242S Autopaikka-, pysäköinti- ja tienhoitomaksut	313	40 %	13 %	14 %	333		0	333	31	6	
C07243S Ajo-opetus	129	5 %	11 %	7 %	188		0	188	43	46	
C07244S Katsastus-, kulj.tutk.- ja kilpimaksut	187	6 %	2 %	3 %	217		0	217	20	16	
C073 Kuljetuspalvelut	1 352	7 %	2 %	3 %	2 250	124	21	2 395	74	66	x
C0731 Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	460	20 %	-2 %	13 %	514	14	2	530	19	12	x
C07310S Juna-, raitiovaunu- ja metromatkat	460	20 %	-2 %	13 %	514	14	2	530	19	12	
C0732 Linja-auto- ja taksimatkat	685	-9 %	3 %	1 %	886	77	17	980	17	29	x
C07320S Linja-auto- ja taksimatkat	685	-9 %	3 %	1 %	886	77	17	980	17	29	
C0733 Lentomatkat	48	-12 %	3 %	0 %	465	19	0	484	756	866	x
C07330S Lentomatkat	48	-12 %	3 %	0 %	465	19	0	484	756	866	
C0734 Laivamatkat	150	381 %	-1 %	-1 %	291	5	0	296	844	94	x
C07340S Laivamatkat	150	381 %	-1 %	-1 %	291	5	0	296	844	94	
C0735 Muut kuljetuspalvelut	8	-79 %	2 %	3 %	93	10	1	105	133	1064	x
C07350S Muut kuljetuspalvelut	8	-79 %	2 %	3 %	93	10	1	105	133	1064	

Kansantalouden tilinpito

C08 TIETOLIIKENNE	2 573	12 %	6 %	9 %	2 627	7	43	2 677	5	2	x
C081 Tietoliikenne	2 573	12 %	6 %	9 %	2 627	7	43	2 677	5	2	x
C0811 Postipalvelut	72	39 %	-19 %	17 %	81	3	17	101	33	11	x
C08110S Postipalvelut	72	39 %	-19 %	17 %	81	3	17	101	33	11	
C0812 Tietoliikennelaitteet	400	28 %	22 %	17 %	466	0	3	469	27	16	x
C08120D Tietoliikennelaitteet	400	28 %	22 %	17 %	466		3	469	27	16	
C0813 Tietoliikennepalvelut	2 100	8 %	3 %	7 %	2 081	3	23	2 107	1	-1	x
C08130S Tietoliikennepalvelut	2 100	8 %	3 %	7 %	2 081	3	23	2 107	1	-1	
C09 VIRKISTYS JA KULTTUURI	8 891	-6 %	-1 %	-3 %	11 306	298	67	11 671	22	27	x
C091 Audiovisuaaliset, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteet	1 114	-19 %	-13 %	-23 %	1 253	70	14	1 337	19	13	x
C0911 Äänen ja kuvan vastaanotto-, tallentamis- ja toistolaitteet	316	-41 %	-20 %	-34 %	394	28	6	428	11	25	x
C09111D Radiot, äänentoistolaitteet yms.	64	-32 %	-37 %	-37 %	44	17	4	65	-25	-30	
C09112D Televisiot ja videonauhurit	220	-46 %	-19 %	-34 %	323	8	1	333	22	47	
C09113SD Viihde-elektronikan osat ja tarvikkeet	32	-23 %	-5 %	-25 %	27	3	1	30	-15	-17	
C0912 Valokuvaus-, elokuva- ja optiset laitteet	78	-40 %	-59 %	-63 %	48	11	0	59	1	-38	x
C09121D Kamerat, kiikarit ym.	67	-44 %	-64 %	-66 %	42	10	0	52	2	-38	
C09122D Videokamerat	11	3 %	12 %	-31 %	6	1	0	7	-10	-40	
C0913 Mikrotietokoneet, lasku- ja kirj.koneet	551	4 %	3 %	-6 %	639	0	5	644	28	16	x
C09130D Mikrotietokoneet, lasku- ja kirj.koneet	551	4 %	3 %	-6 %	639		5	644	28	16	
C0914 Äänen ja kuvan tallennusvälineet	115	-24 %	-34 %	-37 %	99	29	3	131	5	-14	x
C09141SD Filmit ja muut valokuvaustarvikkeet	0	-100 %		-70 %	0	22	0	22	-117		
C09142SD Äänilevyt, audio- ja videokasetit	115	-19 %	-36 %	-37 %	100	7	3	109	11	-13	
C0915 Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	54	244 %	16 %	10 %	72	3	0	75	321	35	x
C09150S Audiovisuaalisten, valokuvaus- ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaukset	54	244 %	16 %	10 %	72	3	0	75	321	35	
C092 Muut suurehkot kestokulutustavarat virkistykseen ja kulttuuriin	662	-21 %	-1 %	-4 %	756	35	3	795	-6	14	x
C0921 Suurehkot kestokulutustavarat ulkoiluun	428	-31 %	0 %	-6 %	486	27	1	514	-16	13	x
C09210D Suurehkot kestokulutustavarat ulkoiluun	428	-31 %	0 %	-6 %	486	27	1	514	-16	13	
C0922 Suurehkot ajanviete- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	134	16 %	2 %	5 %	155	9	1	165	27	15	x
C09220D Suurehkot ajanviete- ja virkistystavarat sisäkäyttöön	134	16 %	2 %	5 %	155	9	1	165	27	15	
C0923 Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	99	-5 %	-4 %	-5 %	115	0	1	116	17	16	x
C09230S Muiden suurehkojen ajanvietevälineiden ylläpito ja korjaus	99	-5 %	-4 %	-5 %	115		1	116	17	16	
C093 Muut tavarat ja laitteet virkistykseen; puutarhatarvikkeet ja lemmikkieläimet	2 505	18 %	11 %	15 %	2 509	14	9	2 532	3	0	x
C0931 Pelit, lelut ja harrastusvälineet	449	3 %	2 %	2 %	447	14	7	467	0	-1	x
C09310SD Pelit, lelut ja harrastusvälineet	449	3 %	2 %	2 %	447	14	7	467	0	-1	
C0932 Urheilu- ja retkeilyvälineet	704	19 %	18 %	18 %	706	0	2	708	1	0	x
C09320SD Urheilu- ja retkeilyvälineet	704	19 %	18 %	18 %	706		2	708	1	0	
C0933 Kukat ja puutarhatarvikkeet	503	8 %	2 %	4 %	523	0	0	523	7	4	x
C09330ND Kukat ja puutarhatarvikkeet	503	8 %	2 %	4 %	523		0	523	7	4	
C0934 Lemmikkieläimet ja tarvikkeet	592	18 %	15 %	18 %	550	0	0	550	-7	-7	x
C09341ND Lemmikkieläinten ruoka	361	15 %	12 %	15 %	341		0	341	-6	-6	
C09342SD Lemmikkieläimet ja niiden varusteet	230	23 %	20 %	23 %	209		0	209	-9	-9	
C0935 Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	257	111 %	26 %	67 %	284	0	0	284	39	11	x
C09350S Lemmikkieläinten lääkintä- ja muut palvelut	257	111 %	26 %	67 %	284		0	284	39	11	

Kansantalouden tilinpito

C094 Virkistys- ja kulttuuripalvelut	2 187	-13 %	1 %	-1 %	4 179	153	14	4 347	68	91	x
C0941 Urheilu- ja virkistyspalvelut	945	31 %	19 %	23 %	1 122	127	4	1 253	27	19	x
C09411S Urheilu- ja vapaa-ajanvälineiden vuokraus	11	3 %	5 %	7 %	39	12	1	52	252	266	
C09412S Muut urheilu- ja virkistyspalvelut	934	31 %	20 %	23 %	1 083	115	3	1 201	23	16	
C0942 Kulttuuripalvelut	557	-53 %	-20 %	-28 %	988	26	5	1 019	16	77	x
C09421S Televisioiden, videoiden ym. vuokraus	3	-85 %	-81 %	-81 %	4		2	6	25	57	
C09422S Tv-lupamaksut, kaapelitv- ym. maksut	166	-79 %	-52 %	-58 %	309		0	309	-7	86	
C09423S Valokuvaamo- ja valokuvien kehityspalvelut	50	-15 %	-8 %	-10 %	80		0	80	51	59	
C09424S Muut kulttuuripalvelut	338	6 %	24 %	12 %	595	26	3	624	67	76	
C0943 Veikkaus, arpajaiset, lotto	685	14 %	8 %	8 %	2 069	0	6	2 075	220	202	x
C09430S Veikkaus, arpajaiset, lotto	685	14 %	8 %	8 %	2 069		6	2 075	220	202	
C095 Sanomalehdet, kirjat ja paperitarvikkeet	1 223	-11 %	-10 %	-9 %	1 349	26	20	1 394	8	10	x
C0951 Kirjat	190	-17 %	-11 %	-11 %	290	14	7	311	42	52	x
C09510SD Kirjat	190	-17 %	-11 %	-11 %	290	14	7	311	42	52	
C0952 Sanoma- ja aikakauslehdet	865	-13 %	-10 %	-10 %	902	9	8	919	1	4	x
C09520ND Sanoma- ja aikakauslehdet	865	-13 %	-10 %	-10 %	902	9	8	919	1	4	
C0953 Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	102	6 %	-9 %	4 %	103	3	1	107	3	1	x
C09530ND Kartat, kalenterit, kortit yms. painotuotteet	102	6 %	-9 %	4 %	103	3	1	107	3	1	
C0954 Paperitarvikkeet	67	-1 %	-19 %	-19 %	54	0	3	57	-1	-19	x
C09540ND Paperitarvikkeet	67	-1 %	-19 %	-19 %	54		3	57	-1	-19	
C096 Valmismatkat	1 199	-6 %	-5 %	-5 %	1 259	0	7	1 266	4	5	x
C0960 Valmismatkat	1 199	-6 %	-5 %	-5 %	1 259	0	7	1 266	4	5	x
C09600S Valmismatkat	1 199	-6 %	-5 %	-5 %	1 259		7	1 266	4	5	
C10 KOULUTUS	147	-2 %	6 %	2 %	427	0	0	427	179	190	x
C100 Koulutus	147	-2 %	6 %	2 %	427	0	0	427	179	190	x
C1000 Koulutus	147	-2 %	6 %	2 %	427	0	0	427	179	190	x
C10000S Koulutus	147	-2 %	6 %	2 %	427		0	427	179	190	
C11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT	4 010	18 %	16 %	16 %	6 380	831	34	7 244	61	59	x
C111 Ravitsemispalvelut	3 542	15 %	15 %	15 %	5 923	720	25	6 669	68	67	x
C1111 Ravintolat ja kahvilat	2 942	15 %	17 %	16 %	4 826	720	22	5 569	63	64	x
C11110S Ravintolat ja kahvilat	2 942	15 %	17 %	16 %	4 826	720	22	5 569	63	64	
C1112 Ruokalaut	600	14 %	6 %	9 %	1 097	0	3	1 100	92	83	x
C11120S Ruokalaut	600	14 %	6 %	9 %	1 097		3	1 100	92	83	
C112 Majoituspalvelut	468	40 %	32 %	38 %	456	111	8	575	-1	-3	x
C1120 Majoituspalvelut	468	40 %	32 %	38 %	456	111	8	575	-1	-3	x
C11200S Majoituspalvelut	468	40 %	32 %	38 %	456	111	8	575	-1	-3	
C12 SEKALAISET TAVARAT JA PALVELUT	7 549	25 %	13 %	15 %	10 526	48	647	11 221	51	39	x
C121 Henkilökohtaisen puhtauden ja kauneuden hoito	1 901	4 %	10 %	7 %	2 379	0	13	2 391	22	25	x
C1211 Kampaamo-, parturi- ym. h.koht. puht.palv.	792	12 %	18 %	13 %	1 127	0	2	1 129	41	42	x
C12110S Kampaamo-, parturi- ym. h.koht. puht.palv.	792	12 %	18 %	13 %	1 127		2	1 129	41	42	
C1212 Hiustenkuivaajat, sähköparranajok. ym. sähkölaitteet	46	25 %	-3 %	13 %	77	0	1	78	86	68	x
C12120D Hiustenkuivaajat, sähköparranajok. ym. sähkölaitteet	46	25 %	-3 %	13 %	77		1	78	86	68	
C1213 Muut henkilökoht. puhtauden tavarat	1 063	-2 %	4 %	1 %	1 176	0	9	1 184	7	11	x
C12131ND Kosmeettiset ja toaletti- ja hoitovälineet	717	-1 %	6 %	2 %	765		2	767	4	7	
C12132ND WC-paperi, nenäliinat yms.	142	-4 %	-1 %	-1 %	158		0	158	8	11	
C12133ND Vauvanvaipat, terveysiteet, vanu	110	-8 %	4 %	-1 %	137		0	137	16	25	
C12134SD Kammat, hiusharjat, parranajovälineet, hammasharjat	94	6 %	-1 %	5 %	116		7	123	25	24	

Kansantalouden tilinpito

C122 Prostituuio			58 %	58 %	149	6	0	155			x
C1220 Prostituutio			58 %	58 %	149	6	0	155			x
C12200S Prostituutio			58 %	58 %	149	6	0	155			
C123 Muualla luokittelemattomat henkilökohtaiset tavarat	463	19 %	3 %	7 %	569	0	10	579	37	23	x
C1231 Koruesineet ja kellot	246	28 %	3 %	7 %	312	0	1	313	51	27	x
C12311D Koruesineet	94	-34 %	0 %	0 %	217		0	217	51	132	
C12312D Ranne- ja taskukellot, seinä- ym. kellot	134	268 %	13 %	32 %	76		1	77	58	-43	
C12313S Kellojen ja koruesineiden korjaus	19	44 %	12 %	12 %	19		0	19	31	1	
C1232 Muut henkilökohtaiset tavarat	217	10 %	2 %	7 %	257	0	9	266	22	19	x
C12321SD Laukut, lompakot	110	-2 %	-5 %	-2 %	125		1	126	14	14	
C12322SD Lastenvaunut ja -rattaat, turvaistuimet	46	35 %	7 %	16 %	52		0	52	33	14	
C12323SD Sateenvarjat, aurinkolasit, tupak.välineet	62	19 %	12 %	17 %	80		8	88	32	31	
C124 Sosiaaliturva	784	22 %	23 %	22 %	1 495	0	618	2 113	92	91	x
C1240 Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	784	22 %	23 %	22 %	1 495	0	618	2 113	92	91	x
C12400S Päivähoito-, laitos- ym. sos.palv.maksut	784	22 %	23 %	22 %	1 495		618	2 113	92	91	
C125 Vakuutus	3 092	42 %	20 %	32 %	2 515	2	0	2 517	-12	-19	x
C1250 Vakuutus	3 092	42 %	20 %	32 %	2 515	2	0	2 517	-12	-19	x
C12500S Vakuutus	3 092	42 %	20 %	32 %	2 515	2	0	2 517	-12	-19	
C126 Rahoituspalvelut	701	102 %	9 %	11 %	2 759	15	0	2 774	618	293	x
C1261 Välilliset rahoituspalvelut			-41 %	-41 %	378	0	0	378			x
C12611S Välilliset rahoituspalvelut lainoista			37 %	37 %	297		0	297			
C12612S Välilliset rahoituspalvelut talletuksista			-81 %	-81 %	81		0	81			
C1262 Todelliset rahoituspalvelut	701	102 %	26 %	28 %	2 381	15	0	2 396	435	240	x
C12620S Todelliset rahoituspalvelut	701	102 %	26 %	28 %	2 381	15	0	2 396	435	240	
C127 Muut muualla luokittelemattomat palvelut	608	-11 %	10 %	-2 %	659	26	7	692	-1	8	x
C1270 Muut muualla luokittelemattomat palvelut	608	-11 %	10 %	-2 %	659	26	7	692	-1	8	x
C12700S Muut muualla luokittelemattomat palvelut	608	-11 %	10 %	-2 %	659	26	7	692	-1	8	
P311Y KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	91 675	6 %	9 %	8 %	108 600	2 380	900	111 882	16	18	x
D KESTOKULUTUSTAVARAT	10 669	-7 %	4 %	1 %	9 304	71	26	9 401	-20	-13	x
SD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	6 708	-1 %	2 %	1 %	8 597	512	50	9 160	26	28	x
ND LYHYTIKÄISET TAVARAT	26 171	-1 %	2 %	7 %	31 677	601	70	32 349	12	21	x
S PALVELUT	48 128	15 %	14 %	11 %	59 021	1 195	754	60 972	27	23	x

5.7.2.2.1 Lähtökohtana tuorein kulutustutkimus

Menetelmän perustan muodostavat Tilastokeskuksen kulutustutkimuksen tuotteittaiset tiedot kotitalouksien kulutusmenoista (euroa/vuosi/kotitalous). Uusimpien, ECOICOP-luokituksen mukaisina syyskuussa 2019 julkaistujen laskelmien pohjana on vuoden 2016 kulutustutkimus, jonka osalta täsmätyksessä käytettiin muutosprosentteja eikä tuotekohtaista täsmäytystä. Kulutustutkimuksen tiedot saadaan Excel-tiedostoina ja ne jatkokäsitellään taulukkolaskentaohjelman avulla.

5.7.2.2.2 Kulutustutkimuksen tietojen alustava muokkaus tilinpidon tarpeisiin

Kulutustutkimuksen nimikkeittäiset kulutusmenotiedot kerrotaan kotitalouksien lukumäärällä, jolloin tuloksena saadaan kaikkien kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuuluvien talouksien kulutusmeno yhteensä koko maassa kaikille kulutustutkimuksen nimikkeille.

Tässä vaiheessa liitetään kuhunkin kulutustutkimuksen nimikkeeseen nimikelinkki vastaaviin kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeisiin. Jos nimike jakautuu useaan tilinpidon nimikkeeseen, annetaan nimikkeille niiden jakauman mukaiset painot. Yhden nimikkeen tapauksessa paino on =1. Koska kulutustutkimuksen tuotejako on huomattavasti hienojakoisempi kuin kansantalouden tilinpidon, suurin osa tapauksista on jälkimmäisen kaltaisia.

Taulukko 72: Tietojen alustava muokkaus, esimerkki, arvo vuonna 2016

Kansantalouden tilinpito	Kulutustutkimus		Kulutusmeno kotitaloutta kohti	Kotitalouksia Suomessa	Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä
Kulutusnimike	Koodi	Nimiketeksti	euroa	milj. kpl	milj. €
C01211ND Kahvi	0121101	Kahvi	86	2,677099	230,2
C01211ND Kahvi	0121102	Pikakahvi ja valmiit kahviuomat	9	2,677099	24,1
C01212ND Tee	0121201	Tee	11	2,677099	34,8
C01212ND Tee	0121202	Yrttiteet	0	2,677099	0,0
C01212ND Tee	0121203	Valmiit teejuomat	1	2,677099	2,7
C01213ND Kaakao	0121301	Kaakao ja kaakaojuomat	6	2,677099	16,1

5.7.2.2.3 Kulutustutkimuksen tiedot yhdistettynä kansantalouden tilinpidon nimikkeisiin

Edellä olevalla tavalla linkittämällä kulutustutkimuksesta saadut tiedot muunnetaan kansantalouden tilinpidon nimikkeistön mukaisiksi kulutusmenotiedoiksi.

Taulukko 73 Kulutustutkimuksen tiedot yhdistettynä tilinpidon nimikkeisiin, esimerkki, arvo vuonna 2016

Kansantalouden tilinpito	Kulutusmeno kotitaloutta kohti	Kotitalouksia Suomessa	Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen mukaan)
Kulutusnimike	euroa	milj. kpl	milj. €
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	114		305,2
C01211ND Kahvi	96	2,677099	257,0
C01212ND Tee	13	2,677099	34,8
C01213ND Kaakao	6	2,677099	16,1

Kulutustutkimuksen tiedoille lasketaan muutosprosentit kansantalouden tilinpidon kulutusnimikkeittäin edellisen kulutustutkimuksen tietoihin verrattuna.

Taulukko 74 Kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentti kotitalouksien kulutusmenonimikkeittäin, esimerkki

Kansantalouden tilinpidon kulutusnimike	Vuosi 2012: Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen mukaan), milj. €	Vuosi 2016: Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen mukaan), milj. €	Kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentti kansantalouden tilinpidon kulutusmenonimikkeittäin
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	337	305	-9 %
C01211ND Kahvi	275	257	-7 %
C01212ND Tee	39	35	-10 %
C01213ND Kaakao	23	16	-30 %

Vastaavat muutosprosentit on laskettu myös kansantalouden tilinpidon tiedoista, jotka on tuotettu menetelmällisesti kulutustutkimuksen väli vuosina. Muutosprosentteja verrataan ja tarvittaessa niitä muokataan vastaamaan – tai ainakin lähemmäksi – kulutustutkimuksen tuottamia muutosprosentteja. Vertailussa ja muokkaamisessa käytetään hyödyksi myös yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedoista sekä mahdollisista muista tietolähteistä johdettuja arvioita kulutusestimaateista.

Mikäli kulutustutkimuksen ja tilinpidon tietojen taso poikkeaa kovasti – kuten tilanne esimerkiksi näiden tuotteiden osalta on – noin lähtökohtaisesti pidetään kiinni hyväksytyistä tilinpidon tasoista ja käytetään muutosprosentteja, ei suoraan kulutustutkimuksen absoluuttisia tasoja. Kulutustutkimuksen tuottamista muutosprosentteista voidaan myös poiketa, mikäli tarjolla on muuta luotettavana pidettävää aineistoa.

Taulukko 75: Kansantalouden tilinpidon muutosprosenttien muokkaaminen kulutustutkimuksen muutosprosenttien mukaan kulutusmenonimikkeittäin, esimerkki

Kansantalouden tilinpidon kulutusnimike	Kulutustutkimuksen tietojen muutosprosentti kansantalouden tilinpidon kulutusmenonimikkeittäin	Kansantalouden tilinpidon menetelmällisen laskennan tuottama muutosprosentti	Kansantalouden tilinpidon korjattu muutosprosentti
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	-9 %	1 %	2 %
C01211ND Kahvi	-7 %	3 %	6 %
C01212ND Tee	-10 %	-2 %	-6 %
C01213ND Kaakao	-30 %	-5 %	-19 %

5.7.2.2.4 Korjaus: kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuulumaton väestö

Edellä kuvatun kulutusmenotiedon muokkaamiseksi tilinpidon vastaavaksi estimaatiksi tarvitaan eräitä korjauksia. Niistä ensimmäisenä tehdään lisäys, joka johtuu siitä, että kulutustutkimuksen perusjoukosta puuttuu erilaisissa laitoksissa asuvaa väestöä.

Korjauksen tekemiseksi arvioidaan ensin kyseisen väestönosan määrä. Määräksi arvioidaan maan keskiväkiluvun ja kulutustutkimuksen perusjoukkoon kuuluvien talouksien henkilömäärän erotus. Sosiaali- ja terveystieteiden sekä oikeusministeriön tietojen perusteella selvitetään henkilöiden jakautuminen eri laitostyyppien asukkaisiin. Kunkin laitostyyppien asukkaille arvioidaan heidän taloudelliseen asemaansa ja kulutusmahdollisuuksiinsa suhteutettu kulutusmenotaso ja -rakenne. Näin

saadaan johdetuksi arvio laitospöytäkirjan kulutusmenoista tuotteittain. Luvut lisätään alkuperäisiin, korjaamattomiin kulutusmenotietoihin ja tuloksena on ns. väestökorjattu kulutusmeno. Luku ei vielä sisällä ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenoa Suomessa.

5.7.2.2.5 Korjaus: ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa

Koska kansantalouden tilinpidon mukaisen käyttötarkoituseräluokittaisen kulutusmenon tulee sisältää myös ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa, on kyseinen erä laskettava ja lisättävä lukuihin. Kokonaisarvo ulkomaalaisten kulutusmenoille on saatu Tilastokeskuksen matkailutilastoista. Aiemmin tarjolla oli myös rajahaastatteluun perustuvaa jakaumatietoa ulkomaalaisten kulutuksesta Suomessa, mutta valitettavasti rajahaastattelu lakkautettiin vuoden 2012 jälkeen. Nykyisissä laskelmissa kokonaisarvon jakamiseksi eri kulutusmenonimikkeisiin käytetään matkailututkimusten selvityksiä, aiempia rajahaastattelututkimuksen tietoja sekä tilastoa tax-free-ostoksista Suomessa käyneiden matkailijoiden rahankäytöstä eri käyttötarkoituksiin. Kun näin lasketut menot on lisätty nimikkeittäisiin kulutusmenoihin, päästään kulutustutkimuksen tiedoista johdettuun korjattuun kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaiseen kulutusmenoestimaattiin.

5.7.2.2.6 Harha, satunnaisvaihtelu, mahdolliset erot käsitteissä ja määritelmässä

Kulutustutkimukseen sisältyvät harha ja satunnaisvaihtelut sekä mahdolliset erot käsitteissä ja määritelmässä täytyy myös huomioida.

Kulutustutkimus pyrkii kattamaan kotitalouden tekemät hankinnat, mutta useamman hengen kotitalouksissa todennäköisesti ainakin jotain jää kirjaamatta, kun kotitalouden jäsenet tekevät ostoksia itsenäisesti. Lisäksi on havaittu, että kun kotitalouksilla on mahdollisuus siirtää aikaa, jolloin he pitävät päiväkirjaa, niin monet siirtävät kirjaamisjakson pois loman tai juhla-ajan kohdalta, jolloin on syytä epäillä, että niihin liittyvät hankinnat – eli ajat, jolloin saatetaan käyttää tavallista enemmän rahaa – jäävät aliedustetuiksi. Lisäksi vastausasteen väheneminen ja kadon epätasainen jakautuminen eri kotitaloustyyppeihin ja alueisiin vaikuttaa tuloksiin, mutta suuruusluokkaa on vaikea arvioida. Koska kansantalouden tilinpidossa tarkastellaan sekä tuotantoa että kulutusta yhtä aikaa, on tilinpidossa monessa erässä hyväksytty kulutustutkimuksen tietoa korkeampi taso, koska niin monet seikat vaikuttavat kulutustutkimuksen kokonaistasoon.

Harha vaikuttaa kulutustutkimuksessa yleensä kulutusmenoa pienentävästi. Kulutustutkimuksen otoskoon suurentamisella ei harhan vaikutusta voida yleensä vähentää. Harhaan voivat vaikuttaa monet syyt, esimerkiksi asenneilmasto (alkoholi ja tupakka), vastaajien valikoituminen sekä epätäydellinen tilinpito vastausaikana. Korjaustekijän suuruuden määrittelyssä on perusoletuksena, että harhan osuus kunkin nimikkeen todellisesta kokonaiskulutuksesta pysyy vuosittain melko vakiona. Harhan suuruuden arvioimiseksi käytetään vertailuja muihin kulutusmenolaskennan perusaineistoihin. Harha vaikuttaa siihen, että joidenkin tuotteiden tasotietoa ei voida ottaa sellaisenaan kulutustutkimuksesta, mutta silloinkin yleensä arvioidaan, että

kulutustutkimuksen osoittama muutos on varsin hyvä indikaattori kulutuksessa tapahtuneesta muutoksesta, eli hyödynnetään muutosprosenttia tasoon, joka on tuotettu muita aineistoja hyödyntäen.

Satunnaisvaihtelun vähentämiseen kulutustutkimuksen otoskoon kasvattaminen sen sijaan vaikuttaisi edullisesti. Kansantalouden tilinpidossa satunnaisvaihtelun vaikutuksen eliminoimiseksi joudutaan käyttämään vertailuja muihin perusaineistoihin todellisuudesta poikkeavien erien havaitsemiseksi ja korjaamiseksi. Koska kansantalouden tilinpidossa tuoteluokkia on selvästi vähemmän kuin kulutustutkimuksessa (eli ne kuvaavat suurempia kokonaisuuksia kuin kulutustutkimuksen erät), satunnaisvaihtelun merkitys on hieman vähäisempi kuin kulutustutkimuksessa, mutta se täytyy kuitenkin huomioida erityisesti arvoltaan pienten erien kohdalla.

Käsitteiden ja määritelmien osalta käydään jatkuvasti keskustelua eri tilastojen välillä ja luokitteluja pyritään tekemään yhdessä, jotta tilastot olisivat mahdollisimman vertailukelpoisia. Aikaisemmin COICOP-luokitusta Suomessa käytävillä tilastoilla oli hieman erilaiset 5-numerotason versiot, mutta tämä muuttui, kun nyt kaikki ovat siirtyneet käyttämään EU-harmonisoitua 5-numerotason ECOICOP-luokitusta.

Kansantalouden tilinpidon laskelmissa kulutusmenoihin kuulumattomat erät on jätetty huomioimatta, vaikka niitä olisikin sisältyneet kulutustutkimuksen lukuihin, sillä tiedot saadaan tarkemmalla tasolla, joka sitten linkitetään kansantalouden tilinpidon luokitukseen.

Taulukko 76 Korjaukset kulutustutkimuksen aineistoon, esimerkki, arvo vuonna 2016

Kansantalouden tilinpito	Kotitalouksien kulutusmeno yhteensä (kulutustutkimuksen kanssa vertailukelpoinen tieto), KT-tieto	Korjaus: Kulutus-tutkimukseen kuulumattomien kulutusmeno (laitosasukkaat)	Väestökorjattu kulutusmeno	Korjaus: ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmeno Suomessa	SKT2019-tasolle korjattu kulutusmeno
Kulutusnimike	milj. €	milj. €	milj. €	milj. €	milj. €
C0121 Kahvi, tee ja kaakao	396,7	2,8	399,5	5,5	405,0
C01211ND Kahvi	317,9	2,1	320,	5,5	325,5
C01212ND Tee	46,7	0,3	47,1	0	47,1
C01213ND Kaakao	32,1	0,3	32,4	0	32,4

Niille vuosille, kun käytössä ei ole kulutustutkimusta, elintarvikkeiden osalta laskennassa on pääsääntöisesti lähdetty määräindikaattoreiden muutoksista (päälähteenä LUKE:n ravintotase, lisäksi eri tuottajien tietoja), KHI:n hinnanmuutoksesta, sekä laadunmuutosindikaattorista (joka on lähtökohtaisesti 1, ellei ole jotain perustetta muuttaa sitä johonkin suuntaan). Näiden indikaattoreiden tulona on laskettu arvonmuutos, jolla

arvotietoa on viety eteenpäin. Laskenta tapahtuu 5-numerotasolla, ja aggregoidummat tasot lasketaan summaamalla alarät.

Taulukko 77 Laskenta väli vuosina, esimerkki (vuosi 2017)

Kulutuskategoria (ECOIOCP)	Määräindikaattori 2016	Määräindikaattori 2017	Määräindikaattorin muutos	KHI:n hinnannuutos	Laatuindikaattorin muutos	Arvon-muutos	KT 2016	KT 2017
01.2.1 Kahvi, tee ja kaakao							405	418
01.2.1.1.ND Kahvi	9,9	9,6	0,970	1,095	1,000	1,062	326	344
01.2.1.2.ND Tee	Ei omaa indikaattoria, otetaan puolet kahvin määräindikaattorin muutoksesta		0,985	1,020	1,000	1,005	47	47
01.2.1.3.ND Kaakao	11,7	11,8	1,008	0,881	1,000	0,888	32	27

Elintarvikkeiden laskentaa hankaloitti suuresti Elintarviketeollisuuden tilastojen lakkauttaminen, jonka jälkeen käytössä ei ole ollut yhtä yksityiskohtaista tietoa. Näillä näkymin tilanne on kuitenkin jatkossa helpottumassa, kun laskentaan saadaan käyttöön niin kutsuttu scanner-aineisto, ensin vertailuindikaattoriksi arvonmuutokseen (ei kata kaikkea myyntiä) ja myöhemmin mahdollisesti suoraan arvotiedon pohjaksi, mikäli aineiston kattavuus on riittävän hyvä.

5.7.2.3 YTY/ Yritys- ja toimipaikkarekisteri

5.7.2.3.1 Yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastotiedot tietolähteenä

Tarkasteltaessa tuotevirtaa tuottajalta kuluttajalle vähittäiskauppa toimii tärkeänä solmukohtana tuotteen siirtyessä jakeluportaasta loppukulutukseen. Siksi kulutusmenoestimaatteja johdettaessa kannattaa perustietolähteenä käyttää vähittäiskaupan myyntiä kuvaavia tietoja. Näitä tietoja ovat kaupan eri toimialojen toimipaikoittaiset liikevaihtotiedot, jotka ovat saatavissa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Myös eräiden palvelutoimialojen vastaavat liikevaihtotiedot ovat varsin käyttökelpoisia. Toimipaikkojen toimialoittaiset liikevaihtotiedot ovat käytettävissä kaikilta tarkimman luokittelutason toimialoilta.

5.7.2.3.2 Toimialojen liikevaihtotietojen jakaminen tuotekohtaisiksi

Perustan kaupan ja palvelutoimialojen tietoja hyödyntävälle kulutusmenolaskennalle muodostavat toimialojen toimipaikoittaiset liikevaihtotiedot. Koska liikevaihdon jakautumista eri tuotteiden kesken ei ole tilastoitu toimialatilastossa, on tuotekohtainen myynti kullakin

toimialalla arvioitava mahdollisimman tarkasti kulutusmenolaskennan mahdollistamiseksi. Tämä tapahtuu vuosittain toistuvana iteratiivisena prosessina käyttäen hyväksi mm. kaupan järjestöjen ja kaupparyhmittymien tietoja myynnin jakaumista sekä kysynnästä saatavia tietoja. Toimipaikkarekisterin tarkka toimialajako auttaa tuotejaon tekemisessä. Tuotejako ilmaistaan paitsi euroissa myös tuotteiden suhteellisina osuuksina (%) toimialan liikevaihdosta, jotta jakoa voidaan käyttää runkona seuraavan tilastovuoden tuotejaottelulle.

Taulukko 78 Toimipaikkarekisterin mukainen liikevaihto tuotteittain, vuosi 2018, esimerkki

	47191 Itsepalvelutavaratalot (yli 2500 m2)	47192 Tavaratalot (yli 2500 m2)	47711 Naisten vaatteiden vähittäiskauppa	47712 Miesten vaatteiden vähittäiskauppa	47713 Lastenvaatteiden vähittäiskauppa	47719 Vaatteiden yleisvähittäiskauppa	Muut toimialat yhteensä	Toimialojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä
Liikevaihto (milj.€)	1 605	796	237	152	63	1 041		
Jakauma tuotteittain (%):								
03.1.2 Vaatteet								
03.1.2.1.SD Miesten vaatteet	5,2	5		94		26,25		
03.1.2.2.SD Naisten vaatteet	11,25	11,5	94			56,75		
03.1.2.3.SD Vauvojen (0-2- vuotiaat) ja lasten (3-13-vuotiaat) vaatteet	1,61	1,95	2	2	96	9		
Jakauma tuotteittain (milj.€):								
03.1.2 Vaatteet								
03.1.2.1.SD Miesten vaatteet	83,5	39,8		142,9		273,3	392,5	932,0
03.1.2.2.SD Naisten vaatteet	180,6	91,5	222,8			590,8	614,4	1 700,1
03.1.2.3.SD Vauvojen (0-2- vuotiaat) ja lasten (3-13-vuotiaat) vaatteet	25,8	15,5	4,7	3,0	60,5	93,7	191,0	394,2

5.7.2.3.3 Kulutusmenolaskennan edellyttämät korjaukset tuotekohtaisiin myyntitietoihin

Edellä kuvatulla tavalla muodostettu tuotekohtainen liikevaihto antaa vasta lähtökohdan tietojen muuntamiselle kotitalouksien kulutusmenoiksi. Vertailukelpoisen kulutusmenoestimaatin saamiseksi aineistoon on tehtävä korjauksia, joita ovat:

- Lisätään tuotekohtaiset arvonlisäverot ja muut myynnin määrään välittömästi perustuvat verot verottoman myynnin summaan (veroja ei lisätä kuitenkaan siihen osaan myyntiä, jonka ovat ostanee Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevat matkailijat tax-free-ostoina).
- Lisätään arvio kassajärjestelmän ohi myytyjen tuotteiden arvosta.

- Arvioidaan vähittäiskaupasta (ja palveluiden myynnistä) kotitalouksille menevä osuus kunkin tuotteen myynnistä, perustuen pääsääntöisesti kulutustutkimuksen tietoihin sekä TKT-laskelmiin.
- Kotitalouksien koko tuotekohtaisen kulutusmenon muodostamiseksi lisätään arvio kotitalouksien muualta kuin tarkastelluilta toimialoilta ostamien tuotteiden arvosta.

Taulukko 79 Toimipaikkarekisterin liikevaihdosta kotitalouksien kulutusmenoksi, vuosi 2018, esimerkki

Kulutusnimike (ECOIOCP)	Toimialojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä milj.€	josta Euroopan talousalueen ulkopuolisten matkailijoiden verovapaita ostoja milj.€	ALV %	Toimialojen virallinen myynti verollisena yhteensä milj.€	Kirjaamattomien myyntien osuus suhteessa kirjattuun myyntiin Suhde	Kotitalouksien kulutusmenoja myynneistä Suhde	Kotitalouksien ostot mainituilta toimialoilta milj.€	Kotitalouksien ostot muualta milj.€	Kotitalouksien kulutusmeno tp-rekisterin myynneistä laskien milj.€
03.1.2 Vaatteet	3 026,3	77,2		3 734			3 700		3 700
03.1.2.1.SD Miesten vaatteet	932,0	16,3	24	1 152		0,992	1 143		1 143
03.1.2.2.SD Naisten vaatteet	1 700,1	52,0	24	2 096		0,991	2 077		2 077
03.1.2.3.SD Vauvojen (0-2-vuotiaat) ja lasten (3-13-vuotiaat) vaatteet	394,2	8,9	24	487		0,987	480		480

Tällä tavoin saadaan lopputuloksena yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastoista johdettu estimaatti kotitalouksien kulutusmenolle. Lopullisen kansantalouden tilinpidon mukaisen estimaatin määrittämiseksi lukua verrataan muista lähteistä johdettuihin vastaaviin kulutusmenoestimaatteihin ja suoritetaan valinta vertailuprosessin tuloksena. Kulutustutkimusvuosina vertailutietona käytetään myös kulutustutkimusta, lisäksi esimerkiksi vaatekaupasta on olemassa tilastotietoa, jota hyödynnetään laskennassa kauppojen liikevaihtotietojen lisäksi.

Vastaava laskentamenetelmä on käytössä ensisijaisena menetelmänä ohessa listatussa taulukossa oleville tuotteille. Tämä laskelman mukaiset tiedot tuotetaan myös kaikille elintarvikkeille ja niitä verrataan elintarvikkeista erikseen tehdyn laskelman tuottamiin tietoihin.

Taulukko 80: Tuotteet, joiden laskentamenetelmä on A sekä niiden muokkaus liikevaihtotiedoista kulutusmenoestimaateiksi, vuosi 2018

Kulutusnimike (ECOIOCP)	Toimialojen virallinen myynti ilman veroja yhteensä	josta Euroopan talousalueen ulkopuolisten matkailijoiden verovapaita ostoja	ALV %	Muut myynnin määrään välittömästi perustuvat verot	Toimialojen virallinen myynti verollisena yhteensä	Kirjaamattomien myyntien osuus suhteessa kirjattuun myyntiin (harmaa talous)	Kotitalouksien kulutusmenoja myynneistä	Kotitalouksien ostot mainituilta toimialoilta	Kotitalouksien ostot muualta	Kotitalouksien kulutusmeno
		TAX FREE				Suhde	Suhde	milj.€	milj.€	milj.€
01.1.9.6.ND Muut ruokavalmisteet, muualle luokittelemattomat	830,5	0	14		947		0,987	934		934
03.1.1.0.SD Kankaat	57,9	0	24		72		0,920	66		66
03.1.2.1.SD Miesten vaatteet	932,0	16,3	24		1 152		0,992	1 143		1 143
03.1.2.2.SD Naisten vaatteet	1 700,1	52,0	24		2 096		0,991	2 077		2 077
03.1.2.3.SD Vauvojen (0–2-vuotiaat) ja lasten (3–13-vuotiaat) vaatteet	394,2	8,9	24		487		0,987	480		480
03.1.3.X.SD Muut asusteet ja vaateustarvikkeet	248,7		24		308		0,985	304		304
03.2.1.1.SD Miesten jalkineet	207,8	2,2	24		257		0,938	241		241
03.2.1.2.SD Naisten jalkineet	297,3	3,0	24		368		0,938	346		346
03.2.1.3.SD Vauvojen ja lasten jalkineet	78,1	1,5	24		96	0,05	0,960	97	9,7	107
05.1.1.1.D Kodin kalusteet	1 049,3	7,4	24		1 299		0,795	1 033		1 033
05.1.1.2.D Puutarhakalusteet	97,9		24		121		0,831	101		101
05.1.1.3.D Valaisimet	93,6		24		116		0,922	107		107
05.1.1.9.D Muut huonekalut ja kalusteet	285,0	3,0	24		353		0,756	267		267
05.1.2.X.D Matot ja muut lattiapäällysteet	144,8		24		180		0,858	154		154
05.2.0.1.SD Sisustuskankaat ja verhot	76,2		24		94		0,990	93	2,8	96
05.2.0.2.SD Vuodevaatteet	191,3		24		237		0,996	236	14,2	251
05.2.0.3.SD Pöytäliinat ja pyyhkeet	78,1		24		97		0,892	86	2,6	89
05.2.0.9.SD Muut kodintekstiilit	38,6		24		48		0,950	46		46
05.4.0.1.SD Lasi-, kristalli- keramiikka- ja posliinitavarat	96,9	1,5	24		120		0,990	119		119
05.4.0.2.SD Ruokailuvälineet	42,7		24		53		0,524	28		28
05.4.0.3.SD Muut kuin sähkökäyttöiset keittiötarvikkeet	206,4		24		256		0,955	244		244
05.6.1.1.ND Siivous- ja puhdistustuotteet	294,5		24		365		0,816	298		298
05.6.1.2.ND Muut pienet kodin kulutustuotteet	457,0		24		567		0,859	487		487
06.1.2.X.ND Muut lääkevalmisteet	60,6		24	3	78		0,932	74		74
06.1.3.X.D Hoitolaitteet ja -välineet	534,8		24		663		0,822	545		545
07.1.2.0.D Moottoripyörät	329,3		24	31	439		0,409	179		179
07.1.3.0.D Polkupyörät	178,2		24		221		0,909	201		201
07.2.1.1.SD Renkaat	722,5	0,3	24		896		0,319	286		286
07.2.1.2.SD Yksityisajoneuvojen varaosat	1 978,7	1,1	24		2 453		0,243	595		595
07.2.1.3.SD Yksityisajoneuvojen lisävarusteet	110,7	0,1	24		137		0,183	25		25
09.1.3.3.D Ohjelmistot	45,5		24		56		0,750	42		42

09.1.3.4.D Laskimet ja muut tietojenkäsittelylaitteet	0,0		24		0		0,900	0		0
09.1.4.1.SD Valmiiksi tallennetut tallennusvälineet	142,9		24		177		0,591	105		105
09.1.4.2.SD Tallentamattomat tallennusvälineet	3,4		24		4		0,500	2		2
09.1.4.9.SD Muut tallennusvälineet	20,9		24		26		1,000	26		26
09.2.1.X.D Suuret ulkokäyttöön tarkoitetut kestokulutustavarat	591,6		24		734		0,721	529		529
09.2.2.X.D Soittimet ja muut sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-ajan kestokulutustavarat	154,1		24		191		0,897	171		171
09.3.1.1.SD Pelit ja harrastusvälineet	101,0		24		125		0,985	123	6,2	130
09.3.1.2.SD Lelut ja juhliin liittyvät tavarat	258,3		24		320		0,985	315	15,8	331
09.3.2.X.SD Urheilu-, retkeily- ja ulkoiluvälineet	579,9	11,9	24		716		0,974	697	34,9	732
09.3.3.1.SD Puutarhatarvikkeet	98,4		24		122		0,923	113		113
09.3.3.1.ND Kasvit ja kukat	377,6		24		468		0,923	432		432
09.3.4.2.ND Lemmikkieläintuotteet	477,8		24		592		0,827	490	4,9	495
09.5.1.X.SD Kirjat	347,6		10		382		0,896	342	3,4	346
09.5.3.0.ND Sekalaiset painotuotteet	86,0		24		107		0,988	105	1,1	106
09.5.4.X.ND Paperitavarat ja piirustustarvikkeet	41,1		24		51		0,981	50		50
12.1.3.1.SD Muut kuin sähkökäyttöiset laitteet	111,0		24		138		0,904	124		124
12.1.3.2.ND Henkilökohtaiset hygienia-, kauneudenhoito- ja kosmetiikkatuotteet	1 070,0	3,0	24		1 326		0,843	1 117		1 117
12.3.1.1.D Korut	182,5	13,4	24		223		0,999	223		223
12.3.1.2.D Kellot ja rannekellot	69,3	6,0	24		85		0,927	78		78
12.3.2.1.SD Laukut ja matkustustarvikkeet	120,3	0,7	24		149		0,840	125		125
12.3.2.2.SD Vauvantarvikkeet	44,8		24		56		0,944	52		52
12.3.2.9.SD Muut henkilökohtaiset esineet, muualle luokittelemattomat	75,5		24		94		0,955	90		90

5.7.2.3.4 Vertailu ja yhteensovittaminen: eri lähteistä johdetut kulutusmenoestimaatit

Niiltä vuosilta, joilta on olemassa kulutustutkimus, verrataan ja muokataan muista tietolähteistä saatuja tietoja sekä niihin perustuvia laskentamenetelmiä kulutustutkimuksen tulosten mukaan. Välivuosina käytettävien laskentaestimaattien ja kulutustutkimuksen mukaisten tietojen välillä esiintyvälle eroavuudelle on pyritty etsimään syyt ja kohdentamaan korjaukset asianmukaisesti laskentaeriin.

Vähittäiskauppojen myynneistä on ollut käytettävissä tarkempaa tietoa (mm. myynnin jakautumisesta tuotteisiin) niiltä vuosilta, kun kuluttajahintaindeksin perusvuosi on vaihtunut ja tietoja on käytetty niiden vuosien laskennassa (aina seuraavien tietojen saamiseen asti).

Tilastokeskuksen tavoitteena on solmia sopimukset tietojen vuosittaisesta saamisesta suurimpien kaupparyhmien kanssa ja tarkoitus on tutkia, miten ja millä aikataululla näitä tietoja voitaisiin hyödyntää kotitalouksien kulutusmenojen laskennassa jatkossa. Tällä hetkellä Tilastokeskus saa käyttöönsä yhdeltä kaupparyhmältä nk. scanner-dataa, jota ruvetaan hyödyntämään yhtenä estimaattina arvonmuutokselle, ensimmäiseksi päivittäistavaroissa. Koska kyse on ensi alkuun ollut yhden kaupparyhmän tiedoista, ei muutosta eikä varsinkaan tasoa voida ottaa sellaisenaan

laskennan perustaksi. Tietoja on käytetty vertailutietoina aikasarjakorjauksen laadinnassa sikäli, kun niitä on ollut tarjolla, mutta suuremmissa määrin ne tulevat osaksi laskentaa jatkossa.

Vuoden 2012 kulutustutkimuksen tulosten perusteella laskettuja tietoja ei enää muutettu vuoden 2016 kulutustutkimuksen perusteella, mutta sen sijaan aikasarjaa 2013...2016 muutettiin vuoden 2016 kulutustutkimuksen tuottamien laskelmien mukaan. Myös muutetussa aikasarjassa pyrittiin huomioimaan aineiston tuottamat vuosittaiset muutokset tuotteittain.

Verkkokaupoista hankituista tuotteista ei ole erillistä laskelmaa, sillä tietojen arvioidaan olevan mukana sekä kulutustutkimuksessa että kauppojen liikevaihdossa. Osa verkkokaupoista on omalla toimialallaan ja ne verkkokaupat, jotka liittyvät fyysisessä myyntipisteessä toimivaan liikkeeseen, ovat samalla toimialalla liikkeen kanssa. Luvut tulevat mukaan kulutuslaskelmaan liikevaihtotietojen kautta (menetelmä A).

5.7.2.4 Kansantalouden tilinpidon tuotantotilit

Monien tuotteiden – tämä koskee etenkin palveluja – kohdalla laskenta on mahdollista perustaa myös kansantalouden tilinpidon tuotantotilejä juoksevasti hyödyntäväksi. Kulutusmenojen perustaso on tällöinkin määriteltävä suoria kulutuksen tietolähteitä (mm. kulutustutkimusta) rinnakkain käyttäen aina kun se on mahdollista.

Menetelmässä kutakin tarkasteltavaa tuotetta tuottavat toimialat selvitetään ensin sektoreittain. Sitten kunkin sektorin tuottajatoimialojen tuotoksesta johdetaan se osuus, mikä kohdentuu kotitalouksien kulutusmenoksi, seuraavasti:

- Toimiala 1, toimiala 2, toimiala 3...
  - Tuotos perushintaan
    - Tuotoksen jako tuotteisiin:
      - Tuote 1, tuote 2, tuote 3...
        - Tuotteen jako eri käyttökohteisiin
          - Muu käyttö kuin kulutus
          - Julkinen kulutusmeno
          - Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmeno
- = Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan
  - plus arvonlisävero ja muut tuoteverot, netto
- = Kotitalouksien kulutusmeno ostajanhintaan

Näin toimialoittaisista laskelmista voidaan koota ja laskea yhteen kunkin tarkasteltavan tuotteen kotitalouksien kulutusmeno:

- Kotitalouksien kulutusmenot kuhunkin tuotteeseen saadaan laskemalla yhteen kaikkien toimialojen kulutusmenot ko. tuotteeseen
  - Tuote 1; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
  - Tuote 2; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
  - Tuote 3; kotitalouksien kulutusmeno kaikilta toimialoilta
  - ...

Aina kun mahdollista, suoritetaan näin saadun kulutusmenon vertailu ja yhteensovittaminen muiden aineistojen kanssa; tässä vertailu kulutustutkimukseen:

- Vertailu ja yhteensovittaminen vuosina, jolloin kulutustutkimus on käytettävissä:
  - Tuote 1 laskettuna tuotoksen jakomenetelmällä
    - plus miinus perusjoukkojen erosta ym. johtuvat korjaukset
  - = Tuote 1, kulutustutkimuksen tiedot

Esimerkkejä menetelmän soveltamisesta palveluiden kulutusmenojen laskemiseen on esitetty nimikkeittaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

5.7.2.5 Muut lähteet

Monissa kulutusnimikkeissä on käytössä muita tietolähteitä ja menetelmiä kuin edellä kuvatut yleismenetelmät. Kaikissa tapauksissa pyritään kuitenkin mahdollisimman kattavaan aineistovertailuun. Nämä menetelmät kuvataan tuotenimikkeensä edellyttämässä kohdassa tuoteluokittelun mukaisen menetelmätarkastelun yhteydessä.

Kotitalouksien kulutusmenojen laadinnassa käytetään myös koko talouden tasolla tehtyjä arvioita piilotalouden piiriin kuuluvista tuotteista (näihin laskelmiin tulevat suoraan huumeet ja prostituutio). Sen sijaan mitään erityisiä korjauksia ei tehdä harmaan talouden välituotekäyttöön liittyen.

Oheisessa taulukossa ovat listattuna keskeisimmät muut tietolähteet ja niiden tuottajat.

Taulukko 81: Keskeisimmät täydentävät tietolähteet ja niiden tuottajat

Tunnus	Tietolähteen nimi	Laatijan / julkaisijan nimi
1	Ravintotase	Luonnonvarakeskus (Luke)
2	Scanner-data	Kaupparyhmät (ei julkaista, tulee Tilastokeskuksen käyttöön)
3	Kuluttajahintaindeksi	Tilastokeskus
4	Kansantalouden tilinpidon tuotantotilien laskelmat	Tilastokeskus
5	Tuotanto- ja kulutustilastoja	Lihatiedotus, Siipikarjaliitto, Mehiläishoitajien liitto, ICO (International Coffee Organization)
6	Panimoliiton tilastot	Panimoliitto
7	MARSI -tutkimus (tuotetaan vuosittain)	Maaseutuvirasto
8	Päihdetilastollinen vuosikirja	THL
9	Tupakkatilasto	THL & Tilastokeskus
10	Kodintekniikan tilastot	Kodintekniikkaliitto
11	Kaupan liikevaihtokuvaajat, Kaupan liikevaihtotiedot toimialoittain	Tilastokeskus
12	Sosiaali- ja terveystilastot, Suomen lääketilasto	THL, KELA
13	Ajoneuvorekisteri, muuttoautot, ajoneuvojen hinnat	Ajoneuvohallintokeskus, tullihallitus, Autoalan tiedotuskeskus
14	Polttoaineiden myyntimäärät	Tilastokeskus
15	Matkustajamääriä ja liikennekilometrejä kuvaavia tilastoja	VR, HSL, Finavia, Merenkululaitos
16	Joukkoviestintätalasto, Kulttuuritilastot, Elokuvasäätien tilastot	Tilastokeskus, Elokuvasäätö
17	Tuloslaskelmatietoja	Veikkaus, PAF
18	Hotelli- ja ravintola-alan tilastotietoja	Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
19	Matkailutilastot	Tilastokeskus

5.7.2.6 Lopulliset kulutusmenoluvut

Lopullinen kansantalouden tilinpito valmistuu tarjonta- ja käyttötaulukojen mukaisena. Tarjonta- ja käyttötaulukojen osoittamat muutostarpeet kulutusmenolaskelmissa kohdennetaan menetelmänmukaisiin laskentaeriin.

Ennakollisten kotitalouksien kulutusmenojen tason määrittäminen tapahtuu koko huoltotaseen yhteenvetoprosessin tuloksena.

Kansantalouden tilinpidon yhteenvetoprosessi kuvataan LUKU 6.

5.7.3 Laskenta nimikkeittäin

Kustakin tuotenimikkeestä esitetään peruslaskentamenetelmä sekä listataan käytetyt täydentävät lähteet. Lisäksi esitetään laskentaa tuotenimikkeittäin, joista osa on esimerkkejä useammassa tuotteessa käytetystä laskennasta. Tässä osassa on otettu kaikissa kohdissa käyttöön uudet, ECOICOP:in mukaiset laskentatason luokat. Näitä nimikkeitä ja koodeja käytettiin ensimmäisen kerran syyskuussa 2019 tehdyssä julkistuksessa. Tässä esitetyt laskentaesimerkit koskevat tilastovuotta 2018.

01.1.8.6.ND Keinotekoiset makeutus tuotteet	8		x	(B/01)	x	x	x													
01.1.9 Ruokatuotteet, muualle luokittelemattomat	1 806	x																		
01.1.9.1.ND Kastikkeet ja maustekastikkeet	173		x		x	x	x													
01.1.9.2.ND Suola, mausteet ja mausteyrtit	100		x	(B/01)	x	x	x													
01.1.9.3.ND Vauvanruoat	66		x	(B/01)	x	x	x													
01.1.9.4.ND Valmisruoat	533		x	(B/01)	x	x	x													
01.1.9.9.ND Muut ruokavalmisteet, muualle luokittelemattomat	934		x	(B/01)	x	x	x													
01.2 Alkoholittelemattomat juomat	1 244	x																		
01.2.1 Kahvi, tee ja kaakao	420	x																		
01.2.1.1.ND Kahvi	348		x	(B/01)		x	x		x											
01.2.1.2.ND Tee	46		x	(B/01)		x	x		x											
01.2.1.3.ND Kaakao	26		x	(B/01)	x	x	x													
01.2.2 Kivennäisvedet, virvoitusjuomat, hedelmä- ja vihannesmehut	824	x																		
01.2.2.1.ND Kivennäis- ja lähdevedet	143		x	(B/01)		x	x		x											
01.2.2.2.ND Virvoitusjuomat	362		x	(B/01)		x	x													
01.2.2.3.ND Hedelmä-, marja- ja vihannesmehut	319		x	(B/C01)	x	x	x		x											

Taulukko 83: Esimerkki määrä- ja hintaindikaattoreiden käytöstä (menetelmä B/01 => 01.1.4.7.ND Munat) elintarvikkeiden laskennassa.

Tieto	arvo v.2017	arvo v.2018	Muutos	Lähde
Määrä: Kanamunat (milj. kg, brutto)	65,4	64,9	0,992	Ravintotase
Hinta: KHI (2010=100)	102,09	108,22	1,060	KHI
Laadunmuutos			1,000	Arvio
Arvonmuutos (edellisten tulo)			1,052	
01.1.4.7.ND Munat	135	142		

5.7.3.2 Luokka 02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMAUSAINHEET

Alkoholijuomat, tupakka ja huumeet ovat tuotteita, joita ei pystytä laskemaan luotettavasti kulutustutkimuksen avulla, joten laskennassa käytetään muita lähteitä. Kuitenkin myös näiden erien osalta laskelmia verrataan kulutustutkimuksesta saataviin muutosprosentteihin ja tarvittaessa laskelmaa muokataan näiden tietojen mukaan.

Taulukko 84: Luokan 02 Alkoholiuomat, tupakka ja huumausaineet laskentamenetelmät ja käytetyt täydentävät lähteet.

Vuosi 2018	Arvo		Laskenta-		Käytetyt täydentävät lähteet																			
	milj. €	Summa taso	A	B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
02 ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMAUSAINHEET	5 527	x																						
02.1 Alkoholiuomat	3 487	x																						
02.1.1 Väkevät alkoholiuomat	771	x																						
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholiuomat	771			x (B/021)			x					x												
02.1.2 Viini	1 257	x																						
02.1.2.X.ND Viini	1 257			x (B/021)		x	x					x												
02.1.3 Olut	1 459	x																						
02.1.3.X.ND Olut	1 459			x (B/021)		x	x				x	x												
02.2 Tupakka	1 757	x																						
02.2.0 Tupakka	1 757	x																						
02.2.0.X.ND Tupakka	1 757			x (B/022)		x	x						x											
02.3 Huumausaineet	283	x																						
02.3.0 Huumausaineet	283	x																						
02.3.0.0.ND Huumausaineet	283			x (B/023)			x	x																

Taulukko 85: Ryhmän 02.1 Alkoholiuomat -laskenta (menetelmä B/021)

Tieto	arvo v.2018
Päihdetilastollinen vuosikirja (THL):	
Alkoholiuomien vähittäiskulutuksen arvo, 1000 €	
Viinaa	345 004
Muita väkeviä juomia	284 381
Väkeviä viinejä	37 045
Mietoja viinejä	685 874
Siidereitä (sisältyvät luokkaan 02.1.2.X.ND Viini)	149 532
Long drink -juomia (sisältyvät luokkaan 02.1.2.X.ND Viini)	309 846
Vahvaa olutta	144 008
Keskiolutta	1 202 784
Yhteensä (ryhmitellään edelleen tilinpidon nimikkeisiin):	3 220 191
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholiuomat, milj €	629
02.1.2.X.ND Viini, milj €	1 182
02.1.3.X.ND Olut, milj €	1 347
Edustuskulutuksen osuus vähittäiskulutuksesta (%):	
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholiuomat	0,01
02.1.2.X.ND Viini	0,01
02.1.3.X.ND Olut	0,01
Edustuskulutuksella vähennetty vähittäiskulutuksen arvo:	
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholiuomat, milj €	623
02.1.2.X.ND Viini, milj €	1 170
02.1.3.X.ND Olut, milj €	1 333

Kansantalouden tilinpito

Turistien tuoma alkoholi, erillisistä laskelmista:	
Vesiliikenteen alkoholimyynni 1000 €:	
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholijuomat	95 962
02.1.2.X.ND Viini	45 545
02.1.3.X.ND Olut	45 545
Lentoliikenteen alkoholimyynni 1000 €:	
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholijuomat	9 311
02.1.2.X.ND Viini	3 793
02.1.3.X.ND Olut	805
Vesi- ja lentoliikenteen alkoholimyynni yhteensä (milj €)	
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholijuomat	105
02.1.2.X.ND Viini	49
02.1.3.X.ND Olut	45
Alkoholin salakuljetus (arvio kotitalouksien kulutukseen laittoman talouden laskelmista), milj. eur:	14
Panimotilastot:	
Olut enint. 2,8 tilavuus-%, kotimaanmyynti (sis. panimoiden tuonnin) 1000 litraa	6 462
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, kotitalouksien ostama osuus myynnistä	0,75
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, kotitalouksien ostama määrä, 1000 litraa	4 847
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, keskimääräinen kuluttajahinta, €/litra	2,05
Olut enintään 2,8 tilavuus-%, myynti kotitalouksille, milj. €	10
Virvoitusjuomat, kotimaanmyynti 1000 litraa (yhteensä)	
	264 700
Virvoitusjuomista alkoholipitoisia (1,2–2,8 tilavuus-%) juomia, osuus (arvio)	0,01
Alkoholipitoiset (1,2–2,8 tilavuus-%) virvoitusjuomat, myynti 1000 litraa	2 647
Alkoholipitoiset (1,2–2,8 til-%) virvoitusjuomat, keskim. kuluttajahinta, €/litra	2,07
Alkoholipitoiset (1,2–2,8 til-%) virvoitusjuomat, myynti kotitalouksille, milj. €	5
Tasapainotus tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasoon:	
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholijuomat, milj. €	+29
02.1.2.X.ND Viini, milj. €	+33
02.1.3.X.ND Olut, milj. €	+70
Koonti yllä olevista:	
02.1 Alkoholijuomat, milj. €	3 487
02.1.1 Väkevät alkoholijuomat, milj. €	771
02.1.1.X.ND Väkevät alkoholijuomat, milj. €	771
02.1.2 Viini, milj. €	1 257
02.1.2.X.ND Viini, milj. €	1 257
02.1.3 Olut, milj. €	1 459
02.1.3.X.ND Olut, milj. €	1 459

Taulukko 89: Esimerkki tuotantotileihin perustuvasta laskennasta luokissa 03, 05, 09 ja 12.

TOL95 Kotitaloustavaroiden korjaus / Sektori: S11 + S14 / Tuottajatyypit T10 (=markkinatuottajat)	Perushintaan (milj. eur)	%-osuus	ALV-%	Milj. eur sis. ALV
P1R Tuotos	321	100	24	398
josta erään 03.1.4.X.S Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus		10,0		40
josta erään 03.2.2.0.S Jalkineiden korjaus ja vuokraus		4,4		18
josta erään 05.1.3.0.S Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus		33,3		133
josta erään 05.2.0.4.S Kodintekstiilien korjaus		3,1		12
josta erään 05.3.3.0.S Kodinkoneiden korjaus		12,4		49
josta erään 05.4.0.4.S Lasitavaroiden, astioiden ja taloustavaroiden korjaus		3,8		15
josta erään 09.1.5.0.S Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus		16,5		66
josta erään 09.2.3.0.S Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestopalvelutavaroitten huolto ja korjaus		12,3		49
josta erään 12.3.1.3.S Korujen, kellojen ja rannekellojen korjaus		4,2		17
josta erään 12.3.2.3.S Henkilökohtaisten esineiden korjaus		0		0

5.7.3.4 Luokka 04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET

Asumisen osalta kulutusmenotiedot tuottavat asumiseen ja rakentamiseen erikoistunut sektoritutkija. Käytetyt lähteet ja laskennan perusperiaatteet on selostettu tuotteittain.

Taulukko 90: Luokan 04 Asuminen, vesi, sähkö, kaasu ja muut polttoaineet laskentamenetelmät

Vuosi 2018	Arvo		Peruslaskentamenetelmä	
	milj. €	Summataso	A	B/...
Kulutusnimike (ECOIOCP)				
04 ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	33 738	x		
04.1 Todelliset asumisvuokrat	7 435	x		
04.1.X Todelliset asumisvuokrat	7 435	x		
04.1.X.X.S Todelliset asumisvuokrat	7 435			x (B/04)
04.2 Laskennalliset asumisvuokrat	20 332	x		
04.2.X Laskennalliset asumisvuokrat	20 332	x		
04.2.X.X.S Laskennalliset asumisvuokrat	20 332			x (B/04)
04.3 Asunnon huolto ja korjaus	183	x		
04.3.1 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	183	x		
04.3.1.0.ND Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet	183			x (B/04)
04.3.2 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	0	x		
04.3.2.X.S Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	0			x (B/04)
04.4 Muut asumiseen liittyvät palvelut	640	x		
04.4.1 Vesi	426	x		

Kansantalouden tilinpito

04.4.1.0.ND Vesi	426			x (B/04)
04.4.2 Jätteiden keruu	191	x		
04.4.2.0.S Jätteiden keruu	191			x (B/04)
04.4.3 Jätevesi	0	x		
04.4.3.0.S Jätevesi	0			x (B/04)
04.4.4 Muut asumiseen liittyvät palvelut	23	x		
04.4.4.X.S Muut asumiseen liittyvät palvelut	23			x (B/04)
04.5 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet	5 148	x		
04.5.1 Sähkö	2 738	x		
04.5.1.0.ND Sähkö	2 738			x (B/04)
04.5.2 Kaasu	0	x		
04.5.2.0.ND Kaasu	0			x (B/04)
04.5.3 Nestemäiset polttoaineet	385	x		
04.5.3.0.ND Nestemäiset polttoaineet	385			x (B/04)
04.5.4 Kiinteät polttoaineet	426	x		
04.5.4.0.ND Kiinteät polttoaineet	426			x (B/04)
04.5.5 Kuuma vesi, höyry ja jää	1 599	x		
04.5.5.0.ND Kuuma vesi, höyry ja jää	1 599			x (B/04)

5.7.3.4.1 Laskennan pääpiirteet ja lähteet (menetelmä B/04)

Kotitalouksien asumiseen liittyvän kulutuksen laskennan lähtökohtana ovat toimialojen '68201 asuntojen vuokraus' ja '68202 Asuntojen hallinta' asuntotuotokset. Toimialan 68201 asuntotuotos käsittää markkinatuotoksen eli vuokra-asuntojen bruttovuokrat. Toimialan 68202 asuntotuotos kattaa tuotoksen omaan loppukäyttöön eli omistusasuntojen laskennalliset bruttovuokrat, jotka arvioidaan omistusasuntoja vastaavien vuokra-asuntojen markkinavuokrien avulla. Kotitaloudet kuluttavat toimialan asuntotuotoksen kokonaisuudessaan asuntopalveluina. Toimialojen 68201 ja 68202 tuotokset lasketaan ns. stratifikaatiomenetelmää käyttäen luokkiin jaetun asuntokannan ja luokkia vastaavien neliömetrivuokrien tulona. Neliömetrivuokrat saadaan Tilastokeskuksen vuokratilastosta.

Vuokratilaston vuokräsitteen mukaan vuokraan lasketaan kuuluvaksi varsinaisen vuokran lisäksi myös erikseen maksettavat vesimaksut ja lämmityskustannukset. Vuokraan ei ole laskettu mukaan asumiseen liittyviä muita mahdollisia käyttökorvauksia, joita ovat mm. sauna-, pesutupa- yms. korvaukset sekä sähkö- tai puhelinmaksut. Toimialojen 68201 ja 68202 tuotoslaskelmissa erillisten pientalojen bruttovuokrat eivät sisällä lämmityskustannuksia.

Taulukko 91: Lämmityksen, veden, jätemaksujen ja jäteveden käsittely yksityisen kulutuksen asumisen kulutusmenoissa ja toimialalla ”68201 Asuntojen vuokraus” ja ”68202 Asuntojen hallinta”

Rakennustyyppi	Palvelu	Toimialat 68201 ja 68202		Yksityinen kulutus	
		Sisältyy	Taloustoimi	Sisältyy	Kulutusluokka
kerros- ja rivitalot sekä vapaa-ajan asunnot	Lämmitys	ei	-	kyllä	04.5
	Vesi	kyllä	P1, P2	kyllä	04.1, 04.2
	Jätteiden keruu	kyllä	P1, P2	kyllä	04.1, 04.2
	Jätevesi	kyllä	P1, P2	kyllä	04.1, 04.2
erilliset pientalot	Lämmitys	ei	-	kyllä	04.5
	Vesi	ei	-	kyllä	04.4.1
	Jätteiden keruu	ei	-	kyllä	04.4.2
	Jätevesi	ei	-	kyllä	04.4.1

Taulukon mukaisesti vesi, jätteiden keruu ja jätevesimenot sisältyvät yksityisen kulutuksen asumisen kulutusmenoissa kerros- ja rivitalojen osalta todellisiin ja laskennallisiin vuokriin. Omakotitalojen osalta mainitut erät sisältyvät muihin asumiseen liittyviin palveluihin. Lämmityskustannukset kirjataan yksityisessä kulutuksessa aina energiakustannuksiin.

5.7.3.4.1.1 Luokka 04.1 Todelliset asumisvuokrat

Todelliset asumisvuokrat muodostuvat asuntojen ja vapaa-ajan asuntojen todellisista asumisvuokrista. Niiden bruttoarvo perustuu toimialan ’68201 Asuntojen vuokraus’ asuntojen ja mökkien markkinatuotokseen. Lisäksi todellisiin asumisvuokriin kirjataan myös sektoreiden ’S1311 Valtionhallinto’, ’S1313 Paikallishallinto’ ja ’S13141 Työeläkelaitokset’ asuntotuotokset.

Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) todelliset asumisvuokrat saadaan stratifikaatiolaskelmista. Vapaa-ajan asuntojen todelliset asumisvuokrat eli vuokralla olevien vapaa-ajan asuntojen vuokrat lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, €/kotitalous * kotitalouksien lukumäärä). Vuokrat muodostuvat vapaa-ajan asuntoja koskevista eristä ”vuokra” ja ”tontin vuokra”. Sektoreiden S1311, S1313 ja S13141 asuntotuotos saadaan hallinnollisista aineistoista.

5.7.3.4.1.2 04.2 Laskennalliset asumisvuokrat

Laskennalliset asumisvuokrat muodostuvat omistusasuntojen ja omistajiensa käytössä olevien vapaa-ajan asuntojen laskennallisista asumisvuokrista. Niiden bruttoarvo on toimialan ’68202 Asuntojen hallinta’ asuntojen ja mökkien tuotos omaan loppukäyttöön.

Asuntojen (pl. vapaa-ajan asunnot) laskennalliset asumisvuokrat saadaan stratifikaatiolaskelmista.

Vapaa-ajan asuntojen laskennalliset asumisvuokrat lasketaan kulutustutkimuksen tiedoista (kulutusmenot, €/kotitalous * kotitalouksien lukumäärä). Laskennalliset vuokrat muodostuvat vapaa-ajan asuntoja

koskevista eristä korjauskustannukset, vesi- ja jätevesimaksut, palovakuutusmaksu (palvelumaksun osuus), jätemaksut, nuohous- ym. maksut. Vapaa-ajan asuntojen laskennallisiin asumisvuokriin eli omistusmökkien tuotokseen liitetään lisäksi vapaa-ajan asunnoille jyvitetty tietty osa toimialan '68202 Asuntojen hallinta' kiinteän pääoman kulumisesta. Vapaa-ajan asuntojen laskennallisiin asumisvuokriin lisätään myös omistajan laskennallinen voitto-osuus (mark-up), joka lisätään välituotekäytön ja pääoman kulumislisäyksen päälle. Voitto-osuudeksi on arvioitu 10 prosenttia.

5.7.3.4.1.3 Luokka 04.3 Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet ja palvelut

Yksityisiin kulutusmenoihin luetaan kustannukset, jotka aiheutuvat asuntojen pienistä huoltotoimista ja korjauksista ja jotka ovat vuokralaisen tai omistusasujan itse tekemiä. Kustannukset jaetaan kahteen ryhmään: kustannukset asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvistä tuotteista sekä kustannukset asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvistä palveluista.

SNA2008:n ja EKT 2010:n yksilöllisen kulutuksen käyttötarkoituksen mukaisuusluokituksen, COICOP:n, mukaan **asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyviä tuotteita** (04.3.1) ovat mm. maalit, lakat, tapetit, ikkunalasit, laastit, kitit, sementit, lattia- ja seinälaatat jne. **Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyviä palveluja** (04.3.2) ovat putkimiesten, sähkömiesten, puuseppien, maalarien jne. palvelut.

Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvien tuotteiden ja materiaalien kustannukset lasketaan **kulutustutkimuksen** tiedosta ”vuokralaisen tekemät korjaukset” (muodostuu vuokra-asunnon ja luontoisetu-asunnon korjauksesta ja huollosta). Omistusasujien itse tekemien pientenkorjausten arvo arvioidaan neliökustannusten (vuokralaisten tekemät korjaukset jaettuina vuokratut neliöt) ja omistusneliöiden avulla.

Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät tuotteet eivät sisälly bruttovuokriin. Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvien palvelujen kustannukset sisältyvät toimialojen '68201 Asuntojen vuokraus' ja '68202 Asuntojen hallinta' välituotekäyttöön, joten ko. erää ei lasketa yksityiseen kulutukseen.

5.7.3.4.1.4 Luokka 04.4 Muut asumiseen liittyvät palvelut

Muita asumiseen liittyviä palveluja ovat **vesi** (04.4.1), **jätteiden keruu** (04.4.2), **jätevesi** (04.4.3) sekä **muut asumiseen liittyvät palvelut** (04.4.4). COICOP:n mukaan vesi käsittää asuntojen vesihuollon, ei kuitenkaan kuumaa vettä ja höyryä kaukolämpölaitoksesta. Jätteiden keruu käsittää jätteiden keruun ja käsittelyn. Jätevesi käsittää jäteveden keräämisen ja käsittelyn. Muita asumiseen liittyviä palveluja (04.4.4) ovat talonmiespalvelut, viheralueiden hoito, portaikkojen siivous ja valaistus, hissien ja jätekuilujen huolto, vartioimispalvelut, lumen luonti ja nuohous.

Vesi-, jätteiden keruu- ja jätevesikustannukset sisällytetään todellisiin ja laskennallisiin asumisvuokriin mikäli ne maksetaan hoitovastikkeen tai vuokran yhteydessä. Erikseen maksettuina kyseiset kustannukset kirjataan

kulueriin vesi (04.4.1) ja jätteiden keruu (04.4.2). Erikseen maksetut jätevesikustannukset sisällytetään kuluerään vesi (04.4.1). Erikseen maksettujen vesi-, jätteiden keruu ja jätevesikustannusten lähteenä käytetään Kulutustutkimusta.

Erään ”muut asumiseen liittyvät palvelut (04.4.4)” kirjataan asunto-osakeyhtiöiden, asuinkiinteistöosakeyhtiöiden ja suoraan vuokrattujen asuntojen sauna-, pesutupa ym. korvauksia. Menoerä lasketaan Asuntoyhteisöjen tilinpäätöstilaston neliömetrikohtaisten kustannusten ja asuntokannasta saatavien neliöiden avulla.

5.7.3.4.1.5 Luokka 04.5 Sähkö, kaasu ja muut polttoaineet

Asumisen energiakustannukset luokitellaan viiteen luokkaan: **sähkö** (04.5.1), **kaasu** (04.5.2), joita COICOP:n määritelmän mukaan ovat kaupunki- ja maakaasu, butaani, propaani jne., **nestemäiset polttoaineet** (04.5.3), joita ovat polttoöljy lämmitykseen ja valaistukseen, **kiinteät polttoaineet** (04.5.4), joita ovat kivihiili, koksi, briketti, polttopuu, puuhiili, turve jne., **kuuma vesi, höyry ja jää** (04.5.5) eli kuuma vesi ja höyry kaukolämpölaitoksesta sekä jää jäähdytykseen. Sähköön, kaasuun ja kuumaan veteen, höyryyn kaukolämpölaitoksesta ja jähän lasketaan mukaan mm. mittareiden vuokrauksen ja lukemisen kustannukset.

Rivi- ja kerrostalojen, omakotitalojen sekä vapaa-ajan asuntojen lämmityskustannukset kirjataan yksityisessä kulutuksessa asumisen energiamenoihin.

Rivi- ja kerrostalojen energiakustannukset lasketaan Asuntoyhteisöjen taloustilaston energiamenojen (euroa/kk/neliö) ja Asuntokannan neliötietojen avulla. Lämmityskustannukset jaetaan alarille 0.4.5.1–0.4.5.5 Asuinrakentamisen korjausrakentamisen surveykyselyiden lämmitystapatietojen perusteella. Valtaosa rivi- ja kerrostalojen lämmityksestä kirjataan kaukolämpöön (0.4.5.5).

Vapaa-ajan asuntojen lämmityskustannukset lasketaan Kulutustutkimuksen tiedoista. Yksityisen kulutuksen lämmityskustannuksiin sisällytetään lämmitykseen käytetty sähkö (0.4.5.1), kevyt polttoöljy (0.4.5.3) sekä halot ja muut kiinteät polttoaineet (0.4.5.4).

Omakotitalojen lämmityskustannukset lasketaan Kulutustutkimuksen tiedoista. Yksityisen kulutuksen lämmityskustannuksiin sisällytetään asunnon sähkö (0.4.5.1), asunnon lämmitysöljy (0.4.5.3), asunnon ostetut kiinteät polttoaineet sekä omat ja saadut kiinteät polttoaineet (0.4.5.4) sekä asunnon erillinen kaukolämpömaksu (0.4.5.5). Asunnon sähkö sisältää myös ns. kotitaloussähkön eli kodin sähkölaitteiden vaatiman sähkönkulutuksen.

5.7.3.5 Luokka 05 KALUSTEET, KOTITALOUSKONEET JA YLEINEN KODINHOITO

Sisustuksen ja kotitalousvälineistön osalta käytetään menetelmää A eli kulutustutkimusta ja kauppojen liikevaihtotietoja (päivittäistavaroiden osalta myös scanner-dataa), kotitalouspalveluiden ja tavaroiden korjausten

Kansantalouden tilinpito

05.5.1.X.D Suuret työkalut ja laitteet	259		x																x																					
05.5.2 Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet	366	x																																						
05.5.2.X.SD Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet	366		x																																					
05.6 Taloudenhoitoon liittyvät tavarat ja palvelut	1 175	x																																						
05.6.1 Kodin kulutustavarat	785	x																																						
05.6.1.1.ND Siivous- ja puhdistustuotteet	298		x						x																															
05.6.1.2.ND Muut pienet kodin kulutustuotteet	487		x						x																															
05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut	390	x																																						
05.6.2.1.S Palkattujen henkilöiden kodinhoitopalvelut	89																																							
05.6.2.2.S Siivouspalvelut	84																																							
05.6.2.3.S Huonekalujen ja kalusteiden vuokraus	-																																							
05.6.2.4.S Muut kotitalouspalvelut	217																																							

Taulukko 93: Esimerkki kodintekniikkaliiton (KOTEK) tietojen käyttämisestä laskennassa luokissa 05, 08 ja 09.

Tieto	2017	2018	Muutos
Kodintekniikkaliiton vuositiedot (myynnin määrä)			
Kylmälaitteet (kpl-määrä)	327 491	344 818	1,053
Pesukoneet (kpl-määrä)	222 244	236 472	1,064
Kuivausrummut (kpl-määrä)	42 878	46 390	1,082
Astianpesukoneet	172 828	185 098	1,071
Matkapuhelimet (kpl-määrä)	251 260	191 468	0,762
Älypuhelimet (kpl-määrä)	2 303 120	2 078 560	0,902
Taulutelevisiot (kpl-määrä)	379 700	389 005	1,025
DVD-laitteet ja blu-ray-soittimet (kpl-määrä)	42 918	32 002	0,746
Digiboxit (kpl-määrä)	27 261	20 500	0,752
Kappalemäärät summattuina ECOICOP-luokiksi ja myynnin määrän muutos (%)			
05.3.1.1.D Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet (kpl-määrä yhteensä)	327 491	344 818	1,053
05.3.1.2.D Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet (kpl-määrä yhteensä)	437 950	467 960	1,069
08.2.0.X.D Puhelin- ja faksilaitteet (kpl-määrä yhteensä)	2 554 380	2 270 028	0,889
09.1.1.2.D Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet (kpl-määrä yhteensä)	449 879	441 507	0,981
Kodintekniikkaliiton vuositiedot (myynnin arvo, eur)			
Kylmälaitteet	146 386	152 536	1,042
Pesukoneet	94 700	99 881	1,055
Kuivausrummut	24 131	25 255	1,047
Astianpesukoneet	81 555	85 415	1,047
Matkapuhelimet	19 853	12 313	0,620
Älypuhelimet	851 550	812 226	0,954
Taulutelevisiot	244 921	253 008	1,033
DVD-laitteet ja blu-ray-soittimet	4 479	3 403	0,760
Digiboxit	6 574	4 813	0,732
Myynnin arvo summattuina ECOICOP-luokiksi ja myynnin arvon muutos (%)			
05.3.1.1.D Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet	146 386	152 536	1,042
05.3.1.2.D Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet	200 386	210 551	1,051
08.2.0.X.D Puhelin- ja faksilaitteet	871 403	824 539	0,946
09.1.1.2.D Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet	255 974	261 224	1,021

Arvonmuutoksen ja määränmuutoksen kautta laskettu hinnanmuutos (KOTEK)			
05.3.1.1.D Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet			0,990
05.3.1.2.D Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet			0,983
08.2.0.X.D Puhelin- ja faksilaitteet			1,064
09.1.1.2.D Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet			1,041
KHI:n hinnanmuutos (vertailutiedoksi)			
05.3.1.1.D Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet			0,972
05.3.1.2.D Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet			0,969
08.2.0.X.D Puhelin- ja faksilaitteet			0,795
09.1.1.2.D Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet			0,899
Vertailutietoina käytettävät arvonmuutokset			
05.3.1.1.D Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet (lähde: kodintekniikan vähittäiskauppa / liikevaihtokuvaaja / myynnin määrä)			1,071
05.3.1.2.D Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet (lähde: kodintekniikan vähittäiskauppa / liikevaihtokuvaaja / myynnin määrä)			1,071
08.2.0.X.D Puhelin- ja faksilaitteet (lähde: liikevaihtokuvaajat / scanner-data)			1,167
09.1.1.2.D Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet (lähde: kodintekniikan vähittäiskauppa / liikevaihtokuvaaja / myynnin määrä)			1,071
Laskennassa käytetty, tarvittaessa jetsutettu arvonmuutos ja sen kautta saadut luvut			
05.3.1.1.D Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet	183	191	1,044
05.3.1.2.D Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet	255	268	1,051
08.2.0.X.D Puhelin- ja faksilaitteet	482	463	0,961
09.1.1.2.D Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet	353	360	1,020

Taulukko 94: Ryhmän 05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut laskenta (menetelmä B/0562)

Tieto	%	PIR	ALV-%	arvo v.2018, milj eur
TOL 81 Kiinteistön- ja maisemanhoito/ T10 / S11+S14 (=> 05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut)	1,28	3 590	24	57
TOL 9601 Pesulapalvelut / T10 / S11+S14	23,4	349	24	101
Kulutusmenoista vaatteiden pesua (=> 03.1.4.0.S Vaatteiden korjaus ja vuokraus)	17			17
Kulutusmenoista muuta pesua (=> 05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut)	83			84
97_98 Kotitalouspalvelut / T20 / S14 (=> 05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut)	43,2	370	0	160
Kuntien sijaismaksajana maksamat palkat (lähde: kuntien aineisto, erotettu omaksi kokonaisuudekseen WAR-laskelmaa varten)			0	89
05.6.2 Kodin- ja taloudenhoitopalvelut				390
Jako alaeriin				
05.6.2.1.S Palkattujen henkilöiden kodinhoitopalvelut (kuntien sijaismaksajana maksamat palkat)				89
05.6.2.2.S Siivouspalvelut (osuus kokonaistasosta vuoden 2016 kulutustutkimuksen osuuden perusteella)				84
05.6.2.3.S Huonekalujen ja kalusteiden vuokraus (osuus kokonaistasosta vuoden 2016 kulutustutkimuksen osuuden perusteella)				0
05.6.2.4.S Muut kotitalouspalvelut (osuus kokonaistasosta vuoden 2016 kulutustutkimuksen osuuden perusteella)				217

5.7.3.6 Luokka 06 TERVEYS

Terveyteen liittyvien tavaroiden osalta laskentamenetelmä on A eli kulutustutkimus ja kauppojen liikevaihtotietojen hyödyntäminen, palveluiden osalta käytössä on tuotantopuolen tietoihin perustuva menetelmä B.

Taulukko 95: Luokan 06 Terveys laskentamenetelmät ja käytetyt täydentävät lähteet.

Vuosi 2018	Arvo		Laskenta-		Käytetyt täydentävät lähteet																		
	milj. €	Summa- taso	A	B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
06 TERVEYS	5 748	x																					
06.1 Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -välineet	1 897	x																					
06.1.1 Farmaseuttiset tuotteet	1 278	x																					
06.1.1.0.ND Farmaseuttiset tuotteet	1 278			x (B/0611)											x	x							
06.1.2 Muut lääkevalmisteet	74	x																					
06.1.2.X.ND Muut lääkevalmisteet	74		x													x							
06.1.3 Hoitolaitteet ja -välineet	545	x																					
06.1.3.X.D Hoitolaitteet ja -välineet	545		x													x							
06.2 Avohoitopalvelut	2 782	x																					
06.2.1 Sairaanhoidopalvelut	892	x																					
06.2.1.X.S Sairaanhoidopalvelut	892			x (B/ Osuus tuotoksesta)				x															
06.2.2 Hammashoito	1 082	x																					
06.2.2.0.S Hammashoito	1 082			x (B/ Osuus tuotoksesta)				x															
06.2.3 Avustavat hoitopalvelut	808	x																					
06.2.3.X.S Avustavat hoitopalvelut	808			x (B/ Osuus tuotoksesta)				x															
06.3 Sairaalapalvelut	1 069	x																					
06.3.0 Sairaalapalvelut	1 069	x																					
06.3.0.0.S Sairaalapalvelut	1 069			x (B/ Osuus tuotoksesta)				x															

Kotitalouksien kulutusmenoihin eivät sisälly saadut sairausvakuutuskorvaukset lääkäripalveluista ja lääkkeistä. Ne vähennetään kotitalouksien kulutusmenojen laskennan yhteydessä ja kirjataan sosiaaliturvarahastojen kulutusmenoihin.

Taulukko 96: Ryhmän 06.1.1 Farmaseuttiset tuotteet laskenta (menetelmä B/0611)

Tieto	+/-	arvo v.2018	Lähde
KELA: Avohoidon reseptilääkkeet (milj. eur)	+	2 189	KELA:n taskutilasto / FIMEA:n lääketilasto
KELA: Sairausvakuutuskorvaukset (milj. eur)	-	1 460	KELA:n taskutilasto / FIMEA:n lääketilasto
KELA: Avohoidon itsehoitolääkkeet (milj. eur)	+	355	KELA:n taskutilasto / FIMEA:n lääketilasto
Nikotiinivalmisteet (milj. eur)	+	50	FIMEA:n lääketilasto
Liikevaihtotiedoista lääkemyyntiin:			
50 % apteekkien muusta myynnistä (milj. eur)	+	74	Liikevaihtotiedot (Tilastokeskus): TOL 47730 Apteekit
40 % terveydenhoitotarvikkeiden vähittäiskaupasta (milj. eur)	+	70	Liikevaihtotiedot (Tilastokeskus): TOL 47740 Terveydenhoitotarvikkeiden vähittäiskauppa

Kotitalouksien kulutusmeno, lääkkeet milj. €	=	1 278
--	---	-------

Taulukko 97: Terveyspalveluiden laskenta

Tieto	+/-	arvo v. 2018
Terveydenhuoltomaksut		
Avohoido- ja sairaalamaksut yhteensä, milj.€ (lähde: tuotantotililaskelmat)	+	4 669
Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot terveyspalveluihin, milj.€ (lähde: tilinpidon laskelmat)	-	788
Avohoido- ja sairaalamaksut yhteensä pl. KELA-korvaukset, milj.€	=	3 881
THL: Kotitalouksien avohoido- ja sairaalamaksujen rakenne:		
- lääkäripalvelua, %		23,0
- hammaslääkäripalvelua, %		28,1
- muuta avohoitopalvelua, %		20,9
- sairaala(vuodeosasto)palvelua, %		28,0
Täsmätykset (vertailuaineiston perusteella), milj. €:		
06.2.1.X.S Sairaanhoidopalvelut	-	1
06.2.2.0.S Hammashoito	-	9
06.2.3.X.S Avustavat hoitopalvelut	-	3
06.3.0.0.S Sairaalapalvelut	-	17
Kotitalouksien kulutusmenot, milj. €:		
06.2.1.X.S Sairaanhoidopalvelut		892
06.2.2.0.S Hammashoito		1 082
06.2.3.X.S Avustavat hoitopalvelut		808
06.3.0.0.S Sairaalapalvelut		1 069
Yhteensä		3 851

5.7.3.7 Luokka 07 LIIKENNE

Liikennepalveluiden osalta menetelmä perustuu toisaalta tiettyjen liikennetoimialojen tuotantotilien laskentaerien käyttöön kulutusmenojen indikaattoreina (B/ Osuus tuotoksesta), ja toisaalta määränmuutokseen (matkustajamäärät, polttoaineiden määrä) sekä KHI:n hinnanmuutokseen, joiden tulona lasketaan arvonmuutos (B/ Liikenne).

Kulkuvälineiden osalta käytetään sekä olemassa olevia rekisteröintitietoja (menetelmä B) että kauppojen liikevaihtotietoja (menetelmä A). Kulutustasojen määrittelyssä käytetään vertailutietona kulutustutkimusta.

Käytettyjen autojen osalta laskenta perustuu vielä vanhaan menetelmään, jossa käytetään määräindikaattorina käytettyjen autojen myyntimäärän muutosta ja hinnanmuutoksena KHI:n tietoa, ja lasketaan näiden perusteella arvonmuutos, jota käytetään aiemmin estimoituun tasoon (lisäksi laskelmassa huomioidaan käytettyjen autojen maahantuonti ja puolet autojen käyttöedusta). Parhailaan yritetään työstää mallia, jossa käytettyjen autojen kauppa jaettaisiin 1) suoraan kotitalouksien välisiin (ei kuulu mukaan), 2) liikkeen kautta tapahtuvaan kotitalouksien väliseen (marginaali kuuluu mukaan) sekä 3) muiden sektoreiden ja kotitalouksien väliseen (kuuluu mukaan koko arvossaan), mutta toistaiseksi jako perustuu

Kansantalouden tilinpito

07.3.1 Matkustajien kuljetus rautatieliikenteessä	528	x																		
07.3.1.1.S Matkustajien kuljetus junalla	460		x (B/ Liikenne)			x														x
07.3.1.2.S Matkustajien kuljetus maanalaisella ja raitiovaunulla	68		x (B/ Liikenne)			x														x
07.3.2 Matkustajien kuljetus tieliikenteessä	896	x																		
07.3.2.1.S Matkustajien kuljetus linja-autolla	648		x (B/ Liikenne)			x														
07.3.2.2.S Matkustajien kuljetus taksilla ja kuljettajalla varustetulla vuokra-autolla	248		x (B/ Liikenne)			x														
07.3.3 Matkustajien kuljetus lentoliikenteessä	560	x																		
07.3.3.X.S Matkustajien kuljetus lentoliikenteessä	560		x (B/ Liikenne)			x														x
07.3.4 Matkustajaliikenne meri- ja sisävesiliikenteessä	286	x																		
07.3.4.X.S Matkustajaliikenne meri- ja sisävesiliikenteessä	286		x (B/ Liikenne)			x														x
07.3.5 Yhdistetty matkustajaliikenne	139	x																		
07.3.2.5.S Yhdistetty matkustajaliikenne	139		x (B/ Liikenne)			x														
07.3.5 Muut kuljetuspalvelut	116	x																		
07.3.5.0.S Muut kuljetuspalvelut	116		x (B/ Osuus tuotoksesta)			x														

Taulukko 99: Luokan 07.1.1.1.D Uudet autot -laskenta (menetelmä B/07111)

Tieto	Tietolähde	+/-	arvo v.2018	Kuvaus
ENSIREKISTERÖINNIT				
Rekisteröityjä henkilöautoja (kpl)	Tilastokeskus: Moottoriajoneuvot	+	5120 50 5	
joista yrityksille, yhteisöille ja julkiselle sektorille, kpl	Tilastokeskus: Moottoriajoneuvot, ajoneuvorekisteri, valtiovarainministeriön alv- laskelmat	-	53 388	
Jäännös: yksityiskotitalouksille, kpl		=	67 117	
joista ns. muuttoautojen tuonti, kpl	Tullihallitus	-	546	
Jäännös kotitalouksille täysihintaisia, kpl		=	66 571	
HINNAT				
Listahinta kotitalouksien uusille (€)	Autoalan tiedotuskeskus		33 400	
Kotitalouksien maksama hinta listahinnasta, %	Arvio	*	90,3	
Kotitalouksien maksama keskihinta (€)		=	30 152	
KULUTUSMENOT				
07.1.1.1.D Uudet autot				
Kotitalouksien normaalisti verotetut uudet, milj. € (määrä * hinta)			2 007	
Käyttöedusta Uudet autot -nimikkeeseen (50%), milj. €		+	140	Kansantalouden tilinpidon mukaiseen palkkasummaan sisältyvä

				luontoisetujen kokonaissumma on jaettu kulutusmenonimikkeisiin. Tässä kohdassa puolet tuotteen ”Autot” luontoisedusta.
Romutuspalkkio (yhteensä)	Autoalan tiedotuskeskus	-	10	Vuonna 2018 palkkio (1 500 eur) maksettiin yhteensä 6 700 autosta
=> 07.1.1.1.D Uudet autot, milj. €		=	2 137	

Taulukko 100: Luokan 07.1.1.2.D Käytetyt autot -laskenta (menetelmä B/07112)

Tieto	+/-	2017	2018	Kuvaus
Käytettyjen autojen myyntimäärä		631 071	634 062	Autoalan tiedotuskeskus (heillä lähteenä Traficom)
Käytettyjen autojen myyntimäärän muutos edellisestä vuodesta			1,005	
KHI (2015=100): 07.1.1.2 Käytetyt autot		99,31	97,32	
Käytettyjen autojen hinnanmuutos			0,980	KHI
Käytettyjen autojen arvonmuutos (määränmuutoksen ja hinnanmuutoksen tulona)			0,985	
Estimaatti käytettyjen autojen laskelmaan Suomessa myydyistä käytetyistä autoista (milj. eur)	+	819	807	Taso arvioitu eri lähteiden perusteella, jatkettu käytettyjen autojen myyntimäärän ja hinnanmuutoksen tulona lasketulla arvonmuutoksella
Käytettynä maahantuotujen autojen keskihinta (eur)		20 200	21 100	Autoalan tiedotuskeskus
Keskihinnan muutos			1,045	
Käytettynä maahantuotujen autojen määrä (kpl)		29 368	39 689	Tullihallitus / Tilastokeskus
Määrän muutos			1,351	
Arvonmuutos (hinnanmuutoksen ja määränmuutoksen tulona)			1,412	
Jetsutettu arvonmuutos (puolet muutoksesta varoivaisuusperiaatteen mukaan)			1,206	
Estimaatti käytettynä maahantuotujen autojen arvosta (milj. eur)	+	346	417	Käytetään arvonmuutosta aiemmin laskettuun tasoon
Muuttoautojen arvo (hinta * kpl-määrä), milj. eur	+	7	7	Tieto määrästä Trafilta, hinta 45 % uuden auton hinnasta
LUONTOISETU				
Käyttöedusta Autot -nimikkeeseen (50%), milj. €	+		140	Kansantalouden tilinpidon mukaiseen palkkasummaan sisältyvä luontoisetujen kokonaissumma on jaettu kulutusmenonimikkeisiin. Tässä kohdassa tuotteen ”Autot” osuus luontoisedusta.
=> 07.1.1.2.D Käytetyt autot, milj. €			1 371	

Taulukko 101: Esimerkki liikennepolttoaineiden laskennasta (menetelmä B/Liikenne)

Tieto	Muutos	arvo v.2017	arvo v.2018
Esimerkki: diesel	kerroin		
Edelliselle vuodelle hyväksytty taso (milj. €)			957
Dieselöljyn myynti (m3)	1,016	3 068 540	3 117 516
Puolet dieselöljyn myynnin muutoksesta (dieselöljystä suurin osa menee muualle kuin kotitalouksille => laskentaan vain puolet muutoksesta)	1,008		

09.4.2.3.S Televisio- ja radiolupamaksut, maksulliset lähetykset		=	311	322
---	--	---	------------	------------

Taulukko 108: Tuotteen 09.4.3 Rahapelit -laskenta (menetelmä B/0943)

Tieto	+ / -	%	arvo v. 2018, milj. eur
Ålands Penningautomatförening (PAF)			
PAF-konsernin liikevaihto, milj.€			111,8
josta liikevaihto Ahvenanmaalta			2,6
josta liikevaihto laivoilta			12,2
josta liikevaihto nettipeleistä			74,7
PAF-konsernin voittojen osuus liikevaihdosta		72,0	
Kulutusmenoihin			
liikevaihdosta Ahvenanmaalta (pl. voitot)	+	100	0,7
liikevaihdosta laivoilta (pl. voitot)	+	50	1,7
liikevaihdosta nettipeleistä	+	75	56,0
Veikkaus Oy (Veikkaus, Hippos ja FinToto yhdistyivät 1.1.2017 alkaen)			
Pelien liikevaihto, milj.€	+		3 154,7
Pelaajien voitot, milj.€	-		1 395,7
Bingot			
Liikevaihto, milj.€	+		98,2
Palkinnot	-	74,8	73,5
Tasapainotus: ulkomaiset nettipelit, milj. €	+		201
09.4.3.0.S Rahapelit, milj. €	=		2 043

Taulukko 109: Tuotteiden 09.5.2.1.ND Sanoma ja 09.5.2.2.ND Aikakauslehdet -laskenta (menetelmä B/0952)

Tieto	arvo v.2018	
	%	milj. €
Lähteet: Tilastokeskus/ Joukkoviestintä ja sen perustietolähteet		
SANOMALEHDET		
Sanomalehtien liikevaihto		901
Sanomalehtien tuottojakauma:		
Ilmoitukset	45,0	
Tilaukset ja irtonumeromyynti	55,0	495,6
josta tilaukset	87,0	431
josta irtonumeromyynnit	13,0	64
Tilatut suomalaiset sanomalehdet:		
Kotitalouksien osuus tilauksista (ilman ALV)	90,5	390
ALV	10	39
=> Kotitalouksien tilaamat suomalaiset sanomalehdet ostajanhintaan		429
Tilatut ulkomaalaiset sanomalehdet:		
Suomalaisten kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset sanomalehdet, milj.€		2
ALV	0	0
=> Kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset sanomalehdet ostajanhintaan		2
Irtonumeroina ostetut sanomalehdet (ilman ALV:tä):		52,9
Kotitalouksien irtonumeroina ostamia sanomalehtiä	80,2	42,4
ALV (ALV prosentti laski 24 => 10 1.7.2019 alkaen)	24	10,2

=> Kotitalouksien irtonumeroina ostamat sanomalehdet ostajanhintaan		53
09.5.2.1.ND Sanomalehdet, milj. €		484
AIKAKAUSLEHDET		
Aikakauslehtien liikevaihto, milj. €		450
Tuottojen jakauma:		
Tilausmaksut	77,0	347
Irtonumeromyynti	6,0	27
Ilmoitustulot	17,0	74
Tilatut suomalaiset aikakauslehdet:		
Kotitalouksien osuus tilauksista	79,5	275
ALV	10	28
=> Kotitalouksien tilaamat suomalaiset aikakauslehdet ostajanhintaan		303
Tilatut ulkomaalaiset aikakauslehdet:		
Suomalaisten kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset aikakauslehdet, milj.€		5
ALV	0	0
=> Kotitalouksien tilaamat ulkomaalaiset aikakauslehdet ostajanhintaan		5
Irtonumeroina ostetut aikakauslehdet:		
Kotitalouksien irtonumeroina ostamia kotimaisia aikakauslehtiä (Lehtipiste Oy:n tieto), sis. ALV		51,1
Kotitalouksien irtonumeroina ostamia ulkomaalaisia aikakauslehtiä (Lehtipiste Oy:n tieto), sis. ALV		11,9
=> Kotitalouksien irtonumeroina ostamat aikakauslehdet yhteensä		63
09.5.2.2.ND Aikakauslehdet, milj. €		371

5.7.3.10 Luokka 10 KOULUTUS

Laskennan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon tuotantotilien tiedot (laskentamenetelmä B). Tuotoksesta mukaan otettavat osuudet on arvioitu aikaisempien laskelmien, kulutus tutkimuksen ja julkisen sektorin sektoritutkijoilta saatujen tietojen (mitä markkinatuotos tai markkinattomien tuotteiden myynnit sisältävät) perusteella.

Taulukko 110: Luokan 10 laskentamenetelmä

Vuosi 2018	Arvo		Laskenta-		Käytetyt täydentävät lähteet																			
	milj. €	Summa- taso	A	B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
Kulutusnimike (ECOIOCP)																								
10 KOULUTUS	472	x																						
10.X Koulutus	472	x																						
10.X.X Koulutus	472	x																						
10.X.X.X.S Koulutus	472			x (B/Osuus tuotoksesta)																				

Taulukko 111: Tuotteen 10.X.X.X.S laskenta (menetelmä B/osuus tuotoksesta)

Luokka	Tieto	Kuvaus	Arvo v.2018
a) Sektori S11 Yritykset, TOL 85 koulutus	Tuotos	perushintaan, milj. eur	927
	josta ajo-opetus 17,8%	perushintaan, milj. eur	165

	josta kotitalouksien kulutukseen 99,5%	kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	164
	josta siirtyminen ostajanhintaan: ALV (24 %) ja muut tuoteverot	netto, milj. eur	40
	saadaan erään 07.2.4.3S Ajo-opetus jne:	kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan, milj. eur	204
	jolloin loppuosuus tuotoksesta	milj. eur	762
	josta kotitalouksien kulutukseen 31%	kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	236
	josta siirtyminen ostajanhintaan: ALV (24 %) / ALV (0 %) ja muut tuoteverot	netto, milj. eur	51
	saadaan erään 10.0X.X.X.S Koulutus:	kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan, milj. eur	287
b) Sektori S15 Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt - TOL 85 Koulutus	Markkinattomien tuotteiden myynnit	perushintaan, milj. eur	65
	josta kotitalouksien kulutukseen 100 %	Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	65
	josta siirtyminen ostajanhintaan: ALV ja muut tuoteverot (ALV 0 %)	netto, milj. eur	0
	saadaan erään 10.X.X.X.S Koulutus:	kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan, milj. eur	65
c) S1311 Valtionhallinto – TOL 85 Koulutus	Markkinatuotos	perushintaan, milj. eur	243
	josta kotitalouksien kulutukseen 7,5 %	kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	18,2
	Markkinattomien tuotteiden myynnit	perushintaan, milj. eur	0
	josta siirtyminen ostajanhintaan: ALV ja muut tuoteverot (ALV 24 %)	netto, milj. eur	4,4
	saadaan erään 10.X.X.X.S Koulutus:	kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan, milj. eur	22,6
d) S1313 Paikallishallinto - TOL 85 Koulutus	Markkinatuotos	perushintaan, milj. eur	246
	josta kotitalouksien kulutukseen 3,3 %	kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	8
	Markkinattomien tuotteiden myynnit	perushintaan, milj. eur	91
	josta kotitalouksien kulutukseen 90 %	kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	82
	josta siirtyminen ostajanhintaan: ALV ja muut tuoteverot (ALV 0 %)	netto, milj. eur	0
	saadaan erään 10.X.X.X.S Koulutus:	kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan, milj. eur	90
e) S1313 Paikallishallinto - TOL 841_842 Julkinen hallinto	Markkinattomien tuotteiden myynnit	perushintaan, milj. eur	317

	josta kotitalouksien kulutukseen 2,4 %	kotitalouksien kulutusmeno perushintaan, milj. eur	7,6
	josta siirtyminen ostajanhintaan: ALV ja muut tuoteverot (ALV 0 %)	netto, milj. eur	0
	saadaan erään 10.X.X.X.S Koulutus:	kotitalouksien kulutusmenot ostajanhintaan, milj. eur	7,6
10.X.X.X.S Koulutus	Tuotoksesta johdettu kotitalouksien kulutusmeno saadaan summaamalla edelliset:		
	10a) S11 - TOL 85 Koulutus	milj. € ostajanhintaan	287
	10b) S15 - TOL 85 Koulutus	milj. € ostajanhintaan	65
	10c) S1311 – TOL 85 Koulutus	milj. € ostajanhintaan	22,6
	10d) S1313 – TOL 85 Koulutus	milj. € ostajanhintaan	90
	10e) S1313 – TOL 841_842 Julkinen hallinto	milj. € ostajanhintaan	7,6
	YHTEENSÄ 10.X.X.X.S Koulutus	milj. € ostajanhintaan	472

5.7.3.11 Luokka 11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT

Laskennan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon tuotantotilit (peruslaskentamenetelmä B), jonka lisäksi täydentävinä lähteinä käytetään hotelli- ja ravintola-alan tilastotietoja (nro 18 kohdan 5.7.2.5 Muut lähteet listauksesta), matkailutilastoja (nro 19 kohdan 5.7.2.5 Muut lähteet listauksesta) ja kulutustutkimusta.

Taulukko 112: Luokan 11 Ravintolat ja hotellit laskentamenetelmät ja käytetyt täydentävät lähteet.

Vuosi 2018	Arvo		Laskenta-		Käytetyt täydentävät lähteet																			
	milj. €	Summa-taso	A	B/...	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT	7 889	x																						
11.1 Ravintola-, kahvila- ja muut ateriapalvelut	7 243	x																						
11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat	6 099	x																						
11.1.1.1.S Ravintolat, kahvilat ja virkistyspaikoissa myyty ruoka ja juoma	4 767			x (B/11)																			x	x
11.1.1.2.S Pika-, nouto- ja tilausruokapalvelut	1 332			x (B/11)																			x	x
11.1.2 Ruokalaut	1 144	x																						
11.1.2.0.S Ruokalaut	1 144			x (B/11)																			x	
11.2 Majoituspalvelut	646	x																						
11.2.0 Majoituspalvelut	646	x																						
11.2.0.1.S Hotellit, motellit, majatalot ja muut vastaavat majoituspalvelut	538			x (B/11)																			x	x
11.2.0.2.S Lomakylät, leirintäalueet, retkeilymajat ja muut vastaavat majoituspalvelut	108			x (B/11)																			x	x
11.2.0.3.S Muut majoituspalvelut	-																							

Taulukko 113: Luokan 11 tuotteiden laskenta (menetelmä B/11)

Toimiala	Kuvaus	arvo v.2018
I	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	8 596

55	Majoitustoiminta	
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	1 981
	josta majoitusmyyntiä, % (majoitustilaston perusteella)	67,1
	josta ravintolamyyntiä, %	32,9
	josta majoitusmyyntiä (nim. 11.2.0), milj.€ ilman alv	1 329
	josta ravintolamyyntiä (nim. 11.1.1), milj.€ ilman alv	652
	Majoitusmyynnistä kotitalouksien vapaa-ajan majoitusostoja, %	44,2
	Ravintolamyynnistä kotitalouksien kulutusmenon osuus, %	44,2
	Nimike 11.2.0 Majoituspalvelut, milj.€ ilman alv	588
	Nimike 11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat, milj.€ ilman alv	288
56	Ravitsemistoiminta	
	tuotos (milj.€) ilman alv, saadaan kansantalouden tilinpidon tuotantotililtä	6 615
	Myynnistä kotitalouksien osuus, %	79,8
	Myynnistä kotitalouksien osuus, milj.€ ilman alv	5 279
	josta nimike 11.1.2 Ruokalot, %	12,3
	josta nimike 11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat, %	87,7
	Nimike 11.1.2 Ruokalot, milj.€ ilman alv	649
	Nimike 11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat, milj.€ ilman alv	4 629
Muut	Ravintolapalveluja muilta toimialoilta (erillisistä laskelmista)	
	TOL 841_842 Julkinen hallinto (milj. € sis. alv) => ruokalot	249
	TOL 85 Koulutus (milj. € sis. alv) => ruokalot	12
	TOL 93 Urheilupalvelut (milj. € sis. alv) => ruokalot	8
	TOL 94 Järjestöjen toiminta (milj. € sis. alv) => ruokalot	15
	Vesiliikenteen ravintolapalveluista kotitalouksien kulutusmenoa (milj. €, ALV 0%) => ravintolat ja kahvilat	58
	SIIRTYMINEN OSTAJANHINTAAN (veronalaisten erien osalta korotettu ao. ALV-prosenttein)	
	Majoituspalvelun ALV-prosentin mukainen korotuskerroin verottomaan hintaan	1,10
	11.2.0 Majoituspalvelut, milj.€ (SKT2019)	646
	Osuus majoitustilaston perusteella (%): 11.2.0.1.S Hotellit, motellit, majatalot ja muut vastaavat majoituspalvelut	83,3
	Osuus majoitustilaston perusteella (%): 11.2.0.2.S Lomakylät, leirintäalueet, retkeilymajat ja muut vastaavat majoituspalvelut	16,7
	Osuus majoitustilaston perusteella (%): 11.2.0.3.S Muut majoituspalvelut	0
	Ravintolapalvelun ALV-prosentin mukainen korotuskerroin verottomaan hintaan	1,24
	11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat, kotitalouksien kulutusmenot toimialalta 56 (milj. € sis. ALV)	5 742
	Osuus SHR:n tilastojen perusteella (%): 11.1.1.1.S Ravintolat, kahvilat ja virkistyspaikoissa myyty ruoka ja juoma	76,8
	Osuus SHR:n tilastojen perusteella (%): 11.1.1.2.S Pika-, nouto- ja tilausruokapalvelut	23,2
	11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat, kotitalouksien kulutusmenot toimialalta 55 (milj. € sis. ALV) => 11.1.1.1.S Ravintolat, kahvilat ja virkistyspaikoissa myyty ruoka ja juoma	357
	11.1.1 Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat, milj.€ (SKT2019), yhteensä	6 099
	Henkilöstöravintolapalvelun ALV-prosentin mukainen korotuskerroin verottomaan hintaan	1,24
	11.1.2 Ruokalot, milj.€ (SKT2019)	1 144
	YHTEENSÄ:	
	11 RAVINTOLAT JA HOTELLIT, milj. €	7 889
	11.1 Ravintola-, kahvila- ja muut ateriapalvelut, milj. €	7 243

12.6.1.2.S Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) talletuksista	82			Ks. kappale 3.8.1.7																												
12.6.2 Muut rahoituspalvelut, muualle luokittelemattomat	2 558	x																														
12.6.2.X.S Muut rahoituspalvelut, muualle luokittelemattomat	2 558			x (B/Osuus tuotoksesta)																												
12.7 Muut palvelut, muualle luokittelemattomat	695	x																														
12.7.0 Muut palvelut, muualle luokittelemattomat	695	x																														
12.7.0.0.S Muut palvelut, muualle luokittelemattomat	695			x (B/Osuus tuotoksesta)																												

Taulukko 115: Ryhmän 12.2 Prostituutio laskenta (menetelmä B/112)

Tieto	arvo v.2018
Harmaan talouden laskelmasta (yritystiimi):	
12.2 Prostituutio yht. milj. €	155

Vakuutuksen tiedot (menetelmä *B/vakuutus*) kotitalouksien kulutusmenoihin tuotetaan vakuutuksen tuotantotililaskelmien yhteydessä asianosaisen sektoritutkijan toimesta. Yksityisen kulutuksen vakuutusluokkakohtaiset luvut lasketaan tuotoksesta, ja tuotos taas perustuu tuloslaskelmatietoihin. Vakuutuksen tuotoksen laskennassa lähdeaineistona käytetään myös Finanssivalvonnan Vakuutusraportointia (Vakra). Lisäksi tietoa kotitalouksien osuudesta ensivakuutuksen maksutulosta saadaan Finanssiala ry:n vahinkovakuustilastosta.

Vahinkovakuutus:

Vahinkovakuutuksen osalta lähdeaineistosta saadaan kotitalouksien osuus maksutulosta. Vastaava osuus vahinkovakuutuksen tuotoksesta ja vakuutusmaksuverosta lasketaan kotitalouksien kulutusmenoksi.

Henkivakuutus:

Henkivakuutuksen käypähintainen tuotos lasketaan lähes sellaisenaan kotitalouksien kulutusmenoksi. Pieni osa tuotoksesta tulee ulkomaat sektorilta. Ulkomaat -sektorin osuus tuotoksesta arvioidaan ulkomailta saadun maksutulon perusteella.

Taulukko 116: Esimerkki: toimialan 9602_9609 Muut palvelut -tuotoksen jako käyttöeriin (menetelmä B/osuus tuotoksesta)

Tuotos perushintaan 1 527 milj.€ (S11+S14, T10)			
Tuotoksen jako tuotteisiin:			
Kampaamot, parturit ja kauneushoitolat (residuaali) 1 268,9 milj.€	Hautauspalvelut 133,0 milj.€ (menee erään Muut palvelut, muualla luokittelemattomat)	Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut 30,5 milj.€	Lemmikkieläinpalvelut (mm. koirien päivähoito ja spat yms) 94,7 milj. €

-josta kotitalouksien kulutusmenoa 76,9 % (palvelut, ei tuoteostoja)	-josta kotitalouksien kulutusmenoa 99,0 %	-josta kotitalouksien kulutusmenoa 100 %	- josta kotitalouksien kulutusmenoa 100 %
Saadaan:			
Kotitalouksien kulutusmeno perushintaan 975,8 milj.€	Kotitalouksien. kulutusmeno perushintaan 131,6 milj.€	Kotitalouksien. kulutusmeno perushintaan 30,5 milj.€	Kotitalouksien. kulutusmeno perushintaan 94,7 milj.€
ALV (24 %) 234,2 milj.€	ALV (0 %) 0 milj.€	ALV (24 %) 7,3 milj.€	ALV (24 %) 0 milj.€ - ALV (22,7 milj. €) puuttuu virheellisesti laskelmista!
Kotitalouksien kulutusmeno ostajanhintaan 1 210 milj.€	Kotitalouksien kulutusmeno ostajanhintaan 132 milj.€	Kotitalouksien kulutusmeno ostajanhintaan 38 milj.€	Kotitalouksien kulutusmeno ostajanhintaan 95 milj.€
Toimialan "9602_9609 Muut palvelut" tuotteista kohdentuu kotitalouksien kulutusmenoon:			
09.3.5.0.S Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut (osa tästä luokasta)			95 milj. €
09.4.1.X.S Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut (osa tästä luokasta)			38 milj. €
12.1.1 Kampaamot, parturit ja kauneushoitolat (alla esitetty alajako tehty kulutustutkimuksen perusteella)			1 210 milj. €
12.1.1.1.S Miesten ja lasten parturi- ja kampaamopalvelut (18,1 %)			219 milj. €
12.1.1.2.S Naisten kampaamopalvelut (62 %)			750 milj. €
12.1.1.3.S Kauneudenhoitopalvelut (residuaali, 19,9 %)			241 milj. €
12.7.0.0.S Muut palvelut, muualle luokittelemattomat (osa tästä luokasta)			132 milj. €

5.7.3.13 P311Y–P3Y YHTEENVETO- JA TASAPAINOERÄT

Summaamalla aggregaattitason tiedot päästään erään P31 / DC / S14 / Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa. Tarkempi alajako kestävyysluokittain saadaan nimikkeittäisten laskelmien summana.

Turismimenojen laskennassa käytetään Tilastokeskuksen laatiman matkustustaseen tietoja neljännesvuosittain niin, että vuositieto lasketaan neljännesten summana. Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenoiksi ulkomailla lasketaan matkustustaseesta kotitalouksien vapaa-ajan kulutus vähennettynä arviolla valmismatkoihin sisältyvistä hotellikustannuksista. Ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenoksi Suomessa otetaan matkustustaseesta kaikki ulkomaalaisten kulutus, eli sekä työ- että vapaa-ajan kulutus.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot lasketaan tuotantotililaskelmassa ja vyörytetään laskentajärjestelmässä mukaan yksityisten kulutusmenojen laskentaan, eli tieto ”otetaan annettuna”, sitä ei lasketa kotitalouksien kulutusmenolaskelmassa.

Taulukko 117: Yhteenvedo- ja tasapainoerien laskenta ja lähteet

Vuosi 2018	Arvo		Laskenta- menetelmä		Lähteet
	milj. €	Summa- taso	A	B/...	
P31 / DC / S14 Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	9 750	x			Summa 01...012
D Kestokulutustavarat	33 707	x			Summa: kirjaimien D päättyvät 5- numerotason nimikkeet
SD Puolikestävät kulutustavarat	65 219	x			Summa: kirjaimiin SD päättyvät 5- numerotason nimikkeet
ND Lyhytikäiset tavarat	9 342	x			Summa: kirjaimiin ND päättyvät 5- numerotason nimikkeet
S Palvelut	118 018	x			Summa: kirjaimien S päättyvät 5- numerotason nimikkeet
TUR Turismimenot	663	x			Erotus: P33 – P34
P33 / S14 Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	3 705			x (B/TUR)	Matkustustaseen tiedot
P34 / S14 Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	3 042			x (B/TUR)	Matkustustaseen tiedot
P31 / NC / S14 Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot	118 681	x			
P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	5 256			x (siirto tuotantotililtä)	Siirto: lasketaan tuotantotilillä, siirretään laskentajärjestelmässä tähän.
P31 / DC / S14+S15 Yksityiset kulutusmenot Suomessa	123 274	x			
P31 / NC / S14+S15 Yksityiset kulutusmenot	123 937	x			

- **P31 / DC / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA**
= Tuotteittaisten kulutusmenojen summa (01+02+...+12)
- **D KESTOKULUTUSTAVARAT**
= Kestokulutustavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa 12.3.4.5.D).
- **SD PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT**
= Puolikestävien kulutustavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa 12.3.4.5.SD).
- **ND LYHYTIKÄISET TAVARAT**
= Lyhytikäisten tavaroiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa 12.3.4.5.ND).
- **S PALVELUT**
= Palveluiden summa (niiden tuotteiden summa, joiden nimikekoodit ovat muotoa 12.3.4.5.S).

Taulukko 118: Turismimenojen laskenta (menetelmä B/TUR)

Tieto	arvo v.2018	Lähde
Suomalaisten kotitalouksien vapaa-ajan kulutusmenot ulkomailla, milj.€	4 001	Tilastokeskus: matkustustase (sisältyy maksutaseeseen)
Ulkomaisiin valmismatkoihin sisältyvät hotellikustannukset, milj.€	296	Arvio, erä sisältyy kotitalouksien kulutusmenojen nimikkeeseen 09.6.0.0.S Valmismatkat
Erotus: suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla, milj. €	3 042	
TUR S14 Turismimienot	663	
P33 S14 Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	3 705	
P34 S14 Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	3 042	Tilastokeskus: matkustustase (sisältyy maksutaseeseen)

- P31 / NC / S14 SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT
= P31 / DC / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
+ TUR / S14 TURISMIMENOT
- P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
= Kansantalouden tilinpidon sektoritilien mukainen voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmeno
- P31 / DC / S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA
= P31 / DC / S14 KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA
+ P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
- P31 / NC / S14+S15 YKSITYISET KULUTUSMENOT
=P31 / NC / S14 SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT
+ P31 / S15 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot.

5.8 KPVTY:jen (sektorin S15) kulutusmenot

Kotitalouksia palvelevien, voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (KPVTY) kulutusmenot koostuvat ”muusta markkinattomasta tuotoksesta” sekä maksetuista luontoismuotoisista yhteiskunnallisista tulonsiirroista (ostettu markkinatuotanto).

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen muu markkinaton tuotos saadaan niin, että tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynti, jolloin residuaaliksi jää muu markkinaton tuotos. Tähän muuhun markkinattomaan tuotokseen lisätään maksetut luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot (ostettu markkinatuotanto), jolloin lopputuloksena saadaan voittoa

tavoittelemattoman toiminnan kulutusmenot. Voittoa tavoittelemattoman toiminnan kulutusmenot ovat kokonaisuudessaan yksilöllistä kulutusta.

Sektorilla S.15 luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot (ostettu markkinatuotanto) sisältää EU:lta saadun ruoka-avun, jonka arvosta saadaan vuosittain tieto ruokaviraston (aiemmin maaseutuviraston, joka on nykyään osa ruokavirastoa) kautta.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen laskenta ja laskennan lähteet, joiden perusteella saadaan residuaalierä ”muu markkinaton tuotos”, on selostettu kohdassa 3.10.

Taulukko 119: Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot ja aluerät, joista kulutusmenot muodostuvat, vuosina 2014–2018, miljoonaa euroa

Tieto	2014	2015	2016	2017	2018
P31 / K / S15 Yksilölliset kulutusmenot	5 236	5 168	5 279	5 222	5 256
P132 / R / S15 Muu markkinaton tuotos	5 233	5 165	5 276	5 219	5 253
D632 / K / S15 Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot (ostettu markkinatuotanto)	3	3	3	3	3

Taulukko 120: Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot (P31K) toimialaluokituksen (TOL2008) mukaan vuosina 2014–2018, miljoonaa euroa

Toimiala	2014	2015	2016	2017	2018
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	99	43	26	24	26
O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	44	43	46	50	51
P Koulutus	939	933	916	871	839
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	831	755	807	692	705
R Taiteet, viihde ja virkistys	764	801	849	896	856
S Muu palvelutoiminta	2 559	2 593	2 635	2 689	2 779
Sektorin S15 yhteensä	5 236	5 168	5 279	5 222	5 256

Laskennassa käytetyt lähteet ja menetelmät on kuvattu luvussa 3.10. Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt (S15).

5.9 Julkisyhteisöjen (sektorin S13) kulutusmenot

Julkisyhteisöjen kulutusmenot koostuvat ’muusta markkinattomasta tuotoksesta’ sekä maksetuista luontoismuotoisista yhteiskunnallisista tulonsiirroista (ostettu markkinatuotanto). ’Muu markkinaton tuotos’ saadaan, kun tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön sekä markkinattomien tuotteiden myynnit.

Julkisyhteisöjen kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin.

Taulukko 121: Julkisyhteisöjen kulutusmenot vuosina 2014–2018, miljoonaa euroa

Sektori	2014	2015	2016	2017	2018
S13 Julkisyhteisöt	50 705	51 545	51 489	51 568	53 492
S1311 Valtionhallinto	13 805	14 131	13 984	13 651	14 027
S1313 Paikallishallinto	33 414	33 844	33 982	34 381	35 810
S1314 Sosiaaliturvarahastot	3 486	3 570	3 523	3 536	3 655
...S13141 Työeläkelaitokset	674	686	679	684	665
...S13149 Muut sosiaaliturvarahastot	2 812	2 884	2 844	2 852	2 990

5.9.1 Valtionhallinto (S1311)

Valtionhallinnon kulutusmenot muodostuvat sektorin muusta markkinattomasta tuotoksesta ja luontoismuotoisista yhteiskunnallisista tulonsiirroista (ostettu markkinatuotanto, D632K). Sektorin muu markkinaton tuotos jää tuotanto- ja tulonmuodostustilillä residuaaliksi, kun perushintaisesta tuotoksesta vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynnit. Valtion luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot taas koostuvat oikeusavustuskorvauksista ja muille kuin valtion omalle henkilöstölle ostetuista koulutus- ja terveydenhoitopalveluista.

Markkinatuotokseksi luetaan pääasiassa tuotot, jotka saadaan liiketaloudellisista suoritteista, vuokratuotoista tai erilaisista käyttökorvauksista. Markkinattomien tuotteiden myynnit koostuvat pääosin julkisoikeudellisista suoritteista saaduista tuotoista. Näiden erien tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto.

Tuotos omaan loppukäyttöön on ensinnäkin omaan käyttöön tuotettuja T&K-palveluja sekä atk-ohjelmistoja, ja toisekseen asevelvollisten ylläpitävään huoltoon liittyviä kuluja (toimialalla 841_842), jotka näytetään myös luontoismuotoisina palkkoina toimialalla 844 (katso kohta 3.9.1.3).

Kulutusmenot jakautuvat yksilöllisiin ja kollektiivisiin. Yksilölliset kulutusmenot lasketaan summana julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen mukaisten yksiköllisten tehtävien (käytännössä koulutuksen, terveydenhuoltopalveluiden, sosiaalipalveluiden sekä kulttuuritoiminnan) muusta markkinattomasta tuotoksesta. Myös luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot lasketaan mukaan yksilöllisiin kulutusmenoihin. Valtionhallinnon muiden tehtävien muu markkinaton tuotos on kollektiivista kulutusmenoja. Yksilöllisiksi tehtäväksi luetaan tehtäväluokat G0701, G0702, G0703, G0704, G0801, G0802, G0901, G0902, G0903, G0904, G0905, G0906, G1001, G1002, G1003, G1004, G1005, G1006 ja G1007.

Katso myös luku 3.9.1.

5.9.2 Paikallishallinto (S1313)

Markkinatuotokseen (P11R) luetaan tuotetuista tavaroista ja palveluista saadut sellaiset myyntitulot, jotka kattavat tuotantokustannukset. Näin ollen tähän lasketaan kuntataloustilaston tulolajit ”myyntitulot valtiolta, kunnilta, kuntayhtymiltä, muilta”, ”ulkoiset vuokratulot”, ”muut tulot” ja ”sisäiset myyntitulot”. Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden liikevaihto sekä muut toimintatulot, pois lukien saadut avustukset, tulonsiirrot valtiolta ja muut korjauserät, lasketaan erään.

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) sisältää kuntayhteisöjen omaan käyttöön valmistamat atk-ohjelmistot sekä rakentamisen ja rakennuttamisen. Erä sisältää kuntataloustilaston käyttötalousosion tulolajin ”valmistus omaan käyttöön”. Erässä on myös paikallishallintosektorin itse tuottaman T&K-varojen arvo, joka lasketaan keskitetysti.

Markkinattomien tuotteiden myynnit (P131R) sisältää sellaiset tavaroista ja palveluista kerätyt myyntitulot, jotka eivät ole kattaneet tuotantokustannuksia. Tällaisia ovat mm. kuntien keräämät maksut julkisista palveluista (esimerkiksi terveyskeskusmaksut). Tähän kirjataan kuntataloustilaston käyttötalousosion tulolajin ”maksutuotot”.

Muu markkinaton tuotos (P132R) saadaan vähentämällä tuotoksesta markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinattomien tuotteiden myynnit.

Yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot (D632K) sisältää kuntien ja kuntayhtymien ”asiakaspalvelujen ostot muilta” sekä kuntien myöntämät palvelusetelit maksetuista avustuksista. Taloustoimesta sulautetaan pois sektoriin luokitelluilta yhtiöiltä ostetut palvelut.

Tämä siis kuvaa kuntayhteisöjen tavaroiden ja palvelusten tuottamisessa kertyneiden kustannusten ja niistä kerättyjen myyntitulojen erotusta. Paikallishallintosektorin kulutusmenot saadaan laskemalla yhteen ”muu markkinaton tuotos” sekä ”markkinoilta ostetut yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot” (D632K), jotka ovat kuntien ja kuntayhtymien kuntalaisille ostamia asiakaspalveluja markkinoilta.

Kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin. Jako tehdään julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen mukaisten yksilöllisten ja kollektiivisten tehtävien perusteella.

5.9.3 Sosiaaliturvarahastot (S1314)

5.9.3.1 Työeläkelaitokset (S13141)

Työeläkelaitokset -sektorin (S.13141) toiminta luokitellaan pääasiassa toimialalle 843, pakollinen sosiaalivakuustoiminta (toimialaluokitus TOL 2008). Poikkeuksena on työeläkelaitosten harjoittama kiinteistösijoitustoiminta, joka luokitellaan toimialalle 68209, muiden kiinteistöjen vuokraukseen ja hallintaan (toimialaluokitus TOL 2008).

Työeläkelaitosten (S.13141) kulutusmenot ovat yhtä suuret kuin työeläkelaitosten (S.13141) markkinaton tuotos (P.13). Markkinaton tuotos

koostuu työeläkelaitokset -sektorin pakollinen sosiaalivakuutus -toimialan (843, TOL 2008) seuraavista taloustoimista: tuotos omaan loppukäyttöön (P.12), välilliset rahoituspalvelut FISIM (P.119), muu välituotekäyttö (P.22), kiinteän pääoman kuluminen (P.51C), palkansaajakorvaukset (D.1). Mainittujen taloustoimien laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 3.9.3.1 Työeläkelaitokset (S.13141).

5.9.3.2 Muut sosiaaliturvarahastot (S13149)

Muiden sosiaaliturvarahastojen (S13149) kulutusmenot saadaan laskemalla yhteen muu markkinaton tuotos (P132R) sekä markkinoilta ostetut yhteiskunnalliset luontoismuotoiset tulonsiirrot (D632K). Kulutusmenot jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin. Jako tehdään julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen mukaisten yksilöllisten ja kollektiivisten tehtävien perusteella. Valtaosa muiden sosiaaliturvarahastojen kulutusmenoista on yksilöllisiä kulutusmenoja. Kollektiivisiin kulutusmenoihin lasketaan vain sosiaaliturvan tutkimukseen ja kehittämiseen liittyvät kulutusmenot sekä pieni osuus palkansaajakorvauksista ja välituotekäytöstä.

Markkinatuotos (P11R) koostuu Kelan palvelu-, myynti- ja kiinteistötuotoista. Tietolähteenä käytetään Kelan kirjanpitoaineistoa.

Tuotos omaan loppukäyttöön (P12R) koostuu atk-ohjelmistoista sekä omaan käyttöön tuotetuista T&K-investoinneista. T&K-investointien keskitettyä laskentaa kuvataan kappaleessa 5.10.3.8. Sektorin muu tuotos omaan loppukäyttöön on uusimmille vuosille estimoitu aiempien vuositietojen perusteella.

Markkinattomien tuotteiden myynnit (P131R) koostuvat Kelan hakemustuotoista, käyttömaksuista sekä sekalaisista muista tuotoista. Tietolähteenä käytetään Kelan kirjanpitoaineistoa.

Muu markkinaton tuotos (P132R) saadaan residuaalina: **tuotoksesta (P1R)** vähennetään markkinatuotos, tuotos omaan loppukäyttöön sekä markkinattomien tuotteiden myynnit. Sektorin tuotoksen (P1R) laskentaa kuvataan kappaleessa 3.9.3.2.3.

Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot - ostettu markkinatuotanto (D632K) koostuu markkinoilta ostetuista yksilöllisistä tavaroista ja palveluista, joita sosiaaliturvarahastot siirtävät luontoismuotoisina tulonsiirtoina kotitalouksille. Luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot eritellään omaksi ryhmäkseen sosiaalivakuutusetuksista ja sosiaaliavustuksista. Alla on taulukko niistä luontoismuotoisista sosiaalietuuksista (D632K), joita sosiaaliturvarahastot siirtävät kotitalouksille. Lähdeaineistoina käytetään Kelan kirjanpitoaineistoa, Kelasto-tietokantaa sekä muita julkaisuja.

Taulukko 122: Sektorin S13149 maksamat luontoismuotoiset sosiaaliset tulonsiirrot - ostettu markkinatuotanto, miljoonaa euroa

	2014	2015	2016	2017	2018
Lääkkeet	1 306	1 378	1 412	1 387	1 460
Lääkäripalvelut	73	73	59	41	39
Hammaslääkäripalvelut	122	95	56	68	66
Tutkimus ja hoito	63	70	43	40	40
Matkat ja sairaankuljetus	305	293	270	280	286
Sairaanhoidokorvaukset yhteensä	1 869	1 909	1 840	1 816	1 891
Yksilökohtainen kuntoutus	310	339	342	332	355
Luontoismuotoiset sosiaalivakuutusetuudet yhteensä	2 179	2 248	2 182	2 148	2 246
Äitiysavustuspakkaukset	7	7	6	6	7
Koulumatkatuki	51	47	50	47	46
Rintamaveteraanien kuntoutusmatkakustannukset	1	1	0	0	0
Maatalousyrittäjien työolosuhdeselvityskorvaukset	3	3	3	2	2
Ylläpito- ja matkakorvaukset	11	12	11	8	5
Vammaisten tulkkauspalvelut	39	43	43	45	45
Luontoismuotoiset sosiaalivastuudet yhteensä	112	113	113	108	105
D632K MAKSETUT LUONTOISMUOTOISET SOSIAALIETUUKSET	2 291	2 361	2 295	2 256	2 351

5.10 Aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset (= investoinnit)

5.10.1 Yleiskatsaus

EKT 2010:n mukainen 'aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset' koostuu Suomen kansantalouden tilinpidossa kuudesta alaryhmästä: asuinrakennuksista, muista rakennuksista ja rakennelmista, kuljetusvälineistä, koneista ja laitteista, asejärjestelmistä, kasvatettavista biologisista varoista sekä henkisistä omaisuustuotteista.

5.10.2 Keskeisimmät tietolähteet ja niiden muunto tilinpidon käsitteisiin

Tietolähteitä ja niiden muuntoa tilinpidon käsitteisiin on kuvattu myös luvussa 5.10.3.

5.10.2.1 Rakennetilasto

Rakennetilaston lomakkeella kysytään tietoja käyttöomaisuuden lisäyksistä ja vähennyksistä vuoden aikana käyttöomaisuuslajeittain. Kiinteän pääoman bruttomuodostus (lisäykset miinus vähennykset) lasketaan toimialoittain ja tavaratyypeittäin.

Käyttöomaisuuden lisäykset ovat ostetun (sekä uuden että käytetyn) ja itse valmistetun käyttöomaisuuden hankintoja ja perusparannuksia. Perusparannukset käsittävät aktivoitavat korjaus-, asennus- ja muutostyöt, jotka lisäävät käyttöomaisuuden arvoa ja joiden vaikutusaika on yli vuoden pituinen. Lisäykset ilmoitetaan hankintahintaisina, arvo sisältää hankinnan kokonaiskustannukset eli hinta asennus- yms. kustannuksineen. Toimipaikan itselleen valmistaman käyttöomaisuuden arvo lasketaan valmistuskustannusten perusteella. Saman yrityksen toisilta toimipaikoilta hankitut käyttöomaisuusesineet arvotetaan niin kuin ne olisi hankittu

ulkopuolisilta. Mikäli tämä ei ole mahdollista, arvotus suoritetaan tuotantokustannusten perusteella.

Liiketoimista johtuneet käyttöomaisuuden vähennykset tilikauden aikana arvoetaan todella suoritettuna kauppahinnan tai muun vastikkeen mukaisena. Luovutushetkeksi katsotaan se ajankohta, jolloin käyttöomaisuushyödyke on poistunut toimipaikan hallinnasta.

Rakennetilaston tiedustelussa käyttöomaisuuden luokittelu vaihtelee toimialoittain. Esimerkiksi teollisuudessa luokittelu on seuraava:

- aineettomat hyödykkeet
- maa- ja vesialueet
- maa- ja vesirakennukset
- rakennukset ja rakennelmat
- koneet ja kalusto
- muut aineelliset hyödykkeet
- rakennuksista ja rakennelmista maksetut ennakkomaksut ja keskeneräiset työt
- ennakkomaksut muista aineellisista hyödykkeistä.

Erästä 'Aineettomat hyödykkeet' kansantalouden tilinpidossa hyödynnetään vain alaerää 'ATK-ohjelmistot'. ATK-ohjelmistot kirjataan osaksi tietokoneohjelmisto- ja tietokantainvestointeja (N1173).

Erä 'maa- ja vesialueet' ei ole kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Erän 'muut aineelliset hyödykkeet' sisältö vaihtelee toimialoittain. Niitä ei pääsääntöisesti lueta investointeihin. Isommista eristä pyritään selvittämään erikseen, mitä investointeja ne käytännössä ovat. 'Ennakkomaksut muista aineellisista hyödykkeistä' ovat lähinnä ennakkomaksuja koneista ja kalustosta eikä niitä määritelmällisesti lueta kiinteän pääoman bruttomuodostukseen.

Rakennuksista maksetut ennakkomaksut sekä erä 'rakennukset ja rakennelmat' luetaan talonrakennuksiin muutoin paitsi toimialoilla 'D Energiahuolto' ja 'E Vesi- ja jätehuolto', joissa niiden katsotaan liittyvän maa- ja vesirakennuksiin. Myös joillakin muilla toimialoilla osa erästä 'rakennukset ja rakennelmat' luetaan maa- ja vesirakennuksiin. Periaatteessa erä 'rakennukset ja rakennelmat' sisältää myös asuinrakennuksia, mutta niitä ei toistaiseksi tiedon puutteen vuoksi ole eritelty. Erä 'koneet ja kalusto' katsotaan koneiksi, laitteiksi ja kuljetusvälineiksi.

Investoinnit 'koneisiin ja kalustoon' jaetaan rakennetilaston kyselyssä kolmeen osaan: 'Tietokoneet, palvelimet, tietoverkkolaitteet ja tietokoneiden oheislaitteet', 'Televiestintä-, audio-, video-, ja muut ICT-laitteet' sekä 'muut koneet ja kalustot'. Käytännössä vastaajat eivät erottele kone- ja kalustoinvestointejaan vaan investoinnit kirjataan 'muihin koneisiin ja laitteisiin'.

Lomakekyselyn ulkopuolelle jäävien yritysten käyttöomaisuustiedot otetaan elinkeinoverotusrekisteristä. Käyttöomaisuustietojen lisäykset ja vähennykset saadaan jaottelulla 'kiinteistöt, rakennukset ja rakennelmat', 'koneet ja kalusto' sekä 'muu käyttöomaisuus'. Rakennukset kirjataan muutoin talonrakennuksiin, paitsi toimialoilla D ja E maa- ja vesirakennuksiin. Muu käyttöomaisuus kirjataan koneisiin.

Teollisuudessa alle 20 hengen ei-teollisten yritysten teollisille toimipaikoille ja puuttuville pienille yrityksille ei erikseen estimoida kiinteän pääoman bruttomuodostusta. Pienillä yrityksillä niitä tuskin mainittavasti onkaan, puuttuvien toimipaikkojen osalta tietojen on arveltu sisältyvän yrityksen päätoimialan investointeihin.

Tiedot yllä mainittujen kiinteän pääoman bruttomuodostuksen erien laskemiseksi saadaan siis pääsääntöisesti rakennetilastosta. Jos korjauksia tehdään, ne perustuvat yksittäisistä yrityksistä tehtäviin selvityksiin ja yritys/toimipaikkavertailuihin.

Rakennetilastojen käyttöä kiinteän pääoman bruttomuodostuksen laskennassa haittaavat rakennetilastojen ja kansantalouden tilinpidon erilaiset tilastoyksiköt: rakennetilastoissa yksikkönä on yritys ja tilinpidossa toimipaikka. Tämän ei kuitenkaan katsota häiritsevän vakavasti laskentaa kokonaistasolla.

5.10.2.2 Valtionhallinto S.1311

Kiinteän pääoman bruttomuodostuksen lähteenä käytetään valtion liike- ja talousarviokirjanpidon mukaista keskuskirjanpitoaineistoa.

Jako toimialoihin suoritetaan talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla. Talousarvion puuttuessa toimiala ja tehtävä päätellään virastotunnuksen perusteella. Aineellisten investointien laskennassa hyödynnetään talousarviokirjanpidon kirjauksia yhdistettynä liikekirjanpidon tasetilien muutoksiin. Investointeihin lisätään vielä investointitavaroista maksettu arvonnäkövero.

Muita valtionhallinnon investointien lähteitä:

- Yliopistojen tilinpäätösaineisto
- Yritysten rakennetilasto
- Tiedonkeruu eräiltä budjettitalouden ulkopuolisilta yksiköiltä kuten muuan muassa Senaatti-Kiinteistöiltä
- Yhtiöiden tilinpäätökset (vertailutietona rakennetilastoon)
- Kansantalouden tilinpidon T&K-laskelmat

Tavaratyypin N111 Asuinrakennukset lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit "Asuinrakennukset" ja "Ennakkomaksut asuinrakennuksista".

5.10.2.3 Kuntien ja kuntayhtymien taloustilasto

Paikallishallinnon kiinteän pääoman bruttomuodostus muodostetaan kuntataloustilaston tietojen avulla, josta käytetään käyttötalouden investointierittelyä (taulu 02) sekä liikelaitosten investointierittelyä (taulu 15) lähteenä. Tiedoissa on jaoteltu varojen hankinnat sekä myynnit varatyypeittäin.

Paikallishallintosektorin toiminnasta rajataan pois liikelaitosmuotoinen energia-, vesihuolto- sekä paikallisliikennetoiminta, joka luetaan yrityssektoriin.

Seuraavassa tarkastellaan kuntasektorin investointien laskemista tavaratyypeittäin päälähteestä:

Asuinrakennukset lasketaan kuntataloustilaston asuinrakennusten ostojen ja näiden myyntien erotuksena.

Muut talonrakennukset kuin asuinrakennukset lasketaan taloustilaston muiden rakennusten kuin asuinrakennusten ostojen ja näiden myyntien erotuksena.

Maa- ja vesirakennelmat ja muut rakennukset rekisteröidään taloustilaston tavaratyyppin kiinteät rakenteet ja laitteet ostojen ja myyntien erotuksena.

Kuljetusvälineet saadaan kuljetusvälineiden ostojen ja myyntien erotuksena.

Muut koneet ja laitteet saadaan vähentämällä taloustilaston muiden koneiden ja laitteiden ostoista näiden myynnit.

Taloustilastosta saadaan myös tiedot tietokonelaitteiden, viestintälaitteiden sekä tietokoneohjelmistojen hankinnoista ja myynneistä.

Paikallishallinnon tutkimuksen ja kehittämisen investoinnit lasketaan keskitetysti ja kuvataan tarkemmin kappaleessa 5.10.3.8.

Kuntien maksama arvonlisäveron jakauma tavaratyypeittäin ja toimialoittain otetaan kuntataloustilaston taulusta 02 taloustoimesta ”palautusjärjestelmän arvonlisävero”, joka kuvaa kuntien saamia investointeja koskevia arvonlisäveropalautuksia valtiolta. Tämä maksettu ja palautettu arvonlisävero lisätään siis investointeihin.

Sektoriin luokiteltujen yhtiöiden kohdalla kiinteän pääoman bruttomuodostuksen tiedot saadaan yritystietovaraston erittelyistä sekä yksiköiden tilinpäätöksistä.

Kuntayhteisöjen lisäksi kuntien ja kuntayhtymien taloustilaston tietoja käytetään seuraavilla yrityssektorin toimialoilla: sähkö-, vesi ja jätehuolto (E, kunnalliset sähkö- ja vesilaitokset) ja liikenne (TOL4931+4939 ja TOL522 kunnalliset liikennelaitokset ja satamat).

5.10.2.4 Muut tietolähteet ja menetelmät

5.10.2.4.1 Maatalous

Talonrakennuksista tiedot saadaan Tilastokeskuksen talonrakennustilastosta: maa-, metsä- ja kalatalouden rakennusten

uustuotanto. Peruskorjaukset joudutaan arvioimaan. Tiedot vähennyksistä saadaan maatalouden yritys- ja tulotilastosta.

5.10.2.4.2 Metsätalous

Metsätalouden rakennusinvestoinnit saadaan yrityssektorin ja kotitaloussektorin osalta Tilastokeskuksen rakennetilastosta.

5.10.2.4.3 Rahoitus- ja vakuutustoiminta

T&K (tutkimus ja kehittäminen) -investoinnit (hankinnat miinus luovutukset) lasketaan erillisenä laskentakokonaisuutena koko kansantaloudelle. Myös rahoitus- ja vakuutustoiminnan luvut perustuvat tähän keskitettyyn laskelmaan. T&K-laskennan kuvaus löytyy kappaleesta 5.10.3.8.

Rahoitustoiminnassa (S.121–S.127) muut investoinnit (hankinnat miinus luovutukset) saadaan Finanssivalvonnan keräämästä Finrep -aineistosta. Vakuutustoiminnassa (S.128–S.129) muut investoinnit arvioidaan karkeasti aikaisemman aikasarjan pohjalta (rakennukset, ohjelmistot, muut hankinnat).

5.10.2.4.4 Kiinteistöpalvelut

Toimialoilla '68201 Asuntojen vuokraus' sekä '68202 Asuntojen hallinta' muut talonrakennusinvestoinnit sisältävät asunto-osakeyhtiöiden, asunto-osuuskuntien ja kiinteistöosakeyhtiöiden varasto- ja saunarakennusten uudisrakentamisen. Niiden veroton arvo arvioidaan Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilaston avulla. Arvonlisävero lisätään samalla tavalla kuin asuinrakennusinvestointeihin.

Toimialalla '681+68209 Muiden kiinteistöjen vuokraus, kauppa ja hallinta' investointierä 'muut talonrakennukset' lasketaan ensin rakennetilastosta rakennusten ja rakennelmien lisäysten ja vähennysten erotuksena. Tämän jälkeen kaikkien toimialojen yhteenlaskettu muiden talonrakennusten investointien kysyntä ja tarjonta tasapainotetaan tällä toimialalla siten, että kaikkien toimialojen yhteenlasketut muut talonrakennusinvestoinnit vastaavat niiden tarjontaa.

Muiden talonrakennusten investointitarjonta käsittää koko talouden muut talonrakennusinvestoinnit (kaikki talonrakennukset lukuun ottamatta asuinrakennuksia ja vapaa-ajan asuntoja). Muut talonrakennusinvestoinnit muodostuvat uudisrakentamisesta, peruskorjauksesta, välityspalkkioista ja varallisuuden siirtokustannuksista. Ne lasketaan samalla tavalla kuin asuinrakennusinvestoinnit (luku 5.10.3.1.)

5.10.2.4.5 Valtionhallinto

Tavaratyypin N1121 Muut talorakennukset lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit "Toimistorakennukset", "Talorakennukset" ja "Teollisuusrakennukset". Suurin osa valtionhallinnon muista talorakennusinvestoinneista tulee Senaatti-kiinteistöiltä ja yliopistokiinteistöyhtiöiltä, joiden päälähteenä on rakennetilasto.

5.10.2.4.6 Sosiaaliturvarahastot

Sosiaaliturvarahastojen T&K-investoinnit lasketaan keskitetysti ja tämä laskentaprosessi kuvataan tarkemmin menetelmäkuvauksen kappaleessa 5.10.3.8.

Työeläkelaitosten rakennusinvestoinnit saadaan TELA ry:n ja Finanssivalvonnan sijoitusseuranta -aineistosta. Muut investoinnit (atk-laitteet, tietokoneohjelmistot jne.) saadaan Työeläkelaitosten vuosiennakkokyselystä. Molempien aineistojen tiedot ovat käytettävissä jo kansantalouden tilinpidon ensimmäisessä vuosiennakkotietojen julkistuksessa maaliskuussa.

Muiden sosiaaliturvarahastojen (S13149) kiinteän pääoman bruttomuodostusta varten saadaan investointitiedot Kelasta. Tiedot on eriteltyinä hankintoihin ja vähennyksiin investointityypeittäin. Muiden sosiaaliturvarahastojen sektorin vuoden 2018 investoinnit olivat yhteensä 31 miljoonaa euroa.

5.10.2.4.7 Kotitalouksia palvelevat voittoja tavoittelemattomat yhteisöt

Muut talonrakennukset N1121: Uudisrakentamisen ja korjausrakentamisen tiedot perustuvat uudisrakentamisen aineistoon ja olemassa olevaan aikasarjaan. Korjausrakentamisen investoinnit saadaan laskemalla edellisen vuoden muista talonrakennusinvestoinneista 50 prosentin osuus. Uudisrakentamisen investoinnit saadaan kertomalla edellisen vuoden talonrakennusinvestoinneista 50 prosentin osuutta sovelletulla muutosprosentilla. Tämä muutosprosentti on aineiston alkuperäinen muutos jaettuna kymmenellä. Uudisrakentamisen aineistosta käytetään sektori- ja toimialakohtaista tietoa. Ev.-lut. -seurakuntien tilinpäätösaineistossa on tietoa uudis- ja korjausrakentamisesta.

5.10.3 Yksityiskohtaiset varaluokituksen mukaiset laskelmat

EKT 2010:n mukainen 'aineellisten kiinteiden varojen hankinnat miinus luovutukset' koostuu Suomen kansantalouden tilinpidossa seuraavista alaryhmistä:

- N111 Asuinrakennukset
- N112 Muut rakennukset ja rakennelmat
  - N1121 Muut talonrakennukset
  - N1122 Maa- ja vesirakennukset
  - N1123 Maanparannukset
- N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet
  - N1131 Kuljetusvälineet
  - N11321 Tietokoneet ja oheislaitteet
  - N11322 Muut viestintätekniset laitteet

- N1139 Muut koneet ja laitteet
- N114 Asejärjestelmät
- N115 Kasvatettavat biologiset varat
  - N1151 Eläinvarat
- N117 Henkiset omaisuustuotteet
  - N1171 Tutkimus ja kehittäminen
  - N1172 Mineraalien etsintä ja arviointi
  - N1173 Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
  - N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
  - N1179 Muut henkiset omaisuustuotteet

Taulukko 124: Kiinteän pääoman bruttomuodostus varaluokittain ja sektoreittain vuonna 2018, miljoona euroa käyvin hinnoin

Vara	S1	S11	S12	S13	S14	S15
N1	56 183	28 953	580	9 959	16 170	521
N111	16 836	2 264	0	-25	14 457	140
N112	16 809	9 612	-6	5 837	1 114	252
...N1121	11 619	7 754	-6	3 050	586	235
...N1122	4 716	1 795	0	2 673	235	13
...N1123	474	63	0	114	293	4
N113	12 278	10 324	125	1 286	452	91
...N1131	2 122	1 748	0	152	222	0
...N11321	1 112	960	63	78	7	4
...N11322	528	463	28	14	7	16
...N1139	8 516	7 153	34	1 042	216	71
N114	302	0	0	302	0	0
N1151	27	12	0	0	15	0
N117	9 931	6 741	461	2 559	132	38
...N1171	5 840	3 719	104	1 981	0	36
...N1172	77	77	0	0	0	0
...N1173	3 525	2 759	357	370	37	2
...N1174	489	186	0	208	95	0
...N1179	0	0	0	0	0	0

5.10.3.1 N111 Asuinrakennukset

Asuinrakennusinvestoinnit muodostuvat uudisrakentamisesta, peruskorjauksesta, välityspalkkioista sekä varallisuuden siirtokustannuksista. Investoinnit arvioidaan ostajanhintaan, joten ne sisältävät arvonnlisäveron sikäli kuin se ei ole vähennyskelpoinen.

Asuntojen uudisrakentamisen veroton arvo saadaan Tilastokeskuksen rakennus- ja asuntotuotantotilastosta, joka sisältää uudisrakentamisen uudishinnaiset arvot omistaja- ja rakennusluokittain. Uudishinnalla tarkoitetaan sitä rahamäärää, joka tarvitaan uuden, ominaisuuksiltaan tietynlaisen rakennuksen tuottamiseen. Uudishinta kattaa rakennustekniikan (alue-, talo- ja tilarakenteet), talotekniikan (LVIS- ja tietojärjestelmät, talolaitteet), hankepalvelut (rakentamis-, rakennuttamis- ja suunnittelupalvelut) sekä liittymät verkostoihin.

Peruskorjauksen perushintainen arvo saadaan kansantalouden tilinpidon talonrakentamisen toimialan (412+431_439) tuotoslaskelmista. Peruskorjauksen arvo jaetaan omistajalajeille uudisrakentamisen rakenteen mukaan. Perushintaiseen arvoon lisätään rakennuttajan kustannukset. Rakennuttajan kustannusten osuudet on arvioitu noin 6 prosentiksi. Arvio perustuu asiantuntija-arvioon.

Verottomiin uudisrakentamisen ja peruskorjauksen arvoihin lisätään arvonnlisävero omistajalajeittain seuraavasti:

Omistajaluokat 1 (yksityinen maatalousyrittäjä), 4 (kiinteistöosakeyhtiö), 5–6 (yritys), 7 (kunnan liikelaitos) ja 8 (valtion liikelaitos):

arvonlisäverovelvollisia aloja eli verot ovat vähennyskelpoisia, joten arvonlisäveroa ei lasketa mukaan.

Omistajaluokat 2 (muu yksityinen henkilö tai perikunta), 3 (asunto-osakeyhtiö tai asunto-osuuskunta), 9–14 (pankki- tai vakuutuslaitos, kunta tai kuntainliitto, valtio, sosiaaliturvarahasto, uskonnollinen yhteisö, säätiö tai yhdistys ja muu), ja puolustusvoimat eli ns. ei-arvonlisäverovelvolliset alat: lisätään arvonlisävero.

Välityspalkkiot lasketaan toimialan '6831 Kiinteistönvälitys' tuotoksesta. Asuntojen osuus välityspalkkioista saadaan kiinteistönvälittäjien liiton tiedoista (välitettyjen asuntojen lukumäärän osuus kaikista välitystehtävistä). Asuntojen välityspalkkioihin lisätään arvonlisävero. Välityspalkkiot jaetaan omistajalajeille uudisrakentamisen rakenteen mukaan.

Varallisuuden siirtokustannukset saadaan Valtiokonttorin varallisuusveroaineistosta. Varallisuuden siirtokustannukset sisällytetään investointien tavaratyypeille seuraavalla tavalla: 50 % asuinrakennuksiin, 40 % muihin talonrakennuksiin ja 10 % maanparannuksiin. Jakosuhteet perustuvat asiantuntija-arvioon.

Asuinrakennusinvestointien sektorijako perustuu uudisrakentamisen, välityspalkkioiden ja varallisuuden siirtokustannusten osalta uudisrakentamisen volyyymi-indeksiin sektoritietoon. Peruskorjauksen osalta sektoritietona käytetään asuntokannan sektoritietoa.

5.10.3.2 N1121 Muut talonrakennukset

Muihin talonrakennuksiin kohdistuva kiinteän pääoman bruttomuodostus lasketaan ensin kaikille toimialoille toimialojen omista tietolähteistä. Saatu talonrakennusinvestointien summa tasapainotetaan muiden talonrakennusten tarjontatietojen kanssa jäljempänä kohdassa kiinteistöpalvelut kuvatulla tavalla.

Investoinnit muihin talonrakennuksiin, maa- ja vesirakennuksiin sekä kuljetusvälineisiin, koneisiin ja laitteisiin lasketaan useimmilla markkinatuotannon toimialoilla rakennetilaston perusteella. Muutoinkin näiden kolmen investointitavaratyyppin laskenta perustuu usein samoihin tietolähteisiin. Sen takia tässä kohdassa selostetaan myös kahden seuraavan kohdan (5.10.3.3 ja 5.10.3.4) investointien laskentaa.

Rakennetilaston sijasta tai lisäksi joillakin markkinatuotannon toimialoilla käytetään muita tietolähteitä, joiden käyttöä selostetaan jäljempänä. Samoin markkinattoman tuotannon toimialoilla on omia tietolähteitä.

Maatalousrakennusinvestointien suuruusluokan määrittelyssä käytetään yhteistä kansantalouden tilinpidon rakennusinvestointi tietokantaa. Lukua on korotettu Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen (VTT) omatoimirakentamista koskevan tutkimuksen perusteella.

5.10.3.3 N1122 Maa- ja vesirakennukset

Sektoreiden S11 ja S14 maa- ja vesirakennusinvestointien laskentaa on selostettu edellä kohdassa '5.10.2.1 Rakennetilasto'. Tässä kohdassa selostetaan laskentaa siltä osin kuin käytetään muita tietolähteitä ja menetelmiä.

5.10.3.3.1 Maatalous

Maa- ja vesirakennusinvestointien sekä maan perusparannusten (salaojitukset) tietolähteenä käytetään Maa- ja metsätalousyritysten taloustilaston tietoja.

5.10.3.3.2 Metsätalous

Maa- ja vesirakennusinvestoinnit yrityssektorin ja kotitaloussektorin osalta saadaan METLAN Metsänhoito- ja metsänparannustyöt - tilastotietokannasta.

5.10.3.3.3 Liikenne

Osa rakennetilaston erästä 'rakennukset ja rakenteet' on maa- ja vesirakennuksia eikä talonrakennuksia. Liikenteen toimialalla maa- ja vesirakennusinvestoinnit erotellaan seuraavasti:

Maaliikenteessä eriytetään metro- ja raitiotielinjojen sekä putkijohtoverkon rakentaminen maa- ja vesirakennuksiin. Rata- ja tieverkon rakentaminen luetaan julkisen toiminnan maa- ja vesirakennusinvestoinniksi.

Liikennettä palvelevilla toimialoilla maa- ja vesirakennusinvestointeihin luetaan huoltovarmuusvarastojen, satamien ja lentokenttien rakentaminen. Investoinnit varmuusvarastoihin käsittävät lähinnä valtion rakentamat suojarastot, joiden rakentamiseen käytetyt varat saadaan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta. Satamien osalta laskelma perustuu kuntien taloustilaston tietoihin. Lentokenttien osalta laskelmat perustuvat Finavian tilinpäätöstietoihin. Finavia Oyj on Suomen valtion kokonaan omistama osakeyhtiö, joka ylläpitää ja kehittää omistamiaan lentoasemia sekä Suomen lennonvarmistusjärjestelmää.

5.10.3.3.4 Informaatio ja viestintä

Televiestinnän maa- ja vesirakentaminen koostuu televerkon kiinteän ja irtaimen laitteiston hankinnoista, joista edelliset luetaan maa- ja vesirakennuksiin ja jälkimmäiset kone- ja laiteinvestointeihin. Erilaisten kirjauskäytäntöjen tähden televiestinnän maa- ja vesirakennusinvestointeja ei pystytä laskemaan alan yritysten tilinpäätöksistä. Tästä syystä toimialan '61 Televiestintä' maa- ja vesirakentamisen investoinnit perustuvat asiantuntija-arvioon.

5.10.3.3.5 Asuminen

Toimialan '68202 Asuntojen hallinta' maa- ja vesirakennusinvestointeihin lasketaan omakotitalojen piha-alueiden kunnostukset. Investoinnit

arvioidaan Asuinrakentamisen korjausrakentamisen otostutkimusten avulla. Asuinrakennusten korjausrakentamisen otostutkimuksia on tehty vuodesta 2013 lähtien (ks. kpl 3.7.3).

5.10.3.3.6 Kotitalouksia palvelevat voittoja tavoittelemattomat yhteisöt

Maa- ja vesirakennukset N1122 kohdistuvat tienpidon toimialalle (TOL 846). Tieto perustuu valtionapuun yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen.

5.10.3.3.7 Valtionhallinto

Tavaratyypin N1122 Maa- ja vesirakennukset lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit ”Rakennelmat”, ”Tierakenteet” ja ”Rautatierakenteet”.

5.10.3.4 N1123 Maanparannukset

5.10.3.4.1 Yritykset

Sektorin ’S11 Yritykset’ toimialalla ’089 Turpeen nosto ym.’ arvio maanparannuksista perustuu toimialalla toimivien yritysten tuloslaskelmaan.

5.10.3.4.2 Kotitaloudet

10 prosenttia varallisuuden siirtokustannuksista kirjataan toimialan ”68202 Asuntojen hallinta” maanparannusinvestoinniksi (ks. kappale 5.10.3.1).

5.10.3.4.3 Kotitalouksia palvelevat voittoja tavoittelemattomat yhteisöt

Sektorin maanparannusinvestoinneista N1123 osa tulee metsänhoidon toimialalta, jonka investoinnit tuotetaan metsätalouden laskennasta. Toinen osa maanparannuksista tehdään uskonnollisten yhteisöjen toimialalla (TOL 9491), jonka tiedot perustuvat ev.-lut. -seurakuntien tilinpäätösaineistoon.

5.10.3.5 N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet

Sektoreiden ’S11 Yritykset’ ja ’S14 Kotitaloudet’ kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointien laskentaa on selostettu edellä kohdassa ’5.10.2.1 Rakennetilasto’. Tässä kohdassa selostetaan laskentaa siltä osin kuin käytetään muita tietolähteitä ja menetelmiä.

Rakennetilasto ja muut keskeiset tietolähteet eivät sisällä rahoitusleasinginvestointeja, jotka on lisättävä eri toimialojen kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeihin. Joissakin tapauksissa rahoitusleasingin kohde on voinut olla talonrakennus tai maa- ja vesirakennus. Rahoitusleasinginvestoinnit lasketaan rahoitusleasinghankintojen ja -myyntien erotuksena. Rahoitusleasinginvestoinnit kohdistetaan rahoitusleasingiä käyttäville toimialoille. Rahoitusleasinginvestointien lähteenä käytetään Tilastokeskuksen vuosittaista Rahoitusleasingtilastoa.

Rakennetilasto ja muut keskeiset tietolähteet eivät sisällä myöskään koneinvestointien alaeiriä. Kansantalouden tilinpidossa koneinvestoinnit jaetaan neljään alaeeriin: 'N1131 Kuljetusvälineet', 'N11321 Tietokoneet ja oheislaitteet', 'N11322 Muut viestintätekniiset laitteet' sekä 'N1139 Muut koneet ja laitteet'.

Erän 'N1131 Kuljetusvälineet' arvioinnissa käytetään apuna ajoneuvorekisterin ja Tullin ulkomaankaupan tietoja. Muutoin koneinvestointien jako alaeeriin jää paljolti asiantuntija-arvion varaan.

5.10.3.5.1 Maatalous

Kuljetusvälineiden ja muiden koneiden ja laitteiden investoinneissa tietolähde on Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto. Jako kuljetusvälineisiin ja laitteisiin suoritetaan traktoreiden ensirekisteritietojen perusteella. Tietokoneiden ja muiden oheislaitteiden investointitiedot ovat arvionvaraisia.

5.10.3.5.2 Metsätalous

Metsätalouden investoinnit koneisiin, laitteisiin ja saadaan yrityssektorin ja kotitaloussektorin osalta Tilastokeskuksen rakennetilastosta.

5.10.3.5.3 Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

S15-sektorin investoinneista koneisiin, laitteisiin ja kuljetusvälineisiin on saatavilla hatarasti kattavaa tietoa. Yhdistysten ja säätiöiden 6C-elinkeinoverolomakkeella antamista tiedoista on saatavilla aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden tasearvo ja niistä tehdyt poistot. Vuosittaiset investointitasot ovat tasaiset, sillä 6C-lomakkeen investointitiedot katsotaan suuntaa antaviksi ja muutosprosentteja ei käytetä sellaisenaan. Ev.-lut. seurakuntien tilinpäätösaineistossa on tietoa muista investoinneista (koneet, kalusto, kuljetusvälineet, ICT-laitteistot ja ohjelmistot).

5.10.3.5.4 Valtionhallinto

Tavaratyypin N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit "Autot ja muut kuljetusvälineet", "ICT-laitteet", "Muut koneet ja laitteet".

5.10.3.6 N114 Asejärjestelmät

5.10.3.6.1 Valtionhallinto

Lähteenä käytetään valtion keskuskirjanpidon tilin "4560 Maanpuolustuskalusto" kertymää, josta Puolustusvoimien toimittaman alajaottelun perusteella rajataan pois välituotekäyttöön luokiteltavat erät.

5.10.3.7 N1151 Kasvatettavat biologiset varat

Investointeja kasvatettaviin varoihin esiintyy Suomessa kahdella markkinatuotannon toimialalla: maataloudessa (01) ja virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnassa (92).

5.10.3.7.1 Toimiala '01 Maatalous'

Maataloudessa investoinnit eläimiin lasketaan käyttäen epäsuoraa laadintamenetelmää, joka on kuvattu 'Maa- ja metsätalouden taloustilit' - käsikirjassa, Manual on Economic Accounts for Agriculture and Forestry (Rev. 1.1.). Manuaalin mukaan kaikki tuodut eläimet lukuun ottamatta hevosia on käsitelty pääomaeläiminä. Maataloudessa pääomaeläimiksi lasketaan vain naudoista lypsy- ja emolehmät ja yli kaksivuotiaat sonnit. Vastaavasti sikataloudessa emakot ja karjut luetaan pääomaeläimiksi. Muilta osin kotiläimet ovat ns. varastoeläimiä. Pääomaeläinten bruttopääoman muodostus lasketaan siten, että pääomaeläinten muutoksen arvoon lisätään ns. 'Culling discount', eli pääomaeläinten tuotantoarvon ja teurasarvon välinen erotus.

Virkistys-, kulttuuri- ja urheilutoiminnan toimialalla investoinnit kasvatettaviin varoihin ovat ravihevosia. Hevosinvestoinnit lasketaan hevosten määrän vuosimuutoksen ja keskimääräisen hinnan tulona, johon lisätään teurastettujen hevosten markkina- ja teurashintojen välinen arvo.

Suomessa ei ole käsitelty viini- ja hedelmätarhoja eikä toistuvasti satoja tuottavia istutuksia investointeina niiden vähäisyyden vuoksi.

5.10.3.7.2 Toimiala '93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut'

Toimialalle '93 Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut' kirjataan yrityssektorin investoinnit ravi- ja ratsastushevosiin. Pienehköt investoinnit ovat arvionvaraisia.

5.10.3.8 N1171 Tutkimus ja kehittäminen

5.10.3.8.1 Tutkimus- ja kehittämismenojen pääomittaminen

ESA 2010:n mukaan tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) kirjataan investointeina, ei välituotekäyttönä kuten ESA1995:ssä. T&K-menojen laskentaa ohjaa Eurostatin julkaisema Manual on Measuring R&D in ESA 2010.

T&K-menojen laskennassa sovellettava menetelmä on menoperusteinen. Myös kaupallisten tutkimuslaboratorioiden T&K-toiminnan arvo on laskettu henkilöstön palkkausmenojen ja muiden hankintamenojen (mm. aineet ja tarvikkeet, muualta ostetut palvelut) perusteella. Kaikki T&K-investointeihin ja –tuotokseen kuuluvat erät lasketaan vuosittain, toisin sanoen laskennassa ei käytetä edeltävien vuosien tietoja oletuksena tulevasta kehityksestä.

Välituotekäyttöön jätetään edelleen sellaiset ulkopuolelta ostetut T&K-panokset, joita on käytetty välituotteena oman tutkimus- ja

kehittämisinvestoinnin tuottamisessa sekä sellaiset T&K-palvelut, joiden ei katsota täyttävän investointikäsitteen kriteeriä (esim. monikansallisten yritysten konsernin sisäiset T&K-palvelut).

5.10.3.8.2 Lähdeaineistot

Pääasiallisena lähdeaineistona käytetään Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tilaston aineistoa, joka kerätään kyselyn avulla perustuen OECD:n Frascati-manuaaliin. Manuaali sisältää kansainvälisesti hyväksytyyn ohjeistuksen T&K-tietojen keräämiseen.

T&K-palveluiden tuonti- ja vientitiedot saadaan tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilastosta. Lisäksi laskennassa käytetään kansantalouden tilinpidon, yritysten rakennetilaston ja palkkarakennetilaston aineistoa.

5.10.3.8.3 T&K-tuotoksen laskenta

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuotos jakaantuu kahteen erään: tuotos omaan loppukäyttöön ja markkinatuotos.

$$\begin{aligned} T\&K\text{-TUOTOS} \\ &= T\&K\text{-TUOTOS OMAAN LOPPUKÄYTTÖÖN} \\ &+ T\&K:N MARKKINATUOTOS \end{aligned}$$

T&K:n markkinatuotos koostuu viennistä ja yrityssektorin sisäisestä T&K-kaupasta kotimaassa. Tiedot saadaan Tutkimus- ja kehittämistoimintatilastosta ja Palveluiden ulkomaankaupan tilastosta.

$$\begin{aligned} T\&K\text{-MARKKINATUOTOS} \\ &= VIENTI + T\&K:N KAUPPA KOTIMAASSA \end{aligned}$$

T&K-tuotos omaan loppukäyttöön saadaan siis residuaalina kun T&K-menoista vähennetään markkinatuotos sekä muita eräiä, jotka käydään läpi seuraavissa kappaleissa. Yritys- ja rahoitussektoreilla T&K-tuotos omaan loppukäyttöön lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\begin{aligned} T\&K\text{-TUOTOS OMAAN LOPPUKÄYTTÖÖN} \\ &= (Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston) T\&K\text{ MENOT} - PÄÄOMAMENOT \\ &+ KIINTEÄN PÄÄOMAN KULUMINEN + TOIMINTAYLIJÄÄMÄ \\ &- MUUT TUOTANTOTUKIPALKKIOT - OHJELMISTOJEN KEHITTÄMISMENOT \\ &+ T\&K:N VÄLITUOTEKÄYTTÖ - T\&K:N MARKKINATUOTOS \end{aligned}$$

Eli T&K-vienti sekä yritystenvälinen T&K-tuotosten kauppa kotimaassa (eli yhtälön viimeinen termi T&K:n markkinatuotos) eivät ole osa T&K-tuotosta omaan loppukäyttöön. Kuitenkin käytetyt lähdeaineistot sisältävät myös näitä, joten ne joudutaan vähentämään tässä.

5.10.3.8.3.1 Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menot (Taulukko 125, 1)

Erä on Tutkimus- ja kehittämistoimintatilastosta poimittu oman tutkimuksen ja kehityksen menot yhteensä. Tästä muodostuu suurin osa

T&K:n tuotoksesta ja investoinneista. Erä sisältää palkkausmenot, aineet, tarvikkeet, rakennusten käyttömenot, muut käyttömenot, ostetut palvelut sekä koneet, laitteet, rakennukset ja muut käyttöomaisuuden hankintamenot.

5.10.3.8.3.2 Aineettomien hyödykkeiden lisenssimaksut (lähinnä T&K-varoja, kuten patenteja), jotka täytyy kirjata investoinneiksi (Taulukko 125, 2)

Manual on Measuring R&D in ESA 2010:ssa todetaan, että tässä kohdassa tarkoitettut maksut T&K-varoista yleensä sisältyvät välituotekäyttöön, koska ne ovat osana omaan loppukäyttöön tuotettuja T&K-varoja. Rivi on siis yleensä nolla, kuten myös Suomen tapauksessa.

5.10.3.8.3.3 Kulut ohjelmistojen kehittämisestä omaan loppukäyttöön (Taulukko 125, 3)

Tässä kerrotaan Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menot ohjelmoijien palkkojen osuudella toimialan kaikista palkoista tai ohjelmoijien osuudella kaikista toimialan palkansaajista. Jälkimmäinen tieto saadaan palkkarakennetilastosta. Tähän sisältyy tieto niiden henkilöiden lukumääristä ja palkoista, jotka toimivat T&K-tilaston otantaan sisältyvissä yrityksissä ohjelmistojen suunnittelussa tai ohjelmoinnissa (Palkkarakennetilaston koodi ISCO213, Tietotekniikan erityisasiantuntijat). On arvioitu, että T&K-menot saattavat sisältää näiden henkilöiden palkkoja ja ne on poistettava tässä, sillä ne kirjataan tilinpidossa muualle. Ohjelmistokehitys ei ole T&K-toimintaa.

5.10.3.8.3.4 Jatko-opiskelijoiden palkat, jotka eivät sisälly Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menoihin (Taulukko 125, 4)

Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menoista saadaan riittävät tiedot jatko-opiskelijoiden palkoista.

5.10.3.8.3.5 Pääomamenot (Taulukko 125, 5)

Edellä mainituista Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menoista poistetaan se osuus, joka selvästi on investointia eli koneet, laitteet, rakennukset ja muut käyttöomaisuuden hankintamenot. Nämä eivät kuulu T&K:n menoihin, vaan tulevat kirjatuksi muihin varoihin tehtyihin investointeihin tilinpidossa.

5.10.3.8.3.6 Sellaiset T&K-tuotannon verot, jotka eivät sisälly Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-dataan (Taulukko 125, 6)

Suomessa T&K-toimintaan ei kohdistu veroja, joita tähän kirjattaisiin, joten rivi jää tyhjäksi.

5.10.3.8.3.7 Muut tuotannon tuet (Taulukko 125, 7)

T&K-menotilaston ulkopuolisen rahoituksen (avustukset, tilaustutkimukset) erien summana. Nämä ovat siis yrityksen muualta saamaa rahoitusta, eli eivät voi sisältyä sen menoihin.

5.10.3.8.3.8 Yritysten väliset T&K-tuotosten ostot (Taulukko 125, 8)

Poimitaan Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston datasta muuttujat kotimaasta ja ulkomailta tilattu T&K. Lisätään vain toimialalle 72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen eli saadaan tällä toimialalla T&K:n tuotannossa välituotteena käytetyt T&K-panokset.

5.10.3.8.3.9 Välisumma (Taulukko 125, 9)

Välisumma (1–8).

5.10.3.8.3.10 Estimaatti kiinteän pääoman kulumiselle ja markkinatuottajien pääoman tuotolle (Taulukko 125, 10, 11, 12)

5.10.3.8.3.10.1 *Kiinteän pääoman kuluminen*

Kiinteä pääoma kuluu tutkimus- ja kehittämistoiminnan seurauksena, ja aiheuttaa näin ollen kustannuksen, joka on lisättävä osaksi T&K-menoja. Tämän kulumisen laskemiseksi käytetään PIM- eli perpetual inventory method –menetelmää.

Tietolähteet mahdollistivat T&K-laskennan aikasarjan aidon laskennan aloittamisen vuodesta 1995. Siksi kiinteän pääoman kulumista varten on ensin arvioitu T&K:n tuotannossa käytettävän pääoman kanta vuonna 1994. Lasketaan ensin kansantalouden tilinpidon kiinteän pääoman nettokannan suhde investointeihin toimialoittain ja sektoreittain seuraavasti:

$$NK_{1995}^{R\&D} = NK_{1995}^{NA} / INV_{1995}^{NA} * \text{pääomamenot}_{1995} - \text{pääomamenot}_{1995},$$

missä NK on toimialan nettokannan arvo vuonna 1995, INV on investoinnit toimialalla vuonna 1995 ja pääomamenot on selitetty ylempänä. NA viittaa kansantalouden tilinpitoon ja R&D Tutkimus- ja kehittämistoimintatilastoon.

Seuraavaksi on laskettu keskimääräinen kulumisaste D toimialoittain ja sektoreittain vuodelle 1995:

$$D = CFC_{1995}^{NA} / NK_{1995}^{NA},$$

missä CFC on kiinteän pääoman kuluminen ja NK on nettokanta.

Kuluminen vuodelle 1995 saadaan lisäämällä edellisen vuoden nettokantaan laskettavan vuoden investoinnit ja kertomalla tämä kulumisasteella:

$$CFC_t = D * (NK_t + \text{pääomamenot}_t)$$

Nettokantaa kerrytetään vuosittain lisäämällä edellisen vuoden nettokantaaan investoinnit ja vähentämällä kuluminen:

$$NK_t = (NK_{t-1} + \text{pääomamenot}_t) - CFC_t$$

5.10.3.8.3.10.2

Pääoman tuotto

Ei ole tietoa, minkä verran yrityksille jää toimintaylijäämää T&K-toiminnan seurauksena, joten tämä erä joudutaan arvioimaan. Ajatus on, että T&K-kuluihin kuuluu myös toiminnasta saatava mark up eli se hyöty, joka yritykselle jää kulujen jälkeen T&K-toiminnasta.

Toimintaylijäämäarvio saadaan kertomalla toimialoittaiset T&K-menot tuotantotileiltä toimintaylijäämän ja tuotoksen suhteena lasketuilla kertoimilla. Kertoimien laskennassa on käytetty viiden vuoden liukuvaa keskiarvoa satunnaisvaihtelun vähentämiseksi. Tällä kertoimella kerrotaan toimialoittaiset T&K-menot, jolloin lopputuloksena on toimintaylijäämä.

5.10.3.8.3.11 Täydentävät korjaukset (Taulukko 125, 13)

Tällaisia korjauksia ei tehdä.

5.10.3.8.3.12 Muut korjaukset: T&K:n markkinatuotos (Taulukko 125, 14)

Summataan PU-tilastosta saatu vienti eli muut tutkimus- ja kehittämispalvelut, räätälöidyt ja räätälöimättömät tutkimus- ja kehittämispalvelut, patentit, tutkimukseen ja kehitykseen perustuvat tekijänoikeudet, teollisten menetelmien ja mallien myynti (mukaan lukien liikesalaisuudet), muu T&K-omistusoikeuksien myynti ja T&K-tilastosta saadut yritys sektorin sisäiset ostot.

5.10.3.8.3.13 Erot T&K-laskelmissa yksityisellä ja julkisella sektorilla

Yllä oleva koskee sektoreita S11 ja S12. Sektoreille S13 ja S15 on oma laskentansa, joka on hieman yksinkertaisempaa. Näiden sektoreiden osalta huomioidaan vain T&K-tilastosta saatavat T&K-menot sekä investoinnit, kuluminen ja ohjelmistokehittäjien palkat.

Taulukko 125: T&K-tuotoksen laskentaerät Suomessa vuonna 2018, miljoonaa euroa

	S11	S12	S13	S15	Yht.
1 Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menot (+)	4 092	149	2 140	50	6 431
2 Aineettomien hyödykkeiden lisenssimaksut (lähinnä T&K-varoja, kuten patenteja), jotka täytyy kirjata investoinneiksi (-)					
3 Kulut ohjelmistojen kehittämisestä omaan loppukäyttöön (-)	519	19	4	0	542
4 Jatko-opiskelijoiden palkat, jotka eivät sisälly Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-menoihin (+)					
5 Pääomamenot (-)	266	1	14	2	283
6 Sellaiset T&K-tuotannon verot, jotka eivät sisälly Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston T&K-dataan (+)					
7 Muut tuotannon tuet (-)	371				371

8 Yritysten väliset T&K-tuotosten ostot (vain toimiala 72) (+)	12				12
9 Välisumma (1–8): kulut	2 948	129	2 122	48	5 247
10 Estimaatti kiinteän pääoman kulumiselle ja markkinatuottajien pääoman tuotolle (markkinattomille tuottajille vain kiinteän pääoman kuluminen) (+)	647	20	30	1	698
11 — Vaihtoehto 1: Prosentteina kuluista (rivi 9) tai palkkoina	NA	NA	NA	NA	NA
12 — Vaihtoehto 2: Pääomapalveluiden hintana mitattuna PIM-mallin avulla	193	20	30	1	244
13 Täydentävät korjaukset					
14 Muut korjaukset: T&K:n markkinatuotos	-448		-171		619
15 Yhteensä: T&K-tuotos	3 147	149	1 981	49	5 326

5.10.3.8.4 Tutkimus- ja tuotekehitysinvestointien laskenta

Yrityssektorin T&K-investoinnit saadaan lisäämällä omaan loppukäyttöön tuotettuun T&K:hon yrityssektorille (S11) ja julkiselle sektorille (S13) tuotettu markkinatuotos (P11). Julkisen sektorin T&K-investointien laskenta on samankaltainen kuin yksityissektorin. Sen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen sektorin (S15) T&K-investoinnit koostuvat omaan loppukäyttöön tuotetusta T&K:sta (P12) ja vähäisessä määrin markkinatuotoksesta (P11). Julkisen sektorin ja markkinattomien tuottajien T&K-toiminnan arvo määritellään tuotantokustannusten perusteella. Markkinattomien tuottajien T&K-investointeihin ei laskelmassa sisälly välituotekäyttöä eikä vientiä/tuontia. Näitä ei ole luotettavalla tavalla saatu osaksi laskentaa.

Yrityssektorin tutkimus- ja kehittämistoiminnan investoinnit lasketaan seuraavalla kaavalla:

$$\begin{aligned}
 &T\&K\ INVESTOINNIT \\
 &= T\&K\ TUOTOS \\
 &+ T\&K\ HANKINTA\ (S13) - V\&LITUOTEK\&YTT\&O \\
 &+ TUONTI - VIENTI
 \end{aligned}$$

5.10.3.8.4.1 T&K-tuotos (Taulukko 126, 1)

T&K-tuotos on laskettu taulukon 107a rivillä 15.

5.10.3.8.4.2 T&K-tuonti (Taulukko 126, 2)

Tämä sisältää Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa-aineistosta saadut tuontierät Muut tutkimus- ja kehittämispalvelut, Rääätälöidyt ja rääätälöimättömät tutkimus- ja kehittämispalvelut, Patentit, Tutkimukseen ja kehitykseen perustuvat tekijänoikeudet, Teollisten menetelmien ja mallien myynti (mukaan lukien liikesalaisuudet) ja Muu T&K-omistusoikeuksien myynti.

5.10.3.8.4.3 Kaupan marginaalit (Taulukko 126, 3)

Manual on Measuring R&D in ESA 2010:ssa todetaan, että ”jos kaupan marginaalit saadaan jostain lähteestä erotettua, lisätään ne tässä.

Käytännössä tämä rivi on yleensä nolla.” Näin on myös Suomen tapauksessa.

5.10.3.8.4.4 Tuoteverot (Taulukko 126, 4)

Manual on Measuring R&D in ESA 2010:ssa todetaan, että ”*Rivien 4 ja 5 luvut täytyisi poimia kansalliselta yksiköltä, joka on vastuussa tuoteverojen ja tuotantotukien säätelystä. Käytännössä rivit 4 ja 5 jäävät yleensä tyhjiksi.*” Näin on myös Suomen tapauksessa.

5.10.3.8.4.5 Muut tuotannot tuet (Taulukko 126, 5)

Manual on Measuring R&D in ESA 2010:ssa todetaan, että ”*Rivien 4 ja 5 luvut täytyisi poimia kansalliselta yksiköltä, joka on vastuussa tuoteverojen ja tuotantotukien säätelystä. Käytännössä rivit 4 ja 5 jäävät yleensä tyhjiksi.*” Näin on myös Suomen tapauksessa.

5.10.3.8.4.6 Yritysten väliset T&K-ostot (Taulukko 126, 6)

Nämä ovat sellaisia yritysten välisiä T&K-ostoja, jotka täytyisi kirjata välituotekäyttöön. Näitä on ainoastaan toimialalla 72. Nämä poimitaan Tutkimus- ja kehittämistoimintatilaston datasta muuttujat kotimaasta ja ulkomailta tilattu T&K. Lisätään vain toimialalle 72 Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen eli saadaan tällä toimialalla T&K:n tuotannossa välituotteena käytetyt T&K-panokset.

5.10.3.8.4.7 Sellaisten T&K-tuotosten ostot, joista ei ole odotettavissa voittoa (Taulukko 126, 7)

Manual on Measuring R&D in ESA 2010:ssa todetaan, että ”*tämä rivi on käytännössä usein tyhjä*”. Näin on myös Suomen tapauksessa.

5.10.3.8.4.8 Valmiiden T&K-tuotosten varastojen muutos (Taulukko 126, 8)

Manual on Measuring R&D in ESA 2010:ssa todetaan, että käytännössä näitä muutoksia on vaikea havaita ja yleensä oletetaan, että *T&K-tuotos hankitaan pääomavaraksi, kun se tuotetaan. Joten Yleensä tämä rivi on pelkkää nollaa.* Näin on myös Suomen tapauksessa.

5.10.3.8.4.9 T&K- vienti (Taulukko 126, 9)

Sisältää Palveluiden ulkomaankauppa-aineistosta saadut vientierät Muut tutkimus- ja kehittämispalvelut, Rääätälöidyt ja räätälöimättömät tutkimus- ja kehittämispalvelut, Patentit, Tutkimukseen ja kehitykseen perustuvat tekijänoikeudet, Teollisten menetelmien ja mallien myynti (mukaan lukien liikesalaisuudet) ja Muu T&K-omistusoikeuksien myynti.

5.10.3.8.4.10 Netto-ostot kotimaisten sektoreiden välillä (Taulukko 126, 10)

Markkinattomien tuottajien markkinaton tuotos sektorin S1313 toimialalta 72 lisätään investoinniksi sektorin S11 toimialalle 72. Vastaava vähennys tehdään S1313:n T&K-kuluihin.

5.10.3.8.4.11 Muut korjaukset (Taulukko 126, 11)

Muita pieniä korjauksia on tehty sektoreille S12 ja S15. Nämä poistetaan tulevan aikasarjakorjauksen yhteydessä.

Muut erät ovat samoja kuin yllä omaan loppukäyttöön tuotetun T&K:n laskennassa.

Jälleen yllä oleva koskee sektoreita S11 ja S12. Sektoreille S13 ja S15 on oma yksinkertaisempi laskentansa. Näiden sektoreiden osalta huomioidaan, että T&K-tilastosta saatavat T&K-investoinnit sisältävät ainoastaan erän T&K-tuotos omaan loppukäyttöön. Korkeakoulujen tiedot eivät ole mukana T&K-menotilaston tilinpidolle toimittamassa aineistossa, sillä ne käsitellään ko. tilastossa eri tavalla kuin muut yksiköt. Tästä johtuen tiedot on poimittu tietokantataulukosta tilaston nettisivulta, eikä niitä ole saatu samalla tarkkuustasolla kuin muita tietoja.

Julkisen sektorin ja voittoa tavoittelemattoman sektorin tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuotos ja investoinnit lasketaan seuraavasti:

$$\begin{aligned} & T\&K\text{-TUOTOS omaan loppukäyttöön} \\ & = T\&K\text{ MENOT} - P\ddot{A}AOMAMENOT \\ & + KIINTE\ddot{A}N P\ddot{A}AOMAN KULUMINEN \\ & - OHJELMISTOJEN KEHITT\ddot{A}MISMENOT \\ & - NETTO-OSTOT KOTIMAISTEN SEKTOREIDEN V\ddot{A}LILL\ddot{A} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} T\&K\text{-tuotos} & = \text{tuotos omaan loppukäyttöön} \\ & + \text{netto-ostot kotimaisten sektoreiden välillä} \end{aligned}$$

$$T\&K\text{-TUOTOS omaan loppukäyttöön} = T\&K\text{ INVESTOINNIT}$$

Taulukko 126: T&K investointien laskentaerät ja arvo vuonna 2018, miljoonaa euroa

Laskentaerä	S11	S12	S13	S15	Yht.
1 T&K-tuotos (+)	3 147	149	1 981	49	5 326
2 T&K-tuonti (+)	619	1			620
3 Kaupan marginaali (+)					
4 Tuoteverot (+)					
5 Tuotantotuet (-)					
6 Yritysten väliset T&K-ostot (-)	12				12
7 Sellaisten T&K-tuotosten ostot, joista ei ole odotettavissa voittoa (-)					
8 Valmiiden T&K-tuotosten varastojen muutos (-)					
9 T&K- vienti (-)	206	1			207
10 Netto-ostot kotimaisten sektoreiden välillä (+)	171				171
*muut korjaukset		-45		-13	58
11 T&K-investoinnit yhteensä	3 719	104	1 981	36	5 840

5.10.3.8.5 T&K-toiminnan aikasarja

T&K-investoinnit ja tuotos omaan loppukäyttöön haluttiin uudistuksen yhteydessä laskea takautuvasti aina vuoteen 1975 asti. Aikasarjat laskettiin aidosti vuodesta 1995 eteenpäin yllä kuvatulla menetelmällä. Aikavälille 1975–1994 käytettiin T&K-menotilaston perusteella laskettua indeksiä. T&K-menotilastoa on kerätty vuodesta 1971, mutta lukujen jakautuminen toimialoille on jouduttu estimoimaan jälkikäteen tilinpidon muiden toimialatietojen perusteella. Koska vuonna 1975 alkavat kulumisaikasarjat edellyttävät alkupääomakantaa vuodelle 1974, tämä estimoitiin OECD:n ohjeistamalla mallilla perustuen vuoden 1975 investointitasoon ja kulumisikiin.

T&K-menotilaston tutkimus- ja kehittämismenot on korotettu liikevaihtokertoimella koko talouden tasolle. Vuodelta 1996 puuttuvat tiedot on intrapoloitu vuosien 1995–1997 tietojen perusteella. Vastaava korotus ja intrapolointi on tehty T&K-menotilaston investoinneille (koneet, laitteet, rakennukset ja muut käyttöomaisuuden hankintamenot). T&K-menotilaston vuotuiset investoinnit on korvattu kiinteän pääoman kulumisella, ts. laskelmassa investoinnit vähennetään ja kuluminen lisätään.

Yrityssektorin (S11 ja S12) laskennassa sovellettavassa menetelmässä aikaisemmista kansantalouden tilinpidon aikasarjoista poistettiin toimiala- ja sektorikohtaisesti välituotekäytöstä T&K investointeihin se osa, jonka katsottiin kuuluvan tilinpidon investointikäsitteen piiriin. Lisäksi omaan loppukäyttöön tuotettu T&K kirjattiin toimiala- ja sektorikohtaisesti taloustoimeen P12 Tuotos omaan loppukäyttöön.

Välituotekäyttöön kuitenkin edelleen jätettiin sellaiset ulkopuolelta ostetut T&K-panokset, joita on käytetty välituotteena oman tutkimus- ja kehittämisinvestoinnin tuottamisessa sekä sellaiset T&K-palvelut, joiden ei katsota täyttävän investointikäsitteen kriteeriä (esim. monikansallisten yritysten konsernin sisäiset T&K-palvelut).

Ohjelmistopäällekkäisyyden poistamisessa käytetään palkkarakennetilaston tietoja ohjelmistokehittäjien palkkamenojen suhteesta muiden toimialan työllisten palkkamenoihin. Vuoden 1996 puuttuvat tiedot on lineaarisesti intrapoloitu vuosien 1995 ja 1997 tietojen perusteella.

Palkkarakennetilastosta saadaan tarvittavat tiedot vuodesta 2003 lähtien. Aiempien vuosien puuttuvat toimialoittaiset tiedot ohjelmistojen kehittäjistä on imputoitu olettamalla, että ohjelmistojen kehittäjien palkkamenot suhteessa toimialan työllisiin noudattaa samaa kehitystä kuin muiden tutkijoiden palkkamenot suhteessa koko toimialan työllisiin.

5.10.3.9 N1172 Mineraalien etsintä ja arviointi

Mineraalien etsintä ja arviointi -investointien laskennassa sektorilla 'S11 yritykset' toimialalla 072 värimetallien louhinta käytetään Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) saatuja tietoja malminetsinnän kustannuksista.

Tukesin tiedot perustuvat sen omiin kyselyihin vuodesta 2011 alkaen ja sitä aikaisempina vuosina työ- ja elinkeinoministeriön (TEM, aiemmin kauppa- ja teollisuusministeriö, KTM) tietoihin. Aikasarja on saatavilla vuodesta 1995 alkaen. Vuodesta 1994 taaksepäin on käytetty kansantalouden tilinpidon aiemmin erilliselvityksen perusteella arvioimia tietoja.

Tukesilla on tietoa mineraalien etsinnän lukujen kattavuudesta varmuudella vain oman toimintansa ajalta. Viime vuosina kyselyyn ovat vastanneet kaikki yritykset, joilla on malminetsintälupia (valtauksia) ollut voimassa. Lähtökohta on aikaisempinakin vuosina ollut, että yhtiöt ovat raportoineet kaivosviranomaiselle vuotuiset investoinnit malminetsintään. Mineraalien etsintä sisältää yhtiöiden maksamat palkat, ostopalvelut ym. kustannukset kyseiseen toimintaan.

5.10.3.10 *N1173 Tietokone-ohjelmistot ja tietokannat*

5.10.3.10.1 *Yritykset*

Sektorin 'S11 Yritykset' investoinnit tietokoneohjelmistoihin ja tietokantoihin lasketaan kahdessa osassa.

Valtaosa investoinneista saadaan rakennetilaston tiedoista. Investointeihin sisällytetään käyttöomaisuuden lisäyksiin kirjattu aineettomien hyödykkeiden erä 'ATK-ohjelmistot' sekä 30 prosenttia erästä 'atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikustannukset'. 70 prosenttia erästä 'atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikustannukset' kirjataan yritysten välituotekäyttöön. Investointeihin suuntautuvan 30 prosentin osuuden oletetaan kattavan investoinnit sekä ohjelmistoihin että tietokantoihin. Suunnittelu- ja ohjelmointikustannusten jako investointeihin ja välituotekäyttöön perustuu asiantuntija-arvioon.

Yrityssektorin tietokoneohjelmisto ja tietokantainvestointien toinen osa lasketaan palkkarakennetilaston palkkakustannusten avulla. Palkkarakennetilastossa on selvitetty ohjelmoijien, atk-suunnittelijoiden ja muiden tietotekniikan asiantuntijoiden lukumäärät ja heille maksetut palkansaajakorjaukset kullakin toimialalla. Toimialalla '62 Tietojenkäsittelypalvelut' tietotekniikan asiantuntijoiden palkansaajakorjauksista investoinneiksi hyväksytään 10 prosenttia, toimialoilla '26 Elektroniikkateollisuus' ja '46 Tukkukauppa' 25 prosenttia. Muilla toimialoilla tietotekniikan asiantuntijoiden palkansaajakorjauksista investoinneiksi hyväksytään 50 prosenttia. Investoinneiksi hyväksyttävät osuudet perustuvat asiantuntija-arvioon.

Ohjelmistoinvestointien sisältämät ohjelmoijien palkat on poistettu tutkimus- ja kehitysinvestoinneista.

Palkansaajakorvauksista koostuviin ohjelmistoinvestointeihin on lisätty 8 prosentin mark-up-lisä. Mark-up-lisän suuruus on laskettu toimialan '62_63 Tietojenkäsittelypalvelut' toimintaylijäämän ja tuotoksen pitkän aikavälin osuudesta.

5.10.3.10.2 Valtionhallinto

Tavaratyyppin N1173 Tietokone-ohjelmistot ja tietokannat lähteenä valtion keskuskirjanpitoaineistossa ovat mm. tilit ”Ostetut valmisohjelmistot ja tietojärjestelmät” ja ”Itse valmistetut ja teetetyt tietojärjestelmät”.

5.10.3.11 N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset

Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksiksi luetaan elokuvat, tietyntyyppiset TV- ja radio-ohjelmat, kirjallisuusteokset sekä musiikkiteokset. Alkuperäisteoksiin luettavien teoksien on täytettävä neljä vaatimusta:

- 1) Teosta suojaa tekijänoikeus
- 2) Teos on tehty ensisijaisesti taiteelliseksi tuotteeksi ja se on lopullinen versio (lopputuote)
- 3) Teoksen täytyy täyttää pääoman kriteerit eli teoksen on tarkoitus olla tuotantokäytössä yli yhden vuoden ajan
- 4) Teosta ei ole sisällytetty muuhun pääomanmuodostukseen kansantalouden tilinpidossa. Tietokoneohjelmistot ja arvoesineet ovat omia laskentakohteitaan kansantalouden tilinpidossa, joten niitä ei lueta alkuperäisteoksiin.

N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksien määritelmässä olennaisena on tekijänoikeussuoja, joka oikeuttaa alkuperäisteoksen taloudelliseen hyödyntämiseen. Muihin kansantalouden tilinpidon investointeihin verrattuna N1174:n investoinnit ovat vähäisiä.

Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteosten investointien eliniäksi on määritelty 10 vuotta. Pääomakantalaskelmassa käytetään geometrista mallia kulumisen laskemisessa, jolloin kuluminen on suurempaa varhaisina vuosina.

5.10.3.11.1 Elokuvat

Elokvien alkuperäisteoksiin sisällytetään kaikki elokuvat ja lyhytelokuvat, jotka täyttävät edellä mainitut kriteerit. Alkuperäisteokseksi luetaan ainoastaan lopullinen, editoitu versio, joka on tuotettu elokuvateattereissa näytettäväksi, televisioelokuvaksi tai suoraan Blu-raylla, DVD:llä tai muulla formaatilla levitettäväksi. Käännetyt elokuvat, uudelleenjulkaisut ja director's cut versiot lasketaan omiksi alkuperäisteoksikseen, mikäli niillä on eri tekijänoikeussuoja kuin alkuperäisellä elokuvalla.

Elokuvan valmistuksen eri vaiheista syntyviä versioita, kuten leikkaamattomia raakaversioita, ei lasketa omiksi alkuperäisteoksikseen. Erityistapauksena ovat elokuvien käsikirjoitukset, jotka lasketaan kirjallisuuden alkuperäisteoksiksi, mikäli niitä suojaa erillinen tekijänoikeus.

Elokuvan tuotantoyhtiö määrittää minkä maan kansantalouden tilinpitoon kyseinen alkuperäisteos luetaan. Siten ulkomaisen tuotantoyhtiön

Suomessa kuvattua elokuvaa ei sisällytetä elokuvien alkuperäisteoksiin. Suomalaisen tuotantoyhtiön ulkomailla kuvaamaokuva sen sijaan lasketaan mukaan Suomen kansantalouden tilinpitoon.

Elokvien investointiarvo lasketaan elokvien keskibudjetista ja tuettujen elokvien määrästä. Budjetin arvioidaan vastaavan elokvan tuotantokustannuksia. Koska elokvien investointiarvo lasketaan tuotantokustannusten avulla, arvoon ei sisälly voittomarginaalia. Suomen Elokvasäätiö listaa Suomessa vuosittain tuotetut elokvat, joita säätiö on tukenut sekä niiden budjetit. Lähes kaikki Suomen tuotantoon kuuluvat elokvat saavat tukea Suomen elokvasäätiöltä.

Elokvien investointiarvo merkitään lisäykseksi tuotokseen omaan käyttöön ja investointeihin yritys sektorin toimialalle 59_60 (Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmien tuotanto ja Radio- ja televisio toiminta).

5.10.3.11.2 Radio- ja televisio-ohjelmat

Radio- ja televisio-ohjelmat voidaan jakaa kahteen ryhmään, niin sanottuihin varasto-ohjelmiin ja virtaaviin ohjelmiin (eng. stock and flow programmes). Varasto-ohjelmiin kuuluvat draamat, dokumentit sekä musiikki-, taide- sekä opetusohjelmat. Virtaaviin ohjelmiin kuuluvat taas erilaiset ajankohtaisohjelmat kuten uutiset. Varasto-ohjelmien elinikä on yleensä pidempi kuin virtaavien ohjelmien, sillä niitä voidaan esittää useamman kerran ja eri maassa. Näin ollen vain varasto-ohjelmat katsotaan täyttävän alkuperäisteosten elinikä- kriteerin.

Virtaavien ohjelmien esitysaika jää tavallisesti alle vuodeksi, mistä johtuen niitä ei lasketa kiinteäksi pääomaksi. Esimerkiksi mainoksia ei tavallisesti esitetä yhtä vuotta pidempään tai urheilukisojen televisioinnit sidotaan yleensä tiettyyn ajankohtaan, joten mainokset tai urheilurojelmat eivät täytä N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteosten kriteerejä. Eritystapauksena ovat virtaavien ohjelmien formaatit, jotka luetaan alkuperäisteoksiin kuuluviksi. Formaatteja voidaan käyttää uudestaan ja myydä eteenpäin.

Radioyhtiöt tekevät vähenevissä määrin N1174 kriteerit täyttäviä radio-ohjelmia. Televisio-ohjelmien osalta investointiarvon indikaattorina käytetään itse tuotettujen ohjelmien tuotantokustannuksia ja ostettujen ohjelmien ostokuluja. Tiedot haetaan suurimpien kaupallisten tv-yhtiöiden toimintakertomuksista ja tilinpäätöksistä. Investointiarvo ei sisällä voittomarginaalia. Isetuotetun ohjelmiston arvo merkitään lisäykseksi tuotokseen omaan loppukäyttöön ja investoinneiksi toimialalle 59_60. Ostetut oikeudet vähennetään välituotekäytöstä ja merkitään lisäykseksi investointeihin toimialalle 59_60.

Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisemasta raportista 'Suomalainen televisiotarjonta' saadaan suomalaisten ohjelmien osuus kultakin kanavalta sekä kanavien ohjelmatarjonta, joka on jaettu ohjelmatyyppeihin. Jaottelussa varasto-ohjelmiksi luokiteltu ohjelmatarjonta ei sisällä

virtaavien ohjelmien formaatteja eivätkä ne siten sisälly tv-ohjelmien investointeihin.

5.10.3.11.3 Kirjojen alkuperäisteokset

Kaikki kirjat täyttävät alkuperäisteoksen vaatimukset aiheesta, tyylistä ja julkaisuasusta riippumatta. Äänikirjat ja e-kirjat kuuluvat myös kirjallisuuden alkuperäisteoksiin. Sanomalehtiä tai aikakauslehtiä ei lasketa alkuperäisteoksiksi, sillä niiden elinikä on tavallisesti alle vuoden.

Kirjallisuusteosten investointiarvo lasketaan alkuperäisteosten tulevien tuottojen nykyarvona. Vuotuisten investointien laskennassa käytetään kaavaa $W_j = H_j * (1 + r_j - i_j)$, jossa W_j on vuotuinen investointi vuonna j , H_j on vuotuiset rojaltituotot vuonna j , r_j on rojaltien nimellinen kasvu edellisvuoteen verrattuna ja i_j on nimellinen korkotasoa. Rojaltien kasvu ja korkotasoa oletetaan kasvavan yhtä paljon, jolloin kaava yksinkertaistuu muotoon $W_j = H_j$, eli tällöin investointi vuonna j on yhtä suuri kuin rojaltituotot vuonna j . Tulevat tuotot muodostuvat tekijänoikeusjärjestöjen kautta välitetyistä korvauksista sekä kirjamyynnistä saaduista tuotoista. Myytyjen tuotteiden perusteella laskettu investointiarvo ottaa huomioon voittomarginaalin. Suomessa kirjallisuuden tekijänoikeuskorvauksia keräviä järjestöjä ovat Sanasto ja Kopiosto. Kustannusyhdistykseltä saadaan tieto kirjojen vuosittaisesta kokonaisymynnistä, josta kirjailija ja kustannusyhtiö saavat tietyn osuuden tuottona.

Kirjailijoiden saamat tekijän palkkiot ja tekijänoikeuskorvaukset merkitään lisäyksenä tuotokseen omaan käyttöön ja investointeihin kotitaloussektorin toimialalle 90_91 (Kulttuuritoiminta). Kustantajien saamat myyntituotot ja osuus tekijänoikeusjärjestöjen korvauksista jaetaan lisäykseksi tuotokseen ja vähennykseksi välituotekäyttöön. Tuotot ja korvaukset lisätään myös investointeihin yrityssektorin toimialalle 58 (Kustannustoiminta).

5.10.3.11.4 Musiikin alkuperäisteokset

Musiikin alkuperäisteoksiksi luokitellaan kaikki musiikkilajit, jotka täyttävät N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteosten kriteerit. Alkuperäisteokseksi luetaan ainoastaan lopullinen tuote, joten tuotannon välivaiheissa syntyneitä tuotteita tai teoksen osia ei lasketa alkuperäisteoksiksi. Musiikki itsessään muodostaa alkuperäisteoksen eikä sitä ole sidottu esittävään artistiin. Myös musiikkivideot ovat alkuperäisteoksia. Mainoslaulut ja -sävelet yms. eivät täytä elinikänsä puolesta alkuperäisteosten vaatimuksia.

Musiikkiteosten investointiarvo määritellään samalla menetelmällä kuin kirjallisuuden alkuperäisteosten arvo, eli tulevien tuottojen nettonykyarvona. Laskelmassa tulevat tuotot muodostuvat tekijänoikeusjärjestöjen kautta välitetyistä korvauksista ja musiikin kokonaisymynnistä. Suomessa musiikin tekijänoikeuskorvauksia keräävät Teosto ja Gramex. Gramex kerää korvauksia äänilevyistä ja äänitteiden käytöstä. Teosto kerää näiden lisäksi korvauksia elävän musiikin käytöstä.

Musiikkituottajat ry:ltä saadaan tieto vuosittaisesta musiikin kokonaisymyynnistä, josta tuottojen osuudet jaetaan artistille ja tuottajalle.

Artistien saamat artistirojalit ja osuus tekijänoikeusjärjestöjen korvauksista merkitään lisäykseksi tuotokseen omaan käyttöön ja investointeihin kotitaloussektorin toimialalle 90_91.

Tuottajien saamat myyntituotot ja osuus tekijänoikeusjärjestöjen korvauksista jaetaan lisäykseksi tuotokseen omaan käyttöön ja vähennykseksi välituotekäytöstä. Tuotot ja korvaukset lisätään myös investointeihin yrityssektorin toimialalle 59_60.

5.10.3.11.5 Muut alkuperäisteokset

Yritysten brändejä ei lasketa taiteen ja viihteen alkuperäisteoksiksi, sillä ne ovat suojattu tuotemerkillä. Teknisiä ja arkkitehtuurisia piirustuksia ei lasketa alkuperäisteoksiin, vaikka niillä olisi tekijänoikeussuoja, sillä ne kuuluvat osaksi rakennusten tuotantoa. Pienoismallit ja mallikappaleet eivät ole alkuperäisteoksia, sillä ne ovat usein tuotannossa käytettäviä tai kopioita.

Maalaukset, veistokset, antiikki ja korut luetaan arvoesineiksi ("valuables", ESA 2010 ja SNA 2008), joten ne sisällytetään pääomanmuodostukseen muualla kuin N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksissa.

Taiteellisiksi teoksiksi tarkoitettut valokuvat, joita suojaa tekijänoikeus, lasketaan N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksiksi. Kopiosto kerää tekijänoikeuskorvauksia kuvien valokopioinnista ja lainaamisesta.

Pelit, kuten videopelit, PC- ja konsolipelit, lasketaan kansantalouden tilinpidossa ohjelmistoiksi ("Original software") eikä niitä lasketa N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteoksiksi, sillä pelien ja perinteisten ohjelmistojen tuotantoprosessit ovat hyvin samankaltaisia

5.10.3.12 N1179 Muut henkiset omaisuustuotteet

Valtionhallinnon N1179 lähteenä ovat valtion kirjanpitoaineiston tilit "Perustamis- ja järjestelymenot" sekä "Muut pitkävaikutteiset menot".

5.11 Varastojen muutos

5.11.1 Yleistä

Varastojen muutos luokitellaan kansantalouden tilinpidossa varastotyypeittäin. EKT 2010:n mukaisia varastotyyppinä ovat aineet ja tarvikkeet (AN.121), keskeneräiset työt (AN.122), valmisteet (AN.123), puolustustarvikevarastot (AN.124) ja kauppatavarat (AN.125). Suomen tilinpidossa sellaiset puolustustarvikkeet, joita ei luokitella investoinneiksi, kirjataan toimitushetkellä valtionhallinnon välituotekäytöksi. Tämän takia puolustustarvikevarastoja (AN124) ei ole Suomen kansantalouden tilinpidossa.

Taulukko 127: Varastotyypit vuoden 2018 tiedoin S1 talous yhteensä, miljoonaa euroa

	Alkuvarasto	Loppuvarasto	Varastonmuutos
N12 Varastot varastotyypeittäin	96 611	99 324	2 713
N121 Aineet ja tarvikkeet	10 645	11 374	729
N122 Keskeneräiset työt	69 242	70 528	1 286
N123 Valmisteet	4 596	4 972	376
N125 Kauppatavarat	12 128	12 450	322

Aineet ja tarvikkeet jaetaan tarkemmin polttoaineisiin (AN.1211) sekä muihin aineisiin ja tarvikkeisiin (AN.1219). Polttoainevarastoja on yrityssektorin energiatoimialalla TOL35 ja valtiosektorin julkisen hallinnon toimialalla TOL84. *Keskeneräiset työt* jaetaan *keskenkasvuisiin kasvatettaviin biologisiin varoihin* (AN.1221) ja *muihin keskenkäsiin töihin* (AN.1229). *Keskenkasvuisiin kasvatettaviin varoihin* kirjataan maatalouden eläimet ja viljelytuotteiden varastot. Myös metsien kasvu kirjataan tähän varastotyyppiin. *Muihin keskenkäsiin töihin* ei kirjata keskenkäsiä rakennuksia vaan ne kirjataan investoinneiksi edistymisen mukaan.

Taulukko 128: Varastotyypit vuoden 2018 tiedoin S1 talous yhteensä, miljoonaa euroa

	Alkuvarasto	Loppuvarasto	Varastonmuutos
N12 Varastot varastotyypeittäin	96 611	99 324	2 713
N121 Aineet ja tarvikkeet	10 645	11 374	729
...N1211 Polttoaineet	1 756	1 826	70
...N1219 Muut aineet ja tarvikkeet	8 889	9 548	659
N122 Keskeneräiset työt	69 242	70 528	1 286
...N1221 Keskenkasvuiset kasvatettavat biologiset varat	65 040	65 643	603
...N1229 Muut keskenkäiset työt	4 202	4 885	683
N123 Valmisteet	4 596	4 972	376
N125 Kauppatavarat	12 128	12 450	322

Valmisteet ja keskeneräiset työt arvioidaan perushintoihin, aineet ja tarvikkeet sekä kauppatavarat ostajanhintaan. Varastojen muutos arvioidaan vuoden keskihintaan eli varastojen arvot vuoden lopussa ja alussa muutetaan ensin vuoden keskimääräisiin hintoihin ja sen jälkeen lasketaan niiden erotus.

Kaikkien varaluokkien osalta alku- ja loppuvarastot muutetaan keskihintaiseen arvoon tarjonta- ja käyttötaulukoiden avulla. Käyttötaulukon avulla määritetään kaikille varoille tuotteet. Tuotteet arvioidaan tammikuun hintojen, joulukuun hintojen sekä keskihintojen mukaisesti. Tuotejaon menetelmä kuvataan tarkemmin luvussa 6.1.2 *Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain*. Kullekin tuotteelle käytetään parasta mahdollista käytettävissä olevaa hintaindeksiä, joka on sama hintaindeksi millä kiinteähintaistuskin suoritetaan. Arvot aggregoidaan sektori-toimiala-vara -yhdistelmille.

Tämän jälkeen voidaan laskea jokaiselle yhdistelmälle alkuvaraston kerroin keskihintaindeksin ja tammikuun hintaindeksin suhteena, sekä loppuvaraston kerroin keskihintaindeksin ja joulukuun hintaindeksin suhteena.

5.11.2 Maatalous

Kotieläinten osalta eläinkanta jaotellaan pääoma- ja varastoeläimiin. Kotieläinten lukumäärätiedot saadaan Lukesta. Luvut perustuvat joulukuussa suoritettavaan otantatiedusteluun ja eläinrekistereihin. Varastoeläinten hinnat perustuvat pääosin teurashintoihin, kun taas pääomaeläinten osalta varastomuutos arvioidaan kalenterivuoden keskihinnoin. Pääomaeläinten hinnat saadaan osuuskunta Faban jalostuseläinten myyntihinnoista.

Kasvinviljelytuotteiden osalta tilastovuoden t alkuvarastoksi arvioidaan edellisen satokauden viljan kauppiaan tulo vuoden t heinäkuun loppuun mennessä ja vastaavasti loppuvarasto arvioidaan olevan kalenterivuonna t korjattu sato, joka tulee kauppiaan vuoden t+1 heinäkuun loppuun mennessä. Varastojen muutos on loppuvaraston ja alkuvaraston välinen erotus. Laskelmissa oletetaan, että maatalojen varastot ovat tyhjästä satovuoden eli heinäkuun lopussa. Lisäksi varastoinnin oletetaan kohdistuvan vain toimialan ulkopuolisiin viljan toimituksiin.

5.11.3 Metsätalous

Suomen metsätaloudessa vuosittaiset hakkuut ovat noin 2–3 % puuvarannosta. Koko puuvarantoa koskevia metsien inventointeja tehdään jatkuvalla inventoinnilla. Pohjoisten metsien kasvu vie kauan aikaa, esimerkiksi männyn kasvu hakkuukypsäksi vie keskimäärin 90 vuotta. Hakkuiden määrästä ja hinnoista saadaan luotettavat tiedot kuukausittain.

Suomen kansantalouden tilinpidossa siirryttiin vuonna 2006 noudattamaan EKT95:n (nyt EKT 2010) mukaista käytäntöä metsätalouden tilien laadinnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että metsätalouden tuotokseen lasketaan hakatun puumäärän arvon sekä metsänhoitoon liittyvien toimintojen arvon lisäksi myös varaston muutoksen arvo kasvavan puun osalta. Varaston muutoksen arvo lasketaan Luken tuottaman aineiston perusteella vuosittaisen puutavaralajittaisen puustonmuutoksen ja vastaavien keskimääräisten kantohintojen tulojen summana. Puustonmuutos on laskettu puutavaralajeittain vuosittaisen kasvun ja hakkuiden erotuksena.

Keskihintaistuksessa keskeisin hintalähde metsätaloudessa on Luonnonvarakeskuksen tuottama Teollisuuspuun kauppa -tilasto.

5.11.4 Rakentaminen

Rakentamisessa varastojen muutoksia kirjataan talonrakentamiseen sekä maa- ja vesirakentamiseen. Toimialojen keskeneräinen tuotanto kuvautuu tuotantoluvuissa. Tämän johdosta varastojen muutokseen kirjataan vain muutokset 'muissa aineissa ja tarvikkeissa'. Tiedot varastojen muutoksista

saadaan rakennetilastojen tasetiedoista. Keskihintaistuksessa keskeisimpiä hintalähteitä ovat Teollisuuden tuottajahintaindeksit sekä Maarakennuskustannusindeksi.

5.11.5 Muut yritys- ja kotitaloussektorin toimialat

Yritys- ja kotitaloussektorin toimialojen varastotietojen lähdeaineisto on sama kuin tuotantotililaskennan eli rakennetilasto (alueellinen yritystoimintatilasto). Rakennetilasto perustuu tilinpäätöstietoihin ja varastolaskelmissa hyödynnetään taseen vaihto-omaisuustietoja. Jos toimipaikka on teollisuuden toimipaikkakyselyssä (T5-tiedonkeruu), jossa tiedustellaan varastojen vuoden alku- ja loppuarvot, käytetään kyselyn tietoja siltä osin.

Rakennetilastosta saadaan tilinpitoon laskettava vaihto-omaisuuden arvo vaihto-omaisuuslajeittain; aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet ja tavarat (kauppatavarat). Toimialoitainen varastojen muutos lasketaan toimipaikkojen varastokantojen kautta eli varastojen loppu- ja alkuarvojen erotuksena. Varaston loppuarvo on tilastovuoden vaihto-omaisuuden tasearvo. Alkuarvoksi asetetaan edellisen vuoden vastaava vaihto-omaisuuden tasearvo.

Varastojen lähdeaineistojossa tarkistetaan, että kantatiedot ovat positiivisia ja mahdolliset negatiiviset, eli virheelliset kantatiedot nollataan. Nollattavat erät ovat pääosin hyvin pieniä. Jos alkuvaraston tietoa ei ole edelliseltä vuodelta saatavilla, niin alkuarvo estimoidaan tuloslaskelman varastomuutosten (valmiste- ja ostovarastot) sekä varaston loppuarvon avulla. Tilastovuoden varastojen alkuarvon pitäisi täsmätä edellisen vuoden varastojen loppuarvon kanssa. Käytännössä näin ei aina ole.

Yritysjärjestelyjen seurauksena varastoja on voinut siirtyä toimialalta toiselle. Lisäksi varastoja on saatettu kirjata eri varaan tai eri toimipaikalle kuin edellisenä vuotena. Periaatteessa varastojen muutos varastokantojen kautta laskettuna pitäisi olla yhtä suuri kuin mitä yritys on ilmoittanut varastojen muutokset tuloslaskelmassa (valmiste- ja ostovarastot yhteensä). Erojen löytämiseksi ajetaan tarkistusajo ja suurimmat erot pyritään korjaamaan manuaalisesti. Tapauksesta riippuen korjataan joko varastokantojen alku- tai loppuarvoa.

Varastojen muutos arvotetaan vuoden keskimääräisin hinnoin. Keskimääräisen hintatason käyttäminen poistaa hintojen nousun tai laskun vaikutuksen alku- ja loppuvarastojen välillä (hallussapitovoiton/tappion eliminointi). Varastojen kantatiedot lasketaan ensin keskimääräisin hinnoin. Tämän jälkeen lasketaan loppu- ja alkukantojen erotus, jolloin saadaan keskihintaistettu varastomuutos.

- Keskihintaindeksi = $\sum (\text{hintaindeksi per kuukausi } (1, 2, \dots, 12)) / 12$
- Keskihintaistettu alkuvaraston arvo = alkuvaraston arvo x (keskihintaindeksi / tammikuun hintaindeksi)

- Keskihintaistettu loppuvaraston arvo = loppuvaraston arvo x (keskihintaindeksi / joulukuun hintaindeksi)
- Hallussapitovoittojen/tappioiden arvo alkuvarastossa = alkuvarastosta vähennetään keskihintaistettu alkuvarasto
- Hallussapitovoittojen/tappioiden arvo loppuvarastossa = loppuvarastosta vähennetään keskihintaistettu loppuvarasto

Taulukko 129: Esimerkki: Yrityssektorin (S11) Massa- ja paperiteollisuuden (TOL171) valmiiden tuotteiden (N123) keskihintaistaminen.

Tieto	Arvo
Alkuvarasto (-)	602
Loppuvarasto (+)	759
Varaston muutos (=) (A)	167
keskihintaistettu alkuvarasto (-)	641
keskihintaistettu loppuvarasto (+)	732
keskihintaistettu varaston muutos (=) (B)	91
varaston muutosten ero (A-B)	76
keskihintaindeksi / tammikuun hintaindeksi	1,065
keskihintaindeksi / joulukuun hintaindeksi	0,952

Tilinpidoon laskentasääntöjen mukaan keskeneräisten töiden varastoarvoon on sisällytettävä kate (mark-up) eli estimaatti toimintaylijäämästä. Rakennetilastossa *keskeneräiset työt* -varastoerä perustuu kirjanpidon arvoon, joka laaditaan kustannuspohjalta sisältäen suorat ja/tai välilliset kustannukset, mutta ei katetta. Tästä johtuen kansantalouden tilinpidossa keskeneräisten töiden varastojen alku- ja loppukantoihin lisätään laskennallinen kate toimialoittain. Kate-estimaatti laaditaan kaavalla *1 + katesuhde* (*1 + mark-up ratio*). Katesuhde lasketaan seuraavasti;

Katesuhde

= *B2N Toimintaylijäämä / (P2 Välituotekäyttö*

+ *D1 Palkansaajakorvaukset*

+ *P51C Kiinteän pääoman kuluminen*

+ *D29 Muut tuotantoverot - D39 Muut tuotantotukipalkkiot*)

Koska toimialoittainen *B2N toimintaylijäämä* voi vaihdella suuresti vuosittain, käytetään kate-estimaattina kolmen vuoden liukuvaa keskiarvoa. Esimerkiksi vuodelle 2018 käytetään vuosien 2015–2017 kate-estimaatin keskiarvoa. Jos toimintaylijäämä jonakin vuonna on negatiivinen, käytetään kate-estimaattina 1,02 eli ajatellaan minimaalinen kate. Vuosien 2012–2018 keskimääräinen kate-estimaatti on noin 1,1 eli 10 prosentin tuntumassa.

Varastolaskenta tapahtuu kansantalouden tilinpidon laskentasovelluksen varasto-osajärjestelmässä. Varastojärjestelmään on rakennettu omat luokat lähdeaineistoille sekä korjaustyypeille (Taulukko 130). **Datan muokkaus** - tyyppiin luokitellaan lähdeaineistosta johtuvia, tuloslaskelman valmiste- ja

ostovarastomuutoksiin ja taseen vaihto-omaisuuteen liittyviä korjauksia. **Käsitteelliset korjaukset** sisältävät tilinpidon laskentasääntöihin liittyviä korjauksia kuten varastokantojen keskihintaistamisen ja keskeneräisiin töihin liittyvän katteen lisäyksen. **Kattavuuskorjauksiin** merkitään esimerkiksi toimipaikan varastokantojen siirrot toimialalta toiselle tai varastojen lisäykset/vähennykset koskien globaalia tuotantoa. Jos yritys valmistuttaa ulkomailla, sen ulkomailla sijaitsevat varastot on otettava mukaan kansantalouden tilinpitoon. Vastaavasti, jos valmistaminen tapahtuu Suomessa ulkomaisen yrityksen toimeksiannosta, niin suomalaisen yrityksen varastoissa olevat tuotteet ja raaka-aineet eivät kuulu kansantalouden tilinpidon varastolaskelmiin.

Varastojärjestelmässä varastomuutokset tehdään toimipaikkakohtaisesti ja kustakin korjauksesta kirjataan metatieto. Kun korjaukset on tehty, **lopulliset luvut** eli lopullinen varastomuutos vyörytetään tuotantotileille. Valmiiden ja keskeneräisten varastojen muutos kirjataan tuotokseen, kun taas aineiden ja tarvikkeiden varastomuutos kuuluu välituotekäyttöön. Kauppatavaroiden varastojen muutos huomioidaan kaupan marginaalin laskennassa ja vaikuttaa siten tuotokseen. Jos valmiiden, keskeneräisten töiden ja kauppatavaroiden varastojen muutos on positiivinen kasvattaa tämä muutos tuotosta ja arvonlisäystä. Jos aine- ja tarvikevarastojen muutos on positiivinen, pienentää se välituotekäyttöä, jolloin arvonlisäys kasvaa.

Taulukko 130: Varastonmuutoslaskenta lähteittäin, vuosi 2018, miljoonaa euroa

	Rakennetilasto	Muu lähde	Lähteet yhteensä	Datan muokkaus	Käsitteelliset korjaukset	Kattavuus-korjaukset	Korjaukset yhteensä	Lopputulos
P52 Varastojen muutokset	2 990	633	3 631	-604	-254	-60	-918	2 713
N121 Aineet ja tarvikkeet	1 643	0	1 643	-654	-257	-3	-914	729
N122 Keskeneräiset työt	472	633	1 105	-31	215	-2	181	1 286
N123 Valmisteet	498	0	498	12	-100	-34	-122	376
N125 Kauppatavarat	385	0	385	69	-111	-21	-63	322

Varasto-osajärjestelmän tiedot palvelevat bruttokansantuotteen kolmea eri laskentakokonaisuutta: tuotos-, meno- ja tulolähestymistapaa. Kuten edellisessä kappaleessa kerrottiin, varastomuutokset vyörytetään tuotantotilille ja ovat osana arvonlisäyksen laskentaa tuotoslähestymistavassa. Menolähestymistavassa kokonaiskysynnän komponentit vyörytetään huoltotaseeseen ja varastojen muutos on yksi näistä komponenteista. Tulolähestymistavassa bruttokansantuotteen eri tulokomponentit summataan yhteen. Ne ovat palkansaajakorvaukset, bruttotoimintaylijäämä sekä muut tuotantoverot miinus muut tuotantotukipalkkiot. Varastojen muutosten vaikutus siirtyy arvonlisäyksen kautta toimintaylijäämään ja on näin epäsuorasti osana yhtä tulokomponenttia.

5.12 Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset

Valtionhallinnon (S1311) arvoesineiden nettohankinnat perustuvat valtion talousarvio- ja liikekirjanpidon tietoihin ja Kansallisgallerian tilinpäätöskertomukseen.

Paikallishallinnon (S1313) arvoesineiden nettohankinnat perustuvat kuntien kirjanpidon tietoihin.

Kotitalouksien (S14) arvoesineiden nettohankinnat on arvioitu Tilastokeskuksen Varallisuustutkimusten avulla. Nykyiset laskelmat on tehty vuosien 1998 (kattaa vuodet 1994–1998) ja 2004 (kattaa vuodet 2000–2004) Varallisuustutkimusten perusteella. Varallisuustutkimuksen kysymykset kattavat antiikkiesineiden, arvotaulujen, taide-esineiden ja merkittävien keräilykokoelmien arvot kumulatiivisena tietona.

Kumulatiiviset nettohankinnat jaettiin vuosille jakamalla summa kyseessä olevien vuosien lukumäärällä, sillä tietoa kumulatiivisten summien vuosittaisista jakaumista tai muutoksista ei ole.

Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (S15) arvoesineiden nettohankinnat on laskettu toimialalle 9492_9499 *Muut järjestöt (9492 Poliittiset järjestöt, 9499 muut järjestöt)*, johon on sijoitettu säätiöiden taidehankinnat.

Säätiöiden taidehankintojen nettoarvo perustuu huutokaupatun arvotaiteen liikevaihdon muutokseen. Lisäksi lasketaan tiedot toimialalle 9491 *Uskonnolliset yhteisöt* käyttäen evankelisluterilaisen kirkon tasetietoja, joskin summat ovat pääsääntöisesti alle 0,5 miljoonaa euroa, jolloin ne eivät tule näkyviin tilinpidon julkistustarkkuudella.

Taulukko 131: Arvoesineiden hankinnat miinus vähennykset (P53) vuonna 2018, miljoonaa euroa

Vara	S1 Koko kansantalous	...S1311 Valtionhallinto	...S1313 Paikallishallinto	...S14 Kotitaloudet	...S15 KPVTY
N13 Arvoesineet	72	6	2	63	1
N131 Jalometallit ja -kivet					
N132 Antiikki ja muut taide-esineet	64			63	1
N133 Muut arvoesineet	8	6	2		

5.13 Tavaroiden vienti

Tässä osiossa kuvataan tavaroiden viennin ja tuonnin laskenta. Tavaraviennin ja -tuonnin tilit kansantalouden tilinpidossa ja maksutaseessa ovat yhtenäiset ja niiden tuotanto on integroitu.

Taulukko 132: Tavaravienti maksutaseessa 2018, miljoonaa euroa

	EU:n sisäinen	EU:n ulkopuolinen	Yhteensä
G Tavarat	35 619	27 307	62 926
G11 Ulkomaankauppatilasto (Tullin lähdeaineisto, IMTS)	37 884	25 798	63 682
G12 Muutokset yleisiin kauppatavaroihin	-2 021	-650	-2 671
G14 Alustoimitukset (IMTS)	303	84	387
G2 Välityskauppa	-555	1 748	1 193
G3 Ei-monetaarinen kulta (IMTS)	8	327	335

Taulukko 133: Tavaratuonti maksutaseessa 2018, miljoonaa euroa

	EU:n sisäinen	EU:n ulkopuolinen	Yhteensä
G Tavarat	37 595	25 069	62 664
G11 Ulkomaankauppatilasto (Tullin lähdeaineisto, IMTS)	39 719	26 867	66 586
G12 Muutokset yleisiin kauppatavaroihin	-3 278	-2 697	-5 975
G13 Kattavuuskorjaukset yleisiin kauppatavaroihin	795	610	1 405
G14 Alustoimitukset	348	280	628
G3 Ei-monetaarinen kulta (IMTS)	11	9	20

Jotta luvut täsmäävät prosessitaulukkoliitteeseen, pitää tarkentavan taulukon summiin lisätä seuraavat tasapainoerät. Erot syntyvät maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmien välisistä laskentatarkkuus- ja pyöristyseroista.

Taulukko 134: Maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmien väliset pyöristyserot, miljoonaa euroa

Taloustoimi	2018
Tavaroiden vienti	0
Tavaroiden tuonti	-1

5.13.1 Ulkomaankauppatilasto (IMTS)

Tavaroiden ulkomaankaupan pääasiallinen lähde on Tullin tuottama ulkomaankauppatilasto.

Ulkomaankauppatilasto kuvaa Suomen ja muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden ja Suomen ja kolmansien maiden välistä tavarakauppaa eli EU:n sisä- ja ulkokauppaa. Ulkomaankauppatilasto on virallinen tietolähde Suomen tuonnista ja viennistä. Tullin tilastoinnin ehtona on, että **tavara fyysisesti liikkuu Suomen rajan yli**.

Ulkomaankaupan tilastotiedot kerätään EU:ssa kahdella eri järjestelmällä. Tilastotiedot kaupasta EU:n ulkopuolisten maiden kanssa saadaan tullausjärjestelmällä. Tiedot jäsenmaiden välisestä kaupasta kerätään erillisen menettelyn avulla, jota kutsutaan Intrastat-järjestelmäksi. Sisä- ja ulkokaupan tilastotiedot julkaistaan yhtenä ulkomaankauppatilastona.

Sisäkaupan tilastointi perustuu EU:n säätämiin asetuksiin, jotka ovat voimassa kaikissa jäsenmaissa laintasoisina säännöksinä. Ilmoitettuja tietoja käytetään pelkästään tilastojen laadintaan. Suomessa ilmoitusvelvollisuus määritellään niiden yhteisö Hankintojen ja yhteisömyyntien kokonaisarvojen perusteella, jotka tavaran ostaja tai myyjä ilmoittaa verottajalle kuukausittain annettavassa valvontailmoituksessa. Tietojen avulla määritellään myös mahdollinen tiedonantovelvollisuuden alkaminen tilastovuoden aikana.

Tulli määrää vuosittain tiedonantovelvollisuuden alarajan. Tilastotietojen ilmoittamisen kynnyksarvo vuonna 2018 oli tuonnissa ja viennissä 500 000 euroa. Ilmoitusvelvollisuudesta vapautettujen pienten yritysten sisäkaupan kokonaisarvotiedot sisällytetään tuonnin ja viennin ulkomaankauppalukuihin erittelemättömänä tuontina ja vientinä.

Ulkomaankauppatilastojen hintakäsitteenä käytetään Suomessa tilastoarvoa sekä sisä- että ulkokaupassa. Aluejako määritellään yhtenäisesti alkuperämaa ja määrämaa -käsitteiden mukaisesti.

5.13.2 Määritelmälliset muutokset tavaroiden ulkomaankauppatilastoon

Kansantalouden tilinpidossa (ESA2010) ja maksutaseessa (BPM6) tavarakaupan tilastointi perustuu **taloudellisen omistajuuden muutokseen**. Suurimmassa osassa tapauksia tavaran taloudellinen omistajuus vaihtuu samanaikaisesti rajanylityksen kanssa. Globaalissa tuotannossa tavara voi kuitenkin ylittää rajan ilman taloudellisen omistajuuden muutosta, mistä johtuen tavaroiden ulkomaankauppatilastoon täytyy tehdä määritelmällisiä muutoksia.

Valmistuttaminen on yksi globaalin tuotannon tyypeistä. Valmistuttaminen jakautuu valmistuttamiseen Suomessa (G1222) ja ulkomailla (G1221). Valmistuttaminen Suomessa -erässä ulkomainen valmistuttaja tuo tavarat Suomeen, esimerkiksi auton osat, ja vie Suomesta lopputuotteen. Kauppatapahtuman luonnekoodeja (NoT) käytetään kertomaan taloudellisen omistajuuden muutoksesta tavaroiden ylittäessä rajan. Koodien käyttö ei ole pakollista ja useissa tapauksissa niitä ei käytetä, kuten seuraavassa taulukossa on nähtävissä (G12212 ja G12223).

Tarjonta- ja käyttötaulukkojen (TKT) vuositasen laskennassa tavaroiden ulkomaankauppatilaston tiedot yhdistetään muihin tavarakaupan tietolähteisiin (G12212, G12222) yritystason konsistenssitarkastelua varten. Tässä tarkastelussa valmistuttaminen Suomessa erään saatetaan lisätä täydentäviä välituotekäytön tietoja (G12221), missä yhteydessä täydennettävät tiedot lisätään myös tavaroiden viennin ja tuonnin tietoihin.

Taulukko 135: Valmistuttamisen vientiin liittyvät muutokset maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa, miljoonaa euroa

	EU:n sisäinen	EU:n ulkopuolinen	Yhteensä
G122 Valmistuttamiseen liittyvät muutokset	-1 710	-239	-1 949
G1221 valmistuttaminen ulkomailla	2 630	979	3 609
...G12211 valmistuttaminen ulkomailla: ITSS	2 857	1 259	4 116
...G12212 valmistuttaminen ulkomailla: muut kuin kauppatapahtuman luonnekoodit	-84	-226	-310
...G12213 valmistuttaminen ulkomailla: kauppatapahtuman luonnekoodit	-143	-54	-197
G1222 valmistuttaminen Suomessa	-4 889	-1 018	-5 907
...G12221 valmistuttaminen Suomessa: täydennykset	485	425	910
...G12222 valmistuttaminen Suomessa: muut kuin kauppatapahtuman luonnekoodit	-5 278	-1 033	-6 311
...G12223 valmistuttaminen Suomessa: kauppatapahtuman luonnekoodit	-96	-410	-505
G1223 Tehtaaton tuotanto	549	-200	349
...G12231 Tehtaaton tuotanto (negatiiviset tulot)	-202	-2 460	-2 662
...G12232 Tehtaaton tuotanto (tulot)	751	2 260	3 011

Tehtaaton tuotanto on ulkomailla tapahtuvien tavaraostojen ja -myyntien marginaali, joiden taloudellinen omistajuus on Suomessa, ja joiden tuotantoprosessi on tapahtunut täysin ulkomailla. Lisäksi henkisen omaisuuden tuotteiden osuus lopputuotteen arvosta on puolet tai enemmän. Tehtaattoman tuotannon raportointi vastaa välityskauppaa ja tiedot kerätään palvelujen ulkomaankaupan ja ulkomaisten tavaravirtojen tiedustelussa.

Globaalin tuotannon tapaukset on käsitelty kattavammin kappaleessa 5.17.

5.13.3 Tilastoarvon määrittäminen tavaroiden tuonnissa ulkomaankauppatilaston osalta, CIF-FOB-muunnos

Tavaroiden vienti ja tuonti kirjataan maksutaseessa ja kansantalouden tilinpidossa FOB-arvoisina. Tullin julkaisemassa ulkomaankauppatilastossa vienti kirjataan FOB-arvoisena ja tuonti CIF-arvoisena. Päästäkseen maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon mukaiseen FOB-arvoiseen tavaratuontiin, tulee CIF-arvoisista tavaratuonnin luvuista vähentää kuljetus- ja vakuutuskustannukset lähtö- ja määräaseman välillä niin sanotulla CIF-FOB-muunnoksella. Menetelmän parametrit perustuvat tavaratuojille kohdennettuun Tullin suorittamaan tuontihintojen määrävuosiselvitykseen, joka toteutetaan noin viiden vuoden välein. Kyselyssä selvitetään kuljetuksen ja vakuutuksen osuutta tuotteen ja alueen mukaisesti. Tuloksia täydennetään myös muuhun kansainvälisestä kuljetuksesta saatavaan tietoon perustuen.

5.13.4 Kattavuuskorjaukset

Yleiseen kauppatavaraan tehdään lisäksi joitain kattavuuskorjauksia (Taulukko 133, G13), koska kaikkea tietoa ei ole mahdollista kerätä yritystiedonkeruissa. Merkittävin kattavuuskorjauksista on verkkokauppaestimaatti tavaroiden tuonnissa. Verkkokauppaestimaatti

perustuu useisiin lähteisiin, kuten kaupallisiin kuluttamista ja verkkokauppaa koskeviin tutkimuksiin.

Laittoman talouden estimaatti sisältää salakuljetuksen. Lähteenä laittomalle taloudelle ovat Tullin ja Poliisihallituksen hallinnolliset aineistot.

Kattavuuskorjauksiin luetaan myös yksityishenkilöiden tuomat autot, joita tavaroiden ulkomaankauppatilasto ei kata. Näiden arvo arvioidaan perustuen autoverohallinnon vuosiaineistoihin.

Alustoimitusten tuonti (Taulukko 133, G14) kerätään palvelujen ulkomaankaupan ja ulkomaisten tavaravirtojen tiedustelussa.

Alustoimitusten vienti sisältyy tavaroiden ulkomaankauppatilastoon.

5.14 Palvelujen vienti

Taulukko 136: Palveluiden tuonti ja vienti lähteittäin, miljoonaa euroa

	Palveluiden vienti			Palveluiden tuonti		
	EU28	ei-EU28	Yhteensä	EU28	ei-EU28	Yhteensä
Palvelut yhteensä	13 266	13 619	26 885	19 433	10 644	30 078
Tuotannolliset palvelut: tiedustelu	1 617	208	1 825	1 348	309	1 657
Korjaus- ja huoltopalvelut: tiedustelu	260	234	494	163	79	242
Kuljetus: tiedustelu	2 193	1 991	4 184	1 846	473	2 319
Kuljetus: CIF-FOB-muunnos				1 513	1 350	2 863
Kuljetus: meri- ja ilmaliikenteen matkustajakuljetuksen arvio				588	384	973
Kuljetus: väylämaksut	32	40	71			
Matkailu: yhdistelmä tutkimus	1 433	1 656	3 089	3 419	1 710	5 129
Matkailu: kattavuuskorjaukset	7	8	14	15	7	23
Rakentaminen: tiedustelu	1 278	2 294	3 572	940	1 611	2 551
Rakentaminen: projektitoimitusten käsittely	-1 102	-2 156	-3 259	-708	-1 529	-2 236
Rakentaminen: kattavuuskorjaukset				91	59	150
Vakuutus- ja eläkepalvelut: yhdistelmä menetelmä	109	35	144	36	273	308
Vakuutus- ja eläkepalvelut: CIF-FOB-muunnos				100	71	171
Rahoituspalvelut: tiedustelu	144	55	199	334	85	420
Rahoituspalvelut: verkkokaupan estimaatti				29	19	48
Rahoituspalvelut: FISIM	32	44	76	181	191	371
Henkisen omaisuuden käytöstä perityt maksut, muualla luokittelemattomat: tiedustelu	542	2 393	2 934	633	268	901
Televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelut: tiedustelu	3 304	3 983	7 287	2 650	1 031	3 681

televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelut: verkkokaupan estimaatti				16	10	26
Muut liike-elämän palvelut: tiedustelu	2 948	2 156	5 104	5 821	3 966	9 787
Muut liike-elämän palvelut: projektitoimitusten käsittely	358	505	863			
Henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut: tiedustelu	60	108	168	88	60	148
Henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut: verkkokaupan ja piilotalouden estimaatti				307	201	508
Julkishallinnon tuottamat tavarat ja tarjoamat palvelut, muualla luokittelemattomat: hallinnollinen aineisto / estimaatti	53	66	118	22	14	36

Jotta luvut täsmäävät prosessitaulukkoliitteeseen, pitää tarkentavan taulukon summiin lisätä seuraavat tasapainoerät. Erot syntyvät maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmien välisistä laskentatarkkuus- ja pyöristyseroista.

Taulukko 137: Maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmien väliset pyöristyserot, miljoonaa euroa

Talustoimi	2018
Palveluiden vienti	-1
Palveluiden tuonti	2

5.14.1 Tietolähteet

Palvelujen ulkomaankaupan aineisto kerätään Suomessa useista eri lähteistä. Lähteet yhdistetään maksutaseessa, joka toimii ainoana lähteenä kansantalouden tilinpidon ulkomaat-sektorin laadinnassa. Tämän johdosta maksutaseen ja ulkomaat-sektorin luvut ovat täysin koherentit neljännesvuositasolla. Ainoat erot maksutaseen ja ulkomaat-sektorin välillä, jotka eivät johdu laadintatasosta, liittyvät tarjonta- ja käyttötaulukoiden ja kansantalouden tilinpidon vastapuolen jakaumaan.

5.14.1.1 *Palvelujen ulkomaankaupan ja ulkomaisten tavaravirtojen tiedustelu*

Palvelujen ulkomaankaupan pääasiallinen lähde on Tilastokeskuksen palvelujen ulkomaankaupan ja ulkomaisten tavaravirtojen tiedustelu (PU). Kuten aiemmasta taulukosta (Taulukko 136) nähdään, tiedonkeruu kattaa 87 % palveluviennistä ja 65 % palvelutuonnista (projektitoimitusten käsittely lasketaan osaksi tiedonkeruuta). Kyselyn kohdejoukkona ovat Suomen kansantalouteen kuuluvat yritykset ja julkisen sektorin toimijat. Tiedonkeruu on jaettu neljännesvuosi- ja vuosikyselyihin. Otantakehikon muodostus perustuu ulkomaankauppaan liittyviin hallinnollisiin aineistoihin (ALV-ilmoitukset, tulli-ilmoitukset ja Intrastat). Kehikon koko on vuosittain noin 9 000 yksikköä ja se ositetaan toimialan, koon ja ulkomaalaisomisteisuuden mukaan. Käytössä on kaksi otantamenetelmää toimialaan perustuen. Palvelujen EU-kaupan ALV-ilmoituksia hyödyntävä PPS-otanta on käytössä suurimmalla osalla toimialoista ja yksinkertainen

satunnaisotanta toimialoilla D ja F. Otoskoko on vuosittain noin 3 000 yksikköä. Tiedot kerätään EBOPS2010 luokituksen ja vastinmaan mukaisina.

5.14.1.2 Muut lähteet

Muu lähteet täydentävät hallinnollisia aineistoja ja yritystiedonkeruita.

Palvelujen ulkomaankaupan muita lähteitä ovat CIF-FOB-muunnos, verkkokaupan estimaatti, piilotalouden estimaatti, väylämaksuaineisto sekä julkishallinnon hallinnollinen aineisto ja estimaatti.

Kuljetuspalvelujen tuonnin tiedot tuotetaan CIF-FOB-estimoinnilla. Mallin parametrit pohjautuvat kuljetuskustannustiedusteluun, mutta myös muita lähteitä ja vertailutietoja on käytetty parametrien uskottavuuden lisäämiseksi.

Verkkokaupan estimaatti perustuu useisiin lähteisiin, joista merkittävimmät ovat kaupalliset kuluttamista ja verkkokauppaa koskevat tutkimukset sekä korttimaksuaineisto.

Piilotalouden osalta palvelujen ulkomaankaupan tietoihin lisätään prostituution tuonnin arvio. Arvio perustuu asiantuntijätietoihin.

Julkishallinnon palvelujen vienti perustuu ulkoministeriön edustustojen kulujen vuosiraportointiin. Tuonnin luvut estimoidaan Suomeen sijoittuneiden suurlähetystöjen ja konsulaattien perusteella.

5.14.2 Palvelujen ulkomaankaupan kirjauksista

PU-tiedustelussa vastaajat on ohjeistettu kirjaamaan palvelut niiden tarjoamisen ajankohtaan. Eri lähteistä saatuja tietoja verrataan yksikkötason analyysissä, jolloin pystytään varmentamaan liikevaihdon, ulkomaankaupan ja muiden lähteiden yhtenäisyys. Jos analyysissä havaitaan epäyhtenäisyyksiä, tiedot jaksotetaan.

5.14.3 Kuljetuspalvelut

Kuljetuspalvelujen vienti kerätään PU kyselyssä. Kyselyn tiedonantajat on ohjeistettu vastaamaan ESA 2010 kuljetuspalvelujen kriteerien mukaisesti. Rahtauspalvelujen tuonnin luvut perustuvat pääosin CIF-FOB-muunnoksen laskelmiin (kappale 5.13.3). Yritysten kuljetuspalvelut, jotka eivät liity ulkomaankauppatilaston tavaravientiin tai -tuontiin, kerätään PU-kyselyssä. Matkustajaliikenteen meri- ja ilmakuljetusten tuonti arvioidaan menetelmällisesti perustuen ulkomaisten alusten osuuteen lähtevistä aluksista satamissa ja lentokentillä.

5.14.4 Tuotannolliset palvelut, korjauspalvelut ja projektitoimitukset

Tuotannolliset palvelut ja korjauspalvelut kerätään PU kyselyssä. Tiedonantajat on ohjeistettu raportoimaan palvelumaksu, joka ei sisällä tavaroiden arvoa. Tilastokeskus luokittelee niin kutsutut projektitoimitukset insinööripalveluihin, joihin kirjataan toimituksen marginaali. Projektit, jotka muodostavat kaupallisen läsnäolon, eivät kuulu tiedonkeruun sisältöön (vuoden raja).

5.14.5 Rahoituspalvelut

FISIM lasketaan erillään muista rahoituspalveluista (kappale 3.8.1.7). Muut rahoituspalvelut kerätään pääosin PU-kyselyssä ja tiedonantajat on ohjeistettu sisällyttämään sekä eksplisiittiset että implisiittiset palvelumaksut tiedusteluun. Rahoituspalvelujen tietoja täydennetään verkkokauppa estimaatilla, jotta saadaan katettua yksityishenkilöiden tuontitransaktiot.

5.14.6 Vakuutuspalvelut

Vakuutuspalveluiden vienti ja tuonti lasketaan erikseen henkivakuutukselle, vahinkovakuutukselle ja jälleenvakuutukselle. Laskenta tuotetaan kahden tietolähteen avulla. Finanssivalvonnan vakuutusraportoinnin ja Solvenssi II -direktiiviin pohjautuvan datan avulla, joka perustuu kansainväliseen tiedonvaihtoon. Solvenssi II:een pohjautuva taulu sisältää tiedot vakuutusmaksutuloista ja maksetuista korvauksista. Sitä käytetään apuna arvioitaessa ensivakuutuksen tuontia. Vakuutuksien ja jälleenvakuutuksen vienti lasketaan Finanssivalvonnan aineiston avulla. Samaa aineistoa käytetään myös tuotujen jälleenvakuutuksien määrän arvioinnissa.

Vahinkovakuutuksen viennin laskenta noudattaa samaa logiikkaa yhdessä vahinkovakuutuksen markkinatuotoksen kanssa (katso. 3.8.2). Ulkomaiden osuus vakuutusmaksutuloista ja maksetuista korvauksista sisältyy Finanssivalvonnan vakuutusraportointidataan. Muut viennin komponentit estimoidaan käyttäen hyväksi ulkomaiden osuuksia maksetuista korvauksista, korvauskuluja, vakuutusmaksutuloja ja saatuja voittoja. Vahinkovakuutuksien tuonti käsittää toiminnan, joissa kotimaisella sektorilla toimiva taho on vakuutettu ulkomailta toimivan vakuutusyhtiön toimesta. Vahinkovakuutuksen tuonti lasketaan seuraavasti: vakuutusmaksutulot - maksetut korvaukset.

Henkivakuutuksen vienti lasketaan kertomalla henkivakuutuksen tuotanto ulkomaiden osuudella vakuutusmaksutulosta. Henkivakuutuksen tuonti estimoidaan käyttäen Suomen näkökulmasta ulkomaisten vakuutusyhtiöiden vakuutusmaksutuloa ja kertoimena kotimaisten henkivakuutusyhtiöiden markkinatuotosta vakuutusmaksutuloa kohti.

Jälleenvakuutuksen vienti lasketaan samoin kuin vahinkovakuutuksen vienti. Jälleenvakuutuksen tuonti on summa menevästä jälleenvakuutuksesta ja vakuutuksenottajien saaman sijoitustulon estimaatista. Koska tietoa jälleenvakuutuksen ulkomaille menevästä osuudesta ei ole saatavilla, oletetaan että ulkomaiden osuus tulevasta jälleenvakuutuksesta (vientä) on sama kuin ulkomaiden osuus menevästä jälleenvakuutuksesta (tuonti).

5.14.7 Matkailu

Matkailun viennin tiedot perustuvat vuoden 2012 rajahaastattelun tietoihin, joita ketjutetaan majoitustilaston tiedoilla. Majoitustilastoon sisältyy kaikki yli 20 vuodepaikan majoitusliikkeet Suomessa. Puuttuvia tietoja imputoidaan ja virheellisiä tietoja validoidaan ja korjataan. Tilastosta

saadaan yöpymiset asiakkaan asuinmaan mukaan. Työ- ja vapaa-ajan matkojen jaottelu tehdään perustuen vuoden 2012 rajahaastatteluun. Inflaatio otetaan huomioon käyttämällä kuluttajahintaindeksin matkailuun liittyviä eriä.

Matkailun tuonnin laskenta perustuu suomalaisten matkailu - haastatteludataan, jossa haastatellaan kuukausittain 2350 henkilöä. Haastateltavilta kysytään ulkomaan matkailuun käytettyä rahamäärää eli kuinka paljon rahaa käytettiin yöpymiseen, ravintoloihin, kohdemaassa tehtyihin matkoihin sekä muuhun kulutukseen. Puuttuvia menoeriä imputoidaan ja virheellisiä tietoja editoidaan mm. outlierien osalta. Jokaiselle henkilölle lasketaan paino sen mukaan, kuinka suurta osaa väestöstä henkilö edustaa. Väestösituksessa otetaan huomioon henkilön ikä, asuinpaikka sekä koulutus. Painot vaihtelevat noin 3000–7000 välillä. Kansainvälinen liikenne, kuten risteilyyn ja valtioiden välisiin lentoihin käytetty rahasumma kuuluu henkilöliikennetaseeseen eikä matkailuerään. Haastatteludatan maajakaumaa on täydennetty vanhojen vuosien tiedoilla, koska maajakauma on hyvin suppea johtuen haastatteludatan luonteesta.

Matkailun aineistoa täydennetään kattavuuskorjauksella, jolla arvioidaan ulkomailla olevien kakkosasuntojen palvelujen määrää.

Terveysten ja koulutukseen käytetystä rahasta ei ole saatavilla tietoa.

5.14.8 Henkisen omaisuuden tuotteet

Henkisen omaisuuden tuotteiden valtuutettuun käyttöön liittyvät rojalit ja lisenssimaksut sekä -saamiset kerätään PU-kyselyssä, jonka perusteella myös henkisen omaisuuden tuotteiden taloudellinen omistajuus määritetään. Aineisto validoidaan Tilastokeskuksen suuryritystyön yksikkötason konsistenssianalyseissa, jotka perustuvat yritysten tilinpäätöksiin ja taseisiin.

Investoinnit tietokoneohjelmistoihin ja tietokantoihin lasketaan kahdessa osassa. Valtaosa investoinneista saadaan rakennetilaston tiedoista. Investointeihin sisällytetään käyttöomaisuuden lisäksi kirjattu aineettomien hyödykkeiden erä 'ATK-ohjelmistot' sekä 30 prosenttia erästä 'atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikustannukset'. 70 prosenttia erästä 'atk-, suunnittelu- ja ohjelmointikustannukset' kirjataan yritysten välituotekäyttöön. Investointeihin suuntautuvan 30 prosentin osuuden oletetaan kattavan investoinnit sekä ohjelmistoihin että tietokantoihin. Suunnittelu- ja ohjelmointikustannusten jako investointeihin ja välituotekäyttöön perustuu asiantuntija-arvioon.

Yrityssektorin tietokoneohjelmisto ja tietokantainvestointien toinen osa lasketaan palkkarakennetilaston palkkakustannusten avulla. Palkkarakennetilastossa on selvitetty ohjelmoijien, atk-suunnittelijoiden ja muiden tietotekniikan asiantuntijoiden lukumäärät ja heille maksetut palkansaajakorjaukset kullakin toimialalla. Toimialalla '62 Tietojenkäsittelypalvelut' tietotekniikan asiantuntijoiden palkansaajakorjauksista investoinneiksi hyväksytään 10 prosenttia, toimialoilla '26 Elektroniikkateollisuus' ja '46 Tukkukauppa' 25 prosenttia. Muilla toimialoilla tietotekniikan

asiantuntijoidenpalkansaajakorjauksista investoinneiksi hyväksytään 50 prosenttia. Investoinneiksi hyväksyttävät osuudet perustuvat asiantuntija-arvioon. Ohjelmistoinvestointien sisältämät ohjelmoijien palkat on poistettu tutkimus- ja kehitysinvestoinneista. Palkansaajakorvauksista koostuviin ohjelmistoinvestointeihin on lisätty 8 prosentin mark-up-lisä. Mark-up-lisän suuruus on laskettu toimialan '62_63 Tietojenkäsittelypalvelut' toimintaylijäämän ja tuotoksen pitkän aikavälin osuudesta.

5.14.9 Mini One-Stop-Shop aineiston käyttö

Tilastokeskus ei käytä arvonlisäverotuksen Mini One-Stop-Shop (MOSS) aineistoa palvelujen ulkomaankaupan tietojen laadinnassa.

5.15 Tavaroiden tuonti

Tavaroiden tuontia on selostettu kohdassa 5.13.

5.16 Palvelujen tuonti

Palveluiden tuontia on selostettu kohdassa 5.14.

5.17 Ulkomaankauppa ja globaali tuotanto

5.17.1 Tausta

EKT 2010 käyttöönoton myötä globaalin kaupan ja tuotannon ilmiöt toivat kirjausmuutoksia kansantalouden tilinpitoon. Globaaleiksi toiminnoiksi luokitellaan valmistuttaminen ulkomailla, valmistuttaminen Suomessa, välityskauppa, sekä tehtaaton valmistuttaminen. EKT 2010 mukaan globaalit ilmiöt kirjataan omistusoikeuden perusteella riippumatta siitä, missä maassa tavara sijaitsee. Uudessa kirjaustavassa tärkeäksi asiaksi nousee kysymys siitä, onko yritys kotimainen vai ulkomainen. Tullin mukaan tavaroiden ulkomaankaupassa tuonti- ja vientikirjaukset määrittyvät, kun tavara ylittää fyysisesti maiden rajan. Kansantalouden tilinpidossa (ja maksutaseessa) tuonti- ja vientikirjaukset määrittyvät sen mukaan, kuka omistaa esimerkiksi tuodut raaka-aineet ja viedyt valmisteet. Tämän seurauksena vertailu Tullin ulkomaankaupan tuonnin ja viennin totaaleihin ei enää ole mahdollista, koska käytänteet eroavat omistusoikeuden määritelmän mukaan.

5.17.2 Luokittelu

Yritysten luokittelu globaalin toiminnon ryhmään perustuu eri lähteistä koostettujen yritystietojen analysointiin. Tietolähteitä ovat yritysrekisteri, yritysten tilinpäätösaineisto, rakennetilasto, teollisuuden hyödyketilasto, myyntitiedustelu, palveluiden ulkomaankaupan tilasto, Tullin ulkomaankaupan tilasto sekä yrityksen vuosikertomus, yrityksen internet-sivut sekä yritysvierailut. Kansantalouden tilinpidossa globaalien yritysten

luokittelu on aloitettu tilastovuodesta 2012 lähtien, jolloin analysoitiin 14 merkittävämpää valmistuttamista Suomessa ja ulkomailla harjoittavaa yritystä, sekä yhtä tehtaattontaa valmistuttamista harjoittavaa yritystä. Tämän tehtaattoman valmistuttajan kohdalla on jo vuosia käsitelty yritys samalla tavoin, joten se ei tuonut muutoksia lukuihin. Globaalia tuotantoa harjoittavien yritysten määrä on kasvanut merkittävästi tilastointivuonna 2018. Luokituksen piiriin kuuluu tällä hetkellä reilut 50 yritystä. Mukana on valmistuttamisen lisäksi myös useampia tehtaattontaa valmistuttamista ja välityskauppaa harjoittavia yrityksiä. Pääosin kyseessä ovat monikansalliset suuret yritykset, mutta myös pienempiä yrityksiä on listalla, esimerkiksi tekstiiliteollisuuden yrityksiä.

Valmistuttaminen Suomessa -luokittelun yhtenä kriteerinä on tieto siitä, että kyseinen yritys toimii sopimusvalmistajana ulkomaiselle yritykselle. Valmistuttaminen ulkomailla -luokittelu puolestaan perustuu siihen, että suomalaisella yrityksellä on sopimusvalmistusta ulkomailla.

Välityskaupassa suomalainen yritys ostaa tuotteita ulkomaiselta yritykseltä ja tuotteet myydään jälleen toiselle ulkomaiselle yritykselle ilman että kyseiset tuotteet kävisivät Suomessa. Myöskään tuotteiden fyysinen muoto ei muutu välityskaupan aikana. Yritysten luokittelukriteerinä tehtaattomiin valmistuttajiin on se, että nämä suomalaiset yritykset ovat ns. teknologiayrityksiä. Ne valmistavat tuotteita tai järjestelmäkokonaisuuksia, joista merkittävä osa tuotteen arvosta muodostuu suunnittelusta sekä tutkimus- ja tuotekehityksestä. Näillä yrityksillä on oma tehdastuotanto loppunut Suomessa valmistusprosessin siirtyessä ulkomaille.

5.17.3 Globaalit ilmiöt aineistossa

Gloaalien ilmiöiden käsittely kansantalouden tilinpidossa vaatii, että globaalia toimintaa harjoittavan yrityksen tiedot ovat yhtenevät eri lähdeaineistoissa. Tilastovuonna 2012 globaalia tuotantoa harjoittavia yrityksiä laskettiin ensimmäistä kertaa, jolloin myös jouduttiin tekemään paljon manuaalista korjausta lähdeaineistojen puutteellisuudesta johtuen.

Tilastokeskuksen tuottamissa aineistoissa yritysten globaali tuotanto pyritään ottamaan huomioon jo lähdetilaston laatimisvaiheessa, jolloin aineistokorjauksia ei tarvitsisi suorittaa jälkikäteen tilinpidon laskentasovelluksessa. Esimerkiksi Tullin ulkomaankaupan tavarakaupasta poistetaan lähtökohtaisesti kauppatahtuman luonnekoodin perustella erät, jotka tuodaan tai viedään valmistettaviksi ilman omistusoikeuden muutosta. Valmistuttamisessa kyseessä ei ole varsinainen kauppatahtuma. Tavara vain tuodaan tai viedään rajan yli esimerkiksi osana valmistusprosessia, minkä jälkeen se mahdollisesti palautuu lähetyksensä maahan tai viedään kolmanteen maahan.

Merkittävimpien globaalia tuotantoa harjoittavien yritysten toimintaa analysoidaan kansantalouden tilinpidossa vuosittain yrityskohtaisissa tarkasteluissa. Lopullisten aineistojen valmistuttua (T+ 2 vuotta) tehdään tarjonta- ja käyttötauluissa globaalin tuotannon korjaukset tuotetasolle asti, mikä mahdollisesti tuo korjauksia sekä tavaroiden että palveluiden tuontiin ja vientiin. Alla on listattu eri globaalin tuotannon kirjaamistavat EKT 2010 mukaan.

- Valmistuttaminen Suomessa:
  - Suomalaisen yrityksen, valmistajan, liikevaihto koostuu valmistuspalkkiosta, joka merkitään tuotantotilin tuotokseen.
  - Valmistuspalkkio kirjataan palvelujen vientiin sekä tuotteistetaan tarjonta- käyttötaulukoissa valmistajan tuotannon toimialoittaisen valmistuspalvelun mukaan.
  - Tavarakaupan tuonnista vähennetään ulkomaisen tavaranomistajan (valmistuttajan) raaka-ainetuonnit ja lisätään mahdolliset valmiin tuotteen myynnit Suomeen valmistajan tuotannon lopputuotteen mukaan
  - Tavarakaupan viennistä vähennetään ulkomaisen tavaranomistajan viennit sekä lisätään mahdolliset raaka-aineostot Suomesta valmistajan raaka-ainekäytön mukaan.

- Valmistuttaminen ulkomailla:
  - Suomalaisen yrityksen, valmistuttajan, tuotannon arvoon lisätään myös sopimusvalmistajan tuotannon arvo ulkomailla.
  - Suomalaisen yrityksen välituotekäyttö sisältää sopimusvalmistajan raaka-aineostot ulkomailla.
  - Suomalainen yritys maksaa valmistuspalkkion ulkomaille, joka merkitään tuotantotilin välituotekäyttöön.
  - Valmistuspalkkio kirjataan palvelujen tuontiin sekä tuotteistetaan tarjonta- ja käyttötaulukoissa suomalaisen valmistuttajan tuotannon toimialoittaisen valmistuspalvelun mukaan.
  - Tavarakaupan tuontiin lisätään suomalaisen tavaranomistajan raaka-aineostot ulkomailta suomalaisen valmistuttajan raaka-aineostojen tuotteiden mukaan, ellei tarkempaa tietoa valmistajan raaka-aineista saatavilla. Tuonnista vähennetään myös mahdollinen sopimusvalmistajan valmiiden tuotteiden tuonti ulkomailta Suomeen.
  - Tavarakaupan vientiin lisätään suomalaisen tavaranomistajan ulkomailla valmistetun lopputuotteen arvo suomalaisen valmistuttajan lopputuotteiden mukaan, ellei tarkempaa tietoa valmistajan lopputuotteista saatavilla. Viennistä vähennetään myös mahdolliset raaka-aineviennit Suomesta ulkomaiselle sopimusvalmistajalle.

- Välytyskauppa:

- Suomalaisen yrityksen tuotannon arvo sisältää ulkomailla tapahtuneen kaupankäynnin, ostojen ja myyntien, marginaalin. Välityskauppa tiedustellaan palveluiden ulkomaankaupan yrityskyselyn yhteydessä.
- EKT 2010 mukaan välityskaupan marginaali näytetään tavarakaupan vientiä. Ohjeen mukaisesti Tullin tavarakaupan vientiin lisätään välityskaupan marginaali, joka tuotteistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkoissa välityskauppaa harjoittavien yritysten Tullin tavarakaupan pääasiallisten vientituotteiden mukaan, ellei tarkempaa tietoa välityskauppioiden myydyistä tuotteista saatavilla.
- Tehtaattomat valmistuttajat:
  - EKT 2010 manuaaliuudistuksessa ei mainita tehtaattomia valmistuttajia. Tehtaattomat valmistuttajat ovat nousseet omaksi ryhmäksi OECD:n Global Production -työryhmässä. Tehtaattomien valmistuttajien käsittelyn kansainvälinen ohjeistus ei ole valmis. Tehtaaton valmistuttaja tarkoittaa yritystä, jolla ei ole enää omia tehtaita Suomessa, mutta jonka suunnittelu, tutkimus- ja tuotekehittely, hallinto sekä markkinointi sijaitsevat Suomessa. Yritys teetättää varsinaisen tuotteen ulkomailla ja saa merkittävät tulot IPP:stä (intellectual property products).
  - Suomalaisen yrityksen tuotannon arvo sisältää ulkomaisen marginaalin (jäljelle jäävä osuus tuotannosta, kun kulut on vähennetty).
  - Tehtaattomasti valmistettujen tuotteiden ulkomainen marginaali kirjataan tavarakauppaan (uudistus 2017). Aiemmin marginaali kirjattiin palvelujen vientiin.

LUKU 6 TASAPAINOTUS- JA INTEGROINTIMENETTELYT, TIETOJEN VALIDOINTI

6.0 Johdanto

Kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut laaditaan tarjonta- ja käyttötaulukkokehikossa, jossa tarjontatiedot (kotimainen tuotos + tuonti) ja käyttötiedot (välituotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus + vienti) tasapainotetaan tuotteittain.

Tulolähestymistavassa toimintaylijäämä/sekatulo jää edelleen residuaaliksi lopullisissakin tiedoissa. Tällöin kaikki kolme lähestymistapaa tuottavat saman BKT:n. Tarjonta- ja käyttötaulukot valmistuvat t+24kk.

Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaiset kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut julkistetaan t+24kk. Tarjonta- ja käyttötaulukot laaditaan vuosittain.

Taulukko 138: Lopullisten tietojen tasapainotukset toimialoittain ja kysyntäerittäin vuosina 2015–2018, miljoonaa euroa

Arvonlisäys toimialoittain, brutto perushintaan	2015	2016	2017	2018
A Maa-, metsä- ja kalatalous				
B Kaivostoiminta ja louhinta				
C Tehdasteollisuus			166	-106
D Energiahuolto			14	-9
E Vesi- ja jätehuolto				
F Rakentaminen			17	
G Kauppa	-41		47	-30
H Liikenne	-31		27	-21
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	-11		13	-7
J Informaatio ja viestintä	-25		32	-17
K Rahoitus- ja vakuutustoiminta			35	
L Kiinteistöalan toiminta	-3			
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	-10		9	10
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	-6			-25
O Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus				
P Koulutus				
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	-4		7	-4
R Taiteet, viihde ja virkistys				
S Muu palvelutoiminta			1	
T Kotitalouspalvelut				-19
TOIMIALAT YHTEENSÄ	-131	0	368	-228
P7 R / Tuonti				-7
P6 K / Vienti				
P3 K / Kulutusmenot	9	12	-10	117

Kansantalouden tilinpito

P51 K / Kiinteän pääoman bruttomuodostus	50	56	-13	75
P52 K / Varastojen muutos				-25
KYSYNTÄERÄT YHTEENSÄ	59	68	-23	167

6.1 BKT:n tasapainotusmenettelyt

6.1.1 Kansantalouden vuositilinpidon tasapainotettujen lukujen laadinta tarjonta- ja käyttötaulukot -kehikossa

Kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut laaditaan vuosittain tarjonta- ja käyttötaulukokehikossa, jossa tarjontatiedot (kotimainen tuotos + tuonti) ja käyttötiedot (välituotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus + vienti) tasapainotetaan tuotteittain. Tarjonta- ja käyttötaulukot sekä tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden mukaiset kansantalouden tilinpidon lopulliset luvut julkistetaan normaaliaikataulussa t+24kk -viiveellä. EKT 2010:n lähettämisohjelman mukaiset tarjonta- ja käyttötaulukot laaditaan käyvin ja edellisen vuoden hinnoin. Tilastovuoden 2018 tasapainotetut tarjonta- ja käyttötaulukot julkaistiin huhtikuussa 2021.

Tasapainotettujen tarjonta- ja käyttötaulukoiden laadinta noudattaa seuraavaa järjestystä:

1. Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain
2. Hinnanmuodostuserien käyttötietojen laadinta
3. Ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos perushintaisiksi
4. Tasapainottomattoman tuotetaseen laadinta
5. Tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotus (tasapainotetun tuotetaseen laadinta)

6.1.2 Perushintaisten tarjontatietojen ja ostajanhintaisten käyttötietojen laadinta tuotteittain

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden (TKT) laadinnan lähtökohtana ovat kansantalouden tilinpidon osajärjestelmien ennakkolliset taloustoimittaiset tiedot (t+21kk):

Taulukko 139: Lähtötiedot osajärjestelmittäin

Osajärjestelmä	Talustoimi
Tuotanto ja työllisyys (OJ_VU19_TUOTTYOLL)	P1 Tuotos perushintaan P2 Välituotekäyttö ostajanhintaan
Ulkomaat (OJ_VU19_ULK)	P61 Tavaroiden vienti P62 Palvelujen vienti P71 Tavaroiden tuonti P72 Palvelujen tuonti

Kulutusmenot (OJ_VU19_KULUTUS)	P31NC kotitalouksien kulutusmenot P3 Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
Julkiset kulutusmenot (OJ_VU19_JKMENOT)	P3J Julkiset kulutusmenot
Investoinnit (OJ_VU19_INV)	P51 Kiinteän pääoman bruttomuodostus
Varastot (OJ_VU19_VARASTO)	P52 Varastojen muutos P53 Arvoesineiden nettohankinnat
Sektoritilit (OJ_VU19_STILI)	D211 Arvonlisävero D2121 Tuontitullit D214 Muut tuoteverot D314 Tuotetukipalkkiot

TKT:n laadinnassa vuositilinpidoon tarjontaa ja käyttöä koskevien tuotetaloustoimien arvotiedot jaetaan CPA2008-luokitukseen perustuvaan kansantalouden tilinpidoon tuoteluokituksen mukaiseen 836 tuotteeseen (LIITE 5). Tarjonta- ja käyttötiedot luokitellaan tilinpidoon tuotetaloustoimien mukaisiin 20:een tarjonnan 1-alkuisiin ja 51:een käytön 2-alkuisiin tietoluokkiin:

Taulukko 140: Tietoluokat nimikkeineen

Tietoluokka	Nimike
1010	Tuotos
12101	Tavaroiden tuonti: tulli
12102	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen ulkomailla, Ostot ulkomailla
12103	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen ulkomailla, Valmiin tuotteen tuonti Suomeen, tilinpito
12104	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen ulkomailla, Valmiin tuotteen tuonti Suomeen, tullikoodit
12105	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen Suomessa, Valmiin tuotteen myynti Suomeen
12106	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen Suomessa, Raaka-aineen tuonti Suomeen, tilinpito
12107	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen Suomessa, Raaka-aineen tuonti Suomeen, tullikoodit
12108	Tavaroiden tuonti: jälleenvientiä varten
12110	Tavaroiden tuonti: Salakuljetus
12111	Tavaroiden tuonti: Verkkokauppa
12112	Tavaroiden tuonti: Yksityisten autojen tuonti
12199	Tavaroiden tuonti: Muut
12201	Palvelujen tuonti pl. globaalit erät
12202	Palvelujen tuonti: valmistuttaminen ulkomailla, valmistuspalkkio
12203	Palvelujen tuonti: Projektitoimittajien tavaravienti ja kulut ulkomailla
12209	Palvelujen tuonti: FISIM, lainat
12210	Palvelujen tuonti: FISIM, talletukset
12299	Palvelujen tuonti: Muut
1100	C.i.f/f.o.b-korjaus
2010	Välituotekäyttö
2110	Kotitalouksien kulutusmenot
2121	Valtion kulutusmenot
2122	Kuntien kulutusmenot
2123	Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot
2130	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot
2201	Asuinrakennukset, investoinnit
2202	Muut talorakennukset, investoinnit
2203	Maa- ja vesirakennukset, investoinnit

Kansantalouden tilinpito

2204	Maanparannukset, investoinnit
2205	Kuljetusvälineet, investoinnit
2206	Tietokoneet ja oheislaitteet, investoinnit
2207	Muut viestintätekniset laitteet, investoinnit
2208	Muut koneet ja laitteet, investoinnit
2209	Asejärjestelmät, investoinnit
2210	Eläinvarat, investoinnit
2211	Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat, investoinnit
2212	Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokulut, investoinnit
2213	Tutkimus ja kehittäminen, investoinnit
2214	Mineraalien etsintä ja arviointi, investoinnit
2215	Tietokoneohjelmistot ja tietokannat, investoinnit
2216	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset, investoinnit
2217	Muut henkiset omaisuustuotteet, investoinnit
2301	Polttoaineet, varastojen muutos
2302	Muut aineet ja tarvikkeet, varastojen muutos
2303	Keskenkasvuiset kasvatettavat biologiset varat, varastojen muutos
2304	Keskeneräiset rakennukset, varastojen muutos
2305	Keskeneräiset koneet, laitteet ja kuljetusvälineet, varastojen muutos
2306	Muut keskeneräiset työt, varastojen muutos
2307	Valmisteet, varastojen muutos
2308	Puolustustarvikevarastot, varastojen muutos
2309	Kauppatavarat, varastojen muutos
2310	Jalometallit ja -kivet
2311	Antiikki ja muut taide-esineet
2312	Muut arvoesineet
24101	Tavaroiden vienti: tulli
24102	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen ulkomailla, Myynnit ulkomailla
24103	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen ulkomailla, Raaka-aineen vienti Suomesta
24104	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen ulkomailla, Raaka-aineen vienti Suomesta, tullikoodit
24105	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen Suomessa, Ostot Suomesta
24106	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen Suomessa, Valmiin tuotteen vienti Suomesta
24107	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen Suomessa, Valmiin tuotteen vienti Suomesta, tullikoodit
24108	Tavaroiden vienti: jälleenvienti
24110	Tavaroiden vienti: Tehtaaton tuotanto, marginaali
24120	Tavaroiden vienti: Välityskauppa, marginaali
24199	Tavaroiden vienti: Muut
24201	Palvelujen vienti pl. globaalit erät
24202	Palvelujen vienti: valmistuttaminen Suomessa, valmistuspalkkio
24209	Palvelujen vienti: FISIM, lainat
24210	Palvelujen vienti: FISIM, talletukset
24299	Palvelujen vienti: Muut

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden muut luokittelevat muuttujat ja niiden tarkkuus (luokkien lukumäärä) ovat samat kuin vuositilinpidossa.

Taulukko 141: Muut luokitukset ja luokkien lukumäärät

Luokitus	Luokkien lukumäärä
toimiala	182
sektori	23

kulutus	227
tuottajatyyppe	4
tuotostyyppi	6

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden arvomuuttujat on kuvattu seuraavaan taulukkoon:

Taulukko 142: Arvomuuttujat selitteineen

Muuttuja	Selite
PH	Perushinta
D319	Tuotetukipalkkiot
D214	Muut tuoteverot (kuin tuontitullit ja ALV)
D2121	Tuontitullit
TH	Tuottajahinta
P118W	Tukkukaupan lisät
P118R	Vähittäiskaupan lisät
P118I	Kuljetuksen lisät
OHIA	Ostajahintaan ilman ALV:a
D211	Arvonlisävero (ALV)
OH	Ostajahinta

Lähtötilanteessa tarjontatiedot ovat perushintaisia ja käyttötiedot ostajahintaisia vuositilinpidoon lukujen mukaisesti. Ostajahintaiset käyttötiedot muunnetaan hinnanmuodostuserien käyttötietojen avulla perushintaisiksi TKT:n laadinnan yhteydessä.

Ennakollisen vuositilinpidoon tuotetaloustoimikohtaiset tiedot jaetaan tuotteisiin lähdeilastojen avulla. Lähdeaineistot ovat pääosin samat kuin ennakkollisessa vuositilinpidoon. Erillisiä tuotetietolähteitä ovat mm. yrityspalvelut sekä teollisuuden hyödyketilaston tuotanto- ja raaka-ainetiedot. Kaikki lähdeaineistot ovat vuosiaineistoja kotitalouksien kulutusmenojen tuotetietojen lähteenä käytettävää kulutustutkimusta (noin viiden vuoden välein tehtävä) ja teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetietoa (kahden vuoden välein tehtävä) lukuun ottamatta.

Lähdeaineistojen tuotetiedot ovat arvotietoja, tarjontatiedot perushintaisia ja käyttötiedot ostajahintaisia. Tuotetiedot muunnetaan luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden tuoteluokituksen mukaisiksi.

6.1.2.1 Tuotos

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tuotoksen, tuotostyyppiä ja tuotteita vastaavat vuositilinpidoon taloustoimet on kuvattu seuraavaan taulukkoon:

Taulukko 143: Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tuotoksen, tuotostyyppiä ja tuotteita vastaavat vuositilinpidoon taloustoimet

Tieto	Tietonimike	Tuostotyyppi	Tuote	Taloustoimi	Taloustoiminimike	Resurssit/Käyttö
1010	Tuotos	P11	kaikki pl. 640001 ja 640002	P11	Markkinatuotos	R

1010	Tuotos	P12	kaikki pl. 640001 ja 640002	P12	Tuotos omaan loppukäyttöön	R
1010	Tuotos	P131	kaikki pl. 640001 ja 640002	P131	Markkinattomat tuotteet, myynnit/ostot	R
1010	Tuotos	P132	kaikki pl. 640001 ja 640002	P132	Muu markkinaton tuotos	R
1010	Tuotos	P11	640001 Välilliset rahoituspalvelut, lainat	P1191	Välilliset rahoituspalvelut, lainat	R
1010	Tuotos	P11	640002 Välilliset rahoituspalvelut, lainat	P1192	Välilliset rahoituspalvelut, talletukset	R

6.1.2.1.1 S11/S14 T10

Yrityssektorin (S11) ja kotitaloussektorin (S14) tuottajatyypin T10 (markkinatuottajat) toimialojen 072 – 9602_9609 (pl. toimialat 412+432_439 Talonrakentaminen ja 68202 Asuntojen vuokraus) tuotokset jaetaan vuositilinpidoissa rakennetilaston liikevaihdon erittelyn mukaisesti P11-alkuisiin (markkinatuotos) aineistomuuttujiin sekä tilinpidon laskelmien mukaisesti P12-alkuisiin (tuotos omaan loppukäyttöön) aineistomuuttujiin:

Taulukko 144: Arvo aineistomuuttujittain vuonna 2018, miljoonaa euroa

Aineistomuuttuja	Aineistomuuttujanimike	Arvo
P11_12	Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	1 041
P11_131	Myyntimarginaali (kaupallinen)	30 913
P11_1313	Varastojen muutos, kauppatavarat	332
P11_1321	Tuotteiden toimitukset	99 338
P11_1322	Tuotetun sähkön toimitukset	2 648
P11_1323	Tuotetun lämmön toimitukset	2 773
P11_1324	Verkkotoiminta	2 836
P11_1325	Teolliset korjaus- ja asennustoimitukset	4 915
P11_1326	Palkkatyö	4 376
P11_133	Liikevaihto rakennustoiminnasta	8 416
P11_1341	Agentuuritoiminta	609
P11_1342	Ravitsemistoiminta	7 251
P11_1343	Majoitustoiminta	1 279
P11_1344	Muu erittelemätön liikevaihto	99 370
P11_1345	Mainostoiminta	1 719
P11_141	Vuokratuotot pl. maanvuokrat	4 259
P11_142	Rojaltit: tuotot patenteista ja lisensseistä	3 236
P11_143	Muut tuotot	5 039
P12_21	Itse tuotetut ohjelmistot	788
P12_22	Muu valmistus omaan käyttöön	588
P12_23	Itse tuotettu T&K	3 123

Aineistomuuttujat jaetaan tuotteisiin seuraavilla tavoilla:

- P11_12 Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos: kuten P11_P1321.

- P11_131 Myyntimarginaali (kaupallinen) lasketaan osissa:
  - Aineistomuuttujaan sisältyvän välityskaupan arvot kirjataan tuotteelle 462000 Tukkukaupan palvelut, pl. toimiala 192 Jalostettujen öljytuotteiden valmistus, jolla aineistomuuttujan arvo kirjataan tuotteelle 463000 Polttoaineiden tukkukaupan palvelut. Välityskaupan arvot saadaan toimialoittain tuonnin ja viennin tuotelaskemista.
  - Aineistomuuttujan loput arvot kirjataan toimialakohtaisille kaupan palvelutuotteille. Toimialan 46 Tukkukauppa (pl. autot ym.) aineistomuuttuja jaetaan 462000 Tukkukaupan palvelujen ja 463000 Polttoaineiden tukkukaupan palvelujen sekä toimialan 47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.) aineistomuuttuja jaetaan 471000 Vähittäiskaupan palvelujen ja 473000 Polttoaineiden vähittäiskaupan palvelujen tuotteisiin rakennetilaston 5-numeroisten toimialojen myyntimarginaalin jakauman mukaan.
- P11_1313 Varastojen muutos, kauppatavarat: kuten P11_P131.
- P11_1321 Tuotteiden toimitukset: toimialoittaiset tuotejakaumat lasketaan teollisuuden hyödyketilaston tuotantotiedoista (pl. 33-alkuiset koneiden asennus-, korjaus- ja huoltopalvelutuotteet). Katso tarkemmin alla.
- P11_1322 Tuotetun sähkön toimitukset: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 351000 Sähkö.
- P11_1323 Tuotetun lämmön toimitukset: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 353100 Höyry, kuuma vesi, jää.
- P11_1324 Verkkotoiminta: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 351200 Sähkön siirtopalvelut ja jakelupalvelut, pl. toimiala 353 Lämmön ja kylmän tuotanto ja jakelu, jolla arvo kirjataan tuotteelle 353100 Höyry, kuuma vesi, jää.
- P11_1325 Teolliset korjaus- ja asennustoimitukset: toimialoittaiset arvot kirjataan 33-alkuisille koneiden asennus-, korjaus- ja huoltopalveluille.
- P11_1326 Palkkatyö: toimialoittaiset arvot kirjataan -090-loppuisille käsittely- ja valmistuspalvelutuotteille tai tuotteelle 420120 Maa- ja vesirakentaminen, kunnossapito. Aineistomuuttuja sisältää valmistuttamisen Suomessa, jonka arvot saadaan toimialoittain tuonnin ja viennin tuotelaskemista.
- P11_133 Liikevaihto rakennustoiminnasta: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 420120 Maa- ja vesirakentaminen, kunnossapito, pl. toimiala 42+431 Maa- ja vesirakentaminen ym., jolla arvo kirjataan lisäksi tuotteelle 420110 Maa- ja vesirakentaminen.
- P11_1341 Agentuuritoiminta: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 461000 Agentuuritoiminnan palvelut.

- P11_1342 Ravitsemistoiminta: toimialoittaiset arvot kirjataan 56-alkuisille ravitsemispalvelutuotteille.
- P11_1343 Majoitustoiminta: toimialoittaiset arvot kirjataan 55-alkuisille majoituspalvelutuotteille.
- P11_1344 Muu erittelemätön liikevaihto lasketaan osissa:
  - Toimialan 61, Televiestintä, 62- ja 63- alkuisten televiestintäpalvelutuotteiden jakaumatiedot lasketaan Viestintäviraston tulo- ja investointitiedoista.
  - Aineistomuuttuun sisältyvä tutkimus- ja tuotekehityspalvelujen markkinatuotos saadaan tilinpidon keskitetyistä laskelmista. Toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 720001 Tutkimus- ja kehittämisspalvelut, palvelu.
  - Aineistomuuttuun sisältyvä tehtaaton tuotanto saadaan tuonnin ja viennin tuotelaskemista (tuotteet toimiloittain määriteltyjä teollisuustuotteita).
  - Toimialojen 58 Kustannustoiminta, 62_63 Tietojenkäsittelypalvelu, 69 Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut, 702 Liikkeenjohdon konsultointi, 71 Tekniset palvelut sekä 78 Työllistämistoiminta tuotejakaumat saadaan Yrityspalveluista 6-numeroisella CPA-luokituksella.
  - Loput aineistomuuttuun sisältyvät arvot jaetaan toimiloilla F-S tuotteisiin rakennetilaston 5-numeroisen muun erittelemättömän liikevaihtotiedon sekä 5-numeroisen toimialaluokituksen ja tuotteen välisen avaimen avulla. Toimialoilla B-E tuotteet ja niiden osuudet määritelty kaikille samoiksi.
  - P11_1345 Mainostoiminta: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 731200 Mainostilan tai -ajan myynti, pl. toimiala 73 Mainostoiminta ja markkinatutkimus, jolla tuotejakauma saadaan Yrityspalveluista (73-alkuiset mainostoiminta- ja markkinointitutkimustuotteet) 6-numeroisella CPA-luokituksella.
- P11_141 Vuokratuotot pl. maanvuokrat: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 682030 Muiden kiinteistöjen vuokraus, hallinta ja kauppa sekä 77-alkuisille vuokraus- ja leasingpalvelutuotteille toimialakohtaisesti.
- P11_142 Rojaltit: tuotot patenteista ja lisensseistä: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 774000 Lisenssit, patentit ja rojaltit.
- P11_143 Muut tuotot: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteille 701000 Pääkonttorien palvelut ja 702000 Liikkeenjohdon konsultointipalvelut.
- P12_22 Muu valmistus omaan käyttöön: toimialoittaiset arvot kirjataan 331-alkuisille korjaus- ja huoltopalvelutuotteille.

- P12_23 Itse tuotettu T&K: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 720002 Tutkimus- ja kehittämisspalvelut.
- P12_21 Itse tuotetut ohjelmistot: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle 620100 Tietokoneohjelmointipalvelut.

Toimialoittaiset aineistomuuttujien tuotejakaumien tuoteosuudet saadaan joko suoraan lähdetilastosta (esim. Teollisuuden hyödyketilasto ja Yrityspalvelut), ennalta määrättyinä tuoteosuuksina tai edellisen vuoden TKT:n tuotejakaumien mukaan.

Palvelutoimialojen palvelutuotteiden tuotoksia korjataan toimialoittaisten maksutaseen palvelujen vientitietojen avulla.

6.1.2.1.2 Teollisuuden hyödyketilaston tuotantotiedot (S11/S14)

Teollisuuden hyödyketilaston tuotantotietojen avulla määritetään teollisten toimialojen tuotoksen tuotejakamaa tarjonta- ja käyttötauluissa. Hyödyketilaston toimialoittaiset tuotannon tuotetiedot täsmäytetään vastaamaan aineistomuuttujan *P11_1321 Tuotteiden toimitukset* toimialatietoja. Tuotejakamia korjataan ennen täsmäytystä vastaamaan paremmin yritysten Tullin tavaraviennin tietoja ja lisäksi huomioidaan yritysten sisäiset toimitukset toimipaikkojen välillä sekä globaalin tuotannon erät.

Tärkeimpänä lähtöaineistona toimii teollisuuden tuotantotilasto, joka on vuosittain kerättävä kysely toimialojen *kaivostoiminta ja louhinta B* sekä *teollisuus C* suurimpien yritysten tuotantomääristä ja tuotannon arvosta. Tiedot kerätään PRODCOM-tuoteluokituksella, joka muunnetaan linkkitaulun avulla vastaaviksi kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen tuotteiksi. Aputietoina käytetään Tullin tavaraviennin ja -tuonnin tietoja sekä YTY:n tilinpäätöstietoja.

6.1.2.1.3 Valtionhallinto (S1311)

Valtionhallintosektorin toimialojen tuotoksien tuotetietojen laskennan lähteenä käytetään Valtiokonttorin laatimaa valtion liikekirjanpitoaineistoa. Kansantalouden tilinpidon laskelmia varten aineistoon lisätään toimiala- ja taloustoimimuuttujat. Toimialojen tuotoksien tuotteet määritetään toimialan, tuotostyyppin ja tilin (toiminnan tuottoerät) mukaan.

6.1.2.1.4 Paikallishallinto (S1313)

Paikallishallintosektorin toimialojen tuotoksien tuotetiedot lasketaan kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston tietojen avulla. Toimialojen tuotoksien tuotteet määritetään tehtäväluokituksen mukaan. Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lisäksi paikallishallintoon kuuluvien julkisomisteisten yhtiöiden tuotostiedot lasketaan rakennetilaston toimialatiedoista. Tuotetietojen laskenta noudattaa yrityssektorin tuotetietojen laskentatapaa.

6.1.2.1.5 Muut toimialat/sectorit

Muiden toimialojen/ektoreiden tuotosten tuotetiedot saadaan kansantalouden tilinpidon asiantuntijoilta. Tuotetiedot käsittävät seuraavat toimialat/ektorit:

Taulukko 145: Toimialat, joissa tuotosten jako tuotteisiin asiantuntijoiden kautta

Toimiala	Toimialanimike
011_016	Maatalous
017	Metsästäys
021	Metsänhoito
022	Puunkorjuu
025	Metsien nettokasvu
03	Kalatalous
412+432_439	Talonrakentaminen ym.
68201	Asuntojen vuokraus
68202	Asuntojen hallinta
97_98	Kotitalouspalvelut

Taulukko 146: Sektorit, joissa tuotosten jako tuotteisiin asiantuntijoiden kautta

Sektori	Sektorinimike
S121	Keskuspankki
S1221	Talletuspankit
S1222	Muut luottolaitokset
S125	Muut rahoituksen välittäjät
S126	Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset
S127	Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat
S128	Vakuutuslaitokset
S129	Vapaaehtoiset eläkerahastot
S13141	Työeläkelaitokset
S13149	Muut sosiaaliturvarahastot
S15	Kotit. palv. voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

6.1.2.1.6 Tuotos omaan loppukäyttöön (pl. S11/S14 T10)

Tuotostyyppin P12 Tuotos omaan loppukäyttöön tiedot toimialoittain, sektoreittain ja tuottajatyypeittäin saadaan vuositilinpidon tuotantotilien aineistomuuttujista *P12_21 Itse tuotetut ohjelmistot*, *P12_22 Muu valmistus omaan käyttöön* ja *P12_23 Itse tuotettu T&K*. Itse tuotetut ohjelmistot käsittää tuotteen 620100 Tietokoneohjelmointipalvelut. Itse tuotettu T&K käsittää tuotteen 720002 Tutkimus- ja kehittämisspalvelut. Muu valmistus omaan käyttöön käsittää toimialakohtaiset tuotteet.

6.1.2.2 Tavaroiden tuonti ja vienti

Tavaroiden tuonti- ja vientitiedot saadaan maksutasetilaston koostamasta, pääasiassa Tullin ulkomaankauppatilaston, aineistosta. Maksutase

vastaanottaa tiedot Tullin ulkomaankauppatilastosta maittain ja yrityksittäin noin 10 000 CN-nimikkeen tarkkuudella. Tiedot muunnetaan luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden edellyttämille tuote- ja alueluokituksille.

Tilastossa korjataan jo valmiiksi tuontitiedot c.i.f.-hintaan ja vientitiedot f.o.b.-hintaan. Tällöin tavaratuonnin arvo muunnetaan kokonaistasolla c.i.f.-hintaista f.o.b.-hintaiseksi vähentämällä tuonnista kuljetus- ja vakuutuskustannukset. C.i.f./f.o.b -korjauserä (tietoluokka 1100) sisältyy myös tarjonta- ja käyttötaulukkehikon lähdetietoihin. Tullin viiden vuoden välein tekemän selvityksen perusteella c.i.f./f.o.b.-korjaus jaetaan erikseen koti- ja ulkomaisten tuottajien tuottamiin kuljetus- ja vakuutuspalveluihin.

Tavaroiden tuontitietoihin lisätään kansantalouden tilinpidon korjauserät, joita ovat kuljetusvälineiden tavarastot (esim. suomalaisten lentokoneiden polttoaineostot ulkomailla), laiton talous, verkkokauppa, vakuutus tuotteet ja yksityinen ajoneuvotuonti.

Tavaroiden vientitiedoista erotellaan erikseen jälleenvienti (tuonti jälleenvientiä varten tietoluokka 12108 sekä itse jälleenvienti tietoluokka 24108). Tavaroiden tuontiin ja vientiin tehdään myös globaalista tuotannosta aiheutuvat korjaukset (ks. tarkemmin kappale 5.17 ulkomaankauppa ja globaali tuotanto).

Globaalin tuotannon korjauksiin tavaroiden osalta kuuluvat valmistuttaminen ulkomailla (tuonnin tietoluokat 12102–12104 sekä viennin tietoluokat 24102–24104); valmistuttaminen Suomessa (vastaavasti 12105–12107 ja 24105–24107); välityskaupan marginaali (vientierä 24120) sekä tehtaattoman tuotannon marginaali (vientierä 24110)

Tämän lisäksi Tullin ulkomaankaupan yritysten tuotetietoja peilataan hyödyketilaston yrityskohtaisiin tuotetietoihin ja tehdään tarvittaessa korjauksia Tullin tuotetietoihin.

Taulukko 147: Tuonnin tietoluokat nimikkeineen

Tieto	Tietonimike
12101	Tavaroiden tuonti: tulli
12102	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen ulkomailla, Ostot ulkomailta
12103	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen ulkomailla, Valmiin tuotteen tuonti Suomeen, tilinpito
12104	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen ulkomailla, Valmiin tuotteen tuonti Suomeen, tullikoodit
12105	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen Suomessa, Valmiin tuotteen myynti Suomeen
12106	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen Suomessa Raaka-aineen tuonti Suomeen, tilinpito
12107	Tavaroiden tuonti: Valmistuttaminen Suomessa Raaka-aineen tuonti Suomeen, tullikoodit
12108	Tavaroiden tuonti: jälleenvientiä varten
12110	Tavaroiden tuonti: Salakuljetus
12111	Tavaroiden tuonti: Verkkokauppa
12112	Tavaroiden tuonti: Yksityisten autojen tuonti
12199	Tavaroiden tuonti: Muut
12201	Palvelujen tuonti pl. globaalit erät
12202	Palvelujen tuonti: valmistuttaminen ulkomailla, valmistuspalkkio

12203	Palvelujen tuonti: Projektitoimittajien tavaravienti ja kulut ulkomailla
12209	Palvelujen tuonti: FISIM, lainat
12210	Palvelujen tuonti: FISIM, talletukset
12299	Palvelujen tuonti: Muut
1100	C.i.f/f.o.b-korjaus

6.1.2.3 Palvelujen tuonti ja vienti

Palvelujen tuonti- ja vientitiedot saadaan Tilastokeskuksen maksutasetilaston tiedoista maittain ja yrityksittäin noin 60 ebops-nimikkeen tarkkuudella. Maksutaseen lähdeaineistona pääasiassa palvelujen ulkomaankauppatilasto. Tiedot muunnetaan luokitusavaimien avulla tarjonta- ja käyttötaulukoiden edellyttämille tuote- ja alueluokituksille. Palvelujen tuontitietoihin lisätään sekä laittoman talouden että verkkokaupan palveluerä (12299). Palvelujen tuontiin ja vientiin tehdään myös globaalista tuotannosta aiheutuvat korjaukset (ks. tarkemmin kappale 5.17).

Palveluiden tuonti (12201) sekä vienti (24201) jaotellaan siis tuontiin ja vientiin ilman globaaleja eriä sekä itse globaaleihin eriin. Näitä ovat valmistuspalkkion maksaminen ulkomailla tehtävään valmistuttamiseen (tuontia, 12202); valmistuttamispalkkion saaminen Suomessa tehtävään valmistuttamiseen (vientiiä, 24202) ja projektitoimittajien hankinnat sekä viennit ulkomailla (tuontia, 12203).

Välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) tuonti- ja vientiarvot saadaan kansantalouden tilinpidon keskitetyistä laskelmista. FISIM-tiedot luokitellaan useaan tietoluokkaan. FISIM-tuontia ovat tietoluokat 12209 sekä 12210. FISIM-vientiä puolestaan tietoluokat 24209 sekä 24210.

Taulukko 148: Viennin tietoluokat nimikkeineen

Tieto	Tietonimike
24101	Tavaroiden vienti: tulli
24102	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen ulkomailla, Myynnit ulkomailla
24103	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen ulkomailla, Raaka-aineen vienti Suomesta
24104	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen ulkomailla, Raaka-aineen vienti Suomesta, tullikoodit
24105	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen Suomessa, Ostot Suomesta
24106	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen Suomessa, Valmiin tuotteen vienti Suomesta
24107	Tavaroiden vienti: Valmistuttaminen Suomessa, Valmiin tuotteen vienti Suomesta, tullikoodit
24108	Tavaroiden vienti: jälleenvienti
24110	Tavaroiden vienti: Tehtaaton tuotanto, marginaali
24120	Tavaroiden vienti: Välityskauppa, marginaali
24199	Tavaroiden vienti: Muut
24201	Palvelujen vienti pl. globaalit erät
24202	Palvelujen vienti: valmistuttaminen Suomessa, valmistuspalkkio
24209	Palvelujen vienti: FISIM, lainat
24210	Palvelujen vienti: FISIM, talletukset

24299	Palvelujen vienti: Muut
-------	-------------------------

6.1.2.4 Väliuotekäyttö

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden väliuotekäyttöä ja tuotteita vastaavat vuositilinpidon taloustoimet on kuvattu seuraavaan taulukkoon:

Taulukko 149: Tarjonta- ja käyttötaulukoiden väliuotekäyttöä ja tuotteita vastaavat vuositilinpidon taloustoimet

Tieto	Tietonimike	Tuote	Taloustoimi	Taloustoiminimike	Resurssit/ Käyttö
2010	Väliuotekäyttö	kaikki pl. 640001 ja 640002	P22	Muu väliuotekäyttö	K
2010	Väliuotekäyttö	640001 Välilliset rahoituspalvelut, lainat	P1191	Välilliset rahoituspalvelut, lainat	K
2010	Väliuotekäyttö	640002 Välilliset rahoituspalvelut, talletukset	P1192	Välilliset rahoituspalvelut, talletukset	K

6.1.2.4.1 S11/S14 T10

Yrityssektorin (S11) ja kotitaloussektorin (S14) tuottajatyypin T10 (markkinatuottajat) toimialojen 072 – 9602_9609 (pl. toimialat 412+432_439 *Talonrakentaminen* ja 68202 *Asuntojen vuokraus*) muu väliuotekäyttö jaetaan vuositilinpidossa rakennetilaston kuluerittelyn mukaisiin P22-alkuisiin aineistomuuttujiin:

Taulukko 150: Sektoreiden S11/S14 markkinatuottajien muun väliuotekäytön jako aineistomuuttujiin, vuonna 2018 miljoonaa euroa

Aineistomuuttuja	Nimike	Arvo
P22_12	Aine- ja tarvikevarastojen muutos	-590
P22_131	Aineiden ja tarvikkeiden hankinta	70 913
P22_132	Pakkausaineiden hankinnan arvo	1 142
P22_133	Polttoaineiden hankinta	5 897
P22_134	Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt	4 273
P22_136	Alihankintatyöt	21 912
P22_137	Työvoiman vuokraus	2 320
P22_141	Sähkön hankinta omaan käyttöön	2 588
P22_1410	Edustuskulut	271
P22_1411	Muut kuin edellä mainitut kulut (liiketoiminnan muut kulut pl. edustuskulut)	28 167
P22_142	Lämmön hankinta omaan käyttöön	849
P22_1431	Kuluksi suoraan kirjatut tutkimus- ja kehittämismenot	2 565
P22_1432	Aktivoidut tutkimus- ja kehittämismenot	280
P22_144	Kuljetus- ja varastointikulut	9 572
P22_1451	Mainos- ja markkinointikulut, kuluksi kirjatut	5 784
P22_1452	Aktivoidut markkinointimenot	14
P22_1453	Myyntikulut (agentuuri jne.)	593
P22_146	ATK-, suunnittelu- ja ohjelmointikulut	3 783
P22_147	Kulut patenteista, lisensseistä ja rojalteista	858

P22_148	Leasing-maksut	978
P22_149	Muut vuokrat	8 152

Aineistomuuttujat jaetaan tuotteisiin seuraavilla tavoilla:

- P22_12 Aine- ja tarvikevarastojen muutos: kuten P22_131.
- P22_131 Aineiden ja tarvikkeiden hankinta:
  - Toimialojen B ja C tuotejakaumat lasketaan teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetiedoista parittomina tilastovuosina. Parillisina tilastovuosina toimialojen tuotejakaumat lasketaan edellisen vuoden hintakorjattujen TKT-tietojen mukaan
  - Toimialat D-S tuotejakaumat lasketaan edellisen vuoden hintakorjattujen TKT-tietojen mukaan
- P22_132 Pakkausaineiden hankinnan arvo: toimialoittaiset arvot jaetaan tuotteisiin pakkausaineiden tuote-osuus-avaimen avulla.
- P22_133 Polttoaineiden hankinta:
  - Toimialojen BC tuotejakaumat saadaan energiatilaston tiedoista. Tiedot on luokiteltu 6-numeroisella CPA-luokituksella ja 3-numeroisella toimialaluokituksella. Tiedot perustuvat eri energiamuotojen määrätiedoista yksikköhintojen avulla johdettuihin arvotietoihin.
  - Toimialojen D-S tuotejakaumat lasketaan edellisen vuoden TKT-tietojen mukaan.
- P22_134 Teetetyt korjaus-, kunnossapito- ja asennustyöt: toimialoittaiset arvot kirjataan 331-alkuisille koneiden ja laitteiden korjaus- ja huoltopalvelutuotteille sekä rakentamispalvelutuotteille.
- P22_136 Alihankintatyöt:
  - Aineistomuuttujaan sisältyvä valmistuttaminen ulkomailla saadaan tuonnin ja viennin tuotelaskemista. Toimialoittaiset arvot kirjataan -090-loppuisille käsittely- ja valmistuspalvelutuotteille, pl. toimialat 46 *Tukkukauppa (pl. autot ym.)* ja 47 *Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)*, joiden valmistuttaminen ulkomailla kirjataan tuotteelle 461000 *Agentuuritoiminnan palvelut*.
  - Loput aineistomuuttujan arvoista lasketaan toimialakohtaisen tuote-osuus-avaimen avulla. Toimialoilla BC tuotteet ovat tavaratuotteita ja toimialoilla D-S palvelutuotteita.

- P22_137 Työvoiman vuokraus: toimialoittaiset arvot kirjataan 78-alkuisille henkilöstön vuokrauspalvelutuotteille.
- P22_141 Sähkön hankinta omaan käyttöön: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteille *351000 Sähkö ja 351200 Sähkön siirtopalvelut ja jakelupalvelut*.
- P22_1410 Edustuskulut: toimialoittaiset arvot jaetaan tuotteisiin edustuskulujen tuote-osuus-avaimen avulla.
- P22_1411 Muut kuin edellä mainitut kulut (liiketoiminnan muut kulut pl. edustuskulut): toimialoittaiset arvot jaetaan muihin aineistomuuttujiin sisältyvät palvelutuotteisiin (mm. atk-, rahoitus-, vakuutus-, televiestintäpalvelut ja muut liike elämän palvelut) edellisen vuoden tuotejakauksen mukaan.
- P22_142 Lämmön hankinta omaan käyttöön: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle *353100 Höyry, kuuma vesi, jää*.
- P22_1431 Kuluksi suoraan kirjatut tutkimus- ja kehittämismenot.): toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle *720001 Tutkimus- ja kehittämispalvelut, palvelut*.
- P22_1432 Aktivoidut tutkimus- ja kehittämismenot.): toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle *720001 Tutkimus- ja kehittämispalvelut, palvelut*.
- P22_144 Kuljetus- ja varastointikulut: toimialoittaiset arvot kirjataan tavaraliikenne-, varastointi- ja muut liikenteeseen liittyville palvelutuotteille.
- P22_1451 Mainos- ja markkinointikulut, kuluksi kirjatut: toimialoittaiset arvot kirjataan 73-alkuisille *mainostoiminta- ja markkinointitutkimustuotteille* sekä *823000 Kokousten ja messujen järjestämispalvelutuotteelle*.
- P22_1452 Aktivoidut markkinointimenot: kuten P22_1451.
- P22_1453 Myyntikulut (agentuuri jne.): toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle *461000 Agentuuritoiminnan palvelut*.
- P22_146 ATK-, suunnittelu- ja ohjelmointikulut: toimialoittaiset arvot kirjataan 62- ja 63-alkuisille Tietokoneiden ohjelmointi- ja konsultointipalvelut ja niihin liittyvät palvelutuotteille sekä tietopalvelutuotteille.
- P22_147 Kulut patenteista, lisensseistä ja rojalteista: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteelle *774000 Lisenssit, patentit ja rojaltit*.

- P22_148 Leasing-maksut: toimialoittaiset arvot kirjataan 77-alkuisille *ajoneuvojen, koneiden yms. vuokraus- ja leasingpalvelutuotteille*.
- P22_149 Muut vuokrat: toimialoittaiset arvot kirjataan tuotteille *682030 Muiden kiinteistöjen vuokraus, hallinta ja kauppa, 683200 Kiinteistöjen isännöintipalvelu ja 811000 Kiinteistönhoitopalvelut*.

Toimialoittaiset aineistomuuttujien tuoteosuudet saadaan joko suoraan lähdetilastosta, ennalta määrättyinä tuoteosuuksina tai edellisen vuoden TKT:n tuotejakaumien mukaan. Toimialoittaisia aineistomuuttujien arvoja korjataan ennen manuaalista tasapainotusta tuotteiden tarjonnan ja käytön välisen tasapainon mukaan. Nämä korjaukset kohdistuvat palvelutuotteisiin. Palvelutuotteiden välituotekäyttöä korjataan lisäksi palvelujen toimialoittaisten tuontitietojen avulla.

6.1.2.4.2 Teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetiedot (S11/S14)

Teollisuuden hyödyketilaston raaka-ainetiedot kerätään joka toinen vuosi kyselytietona toimialojen kaivostoiminta ja louhinta B sekä teollisuus C suurimmilta yrityksiltä. Tiedot kerätään CPA-luokituksella (CN8-tuoteluokituksella tilastovuodesta 2019 alkaen). Tiedot muunnetaan kansantalouden tilinpidon tuoteluokituksen mukaisiksi ja korjataan vastaamaan yritysten Tullin tavaratuonnin tietoja, sekä huomioidaan ostot muilta saman konsernin toimipaikoilta. Raaka-aineiden käytön toimialoittaiset tuotejakaumat täsmäytetään vastaamaan aineistomuuttujan, P22_131 Aineiden ja tarvikkeiden hankinta, toimialatietoja.

Parillisina vuosina, kun raaka-ainetietoja ei kerätä, käytetään edellisen vuoden tasapainotettua ja hintakorjattua välituotekäytön tietoa tuotetaseen laadinnassa.

6.1.2.4.3 Valtionhallinto (S1311)

Valtionhallintosektorin toimialojen välituotekäytön tuotetietojen laskennan lähteenä käytetään valtiokonttorin laatimaa valtion liikekirjanpitoaineistoa. Toimialojen välituotekäyttöjen tuotteet määritetään toimialoittaisten tilien (n. 40 toiminnan kuluerää) ja tuoteluokituksen välisen avaimen avulla. Lähdeaineistojen arvotiedot ovat arvonlisäveroverottomia. Arvonlisävero lisätään tuotekohtaisesti ja täsmäytetään vastaamaan toimialoittain toimialan maksamaan arvonlisäveroon.

6.1.2.4.4 Paikallishallinto (S1313)

Paikallishallintosektorin toimialojen välituotekäytön tuotetiedot lasketaan kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston käyttötaloustietojen avulla. Käyttötaloustietoja on saatavilla toimialan (tehtäväluokituksen) mukaan menolajijaolla: asiakaspalvelujen ostot, valtiolta, asiakaspalvelujen ostot kunnilta, muiden palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot, ulkoiset sekä muut menot. Tarkemmalla 27 menolajin

tarkkuudella käyttötaloustietoja on saatavilla ainoastaan koko kuntasektorin tasolla. Tarjonta- ja käyttötaulukkolaskelmissa tarkemman menolajin arvot on jaettu arvionvaraisesti toimialoille. Menolajit jaetaan edelleen tuotteille toimialakohtaisesti menolaji-tuote-avaimen avulla. Lähdeaineistojen arvotiedot ovat arvonlisäveroverottomia. Arvonlisävero lisätään tuotekohtaisesti ja täsmäytetään vastaamaan toimialoittain toimialan maksamaan arvonlisäveroon.

Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston lisäksi paikallishallintoon kuuluvien julkisomisteisten yhtiöiden välituotekäyttötiedot saadaan rakennetilaston tiedoista. Niiden tuotetietojen laskenta noudattaa yrityssektorin tuotetietojen laskentaa.

6.1.2.4.5 Muut toimialat/sectorit

Maatalouden välituotekäytön aggregoidut tuotetiedot saadaan tilinpidon maatalouden laskelmista. Lähtötiedot käsittävät maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksin mukaiset 15 kuluerää, jotka jaetaan tuotteisiin kuluerän ja tuotteen välisen avaimen avulla.

Sektorin S1221/toimialan 64 välituotekäytön lähtötiedot saadaan VIRATI:n (viranomaistiedonkeruun koordinointi) talletuspankkien kuluerien arvotiedoista. VIRATI:n 22 kuluerää jaetaan tuotteisiin VIRATI-koodin ja tuotteen välisen avaimen avulla.

Seuraavien toimialojen/sektoreiden välituotekäyttöjen tuotetiedot lasketaan edellisen vuoden hintakorjatulla rakenteella (välituotekäytön lähdeaineistojen rakennetiedot ovat puutteellisia tai puuttuvat kokonaan):

Taulukko 151: Toimialat, joiden välituotekäyttöjen tuotetiedot lasketaan edellisen vuoden hintakorjatulla rakenteella

Toimiala	Toimialanimike
017	Metsästys
021	Metsänhoito
022	Puunkorjuu
025	Metsien nettokasvu
03	Kalatalous
412+432_439	Talonrakentaminen ym.
68201	Asuntojen vuokraus
68202	Asuntojen hallinta
97_98	Kotitalouspalvelut

Taulukko 152: Sektorit, joiden välituotekäyttöjen tuotetiedot lasketaan edellisen vuoden hintakorjatulla rakenteella

Sektorit	Sektorinimike
S121	Keskuspankki
S1222	Muut luottolaitokset
S125	Muut rahoituksen välittäjät
S126	Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset

S127	Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat
S128	Vakuutuslaitokset
S129	Vapaaehtoiset eläkerahastot
S13141	Työeläkelaitokset
S13149	Muut sosiaaliturvarahastot
S15	Kotit. palv. voittoa tavoittelemattomat yhteisöt

6.1.2.4.6 Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)

Välillisten rahoituspalvelujen (FISIM) välituotekäytön tuotetiedot toimialoittain laaditaan tilinpidon taloustoimien ja tuotteiden välisen avaimen avulla.

Taulukko 153: FISIM-luokitusavain

Talustoimi	Talustoiminimike	Tuote	Tuotenimike
P1191	Välilliset rahoituspalvelut, lainat	640001	Välilliset rahoituspalvelut, lainat
P1192	Välilliset rahoituspalvelut, talletukset	640002	Välilliset rahoituspalvelut, talletukset

6.1.2.5 Kotitalouksien kulutusmenot

Kotitalouksien kulutusmenot käsittävät vuositilinpidon 227 ECOICOP-kulutusluokkaa. Kulutusluokkien arvot jaetaan tuotteisiin tuotostyypeittäin. Kotitalouksien kulutusmenojen tuotostyypit P12 (tuotos omaan loppukäyttöön) ja P131 (markkinattomat tuotteet, ostot) tuotetiedot saadaan tuotostiedoista kulutusluokka-tuote-avaimen avulla. Jäljelle jäävät kulutusluokkien arvot (tuotostyyppien markkinatuotos + tuonti -arvot) jaetaan kulutusluokka-tuoteavaimen avulla tuotteisiin. Kulutus-tuote-osuustiedot lasketaan edellisen vuoden TKT-tiedoista.

Taulukko 154: Esimerkki kotitalouksien kulutusmenojen luokitusavaimesta

Tieto	Tietonimike	Kulutus	Kulutusnimike
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.1.ND	Riisi
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.2.ND	Jauhot ja muut viljat
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.3.ND	Leipä
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.4.ND	Muut leipomotuotteet
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.5.ND	Pizzat ja suolaiset piirakat
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.6.ND	Pastatuotteet ja kuskus
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.7.ND	Aamiaisviljatuotteet
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.1.8.ND	Muut viljatuotteet
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.2.1.ND	Naudan- ja vasikanliha
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.2.2.ND	Sianliha
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.2.3.ND	Lampaan- ja vuohenliha
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.2.4.ND	Siipikarjan liha
2110	Kotitalouksien kulutusmenot	01.1.2.5.ND	Muu liha

6.1.2.6 Julkisyhteisöjen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot

Julkisyhteisöjen ja voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen tietoluokat ja niiden yhteydet vuositilinpidon sektoreihin ja kulutusluokkiin on kuvattu seuraavaan taulukkoon:

Taulukko 155: Sektoreiden S13 ja S15 luokitusavain

Tieto	Tietonimike	Sektori	Kulutus	Kulutusnimike
2121	Valtion kulutusmenot	S1311	P31	Yksilölliset kulutusmenot
2121	Valtion kulutusmenot	S1311	P32	Kollektiiviset kulutusmenot
2121	Valtion kulutusmenot	S1311	D632	Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot
2122	Kuntien kulutusmenot	S1313	P31	Yksilölliset kulutusmenot
2122	Kuntien kulutusmenot	S1313	P32	Kollektiiviset kulutusmenot
2122	Kuntien kulutusmenot	S1313	D632	Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot
2123	Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot	S13141 ja S13149	P31	Yksilölliset kulutusmenot
2123	Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot	S13141 ja S13149	P32	Kollektiiviset kulutusmenot
2123	Sosiaaliturvarahastojen kulutusmenot	S13141 ja S13149	D632	Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot
2130	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	S15	P31	Yksilölliset kulutusmenot
2130	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	S15	D632	Luontoismuotoiset yhteiskunnalliset tulonsiirrot

Yksilöllisten ja kollektiivisten kulutusmenojen (P31+P32) tuotetieto saadaan kunkin sektorin toimialoittaisista tuotostiedoista (tuostyyppi P132 Muun markkinattoman tuotoksen tuotos).

Valtion (S1311) ja kuntien (S1313) luontoismuotoisten yhteiskunnallisten tulonsiirtojen tuotetiedot saadaan valtion liikekirjanpidon sekä kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston tiedoista. Muiden sosiaaliturvarahastojen (S13149) ja kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen (S15) luontoismuotoisten yhteiskunnallisten tulonsiirtojen tuotetiedot saadaan 13 tuotteen tarkkuudella tilinpidon laskentatiedoista.

6.1.2.7 Investoinnit

Investointien tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukkoissa vastaavat vuositilinpidon taloustoimi- ja varaluokkia:

Taulukko 156: Investointivarojen luokitusavain.

Taloustoimi	Vara	Tieto	Tietonimike
P51	N111	2201	Asuinrakennukset
P51	N1121	2202	Muut talorakennukset
P51	N1122	2203	Maa- ja vesirakennukset

P51	N1123	2204	Maanparannukset
P51	N1131	2205	Kuljetusvälineet
P51	N11321	2206	Tietokoneet ja oheislaitteet
P51	N11322	2207	Muut viestintätekniset laitteet
P51	N1139	2208	Muut koneet ja laitteet
P51	N114	2209	Asejärjestelmät
P51	N1151	2210	Eläinvarat
P51	N1152	2211	Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat
P51	N116	2212	Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokulut
P51	N1171	2213	Tutkimus ja kehittäminen
P51	N1172	2214	Mineraalien etsintä ja arviointi
P51	N1173	2215	Tietokoneohjelmistot ja tietokannat
P51	N1174	2216	Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset
P51	N1179	2217	Muut henkiset omaisuustuotteet

Asejärjestelmäinvestointien (2209) tuotetiedot saadaan valtion maanpuolustuskalustotiedoista. Muiden tietoluokkien tuotejakaumat määritellään tietoluokka-tuote-avaimen ja edellisen vuoden tuotejakaumatietojen avulla. Kuljetusvälineinvestointien ja muiden koneiden ja laitteiden investointien tietoluokka-tuote-avain on toimialakohtainen. Muiden tietoluokka-tuote-avain on toimialoille yhteinen. Kuljetusvälineinvestointien (2205) sekä muiden koneiden ja laitteiden investointien (2208) edellisen vuoden tietoihin perustuvia tuotejakaumia korjataan ns. flow-menetelmän avulla, jossa tuotejakaumatiedot (toimialat yhteensä tasolla) saadaan vähentämällä tuotteiden tarjontatiedoista (Tullin tavaratuonti + teollisuuden hyödyketilaton tuotantotiedot) Tullin tavaravientiä.

Investointeihin sisältyvät P12-tuotostiedot (tuotos omaan loppukäyttöön) lasketaan tuotostietojen ja investointien tieto-tuote-avaimen avulla. Näitä ovat mm. itse tuotetut ohjelmistot (tuote 620100 Tietokoneohjelmointipalvelut) ja itse tuotetut tutkimus- ja kehittämispalvelut (tuote 720002 Tutkimus- ja kehittämispalvelut).

6.1.2.8 Varastojen muutos

Varastojen muutoksen (P52) tietoluokat tarjonta- ja käyttötaulukkoissa vastaavat vuositilinpidon taloustoimi- ja varaluokkia:

Taulukko 157: Varastovarojen luokitusavain

Taloustoimi	Vara	Tieto	Tietonimike
P52	N1211	2301	Polttoaineet, varastojen muutos
P52	N1219	2302	Muut aineet ja tarvikkeet, varastojen muutos
P52	N1221	2303	Keskenkasvuiset kasvatettavat biologiset varat, varastojen muutos
P52	N1222	2304	Keskeneräiset rakennukset, varastojen muutos
P52	N1223	2305	Keskeneräiset koneet, laitteet ja kuljetusvälineet, varastojen muutos
P52	N1229	2306	Muut keskeneräiset työt, varastojen muutos

P52	N123	2307	Valmisteet, varastojen muutos
P52	N124	2308	Puolustustarvikevarastot, varastojen muutos
P52	N125	2309	Kauppatarvat, varastojen muutos
P53	N131	2310	Jalometallit ja -kivet
P53	N132	2311	Antiikki ja muut taide-esineet
P53	N133	2312	Muut arvoesineet

Polttoaineiden varastojen muutosten (2301) tuotejakaumat noudattavat toimialoittaisten polttoaineiden välituotekäytön tuotejakaumaa.

Muiden aineiden ja tarvikkeiden varastojen muutosten (2302) tuotejakaumat noudattavat toimialoittaisten tavaroiden (pl. polttoaineet) välituotekäytön tuotejakaumaa.

Keskenkasvuisten kasvatettavien biologisten varojen varastojen muutosten (2303) tuotejakaumat noudattavat toimialan 025 Metsien nettokasvu tuotostietojen tuotejakaumaa. Toimialan 011_016 Maatalous tuotetiedot saadaan maatalouden tuotetiedoista.

Keskeneräisten rakennuksien varastojen muutoksella (2304), keskeneräisten koneiden, laitteiden ja kuljetusvälineiden varastojen muutoksella (2305) ja puolustustarvikevarastojen varastojen muutoksella (2308) ei ole arvoja kansantalouden tiinpidossa.

Muiden keskeneräisten töiden varastojen muutosten (2306) ja valmisteiden varastojen muutosten (2307) tuotejakaumat noudattavat toimialoittaisten tavaroiden (teollisuustoimialat) tai palvelutuotteiden (palvelutoimialat) tuotostietojen tuotejakaumaa.

Kauppatarvaroiden varastojen muutosten (2309) arvotiedot kaupan toimialoille 45 Autojen yms. kauppa, korjaus ja huolto, 46 Tukku kauppa (pl. autot ym.) ja 47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.) lasketaan rakennetilaston varastotiedoista (alku- ja loppukanta) 5-numeroisella toimialatasolla. 5-numeroisten toimialojen varastojen muutokset jaetaan tuotteille toimiala-tuote-avaimen avulla. 5-numeroisten toimialojen tuoteosuudet lasketaan tuotteiden tarjontatietojen (tuotos + tuonti) mukaan.

Muiden toimialojen kauppatarvaroiden varastojen muutosten (2309) tuotteet määritellään toimialakohtaisesti.

Jalometallien ja -kivien varastojen muutos (2310) kirjataan tuotteelle 321200 Korut ja muut kultasepäntuotteet.

Antiikin ja muiden taide-esineiden varastojen muutos (2311) sekä muiden arvoesineiden varastojen muutos (2312) kirjataan tuotteelle 900100 Esittävä taide ja luomistyö.

Varastojen muutoksiin sisältyvät P12-tuotostiedot (tuotos omaan loppukäyttöön) lasketaan tuotostietojen ja varastojen muutosten tieto-tuote-avaimen avulla.

6.1.3 Hinnanmuodostuserien käyttötietojen laadinta ja ostajanhintaisten käyttötietojen muunnos perushintaisiksi

Tuotekohtaisten tarjonta- ja käyttötietojen tasapainotusta varten ostajanhintaisten käyttötiedot muunnetaan hinnanmuodostuserien käyttötietojen avulla perushintaisiksi seuraavan yhtälön mukaisesti:

PERUSHINTA

$$\begin{aligned} &= \text{OSTAJANHINTA} - \text{arvonlisävero} \\ &- \text{kuljetuksen lisät} - \text{tukkukaupan lisät} \\ &- \text{vähittäiskaupan lisät} \\ &- \text{muut tuoteverot (kuin ALV ja tuontitullit)} \\ &- \text{tuontitullit} + \text{tuotetukipalkkiot} \end{aligned}$$

Käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvojen laskentaa varten hinnanmuodostuserille laaditaan tuotekohtaiset osuustiedot.

Tuotetukipalkkioiden, tuontitullien ja muiden tuoteverojen tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa perushintaan. Kaupan ja kuljetuksen lisien tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa tuottajahintaan (= *perushinta* – *tuotetukipalkkiot* + *tuontitullit* + *muut tuoteverot*). Arvonlisäveron tuotekohtaiset osuustiedot lasketaan suhteessa arvonlisäverottomaan ostajanhintaan. Jokaiselle hinnanmuodostuserälle on erikseen määritetty käsittelysäännöt, joiden mukaan tuotekohtaista osuustietoa sovelletaan eri käytöissä.

6.1.3.1 Tuotetukipalkkiot D314

Valtion, EU:n ja kuntien maksamat tuotetukipalkkioiden arvot tuotetukipalkkiolajeittain saadaan valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineistosta sekä kuntien tilinpäätöksistä. Tuotetukipalkkiolajeja ovat julkisen liikenteen tuki, luotsauksen hintatuki sekä maataloustuotteiden CAP- ja kansallinen tuki. Maataloustuotteiden tuotetukipalkkioiden tuotekohtaiset arvot saadaan tilinpidon maatalouden asiantuntijalta. Tuotetukipalkkioiden yhteenlaskettu arvo oli 701 miljoonaa euroa vuonna 2018.

6.1.3.2 Tuontitullit D2121

Tuontitullit sisältyvät EU:n ulkopuolelta tulevien tavaroiden tuontiin. Tuotekohtaiset tulliosuudet lasketaan vuosittain Tullin tuotekohtaisista verotiedoista. Tuontitullien yhteenlaskettu arvo oli 174 miljoonaa euroa vuonna 2018.

6.1.3.3 Arvonlisävero (vähennyskelvoton) D211

Vuosittaiset arvonlisäverokannat määritetään tuotteittain arvonlisäveroa koskevan lainsäädännön avulla. Yleinen arvonlisäverokanta oli 24 % vuonna 2018. Alennettua 14 % verokantaa sovellettiin elintarvikkeisiin, rehuihin sekä ravintola- ja ateriapalveluihin. Alennettua 10 % verokantaa sovellettiin muun muassa lääkkeisiin, erilaisiin kulttuuripalveluihin sekä tilattuihin lehtiin. Arvonlisäverosta vapaita palveluita olivat sosiaali- ja

terveyspalvelut, koulutuspalvelut, valtaosa rahoitus- ja vakuutuspalveluista sekä rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut.

TKT-laskelmissa arvonlisäveroa sisältyy ainoastaan tuostyyppeihin P11 Markkinatuotos ja P7 Tuonti. Käyttöluokista arvonlisäveroa ei sisälly vientiin eikä varastojen muutoksiin. Välituotekäytön ja investointien osalta arvonlisävero määräytyy tuottajatyypin ja toimialan mukaan.

Arvonlisävero sisältyy (ts. arvonlisävero on vähennyskelvoton) välituotekäyttöön ja investointeihin tuottajatyypeillä *T20 Omaan loppukäyttöön* tuottajat ja *T30 Muut markkinattomat tuottajat* sekä rahoitus- ja vakuutus toiminnan, terveyspalvelujen ja sosiaalipalvelujen toimialoilla. Arvonlisäverolaskemissa otetaan lisäksi huomioon tax-free-ostosten sekä harmaan ja laittoman talouden arvonlisäveroa alentava vaikutus määrättyihin tuotteisiin. Arvonlisäveron yhteenlaskettu arvo oli 21 364 miljoonaa euroa vuonna 2018.

6.1.3.4 Muut tuoteverot D2121

Muita tuoteveroja ovat erilaiset valmisteverot. Niiden kertymäärät saadaan valtion tilinpäätösaineistosta verolajeittain. Vuonna 2018 näitä olivat apteekkimaksu, alkoholiuomavero, auto- ja moottoripyörävero, arpajaisvero, eräiden energialähteiden vero, huoltovarmuusmaksu, nestemäisten polttoaineiden vero, palosuojelumaksu, ratamaksuvero, sokerimaksu, tupakkavero, vakuutusmaksuvero, varainsiirtovero, virvoitusjuomavero sekä öljyjättemaksu. Arvot kohdennetaan verolajeittain tuotteisiin verolainsäädännön tietojen avulla. Tuoteosuustiedot lasketaan verokertymä- ja käyttötietojen suhteena. Muita tuoteveroja ei sisälly vientiin. Muiden tuoteverojen yhteenlaskettu arvo oli 11 317 miljoonaa euroa vuonna 2018.

6.1.3.5 Vähittäis- ja tukkukaupan lisät P118R ja P118W

Kaupan lisät voidaan määrittellä jälleenmyyntiä varten ostetun tavarann myynti- ja ostohinnan erotuksena.

Taulukko 158: Kaupan lisiä tuottavat tuotteet

Tuote	Tuotenimike	Taloustoimi
351400	Sähkökaupan palvelut	P118R, P118W
451000	Moottoriajoneuvojen kaupan palvelut	P118R, P118W
462000	Tukkukaupan palvelut	P118W
463000	Polttoaineiden tukkukaupan palvelut	P118W
471000	Vähittäiskaupan palvelut	P118R
473000	Polttoaineiden vähittäiskaupan palvelut	P118R

Tarjonta- ja käyttötaulukkoissa vähittäiskaupan ja tukkukaupan palvelujen tuotos jaetaan käyttöpuolelle osaksi tavaroiden hinnanmuodostusta tuotekohtaisten tukkukaupan ja vähittäiskaupan lisien osuuksien avulla. Tuotekohtaiset tukkukaupan ja vähittäiskaupan lisien osuudet lasketaan rakennetilaston kaupan toimialojen tietojen avulla määrävuosittain.

Jokaiselle 5-numeroiselle tukku- ja vähittäiskaupan toimialalle lasketaan rakennetilaston tiedoista toimialan myyntikatteen osuustieto seuraavan kaavan mukaan:

Myyntikatteen osuus

$$= \frac{(\text{kaupallisen toiminnan liikevaihto} - \text{kauppatavaroiden ostot} + \text{kauppatavaroiden varastojen muutos})}{(\text{kauppatavaroiden ostot} + \text{kauppatavaroiden varastojen muutos})}$$

Tämän jälkeen jokaiselle tuoteluokituksen mukaiselle tavaralle määritetään tukku- ja vähittäiskaupan toimiala, jonka mukaan tuote saa tukku- ja vähittäiskaupan lisien osuudet (ts. toimiala, joka vastaa tuotteen jakelusta). Esimerkiksi tuote 291020 Henkilöautot saa tukkukaupan lisän osuuden toimialalta 45111 Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen tukkukauppa, ja vähittäiskaupan lisän osuuden toimialalta 45112 Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vähittäiskauppa.

Vähittäis- ja tukkukaupan lisien arvot olivat 12 624 ja 17 892 miljoonaa euroa vuonna 2018.

6.1.3.6 Kuljetuksen lisät P118R

Kuljetuksen lisät voidaan yleisesti määrittellä myyjän erikseen laskuttamiksi ja ostajan erikseen maksamiksi tavaroiden kuljetuskustannuksiksi, jotka sisältyvät tavaroiden ostajanhintaan, mutta eivät perushintaan. Tarjonta- ja käyttötaulukkoissa kuljetuksen lisät ovat mahdollisia vain tavaratuotteille, jotka eivät sisällä kaupan lisiä.

Tuotekohtaiset kuljetuksen lisien osuustiedot lasketaan ohjelmallisesti määrävuosittain rakennetilaston kuljetus- ja varastointikulu -muuttujan, teollisuuden hyödyketilaston tietojen sekä tavarankuljetustilastojen kuljetuslajittaisten (maantieliikenne, rautatieliikenne, vesiliikenne, lentoliikenne ja putkijohtokuljetus) kuljetussuoritteiden avulla.

Taulukko 159: Kuljetuksen lisiä tuottavat tuotteet

Tuote	Tuotenimike
492000	Rautateiden tavaraliikennepalvelut
494000	Tieliikenteen tavaraliikennepalvelut
495000	Putkijohtokuljetuspalvelut
500200	Vesiliikenteen tavarankuljetus
512000	Lentoliikenteen tavarankuljetuspalvelut
521000	Varastointipalvelut
522100	Maaliikenteeseen liittyvät palvelut
522200	Vesiliikenteeseen liittyvät palvelut
522400	Lastinkäsittelypalvelut
522900	Muut liikennettä avustavat palvelut

Kuljetuksen lisien yhteenlaskettu arvo oli 2 375 miljoonaa euroa vuonna 2018.

6.1.4 Tasapainottamattoman tuotetaseen laadinta

Perushintaisista tarjontatiedoista, ostajanhintaisista käyttötiedoista sekä hinnanmuodostuserien osuustiedoista laaditaan ensimmäinen täydellinen, mutta vielä tasapainottamaton, tuotetase. Tuotetase käsittää perushintaisten tarjontatietojen, ostajanhintaisten käyttötietojen lisäksi käyttötietojen hinnanmuodostuserien arvot sekä perushintaiset käyttötiedot tuotteittain.

Tässä vaiheessa tarkistetaan, että tuotostyyppien P12 Tuotos omaan loppukäyttöön, P131 Markkinattomat tuotteet, myynnit tai ostot ja P132 Muu markkinaton tuotos ovat tuotteittain tasapainossa. Näiden tuotostyyppien käyttötiedot määräytyvät toimialoittaisista tuotostiedoista.

6.1.5 Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotus

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotusta varten lasketaan 836 tuotteen perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö sekä niiden erotus eli tasapainotilanne (Taulukko 160). Tasapainoehto jokaisen tuotteen osalta on *tuotos + tuonti = välituotekäyttö + kulutusmenot + pääoman bruttomuodostus + vienti*.

Taulukko 160: Perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö sekä niiden ero tuotteittain

Tuote	Tuotenimike	Tarjonta perushintaan	Käyttö perushintaan	Ero	Tasapaino
011111	Tavallinen vehnä sekä vehnän ja rukiin sekavilja (durumvehnä)	93	102	-9	
011120	Maissi	11	0	11	
011131	Ohra	215	300	-85	MAN_TASAP
011132	Ruis	11	8	3	
011133	Kaura	145	166	-21	
011140	Muu viljat	1	8	-7	
011160	Palkovilja	34	17	17	
011180	Öljykasvien siemenet ja hedelmät	92	75	18	
011210	Riisi, esikuorimaton	1	0	1	
011312	Kaalit	41	39	1	
011314	Salaatit	85	101	-16	
011320	Muut lehti- ja varsivihannekset, melonit	21	27	-6	
011332	Kurkut	96	74	22	
011334	Tomaatit	132	116	16	
011335	Muut hedelmän valmistavat vihannekset	106	62	44	MAN_TASAP
011341	Porkkanat ja nauriit	71	83	-12	
011350	Perunat	82	111	-29	
....	....	....	....	....	....
171100	Massa	4 979	5 080	101	
171210	Sanomalehtipaperi, käsintehty paperi ja muu päällystämätön paperi, kartonki tai pahvi graafiseen käyttöön	1 416	1 445	-29	
171220	Toaletti- ja kasvopyyhepehmopaperi, käsipyyhe- ja lautasliinapaperi, selluloosavanu ja selluloosakuituharso	50	79	-29	

171230	Pakkauskartonki	434	558	124	MAN_TASAP
171240	Päällystämätön paperi	395	352	43	MAN_TASAP
171250	Päällystämätön kartonki ja pahvi (muu kuin kirjoitus-, painatus- tai muuhun graafiseen tarkoitukseen käytettävä)	204	207	-3	
171260	Pergamenttipaperi, rasvanpitävät paperit (voipaperit), kuultopaperit ja glassiinipaperi sekä muut kiillotetut läpinäkyvät tai läpikuultavat paperit	369	339	29	
171270	Jalostettu paperi, kartonki ja pahvi	5 005	5 005	0	
171290	Massan, paperin ja paperituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	578	309	269	MAN_TASAP
172090	Paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	0	6	-5	
172100	Aaltopaperi, -kartonki ja -pahvi sekä paperi-, kartonki- ja pahvipakkaukset	659	575	84	MAN_TASAP
172200	Talous- ja hygieniatarvikkeet ja toalettarvikkeet	483	552	-69	MAN_TASAP
172300	Paperikauppatavara	40	177	137	MAN_TASAP
172400	Tapetit	10	23	-13	
172911	Paperiset, kartonkiset tai pahviset nimi- ja osoitelaput	68	87	-19	
172919	Muut paperi-, kartonki- ja pahvituotteet	199	126	72	MAN_TASAP
....	....	....	....	....	....
900100	Esittävä taide ja luomistyö	1 280	1 234	46	
900400	Taidelaitosten palvelut	253	236	17	
910100	Kirjastojen ja arkistojen palvelut	345	340	5	
910200	Museoiden palvelut	230	202	28	
910400	Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen palvelut	406	377	30	
920000	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	711	698	13	
931000	Urheilutoiminta	1931	2082	151	
932000	Huvi- ja virkistystoiminta	528	510	19	
941000	Elinkeinoelämän, työnantaja- ja ammattialajärjestöjen palvelut	975	898	77	
949000	Muiden järjestöjen palvelut	1 098	1 098	0	
949100	Uskonnollisten järjestöjen palvelut	1 206	1 206	0	
951000	Tietokoneiden ja viestintälaitteiden korjauspalvelut	291	234	58	MAN_TASAP
952000	Henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjauspalvelut	276	329	-54	MAN_TASAP
960100	Pesulapalvelut	421	421	0	
960200	Kampaamo- ja muut kauneudenhoitopalvelut	940	977	-36	
960300	Hautausalan palvelut	129	108	21	
960400	Fyysistä hyvinvointia edistävät palvelut	137	172	-35	MAN_TASAP
960900	Muut henkilökohtaiset palvelut, muualle luokittelemattomat	207	189	18	
970000	Kotitalouspalvelut	242	256	-15	

Tarjonta- ja käyttötiedot tasapainotetaan kolmessa vaiheessa:

1. Manuaalinen tasapainotus ml. hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus
2. Huoltotaseen tilastollisen eron eliminointi

3. Automaattinen tasapainotus

6.1.5.1 Manuaalinen tasapainotus ml. hinnanmuodostuserien automaattinen tasapainotus

Manuaalisessa tasapainotuksessa korjataan perushintaisen tarjonnan ja perushintaisen käytön väliset suurimmat tuotekohtaiset epätasapainot. Tämä koskee tuotteita, joiden tarjonnan ja käytön välisen eron arvo on yli 10 prosenttia perushintaisen tarjonnan arvosta ja eron absoluuttinen arvo on yli 30 miljoonaa euroa (yo. taulukossa merkintä ”MAN_TASAP”). Nämä tuotteet tasapainotetaan korjaamalla tuotteiden perushintaisia tarjontatietoja ja/tai ostajanhintaisia käyttötietoja manuaalisesti siten, että tarjonnan ja käytön väliset erot jäävät edellä mainittujen rajojen alapuolelle.

Tarjonta- ja käyttötietojen korjaukset perustuvat lähinnä arvioon tuotteeseen liittyvien lähdeaineistojen tarjonta- ja käyttötietojen tarkkuudesta ja luotettavuudesta. Yleisesti ottaen tarjontatiedot ovat käyttötietoja tarkempia ja luotettavampia ja tästä syystä niitä muutetaan tasapainotuksessa vähemmän. Vaikka tuotetietojen laadintavaiheessa (luku 6.1.2) toimialojen tuotos ja välituotekäyttötietoja korjataan peilaamalla tuotos- ja välituotekäyttötietoja vienti- ja tuontitietoihin yritystasolla sekä laatimalla kuljetusvälineinvestoinnit ja muut kone- ja laiteinvestoinnit ns. flow-menetelmällä, joudutaan manuaalisessa tasapainotusvaiheessa jatkamaan varsinkin näiden tietojen korjaamista tuotetasapainon saavuttamiseksi. Etenkin palvelutuotteiden välituotekäyttötietojen tasapainotuksessa joudutaan turvautumaan tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainottajien asiantuntemukseen, koska välituotekäytön palvelutuotteiden tuotetiedot lähdeilastoissa on aggregoidulla tasolla. Näitä tuoteryhmiä ovat mm. tietojenkäsittely-, rahoitus-, vakuutus-, televiestintäpalvelut ja muut liike elämän palvelut.

Edellä mainittujen tasapainotusten jälkeen tasapainotuksia pyritään tekemään pääasiassa siten, että epätasapainossa olevia tuotteita tasapainotetaan keskenään P64-tuoteryhmien (tarjonta- ja käyttötaulukoiden julkaisutaso) sisällä. Toisin sanoen tarjontaa tai käyttöä siirretään mahdollisimman lähekkäisiltä tuotteilta toisille, joilla erot tarjonnan ja käytön välillä ovat erimerkkiset. Toimialojen tarjonta- tai välituotekäyttötietojen, tuonnin tai loppukäyttöjen tuotteiden yhteenlaskettuja arvoja muutetaan manuaalisessa tasapainotuksessa ainoastaan poikkeustapauksissa, esimerkiksi silloin kun halutaan korjata vuositilinpidoen ennakkollisissa tiedoissa ilmenneitä puutteita tai virheitä.

Käytännössä manuaalinen tasapainotus tehdään tuotetaseen tasapainotus- ja hintaindeksisovelluksen (”PaHiS”-sovellus, Tilastokeskuksen ohjelmoima ja ylläpitämä selainsovellus) avulla. Sovelluksessa tasapainotustiedot (mm. alkuperäinen ja korjattu arvo sekä korjaukseen liittyvä kommenttiteksti) tallentuvat metatiedoille varattuun tietokantatauluun.

Manuaalisen tasapainotuksen yhteydessä hinnanmuodostuserät tasapainotetaan automaattisesti: Käyttötietojen tuotetuet ja -verot skaalataan vastaamaan maksettuja ja kerättyjä tuotetukia ja tuoteveroja sekä kaupan ja kuljetuksen lisät saadaan vastaamaan kaupan, kuljetuksen lisiä tuottavia tuottavien palvelutuotteiden tarjonnan arvoja.

Manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotus tarjonta- ja käyttötaulukoiden arvoja korjataan pääosin rivisuunnassa. Ainoastaan vuositilinpidoon manuaalisen tasapainotuksen yhteydessä tehtävät vuositilinpidoon ennakkollisten tietojen korjaukset, esimerkiksi tietyn toimialan välituotekäytön arvon korjaus, muuttavat arvoja tarjonta- ja käyttötaulukoiden sarakesuunnassa. Näiden merkitys on tasapainotuksen kannalta kuitenkin pieni (katso kohta ”Tilastollisen eron eliminointi”).

Manuaalisen tasapainotukseen valikoitui 304 tuotetta tilastovuonna 2018. Manuaalisessa tasapainotuksessa tasapainotettiin edellä mainittujen 304 tuotteen lisäksi 270 muuta tuotetta. Manuaalisessa tasapainotuksessa perushintaisia tarjontatietoja ja ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä runsaalla 46 miljardilla eurolla.

Manuaalisista tasapainotuksista tehdään vuosittain laskentatason tarkkuudella analyysitaulukot, joista nähdään manuaalisesti tasapainotettujen tietojen erot tasapainottamattomiin lähtötietoihin verrattuna. Näitä tietoja käytetään hyväksi seuraavan vuoden tarjonta- ja käyttötaulukoiden lähtötietojen laadinnassa ja tasapainotuksessa.

6.1.5.2 Tilastollisen eron eliminointi

Manuaalisen tasapainotuksen ja hinnanmuodostuserien automaattisen tasapainottamisen jälkeen nähdään, mille tuotteille ennakkollisen kansantalouden tilinpidoon huoltotaseen tilastollinen ero tässä vaiheessa kohdentuu. Tilastollinen ero eliminoidaan tasapainottamalla niitä tuotteita, joilla tarjonnan ja käytön väliset erot ovat suurimmat ja samansuuntaiset kuin tilastollisella erolla. Tilastollisen eron eliminoinnissa ennakkollisen vuositilinpidoon tuotetaloustoimien arvot muuttuvat. Suurimmat korjaukset tehdään useimmiten yrityssektorin välituotekäyttöön. Nämä korjaukset muuttavat tarjonta- ja käyttötaulukoiden arvoja sarakesuunnassa.

Huoltotaseen tilastollinen ero oli ennakkollisissa tiedoissa +402 miljoonaa euroa vuonna 2018 (Taulukko 161). Tarjonta- ja käyttötaulukoiden lähtötietojen laadintavaiheessa ja manuaalisessa tasapainotuksessa tilastollinen ero pieneni 6 miljoonalla eurolla. Lopullinen tilastollisen eron korjaus oli 396 miljoonaa euroa. Korjaus tehtiin yrityssektorin palvelutoimialojen välituotekäyttöihin (+200 me), investointeihin (+117 me) ja kotitalouksien kulutusmenoihin (+79 me).

Taulukko 161: Ennakollinen huoltotase, huoltotaseen erien muutokset TKT:n laadinnan eri vaiheissa sekä lopullinen huoltotase vuonna 2018, miljoonaa euroa

Huoltotase vuonna 2018	ennakkollinen (t+26 kk)	lähtötietojen korjaus + manuaalinen tasapainotus	tilastollisen eron eliminointi	lopullinen (t+31 kk)
P1 R / Tuotos perushintaan	436 453	-243		436 210
P2 K / Välituotekäyttö ostajanhintaan	234 911	-215	200	234 896
B1GPH T / Arvonlisäys, brutto perushintaan	201 542	-28	-200	201 314
D21N T / Tuoteverot miinus tuotetukipalkkiot	32 154			32 154
D21 K / Tuoteverot	32 855			32 855

D31 R / Tuotetukipalkkiot	701			701
B1GMH T / BRUTTOKANSANTUOTE markkinahintaan	233 696	-28	-200	233 468
P7 R / Tuonti	92 746	-7		92 739
P71 R / Tavaroiden tuonti	62 670	-7		62 663
P72 R / Palvelujen tuonti	30 076			30 076
SUPP R / TARJONTA YHTEENSÄ	326 442	-35	-200	326 207
P6 K / Vienti	89 810			89 810
P61 K / Tavaroiden vienti	62 926			62 926
P62 K / Palvelujen vienti	26 884			26 884
P3 K / Kulutusmenot	177 312		117	177 429
P31Y K / Kotitalouksien kulutusmenot	118 572	-8	117	118 681
P32Y K / Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	5 256			5 256
P3J K / Julkiset kulutusmenot	53 484	8		53 492
P51 K / Kiinteän pääoman bruttomuodostus	56 108	-4	79	56 183
P52 K / Varastojen muutos	2 738	-25		2 713
P53 K / Arvoesineiden nettohankinnat	72			72
USE K / KYSYNTÄERÄT YHTEENSÄ	326 040	-29	196	326 207
DEB1*G T / Tilastollinen ero	402	-6	-396	0

6.1.5.3 Automaattinen tasapainotus

Kun tilastollinen ero on eliminoitu, ei tarjonnan ja käytön välistä eroa enää esiinny koko talouden tasolla, mutta tuotekohtaisia eroja esiintyy vielä tuotostyypeillä P11 Markkinatuotos ja P7 Tuonti. Näiden erojen korjaamiseksi suoritetaan lopuksi automaattinen tasapainotus, jossa loput erot poistetaan RAS-algoritilla. Algoritmi laskee kertoimet, joilla kerrottuna tasapainotettavan matriisin alkioit summautuvat etukäteen kiinnitettyihin rivisuunnan tuotekohtaisiin perushintaisiin tarjonta-arvoihin ja sarakesuunnan toimialoittaisten välituotekäyttöjen ja lopputuotekäyttöerien ostajahintaisiin arvoihin. Toisin sanoen automaattisessa tasapainotuksessa tuotteiden arvot saavat muuttua käyttöluokkien sisällä, pois lukien ne käyttöluokittaiset ja tuotteiden arvot, jotka on kiinnitetty etukäteen (esim. kotitalouksien kulutusmenojen polttoaineet). Automaattisen tasapainotuksen lopputuloksena syntyy tasapainotetut tarjonta- ja käyttötiedot, joissa perushintainen tarjonta ja perushintainen käyttö ovat tasapainossa tuotteittain ja tuotostyypeittäin. Automaattisessa tasapainotuksessa tarjonta- ja käyttötaulukoiden arvot muuttuvat vain rivisuunnassa.

Automaattisessa tasapainotuksessa on mukana lähes kaikki tuotteet. Automaattisessa tasapainotuksessa ostajahintaisia käyttötietoja korjattiin yhteensä vajaalla 28 miljardilla eurolla vuonna 2018. Manuaaliseen tasapainotukseen verrattuna automaattisen tasapainotuksen merkitys tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotuksessa on pienempi.

Automaattista tasapainotuksista tehdään vuosittain laskentatason tarkkuudella analyysitaulukot, joista nähdään automaattisesti tasapainotettujen tietojen erot manuaalisesti tasapainotettuihin tietoihin

verrattuna. Mikäli automaattisessa tasapainotuksessa havaitaan muutoksia, joita ei voida hyväksyä, ko. tuotteen osalta tasapainotuksessa palataan manuaalisen tasapainotuksen vaiheeseen.

Tarjonta- ja käyttötaulukoiden tasapainotetut tiedot päivitetään vuositilinpidon osajärjestelmien tuotetaloustoimitietoihin. Päivitetyt tiedot muodostavat kansantalouden tilinpidon lopulliset, tasapainotetut, tiedot. Huoltotaseen tilastollinen ero on tällöin nolla.

Tarjonta- ja käyttötaulukot julkaistaan 64 toimialan ja 64 tuotteen (A64 x P64) tarkkuudella. Varsinaiset tarjonta- ja käyttötaulukot käsittävät seuraavat taulukot:

- Tarjontataulukko perushintaan
- Käyttötaulukko ostajahintaan
- Käyttötaulukko perushintaan
- Tuonnin käyttötaulukko perushintaan

Tarjonta- ja käyttötiedoista johdetaan kotimaisen tuotoksen panos-tuotostaulukko perushintaan (A64 x A64) ns. markkinaosuusolettaman avulla ("malli D").

6.2 Muut BKT:n validointimenettelyt

6.2.1 Tasapainotusta edeltävä vaihe

Tasapainotusta edeltävät sektoritutkijoiden/tiimien laskelmat omilta ilmiöalueiltaan. Näissä laskelmissa lähdeaineistojen tiedot muokataan kansantalouden tilinpidon käsitteistön mukaisiksi. Jo tässä vaiheessa kiinnitetään huomiota tiettyihin tunnuslukuihin ja riippuvuuksiin. Ilmiöaluekohtaisissa laskelmissa on kiinnitettävä huomiota erityisesti seuraaviin seikkoihin:

- arvon, volyymin ja hinnan muutoksiin edellisestä vuodesta
- vastaaviin muutoksiin edellisestä versiosta
- absoluuttisten tasojen muutoksiin verrattuna edelliseen versioon
- palkkojen ja työllisyyden yhteensopivuuteen, jota mitataan ansiotason kehityksellä
- arvonlisäyksen volyymikehityksen ja työpanoksen yhteensopivuuteen, jota mitataan työn tuottavuuden muutoksella
- työllisyyden ja työtuntien yhteensopivuuteen, jota mitataan työtunneilla työllistä kohti
- reaalisesti käytettävissä olevaan tuloon: nimellinen käytettävissä oleva tulo deflatoituna kulutusmenojen hintaindeksillä (kotitaloudet)
- säästämisasteeseen: säästön suhde käytettävissä olevaan tuloon (kotitaloudet, julkisyhteisöt)

- nettoluotonannon tasoon

6.2.2 Laskennan osa-alueiden tarkastus

Ennakollisen tilinpidon tasapainotuksessa jokainen toimiala, sektori tai muu laskentakokonaisuus käydään läpi yhteenvetokokouksissa, niin sanotuissa jetsutuksissa. Näissä palaverissa on mukana 2–4 yhteenvetäjää sekä yksi tai useampia sektoritutkijoita, jotka vastaavat kyseisen laskentakokonaisuuden laadinnasta.

Yksittäisten laskentakokonaisuuksien tarkastus tapahtuu sitä mukaa, kun tietoja alkaa valmistua. Yhteenvetokokouksissa käydään läpi laskentakokonaisuus erityisesti kiinnittäen huomiota edellä mainittuihin seikkoihin. Niiden ohella tietolähteet, niiden saatavuus ja käyttökelpoisuus, niissä tapahtuneet muutokset tai laskennassa tapahtuneet menetelmämuutokset ja muut laskentaan vaikuttavat taustatiedot ovat olennaista keskusteltavaa.

Koko kansantalouden kuva alkaa hahmottua ja tarkentua, kun valtaosa laskentakokonaisuuksista on valmiina. Kokonaiskäsitystä voidaan kuitenkin ruveta muodostamaan vasta, kun kaikki palaset ovat mukana.

Loppuvaiheessa kiinnitetään huomiota siihen, miten tarjonta ja kysyntä vastaavat toisiaan. Näiden erotus, tilastollinen ero, pyritään saamaan mahdollisimman pieneksi hakemalla laskennasta ja käytetyistä lähteistä syitä erolle. Kokonaan tilastollista eroa ei ennakollisissa tiedoissa saada umpeen, koska jokaiselle tarjonta- tai kysyntätietojen muutokselle tulee löytyä peruste. Tilastollinen ero poistuu vasta lopullisen tarjonta-/käyttötaulukkekehikossa tehtävän tuotteittaisen tasapainotuksen yhteydessä.

LUKU 7 YLEISKATSAUS KATTAVUUDEN VARMISTAMISEEN

7.0 Johdanto

7.0.1 Maantieteellinen kattavuus

Suomen talousalue käsittää Suomen maantieteellisen alueen valtion rajojen mukaisesti (ml. Ahvenanmaa) lukuun ottamatta Suomessa sijaitsevia ulkomaiden lähetystöjä ja konsulaatteja sekä ylikansallisia organisaatioita ja kansainvälisiä järjestöjä. Suomen talousalueeseen luetaan Suomen ulkomailla sijaitsevat erillisalueet (lähetystöt, konsulaatit, tutkimusasemat tms.). Suomen talousalueeseen luetaan myös kansallinen ilmatila ja aluevedet, alukset, lentokoneet ja muu liikkuva kalusto, kun liikennöitsijällä on Suomessa kotipaikka.

7.0.2 Kattavuuden yleisperiaatteet

Suomen kansantalouden tilinpidossa käytetään kaikkia kolmea laadintatapaa bruttokansantuotetta laskettaessa (tuotanto, kysyntä, tulot), joista kuitenkin tulolähestymistapaa ei voida pitää täysin itsenäisenä. Luotettavimmat tulokset saadaan tuotoslähestymistapaa käyttämällä. Perustietolähteet tuotoksen ja välituotekäytön laskemiseksi ovat hyvät ja kattavat (kattavuuden varmistamisesta tuotoslähestymistavassa tarkemmin luvussa 3.6). Loppukysynnän erät lasketaan riippumattomasti (kattavuuden varmistamisesta tarkemmin luvussa 5.6). Lopullisissa laskelmissa tarjonta ja kysyntä tasapainotetaan tarjonta- ja käyttötaulukkoissa. Tasapainotusta on kuvattu edellä (LUKU 6). Ennakollisissa laskelmissa kysynnän kautta saatua tulosta verrataan tuotannon kautta laskettuun BKT:hen ja erotus kirjataan tilastolliseksi eroksi. Sen etumerkki vaihtelee käytännössä. Vain yksi, tuotoslähestymistavan perusteella laskettu BKT-luku julkaistaan. Tilastollinen ero esitetään omana eränään kysyntäpuolella ennakollisissa laskelmissa.

BKT:n tulokomponentit voidaan myös laskea itsenäisesti (kattavuuden varmistamisesta tarkemmin luvussa 4.6). Näitä tietoja käytetään osaksi myös koko talouden yhteenvedossa. Toimintaylijäämää koskevat tietolähteet ovat kuitenkin pitkälti samoja kuin tuotoslähestymistavassa. Palkansaajakorvaukset saadaan itsenäisistä aineistoista (verotustiedot, työnantajain sosiaalivakuutusmaksujen kertymätiedot). Koko talouden palkat ja sosiaalivakuutusmaksut määrätään näiden tietojen mukaisiksi. Koko talouden palkkasummana käytetään toimialalaskelmien tulosta, jos se ylittää verotustietojen tason. Sosiaalivakuutusmaksujen kertymätietojen ja toimialojen summan ero korjataan toimialoittaisiin sosiaalivakuutusmaksulukuihin.

Lähdetietoihin tehtävät kattavuuskorjaukset tehdään jokaisella laskentakierroksella. Laittoman- ja harmaan talouden estimaatteja (kertoimia) tarkistetaan 5–7 vuoden välein tehtävien selvitysten perusteella. Laskenta on kuvattu kappaleessa 7.1.3.

7.1 Tuotoslähestymistavan kattavuusmenettelyt

7.1.1 Kattavuustyyppien todentaminen

Kansantalouden tilinpidossa on tunnistettu pääosin seitsemän erilaista lähdeaineistojen kattavuuteen liittyvää korjaustyyppiä, jotka on määritelty myös tietojärjestelmään tarvittavien muokkausten ja korjausten tunnistamiseksi ja tallentamiseksi. Tietojärjestelmästä on kuvaus tarkemmin kappaleessa 1.1.5.

Korjaussarakkeet ovat

- KML1 Käsitteelliset muutokset
- KML2 Aineiston virheiden korjaus
- KML3 Tilastolliset rajaukset
- KML4 Kattavuus, tilastolliset puutteet
- Harmaa talous, ALV-petos
- Laiton talous ja prostituutio
- Tasapainotus

Kansainvälisesti on määritelty puolestaan seitsemän erilaista kattamattomuusluokkaa, jotka voivat tilinpidossa esiintyä ja jotka tulisi pyrkiä tunnistamaan.

- N1 Laillinen tuottaja velvollinen rekisteröitymään mutta on rekisteröimätön
- N2 Laiton tuottaja ei ole rekisteröitynyt
- N3 Tuottajat, joilla ei ole velvollisuutta rekisteröityä
- N4 Rekisteröitynyt oikeushenkilö ei ole mukana tilastossa
- N5 Rekisteröitynyt yritys ei ole mukana tilastossa
- N6 Tuottajan raporttoimatta jättäminen
- N7 Muut puutteet aineistossa

Suomessa kansantalouden tilinpidon käyttämät korjaustyyppit eivät suoraan vastaa N1-N7 kattamattomuusluokkia, mutta seuraavassa on kuvattu korjaustyyppien sisältö ja yhteydet kattamattomuusluokituksen. Yhteydet on myös kuvattu taulukkoon (Taulukko 162).

7.1.1.1 Käsitteelliset muutokset – KML1

Lähdeaineistoihin tehdään joitakin käsitteellisiä korjauksia keskitetysti. Useimmat näistä koskevat välituotekäytöstä tehtäviä vähennyksiä kuten ajoneuvoveron ja jäteveron kirjaamista tuotantoveroihin (ks. 4.8.). Mikäli keskitetyssä korjauksessa on havaittu puute, kirjataan sitä koskeva korjaus käsitteellisten muutosten alle, koska kaikki keskitetyt korjaukset ovat luonteeltaan käsitteellisiä. Muutoin nämä keskitetyt käsitteelliset korjaukset

eivät esiinny KML1 erän alla, sillä niille on oma lähdeaineistoprosessinsa ja sisältyvät Lähteet yhteensä -erään. Näitä ovat:

- Ajoneuvovero ja jätevero (kirjataan muihin tuotantoveroihin)
- Rahoitusleasing (kirjataan investoinniksi)
- Kiinteistövero (kirjataan erikseen välittämiin veroihin)
- Vahinkovakuutusmaksut (vain vakuutuspalvelumaksun osuus kuuluu välituotekäyttöön, loppuosa vahinkovakuutuspalvelumaksuihin, netto)
- Luontoismuotoiset sosiaalietuudet (verottajan palkkatietojen vuosilmoituksen perusteella, sisältyvät palkkoihin)

Globaalisti toimivien yritysten tietoja joudutaan usein korjaamaan, jotta ulkomaan toimintoja kuvaavat erät tulevat kirjatuksi oikein. Käsitteellisten muutosten alle tallennetaan valmistuttamiseen, välityskauppaan ja tehtaattomaan valmistuttamiseen liittyvät korjaukset, myös osatuloutuksista, projektitoimituksista ja arvopaperikaupasta johtuvat korjaukset kirjataan tähän erään. Mikäli esimerkiksi hallussapitovoittoja ja -tappioita tai fuusiovoittoja tai -tappioita ei ole vähennetty jo aiemmassa vaiheessa, huomioidaan ne korjauseränä käsitteellisinä muutoksina.

KML1 erät voidaan lukea kuuluvaksi Eurostatin prosessitaulukoiden erään *Muut käsitteelliset korjaukset*.

7.1.1.2 Aineiston virheiden korjaus – KML2

Yritysten tilinpäätöskyselyn aineistossa voi olla jokin virhe tai epäkonsistentti tieto, jos yritys on antanut puutteellisia tietoja. Aineistoa ei välttämättä ole kaikkien yritysten kohdalla ehditty tarkistamaan ja hyväksymään ennen lähdeaineistojen tietokantaan vientiä. Lähdetieto voi siten olla osin imputoitu ja/tai virheellinen.

Aineiston käsittelyprosessissa, esimerkiksi tietojen toimipaikkaistamisessa, on voinut myös tapahtua virhe, joka vaikuttaa muutamien yksittäisten yritysten tietoihin. Joissakin tapauksissa korjaus on helpompi kohdistaa yksittäisiin yrityksiin kuin ajaa koko lähdeaineisto uudestaan. Teknisistä ja aikatauluista johtuvista syistä uuden aineiston kantaan vienti voi olla myös käytännössä vaikea toteuttaa.

Aineistojen virheitä koskeva korjauserä KML2 voidaan käsitteellisesti katsoa muodostuvaksi Eurostatin prosessitaulukoiden erästä *Datan validointi*.

Aikasarjojen korjaukset saatetaan myös tyypillisesti kohdistaa tähän erään, mikäli syynä on aineiston virhe eikä erillistä lähdeaineiston korjausprosessia perusteta.

7.1.1.3 Tilastolliset rajaukset – KML3

Perusoletus on, että kaikki rekisteröidyt yksiköt ovat mukana aineistossa. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastossa tehdään oma

vuositilastoyksikkörajaus kokonaisaineistosta, mutta kansantalouden tilinpidon laskelmiin otetaan mukaan kaikki tilastovuoden aikana aktiivisina olleet yksiköt (toimipaikat) ilman toiminta-aika tai liikevaihdon kokoluokkarajoitusta.

Kattavuustyyppeihin *N4 Rekisteröitynyt oikeushenkilö ei ole mukana tilastossa* tai *N5 Rekisteröitynyt yritys ei ole mukana tilastossa* kuuluvia yksiköitä ei tilastoida erikseen, sillä lähdeaineiston nähdään sisältävän kaikki rekisteröityneet yritykset ja oikeushenkilöt lukuun ottamatta niitä, joiden ei tarvitse rekisteröityä (N3) tai jotka olisivat velvollisia rekisteröitymään, mutta eivät sitä tee (N1).

Tuottajat, joilla ei ole velvollisuutta rekisteröityä (N3) on tilastoitu oman toimialaluokkansa laskelmissa, ei erillisinä kattavuuskorjausryhminä. Esimerkiksi yksityishenkilöt, jotka kalastavat pienehköjä määriä kalaa, metsästäjät tai marjanpoimijat. Mikäli näitä yksiköitä koskevia lisäyksiä olisi tarpeen tehdä tai korjata, esitettäisiin ne ”Tilastolliset rajaukset” korjausluokan alla.

Tilastolliset rajaukset -korjaussarakkeen erät koostuvat pääosin luokitukseen kohdistuvista korjauksista eli sektori- ja toimialasiirroista. Tämän korjaussarakkeen erät luetaan kuuluvaksi siten kattamattomuusluokkaan *N7 Muut tilastolliset puutteet aineistossa*. Myös tilikauden ajoitukseen liittyvät korjaukset kirjataan tähän erään.

7.1.1.4 *Kattavuus, tilastolliset puutteet – KML4*

Yksikkö voi sisältyä hallinnolliseen rekisteriin aktiivisena yksikkönä, ja luokitukset voivat olla oikein, mutta laskentaerät ovat riittämättömiä. Kattavuuteen ja muihin tilastollisiin puutteisiin, joiden ei katsota kuuluvan edellä mainittuihin eriin tai harmaaseen talouteen, liittyvät korjaukset kirjataan tähän erään. Erät luetaan kuuluvaksi kattamattomuusluokkaan *N7 Muut tilastolliset puutteet aineistossa*.

7.1.1.5 *Laiton talous ja prostituutio*

Salakuljetusta (tupakka, nuuska ja alkoholi), prostituutiota ja huumekauppaa koskevat estimaatit kuuluvat laittomaan talouteen ja kattavuustyyppiluokkaan *N2 Laiton tuottaja, joka ei ole rekisteröitynyt*. Osa laittomaan talouteen kirjatusta yksiköistä saattaa toimia omalla toiminimellä eli rekisteröityneenä. Nämä toimijat eivät ole mukana tässä laskelmassa, vaan osana hallinnollisista lähteistä johdettua lähdeaineistoa. Todennäköisesti varsinkin erät seksityöntekijät voivat jo olla mukana lähdetiedoissa. Asiantuntija-arvion perusteella laajamittaisen kaksoislaskennan riski on tässä tapauksessa vähäinen, sillä useimmat prostituoidut työskentelevät rekisteröitymättä.

7.1.1.6 *Harmaa talous, ALV-petos ja ALV-jäämä*

Piilotalouden estimaatit esitetään suurimmaksi osaksi Harmaan talouden erässä, joka muodostuu kattavuustyyppin *N6 Tuottajan raportoimatta jättäminen* alle luokiteltavista eristä. Piilotalous käsittää toimijoita, jotka

ovat rekisteröityneet mutta jättävät osan toiminnastaan kirjaamatta (N6) kuin myös toimijoita, joiden olisi pitänyt rekisteröityä, mutta eivät ole sitä tehneet (N1). Piilotalouden estimaateissa ei ole tehty jakoa sen mukaan, onko toimija rekisteröitynyt vai ei vaan kirjaamatta jäänyt osuus arvioidaan kokonaisuutena. Jaon tekemiseksi N1 ja N6 välillä ei ole luotettavia tietolähteitä ja arvioidaan, että suurin osa toimijoista on rekisteröitynyt.

Harmaan talouden erän lisäksi ALV-petos ilman osallisuutta ja ALV-jäämä lasketaan kattamaan se osuus kattamattomuusluokkaa N6 *Tuottajan raportoimatta jättäminen*, jota Harmaan talouden erä ei sisällä. Tämä kattavuuskorjauserä on lisätty kansantalouden tilinpitoon vuonna 2019 tilastovuodesta 1995 alkaen vastaamaan kansainvälisiä tilastointisuosituksia. ALV-petos ilman osallisuutta lasketaan teoreettisen ALV:n, ALV kertymän ja Verohallinnolta saadun ALV-jäämän perusteella. Sekä ALV-petos ilman osallisuutta että ALV-jäämä esitetään korjaussarakkeessa ALV-petos.

Kappaleessa 7.1.3 kuvataan tarkemmin harmaan talouden, ALV-petoksen ja ALV-jäämän laskennan menetelmiä.

7.1.1.7 Tasapainotus

Viime vaiheessa havaitut tasapainotustarpeet, jotka eivät kohdistu mihinkään yllämainituista, kirjataan erilliseen tasapainotuksen sarakkeeseen.

Taulukko 162: Kattamattomuustyyppien ja tilinpidon korjaussarakkeiden väliset yhteydet

Kattamattomuustyyppit	Kansantalouden tilinpidon korjauserät
Datan validointi	KML2
Muut käsitteelliset	KML1
N1	-
N2	Laiton talous ja prostituutio
N3	-
N4	-
N5	-
N6	Harmaa talous, ALV-petos
N7	KML3, KML4
Tasapainotus	Tasapainotus

7.1.2 Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset

Taulukko 163: Laittoman talouden toiminta, vuosi 2018, miljoonaa euroa

	Prostituutio	Laittomien huumeiden kauppa + tuottaminen omaan loppukäyttöön	Alkoholin, nuuskan ja tupakkatuotteiden salakuljetus	Laiton talous yhteensä
Sektori	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet	S1 Kansantalous yhteensä
NACE Rev. 2	96 Muut henkilökohtaiset palvelut	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.) + 97_98 Kotitalouspalvelut	47 Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)	Yhteensä
Tuotos (P1)	137	197	24	358
Väli tuotekäyttö (P2)	41	15	-	56
Bruttoarvonlisäys (B1G) (=P1-P2)	96	182	24	302
Kotitalouksien lopulliset kulutusmenot (P3)	155	283	84	522
Tavaroiden ja palveluiden tuonti (P7)	18	72	60	150

Taulukko 164: Harmaan talouden osuudet arvonlisäyksestä toimialoittain ja sektoreittain (osuutena kyseisen sektorin koko arvonlisäyksestä) sekä harmaan talouden osuus tuotoksesta ja arvonlisäyksestä toimialoittain yhteensä sektoreittain, vuonna 2018

Toimiala (osuus B1GPH %)	S11 Yritykset, %	S14 Kotitaloudet, %	S1 Koko kansantalous %
A Maa-, metsä- ja kalatalous	0,0	0,0	0,0
B Kaivostoiminta ja louhinta	0,0	0,0	0,0
C Tehdasteollisuus	0,1	0,0	0,1
E Vesi- ja jätehuolto	0,1	-	0,0
F Rakentaminen	0,7	3,0	0,8
G Kauppa	0,6	0,3	0,4
H Liikenne	0,3	0,1	0,2
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	0,3	0,2	0,2
J Informaatio ja viestintä	0,2	0,0	0,1
L Kiinteistöalan toiminta	0,3	0,1	0,2
M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	0,3	0,1	0,2
N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	0,1	0,0	0,1
P Koulutus	0,0	0,0	0,0
Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	0,0	0,1	0,0
R Taiteet, viihde ja virkistys	0,1	0,1	0,0
S Muu palvelutoiminta	0,1	0,5	0,1
T Kotitalouksien toiminta työnantajina	-	0,1	0,0
Harmaan talouden arvioitu osuus tuotoksesta (P1/R), perushintaan	1,2	3,2	1,2
Harmaan talouden arvioitu osuus arvonlisäyksestä, brutto perushintaan (B1GPH)	3,1	4,7	2,6

7.1.3 Kattavuuskorjausmenetelmät

7.1.3.1 Piilotalous

Piilotalouden keskeiset huomioon otettavat osa-alueet ovat harmaa talous ja laitton talous. Vuosina 2007 ja 2008 Tilastokeskuksessa toteutettiin piilotalouteen liittyvä projekti, jonka tuloksia nykyisessä laskennassa hyödynnetään. Tulokset on koottu raporttiin ”Suomen piilotalous” (2008). Projektin tavoitteena oli Suomen kansantalouden tilinpidon laadun parantaminen lukujen kattavuutta laajentamalla ja täydentämällä piilotalouden estimaatteja. Projektin yhteydessä käytiin läpi ja tarkistettiin myös aikaisemmat 1990-luvulta lähtöisin olevat harmaan talouden estimaatit ja niiden laskentamenetelmät. Laittoman talouden estimaatteja tilinpidossa on ollut mukana jo ennen vuonna 2008 päättyntä projektia, mutta nämä luvut eivät ole olleet täysin kattavia, esimerkiksi huumeet tulivat projektin myötä huomioiksi ensi kertaa.

Tilastokeskuksella ei ole ollut mahdollisuutta tuottaa laajassa määrin esimerkiksi omia kyselytutkimuksia piilotalouden alueelta. Vuonna 2011 Verohallinto perusti erillisen Harmaan talouden selvitysyksikön (nyk. Selvitysyksikkö), jonka yhtenä tehtävänä on edistää harmaan talouden torjuntaa tuottamalla ja jakamalla tietoa harmaasta taloudesta ja sen torjunnasta. Selvitysyksikkö julkaisee vuosittain harmaan talouden tilannekuvan ja valvontatilaston, joka on kooste eri valvontavirastojen tilastoista liittyen mm. harmaaseen talouteen ja rikostorjuntaan. Lisäksi yksikkö julkaisee lukuisia asiantuntijakirjoituksia aiheeseen liittyen. Myös kansalliset toimialaliitot teettävät ja julkaisevat omia tutkimuksiaan aihepiiriin liittyen ja nämä julkaisut ovat usein vapaasti hyödynnettävissä.

Harmaan talouden alueelta on ilmestynyt laaja Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu *Suomen kansainvälistyvä harmaa talous (1/2010)*, johon toimialakohtaisissa tarkasteluissa viitataan. Julkaisussa on laajasti käsitelty ja analysoitu harmaata taloutta käyttäen mm. verotarkastusaineistoja. Tutkimuksen ovat toteuttaneet Markku Hirvonen, Pekka Lith ja Risto Walden eduskunnan tarkastusvaliokunnan toimeksiantona.

7.1.3.1.1 Laiton talous

Kansantalouden tilinpidon tuotantorajan määritelmään luetaan kuuluvaksi lailla kielletty tuotanto sillä edellytyksellä, että kaikki mukana olevat yksiköt ryhtyvät siihen vapaaehtoisesti. Laitton talous ja prostituutio on sisällytettävä kansantalouden tilinpitoon ja maksutasetilastoihin tuotanto- ja kulutustilastojen kattavuuden lisäämiseksi. Tämä vähentää virheiden mahdollisuutta muualla laskelmissa. Lisäksi laittoman taloudellisen toiminnan sisällyttäminen parantaa BKTL-tilastojen kansainvälistä vertailukelpoisuutta.

Suomessa laittoman taloudellisen toiminnan estimaattien laskennassa huomioidaan huumeiden laitton kauppa ja tuotanto sekä alkoholijuomien, tupakan ja nuuskan salakuljetus. Tähän kontekstiin sisällytetään myös

prostituutiopalveluiden arvo huolimatta siitä, että prostituutio itsessään ei ole laitonta Suomessa.

Laittoman talouden toimijoiden etuna on piilottaa toimintansa. Tästä syystä kyselyihin tai viranomaislähteisiin perustuvaa tietoa ei ole saatavilla. Laittoman taloudellisen toiminnan estimaatit onkin tästä syystä tehty käyttämällä erilaisia selvityksiä, tutkimuksia ja raportteja ja yhdistelemällä näiden sisältämää tietoa.

Kotimaisista lähteistä tärkeimmät ovat Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL), Tullin ja poliisin aineistot. Lisäksi käytössä on ollut jonkin verran muiden viranomaisten raportteja.

Todellisuudessa laittoman talouden arvoa koskevat laskelmat tehdään desimaaliarvojen osalta huomattavasti tarkemmin, mutta järjestelmään viedyt tulokset annetaan miljoonina euroina ilman desimaaleja. Tästä syystä tässä asiakirjassa selitettyjen tulosten ja järjestelmään vietyjen tulosten välillä on joitain eroja.

7.1.3.1.1.1 Prostituutio

Prostituution taloudellinen arvo on estimoitu laittoman talouden kontekstissa. Seksipalvelujen tarjoaminen on laillista, mutta rikoslain nojalla paritus ja ihmiskauppa on kielletty, ja seksin ostaminen alaikäisiltä tai parituksen tai ihmiskaupan uhreilta on kriminalisoitu. Järjestyslaki puolestaan kieltää katuprostituution. Paritukseen tai ihmiskauppaan liittyvä seksipalveluiden laitton ostaminen ei varsinaisesti kuulu kansantalouden tilinpidon tuotantorajan määrittelyyn, koska myyjä ei toimi vapaaehtoisesti ja molemminpuolisen sopimisen periaatetta on rikottu. Prostituutiopalveluiden arvon estimoinnissa tätä erotusta laittoman ja laillisen seksityön välillä ei ole kuitenkaan tehty, koska luotettavaa estimaattia laittoman seksityön osuudesta ei ole ollut saatavilla.

Prostituution estimaatit perustuvat tarjontapuolen estimaatteihin. BKTL-komitean suositusten (GNIC/230) mukaan estimaattien tulisi pohjautua prostituutiotyyppeihin, kuten katuprostituutioon tai yökerhoissa tapahtuvaan prostituutioon. Tällä hetkellä prostituutiotyypin mukaista jakoa ei tehdä, vaan jako on Suomessa tehty kotimaisiin ja ulkomaalaisiin prostituoituihin, sillä hintojen on ajateltu eroavan näiden ryhmien välillä. Ulkomaalaiset prostituoitut ovat myös jaettu vieraileviin sekä Suomessa pysyvästi oleskeleviin, jotta voidaan tehdä jako palvelujen tuonnin sekä kotimaisen tuotannon välillä. Kullekin ryhmälle on arvioitu päivittäinen asiakaskontaktien määrä. Suomalaisten ja ulkomaalaisten seksityöntekijöiden hintojen arvioidaan eroavan toisistaan. Välituotekäytön arvo on arvioitu samalla tavoin osuutena tuotannosta eri ryhmien kesken. Prostituution arvon arvioimisessa käytetyt tiedot perustuvat asiantuntija-arvioihin. Seuraavat laskelmat koskevat vuotta 2018.

Ensin laskelmissa arvioidaan yksittäisenä päivänä työskentelevien prostituoitujen määrä sekä kotimaisille että ulkomaisille toimijoille.

Ulkomaalaiset seksityöntekijät jaetaan edelleen vieraileviin prostituoituihin ja Suomessa pysyvästi oleskeleviin prostituoituihin. Suomessa alle vuoden työskentelevien ulkomaalaisten prostituoitujen palvelut luokitellaan vierailevaksi prostituutioksi – ja siksi palvelujen tuomiseksi. Suomessa yli vuoden työskentelevien ulkomaalaisten prostituoitujen palvelut lasketaan kotimaiseksi tuotannoksi.

Kaikkien ryhmien kohdalla (suomalaiset työntekijät, pysyvästi oleskelevat ulkomaalaisten työntekijät, vierailevat ulkomaalaisten työntekijät) päivittäisten asiakaskontaktien määrän arvioidaan olevan satunnaisena päivänä neljä. Laskelmassa käytetään 360 päivän kalenterivuotta. Kaikkien ryhmien kohdalla vuosittainen tuotanto on laskettu seuraavien tekijöiden tulona: päivittäinen työntekijöiden määrä, asiakaskontaktien päivittäinen määrä, päivien määrä vuodessa sekä kontaktin hinta.

Kotimainen tuotanto

- = suomalaisten työntekijöiden tuotanto
- + ulkomaalaisten pysyvästi Suomessa oleskelevien työntekijöiden tuotanto

Kotimainen tuotanto = 137 milj. €

Välituotekäyttö (vuokrat, välineet) on estimoitu yksinkertaisesti osana kotimaista tuotantoa. Osuudeksi arvioidaan 30 prosenttia. Vierailevien ulkomaalaisten työntekijöiden Välituotekäytön oletetaan sisältyvän kohtaan ei-kotimaiset matkakulut osana vientiä.

Välituotekäyttö = 30 % * 137 milj. € = 41 milj. €

Tuonti = *Vierailevien ulkomaalaisten työntekijöiden tuotanto*
= 18 milj. €

Kotitalouksien lopulliset kulutusmenot

= *Kotimainen tuotanto* + *Tuonti*

= 137 milj. € + 18 milj. € = 155 milj. €

Lukuja arvioitaessa on huomioitava, että tietyinä päivinä keskimäärin prostituoituina työskentelevien määrä ei ole samalla arvio prostituoituina työskentelevien henkilöiden kokonaismäärästä. Osa henkilöistä työskentelee lyhytaikaisesti, joten seksipalveluja tarjoavien kokonaismäärä on huomattavasti päivittäistä määrää suurempi.

Suomessa vierailevien turistien käyttämät Suomessa oleskelevien prostituoitujen tarjoamat palvelut sisällytetään turismituloihin ja lasketaan siis kuuluviksi palvelujen vientiin. Tätä kohtaa ei kuitenkaan ole eritelty. Turistien käyttämät vierailevien prostituoitujen palvelut arvioidaan vähäisiksi.

Suomalaisten prostituoitujen ulkomailla tarjoamien seksipalveluiden määrä arvioidaan marginaaliseksi, eikä palvelujen viennissä tilastoida prostituutiota tältä osin eikä myöskään kirjata sekataloa.

Suomalaisten ulkomaanmatkoillaan hankkimien prostituoitujen palveluiden arvon arvioidaan sisältyvän suomalaisten matkustusmenoihin ulkomailla ja siten olevan jo mukana kansantalouden tilinpidon erissä yksityiset

kulutusmenot ja palvelujen tuonti. Arvoa ei ole erikseen laskettu. ”Trends in sexual life” -kyselytutkimuksen (2001) mukaan yli 70 prosenttia seksiä ostaneista oli viimeksi ostanut seksiä ulkomailla ulkomaalaiselta henkilöltä. Tämän jälkeen yleisintä seksinosto on suomalaiselta Suomessa.

Rikos- ja pakkokeinotilastoista saadaan tietoa paritukseen ja seksikauppaan liittyvistä rikoksista tehdyistä ilmoituksista. Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset -tilastosta saadaan tietoa oikeudessa tuomituista tapauksista. Tuomiot tilastoidaan tuomiopäivämäärän mukaan, ei rikoksen tapahtumahetken, joten rikoksen tapahtumavuosi ja tuomion antovuosi voivat erota. Oikeustilastoista voidaan saada jonkinasteista suuntaa ilmiöiden kehityksestä, mutta prostituution vuosittaisen arvon todellisten muutosten estimointiin luvut eivät suoraan sovellu. Siten tietojen pohjalta ei myöskään voida arvioida laittoman prostituution osuutta.

7.1.3.1.1.2 Huumeet

Suomen lainsäädännössä huumausaineiden tuotanto, valmistus, tuonti Suomen alueelle, vienti Suomen alueelta, kuljetus, kauttakuljetus, jakelu, kauppa, käsittely, hallussapito ja käyttö on kielletty. Samaten eräiden kasvien ja sienien kasvatusta on huumausainelain nojalla kielletty.

Huumeita koskeva laskelma koostuu kahdesta pääelementistä: Kotimainen tuotanto (kotikasvatettu kannabis) ja huumeiden laitton tuonti. Kotikasvatetun kannabiksen määrän arvio perustuu (yhdistettyyn) tavararikkodataan poliisin ja Tullin takavarikoimista kannabiskasveista (toimituspuolen estimaatti). Laittoman tuonnin määrien arviot on jaettu kahteen menetelmään huumeen tyyppin mukaan. Jätevesianalyseissä rutiininomaisesti havaittavat huumausainemäärät on arvioitu saatavilla olevien tietojen perusteella (käytettyihin määriin perustuva kysyntäpuolen estimaatti). Tietoa jätevesianalyseistä saa Euroopan unionin huumeseurantakeskuksen (EMCDDA) sekä Suomen terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) verkkosivuilta. Jäljelle jäävien huumeiden määrä, jonka arviointiin on saatavilla poliisin ja Tullin tarjoamia takavarikoita koskevia (yhdistettyjä) tietoja, estimoidaan takavarikkojen perusteella (toimituspuolen estimaatti). THL raportoi poliisin ja Tullin takavarikkotiedot. Hintatiedot perustuvat THL:n toimittamiin keskusrikospoliisin tietoihin.

7.1.3.1.1.2.1 Kotimainen tuotanto

Kotimaisen huumetuotannon estimaatti keskittyy kotikasvatettuun kannabikseen. Vuonna 2011 julkaistun, kasvattajien haastatteluihin, verkkokyselyihin ja väestötutkimusdataan perustuvan tutkimuksen mukaan noin 40 000 – 60 000 suomalaista oli jossain vaiheessa kasvattanut kannabista, ja vuonna 2010 aktiivisia kasvattajia arvioitiin olevan hieman alle 10 000.¹⁹ THL:n mukaan kannabiksen kasvatusta yleistyi nopeasti 2000-

---

¹⁹ Hakkarainen Pekka, Jussi Perälä ja Leena Metso. ”Kukkaa pukkaa – kannabiksen kotikasvatusta Suomessa.” Yhteiskuntapolitiikka, nro 76 (2011:2): 148–168

ja 2010-luvuilla, mutta viime vuosina se on tasoittunut.²⁰ Suomessa kasvatetun kannabiksen arvon estimoimiseksi on arvioitava tuotetun kannabiksen määrä, vähittäismyyntihinta ja osuus välituotekäytöstä.

Kotikasvatetun kannabiksen määrää koskevat estimaatit perustuvat seuraaviin tietoihin: 1) vuosittain takavarikoitujen kannabiskasvien lukumäärä, 2) osuus, joka edustaa takavarikoitujen kannabiskasvien osuutta kaikista kasveista, ja 3) yhden kasvin vuodessa tuottama keskimääräinen määrä kuivattua kannabista.

Kun estimoitu määrä kerrotaan katukauppahinnalla, saadaan kotikasvatetun kannabiksen estimoitu katukauppa-arvo.

Kotikasvatetun kannabiksen estimoitu katukauppa- arvo
= 98 milj. €

Jäljelle jää kysymys, mikä osa tästä tuotannosta jää omaan loppukäyttöön ja mikä osa menee myyntiin markkinoilla. Vuonna 2011 julkaistussa kannabiksen kotikasvatusta käsittelevässä tutkimuksessa 15 prosenttia verkkokyselyyn vastanneista kertoi, että yksi syy kasvattamiselle on kannabiksen myyminen. 36 prosenttia kaikista vastaajista kertoi myyneensä kannabista joskus, ja 93 prosenttia myytiin henkilöille, jotka vastaaja tunsivat henkilökohtaisesti. Tutkimus välittää kuvan, että suurin osa kasvattajista kasvattaa kannabista henkilökohtaiseen käyttöön ja lisäksi satoa saatetaan jakaa ilmaiseksi tutuille. 60 prosenttia henkilöistä, jotka olivat myyneet edellisestä sadostaan, olivat saaneet tuloa enimmillään 200 euroa. Näyttää siltä, että myyminen ei tähtää ensisijaisesti hyviin ansioihin vaan ennemmin kuluja kattamiseen. 66 prosenttia kasvattajista kertoi käyttäneensä edelliseen satoonsa enimmillään 100 euroa.

On haastavaa jakaa tuotanto omaan käyttöön ja markkinakäyttöön pelkästään verkkokyselyn perusteella, ja siksi onkin käytetty yksinkertaistettua ratkaisua, jossa kannabiksen kotituotanto on raportoitu kokonaisuudessaan omaksi loppukäytöksi.

Huumeiden tuottaminen omaan loppukäyttöön
= *Kotikasvatetun kannabiksen estimoitu katukauppa- arvo*
= 98 milj. €

Välituotekäyttö koostuu siementen hankkimisesta, vedestä, sähköstä sekä tiloihin ja laitteistoon liittyvistä muista juoksevista kuluista.

Välituotekäytön arvo tuotannosta on estimaatin mukaan 15 prosenttia.

Välituotekäyttö = 98 milj. € * 0,15 = 15 milj. €

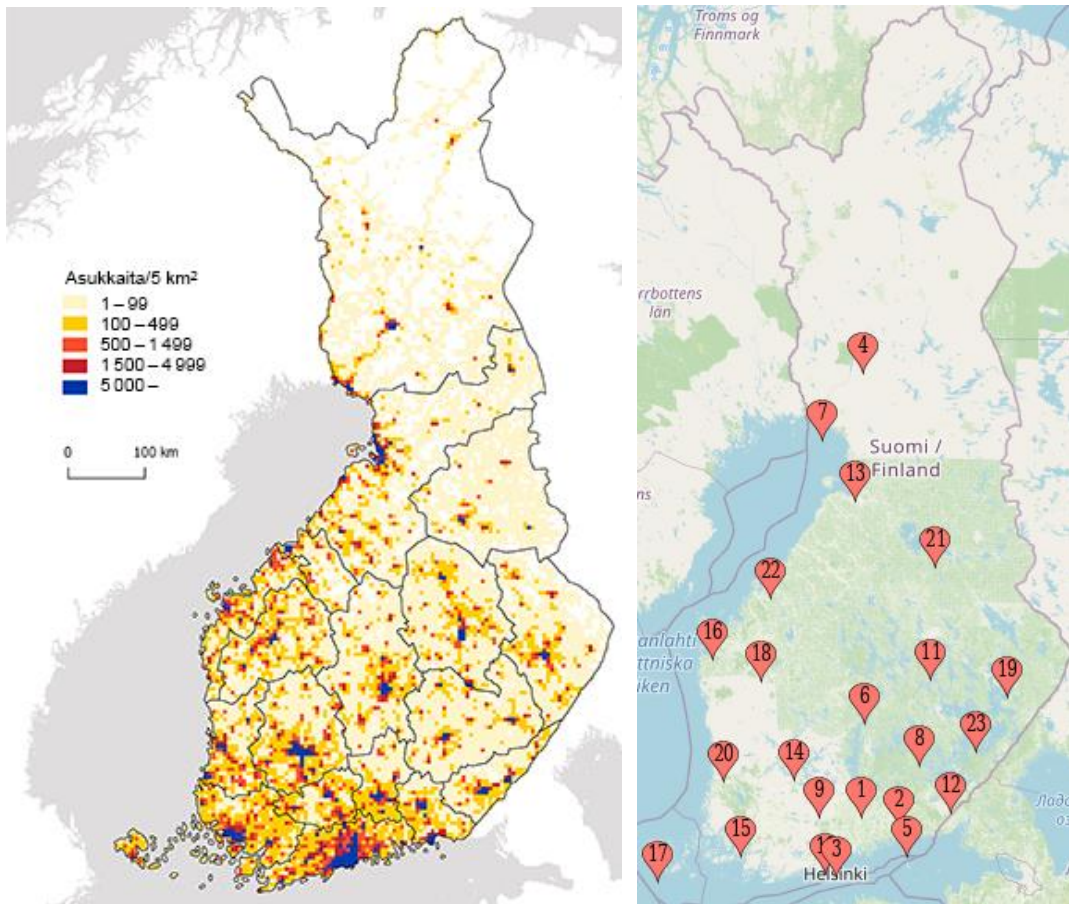
7.1.3.1.1.2.2 Jätevesianalyysi

Jätevesien analysoinnin avulla voidaan estimoida yksittäisen jätevedenpuhdistamon alueella asuvien ihmisten huumeiden käyttöä. Jätevesianalyysissa raportoidaan rutiininomaisesti löytyvän neljää

---

²⁰ THL – Huumetilanne Suomessa 2020. Saatavilla osoitteesta https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140710/URN_ISBN_978-952-343-576-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

erityyppistä huumausainetta: ekstaasia, kokaiinia, amfetamiinia ja metamfetamiinia. Vuoden 2018 jätevesianalyysin tiedot saatiin suoraan EMCDDA:n verkkosivuilta.²¹ Vuoden 2018 tiedoissa on mukana 23 kaupunkia.²² Kuviossa 1 näkyy, että kaupunkien maantieteellinen jakaantuminen kattaa Suomen väestörikkaimmat alueet melko hyvin. Vain kaksi kaupungeista ei kuulu väkiluvultaan 50 suurimman kaupungin joukkoon.

Kuva 16: Vasemmalla: Väestötiheys vuonna 2015 (5 km:n ruudut). Oikealla: Vuoden 2018 jätevesianalyysiin sisällytetyt kaupungit

Tietyn huumausaineen vuosittaisen käytön estimaatti perustuu kolmeen komponenttiin: 1) Kyseisen huumausaineen keskimääräinen kansallinen käyttö (mg / pv / 1 000 hlö) vuoden aikana, 2) huumausaineen mediaanipuhtaus (”vähittäismyynti”, %) kyseisenä vuonna ja 3) maan väestömäärän estimaatti kyseisenä vuonna. Kun huumausaineen valtakunnallinen keskimääräinen käyttö jaetaan sen puhtaudella, saadaan tulokseksi laimennetun ”katupuhtaan” huumeen keskimääräinen käyttö muodossa mg / pv / 1 000 hlö. Kun tämä kerrotaan maan väestöllä (tuhatta henkilöä), saadaan tulokseksi laimennetun aineen keskimääräinen käyttö

²¹ <https://www.emcdda.europa.eu/topics/pods/waste-water-analysis>

²² Lahti, Kouvola, Helsinki, Rovaniemi, Kotka, Jyväskylä, Kemi, Mikkeli, Hämeenlinna, Espoo, Kuopio, Lappeenranta, Oulu, Tampere, Turku, Vaasa, Maarianhamina, Seinäjoki, Joensuu, Pori, Kajaani, Kokkola, Savonlinna.

maan väestössä (mg / pv/ koko väestö). Tämä on jaettu 1 000:lla niin, että sama luku saatiin muodossa g / pv / koko väestö, ja tämä kerrottuna 365:lla tuottaa tulokseksi arvion huumausaineen kulutuksesta muodossa g / pv / koko väestö: Suomessa käytetty vuotuinen määrä grammoina.

Taulukko 165: Kokaiinin käyttö Suomessa vuonna 2018 jätevesianalyysin perusteella, grammoina. Välitulokset on taulukossa pyöristetty, joten laskelmien toistaminen ilmoitetuilla pyöristetyillä luvuilla ei tuota täsmälleen samoja tuloksia. *Kokonaisväestömäärä (tuhatta) oli 5 518.

Huume	Keskimääräinen kansallinen käyttö (mg / pv / 1 000 hlö)	Puhtaus-%	Laimennetun huumeen käyttö (mg / pv / 1 000 hlö)	Laimennetun huumeen käyttö (mg/pv/kokonaisväkiluku)*	Laimennetun huumeen käyttö (mg/pv/kokonaisväkiluku)	Suomessa käytetty määrä vuosittain, grammoina
Kokaiini	26,4	49 %	54	296 993	297	108 403

Huumausaineen keskimääräinen kansallinen käyttö on estimoitu hyödyntämällä raportoitua käyttöä mg / pv / 1 000 hlö, joka on käytettävissä kaupunkikohtaisesti, sekä kaupunkien väestömäärää. Jokaisen kaupungin kohdalla käyttö jaetaan ensin 1 000:lla, jotta saadaan käyttö mg/pv/henkilö, ja tämä luku kerrotaan kaupungin väestömäärällä, jotta saadaan tulokseksi kaupungin käyttö mg/pv. Tähän lisätään kunkin huumausaineen osalta kaupunkien mg/pv-määrät, jolloin saadaan huumausaineen kokonaiskäyttö muodossa mg/pv. Tämä jaetaan tarkasteltavien kaupunkien koko väestöllä, jolloin saadaan keskimääräinen kokonaiskäyttö mg/pv/hlö tarkasteltavissa kaupungeissa. Tämä on kerrottu 1 000:lla niin sama luku saatiin muodossa mg / pv / 1 000 hlö. Tulokseksi saatua lukua käytetään suoraan estimaattina keskimääräisestä kansallisesta huumausaineen käytöstä. Esimerkkinä kokaiini:

Taulukko 166: Esimerkki: estimaatti kokaiinin keskimääräisestä kansallisesta käytöstä

Kaupunki	Väkiluku	mg/1000hlö/pv	mg/hlö/pv	mg/pv
Lahti	63 000	44,22	0,04422	2 785,86
Kouvola	70 000	8,24	0,00824	576,8
Helsinki	855 000	62,88	0,06288	53 762,4
Rovaniemi	55 000	3,59	0,00359	197,45
Kotka	72 500	16,97	0,01697	1 230,325
Jyväskylä	155 000	3,17	0,00317	491,35
Kemi	25 000	1,98	0,00198	49,5
Mikkeli	42 000	2,47	0,00247	103,74
Hämeenlinna	67 000	7,22	0,00722	483,74
Espoo	382 000	29,55	0,02955	11 288,1
Kuopio	85 588	1,87	0,00187	160,0496
Lappeenranta	60 000	2,57	0,00257	154,2
Oulu	200 526	2,75	0,00275	551,4465
Tampere	200 000	27,1	0,0271	5 420
Turku	300 000	6,94	0,00694	2 082

Vaasa	69 252	1,27	0,00127	87,95004
Maarianhamina	20 000	23,98	0,02398	479,6
Seinäjoki	45 000	0,9	0,0009	40,5
Joensuu	82 126	2,06	0,00206	169,1796
Pori	114 000	4,32	0,00432	492,48
Kajaani	32 950	0,36	0,00036	11,862
Kokkola	36 000	0,83	0,00083	29,88
Savonlinna	28 000	1,89	0,00189	52,92
Yhteensä	3 059 942			80 701,33
Keskimääräinen kokonaismassakuorma (mg / 1 000 hlö / pv)		26,4		

Mediaanipuhtaus vuonna 2018 vähittäiskaupassa olevalle huumeelle saatiin EMCDDA:n verkkosivuilta²³. THL saa tietonsa Keskusrikospoliisilta ja raportoi EMCDDA:lle, joka jakaa tiedot julkisesti. Väkilukuarvio (31.12. tarkasteluvuonna) on saatu Tilastokeskuksen omasta väestörakennetilastosta. Jätevesianalyysissä huomioon otetuista huumeista on laskettu myös vaihtoehtoiset määrääarviot takavarikointien ekstrapolaatiomenetelmällä, jotta voidaan tarkastella perusteellisemmin käyttömäärien kehitystä ajan mittaan. Muun tyyppisten huumeiden osalta on käytetty ainoastaan takavarikointien ekstrapolaatiomenetelmää.

7.1.3.1.1.2.3 Takavarikointien ekstrapolaatio

Huumeet, joista ei ole säännöllisesti tietoja saatavilla jätevesianalyseissa, estimoidaan hyödyntämällä tietoja poliisin tai Tullin takavarikoimista huumeista. Tähän kuuluvat myös ne huumeet, jotka on takavarikoitu henkilöltä, sekä löydetty huumeet, joilla ei ole selvää yhteyttä kehenkään ihmiseen. Ne huumeet, joihin tätä metodia rutiininomaisesti sovelletaan, ovat kannabis, Subutex sekä muut buprenorfiinit, heroini, LSD, khat, gammabutyrolaktoni (GBL, ”lakka”) ja gammahydroksivoihappo (GHB, ”gamma”), alfa-PVP sekä ”muut narkootiset lääkkeet”.

Kunkin huumeen osalta on käytetty takavarikoitua määrää. Vuoden 2018 tiedot ovat peräisin THL:n raportista HuuMETILANNE Suomessa 2020.²⁴ Takavarikoitu määrä jaetaan estimoidulla prosentiosuudella: Kuinka suuren osuuden huumeiden kokonaismäärästä takavarikointitietojen on ajateltu kattavan. Nämä asiantuntija-arviot vaihtelevat 5 ja 20 prosentin välillä huumausainekohtaisesti. Jakamalla saadaan arvio kyseisen huumeen vuotuisesta käyttömäärästä. Esimerkiksi Subutexin ja muiden buprenorfiinien yhteenlaskettu takavarikoitu määrä vuonna 2018 oli 63 134 tablettia. Oletetaan, että tämä määrä edustaa 10 prosenttia kokonaiskulutuksesta. Estimoitu kokonaismäärä on siis 63 134 pilleriä / 0,1 = 631 340 pilleriä.

²³ <https://www.emcdda.europa.eu/data/stats2020/ppp>

²⁴ https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140710/URN_ISBN_978-952-343-576-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y Taulukko 16, sivu 127

7.1.3.1.1.2.4 Hinnat ja arvo

Keskusrikospoliisi (KRP) lähettää kerran vuodessa kaikille poliisilaitoksille kyselyn erilaisten huumausaineiden katukauppahinnoista. Hintaestimaatit perustuvat epäiltyjen huumerikosten alustavaan tutkintadataan ja tiedusteluun.

Keskihintojen arviointia vaikeuttaa se, että katukauppahinnat voivat Suomessa vaihdella huomattavasti maantieteellisen sijainnin mukaan. Huumetilanne Suomessa -raportin (THL 2011) mukaan hinnat ovat yleensä selkeästi alhaisempia Etelä-Suomessa kuin muissa isoissa kaupungeissa. Keskusrikospoliisi täydentää tietoja kertomalla, että erot ovat erityisen suuria Lapin ja pääkaupunkiseudun välillä.

Käyttäjärühmäkohtaisia estimaatteja ei ole kuitenkaan tehty maantieteellisen asuinpaikan perustella. Hintojen ja hintakehityksen estimaatit perustuvat THL:n raportoimiin tietoihin, jotka taas perustuvat keskusrikospoliisin tietoihin. Tutkimusdatassa useimpien huumeiden osalta raportoitu keskiluku on vähittäismyyntihintojen moodi, jota on käytetty arvolaskelmissa.

Joidenkin huumeiden kohdalla on ollut saatavilla estimaatti tuonti-/tukkuhinnoista. Tuodun erän koko, huumausaineen puhtaus ja se, miten vakiintuneita maahantuojien ja myyjien suhteet ovat, vaikuttavat hintoihin huomattavasti, joten estimaatit ovat varsin karkeita ja suuntaa antavia. Näiden huumeiden osalta huumausainekohtaisen tuonnin ja vähittäismyyntin välinen kate on laskettu tuonti- ja katukauppahintojen perusteella. Edellisen piilotaloutta koskevan raportin (Suomen piilotalous 2008) pohjalta tehtiin yleinen ja karkea estimaatti katteen suhteellisesta osuudesta, jonka oletettiin kattavan laimentamisen ja muun todellisen hinnannousun tuonnin ja kulutuksen välillä. Yleistä katetta käyttämällä saadaan estimaatit, joissa 65 prosenttia katukauppa-arvosta (vähittäishinta * estimoitu käyttömäärä) kuuluu kotimaiseen tuotantoon ja 35 prosenttia arvosta on tuontia. Lasketuissa katteissa 13–81 prosenttia luetaan kotimaiseen tuotantoon.

Tässä huumausaineryhmässä on käytetty yleistä katetta.

Katukauppa- arvo

= tablettien arvioitu lukumäärä * hinta per tabletti

Kotimainen tuotanto = 65 % * katukauppa- arvo

Tuonti = katukauppa- arvo – kotimainen tuotanto

Kotimaisen tuotannon ja tuonnin arvojen laskenta on toistettu kullekin mainitulle huumausainetyypille, ja tulokset on yhdistetty kotimaisen tuotannon estimaatteihin, jolloin tulokseksi on saatu Suomen kokonaishuumemarkkinoiden estimaatti. Vuonna 2018 huumausaineiden kokonaiskatukauppa-arvon (ja kotitalouksien yksityisen kulutuksen) estimoituksi on saatu 283 milj. euroa. Tuonnin estimaatti oli 72 milj. euroa.

7.1.3.1.1.3 Salakuljetus (tupakka, nuuska ja alkoholi)

7.1.3.1.1.3.1 Yleisesti

Suomen laittoman talouden estimoinnissa savukkeiden, nuuskan ja alkoholin salakuljetuksen osuutta pidetään huomattavana. Suomessa näiden tuotteiden hinnat ovat korkeita naapurimaihin verrattuna. Nuuskan kohdalla tuonti on ainoa keino saada tuotteita, koska nuuskan myyminen on Suomessa laitonta. Näistä syistä oletetaan, että mainittujen tuotteiden laitton vienti on merkityksettömän vähäistä. Salakuljetuksen osalta oletetaan, että kotimainen arvonlisäys on puhtaasti hankinta-arvon (tuonti) ja katuhintojen mukaisen jälleenmyyntiarvon välinen erotus. Välituotekäyttöä ei lasketa mukaan näihin laskelmiin.

7.1.3.1.1.3.2 Tupakka

Tupakan salakuljetuksen arvon estimointi keskittyy savukkeisiin. Estimaatti perustuu tietoihin savukkeiden tilastoidusta kulutuksesta, salakuljetuksen osuudesta, savukeaskin katuhinnasta sekä savukeaskien hinnoista Virossa ja Venäjällä. Tiedot on saatu THL:ltä ja tupakan kulutusta koskevista yksittäisistä raporteista. Kulutustietoihin perustuvia tupakan salakuljetusta koskevia estimaatteja on pidetty kysyntäpuolen estimaatteina.

Salakuljetettujen savukkeiden arvoa koskevat laskelmat on tehty seuraavasti ja vuoden 2018 lukuja käyttäen. Ensin estimoidaan salakuljetettujen tilastoimattomien savukeaskien määrää. Verotetun ja tilastoidun savukemyynnin määrät tilastoi THL. Savukkeiden kulutusta²⁵ koskevissa yksittäisissä raporteissa on estimoitu salakuljetuksen osuutta kokonaiskulutuksesta. Raporteissa on estimoitu myös tilastoidun kulutuksen osuus kokonaiskulutuksesta. Kun kokonaiskulutuksen salakuljetuksen osuus jaetaan kokonaiskulutuksen tilastoidun kulutuksen osuudella, saadaan salakuljetuksen osuus tilastoidusta kulutuksesta. Tämän tiedon avulla voidaan estimoida salakuljetettujen savukkeiden määrä, joka jaetaan savukeaskin tyypillisellä 20 kappaleen koolla, jolloin saadaan estimaatti salakuljetetuista savukeaskeista.

Verotettujen ja rekisteröityjen myytyjen savukkeiden määrä

(miljoonaa savuketta) = 4133

Rekisteröidyn kulutuksen osuus kokonaiskulutuksesta = 88 %

Salakuljetuksen osuus kokonaiskulutuksesta = 4 %²⁶

Salakuljetetut savukkeet, arvio (miljoonaa askia à 20 kpl)

$$= \frac{4\%}{88\%} * \frac{4133}{20} = 9,39$$

²⁵ Vuoden 2018 osalta: hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta, HE 25/2019. Aikaisemmin esim. harmaan talouden selvitysyksikön raportti Tupakkaverotoimijat ja harmaa talous, 2016.

²⁶ Hallituksen esityksessä estimaatti oli 3–5 prosenttia. 4 % valittiin mielivaltaisesti.

Toiseksi lasketaan salakuljetettujen savukkeiden kaupallinen liikevaihto. Tämä tapahtuu kertomalla salakuljetettujen savukeaskien määrä estimoidulla yhden savukeaskin katukauppahinnalla.²⁷

$$\begin{aligned} \text{Salakuljetettujen savukkeiden kaupallinen liikevaihto} \\ = 9,39 * 4 \text{ €} = 37,6 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

Kolmanneksi lasketaan tupakan salakuljetuksen tuontiarvo. Savukkeita salakuljetetaan Suomeen pääasiassa naapurimaista, joissa on halvemmat hinnat, eli Virossa ja Venäjältä. Maiden välinen tarkka jakauma ei ole tiedossa, joten tehdään yksinkertaistettu oletus, että puolet savukkeista tuodaan Virossa ja puolet Venäjältä. Savukeaskien hinnat Virossa ja Venäjällä ovat myös peräisin aiemmin mainituista yksittäisistä raporteista.

$$\begin{aligned} \text{Salakuljetettujen savukkeiden tuontiarvo} \\ = \frac{\text{Salakuljetetut savukeaskit}}{2} * \text{hinta Virossa} \\ + \frac{\text{Salakuljetetut savukeaskit}}{2} * \text{hinta Venäjällä} \\ = \frac{9,39}{2} * 3,6 \text{ €} + \frac{9,39}{2} * 1,6 \text{ €} = 24,4 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

Lopputulokseksi saadaan kotimainen tuotanto (ja arvonlisäys), joka on salakuljetuksen katukauppahinnan mukaisen kaupallisen liikevaihdon ja tuontiarvon välinen erotus.

$$\text{Kotimainen tuotanto} = 37,6 \text{ milj. €} - 24,4 \text{ milj. €} = 13,2 \text{ milj. €}$$

7.1.3.1.1.3.3 Nuuska

Nuuskan myyminen on kiellettyä EU-maissa, mutta Suomen naapurimaassa Ruotsissa nuuskan myynti on sallittua erivapaudella. Nuuskan käyttäminen ei kuitenkaan ole Suomessa rikos. Nuuskan maahantuonti postitse tai muulla vastaavalla tavalla on kiellettyä, mutta yksityishenkilö voi tuoda vuorokauden kuluessa enintään yhden kilogramman nuuskaa omaan käyttöön. Nuuskan maahantuominen lahjaksi tai myyntiin on kiellettyä. Tästä syystä on käsitteellisesti vaikeaa erottaa salakuljetettu nuuska laillisesti tuodusta. Tähän on pyritty jakamalla laittoman nuuskan estimaatti kahteen osaan. Toisaalta usean uutisjutun perusteella, joissa siteerataan Tullia tai muutoksenhakutuomioistuinten päätöksiä²⁸, tiedetään, että on myös ammattimaisia salakuljettajia, jotka käsittelevät suuria määriä nuuskaa kerrallaan. Toisaalta valtiovarainministeriön julkaisujen²⁹ perusteella tiedetään, että jotkut matkailijat, jotka tuovat ulkomailta nuuskaa, tuovat sitä jollekulle toiselle. Vaikka toisi enimmillään kilogramman päivässä, nuuskan antaminen tai myyminen jollekulle toiselle on laitonta. Mahdollista laitonta

²⁷ Savukeaskin katukauppahinta vuonna 2018 (3–6 €) on saatu uutisjutusta, jossa siteerataan Tullin asiantuntijaa (<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000005730458.html>). 4 €:n hinta valittiin mielivaltaisesti.

²⁸ Viime aikoina esim. <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/3be9c1b3-7e81-40ca-9b11-7ec82ed4de65>; <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/9ad62437-6ccb-4ff1-aad8-da42c20e0e11>; <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/nuuskan-salakuljetus-on-ammattimaistunut-savossa-paljastui-suuri-nuuskaopla/8122610>

²⁹ Esim. <https://vm.fi/-/savukkeiden-matkustajatuonti-vaheni-nuuskan-lisaant-3>

matkailijoiden tuomaa omaan käyttöön tarkoitettua nuuskaa (ts. yli 1 kg:n tuonti vuorokauden kuluessa ilman aikomusta myydä tai antaa pois) ei ole arvioitu mukaan näihin laskelmiin.

Venäjä kielsi nuuskan myymisen alkuvuodesta 2016, mutta lakia kierrettiin nimeämällä nuuska purutupakaksi. Suomen kansalaiset voivat tuoda Venäjältä tupakkatuotteita tietyin rajoituksin vietettyään maassa vuorokauden. Muussa tapauksessa tuonti on kiellettyä. Nuuskan tuonnin alkuperämaiden todellinen jakauma ei ole tiedossa.

Nuuskan estimaatti jakautuu kahteen osaan: ammattimaisen salakuljetuksen estimaattiin sekä laittomaksi päättyvän matkustajatuonnin estimaattiin. Molempien kohdalla on laskettu sekä katukaupan jälleenmyyntiarvo että hankintakustannukset. Kotimainen tuotanto on summa $\sum_i(katukauppa - arvo_i - hankinta - arvo_i)$, jossa i on nuuskan salakuljetuksen tyyppi (ammattimainen salakuljetus tai matkailijatuonti). Sekä hankintahinnan että jälleenmyyntihinnan on molemmissa tyypeissä katsottu olevan sama.

Laskelmissa hankintahinta, jälleenmyyntihinta ja $\frac{\text{takavarikoitu nuuska}}{\text{kaikki salakuljetettu nuuska}}$ prosenttiosuus perustuvat Tilastokeskuksen asiantuntija-arvioon. Hinnat on estimoitu 10 kappaleen nuuskapurkkipakkaukselle. Vuoden 2018 tiedoissa 10 kpl:n pakkauksen hankintahinnaksi estimoitiin 40 € ja jälleenmyyntihinnaksi 50 €. Paljastuneen salakuljetuksen osuudeksi estimoitiin 10 prosenttia.

Ammattimaisen salakuljetuksen estimaatti on tehty käyttämällä seuraavaa tarjontapuolen estimoinnin menetelmää. Takavarikoidun nuuskan määrä (kilogrammoina) on saatu Tullilta.³⁰ Tämä on jaettu estimoidulla osuudella $\frac{\text{takavarikoitu nuuska}}{\text{kaikki salakuljetettu nuuska}}$, jotta saadaan ammattimaisesti salakuljetetun nuuskan kokonaismäärän estimaatti. Kun käytetään samaa nuuskapurkin painoa, jota myös THL käyttää (30 g), saadaan 300 g per 10 kpl:n pakkaus ja 3,333... 10 kpl:n pakkausta kilogrammassa. Kun ammattimaisesti salakuljetetun nuuskan kokonaismäärän estimaatti (kilogrammaa) kerrotaan luvulla 3,333..., saadaan ammattimaisesti salakuljetetun nuuskan estimaatti per 10 kpl:n pakkaus. Tuonnin arvo saadaan kertomalla tämä estimoidulla hankintahinnalla ja katukauppa-arvo kertomalla estimoidulla katukauppahinnalla.

$$\begin{aligned} & \text{Ammattimaisen salakuljetuksen katukauppa- arvo} \\ & = 50 \text{ €} * \frac{6\,744 \text{ kg} * 3,333 \dots}{10\%} = 11,24 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \text{Ammattimaisen salakuljetuksen tuontiarvo} \\ & = 40 \text{ €} * \frac{6\,744 \text{ kg} * 3,333 \dots}{10\%} = 8,99 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

Laittomaksi päättyvän matkustajatuonnin (tarjontapuolen) estimaatti tehdään seuraavasti. Matkailijoiden maahantuomien nuuskapurkkien määrä

³⁰ Vuositason lukua käytetään sellaisenaan ilman tilastollisia tasoitusmenetelmiä.

on saatu valtiovarainministeriön julkaisusta. Julkaisussa on siteerattu Kantar TNS:n tietynä vuonna tekemiä viikoittaisia tutkimuksia. Tutkimuksissa vastaajat kertoivat, oliko heidän tuomansa nuuska a) heille itselleen, b) muille henkilöille vai c) heille itselleen ja muille. Yksinkertaistetun oletuksen mukaan puolet maahantuodusta nuuskasta c-kategoriassa on muille henkilöille, ja siten siitä tulee laitonta (yhdessä koko b-kategorian kanssa). Vuonna 2018 vastaajista 70 prosenttia toi nuuskaa itselleen, 19 prosenttia muille ja 11 prosenttia itselleen ja muille. Koska ei ole tarkempia tietoja siitä, eroavatko ryhmät keskimääräisten tuontimäärien osalta, tuotujen purkkien kokonaismäärä on yksinkertaisesti kerrottu niiden vastaajien osuudella, joiden on ajateltu tuovan nuuskaa muille. Näin saadaan estimaatti laittomaksi päätyvien purkkien määrästä matkustajatuonnissa. Kun purkkien määrä jaetaan 10:llä, saadaan 10 kpl:n pakkausten määrä, joka puolestaan kerrotaan 10 kpl:n pakkauksen hankintahinnalla ja katukauppahinnalla, ja näin saadaan estimaatit tuonnin arvosta ja katukauppa-arvosta.

$$\begin{aligned} & \textit{Laittoman matkustajatuonnin katukauppa-arvo} \\ & = 50 \text{ €} * \frac{17\,500\,000 \text{ purkkia}}{10} * \left(19\% + \frac{11}{2}\%\right) \\ & = 21,44 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} & \textit{Laittoman matkustajatuonnin tuontiarvo} \\ & = 40 \text{ €} * \frac{17\,500\,000 \text{ purkkia}}{10} * \left(19\% + \frac{11}{2}\%\right) \\ & = 17,15 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

Kaupallisen liikevaihdon, tuonnin ja kotimaisen tuotannon kokonaismäärät ovat esitettyjen kahden tyyppin arvojen summia. Esimerkki:

$$\begin{aligned} & \textit{Laittoman nuuskan kotimainen tuotanto yhteensä} \\ & = (11,24 \text{ milj. €} - 8,99 \text{ milj. €}) + (21,44 \text{ milj. €} \\ & - 17,14 \text{ milj. €}) = 6,55 \text{ milj. €} \end{aligned}$$

7.1.3.1.1.3.4 Alkoholi

Alkoholin salakuljetus ja laiton valmistus on estimoitu käyttäen pääasiallisena lähteenä THL:n julkaisemia tietoja. THL julkaisee vuosittain tiedot alkoholinkulutuksesta osana Päihdetilastollista vuosikirjaa (Alkoholi ja huumeet)³¹. Tuonnin arvon estimaatissa on otettu huomioon ostovoimapariteettierot. Alkoholin salakuljetuksen osalta tärkeimpinä tuonnin alkuperämaina pidetään Viroa ja Venäjää, joten alkoholijuomien ostovoimapariteettilukuja käytetään pareittain pareille Suomi–Venäjä ja Suomi–Viro.

Salakuljetetun alkoholin arvon estimaatti seuraa kysyntäpuolen lähestymistapaa. THL:n julkaisussa on esitetty rekisteröidyn alkoholin vähittäismyyntikulutuksen *määrä* litroina 100-prosenttista alkoholia

³¹ Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 sisältää vuoden 2018 tiedot:

[https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139083/P%
c3%a4ihdetilastollinen%20vuosikirja%202019_verkkoon.pdf?sequence=7&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139083/P%c3%a4ihdetilastollinen%20vuosikirja%202019_verkkoon.pdf?sequence=7&isAllowed=y)

kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohden ja rekisteröidyn alkoholin vähittäismyyntikulutuksen arvo euroina kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohden. Jakamalla jälkimmäisen ensimmäisellä saamme 100-prosenttisen alkoholin laillisen litrahinnan. THL julkaisee arvion laittoman valmistuksen ja salakuljetuksen kulutusmäärästä 100-prosenttisena alkoholina kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohden. Väliuotekäytön, kuten kuljetus- ja varastointikustannusten, määrä ei arvion mukaan ole merkittävä.

THL:n mukaan vuonna 2018 laitton tuotanto ja salakuljetus oli 0,08 litraa 100-prosenttista alkoholia kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohti. Vähittäismyynnissä myytyjen alkoholijuomien rekisteröity kulutus oli 7,24 litraa 100-prosenttista alkoholia kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohti. Rekisteröidyn kulutuksen arvo oli 695 € kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohti. Kun rekisteröidyn kulutuksen arvo jaetaan määrällä, saadaan 100-prosenttisen alkoholin litra-kohtainen arvo:

$$(695 \text{ € kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohti}) / (7,24 \text{ l kutakin vähintään 15-vuotiasta kansalaista kohti}) = 96 \text{ €/l.}$$

Kun 100-prosenttisen alkoholin (laillinen) litrahinta kerrotaan laittomasti tuotetun ja salakuljetetun 100-prosenttisen alkoholin määrällä ja vähintään 15-vuotiaiden kansalaisten väestöestimaatilla (31.12. kyseisenä vuonna) ja jaetaan 1 000 000:lla, saadaan laittoman tuotannon ja salakuljetuksen arvo vähittäiskaupassa miljoonina euroina.

$$96 \text{ €/l} * 0,08 \text{ l} * 4\,635\,685 \text{ kansalaista} / 1\,000\,000 = 35,6 \text{ milj. €}.$$

Koska tarkempia tietoja ei ole saatavilla, sekä salakuljetuksen että laittoman tuotannon on estimoitu muodostavan puolet edellä esitetystä luvusta. Siten salakuljetetun alkoholin vähittäismyynnin arvoksi estimoidaan 17,8 milj. euroa.

Tuonnin arvon estimointia varten alkoholijuomien osalta on käytetty ostovoimapariteetin suhdelukuja. Sekä Venäjän että Viron osalta alkoholijuomien paikallinen ostovoimapariteetti on jaettu Suomen ostovoimapariteetilla, jolloin on saatu niiden hintatasot suhteessa Suomeen. Lähtöarvolla EU28=100 alkoholijuomien vuoden 2018 ostovoimapariteetti oli Suomen osalta 181,8 ja Viron osalta 126,3. Venäjän kohdalla viimeisin tieto oli vuodelta 2017, ja vuoden 2018 kohdalla käytettiin samaa tietoa. Luku oli 72. Viron hintataso Suomeen verrattuna: $126,3 / 181,8 = 0,69$. Venäjän hintataso Suomeen verrattuna: $72 / 181,8 = 0,40$.

Alkuperämaiden todellinen jakauma ei ole tiedossa, joten yksinkertaisesti oletetaan, että puolet salakuljetetusta alkoholista on peräisin Virosta ja puolet Venäjältä. Tuontiarvo on estimoitu kertomalla salakuljetetun alkoholin arvo Suomen vähittäismyymtimarkkinoilla Venäjän ja Viron vastaavasti painotettujen suhteellisten hintatasojen summalla.

$$\text{Salakuljetetun alkoholin tuontiarvo} \\ = 17,8 \text{ milj. €} * (0,5 * 0,69 + 0,5 * 0,4) = 9,7 \text{ milj. €}$$

Asiantuntija-arvion perusteella oletetaan, että salakuljetetun alkoholin katukaupan kate on puolet estimoidun (laillisen) jälleenmyyntiarvon ja tuonnin arvon välisestä erosta. Kun tähän lisätään tuonnin arvo, saadaan salakuljetetun alkoholin katukauppa-arvo ja kaupallinen liikevaihto.

Salakuljetetun alkoholin kaupallinen liikevaihto

$$= \frac{17,8 \text{ milj. €} - 9,7 \text{ milj. €}}{2} + 9,7 \text{ milj. €} = 13,8 \text{ milj. €}$$

Kotimainen tuotanto on jälleen kaupallisen liikevaihdon ja tuontiarvon erotus.

Salakuljetetun alkoholin kotimainen tuotanto

$$= 13,8 \text{ milj. €} - 9,7 \text{ milj. €} = 4 \text{ milj. €}$$

Salakuljetuksen laskelmat löytyvät tiiveistettynä seuraavasta taulukosta.

Taulukko 167: Alkoholin, nuuskan ja tupakan salakuljetus, vuosi 2018, miljoonaa euroa

	Tupakka	Nuuska	Alkoholi	Alkoholin, nuuskan ja tupakkatuotteiden salakuljetus
Sektori	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet
NACE Rev. 2	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)
Tuotos (P1)	13	7	4	24
Välituotekäyttö (P2)	-	-	-	-
Bruttoarvonlisäys (B1G) (=P1-P2)	13	7	4	24
Kotitalouksien lopulliset kulutusmenot (P3)	38	33	14	84
Tavaroiden ja palveluiden tuonti (P7)	24	26	10	60

Seuraavassa on esitetty yhteenveto kaikista vuoden 2018 laittoman talouden ja prostituution laskennan tuloksista.

Taulukko 168: Laittoman talouden toiminta, vuosi 2018, miljoonaa euroa

	Prostituutio	Laittomien huumeiden kauppa + tuottaminen omaan loppukäyttöön	Alkoholin, nuuskan ja tupakkatuotteiden salakuljetus
Sektori	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet	S14 Kotitaloudet
NACE Rev. 2	96 Muut henkilökohtaiset palvelut	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.) + 97_98 Kotitalouspalvelut	47 Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)
Tuotos (P1)	137	197	24
Välituotekäyttö (P2)	41	15	-
Bruttoarvonlisäys (B1G) (=P1-P2)	96	182	24
Kotitalouksien lopulliset kulutusmenot (P3)	155	283	84
Tavaroiden ja palveluiden tuonti (P7)	18	72	60

7.1.3.1.2 Harmaa talous

Harmaata taloutta voidaan lähestyä paristakin eri näkökulmasta ja ilmiötä tutkittaessa ja julkisessa keskustelussa on syytä pitää mielessä mitä harmaalla taloudella missäkin yhteydessä tarkoitetaan.

Kansantalouden tilinpidossa pyritään selvittämään mahdollisimman kattavasti sellainen tuotannollinen toiminta, joka ei ole lähtökohtaisesti rekisteriaineistoissa mukana ja jää siten pois bruttokansantuotelaskelmista. Fiskaalista harmaata taloutta koskevissa tutkimuksissa pyritään mittaamaan puolestaan verotuksen ulkopuolelle jätettyjen veronalaisten tulojen määrää.

Karkeistaen kansantalouden tilinpidossa halutaan harmaan talouden arvioilla saada kiinni taloudessa jo kiertävä harmaan talouden osuus (realisoitunut), fiskaalisessa mielessä harmaan talouden arvioilla pyritään kuvaamaan menetettyjä verotuloja (ei-realisoitunut).

Laissa (1207/2010) harmaan talouden organisaatio määritellään sellaiseksi toiminnaksi, josta aiheutuvia lakisääteisiä velvoitteita laiminlyödään verojen, lakisääteisten eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen tai tullin perimien maksujen suorittamisen välttämiseksi tai perusteettoman palautuksen saamiseksi.

Työvoimavaltaisilla toimialoilla ohimyynti eli tulojen kirjaamatta jättäminen on tyypillinen harmaan talouden esiintymismuoto. Otollisia toimialoja harmaan talouden kannalta ovat ne, joissa käteiskauppa on yleistä kuten torikauppa, kirpputorit, ravitsemusala, parturit ja kampaamot sekä kosmetologipalveluiden pienet yritykset.

Vuoden 2014 alusta lähtien myyjän on Suomessa tarjottava asiakkaalle kuitti käteiskaupassa, pois lukien markkina- ja torikauppa ulkotiloissa. Verottajan mukaan kuitinantovelvollisuus on tärkeä askel harmaan talouden torjumisessa. Verohallinnon näkemyksen mukaan samaan aikaan olisi kuitenkin kannattanut ottaa käyttöön tyyppihyväksytyt kassakoneet, jotka ovat vähentäneet merkittävästi käteisellä toimivien alojen harmaata taloutta Ruotsissa. Työ- ja elinkeinoministeriöllä on selvityksessä asiaan liittyvän lainsäädännön tarpeellisuus.

Verohallinnon näkemys on ymmärrettävä, sillä samalla kun käteisen määrä on vähentynyt ja tositteisiin kiinnitetään huomiota, ovat kassalaitteilla tehtävät tulonsalaukset teollistuneissa maissa lisääntyneet.

Suomessa on voimassa työn tilaajan verovähennysjärjestelmä, kotitalousvähennys, jossa kotitalous voi hakea virallisesta kuitillisesta työstä verovähennystä. Vähennystä voi hakea ainoastaan ennakkoperintärekisteriin kuuluvien yritysten tekemästä työstä (ei tavaroista), joka on luonteeltaan tavanomaista kotitalous-, hoiva- ja hoitotyötä, kunnossapito- ja perusparannustyötä tai tietotekniikan asennus- ja neuvontapalveluita. Voidaan perustellusti olettaa, että kotitalousvähennysjärjestelmän käyttöönotto on vähentänyt kuititonta toimintaa usealla toimialalla. Toisaalta monet uudet teknologiset sovellukset voivat mahdollisesti lisätä harmaata taloutta.

Seuraavassa tarkastellaan harmaan talouden laajuutta ja ilmenemismuotoja NACE Rev. 2 -toimialaluokituksen kirjaintasoilla kansantalouden tilinpidossa ja osin Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa sekä erilaisissa selvityksissä. Toimialakohtaisten tarkasteluiden jälkeen on kappale ja taulukko verotarkastuksiin liittyen, sekä tarkemmat kuvaukset Harmaan talouden erän ja ALV-petoserän laskemisesta.

7.1.3.1.2.1 A Maatalous, metsätalous ja kalatalous (01–03)

Toimialalla A harmaata taloutta esiintyy lähinnä toimialalla 022 puunkorjuu käsittäen pimeästi korjattua ja myytyä pilkettä/klapia. Vapaa-ajankalastajien osalta on laskennassa käytössä saalismääräkysely, johon hintatiedot yhdistäen saadaan vapaa-ajankalastuksen arvo. Tästä osa menee kalastajien omaan käyttöön ja osa myydään. Ammattikalastajien määriä verrataan rekisterilähteistä laskettuun tuotoksen arvoon. Kalatalouden piilotalouden osuutta ei ole siten erikseen tilastoitu vaan se on huomioitu jo osana toimialan laskentaa.

7.1.3.1.2.2 B Kaivostoiminta ja louhinta (05–09)

Harmaata taloutta esiintyy toimialalla B vähäisissä määrin toimialoilla 081 Kiven louhinta, hiekan ja saven otto (soran, hiekan ja saven otto) ja 089 Muu mineraalien kaivu (turpeen nosto).

7.1.3.1.2.3 C Teollisuus (10–33)

Tilinpidon tasapainotusvaiheessa teollisuuden tuotokseen ja välituotekäyttöön tehdään tarkistuksia, jotka kasvattavat arvonlisäystä, joten mm. tästä syystä ja ottaen lisäksi huomioon harmaan talouden suhteellisen pieneksi arvioidun merkityksen teollisuudessa ei harmaan talouden tuotosta ole erikseen huomioitu kuin joiltakin erityisiltä osin.

Harmaata taloutta esiintyy jonkin verran teollisuuden korjauksiin, huoltoihin ja asennuksiin liittyen eli toimialan 331 Metallituotteiden, teollisuuden koneiden ja laitteiden korjaus ja huolto sisällä sekä toimialalla 332 Teollisuuden koneiden ja laitteiden ym. asennus.

Kuten muillakin toimialoilla myös teollisuuden osalta on tehty työvoimatutkimuksen ja yritysrekisterin työllisyyslukujen vertailua. Tulokset tukevat näkemystä harmaan toiminnan vähäisyydestä, mutta ovat myös osin ristiriitaisia.

7.1.3.1.2.4 E Vesi- ja jätehuolto (36–39)

Toimialalla 383 Materiaalien kierrätys esiintyy harmaata taloutta romukaupassa. Vuoden 2015 alusta on romualalla ollut käytössä käännetty arvonlisävero. Toimialalla 390 Maaperän ja vesistöjen kunnostuksessa ja muissa ympäristöhuoltopalveluissa on myös harmaata taloutta, mutta kokonaisuudessaan toimialan suhteellinen ja fiskaalinen osuus on verotarkastusten perusteella arvioitu pieneksi.

7.1.3.1.2.5 F Rakentaminen (41–43)

Kansantalouden tilinpidon kannalta rakentaminen on harmaan talouden osalta poikkeustoimiala, koska talonrakentamisen uudisrakentamisen ja peruskorjauksen tuotos saadaan rakennuslupatietoihin perustuvasta totaaliaineistosta. Tällöin uudisrakentamisen kattavuus on hyvin hallinnassa, vaikka käytännön tasolla esimerkiksi verojen ja sosiaalimaksujen kiertoa työmailla tapahtuisikin. Voidaan arvioida, että kansantalouden tilinpidon taso on tässä suhteessa kattavampi kuin vastaavat verotiedot.

Rakentamisen osalta käytännössä eniten piilotaloutta esiintyy pienimuotoisemmassa korjaustoiminnassa, joka ei kuulu lupamenettelyn piiriin. Korjausrakentaminen on tyypillistä kotitalouksien aluetta, sekä työn teettäjinä että tekijöinä. Sen osalta ilman kuitteja tehty työ on tavallisempaa, joskin kotitalouksien verovähennysjärjestelmä on muuttanut tilannetta. Uudisrakentamista voi pienessä mitassa tapahtua luvatta, mikä olisi harmaata rakentamista kansantalouden tilinpidossa. Estimaatin oletetaan sisältyvän harmaan talouden osuuteen.

7.1.3.1.2.6 G Kauppa (45–47)

Tavanomaisen päivittäistavarakaupan osalta, joka tapahtuu vakiintuneiden myymälöiden ja kauppaketjujen kautta, harmaa talous jäänee vähäiseksi. Toisaalta tulokset ovat hieman ristiriitaisia.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan tutkimusjulkaisussa vuodelta 2010 ”Suomen kansainvälistyvä harmaa talous” teknisen tukkukaupan kyselytutkimukseen vastanneet yritykset eivät pitäneet harmaata taloutta kovin keskeisenä ongelmana. Erikoiskaupan alalle tehtyjen yritys­kyselyjen mukaan vastanneet arvioivat oman toimialansa harmaan talouden osuudeksi 0,5–5 % erikoiskaupan alasta riippuen. Kodintekniikan ja kirjakaupan toimialoilla osuudet arvioitiin jonkin verran isommiksi, 10–20 %. Toisaalta kyselyyn vastanneiden lukumäärä jäi pieneksi ja yleistysten tekeminen tältä pohjalta on hankalaa. Monet vastauksista olivat kuitenkin linjassa aikaisempien vuosien tulosten kanssa. Pääosa vastanneista totesi, että harmaa talous on lisääntynyt hieman, mutta sillä ei nähty olevan merkittäviä kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Jossain määrin ongelmia nähtiin koti- ja ulkomaisten tuotteiden ammattimaisessa kuitittomassa suoramyynnissä kuluttajille ja vastaavien tuotteiden laittomassa tai verottomassa verkkokaupassa.

Verotarkastusten perusteella kuva muodostuu hieman toisenlaiseksi. Rakennusalan jälkeen toiseksi suurimmat verovelat ovat kaupan yrityksillä, myös verohallinnon tekemien rikosilmoitusten määrässä kauppa tulee toisena. Toisaalta kansantalouden tilinpidossa harmaan talouden osalta ei ole tarkoitus kirjata maksamatta jääneitä veroja, vaan tilastojen ulkopuolelle jäävää tuotosta.

Kaupan osalta salattujen tulojen arvioidaan keskittyvän tietyille toimialoille kuten auto- ja torikauppaan, harmaan talouden suhteellinen osuus on

kaupan toimialojen (45–47) osalta arvioitu suurimmaksi toimialalla 45 Moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus. Toimialasta ja sektorista riippuen salatun tuotoksen osuus vaihtelee yhdestä kahdeksaan prosenttiin. Kaupan toimialan harmaan talouden osuus koko talouden arvonlisäyksestä on 0,4 %.

7.1.3.1.2.7 H Kuljetus ja varastointi (49–53)

Kuljetusalalla harmaan talouden suhteellinen osuus on suurinta yksityisten kotitalouksien ostamissa kuljetuspalveluissa. Kuorma-auto- ja taksiliikenteessä omistajayrittäjien määrä on suuri ja tilapäisen työvoiman käyttö on yleistä. Vuoden 2006 raportin mukaan n. 90 prosenttia kuorma-autoyrityksistä ja lähes kaikki taksiyritykset olivat ammatinharjoittajan omistamia pienyrityksiä, jotka työllistävät alle 5 työntekijää. Yritysvaltaisilla liikenteen toimialoilla on verotarkastuksissa harmaata taloutta esiintynyt vain poikkeustapauksina.

Tieliikenteen tavarakuljetusten harmaan talouden ilmenemismuotoja ovat

- pimeän työvoiman käyttö (koti- ja ulkomaiset työntekijät) ja erityisesti ulkomaisten kuljettajien alipalkkaus
- luvaton liikennöinti ja kabotaasiin liittyvä harmaa talous (ulkomaalaisen halpatuontityövoiman käyttö)
- konkurssikeinottelu ja kertakäyttöyritysten hyväksikäyttö
- kirjanpidon ohittava kuljetuspalvelujen myynti luvanvaraisessa tavaraliikenteessä
- ajopiirtureiden manipulointi ja asiakirjojen väärennökset
- pimeiden kuljetuspalveluiden myynti yksityiseen liikenteeseen rekisteröidyillä ajoneuvoilla
- arvonlisäveron laiminlyönti
- polttoaineveron kierto
- salakuljetus

Euroopan liikennepoliisijärjestö TISPOL:lta on omaksuttu soveltaen käyttöön Road policing -toiminta, jossa osana liikenteenvalvontaa pyritään huomioimaan kaikenlainen tien päällä tapahtuva rikollisuus, myös harmaa talous yhteistyössä verottajan, aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten kanssa.

Verohallinnon viime vuosikymmeninä tekemien verotarkastusten mukaan harmaata taloutta esiintyy jonkin verran taksiliikenteessä. Verrattuna 90-luvun puoliväliin määrä on vähentynyt ja taksimittarit ovat olleet yleisesti käytössä taksiluvan omaavilla kuskeilla. Toisaalta uusien sovellusten myötä taksiluvattomien kuljettajien määrä on lisääntynyt. Ei-ammattimaisesta henkilönkuljetustoiminnasta saatu tulo on veronalaista ansiotuloa, mutta on mahdollista, että osa kuljettajista ei ilmoita lainkaan tulojaan tai jättää osan ilmoittamatta. Merkittävä taksilain uudistus astui voimaan vuonna 2018, jolloin luovuttiin merkittävässä määrin taksilupien

säännöstelystä, taksimatkojen hintasääntelystä ja taksamittareiden pakollisesta käytöstä. Huolimatta peloista, että uusi taksilaki olisi nostanut harmaan talouden osuutta alalla, Verohallinto ei 2020 julkaisemassa selvityksessään ole havainnut harmaan talouden osuuden kasvua taksiliikenteessä.

Toimialatason H alle luetaan kuuluvaksi muuttokuljetukset. Suomalaiset vaihtavat vakinaista asuinpaikkaa noin miljoona kertaa vuodessa, yhteensä noin puoli miljoonaa kotitaloutta muuttaa vuosittain ja näistä muuttopalveluita käyttää arviolta kymmenen prosenttia.

Muuttokuljetuspalvelut eivät kuulu kotitalousvähennyksen piiriin ja alalla arvioidaan toimivan jonkin verran harmaan talouden toimijoita.

Linja-autoliikenteen tilausajojen osalta piilotaloutta esiintyy, syynä saattaa olla kilpailun kireys. Linja-autoliitto on pyytänyt erityisesti julkista sektoria kiinnittämään huomiota tilaajavastuulain velvoittamien selvitysten vaatimiseen ja niihin tutustumiseen kilpailutuksen voittaneelta yritykseltä ennen sopimuksen allekirjoittamista.

Kuljetusala on tullut tilaajavastuulain piiriin, mikä edellyttää työntilaaajaa selvittämään sopimuskumppanin valmiudet hoitaa lainmukaiset velvoitteensa.

7.1.3.1.2.8 I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55–56)

Harmaan talouden tyypillinen ilmenemismuoto toimialalla I ovat pimeät palkat ja yrittäjätulot, joiden rahoituslähde on

- kirjanpidon ohittava ruokamyynti
- olut- ja muu alkoholimyynti
- kuittikauppa.

Näiden seurauksena ilmenee sosiaaliturva- ja sosiaalivakuutusmaksujen laiminlyöntiä. Lisäksi alalla yleisiä väärinkäytöksiä ovat luontoisetujen kirjaamatta jättäminen, yrittäjän omien henkilökohtaisten menojen kirjaaminen yrityksen kirjanpitoon, panimoilta saatujen markkinointihyvitysten kirjaaminen omistajien omille pankkitileille, kokonaan arvonlisäverovelvolliseksi ilmoittamatta jättäminen, osan tuloista kirjanpidon ulkopuolelle jättäminen, alkoholin myynti ilman anniskelulupaa ja omistusjärjestelyihin liittyvät epäselvyydet. Arvioidaan, että kun osa ravintolan toiminnasta, esimerkiksi vahtimestaripalvelut tai siivous, on ulkoistettu, tämä on lisännyt piilotaloutta.

Edellä mainitut tiedot pohjautuvat Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raporttiin, jossa ravintola-alalle on omistettu oma kappaleensa, joka pohjautuu vuonna 2010 julkaistuun Pekka Lithin tutkimukseen Majoitus- ja ravitsemisalalla piilotalous.

Raportissa todetaan, että 2000-luvulla harmaan talouden laajuutta majoitus-ravitsemisalalla on kartoitettu kolmen yrityskyselyn avulla. Kyselyiden mukaan harmaa talous on suurinta pikaruuan myynnissä ja osuus on ollut n. 20–30 % kyselyvuodesta riippuen. Kyselyssä alkoholin

anniskelumyynnin ohimyyntin osuudeksi on arvioitu n. 10 %. Majoitusmyynissä, jota hallitsevat tunnetut ja suuret hotelliketjut, harmaan talouden osuus on alhaisempi, kyselyssä mediaaniosuus 5 %.

Verotarkastuksissa salattuja tuloja on määrällisesti ja suhteessa tarkastettuihin yrityksiin tullut esille merkittävästi. Tulosten käyttö toimialan koko harmaan talouden arvon määrittämiseen on kuitenkin haasteellista verotarkastusten kohteiden valikoituvuudesta johtuen.

Viime vuosina on yleistynyt yksityishenkilöiden tarjoama majoituspalvelutoiminta, jossa yksityiset henkilöt tarjoavat usein tarkoitukseen suunnitellun verkkosivuston kautta omistamaansa asuntoa lyhytaikaiseen majoitukseen matkailijoille tai alivuokraavat huoneistoaan. Toiminta on veronalaista ansiotuloa.

Kansantalouden tilinpidossa arvio toimialan I harmaasta tuotoksesta vaihtelee 3–20 % sektorista ja tarkemmasta toimialatasosta riippuen. Kuten yllä todettu, ravitsemisen toimialalla harmaan talouden osuus on suurempi.

7.1.3.1.2.9 J Informaatio ja viestintä (58–63)

Kustannusalalla sekä elokuva-, ohjelma- ja äänitetuotannossa harmaata taloutta esiintyy verotarkastusten perusteella määrällisesti vähemmän kuin verkonhallinnan, ohjelmistojen valmistuksen ja konsultoinnin sekä tietojenkäsittelyn alalla. Tilinpidossa toimialojen harmaan talouden osuudet toimialan tuotoksesta on arvioitu olevan 1–5 % toimialasta ja sektorista riippuen.

7.1.3.1.2.10 L Kiinteistöalan toiminta (68)

Kiinteistöalaan lukeutuu isännöintiä, kiinteistönvälitystä ja kiinteistöjen kauppaa, vuokrausta ja hallintaa. Kiinteistönvälitysalalla on aikaisemmin muutettu palkkoja perusteetta kilometrikorvauksiksi. Toimialalla voidaan pimittää vuokratuloja osittain tai kokonaan. Vuokratietojen antaminen perustuu vuokranantajan oman ilmoituksen, mikäli vuokralainen ei saa asumistukea. Työnantajat voivat tarjota edullista vuokra-asuntoa ilman että se olisi varsinainen työsuhdeasunto. Vuokrauksen tuottojen laskenta kansantalouden tilinpidossa perustuu asuntokantoihin ja neliövuokriin, joten harmaasta tuotoksesta ei erikseen lisätä.

Harmaan talouden tuotosta lisätään isännöinnissä, kiinteistöjen välityksessä ja toimialayhdistelmässä omien kiinteistöjen kauppaa ja muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta.

7.1.3.1.2.11 M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69–75)

Verotarkastusten perusteella toimialojen välisessä vertailussa toimialatasolla M ilmitullut harmaan talouden kokonaismäärä oli neljänneksi suurinta. Toimialan sisällä harmaata taloutta on esiintynyt määrällisesti eniten liikkeenjohdon konsultoinnin pienissä (liikevaihdoltaan alle kaksi miljoonaa euroa) yrityksissä ja suhteellisesti eniten ohjelmatoimisto- ja manageripalveluissa.

Tieteellisen tutkimuksen ja kehittämisen ja eläinlääkintäpalveluiden osalta on arvioitu, että harmaa taloutta ei juurikaan esiintyisi.

7.1.3.1.2.12 N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77–82)

Moottoriajoneuvojen sekä koneiden ja laitteiden vuokrauksessa että työvoiman vuokrauksessa harmaan talouden osuus tuotoksesta on muutamia prosentteja. Harmaata taloutta esiintyy myös kiinteistön- ja maisemanhoidossa, turvallisuuspalveluissa ja matkojen järjestämisessä. Verotarkastuksissa paljastettu kokonaismäärä on ehkä yllättäen samaa tasoa majoitus- ja ravitsemisalalla, mutta suhteellinen osuus on pienempi. Tarkastusten perusteella eniten harmaata taloutta esiintyy kiinteistö-, siivous- ja turvapalveluiden osalta.

7.1.3.1.2.13 P Koulutus (85)

Kotitaloussektorilla koulutuspalveluiden harmaan talouden tarjonta on arvioitu suhteessa isommaksi kuin yrityssektorilla. Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa toimialan harmaan talouden fiskaalinen merkitys ja suhteellinen osuus on arvioitu pieneksi.

7.1.3.1.2.14 Q Terveys- ja sosiaalipalvelut (86–88)

Kuten koulutuksessa myös terveys- ja sosiaalipalveluissa harmaan talouden fiskaalinen merkitys ja suhteellinen osuus on arvioitu pieniksi. Kotitaloussektorilla suhteellinen merkitys on hieman suurempi ja harmaan talouden arvioitu osuus vaihtelee 1–5 % toimialasta ja sektorista riippuen.

7.1.3.1.2.15 R Taiteet, viihde ja virkistys (90–93)

Verotarkastusaineistojen perusteella taiteen, viihteen ja virkistykseen alalla harmaan talouden osuus on suhteellisen suuri, mutta koska toimiala itsessään on melko pieni, on sen fiskaalinen merkitys kuitenkin pieni. Itseasiassa toimialalla R harmaata taloutta vaikuttaisi esiintyvän suhteessa kaikkein eniten ja Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa mainitaan, että erityisesti esiintyvän taiteen alaa voidaan pitää harmaan talouden todellisena riskialueena. Tilinpidossa arvioitu harmaan tuotoksen osuus on 2–10 %.

7.1.3.1.2.16 S Muu palvelutoiminta (94–96)

Muiden palveluiden toimialalle luetaan järjestöjen toiminta, tietokoneiden sekä henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus ja muut henkilökohtaisia palveluita kuten kampaamot ja kauneudenhoito. Toimialasta S voidaan todeta samaa kuin toimialasta R, harmaan talouden suhteellinen osuus on suuri mutta fiskaalinen merkitys pieni. Ala on hyvin työvoimavaltainen. Muussa palvelutoiminnassa yksi tyypillinen harmaan talouden ilmenemismuoto on, että palveluja tarjotaan ”kotipalveluna”, ilman kuittia ja rahat käteen -periaatteella. Palveluja ostavat yksityishenkilöt, jotka eivät tarvitse kuittia verovähennyksiä tai omaa kirjanpitoaan varten.

Kauneudenhoito- ja parturi-kampaamoaloilla tehdyt verotarkastukset ovat olleet tuloksellisia, melkein puolet tapauksista on tilastoitu harmaan talouden tarkastuksiksi. Kuitinantovelvollisuuden voimaantulo on todennäköisesti vähentänyt harmaata taloutta jonkin verran.

7.1.3.1.2.17 Juomarahat

Mikäli yrityksen työntekijät saavat juomarahaa asiakkailta ja tätä juomarahaa ei ole huomioitu yrityksen kirjanpidossa tulisi kansantalouden tilinpidon ottaa erä huomioon. Tippikulttuuri ei ole Suomessa niin yleistä kuin monissa muissa maissa. Merkittävin toimiala juomarahojen suhteen on ravintola-ala. Juomarahojen osuus sisältyy harmaan talouden arvioituun osuuteen ravitsemistoiminnan tuotoksesta ja palkoista. Viime vuosina on yleistynyt mahdollisuus maksaa juomarahaa korttimaksulaitteella digitaalisesti, tämä voi tulevaisuudessa vähentää kirjaamatta jäävän juomarahan osuutta ja siten vähentää harmaata taloutta.

7.1.3.1.2.18 Verotarkastukset

Verotarkastuksiin pohjautuvia selvityksiä on käytettävissä pääosin vuodesta 1996 lähtien. Tarkastusten käyttöön harmaan talouden arvioinnissa liittyy muutamia huomioitavia seikkoja. Verohallinnon mukaan vuosittain on tehty n. 700–800 ns. harmaan talouden verotarkastusta, joissa on paljastunut puuttuvia tuloja, mustia palkkoja ja kuittikauppaa. Tarkastusten määrä ja paljastetun harmaan talouden määrä on pysynyt muutoin melko samanlaisena, mutta tarkastuksissa havaitut puuttuvan myynnin ja pimeiden palkkojen määrät olivat vuoden 2014 tarkastuksissa edellisvuosia korkeammalla tasolla. Samalla on huomioitava, että vuonna 2014 verotarkastusten kokonaismäärä oli korkeampi.

Osa yrityksistä joutuu tarkastukseen Verohallinnossa havaittujen verojen ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntien tai ilmiantojen vuoksi eli tarkastukset on kohdennettu valikoituihin yrityksiin, eivätkä tulokset ole siten suoraan laajennettavissa koskemaan koko yrityspopulaatiota. Tarkastustulosten ajallinen kohdentaminen on myös vaikeaa, sillä tarkastukset kirjataan valmiiksi hyväksytyin tarkastuskertomuksen päivämäärän mukaan.

Ohessa on Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportissa esitetty taulukko verotarkastuksissa havaitusta harmaasta taloudesta (Taulukko 169). Tutkijat olivat saaneet käyttöönsä Verohallituksen verotarkastusyksikön poimimat tiedot Suomessa vuosina 2003–2009 suoritetuista verotarkastuksista ja niiden tuloksista. Tulostiedot kattoivat jonkin verran laajemman alueen kuin verohallinnon omaan harmaan talouden raporttiin sisältyy. Raportissa pyydetään lukuja tulkittaessa kiinnittämään huomiota edellä mainittuihin tulkintaa vaikeuttaviin seikkoihin ja näiden lisäksi mm. siihen, että verotarkastuksen keinoin ei pystytä havaitsemaan kaikkea harmaata taloutta. Lisäksi verotarkastusten kattavuus on suurempi keskisuurissa ja suurissa yrityksissä verrattuna

pieniin yrityksiin. Kuitenkin todetaan, että varauksista huolimatta verotarkastukset antavat arvokasta tietoa harmaan talouden esiintymisestä eri toimialoilla ja erityyppisissä yrityksissä. Laaja aineisto vähentää satunnaistekijöiden vaikutusta ja tarjoaa kyselytutkimuksia enemmän konkreettista dataa.

Vuonna 2014 valmistui ”Verovajeen arviointimenetelmien kehittäminen” -työryhmän loppuraportti. Ryhmään kuului edustajia Verohallinnosta, Tullista, Valtionvarainministeriöstä, Valtion talouden tutkimuskeskuksesta ja Tilastokeskuksesta. Osana työtään ryhmä pyrki arvioimaan arvonlisäverovajetta toimialoittain. Näitä tuloksia hyödynnettiin soveltuvin osin myös kansantalouden tilinpidossa.

Taulukko 169: Verotarkastuksissa havaittu harmaa talous toimialoittain (Suomen kansainvälistyvä harmaa talous -raportti)

Toimiala	Nimike	Tarkastuksia	Tarkastettujen liikevaihto	Ilmoitetut palkat	Pimeät palkat, €	Salattu tulo, €	Peitety osinko, €	Tarkastuksissa löydetty harmaa talous yht.	Pimeät palkat +peitety +salattu
A	Maa-, metsä- ja kalatalous	3 799	1 618 386 000	99 036 739	3 096 267	5 791 035	1 200 201	10 087 503	10,19
B	Kaivos, turpeen nosto	88	640 365 238	69 082 822	2 542 249	297 549	185 445	3 025 243	4,38
C	Teollisuus yhteensä	3 374	282 792 748 729	19 956 779 313	203 841 309	9 472 123	20 304 623	233 618 055	1,17
D	Sähkö, kaasu, lämpö, jäähdytys	71	6 467 255 545	281 556 021	969 837	6 274	0	976 111	0,35
E	Vesi, viemäri, jätehuolto	93	1 346 073 632	165 824 282	1 258 737	532 955	625 654	2 417 346	1,46
F	Rakentaminen	3 817	13 694 970 178	2 361 984 522	167 565 443	46 470 329	71 944 040	285 979 812	12,11
G	Kauppa	4 683	74 597 940 850	3 462 407 524	89 310 913	65 418 792	39 718 138	194 447 843	5,62
H	Kuljetusala	1 287	11 937 265 046	2 611 815 413	21 204 089	14 642 823	6 441 948	42 288 860	1,62
I	Majoitus- ja ravintola-ala	1 062	2 470 216 008	530 195 144	12 293 226	21 743 907	20 675 736	54 712 869	10,32
J	Informaatio ja viestintä	756	15 939 468 161	2 983 717 080	27 313 363	7 580 108	3 923 185	38 816 655	1,30
K	Rahoitus- ja vakuutus toiminta	716	3 890 539 347	667 756 101	18 823 543	2 174 532	7 826 341	28 824 416	4,32
L	Kiinteistöala yhteensä	1 122	3 788 989 706	236 041 783	15 753 657	7 072 879	13 270 592	36 097 128	15,29
M	Ammatillinen ym. toiminta	1 881	4 602 394 550	1 014 005 972	32 476 969	12 520 476	21 875 270	66 872 716	6,59
N	Hallinto ja tukipalvelu	1 001	2 806 418 667	864 243 581	32 399 089	7 690 316	13 855 146	53 944 551	6,24
O	Julkinen hallinto	24	237 547 122	718 153 562	259 235	1 088 733	0	1 347 968	0,19
P	Koulutus	137	161 145 744	351 880 277	1 353 427	1 915 424	1 269 062	4 537 913	1,29
Q	Terveys- ja sosiaalipalvelut	307	269 642 951	237 053 375	3 656 658	2 189 504	2 626 594	8 472 757	3,57
R	Taiteet, viihde ja virkistys	363	192 631 372	50 313 876	7 797 034	4 529 738	1 300 532	13 627 305	27,08
S	Muu palvelutoiminta	379	140 001 258	79 927 553	1 411 271	3 282 613	1 467 807	6 161 691	7,71
ZZZ	Ei toimialatietoa	3 722	105 103 902 099	6 529 999 218	205 945 340	102 625 377	57 664 459	366 235 176	5,61
TOTAL	Yhteensä	28 682	532 697 902 203	43 271 774 160	849 271 656	317 045 487	286 174 774	1 452 491 917	3,36

7.1.3.1.2.19 Harmaan talouden laskenta käytännössä

Toimialoille on eri selvityksiin perustuen arvioitu harmaan talouden prosentuaaliset osuudet lähdeaineistojen (hallinnolliset rekisteriaineistot ja kyselyt) ulkopuolelle jäävästä osuudesta. Arviot on tehty erikseen toimialoittain kotitalous- ja yrityssectorille harmaan talouden markkinatuotoksen (P11\R) ja palkkojen (D112\K) osalta. Toimiala-arviot on tehty lähinnä kaksi- ja kolminumerotoimialatasolla. Arvioita tarkistetaan tarvittaessa vuosittain, mutta osuudet ovat pysyneet melko samansuuruisina. Viimeisin kattavampi aikasarjatarkistus tehtiin vuonna 2014, jolloin hyödynnettiin verovajetyöryhmän tuloksia.

Kappaleessa 7.1.2. (Taulukko 164) on esitetty harmaan talouden prosentuaaliset osuudet toimialojen kirjaintasolla vuonna 2018.

Taulukko 170: Piilotalouden yhteys liikekirjanpidon ja kansantalouden tilinpidon käsitteisiin

Liikekirjanpito	Kansantalouden tilinpito	Piilotalous	Piilotalous tilinpidossa
Myyntituotot		Pimitetty myyntitulo	
- Arvonlisävero	Tuoteverot	Maksamaton arvonlisävero	ei kirjata
= Liikevaihto	Tuotos perushintaan	Pimitetty liikevaihto	lisätään arvio
- Materiaalit ja palvelut ja liiketoiminnan muut kulut	- Välituotekäyttö ostajanhintaan	Kuittikauppa	arvio tulisi vähentää, kuittikauppa
	= Bruttoarvonlisäys perushintaan (bkt)		jäännöserä
- Palkat ja palkkiot	- Palkat	Pimeät palkat	lisätään arvio
- Henkilösivukulut	- Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	Maksamattomat sotumaksut	ei kirjata
= Käyttökate	= Bruttotoimintaylijäämä		
- Poistot ja arvonalentumiset	- Kiinteän pääoman kuluminen		
= Liikevoitto/tappio	= Toimintaylijäämä	Pimeät yrittäjätulot	jäännöserä (sekatalo, yrittäjätulon otot)

Ennen harmaan talouden erän laskemista havaittu tuotos ja palkat lasketaan lähdeaineistoista, minkä jälkeen ne korjataan kattavuustyypeillä käsitteelliset muutokset (KML1), aineiston virheiden korjaukset (KML2), tilastolliset rajaukset (KML3) ja tilastolliset puutteet (KML4). Harmaa tuotos ja palkat lasketaan havaitun tuotoksen ja palkkojen päälle seuraavasti:

$$\text{havaittu tuotos (palkat)} * \text{harmaan kerroin} \\ = \text{harmaa tuotos (palkat)}$$

$$\text{havaittu tuotos (palkat)} + \text{harmaa tuotos (palkat)} \\ = \text{kokonaistuotos (kokonaispalkat)}$$

7.1.3.1.2.20 Yksityiskohtainen kuvaus harmaan talouden laskemisesta

Taulukko 171: Harmaan kertoimet, joita on käytetty tilastovuoden 2018 laskennassa. NACE-toimialaluokan 412+432_439 harmaan talouden erä lasketaan erikseen ilman harmaan kerrointa, katso 7.1.3.1.2.5 ja 7.1.3.1.2.20.1 rakentamiselle.

NACE	Tuotos (P11)		Palkat (D112)	
	S11	S14	S11	S14
022		0,08		

Kansantalouden tilinpito

081	0,05			
089	0,05	0,05		
331	0,04	0,07		
332	0,02			
383	0,1			
390	0,1			
411	0,05		0,03	
412+432_439	-	-	-	-
42+431	0,05	0,01	0,05	0,05
45	0,08	0,3	0,045	0,045
46	0,01	0,02	0,01	0,01
47	0,01	0,02	0,015	
4931+4939	0,0013	0,08	0,0013	0,0013
4932	0,02	0,05	0,02	0,02
494	0,041	0,041	0,041	0,041
522	0,005			
53	0,02			
55	0,03	0,1	0,05	0,05
56	0,05	0,2	0,11	0,11
58	0,01			
59_60	0,05	0,05		
61	0,01			
62_63	0,01	0,01	0,01	0,01
681+68209	0,07	0,07	0,045	0,045
6831	0,08	0,2	0,03	0,03
6832	0,05	0,1	0,03	0,03
69	0,03	0,05		
701	0,01		0,01	
702	0,02	0,1		
71	0,02	0,05	0,01	0,01
72	0,02		0,01	0,01
73	0,02	0,05	0,007	0,007
74	0,02	0,05		
77	0,02	0,1	0,01	0,01
78	0,01	0,02		
79	0,02	0,05		
80	0,02			
81	0,01	0,01	0,03	0,03
85	0,03	0,1		
86	0,01	0,05		
87_88		0,01		
90_91	0,02	0,1		
93	0,052	0,1		
95	0,02	0,1	0,03	0,03
9601	0,01			

9602_9609	0,2	0,2	0,3	
97_98				0,12

Harmaan talouden erän laskenta esitetään seuraavaksi tarkemmin toimialoille F, G, I ja L vuoden 2018 osalta. Nämä toimialat vastaavat suurimmasta osasta Suomen harmaasta taloudesta. Myös ALV-petoksen luvut (ALV-petos osallisuudella ja ALV-jäämä) on esitetty taulukoissa, mutta niiden laskennasta tarkempi kuvaus löytyy luvusta 7.1.3.1.2.21.

7.1.3.1.2.20.1

F Rakentaminen (41–43)

Rakentaminen lasketaan poikkeuksellisesti harmaan talouden osalta, sillä talonrakentamisen uudisrakentamisen ja peruskorjauksen (412+432_439) tuotos saadaan rakennuslupatietoihin perustuvasta totaaliaineistosta. Harmaan tuotoksen ja palkkojen osuus sisältyy täten lähdeaineistosta laskettuihin tuotokseen ja palkkoihin, joista harmaa osuus siirretään harmaan talouden erään seuraavan taulukon mukaisesti. ALV-petosta ei jyvitetä näille toimialoille (412+432_439).

Toimialoille 411 ja 42+431, Harmaan talouden erä lasketaan kuten muillekin toimialoille. Toimialalle 411 (rakennuttaminen ja rakennushankkeiden kehittäminen), harmaakerrointen on arvioitu olevan 5% (P11 S11), 0% (P11 S14), 3% (D112 S11) ja 0% (D112 S14). Toimialalle 42+431 (maa. ja vesirakentaminen sekä rakennusten ja rakennelmien purku ja rakennuspaikan valmistelutyöt), ne ovat 5%, 10%, 5% ja 5%. Seuraava esittää harmaat tuotokset ja palkat johdettuina harmaiden kertoimista ja havaituista tuotoksista ja palkoista.

Taulukko 172: N6 kattavuuskorjaukset toimialalle F. Harmaa tuotos/palkat (Havaittu tuotos/palkat * harmaan kerroin). 2018, miljoonaa euroa.

NACE	Sektori	Tuotos (P11)	Palkat (D112)	ALV-petos
411	S11	15 (314*0,05)	2 (60*0,03)	0
	S14	0	0	N/A
412+432_439	S11	412	189	0
	S14	810	410	0
42+431	S11	397 (7 930*0,05)	73 (1 467*0,05)	20
	S14	26 (259*0,1)	0 (7*0,05)	2

7.1.3.1.2.20.2

G Kauppa (45–47)

Toimialalle 45 (moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien tukku- ja vähittäiskauppa sekä korjaus), harmaakerrointen on arvioitu olevan 8 % (P11 S11), 30 % (P11 S14), 4,5 % (D112 S11) ja 4,5 % (D112 S14). Toimialalle 46 (tukkukauppa pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa), ne ovat 1 %, 2 %, 1 % ja 1 %. Toimialalle 47 (vähittäiskauppa pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa), ne ovat 1 %, 2 %, 1,5 %

ja 0 %. Seuraava taulukko esittää harmaat tuotokset ja palkat johdettuina harmaiden kertoimista ja havaituista tuotoksista ja palkoista.

Taulukko 173: N6 kattavuuskorjaukset toimialalle G. Harmaa tuotos/palkat (Havaittu tuotos/palkat * harmaan kerroin). 2018, miljoonaa euroa.

NACE	Sektori	Tuotos (P11)	Palkat (D112)	ALV-petos
45	S11	423 (5 286*0,08)	68 (1 504*0,045)	76
	S14	75 (250*0,3)	0 (9*0,045)	11
46	S11	151 (15 187*0,01)	39 (3 903*0,01)	13
	S14	1 (72*0,02)	0 (5*0,01)	2
47	S11	119 (11 884*0,01)	56 (3 765*0,015)	6
	S14	6 (311*0,02)	0 (15*0)	0

7.1.3.1.2.20.3

I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55–56)

Toimialalle 55 (majoitus), harmaakerrointen on arvioitu olevan 3% (P11 S11), 10% (P11 S14), 5% (D112 S11) ja 5% (D112 S14). Toimialalle 56 (Ravitsemistoiminta), ne ovat 5%, 20%, 11% ja 11%. Seuraava taulukko esittää harmaat tuotokset ja palkat johdettuina harmaiden kertoimista ja havaituista tuotoksista ja palkoista.

Taulukko 174: N6 kattavuuskorjaukset toimialalle I. Harmaa tuotos/palkat (Havaittu tuotos/palkat * harmaan kerroin). 2018, miljoonaa euroa.

NACE	Sektori	Tuotos (P11)	Palkat (D112)	ALV-petos
55	S11	57 (1 876*0,03)	19 (385*0,05)	23
	S14	2 (24*0,1)	0 (1*0,05)	0
56	S11	299 (5 964*0,05)	169 (1 532*0,11)	43
	S14	51 (257*0,2)	2 (16*0,11)	0

7.1.3.1.2.20.4

L Kiinteistöalan toiminta (68)

Toimialalle 68201 (asuntojen vuokraus), harmaakerrointen on arvioitu olevan 0%. Toimialalle 681+68209 (omien kiinteistöjen kauppa ja muiden kiinteistöjen vuokraus ja hallinta), harmaakerrointen on arvioitu olevan 7% (P11 S11), 7% (P11 S14), 4,5% (D112 S11) ja 4,5% (D112 S14). Toimialalle 6831 (kiinteistönvälitys), ne ovat 8%, 20%, 3% ja 3%. Toimialalle 6832 (kiinteistöjen isännöinti), ne ovat 5%, 10%, 3% ja 3%. Seuraava taulukko esittää harmaat tuotokset ja palkat johdettuina harmaiden kertoimista ja havaituista tuotoksista ja palkoista.

Taulukko 175: N6 kattavuuskorjaukset toimialalle L. Harmaa tuotos/palkat (Havaittu tuotos/palkat * harmaan kerroin). 2018, miljoonaa euroa

NACE	Sektori	Tuotos (P11)	Palkat (D112)	ALV-petos
68201	S11	0	0	0
	S14	0	0	0
681+68209	S11	266 (3 807*0,07)	10 (229*0,045)	13
	S14	13 (193*0,07)	0 (2*0,045)	1
6831	S11	47 (592*0,08)	7 (219*0,03)	2
	S14	2 (10*0,02)	0 (0*0,03)	0
6832	S11	26 (520*0,05)	7 (222,03)	1
	S14	1 (13*0,1)	0 (1*0,03)	0

7.1.3.1.2.21 ALV-petos ja ALV jäämä

Korjaussarake ”ALV-petos” lasketaan koko talouden tasolla teoreettisen ALV:n, ALV-kertymän ja ALV-jäämän avulla:

$$\text{Teoreettinen ALV} - \text{ALV-kertymä} = \text{ALVvaje}$$

$$\text{ALVvaje} = \text{ALVjäämä} + \text{ALVpetos}$$

Teoreettinen ALV lasketaan tarjonta ja käyttötaulukojen kehikossa (TKT) osana kansantalouden tilinpitoa. Laskenta perustuu eri tuotteiden ja palveluiden ALV-prosentteihin ja verovapauksiin, jotka molemmat pohjautuvat voimassa olevaan lainsäädäntöön. Verovapauden tunnistaminen perustuu toimialaan, sektoriin, tuottajatyyppeihin ja käyttöluokkaan tarjonta- ja käyttötauluissa. Suomessa on käytössä kolme eri arvonlisäveroprosenttia. Suurin osa arvonlisäverosta maksetaan kotitalouksien kulutuksesta loppukäyttöön ja osittain välituotekäytölle ja kiinteän pääoman muodostukseen.

Teoreettisen ALV:n estimaatti ylittää havaitun Verottajan keräämän ALV:n. ALV-vajeen (teoreettinen ALV vähennettynä ALV-kertymällä) oletetaan sisältävän kaksi komponenttia: ALV-petoksen (ilman osallisuutta ja osallisuudella) ja maksukyvyttömyyden tai konkurssin vuoksi maksamattoman ALV:n (ALV-jäämä). Kun ALV-jäämä vähennetään ALV-vajeesta, saadaan ALV-petoksen kokonaismäärä. ALV-petos osallisuudella tarkoittaa sitä, että ostaja ja myyjä sopivat yhdessä tietoisesti ALV:n maksamatta jättämisestä. ALV-petos ilman osallisuutta on kyseessä silloin, kun asiakas maksaa arvonlisäveron, mutta myyjä jättää sen ilmoittamatta Verottajalle. ALV-petos jaetaan näihin kahteen tyyppiin harmaan talouden laskelmiimme pohjautuen.

Kun kokonaistaso ALV-petokselle ilman osallisuutta ja ALV-jäämälle on laskettu, ne jaetaan toimialatasolle suhteessa kunkin toimialan osuuteen harmaasta taloudesta hyödyntäen harmaan kertoimia. Toimialalle jyvitetty ALV-petos ilman osallisuutta ja ALV-jäämä summataan yhteen ja lisätään toimialan tuotokseen erässä ”ALV-petos”.

Teoreettinen ALV lasketaan kansantalouden tilinpidossa kuten kuvattuna yllä. Myös ALV-kertymä lasketaan kansantalouden tilinpidossa, mutta tiedot vuosittaisesta ALV-jäämästä saadaan Verohallinnolta.

Tilastovuodelle 2018 ALV-petoserän laskenta sisälsi seuraavat vaiheet. Ensin teoreettisen ALV:n ja ALV-kertymän avulla on laskettu ALV-vaje:

$$\begin{aligned} \text{Teoreettinen ALV} - \text{ALV-kertymä} &= \text{ALV-vaje} \\ 23\,133 - 21\,364 &= 1\,769 \end{aligned}$$

Seuraavaksi, ALV-jäämää on hyödynnetty estimoimaan ALV-petoksen kokonaismäärä:

$$\begin{aligned} \text{ALV-vaje} - \text{ALV-jäämä} &= \text{ALV-petos} \\ 1\,769 - 144 &= 1\,625 \end{aligned}$$

Tämän jälkeen ALV-petos on jaettu niiden toimialojen ja sektorien kesken, jotka sisältävät harmaata tuotosta erän Harmaa talous mukaisesti. ALV-petos on seuraavaksi jaettu ALV-petokseen osallisuudella ja ilman osallisuutta, joista ALV-petos osallisuudella nähdään jo lasketuksi erässä Harmaa talous. ALV-petos ilman osallisuutta on arvioitu olevan yhteensä 206 sektorille S11 ja 62 sektorille S14.

Saatu erä $144+206+62=412$, jaettuna toimialoittain harmaan osuutensa mukaisesti, on lisätty toimialojensa tuotokseen erässä ALV-petos.

7.2 Menolähestymistavan kattavuusmenettelyt

7.2.1 Kattavuustyyppien todentaminen

Menolähestymistavan tietolähteet ovat pääosin varsin kattavat. Laskenta perustuu kokonaisaineistoihin tavaraviennin ja -tuonnin, julkisten kulutusmenojen sekä osittain kiinteän pääoman bruttomuodostuksen, varastojen sekä kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenojen kohdalla. Kotitalouksien kulutusmenojen tärkein tietolähde kulutustutkimus on lähtökohdiltaan periaatteessa erittäin kattava lukuun ottamatta eräitä tunnetusti ongelmallisia kulutusnimikkeitä kuten alkoholi. Kulutustutkimuksen tietoihin tehtävistä täydennyksistä kerrotaan luvussa 5.7.

Menolähestymistavan kohdalla ei piilotalous ole merkittävä ongelma. Harmaan talouden tuottamien kulutustavaroiden ja -palvelujen oletetaan pääosin sisältyvän kulutustutkimuksen tietoihin.

Viime kädessä tuotanto- ja menolähestymistavan yhteensovittaminen ja tasapainottaminen varmistetaan tarjonta- ja käyttötaulukkokehikossa, joka tarjoaa systemaattisen lähestymistavan kattavuuden varmistamiseksi myös bruttokansantuotteen menokomponenttien estimoinnissa.

Ulkomaankaupan tuontiin ja vientiin liittyvät piilotalouden korjaukset on kuvattu luvussa 7.1.

7.2.2 Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset

	Adjustments							Total exhaustiveness
	Exhaustiveness							
	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	
GDP EXPENDITURE APPROACH								
Total final consumption expenditure	0	0	0	0	0	0	211	211
I Total	0	0	0	0	0	0	0	0
01 - Food and non-alcoholic beverages	0	0	0	0	0	0	0	0
02 - Alcoholic beverages, tobacco and narcotics	0	0	0	0	0	0	0	0
03 - Clothing and footwear	0	0	0	0	0	0	0	0
04 - Housing, water, electricity, gas and other fuels	0	0	0	0	0	0	0	0
05 - Furnishings, household equipment and routine house	0	0	0	0	0	0	0	0
06 - Health	0	0	0	0	0	0	0	0
07 - Transport	0	0	0	0	0	0	0	0
08 - Communication	0	0	0	0	0	0	0	0
09 - Recreation and culture	0	0	0	0	0	0	0	0
10 - Education	0	0	0	0	0	0	0	0
11 - Restaurants and hotels	0	0	0	0	0	0	0	0
12 - Miscellaneous goods and services	0	0	0	0	0	0	0	0
Transition to national concept	0	0	0	0	0	0	0	0
NPISH final consumption expenditure	0	0	0	0	0	0	0	0
General government final consumption expenditure	0	0	0	0	0	0	211	211
Gross capital formation	0	0	0	0	0	0	2671	2671
G Total	0	0	0	0	0	0	2731	2731
111 Dwellings	0	0	0	0	0	0	19	19
112 Other buildings and structures	0	0	0	0	0	0	2792	2792
113 Machinery and equipment	0	0	0	0	0	0	-39	-39
114 Weapons systems	0	0	0	0	0	0	0	0
115 Cultivated biological resources	0	0	0	0	0	0	9	9
117 Intellectual property products	0	0	0	0	0	0	-50	-50
Changes in inventories	0	0	0	0	0	0	-60	-60
materials and supplies	0	0	0	0	0	0	-3	-3
work-in-progress	0	0	0	0	0	0	-2	-2
finished goods	0	0	0	0	0	0	-34	-34
goods for resale	0	0	0	0	0	0	-21	-21
Acquisitions less disposals of valuables	0	0	0	0	0	0	0	0
Exports of goods and services	0	0	0	0	0	0	204	204
goods	0	0	0	0	0	0	0	0
services	0	0	0	0	0	0	204	204
Imports of goods and services	0	0	0	0	0	0	3170	3170
goods	0	0	0	0	0	0	1406	1406
services	0	0	0	0	0	0	1764	1764
Gross domestic product	0	0	0	0	0	0	-84	-84

Kuva 17: Menolähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti

7.2.3 Kattavuuskorjausmenetelmät

Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset on kuvattu luvussa 7.1.3.

7.3 Tulolähestymistavan kattavuusmenettelyt

7.3.1 Kattavuustyyppien todentaminen

Palkansaajakorvaukset D.1 muodostuvat työnantajien maksamista palkoista ja palkkioista D.11 sekä työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista D.12. Palkkojen ja palkkioiden sekä työnantajien maksamien sosiaaliturvamaksujen tietolähteet ovat varsin kattavat. Toimintaylijäämää ja sekatuloa ei lasketa erikseen vaan ne muodostuvat tulolähestymistavassa residuaaleina.

Palkkojen ja palkkioiden tietolähteenä yritysrekisterissä on verohallinnon vuosi-ilmoitusaineisto, joka on kokonaisaineisto ja kattaa varsin hyvin kansantalouden tilinpidon ESA2010 mukaisesti määritellyt verotettavat

palkat ja palkkiot (ESA2010 §4.03 ja ESA 2010 §4.05). Aineisto ei kuitenkaan kata harmaan talouden, eli verotuksen ulkopuolelle jääviä palkkoja ja palkkioita. Myös työsuhdeoptiot ja osakepalkkiot D.111 saadaan yritysrekisteristä, eikä niihin tarvitse tehdä kattavuuskorjauksia.

Palkkojen ja palkkioiden lähteet vaihtelevat tilinpidossa jonkin verran sektoreittain ja toimialoittain. Suurimpaan osaan toimialoista ja sektoreista voidaan käyttää lähteenä yritysrekisteriä, mutta sektorille S13 on katsottu olevan luotettavampia lähteitä (katso luku 4.7). Sektorien S11, S12, S14 ja S15 laskennassa yritysrekisteri on pääasiallinen palkkatiedon lähde lukuun ottamatta alkutuotannon ja rakentamisen toimialoja (toimialat 011_016, 412+432_439, 68201).

Palkkojen ja palkkioiden osalta kattavuuskorjauksia tehdään lähinnä harmaan talouden palkkojen ja palkkioiden osalta (prosessitaulukossa N6). Tämän lisäksi tehdään vain hyvin pieniä kattavuuskorjauksia tilastollisten puutteiden takia (prosessitaulukossa N7). Koska toimintaylijäämä ja sekatalo ovat tasapainoeriä, niihin ei tehdä kattavuuskorjauksia N1-N7.

7.3.2 Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset

	Adjustments							Total exhaustiveness
	Exhaustiveness							
	N1	N2	N3	N4	N5	N6	N7	
GDP INCOME APPROACH								
Compensation of employees	0	0	0	0	0	1291	23	1314
Non-Financial Corporations	0	0	0	0	0	856	-50	806
Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0
General Government	0	0	0	0	0	0	29	29
Households	0	0	0	0	0	435	0	435
NPSH	0	0	0	0	0	0	44	44
Gross operating surplus (1)	0	0	0	0	0	0	0	0
Non-Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0
Financial Corporations	0	0	0	0	0	0	0	0
General Government	0	0	0	0	0	0	0	0
Households	0	0	0	0	0	0	0	0
NPSH	0	0	0	0	0	0	0	0
Mixed income	0	0	0	0	0	0	0	0
Taxes on production and imports	0	0	0	0	0	0	0	0
Subsidies	0	0	0	0	0	0	0	0
Gross domestic product	0	0	0	0	0	1291	23	1314

Kuva 18: Tulolähestymistavan kattavuuskorjaukset prosessitaulukoiden mukaisesti

Sektoreille S11 ja S14 palkansaajakorvauksiin (D1) ja tarkemmin ottaen palkkoihin ja palkkioihin (D112) arvioidaan mukaan myös harmaan talouden johdosta syntyviä palkkatuloja. Nämä on tuotettu asiantuntija-arviona eri toimialoille, joilla harmaata taloutta on arvioitu esiintyvän. Tämän lisäksi asiantuntija-arviona tehdään vain hyvin pieniä kattavuuskorjauksia tilastollisten puutteiden takia.

7.3.3 Kattavuuskorjausmenetelmät

Eri kattavuustyypeille tehdyt korjaukset on kuvattu luvussa 7.1.3.

LUKU 8 SIIRTYMINEN BRUTTOKANSANTUOTTEESTA (BKT) BRUTTOKANSANTULON (BKTL)

8.0 Johdanto

Bruttokansantuotteesta päästään bruttokansantuloon, kun siihen lisätään ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, tuotannon ja tuonnin verot, tukipalkkiot, korot, yritysten jakamat tulot, suorien sijoitusten uudelleen sijoitetut voitot, vakuutuksen ottajien omaisuustulo ja maanvuokrat. Vastaavasti on vähennettävä Suomesta ulkomaille maksetut samat erät.

Suomen ja ulkomaiden väliset taloustoimet ovat kansantalouden tilinpidossa yhtenevät maksutaseen kanssa välillisiä rahoituspalveluja lukuunottamatta.

Taulukko 176: Ulkomailta Suomeen ja Suomesta ulkomaille maksetut BKTL-erät, miljoonaa euroa

Taloustoimi	2016	2017	2018
B1G Bruttokansantuote	217 518	226 301	223 468
D1R / Saadut palkansaajakorvaukset	703	734	640
D1K / Maksetut palkansaajakorvaukset	562	652	624
D2K / Maksetut tuotannon ja tuonnin verot	276	297	230
D3R / Saadut tukipalkkiot	832	762	796
D4R / Saadut omaisuusmenot	14 546	14 817	15 881
...D41R Korot	4 554	3 659	3 673
...D42R Yritysten jakamat tulot	5 984	8 781	10 146
...D43R Suorien ulkom.sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	2 231	287	121
...D44R Muut sijoitustulot	1 777	2 090	1 941
D4K / Maksetut omaisuustulot	14 253	15 251	15 525
...D41K Korot	4 896	4 618	4 456
...D42K Yritysten jakamat tulot	7 012	7 902	12 322
...D43K Suorien ulkom.sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	1 922	2 378	-1 587
...D44K Muut sijoitustulot	423	353	334
B5G Bruttokansantulo (B1G + D1R - D1K - D2K + D3R + D4R - D4K)	218 508	226 414	234 406

8.1 Palkansaajakorvaukset

Tässä erässä on kirjattu sekä palkkoja että työnantajan sosiaalivakuutusmaksuja.

8.1.1 Ulkomailta saadut palkat ja palkkiot

Verohallinnon tuloveroaineisto sisältää tiedon ”luonnollisten henkilöiden” eli kotitalouksien saamista palkkatuloista ulkomailta. Tämä luku sisältää vain alle kuusi kuukautta ulkomailta työskennelleiden saamat palkat, koska niistä pitää maksaa vero Suomeen. Tämän takia lukua korotetaan 50 prosentilla, jolloin sen arvioidaan sisältävän kaikkien alle vuoden pituisten työsuhteiden palkat.

Verottajan maksuunpanotilaston ohella tietoja ulkomailla ansaituista palkoista on Tilastokeskuksen vuoden 2018 tulonjakotutkimuksessa. Siinä kysyttiin **verottomia** ulkomailla ansaittuja palkkoja. Verottomat palkat ovat 6–12 kuukautta kestäneistä työsuhteista syntyneitä palkkoja. Verottomia palkkoja ulkomailta oli vuoden 2018 tulonjakotutkimuksen mukaan noin 110 miljoonaa euroa. Kun otetaan huomioon, että vastauksissa tällaisiin kysymyksiin esiintyy ilmeinen valikoitu kato alaspäin, voidaan arviotamme 171,1 miljoonan euron palkkasummasta 6–12 kuukautta kestäneistä työsuhteista ulkomailla vuonna 2018 pitää tyydyttävänä suhteessa tulonjakotilastoon.

Ulkomailta saadut työnantajan maksamat sosiaalivakuutusmaksut on arvioitu keskimäärin 16 prosentiksi ulkomailta saaduista palkoista.

8.1.1.1 Ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot

Verohallinnon rajoitetusti verovelvollisten aineisto sisältää tiedon Suomessa enintään 6 kuukautta yhtäjaksoisesti oleskelleille henkilöille maksetuista suorituksista. Vuosi-ilmoituksella on ilmoitettava muun muassa palkat, eläkkeet, työkorvaukset, osingot, korot, henkilöstörahaston rahasto-osuus ja ylijäämä sekä rojaltit. Aineistosta erotetaan palkaksi katsottavat suorituslajit.

Taulukko 177: Palkaksi katsottavat suorituslajit verohallinnon aineistossa

Suorituslaji	Suorituslajin kuvaus	Talustoimi
A1	Palkka muulta kuin julkisyhteisöltä ja henkilörahaston rahasto-osuus	D11
A2	Julkisyhteisön maksama palkka tai työkorvaus	D11
A4	Työkorvaus (ei-luonn henkilölle maks työkorvaus kun peritty lähdevero)	D11
A5	Es. tait. toiminn. maks. korv.(vero 15 % tai lähdeverokortin lvero)	D11
A6	Urheilijan hlökohtaisesta toiminnasta maksettu korvaus (vero 15 %)	D11
A7	Ulkomailta tulevan palkansaajan palkkatulo (avainhenkilön lv)	D11
A8	Ulkom konserniyhtiön maksama palkka ulkom työsk. Suomessa vakuutettu	D11
A9	Ulkom. vuokratyöntek. palkkatulo, kun työnt. ollut Suomessa enint.6kk	D11
AD	Johtajanpalkkio	D11

Rajoitetusti verovelvollisten aineiston lukuihin tehdään niin ikään 50 prosentin korotus. Tarkoituksena on näin kattaa 6–12 kuukautta massa olevat (ei residenssit) henkilöt, joista muutoin ei ole suoraa tietoa.

Taulukko 178: Suomesta ulkomaille maksetut palkat ja palkkiot (D11K) ja ulkomailta Suomeen saadut palkat ja palkkiot (D12R), miljoonaa euroa

Vuosi	D11 / K Palkat ja palkkiot, maksetut	D11 / R Palkat ja palkkiot, saadut
2010	433	548
2011	472	569
2012	487	601
2013	505	632
2014	464	628
2015	487	607
2016	453	606
2017	524	614
2018	500	536

8.1.1.2 Ulkomaisiin palkkoihin liittyvien työnantajan sosiaaliturvamaksujen laskentamenetelmä ja suuruudet

Taulukko 179: Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut (D12K) ja ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut (D12R), miljoonaa euroa

Vuosi	D12 / K Työnantajan sosiaaliturvamaksut, maksetut	D12 / R Työnantajan sosiaaliturvamaksut, saadut
2010	109	88
2011	117	91
2012	119	96
2013	124	100
2014	112	100
2015	119	97
2016	109	97
2017	128	120
2018	124	104

8.1.1.2.1 Suomesta ulkomaille maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Ulkomaisten työntekijöiden hyväksi luettavista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole suoraa tietoa olemassa. Sen vuoksi tämän taloustoimen suuruus arvioidaan ulkomaalaisille Suomessa maksettujen palkkojen perusteella. Paremmen tiedon puuttuessa oletetaan, että ulkomaalaisten hyväksi luetaan työntantajien maksamia sosiaaliturvamaksuja samassa suhteessa palkkasummasta kuin kyseisenä vuotena on voimassa olevien määräysten ja sopimusten nojalla maksettu suomalaisille palkansaajille.

8.1.1.2.2 Ulkomailta Suomeen maksetut työnantajan sosiaaliturvamaksut

Ulkomailta Suomeen maksettavat palkat perustuvat Verohallituksen tekemään verojen maksuunpanotilastoon. Siinä on eritelty ulkomailta kotimaan kansalaiselle, ns. Suomen residentille, henkilölle, jonka ei

tarvitse olla Suomen kansalainen, mutta jonka taloudellisen toiminnan ja etujen keskus sijaitsee Suomessa, korkeintaan kuusi kuukautta kestävästä työsuhteista maksetut palkat. Edellä mainitun tiedon perusteella on arvioitu kyseisten henkilöiden ulkomailta kaikista alle vuoden kestävästä työsuhteista saamat palkat. Koska vastaavaa tietolähdettä ulkomailta Suomessa taloudellisen mielenkiintonsa keskusta pitävillä henkilöille maksetuista ulkomaisten työnantajien maksamista sosiaaliturvamaksuista ei ole olemassa, niin edellä selostettua korotettua palkkasummaa käytetään kyseisen taloustoimen arvioimiseen. Menetelmänä on arvioida työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut osuuksina palkkasummasta. Koska kansainvälisistä lähteistä on vajavaisesti ja usein epäuskottavasti saatavissa tietoja EU- tai OECD-maissa maksetuista työnantajan maksamista sosiaaliturvamaksuista, on Suomessa päädytty laskemaan työnantajan maksamat sosiaaliturvamaksut suhteellisenä osuutena ulkomailta saadusta palkkasummasta siten, että käytetty osuus on jonkin verran Suomessa maksettua osuutta alempi. Tämä osuus on estimoitu vakiosuuruiseksi, 16 prosenttia ulkomailta saadusta palkkasummasta.

8.2 Tuotannon ja tuonnin verot

Tuotannon ja tuonnin veroja esiintyy vain Suomesta ulkomaille maksettuna eränä. Ne ovat Suomen EU:lle vuodesta 1995 alkaen maksamia arvonlisäveroja (D762) ja tuontitulleja (D212). Erät saadaan valtion tilinpäätöksestä, Tullihallituksesta sekä maa- ja metsätalousministeriöstä.

Arvonlisäveroksi on merkitty EU:lle vuodesta 1995 lähtien maksetut arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut.

Tuontitullit sisältävät varsinaisten tuontitullien lisäksi maataloustuotteiden tuontimaksut. Niistä saadaan tieto Tullihallituksesta. Tuontitullit on tilitetty vuodesta 1995 alkaen EU:lle.

Suomen kansantalouden tilinpidon tietoihin on sisältynyt veroja, tukipalkkioita sekä tulon- ja pääomansiirtoja Suomen ja EU:n välillä vuoden 1995, eli EU-jäsenyyden, alusta.

Taulukko 180: Tuotannon ja tuonnin verot, miljoonaa euroa

	2016	2017	2018
D2 / R Saadut tuotannon ja tuonnin verot	276	297	230
...D2121 / R Tuontitullit	163	174	174
...D214 / R Muut tuoteverot kuin ALV ja tuontiverot	1	1	1
D762 Arvonlisäveroon perustuvat EU:n varat	275	282	289

Ulkomaisten tilillä näytetään tuloina neljä eri veroerää:

- **EU:n puolesta kerätty arvonlisävero.** EU:n alv:n loppusumma otetaan tilinpitoon suoraan valtion tilinpäätöstiedoista. Tilinpäätöksessä on oma talousarviotili (budjetin momentti) EU:lle maksettavaan alv-maksua ja bkml-maksua varten. Nämä erät kirjataan kassaperusteisesti sekä valtion tilinpäätökseen että kansantalouden tilinpitoon. Alv-maksua pidetään hallinnollisena

maksuna ilman selvää yhteyttä tiettyyn suoritteeseen tai taloudelliseen tapahtumaan. Näin perusteita ajoituskorjauksille tai puhtaasti suoriteperusteiselle kirjaamiselle ei ole.

- **EU:n puolesta kerätyt tullimaksut.** Tilinpidon käyttämä tullimaksujen määrä perustuu Tullihallituksesta saatuun tietoon. Kirjauseruste on maksuvelvoitteen syntyminen, tosin vain aidosti kerätyt tullit otetaan huomioon.
- **EU:n puolesta kerätyt maatalousmaksut.** Tilinpidon käyttämä maatalousmaksujen määrä perustuu Tullihallituksesta saatuun tietoon. Kirjauseruste on maksuvelvoitteen syntyminen, tosin vain aidosti kerätyt maksut otetaan huomioon.
- **EU:n puolesta kerätyt sokerimaksut.** Tilinpidon käyttämä sokerimaksujen määrä perustuu Maa- ja metsätalousministeriöstä saatuun tietoon. Kirjauseruste on kassa, koska sokerimaksujen kohdistaminen tuotanto- tai varastointihetkeen on hyvin hankalaa. Lisäksi sokerimaksut ovat suhteellisen pieni erä, eikä ajoituskorjauksen selvittäminen toisi merkittävää parannusta lukujen laatuun.

8.3 Tukipalkkiot

Tukipalkkioita esiintyy vain ulkomailta Suomeen maksettuna eränä. Ne ovat EU:n Suomelle vuodesta 1995 alkaen maksamia tuotetukipalkkioita (D31) ja muita tuotantotukipalkkioita (D39). Tukea on maksettu mm. maatalouden harjoittajille.

Ulkomaisiin veroihin ja tukipalkkioihin on Suomen kansantalouden tilinpidossa sisällytetty varat, jotka on saatu:

- Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) tukiosasto
- Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosasto
- Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ohjelmat 2, 5b, 6 ja yhteisön aloitteet
- Euroopan sosiaalirahasto (ESR)
- Suomen interventioelimen EU-osuudet
- Maatalouden kehittämisrahaston EU-osuudet

Taulukko 181: Saadut tukipalkkiot, miljoonaa euroa

Taloustoimi	2016	2017	2018
D3 / K Saadut tukipalkkiot	832	762	796
...D319 / K Muut tuotetukipalkkiot	111	102	104
...D39 / K Muut tuotantotukipalkkiot	721	660	692

EU:n maksamien tukipalkkioiden tietolähteenä on valtion kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto sekä erityisselvitykset. EU:n maksamat tukipalkkiot kiertävät käytännössä Suomen valtion budjetin kautta, mutta kansantalouden tilinpidossa maatalouspolitiikkaan liittyvät tukipalkkiot käsitellään EU:n maksamina. Valtion tilinpäätösaineistosta saadaan EU:n ja Suomen valtion maksamien tukien yhteismäärä, mistä erotetaan erikseen EU:n osuus. EU-siirtojen käsittelyssä noudatetaan Eurostatin päätöksen (15.2.2005) mukaisia menetelmiä.

Valtion tilinpäätösaineiston mukaiset tukipalkkiot sisältävät maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen ja EU-tulotuen. Loput näiden momenttien tuista on luokiteltu muiksi tuotantotukipalkkioiksi (D39). Jako tuotetukipalkkioiksi ja muiksi tuotantotukipalkkioiksi tehdään maa- ja metsätalousministeriön erillisselvityksen perusteella. Muut tuotantotukipalkkiot koostuvat tukipalkkioiden liikekirjanpidon tileille kirjatusta eristä seuraavilla momenteilla: osa EU:n tulotuesta, ympäristötuki, luopumistuki ja pellon metsitystuki, kalatalouden interventioiminta ja kalatalouden tukeminen, EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin. Lähde on valtion tilinpäätös. Lisäksi tähän luetaan interventiorahaston maksamat yksityisen varaston tuet, muut yhteisön sopimat tuet ja muut teollisuustuet. Lähde on interventiorahaston tilinpäätös.

Kun maatalouden tukiin tehdään vielä ajoituskorjaus, saadaan tukien kokonaistaso. Osa tuista on Suomen valtion ja osa EU:n rahoittamia tukia. Tärkeimpiä tukia ovat maatalouden ympäristötuki, maa- ja puutarhatalouden tuki ja satovahinkokorvaukset.

Kaikki menot, jotka ovat luonteeltaan tukipalkkioita (tämä päätellään lkp-tilien, talousarviotilien, ym. yllä mainitun informaation avulla) ja jotka rahoitetaan EU:sta saaduilla tuloilla, ja joissa Suomen valtio ei pääätä varojen käytöstä, näytetään EU:n maksamina tukipalkkioina. Näin nämä tukipalkkiot, jotka käytännössä ovat EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan liittyviä tukia, saadaan kirjattua suoraan EU:lta lopullisille saajasektoreille. Valtion näkökulmasta sekä tuloja että menoja vähennetään pois valtion sektoritililtä.

8.4 Omaisuustulot ulkomailta /-lle

Kappaleessa kuvataan ulkomaisten omaisuustulojen kokonaisuus. Ulkomaiset omaisuustulot laaditaan maksutaseen laskentajärjestelmässä, jossa useita lähdeaineistoja yhdistetään omaisuustulojen kokonaisuudeksi:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosikysely kattaa kaikki kotimaiset sektorit lukuun ottamatta kotitalouksia. Kyselyssä kerätään tietoja kansantalouden rajat ylittävistä rahoitussaamisista ja -veloista sekä niihin liittyvistä koroista ja osingoista. Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosikyselyssä kerätään tietoja sekä yritysryhmän sisäisistä, että yritysryhmän ulkopuolisista oman pääoman ehtoisista rahoitussaamisista ja veloista. Lisäksi kerätään tietoa vieraan pääoman eristä ja

tulostietoja. Vuosikysely on osinkojen ja uudelleen sijoitettujen voittojen pääasiallinen lähde, jota täydennetään ulkomaisten saamisten ja velkojen neljänneskyselystä saatavilla osinko- ja korkotiedoilla. Neljännesvuosikysely kattaa kaikki kotimaiset sektorit lukuun ottamatta kotitalouksia, rahoituslaitoksia, sijoitusrahastoja ja työeläkelaitoksia.

2. Tilastokeskus kerää neljänneksittäin tietoja työeläkelaitosten rahoitusvaroista, muista varoista sekä tietoja tietyistä velkainstrumenteista. Tiedot kattavat jaottelun varatyyppeihin ja vastinsektoreihin sekä ulkomaisten erien osalta maajaottelun.
3. Suomen Pankki kerää kuukausittain tietoa yrityksiltä, rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ja valtiolta arvopaperikohtaista niiden arvopaperisaamisista ja -veloista sekä niihin liittyvistä osingoista ja koroista.
4. Suomen Pankki kerää sijoituspalveluyrityksiltä sekä rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta tiedot niiden asiakkaan lukuun säilyttämistä arvopapereista sekä niihin liittyvistä koroista ja osingoista. Kysely kattaa epäsuorasti kaikki kotimaiset sektorit.
5. Lisäksi Suomen Pankki kerää kuukausittain tietoja luottolaitoksilta niiden tasetiedoista. Kysely kattaa yksiköiden sijoitustulot sekä oman että vieraan pääoman eristä.
6. Suomen Pankki kerää myös sijoitusrahastoilta kuukausittain tietoja niiden taseista sekä rahasto-osuuksien merkinnöistä ja lunastuksista ja niihin liittyvistä sijoitustuloista.
7. Finanssivalvonta kerää neljänneksittäin tietoja vakuutuslaitoksilta niiden vastuista ja saatavista sekä niihin liittyvistä vakuutusomaisuustulosta.

Taulukko 182: Omaisuustulojen lähteet

Talustoimi	Lähde
D411 Korot	
	Rahalaitosten tasetiedonkeruu
	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu
	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt
	Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely
	Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle
	Työeläkelaitosten kysely
D421 Osingot	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt
	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu
	Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely
	Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle

D43 Ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt
D441 Vakuutuksenottajien omaisuustulo	Vakuutuslaitosten neljännesvuosittainen raportointi
D4431 Osuudenomistajille maksettu sijoitusrahastojen osinkotulo	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu
	Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely
	Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle
D44321 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen korkotulo	Rahalaitosten tasetiedonkeruu
	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu
	Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely
D44322 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen osinkotulo	Rahalaitosten tasetiedonkeruu
	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu
	Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely
D412 FISIM korjaus	Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle
	FISIM-laskentakokonaisuus

Jotta luvut täsmäävät prosessitaulukkoliitteeseen, pitää summiin lisätä seuraavat tasapainoerät. Erot syntyvät maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmien välisistä laskentatarkkuus- ja pyöristyseroista.

Taulukko 183: Maksutaseen ja kansantalouden tilinpidon tietojärjestelmien väliset pyöristyserot, miljoonaa euroa

Credit/ Debit	Talustoimi	2018
Credit	D41 Korot	9
	D42 Yritysten jakamat tulot	-10
	D43 Ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	1
	D44 Muut sijoitustulot	1
Debit	D41 Korot	2
	D42 Yritysten jakamat tulot	-2
	D43 Ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot	-3
	D44 Muut sijoitustulot	3

8.4.1 Korot

Korkotiedot kerätään suoraan raportioijilta ja kirjataan maksuperusteisesti kyselyissä. Jokaisen aikajakson aikana kertyvä korko raportoidaan siitä riippumatta, onko sitä maksettu vai onko se pääomitettu. Kertynyt korko ja maksettu korko raportoidaan erikseen kyselyissä. Korot raportoidaan ennen veroja ja ne eivät sisällä koronalennuksia. Velkapapereiden kirjauksessa käytetään velkojaperiaatetta ja indeksidonnaisten velkapaperien kirjauksessa käytetään nimellisarvoja indeksikertoimella suhteutettuna.

Kaikki Eurojärjestelmän teknisten instrumenttien korot kirjataan Euroopan keskuspankkia vasten, jolloin Suomen ja muiden Euromaiden välillä näitä eriä ei ole raportoitu. Teknisten instrumenttien eriin liittyvät korot kerätään Suomen Pankin rahoituslaitosten tasetiedonkeruussa.

Taulukko 184: Suomen ja ulkomaiden väliset korot (D41), miljoonaa euroa

Credit/ Debit	Talustoimi	Lähde	2016	2017	2018
Credit	F2 Käteinen ja talletukset	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	15	-1	-1
		Rahalaitosten tasetiedonkeruu	49	80	247
		Työeläkelaitosten kysely	0	0	0
	F3 Velkakirjat ja rahamarkkinainstrumentit	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	2	8	4
		Rahalaitosten tasetiedonkeruu	1 430	559	468
		Sijoituslaitosten tiedonkeruu	870	867	813
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	142	112	84
	F4 Lainat	Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle	1 138	995	967
		Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	672	673	714
		Rahalaitosten tasetiedonkeruu	-4	36	46
		FISIM-laskentakokonaisuus	226	303	285
	F8 Muut saamiset	Työeläkelaitosten kysely	16	25	34
		Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	1	2	2
	Työeläkelaitosten kysely	0	1	1	
Debit	F2 Käteinen ja talletukset	FISIM-laskentakokonaisuus	1	-20	-10
		Rahalaitosten tasetiedonkeruu	227	221	386
	F3 Velkakirjat ja rahamarkkinainstrumentit	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	1	18	2
		Rahalaitosten tasetiedonkeruu	1 099	855	795
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	1 862	1 883	1 583
	F4 Lainat	Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle	705	620	605
		Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	981	1 023	1 064
	F8 Muut velat	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	21	20	29

8.4.2 Yritysten jakamat tulot

8.4.2.1 Osingot

Osinkotietoja kerätään arvopaperi- ja sijoitusrahastokyselyissä sekä maksutaseen vuosi- ja neljänneskyselyissä. Osingot kirjataan sille ajanjaksolle, jolla ne maksetaan ja jolle raportoija kirjaa ne tuloksi tai

vähentää ne omasta pääomasta. Suuret yksittäiset osingot, joiden epäillään täyttävän ns. super-osinkojen määritelmän, laadunvalvotaan erikseen ja verrataan aiempien vuosien osinkojen kertymään. Tarvittaessa ne kirjataan pääomavirtoina osinkojen sijaan. Super-osinkojen laadunvalvontaa suoritetaan osana maksutaseen vuosikyselyn prosessia. Osinkoihin ei tehdä korjauksia yritysryhmän sisäiseen siirtohinnoitteluun perustuen.

Taulukko 185: Suomen ja ulkomaiden väliset osingot, miljoonaa euroa

Credit/ Debit	Taloustoimi	Lähde	2016	2017	2018
Credit	D421 Osingot	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	4 507	7 201	8 213
		Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	735	816	997
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	296	309	367
		Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle	446	453	579
Debit	D421 Osingot	Ulkomaisten saamisten ja velkojen vuosi- ja neljänneskyselyt	3 531	4 680	7 821
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	3 481	3 222	4 503

8.4.2.2 Yrittäjätulon otot yritysmaaisista yhteisöistä

Erää ei ole tilastoitu Suomessa erikseen, vaan erä sisältyy osinkoihin.

ESA2010 laskentajärjestelmäuudistuksen yhteydessä rakennusyritysten ulkomaisesta rakentamisesta saadut tulojen kirjaus siirrettiin rakennuspalveluihin. Aikaisemmin nämä erät on kirjattu yrittäjätulon ottoihin. Uusi kirjaustapa on yhtenäinen maksutaseen kanssa.

8.4.3 Ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot

Tilastokeskus ja sen maksutaseryhmä ovat vastuussa ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitettujen voittojen laadinnasta.

Sijoittajan ja toisessa maassa sijaitsevan talousyksikön välillä on suoran sijoituksen suhde, kun sijoittaja hallitsee suoraan vähintään 10 % tai välillisesti, eli muiden yhteisöjen kautta, yli 50 % talousyksikön äänivallasta. Laadinnassa käytettävän osakkeiden tai osuuksien omistusmäärän osuus voi erota osakkeiden äänivallan osuudesta. Määritelmä on linjassa OECD:n BMD4-manuaalin suoran sijoituksen määritelmän kanssa (DIIC-metodi).

Kansallista yritysrekisteriä ja edellisen vuoden suorien sijoitusten raportointia hyödynnetään määriteltäessä ulkomaisten suorien sijoitusten kannalta merkittäviä yksiköitä. Tilastokeskuksen yritysrekisteri kattaa kaikki Verohallinnosta saatavat y-tunnukselliset yritykset, yksityiset elinkeinonharjoittajat, julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

Tilastokeskus pitää yllä myös konsernirekisteriä, joka sisältää suurimmat Suomessa toimivat yritysryhmät sekä niiden omistajat, tytär- ja

sisaryritykset. Rekisterin pääasiallisena tietolähteenä ovat yritysten Patentti- ja rekisterihallitukselle toimittamat konsernitalinpäätökset. Konsernirekisteri sisältää tietoja mm. konsernityypistä (esim. yrityskonserni, kuntakonserni), konsernin kansallisuudesta ja konsernisuhteista ml. äänivallasta.

Välillisesti omistettuihin yrityksiin kohdistuvista suorista sijoituksista kerätään tietoja maksutaseen vuosikyselyssä ja tiedot validoidaan konsernirekisterin tietoja apuna käyttäen.

Uudelleensijoitettujen voittojen laadinta pohjautuu yritys- ja yritysryhmäkohtaiseen tietoon, jota kerätään maksutaseen vuosi- ja neljännesvuosikyselyissä. Laadinnassa käytetään COPC-metodia (current operating performance concept). Vuosikyselyssä kerättäviä tuloslaskelmatietoja ja suorien sijoitusten tuotto- ja osinkotietoja täydennetään neljännesvuosikyselyssä kerättävillä osinkotiedoilla. Uudelleensijoitetut voitot lasketaan tietyllä aikajaksolla ilmoitettujen COPC-tietojen ja maksettujen osinkojen erotuksena. Uudelleensijoitetut voitot lasketaan myös välillisesti omistetuille yrityksille. Vuosikyselystä saaduista tulostiedoista johdettu COPC-tieto jaetaan tasaisesti kyseiselle vuodelle ja tietoa käytetään ennakkona seuraaville periodeille, kunnes uudet tiedot saadaan seuraavan vuoden vuosikyselystä.

Taulukko 186: Ulkomaisten suorien sijoitusten sijoitustulo, miljoonaa euroa

Credit/ Debit	Taloustoimi	2016	2017	2018
Credit	Uudelleen sijoitetut voitot	2 229	288	120
	Osingot	4 507	7 201	8 213
Debit	Uudelleen sijoitetut voitot	1 923	2 372	-1 584
	Osingot	3 531	4 680	7 821

Maksutaseen vuosikysely on merkittävin lähdeaineisto ulkomaisten suorien sijoitusten oman pääoman rahoitustaloustoimien ja osinkojen osalta. Kysely kattaa noin 1000 yritystä ja yhteisöä. Tietoa ulkomaisten suorien sijoitusten oman pääoman rahoitustaloustoimista sekä osingoista saadaan myös maksutaseen neljännesvuosikyselystä, joka kattaa maksutaseen ja suorien sijoitusten näkökulmasta noin 120 suurinta talousyksikköä. Neljännesvuosikyselystä saadaan merkittävimmät tiedot ulkomaisten suorien sijoitusten vieraan pääoman rahoitustaloustoimista.

Tietojen validoinnissa käytetään yritysten tilinpäätöstietoja sekä yritys- ja konsernirekisterien tietoja. Suurimpien yritysten tiedot validoidaan yksikkökohtaisesti. Vuosikyselyyn vastaamatta jättävien tiedonantajien määrä on vähäinen. Tarvittaessa kuitenkin vastaamatta jättäneiden yksiköiden tietoja pyritään täydentämään viimeisimpien vuosikyselytietojen, tilinpäätöstietojen sekä yritysrekisterin tietojen perusteella.

Vuosikyselyn katkaistun otoksen kynnyksarvon ulkopuolelle jäävien ulkomaisten suorien sijoitusten tiedot estimoidaan vuosittain ja imputoidaan lopullisiin ulkomaisten suorien sijoitusten tietoihin.

8.4.4 Muut sijoitustulot

8.4.4.1 Vakuutuksenottajien sijoitustulo

Vakuutuksenottajan sijoitustulo on laskennallinen erä, jonka avulla vakuutusteknisen vastuuvelan sijoittamisesta saadut tulot siirretään vakuutusyhtiöiltä vakuutuksenottajille. Sijoitustulo lasketaan seuraavien vakuutusyhtiöiden tuotanto- ja sektoritilierien perusteella: kiinteistösijoitustoiminnan muut tuotot (kuin korko- ja osinkotuotot), kiinteistöjen hoitokulut, korkotuotot ja -kulut, osinkotuotot, osuudenomistajille kuuluvat sijoitusrahastojen osingot ja korot, suorien ulkomaisten suorien sijoitusten uudelleensijoitetut voitot.

Osa sijoitustulosta siirretään vakuutuksenottajan sijoitustulon muodossa vakuutuksenottajille ja loppuosa jää vakuutusyhtiölle. Oman pääoman suhteellinen osuus (suhteessa vieraaseen pääomaan) kuvaa laskennallisesti vakuutusyhtiölle jäävää osuutta, joten se vähennetään sijoitustulosta. Näin vakuutuksenottajan sijoitustuloksi jää vain vakuutuksenottajille kuuluva osuus. Jälleenvakuutustoiminta kotimaan ja ulkomaisten välillä on tärkeässä roolissa laskettaessa ulkomaisille sektoreille kuuluva osuus sijoitustulosta.

Vakuutuksenottajan sijoitustulo jaetaan vastinsektoreille, kuten ulkomaat - sektorille, rahoitustilinpidon vakuutusteknisen vastuuvelan sektorijakauman perusteella.

Taulukko 187: Vakuutuksenottajain sijoitustulo vuosittain, miljoonaa euroa

Taloustoimi	2016	2017	2018
D441 / R Vakuutuksenottajien sijoitustulo (saadut)	32	36	33
D442 / R Eläkeoikeuksiin perustuvat sijoitustulot (saadut)	0	0	0

8.4.4.2 Eläkeoikeuksiin perustuvat sijoitustulot

Erää ei ole tilastoitu erikseen. Erä lienee vähäinen.

8.4.4.3 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen sijoitustulo

Kotimaiset sijoitusrahastot raportoivat ulkomaisessa omistuksessa olevien osuuksien määrän kuukausittain Suomen Pankin sijoitusrahastokyselyssä. Osuuksiin liittyvä sijoitustulo lasketaan Euroopan keskuspankin keskitetyn arvopaperirekisterin rahastokohtaisia tuottokertoimia apuna käyttäen.

Ulkomaisten sijoitusrahastojen osuuksia omistavat kotimaiset yksiköt raportoivat omistuksensa Suomen Pankin kuukausittaisissa arvopaperi- ja sijoitusrahastokyselyissä. Sijoitusrahasto-osuuksiin liittyvät tuotot lasketaan Euroopan keskuspankin keskitetyn arvopaperirekisterin rahastokohtaisia tuottokertoimia apuna käyttäen.

Taulukko 188: Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen sijoitustulo, miljoonaa euroa

Credit/ Debit	Taloustoimi	Lähde	2016	2017	2018
Credit	D4431 Osuudenomistajille maksettu sijoitusrahastojen osinkotulo	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	23	38	35
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	37	39	26
		Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle	419	643	582
	D44321 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen korkotulo	Rahalaitosten tasetiedonkeruu	8	4	-5
		Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	123	139	127
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	80	101	79
		Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle	484	485	486
	D44322 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen osinkotulo	Rahalaitosten tasetiedonkeruu	6	4	-4
		Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	109	123	113
		Tilin- ja omaisuudenhoitopalveluita tarjoavien talletuspankkien ja sijoituspalveluyrityksien kysely	71	89	70
		Arvopaperisaamisten ja -velkojen kysely yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille sekä valtiolle	416	430	431
	Debit	D4431 Osuudenomistajille maksettu sijoitusrahastojen osinkotulo	Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	6	6
D44321 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen korkotulo		Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	204	163	155
D44322 Osuudenomistajille kuuluva sijoitusrahastojen osinkotulo		Sijoitusrahastojen tiedonkeruu	180	144	138

8.4.4.4 Maanvuokrat

Erää ei ole tilastoitu erikseen, vaan erä sisältyy korkoihin. Erä lienee vähäinen.

LUKU 9 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT LUOKITUKSET

9.1 Tuotoslähestymistavassa käytetyt luokitukset

9.1.1 Sektoriluokitus

Sektoriluokitus on tuotoslähestymistavan perusluokitus. Sitä käytetään myös tulolähestymistavassa (luku 9.2). Sektoriluokitus löytyy liitteestä (LIITE 2).

9.1.2 Toimialaluokitus

Suomen kansantalouden tilinpito lasketaan tuotoslähestymistavassa toimipaikkojen pohjalta toimialoittain (lopulliset luvut lasketaan tuotteittain). Keskeinen tuotantoluokitus on toimialaluokitus, joka noudattaa NACE rev.2-luokitusta. Liitetaulukossa oikealla olevassa sarakkeessa on SKT2010 -koodi (SKT = Suomen Kansantalouden Tilinpito). Edellinen sarake kertoo vastaavan TOL2008-koodin, joka on Tilastokeskuksen vahvistama NACEen pohjautuva toimialaluokitus. Suomen luokituksessa on poikkeamia NACEen verrattuna maataloudessa, rakennustoiminnassa, asumisessa sekä julkisessa hallinnossa. Toimialaluokitus löytyy liitteestä (LIITE 3).

9.1.3 Tuottajatyypiluokitus

Toimialaluokituksen rinnalla käytössä on myös toimipaikkaan perustuva tuottajatyypiluokitus. Päätuottajatyyppejä on kolme: markkinatuottajat ja markkinattomat tuottajat, joista markkinattomat tuottajat jaetaan edelleen omaan loppukäyttöön tuottajiin ja muihin markkinattomiin tuottajiin. Tuottajatyypiluokitus löytyy liitteestä (LIITE 4).

9.1.4 Tuoteluokitus

Suomen kansantalouden tilinpidossa sovellettava tuoteluokitus esitetään liitteestä (LIITE 5).

9.2 Tulolähestymistavassa käytetyt luokitukset

Tulolähestymistavan keskeinen luokitus on sektoriluokitus. Se on kuvattu kohdassa 9.1.1.

9.3 Menolähestymistavassa käytetyt luokitukset

9.3.1 Yksilöllinen kulutus

ECOICOP-luokitus otettiin käyttöön kansantalouden tilinpidossa Suomessa syyskuussa 2019 julkaistun aikasarjakorjauksen yhteydessä. Käytössä on suurin osa 5-numerotason luokista, mutta joissain kohdissa luokkia on yhdistetty, ja tämä osoitetaan koodissa X-kirjaimella. ECOICOP-koodiin on kansantalouden tilinpidossa lisätty viimeiseksi kestävyysluokan osoittava kirjain (D, ND, SD, S) pisteellä erotettuna. Koulutuksessa on käytössä vain yksi ryhmä verrattuna (E)COICOPin koulutusasteen

mukaiseen jaotteluun. Vuokrissa on sekä todellisille että laskennallisille vuokrillemme käytetty kummallekin yhtä ryhmää. Luokitus löytyy liitteestä (LIITE 6).

9.3.2 Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen muutos

Vertailu on tehty varojen EKT 2010 AN-luokitukseen. Kiinteän pääoman bruttomuodostuksessa on kansallinen alajako Tieto- ja viestintäteknisissä laitteissa (AN.1132). Varastojen muutoksessa Aineet ja tarvikkeet (AN.121) sekä Muissa keskeneräisissä töissä (AN.1222) on tarkempi kansallinen alajako. Luokitus löytyy liitteestä (LIITE 7).

9.3.3 Ulkomaankauppa

Ulkomaankaupan luokitus löytyy liitteestä (LIITE 8).

9.3.3.1 *Tavarakauppa*

Ulkomaankauppatilastoissa tavaroiden perusluokituksena käytetään niin sisä- kuin ulkokaupassakin yhdistetyn nimikkeistön (CN-luokitus) mukaista tavaranimikettä. CN-luokitus kattaa Suomen käyttötariffinimikkeistön (TARIC) kahdeksan ensimmäistä numeroa.

CN-nimikkeistön lisäksi ulkomaankauppatilastoissa käytetään, CPA-luokitusta, sekä toimialaluokitusta ja tavarankäytötarkoituksen mukaista luokitusta. Ulkomaankauppa tilasto sisältää lisäksi transaktiokoodin, jonka perusteella voidaan erottaa muun muassa ilman omistusoikeuden muutosta tapahtuvat tuonti- ja vientikirjaukset.

9.3.3.2 *Vaihtotase, palvelut*

Vaihtotaseluokitus noudattaa IMF:n maksutaseluokitusta sovellettuna Suomeen. Listassa ovat vuodelta 2018 kaikki nimikeryhmät ilman toistoja (yleensä tulot, menot, netto). Osalle luokista ei ole tietosisältöä.

LUKU 10 TÄRKEIMMÄT KÄYTETYT TIETOLÄHTEET

Luvussa ei kuvata kaikkia kansantalouden tilinpidossa käytettäviä tietolähteitä, mutta mukaan on poimittu kattava valikoima keskeisimmistä lähteistä. Suuntaa antava kuva yksittäisten tietolähteiden kokonaisuudesta löytyy tietolähteiden tietovirtakaaviosta (Kuva 5).

10.0 Yhteenveto tärkeimmistä tietolähteistä

Taulukko 189: Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tilastokeskus	Yritysrekisterin vuositiedonkeruut
Tilastokeskus	Yritysten rakennetilasto
Verohallinto	Elinkeinoveroaineisto
Tilastokeskus, Tela	Työeläkelaitosten varatiedonkeruu
Finanssivalvonta	Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot
Tilastokeskus	Teollisuuden hyödyketilasto
Tilastokeskus	Teollisuuden raaka-ainetiedustelu
Tilastokeskus	Rahoitusleasing-tilasto
Tilastokeskus	Yrityspalvelut-tilasto
Viestintävirasto	Teleyritysten tulo- ja investointitiedot
Verohallinto	Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus
Valtiokonttori	Valtion tilinpäätösaineisto
Tilastokeskus	Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu

Taulukko 190: Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Kuntataloustilasto
Tilastokeskus	Työvoimatutkimus
Tilastokeskus	Ansiotasoindeksi
Verohallinto	Tulorekisteri

Taulukko 191: Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Kotitalouksien kulutustutkimus
Tulli	Tavaroiden ulkomaankauppatilasto
Tilastokeskus	Palvelujen ulkomaankauppa ja ulkomaiset tavaravirrat

Taulukko 192: BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

Organisaatio	Aineisto
Tilastokeskus	Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikysely (BOPQ)
Tilastokeskus	Ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen vuosikysely (BOPA)

Suomen Pankki	Rahalaitosten tilastotiedonkeruu (RATI)
Suomen Pankki	Sijoitusrahastojen tasetiedonkeruun (SIRA)
Suomen Pankki	Kysely arvopaperisaamisista ja veloista yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja valtiolle (SAVE)
Suomen Pankki	Kysely arvopapereiden tilin- ja omaisuudenhoitopalveluja tarjoaville talletuspankeille ja sijoituspalveluyrityksille (TIHA)

10.1 Tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet tuotantolähestymistavassa

10.1.1 Yritys- ja toimipaikkarekisteri

Tilastokeskus ylläpitää Suomen yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Rekisteriä käytetään tiedonkeruissa, tilastojen laatimisessa perustietojen lähteenä, otoskehikkona sekä yritystiedonantajarekisterin perustana. Lisäksi rekisterin tietoja käytetään Tilastokeskuksen tilastojen laatimiseen ja tässä tarkoituksessa yhdistetään muiden rekistereiden tietoihin.

Rekisteri sisältää liikeyritykset, julkiset ja yksityiset yhteisöt, yksityiset elinkeinonharjoittajat sekä taloudellista toimintaa harjoittavat yhtymät ja konkurssi- ja kuolinpesät ja edellä mainittujen toimipaikat. Rekisterin hallinnollisena tietolähteenä käytetään Verohallinnon asiakastietokantaa ja muita verohallinnon tietoaineistoja, Patentti- ja rekisterihallituksen ja Verohallinnon yhteistä yritystietojärjestelmää YTJ:tä, Tullin ulkomaankauppa-aineistoa, Patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriä, Digi- ja väestöviraston rakennus- ja huoneistorekisteriä, Posti Oy:n osoiteaineistoa sekä Valtiokonttorin ja Kuntien Eläkevakuutuksen työsuhteaineistoja.

10.1.2 Yritysrekisterin vuositiedonkeruut

EU:n yritysrekisteriasetuksen (177/2008) mukaan Tilastokeskus on velvollinen ylläpitämään tilastointiin tarkoitettua yritysrekisteriä. Yritys- ja toimipaikkarekisteri kerää tietoja kolmella eri kyselyllä: Yksitoimipaikkaisten yritysten tiedustelulla, Monitoimipaikkaisten yritysten tiedustelulla sekä Toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedustelulla. Toimipaikkarakenne ja henkilöstötiedustelu on yritysrekisterin ja työssäkäyntitilaston yhteistiedustelu. Monitoimipaikkaisten yritysten osalta tiedonkeruut (Monitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu sekä Toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedustelu) ovat laajuudeltaan lähes ns. totaaliaineistoja eli mukana ovat kaikki monitoimipaikkaiset yksiköt. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tiedot julkaistaan vuosittain osana Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastoa sekä Alueellisen yritystoiminnan tilastoa.

Taulukko 193: Yritysrekisterin yksitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu

Tutkimuksen/tiedonkeruun nimi: Yritysrekisterin yksitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.

Vastaajayksiköt: Oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: Vuosittain
Tulosten saatavuusaika: 11 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Pakollinen
<p>Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Yksitoimipaikkaisten tiedustelu sisältää yksitoimipaikkaisia oikeudellisia yksiköitä, uusia aloittaneita oikeudellisia yksiköitä ja laatukontrollin yksiköitä.</p> <p>Yksitoimipaikkaisista oikeudellisista yksiköistä tiedusteluun poimitaan mukaan noin kolmen vuoden välein pääsääntöisesti kaikki vähintään 10 palkansaajaa työllistävät. Yksitoimipaikkaisista oikeudellisista yksiköistä tiedustellaan vuosittain 10–20 henkilötyövuoden oikeudelliset yksiköt omalla rotaatiolla, yli 20 henkilötyövuoden oikeudelliset yksiköt omalla rotaatiolla, fuusiossa mukana olleet ja joukko kasvuyrityksiä.</p> <p>Viimeisen vuoden aikana yritysrekisteriin lisätyistä oikeudellisista yksiköistä valitaan kyselyyn mukaan verohallinnon kausiveroaineiston neljän viimeisen kuukauden palkkasumman ja myyntisumman keskiarvon perusteella suurimmat oikeudelliset yksiköt, jotka eivät ole aikaisemmin olleet osana yritysrekisterin tiedustelua.</p> <p>Laatukontrollin avulla selvitetään pienten yksitoimipaikkaisten oikeudellisten yksiköiden toimiala- ja sijaintitiedon oikeellisuus. Kohdejoukko rajataan siten, että yksiköt eivät kuulu yritysrekisterin muiden vuositiedustelujen piiriin. Otantamenetelmänä käytetään ositettua otantaa suhteellisella kiintiöinnillä kuitenkin siten että jokaisesta ositteesta poimitaan vähintään 50 yksikköä. Ositteena käytetään 1-kirjantason toimialaa (Toimialaluokitus 2008).</p> <p>Kysely toteutetaan internet-lomakkeella.</p>
Perusjoukko: 2018 tiedonkeruussa oli mukana 7696 oikeudellista yksikköä
<p>Otoskoko: Tiedustelu ei ole pelkästään otantaan perustuva.</p> <p>Osa vastaajista valikoituu mukaan rotaatiokierrolla ja 2018 tiedustelussa oli mukana n. 4000 rotaatiokierrolla valikoitua oikeudellista yksikköä.</p> <p>Osa vastaajista valitaan mukaan tietyillä valintakriteereillä (uudet aloittaneet oikeudelliset yksiköt) ja 2018 mukana oli n. 1500 oikeudellista yksikköä.</p> <p>Ainostaan pienten yksitoimipaikkaisten oikeudellisten yksiköiden osalta kyselyyn valikoituminen tapahtuu otannalla ja 2018 otoskoko oli n. 1500 oikeudellista yksikköä.</p>
Tutkimuksen vastausaste: 62 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Tiedusteluun sisällyttämättömien ja vastaamatta jättäneiden oikeudellisten yksiköiden henkilöstön määrä estimoidaan palkkasumman avulla.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Ei ole erillistä muuttujaa, jota olisi käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: Ks. teksti edellä.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Oikeudellisen yksikön toimipaikan palkansaajat henkilötyövuosina, yrittäjät, toimiala, toiminnan sijainti.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

Taulukko 194: Yritysrekisterin monitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu

Tutkimuksen/ tiedonkeruun nimi: Yritysrekisterin monitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu
----

Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.
Vastaajayksiköt: Tiedustelun piiriin kuuluva oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: Vuosittain
Tulosten saatavuusaika: 11 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Mukaan valitaan kaikki vähintään 5 palkansaajan monitoimipaikkaiset oikeudelliset yksiköt, jotka eivät ole mukana Toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedonkeruussa. Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt tiedustellaan kuuluvat tiedusteluun vain noin joka toinen vuosi (rotaatiokierto). Kysely toteutetaan internet-lomakkeella.
Perusjoukko: 2018 tiedustelussa oli mukana 2070 oikeudellista yksikköä
Otoskoko: Ei erillistä otosta, vaan mukaan valitaan kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat oikeudelliset yksiköt. Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt tiedustellaan rotaatiokierrolla.
Tutkimuksen vastausaste: 69 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Tiedusteluun sisällyttämättömien ja vastaamatta jättäneiden yritysten henkilöstön määrä estimoidaan palkkasumman avulla.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Ei ole
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: Tiedustelussa ei käytetä otantaa.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Oikeudellisen yksikön toimipaikkojen palkansaajat henkilötyövuosina, yrittäjät, toimiala, toiminnan sijainti.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

Taulukko 195: Toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedustelu

Tutkimuksen/ tiedonkeruun nimi: Toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedustelu
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.
Vastaajayksiköt: Tiedustelun piiriin kuuluva oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: Vuosittain
Tulosten saatavuusaika: 11 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Toimipaikkarakenne- ja henkilöstötiedustelussa tiedustellaan yli 15 hengen monitoimipaikkaiset oikeudelliset yksiköt, joilla on vähintään kahdella toimipaikalla palkansaajia enemmän kuin 2 henkilöä, tai joiden henkilöstön lukumäärä on vähintään 25 joko tilastovuonna tai tilastovuotta edeltävänä vuonna.

Tiedusteluun ei valita mukaan toimialan 78 Työllistämistoiminta oikeudellisia yksiköitä (mm. työvoiman vuokrausyrityksiä ei poimita mukaan tiedusteluun), mutta ne valitaan mukaan yritysrekisterin omaan monitoimipaikkaisten yritysten tiedusteluun.
Kysely toteutetaan internet-lomakkeella.
Perusjoukko: 2018 tiedustelussa oli mukana 4630 oikeudellista yksikköä
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.
Tutkimuksen vastausaste: 87 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Tiedusteluun sisällyttämättömien ja vastaamatta jättäneiden yritysten henkilöstön määrä estimoidaan palkkasumman avulla.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Ei ole.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: Tiedustelussa ei käytetä otantaa.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Oikeudellisen yksikön toimipaikkojen palkansaajat henkilötöyvuosina, yrittäjät, toimiala, toiminnan sijainti.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

10.1.3 Yritysten rakennetilastot

10.1.3.1 Yritystason aineisto - Tilastokeskuksen tilinpäätöstilasto

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laskennassa käytetään Tilastokeskuksen tilinpäätöstilaston tuottamia tietoja. Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilasto kuvaa Suomessa toimivia yrityksiä. Tilasto sisältää toimialoittaisia tietoja yritysten lukumäärästä, henkilöstöstä, tilinpäätöksistä sekä liikevaihdon ja kulujen erittelystä. Yritysten tilinpäätöstiedoilla kuvataan toimialojen tuloksen muodostumista, kannattavuutta ja taseen rakennetta.

Tilastoyksikkönä on Tilastokeskuksen määritelmän mukainen yritys. Tilastovuodesta 2017 lähtien tietoja on tuotettu sekä yrityksiin (yritysyksikkö) että oikeudellisiin yksiköihin (y-tunnus) perustuen.

Yritysyksikkö vastaa pienintä oikeudellisten yksiköiden ryhmää, joka muodostaa päätöksenteossaan itsenäisen tuotantoyksikön. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan yritys on päätöksenteossaan itsenäinen yksikkö, joka tuottaa tavaroita ja/tai palveluja markkinoilla myytäväksi. Yritys voi muodostua yhdestä tai useammasta oikeudellisesta yksiköstä. Jos yritys on muodostettu useammasta oikeudellisesta yksiköstä, niin yksiköiden välisiä liiketoimia on eliminoitu.

Tilastokeskus muodostaa yritysyksikön samaan konserniin kuuluvista Suomessa sijaitsevista yhtiöistä. Konsernin oikeudellisista yksiköistä voidaan muodostaa yksi tai useampia yritysyksiköitä. Konserneihin kuulumattomilla yrityksillä yritysyksikkö vastaa aina oikeudellista yksikköä.

Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilaston aineisto ei sisällä yritysten toimipaikkoja. Valtion ja kuntien liikelaitokset sisältyvät aineistoon. Kuvausalueen ulkopuolelle jäävät julkisen sektorin viranomaisyksiköt sekä voittoa tavoittelemattomat yhteisöt, rahoitus- ja vakuutustoiminta sekä ne maatalouden yksiköt, jotka eivät täytä tilastointikriteerejä. Tiedot kerätään kerran vuodessa.

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laadinnassa käytetään oikeudellisen yksiköön (y-tunnukseen) perustuvia tietoja.

Valtaosa tilinpäätöstilaston tietosisällöstä saadaan elinkeinoveroaineistosta (EVR), mutta aineistoa täydentää Tilastokeskuksen oma yritystiedustelu (Taulukko 196). Yritystiedustelun vastaukset yhdistetään EVR-aineistoon ja ne käsitellään pääosin manuaalisesti. Yksiköille, jotka eivät ole kyselyssä, johdetaan eli imputoidaan liikevaihdon ja kulujen erittelyt. Imputointi suoritetaan käyttämällä kyselyyn vastanneiden yksiköiden perusteella laskettuja toimialoittaisia jakaumia.

Elinkeinoverotusaineisto sisältää kaikkien elinkeinoverotuslain alaisten yritysten ja ammatinharjoittajien tilinpäätöstiedot. Tilastokeskuksessa elinkeinoveroaineiston laatu tarkistetaan ja korjataan ohjelmallisesti. Aineiston puuttuvat arvot imputoidaan käyttäen apuna yrityksen aikaisempien vuosien tietoja sekä liikevaihdoltaan ja henkilöstömäärältään vastaavanlaisten yritysten tietoja.

Yritystiedustelusta saadaan tuloslaskelma- ja tasetiedot, tuottojen ja kulujen erittelytiedot, taseen erittelytietoja, käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset sekä henkilöstön lukumäärän. Aineistoa tarkistetaan erilaisilla sisäisillä loogisuus- ja suhdelukutesteillä. Tiedustelun tietoja verrataan myös muihin tietolähteisiin. Esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) elektronista kuva-arkistoa virallisista tilinpäätöksistä käytetään tietojen tarkistamisessa.

Yritystiedustelusta tuleva aineisto sisältää myös yritysten perus- ja luokittelutietoja, jotka saadaan Tilastokeskuksen yritysrekisteristä. Aineiston luokittelevia muuttujia ovat toimialaluokitus TOL 2008, institutionaalinen sektoriluokitus, oikeudellinen muoto, omistajatyyppejä, alue sekä henkilöstön määrä ja suuruusluokka.

Taulukko 196: Yritysten tilinpäätöskysely

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Yritysten tilinpäätöskysely (TILKES)
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Yritysten rakennetilastot
Vastaajayksiköt: Tilastoyksikkönä on Tilastokeskuksen määritelmän mukainen yritys. Kuntien liikelaitokset sisältyvät tilastoaineistoon. Yritysten tilinpäätösaineiston kuvausalueen ulkopuolelle jäävät julkisen sektorin viranomaisyksiköt, voittoa tavoittelemattomat yhteisöt sekä rahoitus ja vakuutustoiminta.
Toistuvuus: vuosittainen
Tulosten saatavuusaika: ennakkotiedot 9 kuukautta ja lopulliset tiedot 12 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri.

Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
<p>Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Kyselyssä on mukana kaikki yli 60 henkilöä työllistävät yritykset sekä yritykset, joiden liikevaihto ylittää 40 miljoonaa tai tase ylittää 300 miljoonaa euroa. 10–60 henkilön yrityksistä kyselyyn on valittu yritykset satunnaisotannalla. Kyselyyn kuuluu myös joitain henkilöstömäärältään pienempiä yrityksiä ja kaikki kunnalliset liikelaitokset. Kaikkiaan kyselyssä on mukana noin 6 000 yritystä.</p> <p>Lisäksi tiedustelun yhteydessä kysytään noin 90 yritykseltä liikevaihdon, kauppatavaroiden myynnin, sekä kulueristä kauppatavaroiden hankinnan ja aine- ja tarvikeostojen jakautumisesta toimialoittain. Tämä korvaa aikaisemman liiketoimintayksikkökohtaisen kyselyn.</p>
Perusjoukko: Vuonna 2018 yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastossa yritysten lukumäärä oli 277 405, joka kuvaa Suomen yrityspopulaatiota toimialoilla B-S, pl. K.
Otoskoko: noin 6 000 yritystä.
Tutkimuksen vastausaste: Vuonna 2018 vastausaste oli 73 %.
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Pienten yritysten ja vastaamattomien yritysten tuottojen ja kulujen erittely tuotetaan regressiomalliin perustuvalla imputointimenetelmällä. Malli perustuu kyselyyn vastanneiden yritysten tietoihin.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Tiedusteluun kuulumattomille yrityksille imputoidaan tuotto- ja kuluerittelyt tiedusteluun vastanneiden yritysten tietoja käyttäen. Kyselyyn vastanneiden yksiköiden liikevaihto- ja kulutiedoista muodostetaan jakauma kyselyn piiriin kuulumattomille yksiköille.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: kts. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: tuloslaskelman tuottojen ja kulujen erittelyt, taseen erittelyt, käyttöomaisuuden lisäykset ja vähennykset. Merkittävimpien yritysyksiköiden sisäiset erät.
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: Tilinpidossa on käytössä teollisuudessa 3 nro:n tarkkuuden ja palvelualoilla 2 nro:n tarkkuuden toimialajako. Lähdeaineisto aggregoidaan, sillä lähdeaineiston toimialatarkkuus on 5 nro:n tasolla. Myös sektorilukituksessa käytetään karkeampaa tasoa. Sektori ja toimialatietojen avulla tilinpidossa päätellään tuottajatyyppejä. Tuottajatyypit kertovat tuottajien pääasiallisen tuotoksen tyypistä. Tuottajatyypit on ainoastaan tilinpidon käytössä oleva luokitteleva muuttuja.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

10.1.3.2 Toimipaikkatason aineisto – Tilastokeskuksen alue- ja toimialatilastot

Tilastokeskus on uudistanut yritystilastojen tuotantoaan. Uudistuksessa yritystilastojen tuotantoa on yhdenmukaistettu ja tuotannossa hyödynnetään Tilastokeskuksen yritysrekisteriä entistä enemmän. Aikaisemmin erillisinä tuotetut Teollisuuden alue- ja toimialatilasto, Rakentamisen alue- ja toimialatilasto sekä Palvelujen alue- ja toimialatilasto tuotetaan tilastovuodesta 2013 lähtien yhtenä tilastona: Alueellinen yritystoimintatilasto. Ennakkotilasto julkaistaan vuonna 2014 vain teollisuudesta.

Yritys- ja kotitaloussektorin tuotantotilien laskennassa toimipaikkatason aineisto on peräisin Alueellisesta yritystoimintatilastosta. Alueellinen yritystoimintatilasto on Yritysten rakenne- ja tilinpäätöstilastosta johdettu tilasto. Tilinpäätöstilaston yritystason tiedot toimipaikkaistetaan, minkä lisäksi toimipaikkatietoja täydennetään erillisillä kyselyillä.

Alueellinen yritystoimintatilasto kuvaa Suomessa toimivien yritysten toimipaikkojen rakennetta ja toimintaa alueittain, toimialoittain, ja kokoluokittain. Tilastoaineisto kattaa kaikkien aktiivisten yritysten toimipakat. Tilaston yhteydessä esitetään tilastotietoja myös julkiyhteisöjen toimipaikoista.

Toimipaikka voi jo sellaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen / monitoimialainen yritys). Varsinainen toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama, yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita tai palveluja tuottava yksikkö. Varsinaisella toimipaikalla on yleensä sekä henkilöstöä että liikevaihtoa. Lisäksi tilasto käsittää myös aputoimipaikat. Määritelmällisesti aputoimipaikat ovat toimipaikkoja, jotka tukevat yrityksen varsinaisten toimipaikkojen tuotantoa. Aputoimipaikka voi olla esimerkiksi varasto, hallinto- tai kuljetuspalveluja tuottava yksikkö. Aputoimipaikalla voi olla palkansaajia, mutta ei liikevaihtoa.

Perusmuuttujia ovat toimipaikkojen lukumäärä, henkilöstön lukumäärä, liikevaihto, tuotannon brutto- ja jalostusarvo. Tilastoyksikkönä on yrityksen tai muun taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön toimipaikka.

Toimipaikkojen tiedot saadaan yritysrekisterin ylläpitämästä toimipaikkarekisteristä sekä toimipaikkojen yritystoimintaan liittyvillä kyselyillä.

Yritysrekisterin toimipaikkatiedusteluita ovat monitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu, yksitoimipaikkaisten yritysten tiedustelu sekä toimipaikkarakenne- ja henkilötiedustelu. Näistä tiedusteluista saadaan toimipaikkojen perustiedot, kuten toimiala, sijainti ja palkansaajat.

Toimipaikkojen yritystoimintaan liittyviä kyselyitä ovat teollisuuden T5 -toimipaikkakysely ja toimipaikkayhdistelmä – kysely (TILKES kyselyn liite). T5 toimipaikkakysely kohdistuu yksittäiselle teolliselle toimipaikalle. Toimipaikkayhdistelmä – kysely kohdistuu rakentamisen, kaupan ja palvelualan yrityksille. Toimipaikkayhdistelmä käsittää useita yrityksen toimipaikkoja, jotka muodostavat kokonaisuuden toimialaluokan kaksinumeroitasolla.

Toimipaikkayhdistelmä – kyselyn tietoja kysytään yritystiedustelun yhteydessä. Aiemmin monialaisille palvelualan yrityksiltä tietoja kerättiin kahdella erillisellä kyselyllä. Nykyään kyseisille yksiköille lähetetään yritystiedustelu, jonka liitelomakkeella kerätään tarkempaa tietoa yrityksen toimipaikkayhdistelmien taloudellisesta toiminnasta. Tällä tavoin pyritään keventämään suurten monialayritysten vastausrasitetta.

Kyselyihin kuulumattomille sekä toimipaikkayhdistelmiin kuuluville toimipaikoille yritystoiminnan tiedot muodostetaan menetelmällisesti toimipaikkaprosessin avulla. Menetelmässä käytetään hyväksi toimialakohtaisia muuttujakertoimia, jotka kerrotaan toimipaikan henkilöstömäärällä. Tämän jälkeen toimipaikkojen tiedot täsmäytetään skaalauskerroimella toimipaikkayhdistelmän tai yrityksen tietoihin.

Toimialakohtaiset muuttujakertoimet on muodostettu regressioanalyysin avulla. Selittävänä muuttujana on yrityksen henkilöstön lukumäärä. Regressioanalyysin lähdeaineisto käsittää toimialapuhuaat yritykset.

Toimipaikka-aineisto kattaa lähes kaikki toimialat (toimipaikkatilasto ei kata toimialoja Tupakkatuotteiden valmistus (TOL 12), Julkinen hallinto ja maanpuolustus (TOL O), Kotitalouksien toiminta työnantajina (TOL T), Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta (TOL U)). Tilastoon tulevat mukaan tilastorajan täyttävien yritysten toimipaikat. Tilastoon tulevat yritykset, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan. Alueellinen yritystoimintatilasto tuotetaan vuosittain.

Taulukko 197: Alueellinen yritystoimintatilasto

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Alueellinen yritystoimintatilasto
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Yritysten rakennetilastot
Vastaajayksiköt: Tilastoyksikkönä on yrityksen tai muun taloudellista toimintaa harjoittavan yksikön toimipaikka. Tilastoaineisto kattaa kaikkien aktiivisten yritysten toimipakat. Tilaston yhteydessä esitetään tilastotietoja myös julkisyhteisöjen toimipaikoista.
Toistuvuus: vuosittainen
Tulosten saatavuusaika: 15 kuukautta
Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Alueellinen yritystoimintatilasto kuvaa Suomessa toimivien yritysten toimipaikkojen rakennetta ja toimintaa alueittain, toimialoittain ja kokoluokittain. Perusmuuttujia ovat: toimipaikkojen lukumäärä, henkilöstön lukumäärä, liikevaihto, tuotannon bruttoarvo ja jalostusarvo. Tilaston yhteydessä esitetään tilastotietoja myös julkisyhteisöjen toimipaikoista. Toimipaikkojen tietoja kysytään erillisillä kyselyillä sekä yhdistetään hallinnollisiin rekistereihin. Kokonaisaineiston muodostamisessa hyödynnetään Tilastokeskuksen yritysrekisterin ylläpitämää toimipaikkarekisteriä. T5 toimipaikkakyselyllä kerätään tietoa teollisten yritysten toimipaikoilta. Toimipaikkayhdistelmä – kyselyllä (TILKES liite) kerätään tietoa rakentamisen, kaupan ja palvelualan yrityksiltä. Toimipaikkaprosessi jakaa kyselyihin kuulumattomille sekä toimipaikkayhdistelmiin kuuluville toimipaikoille yritystoiminnan tiedot menetelmällisesti. Menetelmässä käytetään hyväksi toimialakohtaisia muuttujakertoimia, jotka kerrotaan toimipaikan henkilöstömäärällä. Tämän jälkeen toimipaikkojen tiedot täsmäytetään skaalauskerroimella toimipaikkayhdistelmän tai yrityksen tietoihin.
Toimialakohtaiset muuttujakertoimet on muodostettu regressioanalyysin avulla. Selittävänä muuttujana on yrityksen henkilöstön lukumäärä.
Perusjoukko: Tiedonkeruussa oli vuonna 2018 mukana 1917 toimipaikkaa
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.

Tutkimuksen vastausaste: 82 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Jos toimipaikka ei ole mukana tiedustelussa tai sen tietoja ei muusta syystä saada, tiedot tuotetaan menetelmällisesti hyödyntäen toimialakohtaisia muuttujakertoimia.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Suoran tiedonkeruun tuloksia ei koroteta perusjoukon tasolle, vaan aineistoon yhdistetään hallinnollinen aineisto.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: kts. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Toimipaikoilta kysytään liikevaihto- ja kulutiedot sekä vaihto- ja käyttöomaisuuden erittelyt. Toimipaikkayhdistelmiltä kysytään liikevaihto- ja kulutiedot käyttöomaisuuden erittelyt.
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: kansantalouden tilinpidon taloustoimien edellyttämät muokkaukset esim. välituotteiden kohdalla
Muut tutkimustietojen mukautukset: ei ole

10.1.4 Elinkeinoveroaineisto

Verohallinnon elinkeinoveroaineisto sisältää kaikkien elinkeinoverovelvollisten yritysten ja ammatinharjoittajien tilinpäätöstiedot. Aineistossa hyödynnetään pääverolomakkeita 4, 5, 6A, 6B, 6C ja 6U. Tilinpäätöstietoja täydennetään Verohallinnon liitelomakkeilla, joita on useita eri pääverolomakkeille.

Määrättyä verovuotta koskevat tiedot saadaan Tilastokeskuksen käyttöön useassa toimituserässä seuraavan vuoden tammikuun lopun ja marraskuun välisenä aikana.

Tiedot saattavat olla osittain virheellisiä tai muuten puutteellisia, minkä vuoksi aineistoa on käsiteltävä Tilastokeskuksessa, jotta tietoja voidaan käyttää tilastotuotannossa ja maksullisessa palvelutoiminnassa. Käsitteily tapahtuu pääosin ohjelmallisesti, mutta joiltain osin myös manuaaliseen korjaukseen on turvauduttava. Elinkeinoveroaineiston jatkokäsittelystä ja tarkistuksista Tilastokeskuksessa vastaa Tieto- ja tilastopalvelualueen tietovarannot-osasto.

Aineistoa korjataan automaattisesti käyttäen massaeditointia ja imputointia. Virheet ja poikkeavat havainnot korjataan joko loogisesti editoimalla tai poikkeavia havaintoja poistamalla. Pienet virheet (alle 10 % tuotoista ja kuluista) skaalataan. Puuttuvat arvot korvataan ensisijaisesti yrityksen aikaisempien vuosien tiedoilla. Silloin tiedot imputoidaan käyttäen painokertoimena kausiveroaineiston liikevaihdon muutosta. Donor-imputointia käytetään, jos yritys kuuluu tilaston kehikkoon, mutta sen tietoja ei ole saatavilla aiemmilta vuosilta. Tällöin korjauslähteenä sovelletaan liikevaihdoltaan ja henkilöstömäärältään vastaavan yrityksen tietoja.

Elinkeinoveroaineisto pisteytetään pisteytysmallin mukaisesti yrityskohtaisesti. Mallissa virhepisteitä lasketaan loogisista virheistä tuotoissa, kuluissa tai taseiden välisummissa sekä eroavuuksista liikevaihdon muutoksissa tai taseiden loppusummissa. Lisäksi

henkilöstöltään isot yritykset saavat enemmän pistettä kuin pienet. Virhepisteiltä suurimmat korjataan manuaalisesti käyttäen lähdetietona Patentti- ja rekisterihallituksesta saatavia virallisia tilinpäätöksiä.

10.1.5 Työeläkelaitosten varatiedonkeruu (EPSQ)

Työeläkelaitosten varatiedonkeruu on neljännesvuosittainen Tilastokeskuksen ja Telan yhteistyössä suoritettava tiedonkeruu. Tiedonkeruussa kerätään tietoa varoista, veloista ja sijoitustoiminnasta. Tiedonkeruussa on mukana työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassojen ja -säätiöiden B-osastot (lakisääteiset osastot), Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa ja Keva (kuntien eläkevakuutus). Eläkekassat ja -säätiöt ilmoittavat ainoastaan B-osastojen tiedot, koska kysely koskee vain lakisääteistä työeläketointia.

Kansantalouden tilinpidon vuosittaisessa julkaisussa käytetään EPSQ:lla kerättyä rakennusinvestointien dataa, joka summataan neljännessä vuositasolle.

Taulukko 198: Työeläkelaitosten rakennusinvestoinnit

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Työeläkelaitosten rakennusinvestoinnit
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: -
Vastaaajayksiköt: työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassojen ja -säätiöiden B-osastot (lakisääteiset osastot), Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa, Keva (kuntien eläkevakuutus)
Toistuvuus: neljännesvuosittain
Tulosten saatavuusaika: 30 päivää
Otoskehikko: Työeläkelaitosten varatiedonkeruu (EPSQ)
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Kysely on digitaalinen lomake, joka lähetetään kaikille kyselyn yksiköille.
Perusjoukko: 21
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.
Tutkimuksen vastausaste: 100 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: -
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: -
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: 100 %
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: asunto-osakeyhtiöiden osakkeiden lisäykset ja poistot, asuinkiinteistöjen lisäykset ja poistot, muiden kiinteistöjen lisäykset ja poistot
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: -
Muut tutkimustietojen mukautukset: -

10.1.6 Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot (Vakra)

Finanssivalvonta sääntelee ja valvoo työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden, vakuutuskassojen sekä lailla perustettujen eläkelaitosten vakavaraisuutta, joiden tulee säännöllisesti toimittaa valvontatietoja Finanssivalvonnalle. Valvontatiedot sisältävät tietoja esimerkiksi taseesta.

Kansantalouden tilinpidon toisessa vuosienkokoisissa julkistuksessa heinäkuussa käytetään pääosin Finanssivalvonnan keräämää valvontatietojen sisältämää tilinpäätösaineistoa, joka on tärkein työeläkelaitosten tuotantotilien laskennassa käytettävä tietolähde. Eläkesäätiöistä ja -kassoista otetaan mukaan vain B-osastot, koska tietoja kerätään vain lakisääteisestä eläketoiminnasta.

Taulukko 199: Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: -
Vastaajayksiköt: työeläkevakuutusyhtiöt, eläkekassojen ja -säätiöiden B-osastot (lakisääteiset osastot), Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Merimieseläkekassa
Toistuvuus: vuosittain
Tulosten saatavuusaika: -
Otoskehikko: Finanssivalvonnan valvontatiedot
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Kysely on digitaalinen lomake.
Perusjoukko: 27
Otoskoko: Kaikki tiedustelun piiriin kuuluvat ovat mukana kyselyssä, ei erillistä otosta.
Tutkimuksen vastausaste: 100 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: -
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: -
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: 100 %
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: markkinatuotos, muu väliuotekäyttö
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: -
Muut tutkimustietojen mukautukset: -

10.1.7 Teollisuuden hyödyketilasto

Teollisuustuotantotilasto eli teollisuuden hyödyketilasto kuvaa teollisuuden tuotantoa tuoteluokittain eli hyödykenimikkeittäin. Yritysten tuotannosta tilastoidaan arvo- ja määrätiedot. Määrätietojen mittayksiköt vaihtelevat hyödykenimikkeittäin ja mittayksiköitä on vajaa 40 kpl. Tiedot kerätään yrityksiltä tai yritysten toimipaikoilta. Hyödyketilasto koskee Suomessa tapahtunutta tuotantoa ja tilastointiajanjaksona käytetään kalenterivuotta.

Teollisuuden hyödyketilasto kuvaa hyödykkeiden tuotantoa myydyn tuotannon avulla. Kaikesta yrityksen tai toimipaikan valmistamasta tuotannosta kysytään yrityksen ulkopuolelle kalenterivuoden aikana myydyn tuotannon arvot ja yleensä myös määrät. Erikseen määritellyistä tuotteista kysytään lisäksi kokonaistuotannon määrät (aluksista kuitenkin vain kokonaistuotannon arvo). Niistä nimikkeistä, joista yrityksestä tapahtuva myynti eroaa oleellisesti tuotannosta, kysytään lisäksi kokonaistuotanto (yleensä vain sen määrä, aluksista kuitenkin kokonaistuotannon arvo).

Tiedot kerätään PRODCOM-tuoteluokituksella ja tilastovuonna 2018 tuotantonimikkeitä oli käytössä kaikkiaan 3 754 kpl. Suomessa esiintyi tuotantoa samana vuonna noin 2 000 tuotenimikkeessä. Tiedot kerätään lomaketiedustelulla pääsääntöisesti kaikilta yli 10 hengen yrityksiltä tai niiden toimipaikoilta, jotka toimivat toimialoilla: kaivostoiminta ja louhinta B sekä teollisuus C. Tiedustelujoukon koko on ollut viime vuosina noin 3000–3800 toimipaikkaa.

Havaintoaineistosta puuttuvia yksittäisiä tietoja pyritään arvioimaan aikaisempien vuosien ja muista tilastoista saatavilla olevien tietojen perusteella, mutta niitä jää myös puuttumaan lopullisesta aineistosta. Kokonaan vastaamattomien yksiköiden puuttuvia vastauksia arvioidaan pääosin ohjelmallisesti, osin myös manuaalisesti.

Tuotantotiedustelun vastausprosentti on ollut viime vuosina noin 70 %. Tiedot valmistuvat t+7 kk viiveellä.

10.1.8 Teollisuuden raaka-ainetiedustelu

Teollisuuden raaka-ainetiedustelu, eli aineiden ja tarvikkeiden kysely, on parittomina tilastuvuosina kerättävä kysely toimialojen, kaivostoiminta ja louhinta B ja teollisuus C, yrityksille. Aineista ja tarvikkeista tiedustellaan yrityksiltä tai toimipaikoilta niiden kalenterivuoden aikana tuotantoa varten ostamien tärkeimpien raaka-aineiden, puolivalmisteiden, lisäaineiden ja tarvikkeiden arvot ja määrät nimikkeittäin eriteltyinä. Lisäksi erikseen määritellyistä aineista ja tarvikkeista kysytään kokonaiskäytön määrä.

Tiedot aineista ja tarvikkeista kysytään erillisellä lomakkeella kaikilta vähintään 20 henkilön yrityksiltä tai niiden toimipaikoilta. Otokoko on noin 2000 yritystä tai toimipaikkaa ja vastausaste 70 %.

Tiedot kerätään CPA 2008-tuoteluokituksella. Tilastovuodesta 2019 lähtien tietoja on kysytty CN-tuoteluokituksen 8-numerotasolla. CN-nimikkeistö sisältää noin 10 000 eri tuotenimikettä.

10.1.9 Rahoitusleasing-tilasto

Rahoitusleasing-tilaston julkaiseminen on päättynyt. Viimeisin julkistus oli vuonna 2015, jolloin julkaistiin vuotta 2014 koskevat tiedot. Rahoitusleasing-tietoja kerätään kuitenkin jatkossakin, sillä tietoja käytetään kansantalouden tilinpidon ja rahoitustilinpidon laadinnassa.

Rahoitusleasing- tietoja voi tilata maksullisena tuotteena. Rahoitusleasingtilasto sisältää sektori-, toimiala- ja kohdekohtaista tietoa luottolaitosten ja muiden leasingilleantajien rahoitusleasingtoiminnasta. Tiedonkeruu perustuu tilastolakiin (280/2004).

Rahoitusleasing on pitkäaikaista vuokrausta, jossa rahoittaja hankkii omistukseensa vuokralleottajan tarvitseman kohteen ja vuokraa sen edelleen pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Käyttöleasing ja vuokraussopimuksen rahoitus eivät sisälly tarkasteluun. Yksikkökohtainen tieto on salassa pidettävää.

Taulukko 200: Rahoitusleasing-tilasto

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Rahoitusleasing-tilasto
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.
Vastaajayksiköt: Tutkimuksen perusjoukkona on rahoitusleasingiä harjoittavat luottolaitokset ja muut rahoitusleasingin harjoittajat.
Toistuvuus: Vuosittainen.
Tulosten saatavuusaika: Noin 3 kuukautta tilastovuoden päättymisestä.
Otoskehikko: Tutkimus on kokonaistutkimus.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Pakollinen.
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Rahoitusleasingtilasto on kokonaistutkimus, jonka perusjoukkona rahoitusleasing-toimintaa harjoittavat luottolaitokset ja muut rahoitusleasingin harjoittajat. Luottolaitoksiin luokitellaan ne yritykset, joilla on luottolaitoslupa. Tiedot kerätään vuosittain sähköisellä lomakkeella.
Perusjoukko: Noin 20 luottolaitosta tai muuta rahoitusleasingin harjoittajaa
Otoskoko: Tutkimus on kokonaistutkimus eikä otantatutkimus.
Tutkimuksen vastausaste: 89 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Kyselyyn vastaamattomien tiedonantajien tietoja ei arvioida mukaan kokonaistasoon.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: ks. teksti edellä
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: ks. teksti edellä
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Rahoitusleasinghankinnat, rahoitusleasing vuokrat, rahoitusleasingyritysten leasingkohteiden myynnit
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: Ei ole.
Muut tutkimustietojen mukautukset: ei ole

10.1.10 Yrityspalvelut-tilasto

Yrityspalvelut-tilasto kuvaa liikevaihdon rakennetta ja palvelutarjontaa yrityspalveluita tuottavilla toimialoilla. Tilasto kattaa vuosittain seuraavat toimialat (TOL 2008): *582_62_631 Tietotekniset palvelut, 691 Lakiasiainpalvelut, 692 Laskentatoimi, kirjanpito ja tilintarkastus; veroneuvonta, 702 Liikkeenjohdon konsultointi, 711 Arkkitehti- ja insinööripalvelut ja niihin liittyvä tekninen konsultointi, 712 Tekninen testaus ja analysointi, 731 Mainostoiminta, 732 Markkina- ja mielipidetutkimukset sekä 78 Työllistämistoiminta.*

Tilaston perusjoukko kattaa kaikki vähintään 20 henkeä työllistävät yritykset edellä mainituilla toimialoilla. 20 hengen alaraja johtaa kuitenkin monilla toimialoilla siihen, että yritysjoukko kattaa vain pienen osan toimialan liikevaihdosta, eikä muodosta edustavaa kuvaa toimialan rakenteesta (suuremmat yritykset keskittyvät eri palveluihin kuin pienemmät). Tästä syystä henkilöstörajaa on laskettu joillakin toimialoilla kattamaan 5 henkeä työllistävät yritykset.

Yrityksiltä kysyttäviä tietoja ovat liikevaihto, liikevaihdon jakautuminen CPA-tuoteluokituksen (Classification of Products by Activity) mukaisesti, sekä liikevaihdon jakautuminen asiakkaan sijaintimaan mukaan (jaottelulla Suomi, EU-maat, EU:n ulkopuoliset maat). Lisäksi Tilastokeskuksen sisäisten sidosryhmien (palvelujen tuottajahintaindeksi ja kansantalouden tilinpito) tarpeisiin tiedustellaan liikevaihdon jakautuminen julkisen ja yksityisen sektorin asiakkaisiin.

Palveluhyödykekohtaisia tietoja ei ole saatavissa muista lähteistä, joten tiedot tulee kysyä suoraan yrityksiltä. Tiedonkeruun kehikko on poimittu Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisteristä. Tiedot julkaistaan vuosittain 12 kuukauden kuluessa tilastovuoden päättymisestä.

10.1.11 Teleyritysten tulo- ja investointitiedot

Viestintävirasto kerää vuosittain tiedot Suomessa toimivien teleyritysten tuloista ja investoinneista.

Tiedot kerätään huhti-toukokuussa. Tiedot toimitetaan Tilastokeskukseen seuraavan vuoden elokuussa. Kysely kohdistetaan vuosittain n. 200 teleyritykselle.

Tulotiedot käsittävät mm. liikevaihtotiedot kiinteästä verkosta, matkaviestinverkosta, TV:n ja radion siirto- ja lähetystoiminnasta, TV:n ja radion sisältötoiminnasta sekä muusta liiketoiminnasta. Investointitiedot käsittävät tiedot mm. kiinteän verkon investoinneista, valokuituinvestoinneista, investoinneista kaapeliverkkoon, muista kiinteän verkon investoinneista, matkaviestinverkon investoinnista, TV- ja radiotoiminnan investoinneista sekä muista investoinneista.

10.1.12 Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus

Taulukko 201: Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Yhdistysten ja säätiöiden veroilmoitus (6C)
Kerääjätaho: Verohallinto
Vastaajayksiköt: Yhdistykset ja säätiöt, 16 000 oikeudellista yksikköä, oikeusmuodot (aatteellinen yhdistys, erityislainsäädäntöön perustuva yhdistys, metsänhoitoyhdistys, muu taloudellinen yhdistys, muu yhdistys, säätiölain mukainen säätiö, muu säätiö)
Toistuvuus: Vuosittainen.
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Jos voittoa tavoittelematon yhteisö ei ole verottajan kohdejoukossa tai ei vastaa 6C-verolomakkeeseen, muodostetaan S15-yksikölle tuotos ja välituotekäyttö menetelmällisesti yritysrekisterin palkkatiedon avulla hyödyntämällä 6C-aineiston henkilöstökulujen suhdetta tuottoihin ja kuluihin.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Avainmuuttujat ovat yhdistyksen tai säätiön veroilmoituksen tuotto- ja kuluerittelyn muuttujat ja taseen muuttujat.
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: 6C aineistosta 'muut kulut' luetaan välituotekäyttöön. Muista kuluista joudutaan kuitenkin estimoimaan rahoituskulujen osuus. Tämä estimaatti vähennetään muista kuluista välituotekäyttöä laskettaessa.
Muut tutkimustietojen mukautukset: S11-sektorille luokiteltavien yksiköiden markkinatuotos tarkistetaan niin, että se kattaa välituotekäytön ja palkansaajakorvaukset.

10.1.13 Valtion tilinpäätösaineisto

Valtion kirjanpitojärjestelmä uudistettiin 1.1.1998 alkaen. Valtion uuden kirjanpitojärjestelmän mukaista kirjanpitoa noudattavat valtion tilivirasto-organisaation mukaisten virastojen ja laitosten lisäksi talousarvion ulkopuoliset valtion rahastot. Tilivirastot ovat siis kirjanpitovelvollisia yksiköitä ja ne tekevät vuosittain myös oman tilinpäätöksen. Valtion tilinpäätös kootaan Valtiokonttorissa tilivirastojen tilitiedoista eliminoimalla sisäiset tuotot, kulut, saatavat ja velat.

Virastojen ja laitosten kirjanpito sekä Valtiokonttorin laatima keskuskirjanpito muodostuvat liikekirjanpidosta ja talousarviokirjanpidosta. Liikekirjanpidon tehtävänä on antaa oikea kuva valtion ja virastojen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Talousarviokirjanpidon avulla puolestaan seurataan talousarvion toteutumista. Liikekirjanpidon ja talousarviokirjanpidon tilien lisäksi kirjaustapahtuman yhteydessä raportoidaan myös tilivirastotunnus. Valtion rahastot pitävät kirjaa vain liikekirjanpidon mukaisesti.

Liikekirjanpito tehdään pääsääntöisesti suoriteperusteisesti. Maksuun (=kassaan) perustuvat kirjanpito tapahtumat korjataan tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä. Verotulojen kertyminen, rahoitustapahtumat ja tukipalkkiot kirjataan kuitenkin poikkeuksellisesti myös valtion tilinpäätöksessä maksuperusteisesti. Uuden kirjanpitojärjestelmän mukaan valtion menoiksi ja tuloiksi kirjataan vain liikekirjanpidon mukaiset menot

ja tulot. Talousarviokirjanpidossa talousarviomenot ja talousarviotulot kirjataan kyseisen vuoden talousarvion mukaisesti. Näin esimerkiksi määrärahojen siirto on talousarviotapahtuma, mutta liikekirjanpidossa meno vasta todellisena käyttövuonna.

Tilinpidon toimialat ja taloustoimet määritellään pääosin koneellisesti erilaisilla koodiavaimilla. Kaikilla toimialoilla tilinpidon taloustoimet määritellään liikekirjanpidon tilikartan avulla. Talousarviokirjanpidon pääluokkien, lukujen ja momenttien avulla puolestaan suoritetaan jako tilinpidon toimialoihin. Näiden pääluokka-luku-tietojen puuttuessa toimiala päätellään virastotunnuksen perusteella. Koodiavaimilla ei kuitenkaan kyetä tekemään kaikkia tarvittavia määrittämiä toimialoihin ja taloustoimiin. Koneellisen aineiston muokkauksen lisäksi toimialoihin ja taloustoimiin tehdään korjauksia myös käsin.

10.1.14 Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu

Tilastokeskus kerää³² linja- autoyritysten tilinpäätöstiedot Liikenne- ja viestintävirasto Traficom in toimeksiannosta. Liikenne- ja viestintävirasto Traficom saa Tilastokeskuksen käsittelemän yritysکوhtaisten aineiston käyttöönsä. Tilastokeskuksella on myös oikeus käyttää tiedusteluaineistoa oman tilinpäätöstietokantansa täydentämiseen (Yritysten rakennetilastot 10.1.3.).

Taulukko 202: Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu

Tutkimuksen nimi: Linja-autoyritysten tilinpäätöstiedustelu
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Ei ole.
Vastaajayksiköt: Linja-autoyritykset
Toistuvuus: Vuosittain
Tulosten saatavuusaika: 11 kuukautta
Otoskehikko: Kysely ei ole otospohjainen
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Vapaaehtoinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Kyselyn kohdejoukon muodostavat teillä henkilökuljetusta harjoittavat yritykset, joilla on voimassa oleva joukkoliikennelupa. Niiden y-tunnukset poimitaan Uudenmaan ELY-keskuksen Tilastokeskukselle toimittamasta luettelosta, joka kattaa noin 1 400 oikeudellista yksikköä. Kysely lähetetään kaikille kohdejoukkoon kuuluville oikeudellisille yksiköille. Kysely toteutettiin postitse lähetettävällä lomakkeella.
Perusjoukko: 2018 tiedustelussa oli mukana 1400 yksikköä
Otoskoko: Tiedustelussa ei käytetä otosta, vaan kaikki kyselyn piiriin kuuluvat ovat siinä mukana.
Tutkimuksen vastausaste: 18 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Vastaamattomien yritysten tuottojen ja kulujen erittely tuotetaan regressiomalliin perustuvalla imputointimenetelmällä, joka on käytössä myös Yritysten

³² Tiedustelun saatekirje: https://www.tilastokeskus.fi/keruu/yrti/files/LL_saate.pdf

tilinpäätöskyselyssä (10.1.3). Malli perustuu kyselyyn vastanneiden yritysten tietoihin. Tietoja voidaan täydentää myös elinkeinoveroaineistolla.
Tilaustyönä tehtävään julkisen liikenteen suoritetilastoon korotus on seuraava: imputoidaan t vuonna vastaamatta jättäneet t-1 aineistosta ja korotetaan osa aineistosta kaluston määrän suhteellisella erolla ja toinen osa aineistosta yritysten liikevaihdon kehityksellä vuodesta t-1 vuoteen t.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Ei ole.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: Tiedustelu ei ole otantatutkimus.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Tuloslaskelma- ja tasetiedot, tuotto- ja kuluerittelyt, henkilöstömäärä, maksetut palkat ja sosiaalivakuutusmaksut, linja-autojen määrä, linja-autojen istumapaikkojen määrä, ajokilometrit, matkustajamäärät. Ajokilometrit ja matkustajat jaotellaan eri liikennemuotojen mukaan: linja-auto- ja ostoliikenne, sopimusliikenne, palveluliikenne ja tilausliikenne.
Muut tutkimustietojen mukautukset: Ei ole.

10.2 Tulolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

10.2.1 Kuntataloustilasto

Kuntataloustilasto sisältää tietoja kuntien ja kuntayhtymien menoista ja tuloista, varoista ja veloista sekä toiminnasta.

Sisältää Suomen kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätöstiedot. Kuntien ja kuntayhtymien taloustilastojen perustiedot kootaan tehtävittäin meno- ja tulolajeittain sekä vara- ja velkalajeittain.

Tilastokeskus kerää pääosan tiedoista suoraan kunnilta ja kuntayhtymiltä. Ahvenanmaan kuntia ja kuntayhtymiä koskevat tiedot kerää ja käsittelee Ålands statistik- och utredningsbyrå ja terveydenhuollon toimintatiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Kuntataloustilasto on kaikki Suomen kunnat ja kuntayhtymät käsittävä kokonaistutkimus. Tilaston perusaineistona ovat kunnilta ja kuntayhtymiltä kootut tiedot niiden vuositilinpäätöksistä: tuloslaskelmien mukaisista tuotoista ja kuluista, rahoituslaskelmien mukaisista rahoituseristä, taseiden mukaisista varoista ja veloista 31.12., liikelaitosten erillistilinpäätöksistä, kunnan/kuntayhtymän konsernitaseesta sekä talousarvion toteutumisvertailuun pohjautuvat tiedot toimintamenoista ja -tuloista ja investointimenoista ja -tuloista tehtävittäin. Tilaston perusaineistoksi kerätään myös tietoja kuntien ja kuntayhtymien itse tuottamien, myymien ja ostamien palvelujen määrästä.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien tuloslaskelmista, rahoituslaskelmista, taseista, konsernitaseista ja liikelaitosten tilinpäätöksistä kerätään kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnille ja kuntayhtymille antamia sitovia tilinpäätöskaavoja noudattaen. Näiden tietojen luotettavuus on hyvä.

Tiedot kuntien ja kuntayhtymien investointimenoista ja -tuloista kerätään tavaratyypeittäin samalla tehtäväluokituksella kuin tiedot tehtäväkohtaisista toimintamenoista ja -tuloista. Tavaratyypiluokitus on sopusoinnussa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston tase- ja rahoituslaskelmasuosituksen kanssa. Tältä osin luotettavuus on hyvä.

10.2.2 Työvoimatutkimus

Työvoimatutkimus (Labour Force Survey, LFS, TYTI) kerää tilastotietoja 15–74-vuotiaan väestön työhön osallistumisesta, työllisyydestä ja työttömyydestä sekä työvoiman ulkopuolisten toiminnasta.

Työvoimatutkimuksen yhteydessä on tehty vuodesta 1999 alkaen EU-maiden yhteinen lisätutkimus, jonka aihe vaihtuu vuosittain. Osa aiheista toistuu säännöllisesti. Työvoimatutkimus tuottaa kuukausittaisia, neljännesvuosittaisia ja vuosittaisia tietoja mm. työllisyydestä, työttömyydestä, erilaisista työsuhteista, työajoista sekä työpanoksesta. Myös työvoiman ulkopuolisen väestön toiminta selvitetään. Tietoja on saatavissa sukupuolen, koulutuksen, toimialan, iän ja alueen mukaan. Lisäksi työvoimatutkimus sisältää vuosittain raportoitavia tietoja kotitalouksien työssäkäynnistä. Pääosa kerättävistä tiedoista on EU:n asetuksen edellyttämiä tietoja. Perusaineisto on salassa pidettävää.

Työvoimatutkimuksen tiedonkeruu perustuu Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa satunnaisesti poimittuun otokseen. Otoksen koko on n. 12 000 henkeä kuukaudessa. Tiedot kerätään tietokoneavusteisen puhelinhaastattelun avulla. Samaa vastaajaa haastatellaan kaikkiaan viisi kertaa.

Vuoden 2021 alussa työvoimatutkimuksen tietosisältöä, tiedonkeruuta ja estimointimenetelmää uudistettiin. Kyselylomakkeen sisältöä yhdenmukaistettiin aikaisempaa tarkemmin eri EU-maiden välillä tietojen vertailtavuuden parantamiseksi. Tietosisältöä laajennettiin ja tiedonkeruutapaa uudistettiin tarjoamalla mahdollisuus puhelin- ja käyntihaastattelun lisäksi verkkovastaamiseen. Uutena ikäryhmänä tutkimukseen otettiin 75–89-vuotiaat. Kuukausi- ja neljäsvuosittiedot julkaistaan edelleen 15–74-vuotiaista.

Taulukko 203: Työvoimatutkimus

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Työvoimatutkimus
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Kuuluu EU:n harmonisoiituihin tutkimuksiin.
Vastaajayksiköt: henkilö
Toistuvuus: kuukausittain
Tulosten saatavuusaika: Noin kolme viikkoa tilastokuukauden päättymisestä
Otoskehikko: otos poimitaan ositetulla satunnaisotannalla väestön keskusrekisteriin perustuvasta Tilastokeskuksen väestötietokannasta kahdesti vuodessa.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Vapaaehtoinen.
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Tutkimus on paneelitutkimus, jossa samaa henkilöä haastatellaan viisi kertaa. Haastattelut tehdään kolmen kuukauden välein, paitsi neljäs haastattelu, joka tehdään kuuden kuukauden kuluttua kolmannesta haastattelusta. Ensimmäisen ja viimeisen haastattelun väli on 15 kuukautta. Joka kuukauden otokseen kuuluu noin 12 000 henkilöä, keskimäärin noin joka 300. henkilö perusjoukosta. Yhden tutkimuskuukauden otos koostuu viidestä rotaatioryhmästä, jotka ovat tulleet tutkimukseen mukaan

eri aikoina. Otos vaihtuu asteittain siten, että kolmena peräkkäisenä kuukautena vastaamisvuorossa ovat eri henkilöt. Peräkkäisinä vuosineljänneksinä vastaajista 3/5 on samoja. Peräkkäisten vuosien otosten päällekkäisyys on 2/5. Tietoja kerätään kaikilta vuoden viikoilta. Tietokoneavusteinen, pääosin puhelinhaastattelu.
Perusjoukko: Suomessa vakinaisesti asuvat 15–74-vuotiaat henkilöt. Perusjoukkoon kuuluvat myös tilapäisesti ulkomailla (alle vuoden) oleskelevat sekä Suomen väestötietojärjestelmään rekisteröidyt ulkomaalaiset, joiden oleskelu Suomessa kestää vähintään vuoden
Otoskoko: joka kuukausi noin 12 000 henkilöä
Tutkimuksen vastausaste: Tutkimuksen vastauskato oli keskimäärin 35 prosenttia
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Vastauskadon vaikutuksia tuloksiin korjataan käyttämällä niin kutsuttua painojen kalibrointia, jossa painotuksella tuotetaan oikeat väestöjakaumat alueen, sukupuolen ja iän mukaan. Aputietona käytetään lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön työnhakijarekisterin tietoja.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: ositteen väestö/vastausten lukumäärä
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta:
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: työvoima, työlliset, työttömät, ammatti, työtunnit, toimiala, työsuhteen laatu
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: Varusmiehet luetaan tilinpidossa työllisiin
Muut tutkimustietojen mukautukset: -

10.2.3 Ansiotasoindeksi

Palkansaajien ansiotasoindeksi 2015=100 kuvaa kokoaikaisten palkansaajien säännöllisen työajan keskiansioiden muutosta sektoreittain, toimialoittain ja palkansaajaryhmittäin. Palkoista ei ole vähennetty veroja eikä työntekijän sosiaaliturvamaksuja ja ylityöt eivät vaikuta indeksiin.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain eri alojen palkkatilastojen perusteella. Indeksillä on Laspeyres -tyyppinen yksikköarvoindeksi, jossa palkansaajat on luokiteltu työnantajasektorin, toimialan ja tunti- tai kuukausipalkkaisuuden mukaisesti ryhmiin. Ryhmän ansiokäsitteen mukaisia keskiansiosarjoja on yhteensä 314 (ammatit yhteensä ja sukupuolet yhteensä), joilla on vuosittain vaihtuva palkkasummapaino.

Ansiotasoindeksi lasketaan neljännesvuosittain ja tarvittavat keskiansio- ja henkilömäärätiedot saadaan pääosin kerran vuodessa.

Toimialaluokituksena käytetään TOL2008, joka vastaa NACE rev2-luokitusta. Ansiotasoindeksin toimialat jaetaan tunti- ja kuukausipalkkaisuuden mukaisesti palkansaajiin. Lähes kaikki ansiotasoindeksin perussarjat on lisäksi jaettu sukupuolittaisiin sarjoihin. Sukupuoli ei kuitenkaan muutoin ole virallisen ansiotasoindeksin laskennan perustana, vaan lähtökohtana ovat molemmat sukupuolet sisältävät perussarjat.

Ansiotasoindeksissä siirryttiin vuoden 2015=100-indeksissä vuosiketjuindeksin laskentamenetelmään. Indeksillä lasketaan siten, että kullekin vuodelle lasketaan palkansaajaryhmittäinen ansiokasvu.

verrattuna edellisen vuoden viimeisen neljännekseen ja näin saadut ansioiden suhteelliset muutokset painotetaan yhteen edellisen vuoden palkkasummapainoilla. Kunkin vuoden suhteelliset ansiomuutokset ketjutetaan yhteen siten, että saadaan ansiotason kokonaismuutos perusvuodesta 2015 lähtien.

Ansiotasoindeksin aineistot perustuvat eri työnantajasektoreilta kerättäviin palkka-aineistoihin. Perusaineistossa on mukana noin kaksi kolmasosaa Suomen kokoaikaisista palkansaajista. Työnantajasektoreita on neljä: yksityinen, valtio, kunnat (sis. kuntayhtymät) sekä muut. Valtiosektorissa ovat mukana vain budjettitalouteen kuuluvat yksiköt. Muut-sektoriin sisällytetään voittoa tavoittelemattomia organisaatioita, kuten evankelisluterilaiset seurakunnat, työmarkkinajärjestöt, säätiöt ja valtion tai kuntien budjettitalouteen kuulumattomat sosiaalirahastot. Myös yliopistot ovat vuoden 2010 alusta lähtien kuuluneet valtiosektorin sijaan voittoa tavoittelemattomaan muut-sektoriin. Yksityinen sektori jakaantuu eri palkka-aineistojen mukaan. Suurimmat yksityisen sektorin palkka-aineistot ovat Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) teollisuusalojen ja palvelualojen jäsenyritysten palkka-aineistot. EK:n aineistojen lisäksi ansiotasoindeksiin sisältyy eräiden pienempien työnantajajärjestöjen palkka-aineistoja. Tilastokeskuksen omalla otokseen perustuvalla palkkatiedustelulla täydennetään järjestäytyneiden työnantajien keräämiä palkkatietoja sellaisilla toimialoilla, joilla työnantajien järjestäytymisaste on keskimääräistä alhaisempi esimerkiksi pienyritysten yleisyyden johdosta.

10.2.4 Tulorekisteri

Tulorekisteri on kansallinen sähköinen tietokanta. Se sisältää kattavat palkka-, eläke- ja etuustiedot yksilötasolla. Työnantajat ilmoittavat tiedot ansiotuloista tulorekisteriin reaaliaikaisesti ja maksukohtaisesti. Niitä ei enää tarvitse ilmoittaa jokaiselle viranomaiselle erikseen.

Vuodesta 2019 lähtien tulorekisteriin ilmoitetaan tiedot palkoista ja ansiotuloista. Vuodesta 2021 alkaen ilmoitetaan myös eläke- ja etuustiedot. Tietojen ilmoittaminen tulorekisteriin koskee kaikkia palkkatiedon maksajia heti 1.1.2019 alkaen ja kaikkia etuuden maksajia 1.1.2021 alkaen.

Tietojen ilmoittaminen on mahdollista rajapinnan kautta, tulorekisterin sähköisessä asiointipalvelussa lataamalla tiedot tiedostona tai syöttämällä tiedot verkkolomakkeella. Palkkatiedot voi antaa paperilomakkeella vain erityisestä syystä. Eläke- ja etuustietoja ei voi antaa paperilomakkeella. Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö ylläpitää tulorekisteriä ja toimii vastuuviranomaisena.

10.3 Menolähestymistavassa käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

10.3.1 Kotitalouksien kulutustutkimus

Tilastokeskuksen erikseen sovittavina vuosina toteuttama kotitalouksien kulutustutkimus on kotitalouksien kulutusmenojen (luku 5.7) tärkein lähde.

Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestopavaroita sekä tuloja. Lisäksi tutkimus tuottaa tiedot yhteiskunnallisten palvelujen käytöstä saatavasta etuudesta ja kotiin ostettujen elintarvikkeiden määristä. Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot kerättiin vuonna 2016 puhelinhaastatteluilla, kotitalouksien keräämistä kuiteista ja täyttämistä päiväkirjoista sekä hallinnollisista rekisteriaineistoista. Vuodesta 1966 lähtien kulutustutkimuksia tehtiin säännöllisesti viiden vuoden välein aina vuoteen 1990 asti. Vuosina 1994–1996 kulutustutkimus valmistui vuosittain. Sen jälkeen kulutustutkimuksia on tehty vuosina 1998, 2001, 2006, 2012 ja 2016.

Vuoden 2016 kulutusmenojen ns. pääryhmissä suhteelliset keskiarvot ovat alle neljän prosentin lukuun ottamatta koulutusmenoja (vajaa seitsemän prosenttia). Luotettavimmat tiedot saadaan suurimmista kulutusmenoryhmistä (elintarvikkeet ja alkoholittomat juomat sekä asuminen ja energia). Vaatteiden ja jalkineiden sekä koulutusmenojen suhteelliset keskiarvot ovat suurimmat.

Taulukko 204: Kulutustutkimus

Tutkimuksen/tietolähteen nimi: Kulutustutkimus
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Kuuluu EU:n harmonisointeihin tutkimuksiin.
Vastaajayksiköt: Tilaston kohdejoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tutkimuksen ulkopuolelle jäävät pysyvästi ulkomailla asuvat, osoitteettomat ja laitospöestö (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat).
Toistuvuus: noin 5–6 vuoden välein.
Tulosten saatavuusaika: Ennakolliset tiedot noin vuosi tutkimuksen päättymisestä, lopulliset tiedot noin 1,5 vuotta tutkimusajankohdan päättymisen jälkeen.
Otoskehikko: Tutkimus on otostutkimus, jonka tiedot on kerätty käyntihaastatteluina, kotitalouksien täyttämistä päiväkirjoista, kuittitiedoista ja hallinnollisista rekisteriaineistoista. Vuoden 2016 tiedonkeruussa osa käyntihaastatteluista korvattiin kustannussyistä kahdella puhelinhaastattelulla. Muutoin menetelmä on ennallaan.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: Vapaaehtoinen.
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: Tilastokeskuksen kulutustutkimus tuottaa tietoa kotitalouksien kulutusmenoissa tapahtuneista muutoksista ja väestöryhmittäisistä kulutuseroista. Tutkimuksessa selvitetään myös kotitalouksien asuinoloja, käytössä olevia kestopavaroita, yhteiskunnallisista palveluista saatavaa etuutta sekä tuloja.
Perusjoukko: perusjoukon muodostavat Suomessa vakinaisesti asuvat kotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Vuonna 2016 kotitalouksia oli 2,677 miljoonaa.
Otoskoko: Vuonna 2016 alkuperäisen brutto-otoksen koko oli 8 216 henkeä, jossa oli ylipeittoa 193 henkeä, joten netto-otokseksi muodostui 8 023 kotitaloutta. Lisäksi ahvenanmaalaisista kotitalouksista poimittiin 208 kotitalouden lisäotos

Tutkimuksen vastausaste: Lopullinen aineisto kadon jälkeen käsitti 3673 kotitaloutta ja vastausprosentti oli 45,8.
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: --
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Korotuskerroin, joka on laskettu erikseen jokaiselle tutkimuksessa mukana olleelle kotitaloudelle.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: --
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: Tilinpidon kannalta yksittäiset kulutuserät (ECOICOP-luokituksen tarkkuudella).
Mukautukset, jotka ovat tarpeen tietolähteen ja kansantalouden tilinpidon välisten käsitteellisten erojen takia: Periaatteessa molemmissa sama luokitus (ECOICOP), joskin joissakin erissä (mm. vakuutukset, käytetyt autot) on käsitteellisiä eroja. Nämä erot huomioidaan tilinpidon laskelmissa, ei kulutustutkimuksen puolella.
Muut tutkimustietojen mukautukset: --

10.3.2 Tavaroiden ulkomaankauppatilasto

Tavaroiden ulkomaankauppatilasto kuvaa Suomen ja muiden Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioiden ja Suomen ja kolmansien maiden välistä tavarakauppaa eli sisä- ja ulkokauppaa. Ulkomaankauppatilasto on virallinen tietolähde Suomen tuonnista, viennistä ja kauppatasteesta. Tilastoinnin ehtona on, että tavara fyysisesti liikkuu Suomen rajan yli.

Taulukko 205: Tavaroiden ulkomaankauppatilasto

Aineiston nimi: Tavaroiden ulkomaankauppatilasto
Aineiston vastuutaho ja alkuperäinen käyttötarkoitus: Tulli, ulkomaankauppatilastot
Vastaajayksiköt: oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: kuukausi
Sisältyvät tiedot: tuote (CN), maa (alkuperämaa ja lähtömaa), nettopaino (kg), toinen paljous, kauppatahtuman luonne, tilastoarvo
Puuttuvien tietojen käsittely: -
Aineistoon tehdyt mukautukset: CIF-FOB-muunnos, kauppatahtuman luonne tiedon hyödyntäminen taloudellisen omistajuuden muutoksen määrittämisessä

10.3.3 Palvelujen ulkomaankauppa ja ulkomaiset tavaravirrat

Palvelujen viennin ja tuonnin sekä globaalin tuotannon keskeinen lähde on Tilastokeskuksen palvelujen ulkomaankaupan ja ulkomaisten tavaravirtojen yritystiedustelu. Tiedustelu on jaettu neljännesvuosi- ja vuositiedonkeruisiin ja siinä kysytään yritysten käymää palveluiden ulkomaankauppaa maittain sekä palvelutyypeittäin jaoteltuna. Tiedustelu kattaa yritysten ja julkishallinnon yksikköjen tavarastot ja -myynnit ulkomailla sekä suurimman osan palveluista. Tiedustelussa ei kysytä

FISIM-tietoja, vakuutus- ja eläkepalveluja, eikä muualla luokittelemattomien julkishallinnon palveluja.

Taulukko 206: Palvelujen ulkomaankauppa ja ulkomaiset tavaravirrat

Tutkimuksen nimi: Palvelujen ulkomaankauppa ja ulkomaiset tavaravirrat
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: Palvelujen ulkomaankaupan tiedonkeruu
Vastaajayksiköt: oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: neljännes / vuosi
Tulosten saatavuusaika: neljännes noin 10 viikkoa ajankohdan ja vuosi noin 9 kuukautta ajankohdan päättymisestä
Otoskehikko: perustuu yritysrekisteriin ja oma-aloitteisten verojen tietoihin
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: ositettu PPS/yksinkertainen satunnaisotanta (toimialaan perustuen). Ositus tehdään perustuen toimialaan, yrityksen työntekijämäärään ja ulkomaalaisomisteisuuteen
Perusjoukko: noin 60 000 yksikköä
Otoskoko: noin 3 000 yksikköä
Tutkimuksen vastausaste: noin 75 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: tietojen imputointi perustuu tiedonantajan aiempiin vastauksiin tai ALV-tietoihin
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: oma-aloitteisten verojen EU palvelukaupan ostot ja myynnit
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: otos kattaa noin 90 % populaation ALV-ilmoituksista.
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: tuote (EBOPS 2010), maa, tilastoarvo
Tutkimustietojen mukautukset: Projektitoimitusten käsittely, jossa ne käännetään insinööripalveluiksi.

10.4 BKT:stä BKTL:ään siirtymisessä käytetyt tilastolliset tutkimukset ja muut tietolähteet

10.4.1 Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikysely (BOPQ)

Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikyselyssä kerätään tietoa suomalaisten yritysten ja yhteisöjen rahoitussaamisista ja -veloista (konsernin sisäiset ja ulkoiset) neljännesvuositasolla. Tiedot kerätään suurimmilta Suomessa toimivilta yrityksiltä ja yhteisöiltä, joilla on merkittäviä ulkomaisia tai kotimaisia rahoitussaamisista ja -velkoja. Kysely kattaa kaikki kotimaiset sektorit (pl. rahalaitokset, sijoitusrahastot, vakuutuslaitokset, kotitaloudet ja työeläkelaitokset). Kyselystä saadaan tietoa kyselyjoukon koroista ja suorien sijoitusten osingoista.

Taulukko 207: Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikysely (BOPQ)

Tutkimuksen nimi: Rahoitussaamisten ja -velkojen neljännesvuosikysely (BOPQ)
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: -
Vastaajayksiköt: oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: neljänneksittäin
Tulosten saatavuusaika: neljännes noin 10 viikkoa ajankohdan päättymisestä
Otoskehikko: Tiedot kerätään suurimmilta Suomessa toimivilta yrityksiltä ja yhteisöiltä, joilla on merkittäviä ulkomaisia tai kotimaisia rahoitussaamisia ja -velkoja.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: katkaistu otos
Perusjoukko: Kotimaiset institutionaaliset yksiköt, pois lukien rahalaitokset, sijoitusrahastot, vakuutuslaitokset, kotitaloudet ja työeläkelaitokset
Otoskoko: noin 120 yksikköä
Tutkimuksen vastausaste: 100 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: kantatiedot imputoidaan aiempien ajankohtien perusteella.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: -
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: -
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: sijoituslaji, varaluokka, kanta/virta/tuotto, maa, tilastoarvo
Tutkimustietojen mukautukset: -

10.4.2 Ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen vuosikysely (BOPA)

Kyselyssä kerätään tietoja suurimmilta Suomessa toimivilta yrityksiltä ja yhteisöiltä, joilla on ulkomaisia rahoitussaamisia ja -velkoja. Kysely kattaa kaikki kotimaiset sektorit (pl. kotitaloudet). Kyselyssä raportoidaan tiedot raportointivelvollisen yhteisön ja sen suomalaisten tytäryhtiöiden ulkomaisista rahoitussaamisista ja -veloista. Kysely kattaa yritysryhmän sisäiset ja ulkopuoliset ulkomaiset saamiset ja velat.

Taulukko 208: Ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen vuosikysely (BOPA)

Tutkimuksen nimi: Ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen vuosikysely (BOPA)
Yhteys Euroopan tason tutkimuksiin: -
Vastaajayksiköt: oikeudellinen yksikkö
Toistuvuus: vuosittain
Tulosten saatavuusaika: noin 8,5 kuukautta ajankohdan päättymisestä

Kansantalouden tilinpito

Otoskehikko: Tilastokeskuksen yritysrekisterin suomalaiset yhteisöt, joilla on suoran sijoituksen suhde ulkomaiseen yhteisöön. Lisäksi suomalaisia yhteisöjä, joilla iso taseen loppusumma, mutta ei suoran sijoituksen suhdetta.
Tutkimuksen pakollisuus tai vapaaehtoisuus: pakollinen
Tutkimusmenetelmän pääpiirteet: katkaistu otos
Perusjoukko: Kotimaiset institutionaaliset yksiköt, pois lukien kotitaloudet
Otoskoko: noin 1100 yksikköä
Tutkimuksen vastausaste: noin 93 %
Puuttuvien tietojen laskentamenetelmä: Imputoidaan aiempien ajankohtien kyselytietojen tai tilinpäätöstietojen perusteella.
Muuttuja, jota on käytetty tulosten suhteuttamisessa perusjoukkoon: Otoskehikon yhteisöjen taseen loppusumma.
Otoksen kattavuus prosentteina suhteuttamisessa käytetystä muuttujasta: n. 97 %
Tärkeimmät kerätyt muuttujat: sijoituslaji, varaluokka, kanta/virta/tuotto, maa, tilastoarvo
Tutkimustietojen mukautukset: -

10.4.3 Rahalaitosten tilastotiedonkeruu (RATI)

Taulukko 209: Rahalaitosten tilastotiedonkeruu (RATI)

Aineiston nimi: Rahalaitosten tilastotiedonkeruu (RATI)
Aineiston vastuutaho ja alkuperäinen käyttötarkoitus: Suomen Pankki, Tilastotietoja käytetään EKPJ:n tehtävien hoitamiseen, kansainvälisten järjestöjen tilastovaatimusten täyttämiseen ja kansallisiin tarpeisiin.
Vastaajayksiköt: Suomessa toimivat luottolaitokset ja Suomen Pankki
Toistuvuus: kuukausi
Sisältyvät tiedot: vastapuolimaa, vastapuolisektori, sektori, funktionaalinen luokka, instrumentti, saaminen tai velka, osinko, korko, kanta
Puuttuvien tietojen käsittely:
Aineistoon tehdyt mukautukset:

10.4.4 Sijoitusrahastojen tasetiedonkeruun (SIRA)

Taulukko 210: Sijoitusrahastojen tasetiedonkeruun (SIRA)

Aineiston nimi: Sijoitusrahastojen tasetiedonkeruun (SIRA)
Aineiston vastuutaho ja alkuperäinen käyttötarkoitus: Suomen Pankki, Tietoja käytetään Suomen ja euroalueen rahoitus-, maksutase- ja talustilastojen laadintaan erityisesti Suomen Pankissa, Tilastokeskuksessa ja Euroopan keskuspankissa
Vastaajayksiköt: Sijoitusrahastot

Kansantalouden tilinpito

Toistuvuus: kuukausi
Sisältyvät tiedot: vastapuolimaa, vastapuolisektori, sektori, funktionaalinen luokka, instrumentti, saaminen tai velka, osinko, korko, kanta
Puuttuvien tietojen käsittely:
Aineistoon tehdyt mukautukset:

10.4.5 Kysely arvopaperisaamisista ja veloista yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja valtiolle (SAVE)

Taulukko 211: Kysely arvopaperisaamisista ja veloista yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja valtiolle (SAVE)

Aineiston nimi: Kysely arvopaperisaamisista ja veloista yrityksille, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille ja valtiolle (SAVE)
Aineiston vastuutaho ja alkuperäinen käyttötarkoitus: Suomen Pankki. Tietoja käytetään arvopaperien omistus- ja emissiotilastoissa, rahoitustilinpidossa sekä maksutasetilastossa.
Vastaajayksiköt: Suomen Pankin otoksen perusteella valitsemat Suomessa asuvat yritykset, rahoitus- ja vakuutuslaitokset sekä julkiseen sektoriin kuuluvat yksiköt.
Toistuvuus: kuukausi
Sisältyvät tiedot: Arvopaperin kategoria, Vaade / Arvopaperin tyyppi, Arvopaperin sisäinen tunnus, ISIN-koodi, Instrumentin nimi, Lukumäärä, Nimellisarvo yhteensä, Nimellisarvon valuutta, Markkina-arvo yhteensä, Markkina-arvon valuutta, Yritysryhmän sisäinen erä, Osingot, Osingon valuutta, Liikkeeseenlaskupäivä, Maturiteettipäivä, Seuraavan kuponnikoron maksu- päivä, Kuponnikorko, Kuponginmaksupäivien luku- määrä vuodessa, Liikkeeseenlaskijan sektori, Liikkeeseenlaskijan kotimaa, Sopimusosapuolen kotimaa
Puuttuvien tietojen käsittely:
Aineistoon tehdyt mukautukset: Valtionvelkakorjaus

10.4.6 Kysely arvopapereiden tilin- ja omaisuudenhoitopalveluja tarjoaville talletuspankeille ja sijoituspalveluyrityksille (TIHA)

Taulukko 212: Kysely arvopapereiden tilin- ja omaisuudenhoitopalveluja tarjoaville talletuspankeille ja sijoituspalveluyrityksille (TIHA)

Aineiston nimi: Kysely arvopapereiden tilin- ja omaisuudenhoitopalveluja tarjoaville talletuspankeille ja sijoituspalveluyrityksille (TIHA)
Aineiston vastuutaho ja alkuperäinen käyttötarkoitus: Suomen Pankki. Tietoja käytetään arvopaperien omistus- ja emissiotilastoissa, rahoitustilinpidossa sekä maksutasetilastossa.
Vastaajayksiköt: Suomessa asuvat arvopapereiden sijoitus- ja säilytyspalveluja tarjoavat talletuspankit sekä muut kyseisiä palveluja tarjoavat yritykset
Toistuvuus: kuukausi
Sisältyvät tiedot: Vaade, Arvopaperin sisäinen tunnus, ISIN-koodi, Instrumentin nimi, Lukumäärä, Nimellisarvo yhteensä, Nimellisarvon valuutta, Markkina-arvo yhteensä, Markkina-arvon valuutta
Puuttuvien tietojen käsittely:
Aineistoon tehdyt mukautukset: Portfoliovelan korjaus

LIITTEET

LIITE 1 BKT:n prosessitaulukko

(erillinen Excel-liite)

LIITE 2 Sektoriluokitus

Taulukko 213: Sektoriluokitus, vasen sarake kertoo EKT 2010 (ESA2010) -koodin, seuraava sarake ilmoittaa vastaavan SKT-nimikkeen.

EKT 2010 -koodi	SKT 2010 -koodi	Sektoriluokitus (S)	Classification of sectors (S)
S.1	S1	Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	Total economy
S.11	S11	Yritykset	Non-financial corporations
	S111	Yritykset pl. asuntoyhteisöt	Non-financial corporations excl. housing corporations
	S112	Asuntoyhteisöt	Housing corporations
S.12	S12	Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	Financial and insurance corporations
S.121	S121	Keskuspankki	Central bank
S.122	S122	Muut rahalaitokset	Other monetary financial institutions
	S1221	Talletuspankit	Deposit banks
	S1222	Muut luottolaitokset	Other credit institutions
	S1223	Muut rahalaitokset kuin luottolaitokset	Other monetary financial institutions, excl. credit institutions
S.123	S123	Rahamarkkinarahastot	Money market funds (MMF)
S.124	S124	Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	Collective investment schemes, excl. money market funds
	S1241	Sijoitusrahastot (UCITS)	Investment funds (UCITS)
	S1242	Muut yhteissijoitusyritykset	Other collective investment schemes
S.125	S125	Muut rahoituksen välittäjät	Other financial intermediaries
S.126	S126	Rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset	Financial auxiliaries
S.127	S127	Konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	Captive financial institutions and money lenders
S.128	S128	Vakuutuslaitokset	Insurance corporations
S.129	S129	Vapaaehtoiset eläkerahastot	Pension funds
S.121+S.122+S.123	S121+S122+S123	Rahalaitokset	Monetary financial institutions
S.13	S13	Julkisyhteisöt	General government
S.1311	S1311	Valtionhallinto	Central government
S.1313	S1313	Paikallishallinto	Local government
S.1314	S1314	Sosiaaliturvarahastot	Social security funds
	S13141	Työeläkelaitokset	Employment pension schemes
	S13149	Muut sosiaaliturvarahastot	Other social security funds
S.14	S14	Kotitaloudet	Households
S.15	S15	Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	Non-profit institutions serving households
S.2	S2	Ulkomaat	Rest of the world
S.21	S21	Euroopan unioni	Member states and institutions and bodies of the European Union
S.211	S211	EU-maat	Member states of the European Union
S.2111	S2111	Euroalueen maat	Member states of the euro area
S.2112	S2112	Euroalueen ulkopuoliset EU-maat	Member states outside of the European Union

S.212	S212	EU:n instituutiot	Institutions and Bodies of the Euro area
S.2121	S2121	Euroopan keskuspankki (EKP)	The European Central Bank
S.2122	S2122	Muut EU:n instituutiot	European institutions and bodies, except the ECB
S.22	S22	Muut maat ja kansainväliset järjestöt	Non-member countries and international organisations non-resident in the European union

LIITE 3 Toimialaluokitus

Taulukko 214: Toimialaluokitus SKT 2010 ja NACE rev.2

NACE rev.2	SKT 2010	Toimialaluokitus	Industrial classification
	0	0 Toimialat yhteensä	0 Industries total
A	A	A Maa-, metsä- ja kalatalous	A Agriculture, forestry and fishing
01	01	Maatalous ja metsästys	Agriculture and hunting
01.1_01.6	011_016	Maatalous	Agriculture
01.7	017	Metsästys	Hunting
02_03	02_03	Metsätalous ja kalatalous	Forestry; Fishing
02	02	Metsätalous	Forestry
02.1	021	Metsänhoito	Silviculture and other forestry activities
02.2	022	Puunkorjuu	Logging
02.3	023	Luonnon tuotteiden keruu (pl. polttopuu)	Gathering of wild growing non-wood products
02.4	024	Metsätaloutta palveleva toiminta	Support services to forestry
	025	Metsien nettokasvu	Net growth of forests
03	03	Kalatalous	Fishing
01.7+03	017+03	Riista- ja kalatalous	Hunting and fishing
B	B	B Kaivostoiminta ja louhinta	B Mining and quarrying
05_06	05_06	Hiilen kaivu, raakaöljyn ja maakaasun tuotanto	Mining of coal and extraction of crude petroleum and natural gas
05_09	05_09	Kaivostoiminta ja louhinta	Mining and quarrying
07	07	Metallimalmien louhinta	Mining of metal ores
08	08	Muu kaivostoiminta ja louhinta	Other mining and quarrying
09	09	Kaivostoimintaa palveleva toiminta	Mining support service activities
C	C	C Tehdasteollisuus	C Manufacturing
10_12	10_12	Elintarviketeollisuus ym.	Food industry, etc.
10	10	Elintarvikkeiden valmistus	Manufacture of food products
11	11	Juomien valmistus	Manufacture of beverages
12	12	Tupakkatuotteiden valmistus	Manufacture of tobacco products
13_15	13_15	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuus	Textile, clothing and leather industries
13	13	Tekstiilien valmistus	Manufacture of textiles
14	14	Vaatteiden valmistus	Manufacture of wearing apparel
15	15	Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	Manufacture of leather and related products
16_17	16_17	Metsäteollisuus	Forest industry
16_18	16_18	Puuteollisuus; Paperiteollisuus ja painaminen	Forest industry; Printing
17_18	17_18	Paperiteollisuus ja painaminen	Paper industry; Printing
16	16	Puuteollisuus	Woodworking industry
17	17	Paperiteollisuus	Paper industry
18	18	Painaminen	Printing

19_22	19_22	Kemianteollisuus	Chemical industry
19	19	Öljynjalostus	Manufacture of coke and refined petroleum products
20	20	Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus	Manufacture of chemicals and chemical products
21	21	Lääketeollisuus	Pharmaceutical industry
22_23	22_23	Kumi- ja muovituotteiden valmistus sekä rakennusaineteollisuus	Manufacture of rubber and plastic products and manufacture of other non-metallic mineral products
22	22	Kumi- ja muovituotteiden valmistus	Manufacture of rubber and plastic products
23	23	Rakennusaineteollisuus	Manufacture of other non-metallic mineral products
24_30+33	24_30+33	Metalliteollisuus	Metal industry
24_25+28_30+33	24_25+28_30+33	Metalliteollisuus pl. sähkö- ja elektroniikkateollisuus	Metal industry excl. manufacture of electrical and electronic products
24_25	24_25	Metallien jalostus ja metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)	Manufacture of basic metals; Manufacture of fabricated metal products
24_30	24_30	Metallien, metallituotteiden, elektroniikan, sähkölaitteiden, koneiden, laitteiden ja kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of basic metals, fabricated metal products, electrical and electronic products, machinery and equipment and transport equipment
24	24	Metallien jalostus	Manufacture of basic metals
25	25	Metallituotteiden valmistus	Manufacture of fabricated metal products
26_27	26_27	Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	Manufacture of electrical and electronic products
26	26	Elektroniikkateollisuus	Electronics industry
27	27	Sähkölaitteiden valmistus	Manufacture of electrical equipment
28	28	Muiden koneiden ja laitteiden valmistus	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
29_30	29_30	Kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of transport equipment
29	29	Mootoriajoneuvojen ym. valmistus	Manufacture of motor vehicles, etc.
30	30	Muiden kulkuneuvojen valmistus	Manufacture of other transport equipment
31_32	31_32	Muu valmistus ml. huonekalut	Manufacture of furniture and other products
31_33	31_33	Huonekalujen valmistus; Muu teollinen valmistus; Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	Manufacture of furniture; Other manufacturing; Repair and installation of machinery and equipment
31	31	Huonekalujen valmistus	Manufacture of furniture
32	32	Muu valmistus	Other manufacturing
33	33	Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus	Repair and installation of machinery and equipment
D	D	D Energiahuolto	D Electricity, gas, steam and air conditioning supply
E	E	E Vesi- ja jätehuolto	E Water supply and waste management
35_39	35_39	Energiahuolto; Vesi- ja jätehuolto	Water supply and waste management
35	35	Energiahuolto	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
36	36	Veden otto, puhdistus ja jakelu	Water collection, treatment and supply
37_39	37_39	Jäte- ja jätevesihuolto	Sewerage and waste management
37	37	Viemäri- ja jätevesihuolto	Sewerage
38	38	Jätehuolto ja kierrätys	Waste collection, etc. activities; materials recovery

39	39	Muut ympäristönhuoltopalvelut	Remediation activities and other waste management services
F	F	F Rakentaminen	F Construction
41_43	41_43	Rakentaminen	Construction
41+43.2_43.9	41+432_439	Talonrakentaminen ym.	Building construction, etc.
42+43.1	42+431	Maa- ja vesirakentaminen ym.	Civil engineering, etc.
G	G	G Kauppa	G Trade
45_47	45_47	Tukku- ja vähittäiskauppa, moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	Trade and repair of motor vehicles, etc. ; Wholesale trade; Retail trade
45	45	Autojen ym. kauppa, korjaus ja huolto	Trade and repair of motor vehicles, etc.
46	46	Tukkukauppa (pl. autot ym.)	Wholesale trade (excl. motor vehicles, etc.)
47	47	Vähittäiskauppa (pl. autot ym.)	Retail trade (excl. motor vehicles, etc.)
H	H	H Kuljetus ja varastointi	H Transportation and storage
49_53	49_53	Kuljetus ja varastointi	Transportation and storage
49	49	Maaliikenne	Land transport
50	50	Vesiliikenne	Water transport
51	51	Ilmaliikenne	Air transport
52	52	Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta	Warehousing and support activities for transportation
53	53	Posti- ja kuriiritoiminta	Postal and courier activities
I	I	I Majoitus- ja ravitsemistoiminta	I Accommodation and food service activities
55_56	55_56	Majoitus- ja ravitsemistoiminta	Accommodation and food service activities
55	55	Majoitus	Accommodation
56	56	Ravitsemistoiminta	Food and beverage service activities
J	J	J Informaatio ja viestintä	J Information and communication
58_63	58_63	Kustannustoiminta; Audiovisuaalinen toiminta; Televiestintä; Tietojenkäsittelypalvelu	Publishing activities; Audio-visual activities; Telecommunications; Computer and information service activities
58	58	Kustannustoiminta	Publishing activities
59_60	59_60	Audiovisuaalinen toiminta	Audio-visual activities
61	61	Televiestintä	Telecommunications
62_63	62_63	Tietojenkäsittelypalvelu	Computer and information service activities
K	K	K Rahoitus- ja vakuutustoiminta	K Financial and insurance activities
6.4_6.6	64_66	Rahoitus- ja vakuutustoiminta	Financial and insurance activities
6.4	64	Rahoitustoiminta	Financial activities
6.5	65	Vakuutustoiminta ym.	Insurance activities
6.6	66	Rahoitusta ja vakuutusta palveleva toiminta	Activities auxiliary to financial and insurance activities
L	L	L Kiinteistöalan toiminta	L Real estate activities
68	68	Kiinteistöalan toiminta	Real estate activities
	68A	Asuntojen ja asuinkiinteistöjen hallinta	Operation of dwellings and residential real estate
	68201_68202	Asuntojen vuokraus ja hallinta	Letting and operation of dwellings
	68201	Asuntojen vuokraus	Letting of dwellings
	68202	Asuntojen hallinta	Operation of dwellings
	681+68209+683	Muu kiinteistötoiminta	Other real estate activities

M	M	M Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	M Professional, scientific and technical activities
69_75	69_75	Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	Professional, scientific and technical activities
69_70	69_70	Liikkeenjohdon palvelut	Business management activities
69_71	69_71	Liikkeenjohdon palvelut, Arkkitehti- ja insinööripalvelut; tekninen testaus ja analysointi	Business management activities, Architectural and engineering activities; technical testing and analysis
69	69	Lakiasia- ja laskentatoimen palvelut	Legal and accounting activities
70	70	Pääkonttorien toiminta; liikkeenjohdon konsultointi	Activities of head offices; management consultancy
71	71	Tekniset palvelut	Architectural and engineering activities, etc.
72	72	Tieteellinen tutkimus ja kehittäminen	Scientific research and development
73	73	Mainostoiminta ja markkinatutkimus	Advertising and market research
73_75	73_75	Mainostoiminta ja markkinatutkimus, muut liike-elämän palvelut ja eläinlääkintä	Advertising and market research, other business activities and veterinary activities
74_75	74_75	Muut liike-elämän palvelut ja eläinlääkintä	Other business activities and veterinary activities
74	74	Muut erikoistuneet palvelut liike-elämälle	Other professional, scientific and technical activities
75	75	Eläinlääkintäpalvelut	Veterinary activities
N	N	N Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	N Administrative and support service activities
77_82	77_82	Hallinto- ja tukipalvelutoiminta	Administrative and support service activities
77	77	Vuokraus- ja leasingtoiminta	Rental and leasing activities
78	78	Työllistämistoiminta	Employment activities
79	79	Matkatoimistot ym.	Travel agencies, etc.
80_82	80_82	Muut tukipalvelut	Other support services
80	80	Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	Security and investigation activities
81	81	Kiinteistön- ja maisemanhoito	Services to buildings and landscape activities
82	82	Hallinto- ja tukipalvelut liike-elämälle	Office administrative and other business support activities
O	O	O Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	O Public administration and social security
84	84	Julkinen hallinto ja sosiaalivakuutus	Public administration and social security
.4.1_84.2	841_842	Julkinen hallinto	Public administration
84.3	843	Pakollinen sosiaalivakuutustoiminta	Compulsory social security activities
84.22	844	Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	Defence equipment and conscripts
	845	Radanpito	Maintaining of railways
	846	Tienpito	Maintaining of roads and streets
P	P	P Koulutus	P Education
85	85	Koulutus	Education
Q	Q	Q Terveys- ja sosiaalipalvelut	Q Human health and social work activities
86_88	86_88	Terveys- ja sosiaalipalvelut	Human health and social work activities
86	86	Terveyspalvelut	Human health activities
87_88	87_88	Sosiaalipalvelut	Social work activities
R	R	R Taiteet, viihde ja virkistys	R Arts, entertainment and recreation
90_96	90_96	Taiteet, viihde ja virkistys; Muu palvelutoiminta	Arts, entertainment and recreation, Other service activities
90_92	90_92	Kulttuuritoiminta ja rahapelit	Cultural activities and gambling
90_91	90_91	Kulttuuritoiminta	Cultural activities

92	92	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	Gambling and betting activities
93	93	Urheilu-, huvi- ja virkistyspalvelut	Sport, amusement and recreation activities
S	S	S Muu palvelutoiminta	S Other service activities
94	94	Järjestöjen toiminta	Activities of membership organisations
95	95	Kotitaloustavaroiden korjaus	Repair of household goods
96	96	Muut henkilökohtaiset palvelut	Other personal service activities
T	T	T Kotitalouspalvelut	T Household service activities
97_98	97_98	Kotitalouspalvelut	Household service activities

LIITE 4 Tuottajatyypiluokitus

Taulukko 215: Tuottajatyypiluokitus

SKT-koodi	Tuottajatyypiluokitus (T)	Classification of producers by type
T0	Tuottajatyypit yhteensä	Types of producers total
T10	Markkinatuottajat	Market producers
T20	Omaan loppukäyttöön tuottajat	Producers for own final use
T30	Muut markkinattomat tuottajat	Other non-market producers

LIITE 5 Tuoteluokitus

Taulukko 216: Kansantalouden tilinpidon tuoteluokitus

Koodi	Tuotenimike	Product heading
011111	Tavallinen vehnä sekä vehnän ja rukiin sekavilja (durumvehnä)	Soft wheat and meslin
011120	Maissi	Maize (corn)
011131	Ohra	Barley
011132	Ruis	Rye
011133	Kaura	Oats
011140	Muu viljat	Other cereals
011160	Palkovilja	Green leguminous vegetables
011180	Öljykasvien siemenet ja hedelmät	Oil seeds and oleaginous fruits
011210	Riisi, esikuorimaton	Rice, not husked
011312	Kaalit	Cabbages
011314	Salaatit	Lettuces
011320	Muut lehti- ja varsivihannekset, melonit	Other leafy or stem vegetables, melons
011332	Kurkut	Cucumbers
011334	Tomaatit	Tomatoes
011335	Muut hedelmän valmistavat vihannekset	Other fruit-bearing vegetables n.e.c.
011341	Porkkanat ja nauriit	Carrots and turnips
011350	Perunat	Potatoes
011355	Muut mukulat ja juuret, sipulit, taimet	Other edible roots and tubers; live plants; bulbs
011371	Sokerijuurikas	Sugar beet
011379	Sokerijuurikkaan ja rehukasvien siemenet	Sugar beet seeds and seeds of forage plants
011389	Sienet, viljellyt	Mushrooms, cultivated
011410	Sokeriruoko	Sugar cane
011510	Valmistamaton tupakka	Unmanufactured tobacco
011611	Tekstiileissä käytetyt raat kasviaineet (puuvilla, pellava jne.)	Fibre crops
011619	Kannabiskasvit	Cannabis plants
011900	Oljet ja rehukasvit	Straw and forage

011920	Koristekasvit	Cut flowers and flower buds (including bouquets), wreaths and the like
011925	Kukkien ja kasvien siemenet	Flower seeds and fruit seeds
011930	Raa'at kasviaineet teollisuuteen	Plants used primarily in perfumery, in pharmacy, or for insecticidal, fungicidal or similar purposes
012100	Viininrypäleet	Grapes
012200	Banaanit ja muut trooppiset hedelmät	Bananas, pineapples, coconuts etc
012300	Sitruhedelmät	Citrus fruit
012400	Omenat ja muut kota- ja kivihedelmät	Other fruit, locust beans
012500	Marjat, viljellyt	Cultivated berries
012521	Muut hedelmät ja pähkinät	Other fruit, locust beans
012711	Kahvi, paahattamaton	Coffee, not roasted, not decaffeinated
012712	Teelehdet	Tea leaves
012714	Kaakaopavut	Cocoa beans
012800	Mausteet, muut kuin jalostetut	Spices, not processed
012910	Luonnonkumi	Natural rubber
012925	Joulupuut ja muut monivuotiset viljelykasvit	Christmas trees, cut
013000	Istutustuotteet: elävät kasvit, sipulit, mukulat ym.	Planting material: live plants, bulbs, tubers and roots, cuttings and slips; mushroom spawn
014110	Nautakarja	Bovine cattle, live
014120	Maito, jalostamaton	Raw milk from bovine cattle
014310	Hevoset	Horses. Live
014510	Lampaat, vuohet	Sheep, live
014511	Porot	Reindeer meat and raw hides
014530	Villa ja eläimenkarva	Wool and animal hair
014610	Elävät siat	Swine, live
014710	Elävä siipikarja	Poultry, live
014720	Kuorelliset munat	Eggs, in shell
014910	Muut elävät eläimet	Other live animals
014920	Muut eläintuotteet	Other farm animal products n.e.c.
014921	Luonnonhunaja	Natural honey
014930	Raa'at turkisaihat	Raw furskins and miscellaneous raw hides and skins
016000	Maatalouspalvelut	Agricultural and animal husbandry services, except veterinary services
017100	Riistan liha	Hunting and trapping
017200	Metsästystä palveleva toiminta ja riistanhoito	Services incidental to hunting
021100	Metsäpuiden taimet	Plants of forest trees
021200	Metsänviljely	Forest cultivation
021310	Mäntytukkipuu	Logs of pinewood
021320	Kuusitukkipuu	Logs of spruce
021330	Lehtitukkipuu (tukit muuta kuin havupuuta)	Logs of non-coniferous wood
021340	Mäntykuitupuu	Pulpwood, pinewood
021350	Kuusikuitupuu	Pulpwood, spruce
021360	Lehtikuitupuu	Pulpwood, non-coniferous wood
021370	Polttopuu ja hake	Fuel wood and wood chips
021380	Muu raakapuu (erikoispuutavara-ajit)	Other wood in the rough (special timber assortments)
021385	Muut metsätalouden tuotteet	Other products incidental to forestry and logging
022000	Puunkorjuu- ja lähikuljetuspalvelut	Timber harvesting and short distance haul
023100	Metsämarjat	Forest berries
023200	Metsäsienet	Forest mushrooms

023300	Muut keräilytuotteet	Other products of collecting economy
024000	Metsätaloutta avustavat palvelut	Services incidental to forestry and logging
030010	Kala, elävä	Fish, live (fry)
030021	Kala, tuore tai jäädytetty	Fish, fresh or chilled
030029	Kala virkistyskalastuksesta	Fish, recreational fishing
030080	Muut kalatalouden tuotteet	Other products incidental to fishing
030090	Kalatalouden palvelut	Services incidental to fishing
050000	Kivihiili	Coal and lignite
061000	Raakaöljy (maaöljyt ym)	Crude petroleum
062000	Luonnonkaasu eli maakaasu	Natural gas, liquefied or in gaseous state
071000	Rautamalmit	Iron ores
072911	Kuparimalmit ja -rikasteet	Copper ores and concentrates
072912	Nikkelimalmit ja -rikasteet	Nickel ores and concentrates
072915	Lyijy-, sinkki- ja tinamalmit ja niiden rikasteet	Lead, zinc and tin ores and concentrates
072920	Muut värimetallimalmit ja rikasteet	Other non-ferrous metal ores and concentrates n.e.c.
081090	Soran tai hiekan nosto-, seulonta-, lajittelu- sekä kiven murskaus- yms. käsittelypalvelut	Quarrying, sorting, grinding etc services of gravel or sand
081110	Koriste- tai rakennuskivi (graniitti, hiekkakivi ym.)	Ornamental or building stone (marble, granite etc.)
081120	Kalkkikivi, kipsikivi, liitu ja liuskekivi.	Limestone, gypsum, chalk and slate
081210	Luonnonhiekkä, kivirouheet, -sirut ja -jauheet sekä kuonan ja sen kaltaisten teollisuusjätteiden seokset	Gravel and sand
081220	Savi ja kaoliini	Clays and kaolin
089100	Kemialliset ja lannoitemineraalit	Chemical and fertiliser minerals
089200	Turve	Peat
089300	Suola ja puhdas natriumkloridi	Salt and pure sodium chloride
089900	Muut mineraalit	Other minerals
099090	Muiden kivennäisaineiden (myös kemiallisten mineraalien) louhinta-, nosto- yms. käsittelypalvelut	Support services to other mining and quarrying n.e.c.
101111	Naudanliha, tuore, jäädytetty ja jäädytetty	Meat of bovine animals, fresh, chilled or frozen
101112	Sianliha, tuore, jäädytetty ja jäädytetty	Meat of swine, fresh, chilled or frozen
101113	Karitsan ja lampaanliha, tuore, jäädytetty ja jäädytetty	Meat of sheep, fresh, chilled or frozen
101114	Muu liha ja muut syötävät eläimenosat	Meat of goats, horses and other equines, fresh, chilled or frozen
101140	Vuotavilla sekä nauta- ja hevoseläinten, lampaiden ja vuohien raakavuodot ja nahat	Pulled wool and raw hides and skins of bovine or equine animals, sheep and goats
101150	Naudan, lampaan, vuohen tai sian rasva	Fats of bovine animals, sheep, goats or pigs
101160	Raa'at eläimenosat, syötäväksi kelpaamattomat	Raw offal, inedible
101190	Teurastus- ja lihanleikkuupalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of processed and preserved meat
101200	Jalostettu ja säilötty siipikarjan liha	Processed and preserved poultry meat
101210	Höyhenet ja höyhenpeitteiset linnunnahat	Feathers and skins of birds with feathers
101311	Liha: palat, suolattu, kuivattu tai savustettu, muut syötävät eläimenosat (suolatut, suolavedessä, kuivatut tai savustetut) sekä lihasta ja muista eläimenosista valmistettu syötävä jauho ja jauhe	Meat and edible meat offal, salted, in brine, dried or smoked; edible flours and meals of meat or meat offal
1013141	Makkarat	Sausages and similar products of meat, offal or blood
1013142	Muut valmisteet ja säilykkeet lihasta, muista eläimenosista tai verestä (pl. lihasta tai muista eläimenosista tehty valmisruoat)	Other prepared and preserved meat, meat offal or blood, except prepared meat and offal dishes
101316	Jauhot, jauheet ja rakeet (pellets) lihasta tai muista eläimenosista valmistetut, ihmisravinnoksi kelpaamattomat; eläinrasvan sulatusjätteet	Flours, meals and pellets of meat unfit for human consumption; greaves

101390	Lihavalmisteiden tuotantoon liittyvät kypsentämisen- ym. valmistuspalvelut	Cooking and other preparation services for the production of meat products; sub-contracted operations as part of manufacturing of meat and poultry meat products
102011	Kalafileet, muu kalanliha ja kalan maksa, mäti ja maiti, tuore tai jäädytetty	Fish fillets and other fish meat (whether or not minced), livers, roes, fresh or chilled
102013	Kala, kalafileet, muu kalanliha ja kalan maksa, mäti ja maiti, jäädytetty	Fish fillets and other fish meat (whether or not minced), livers, roes, frozen
102021	Kuivattu, suolattu tai suolavedessä oleva kala; savustettu kala; syötävä kalajauhe	Fish fillets, dried, salted or smoked; flours, meals and pellets of fish, fit for human consumption
102025	Kalavalmisteet ja -säilykkeet (pl. valmiit kalaruoat)	Fish, otherwise prepared or preserved, except prepared fish dishes
102030	Äyriäiset, nilviäiset ja muut vedessä elävät selkärangattomat, jäädytettyt, valmistetut tai säilötyt	Crustaceans, molluscs and other aquatic invertebrates, frozen, prepared or preserved
102040	Ihmisravinnoksi kelpaamattomat kalatuotteet	Flours, meals and pellets, unfit for human consumption, and other products n.e.c. of fish or of crustaceans, molluscs or other aquatic invertebrates
102090	Kalan, äyriäisten ja nilviäisten käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of processed and preserved fish, crustaceans and molluscs
103100	Jalostetut tai säilötyt perunat	Processed and preserved potatoes
103200	Hedelmä-, marja- ja kasvismehut	Fruit and vegetable juices
103910	Jalostetut tai säilötyt kasvikset (pl. perunat)	Processed and preserved vegetables, excluding potatoes
103920	Jalostetut tai säilötyt hedelmät, marjat ja pähkinät	Processed and preserved fruit and nuts
103930	Kasviaineet ja kasviolkuperää olevat jätteet sekä kasviolkuperää olevat jätetuotteet ja sivutuotteet	Vegetable materials and vegetable waste, vegetable residues and by-products
103990	Kypsentämiseen tai muuhun valmistukseen liittyvät palvelut (tiivistäminen ym.) hedelmien ja kasvien säilöntää varten	Cooking and other preparation services for the preservation of fruit and vegetables; sub-contracted operations as part of manufacturing of other processed and preserved fruit and vegetables
104110	Eläinrasvat ja -öljyt sekä niiden jakeet, raat	Animal oils and fats, their fractions, crude
104120	Kasviöljyt, raat, puuvillalinterit	Vegetable oils, crude; cotton linters
104140	Öljykakut ja muut kasvirasvojen tai -öljyjen kiinteät jätetuotteet; öljysiemen- tai öljyhedelmäjäuhot	Oil-cake and other solid residues, of vegetable fats or oils; flours and meals of oil seeds or oleaginous fruits
104150	Puhdistetut öljyt (pl. jätetuotteet), eläin- ja kasvirasvat - ja öljyt ja kasvivahat	Refined oils, except residues
104200	Margariini ja sen kaltaiset ravintorasvat	Margarine and similar edible fats
104090	Kasvi- ja eläinöljyjen ja -rasvojen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of vegetable and animal oils and fats
105110	Jalostettu nestemäinen maito ja kerma	Processed liquid milk and cream
105120	Maito ja kerma kiinteässä muodossa	Milk and cream of > 6 % fat, not concentrated or sweetened
105130	Voi ja maitorasvavahitteet	Butter and dairy spreads
105140	Juusto ja juustoaaine	Cheese and curd
105150	Muut maitotaloustuotteet	Other dairy products
105200	Jäätelö, mehujää ja niiden kaltaiset jäädytettyt tuotteet, myös kaakaota sisältävät	Ice cream and other edible ice
105090	Maitotaloustuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of dairy products
106110	Riisi, osittain tai kokonaan hiottu, esikuorittu tai rikottu	Rice, semi- or wholly milled, or husked or broken
106120	Viljasta ja kasviksista valmistetut jauhot; niiden seokset	Cereal and vegetable flour; mixes thereof
106130	Rouhe, karkea jauho ja viljapelletit sekä muut viljatuotteet	Groats, meal and pellets and other cereal grain products
106140	Leseet, lesejauhot ja muut viljan käsittelyssä syntyneet jätetuotteet	Bran, sharps and other residues from the working of cereals
106200	Tärkkelys ja tärkkelystuotteet	Starches and starch products

106090	Mylly- ja tärkkelystuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of grain mill products, starches and starch products
107100	Leipä; tuoreet leivonnaiset ja kakut	Bread; fresh pastry goods and cakes
107200	Näkkileipä ja keksit; säilyvät leivonnaiset ja kakut	Rusks and biscuits; preserved pastry goods and cakes
107300	Makaronit, nuudelit, kuskus ja vastaavat jauhotuotteet	Macaroni, noodles, couscous and similar farinaceous products
107090	Leipomotuotteiden, makaronien yms. käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of bakery and farinaceous products
108110	Sokeri	Raw or refined cane or beet sugar; molasses
108120	Sokerijuurikasjätemassa, sokeriruokojäte ja muut sokerinvalmistuksen jätteet	Beet-pulp, bagasse and other waste of sugar manufacture
108210	Kaakaomassa; kaakaovoi, rasva ja öljy; kaakaojauhe	Cocoa paste, whether or not defatted, cocoa butter, fat and oil, cocoa powder
108220	Suklaa ja makeiset	Chocolate and sugar confectionery
108300	Jalostettu tee ja kahvi	Processed tea and coffee
108400	Mausteet ja maustekastikkeet	Condiments and seasonings
108500	Einekset ja valmisruoat	Prepared meals and dishes
108600	Homogenoidut ravintovalmisteet ja dieettiruoka	Homogenised food preparations and dietetic food
108910	Muut elintarvikkeet, muualla luokittelemattomat	Soups, eggs, yeasts and other food products; extracts and juices of meat, fish and aquatic invertebrates
108990	Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvät kypsentämis- ym. valmistuspalvelut (pois lukien lihavalmisteet ja kasvikset)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other food products n.e.c.
109100	Valmistettu kotieläinrehu	Prepared feeds for farm animals
109090	Eläinten ruokien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of prepared animal feeds
109200	Valmistetut lemmikkieläinten ruoat	Prepared pet foods
110100	Tislatut alkoholijuomat	Distilled alcoholic beverages
110200	Rypäleistä valmistettu viini	Wine from grape
110300	Siideri ja muut hedelmä- ja marjaviinit	Cider and other fruit wines
110400	Muut tislaamattomat käymistietä valmistetut juomat	Other non-distilled fermented beverages
110510	Olut	Beer
110520	Rankki ja muut panimo- ja polttimojätteet	Brewing or distilling dregs
110600	Maltaat	Malt
110700	Virvoitusjuomat; kivennäisvesi ja muu pulloitettu vesi	Soft drinks; mineral waters and other bottled waters
110090	Juomien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of beverages
120000	Tupakkatuotteet	Tobacco products
120090	Tupakkatuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of tobacco products
131000	Tekstiililangat	Textile yarn and thread
131090	Tekstiilikuitujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of textile yarn and thread
132000	Kudotut kankaat	Woven textiles
132090	Kankaiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of woven textiles
133000	Tekstiilien viimeistelypalvelut	Textile finishing services
139100	Neulokset	Knitted and crocheted fabrics
139210	Sovitettavat tekstiilitavarat kotitalouksia varten	Made-up textile articles for the household
139221	Säkit ja pussit, jollaisia käytetään tavaroiden pakkaamiseen	Sacks and bags, of a kind used for the packing of goods
139222	Tavarapeitteet, ulkokaihtimet ja aurinkokatokset; purjeet veneitä, purjelautoja tai maakulkuneuvoja varten; teltat ja leirintävarusteet (myös ilmapatjat)	Tarpaulins, awnings and sunblinds; sails for boats, sailboards or landcraft; tents and camping goods (including pneumatic mattresses)

139224	Täytetyt vuodepeitteet, tyynyt ja pielukset, makuupussit ja sen kaltaiset tavarat, jousitetut tai millä aineella tahansa täytetyt tai pehmustetut tai huokoisesta kumista tai huokoisesta muovista tehdyt	Quilts, eiderdowns, cushions, pouffes, pillows, sleeping bags and the like, fitted with springs or stuffed or internally fitted with any material or of cellular rubber or plastics
139229	Muut sovitetut tekstiilitavarat (myös lattiarievut, tiskirievut, pölyrievut ja niiden kaltaiset puhdistusliinat, pelastusliivit ja vyöt) ja laskuvarjot	Other made-up textile articles (including floor cloths, dish-cloths, dusters and similar cleaning cloths, life-jackets and life-belts)
139300	Matot ja ryijyt	Carpets and rugs
139400	Purjelanka, nuora, sidelanka ja verkko	Cordage, rope, twine and netting
139500	Kuitukangas ja kuitukangastuotteet (pl. vaatteet)	Non-wovens and articles made from non-wovens, except apparel
139600	Muut tekniset ja teollisuustekstiilit	Other technical and industrial textiles
139900	Muut tekstiilituotteet, muualle luokittelemattomat	Other textiles n.e.c.
139090	Muiden tekstiilituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other textiles
141100	Nahkavaatteet	Leather clothes
141200	Työvaatteet	Workwear
141300	Muut takit, puvut, housut, hameet yms.	Other outerwear
141340	Käytetyt vaatteet ja muut käytetyt vaatetustavarat	Worn clothing and other worn articles
141400	Alusvaatteet	Underwear
141900	Muut vaatteet ja asusteet	Other wearing apparel and accessories
141090	Vaatteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pl. turkisvaatteet)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of wearing apparel, except fur apparel
142000	Turkisvaatteet ja -tuotteet	Articles of fur
142090	Turkisvaatteiden ja -tuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of articles of fur
143100	Sukat ja sukkahousut	Knitted and crocheted hosiery
143900	Muut neulevaatteet	Other knitted and crocheted apparel
143090	Neulevaatteiden ja sukkien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of knitted and crocheted apparel
151110	Parkitut tai muokatut turkisnahat ja säämiskänahka	Tanned or dressed fur skins
151130	Nauta- ja hevoseläinten nahka ja muiden eläinten nahka, karvapeitteetön	Leather, of bovine or equine animals, without hair
151190	Nahan, turkisten ja niistä valmistettujen tuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien jalkineet)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of tanned and dressed leather; dressed and dyed fur
151200	Matka-, käsi- ja sen kaltaiset laukut, satulat ja valjaat	Luggage, handbags and the like, saddlery and harness
152010	Jalkineet	Footwear
152040	Jalkineiden osat	Parts of footwear of leather; removable insoles, heel cushions and similar articles; gaiters, leggings and similar articles, and parts thereof
152090	Jalkineiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of footwear
161010	Puu, sahattu tai veistetty pituussuunnassa, tasoleikattu tai viiluksi sorvattu, paksuus > 6 mm; puiset rata- ja raitiotiepölköt, kyllästämättömät	Wood, sawn and planed
161020	Puu, yhdeltä tai useammalta syrjältä tai pinnalta koko pituudelta muotoiltu; lastuvilla; puujauho; puu lastuina tai hakkeena	Wood continuously shaped along any of its edges or faces; wood wool; wood flour; wood in chips or particles
161030	Raakapuu; puiset rata- ja raitiotiepölköt, kyllästetyt tai muuten käsitellyt	Wood in the rough; railway or tramway sleepers (cross-ties) of wood, impregnated or otherwise treated
161040	Sahanpuru, polttohake ja muu puujäte	Sawdust, wood in chips or particles, wood waste and scrap

161090	Puun kyllästys sekä muut puisten tavaroiden valmistus ja käsittelypalvelut	Drying, impregnation or chemical treatment services of timber; sub-contracted operations as part of manufacturing of wood, sawn and planed
162110	Ristiinliimattu vaneri, vaneroidut puulevyt ja niiden kaltainen kerrostettu puu; puusta tai muusta puumaisesta aineesta valmistettu lastulevy ja sen kaltainen levy	Plywood, veneered panels and similar laminated wood; particle boards and similar boards of wood or other ligneous materials
162120	Vaneriviilu; ristiinliimattun vanerin valmistuksessa käytettävä viilu; tiivistetty puu	Veneer sheets; sheets for plywood; densified wood
162200	Asennettavat parkettilattiat	Assembled parquet floors
162311	Ikkunat, ranskalaiset ikkunat ja niiden kehykset, ovet sekä niiden kehykset ja kynnykset, puuta	Windows, French windows and their frames, doors and their frames and thresholds, of wood
162312	Betonivalumuotit, kattopäreet ja -paanut, puuta	Shuttering for concrete constructional work, shingles and shakes, of wood
162319	Rakennuspuusepäntuotteet, muualle luokittelemattomat	Builders' joinery and carpentry, of wood, n.e.c.
162320	Tehdasvalmisteiset rakennukset, puuta	Other builders' carpentry and joinery
162390	Rakennuspuusepäntuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other builders' carpentry and joinery
162400	Puupakkaukset	Wooden containers
162900	Muut puutuotteet; korkki-, olki- ja punontatuotteet	Other products of wood; articles of cork, straw and plaiting materials
171100	Massa	Pulp
171210	Sanomalehtipaperi, käsintehty paperi ja muu päällystämätön paperi, kartonki tai pahvi graafiseen käyttöön	Newsprint, handmade paper and other uncoated paper or paperboard for graphic purposes
171220	Toaletti- ja kasvopyyhepehmpaperi, käsipyyhe- ja lautasliinapaperi, selluloosavanu ja selluloosakuituharso	Toilet or facial tissue stock, towel or napkin stock, cellulose wadding and webs of cellulose fibres
171230	Pakkauskartonki	Containerboard
171240	Päällystämätön paperi	Uncoated paper
171250	Päällystämätön kartonki ja pahvi (muu kuin kirjoitus-, painatus- tai muuhun graafiseen tarkoitukseen käytettävä)	Uncoated paperboard (other than that of a kind used for writing, printing or other graphic purposes)
171260	Pergamenttipaperi, rasvanpitävät paperit (voipaperit), kuultopaperit ja glassiinipaperi sekä muut kiillotetut läpinäkyvät tai läpikuultavat paperit	Vegetable parchment, greaseproof papers, tracing papers and glassine and other glazed transparent or translucent papers
171270	Jalostettu paperi, kartonki ja pahvi	Processed paper and paperboard
171290	Massan, paperin ja paperituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of paper and paperboard
172100	Aaltopaperi, -kartonki ja -pahvi sekä paperi-, kartonki- ja pahvipakkaukset	Corrugated paper and paperboard and containers of paper and paperboard
172200	Talous- ja hygieniatarvikkeet ja toalettitarvikkeet	Household and sanitary goods and toilet requisites
172300	Paperikauppatavara	Paper stationery
172400	Tapetit	Wallpaper
172911	Paperiset, kartonkiset tai pahviset nimi- ja osoitelaput	Labels of paper or paperboard
172919	Muut paperi-, kartonki- ja pahvituotteet	Other articles of paper and paperboard
172090	Paperi-, kartonki- ja pahvituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of articles of paper and paperboard
181100	Painetut sanomalehdet ja aikakauslehdet, vähintään neljä kertaa viikossa ilmestyvät	Newspaper printing services
181200	Muut painotuotteet (kirjat, esitteet, kaupallinen mainosaineisto ym.)	Other printing services
181300	Painamista ja julkaisemista edeltävät palvelut	Pre-press and pre-media services
181400	Sidonta ja siihen liittyvät palvelut	Binding and related services
182000	Tallenteiden jäljentämispalvelut	Reproduction services of recorded media
191000	Koksi	Coke oven products

191090	Koksituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of coke oven products
192010	Brikitit ja niiden kaltaiset kiinteät polttoaineet	Briquettes, ovoids and similar solid fuels
192021	Moottoribensiini, myös lentobensiini	Motor spirit (gasoline), including aviation spirit
192022	Suihkumoottoribensiini	Spirit type (gasoline type) jet fuel
192023	Kevyet maaöljyt, kevyet valmisteet, muualle luokittelemattomat	Light petroleum oils, light preparations n.e.c.
192024	Petroli, myös lentopetroli	Kerosene
1920261	Dieselöljy	Dieseloil
1920269	Kevyt polttoöljy	Light fuel oils
192027	Teollisuusbensiini ym.	Medium petroleum oils; medium preparations n.e.c.
192028	Polttoöljyt, muualle luokittelemattomat	Fuel oils n.e.c.
192029	Voitelussa käytettävät maaöljyt; raskaat valmisteet, muualle luokittelemattomat	Lubricating petroleum oils; heavy preparations n.e.c.
192031	Propaani ja butaani, nesteytetyt	Propane and butane, liquefied
192032	Eteeni, propeeni, buteeni, butadieeni ja muut maaöljykaasut tai kaasumaiset hiilivedyt (pl. maakaasu)	Ethylene, propylene, butylene, butadiene and other petroleum gases or gaseous hydrocarbons, except natural gas
192041	Vaseliini; parafiini; maaöljy- ja muut vahat	Petroleum jelly; paraffin wax; petroleum and other waxes
192042	Maaöljykoksi; maaöljybitumi ja muut maaöljyjen jätetuotteet	Petroleum coke; petroleum bitumen and other residues of petroleum oils
192090	Öljyjen ym.192 tuotteiden puhdistus-, sekoitus-, käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of refined petroleum products
201100	Teollisuuskaasut	Industrial gases
201200	Värit ja pigmentit	Dyes and pigments
201300	Muut epäorgaaniset peruskemikaalit	Other inorganic basic chemicals
201314	Ydinreaktorien säteilyttämättömät polttoaine-elementit	Fuel elements (cartridges), non-irradiated, for nuclear reactors
201400	Muut orgaaniset peruskemikaalit	Other organic basic chemicals
201500	Lannoitteet ja typpiyhdisteet	Fertilisers and nitrogen compounds
201600	Ensiömuovit	Plastics in primary forms
201700	Synteettinen kumi alkumuodossa	Synthetic rubber in primary forms
201090	Peruskemikaalien, lannoitteiden ja typpiyhdisteiden, muoviaineiden ja synteettisen kumiraaka-aineen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of chemicals and chemical products
202000	Torjunta-aineet ja muut maatalouskemikaalit	Pesticides and other agrochemical products
202090	Torjunta-aineiden ja muiden maatalouskemikaalien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of pesticides and other agrochemical products
203010	Maalit ja lakat, jotka perustuvat polymeereihin	Paints and varnishes based on polymers
203020	Muut maalit ja lakat ja niihin liittyvät tuotteet; taiteilijanvärit ja painoväri	Other paints and varnishes and related products; artists' colour and printing ink
203090	Maalien, lakan, painovärien yms. käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of paints, varnishes and similar coatings, printing ink and mastics
204100	Saippua ja pesu-, puhdistus- ja kiillotusaineet	Soap and detergents, cleaning and polishing preparations
204200	Hajuvedet ja hygieniatuotteet	Perfumes and toilet preparations
204090	Saippuan, pesu-, puhdistus- ja kiillotusaineiden; hajuvesien ja hygieniatuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of soap and detergents, cleaning and polishing preparations, perfumes and toilet preparations
205100	Räjähdyksineet	Explosives
205200	Liimat	Glues
205300	Haihtuvat öljyt	Essential oils
205910	Valokuvauslevy ja filmit, kemiallisesti muunnetut eläin- ja kasvirasvat- ja öljyt, kirjoitus- ja piirustusmusteet	Photographic plates and film, instant print film; chemical preparations and unmixed products for photographic uses
205940	Voiteluvalmisteet; lisäaineet; jäätymistä estävät valmisteet	Lubricating preparations; additives; anti-freezing preparations

Kansantalouden tilinpito

205951	Peptonit, muovailumassat, viimeistelyaineet, peittäysaineet, valmistetut sitomisaineet ym.	Peptones, modelling pastes, activated carbon, finishing agents, pickling preparations etc.
205955	Biopolttonesteet tekniseen ja teolliseen käyttöön (dieselöljyn korvikkeet ja etanoli liikennepolttoainekäyttöön)	Technical and industrial biofuels (substitutes for dieseloil and ethanol for transport fuel)
205959	Erinäiset muut kemialliset tuotteet, muualle luokittelemattomat	Miscellaneous other chemical products n.e.c.
205999	Kemiallisten tuotteiden (myös kosmetiikka- yms. valmisteiden) ja katkottujen tekokuitujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other chemical products n.e.c.
206000	Tekokuidut	Man-made fibres
206090	Tekokuitujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of man-made fibres
211000	Lääkkeiden lähtöaineet	Basic pharmaceutical products
211090	Lääkeaineiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of basic pharmaceutical products
212010	Lääkevalmisteet	Medicaments
212024	Haavalaastarit, katgut ja muut sen kaltaiset aineet; ensiapulaatikot	Adhesive dressings, catgut and similar materials; first-aid boxes
212090	Lääkkeiden ja muiden lääkevalmisteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of pharmaceutical preparations
213000	Huumeet	Drugs
221100	Kumirenkaat; kumirenkaiden uudelleenpinnoitus	Rubber tyres and tubes; retreading and rebuilding of rubber tyres
221900	Muut kumituotteet	Other rubber products
221090	Kumituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of rubber products
222110	Monofilamenttilanka, jonka poikkileikkaus > 1 mm, sauvat, tangot ja profiilit, muovio	Monofilament > 1 mm, rods, sticks and profile shapes, of plastics
222120	Putket ja letkut sekä niiden liitos- ja muut osat, muovio	Tubes, pipes and hoses and fittings thereof, of plastics
222130	Laatat, levyt, kalvot, kaistaleet ja nauhat, muovio, muihin aineisiin tukemalla tai vastaavalla tavalla yhdistämättömät	Plates, sheets, film, foil and strip, of plastics, not supported or similarly combined with other materials
222140	Muut laatat, levyt, kalvot, kaistaleet ja nauhat, muovio	Other plates, sheets, film, foil and strip, of plastics
222200	Muovipakkaukset	Plastic packing goods
222300	Rakennusmuovit	Builders' ware of plastic
222910	Vaatteet ja vaateustarvikkeet, myös käsineet, muovio	Apparel and clothing accessories (including gloves), of plastics
222920	Muut muovituotteet, muualle luokittelemattomat	Other plastic products n.e.c.
222990	Muovituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Manufacturing services of other plastic products; sub-contracted operations as part of manufacturing of other plastic products
231100	Tasolasi	Flat glass
231200	Muotoiltu ja muokattu tasolasi	Shaped and processed flat glass
231300	Ontto lasitavara (pullot, tölkit, lasiesineet ym.)	Hollow glass
231400	Lasikuitu	Glass fibres
231900	Muu muokattu lasi, myös tekninen lasi	Other processed glass, including technical glassware
231090	Lasin ja lasituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of glass and glass products
232000	Tulenkestävät keraamiset tavarat	Refractory products
232090	Tulenkestävien keraamisten tuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of refractory products
233000	Savesta valmistetut rakennusmateriaalit	Clay building materials
233090	Keraamisten rakennusaineiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of clay building materials

234100	Keraamiset talous- ja koriste-esineet	Ceramic household and ornamental articles
234200	Keraamiset saniteettikalusteet	Ceramic sanitary fixtures
234300	Muut keraamiset tuotteet (mm. eristimet, eristystarvikkeet ja muut tekniset keraamiset tuotteet)	Other technical ceramic products
234090	Muiden posliini- ja keramiikkatuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other porcelain and ceramic products
235100	Sementti	Cement
235200	Kalkki ja kipsi	Lime and plaster
235090	Sementin, kalkin ja kipsin käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of cement, lime and plaster
236100	Betonituotteet rakennustarkoituksiin	Concrete products for construction purposes
236200	Kipsituotteet rakennustarkoituksiin	Plaster products for construction purposes
236300	Valmisbetoni	Ready-mixed concrete
236400	Muurauslaasti	Mortars
236900	Kuitusementti ja muut betoni-, kipsi- ja sementtituotteet	Fibre cement and other articles of concrete, plaster and cement
236090	Betoni-, kipsi- ja sementtituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of articles of concrete, cement and plaster
237000	Leikattu, muotoiltu ja viimeistelty kivi	Cut, shaped and finished stone
237090	Leikatun, muotoillun ja viimeistellyn kiven käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of cut, shaped and finished stone
239100	Hiontatuotteet	Abrasive products
239912	Asfaltista tai sen kaltaisesta aineesta valmistetut tavarat	Articles of asphalt or of similar material
239919	Muut ei-metalliset mineraalituotteet	Non-metallic mineral products n.e.c.
239990	Ei-metallisten mineraalituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other non-metallic mineral products n.e.c.
241010	Rauta ja teräs alkumuodossaan	Primary materials of iron and steel
241020	Raakateräs	Crude steel
241030	Levytuotteet terästä (kuumavalssatut, kylmävalssatut, pletteroidut tai muulla tavalla metallilla tai muulla aineella pinnoitetut), levytuotteet pikaterästä ja piiseosteista sähköteknistä terästä	Flat rolled products of steel
241060	Kuumamuokatut tangot, terästä	Hot processed bars and rods of steel
241070	Kuumamuokatut avoimet teräsprofiilit, ponttiteräs ja rauta- tai raitiotien rakennusmateriaali, terästä	Hot processed open sections of steel, sheet piling of steel and railway or tramway track construction material, of steel
241090	Raudan, teräksen ja rautaseosten käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of basic iron and steel and ferro-alloys
242000	Putket ja profiiliputket ja niihin liittyvät tarvikkeet, terästä	Tubes, pipes, hollow profiles and related fittings, of steel
242090	Putkien, profiiliputkien ja niihin liittyvien tarvikkeiden käsittely- ja valmistuspalvelut teräksestä	Sub-contracted operations as part of manufacturing of tubes, pipes, hollow profiles and related fittings, of steel
243000	Muu ensimmäisen jalostusasteen teräs	Other products of the first processing of steel
243090	Muun teräksen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other products of the first processing of steel
244100	Jalometallit	Precious metals
244210	Alumiini, muokkaamaton; alumiinioksidi	Aluminium, unwrought; aluminium oxide
244220	Puolivalmisteet, alumiinia tai alumiiniseosta	Semi-finished products of aluminium or aluminium alloys
244310	Lyijy, sinkki ja tina, muokkaamaton	Lead, zinc and tin, unwrought
244320	Puolivalmisteet lyijyä, sinkkiä ja tinaa tai niiden seosta	Semi-finished products of lead, zinc and tin or their alloys
244410	Muokkaamaton kupari; kuparikivi; sementoitu kupari	Copper, unwrought; copper mattes; cement copper
244420	Puolivalmisteet kuparia tai kupariseosta	Semi-finished products of copper or copper alloys
244511	Muokkaamaton nikkeli, puolivalmisteet nikkeliä tai nikkelseosta	Nickel, unwrought semi-finished products of nickel or nickel alloys

244512	Nikkelikivi, nikkelioksidisinterit ja muut nikkelin valmistuksen väli tuotteet	Nickel mattes, nickel oxide sinters and other intermediate products of nickel metallurgy
244530	Muut värimetallit sekä niistä tehdyt tavarat; kermetit; tuhka ja jätteet, joissa on metalleja tai metalliyhdisteitä	Other non-ferrous metals and articles thereof; cermets; ash and residues, containing metals or metallic compounds
244600	Käsitelty ydinpolttoaine	Processed nuclear fuel
244090	Jalometallien ja muiden värimetallien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of basic precious and other non-ferrous metals
245000	Metallien valupalvelut	Casting services of metals
249090	Perusmetallien käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien metallien valupalvelut)	Treatment and manufacturing services of base metals (excl. casting services of metals)
251100	Metallirakenteet ja niiden osat	Metal structures and parts of structures
251200	Ovet ja ikkunat, metallia	Doors and windows of metal
251090	Metallirakenteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of structural metal products
252100	Keskuslämmityspatterit ja -kattilat, kuumavesivaraajat	Central heating radiators and boilers
252900	Muut säiliöt, altaat ja astiat, metallia	Other tanks, reservoirs and containers of metal
252090	Metallisäiliöiden ja -altaiden yms. käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of tanks, reservoirs and containers of metal
253011	Höyrykattilat ja muut höyrykehittimet; kuumavesikattilat, apulaitteet; höyrykoneiden lauhduttimet	Steam or other vapour generating boilers; super-heated water boilers; auxiliary plant for use with boilers; condensers for steam or other vapour power units
253013	Höyrykattiloiden osat	Parts of steam generators
253020	Ydinreaktorit ja niiden osat	Nuclear reactors and parts thereof
253090	Höyrykattiloiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pl. keskuslämmityslaitteet)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of steam generators, except central heating hot water boilers
254011	Sota-aseet, ei kuitenkaan revolverit, pistoolit tai niiden kaltaiset aseet	Military weapons, other than revolvers, pistols and the like
254012	Revolverit, pistoolit, muut kuin sotilaskäyttöön tarkoitetut tuliaseet ja niiden kaltaiset laitteet	Revolvers, pistols, non-military firearms and similar devices
254013	Pommit, ohjukset ja niiden kaltaiset sotatarvikkeet; patruunat, muut amukset ja heittoaseet sekä niiden osat	Bombs, missiles and similar munitions of war; cartridges, other ammunition and projectiles and parts thereof
254014	Sota-aseiden ja muiden aseiden osat	Parts of military weapons and other arms
254090	Aseiden ja ammusten käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of weapons and ammunition
255000	Metallin takomis-, puristamis-, meistämis- ja valssauspalvelut; jauhemetallurgia	Forging, pressing, stamping and roll-forming services of metal; powder metallurgy
256100	Metallin käsittely- ja päällystämispalvelut	Treatment and coating services of metals
256211	Sorvatut metalliosat hanoihin, venttiileihin ja niiden kaltaisiin tavaroihin	Turning services of metal parts for taps and valves etc.
256213	Sorvatut metalliosat koneisiin ja mekaanisiin laitteisiin	Turning services of metal parts for machines and mechanical equipments
256215	Sorvatut metalliosat kulkuneuvoihin	Turning services of metal parts for transport equipment
256219	Sorvatut metalliosat sähkökoneisiin ja -laitteisiin, optisiin laitteisiin ym. ja muut sorvatut metalliosat	Turning services of metal parts for electronic, electrical and optical equipments
256220	Työstetyt metalliosat (pois lukien sorvatut metalliosat)	Other machining services
257100	Ruokailu- ja leikkuuvälineet	Cutlery
257200	Lukot ja saranat	Locks and hinges
257310	Käsityökalut, jollaisia käytetään maanviljelyksessä, puutarhanhoidossa tai metsänhoidossa	Hand tools of a kind used in agriculture, horticulture or forestry
257320	Käsisahat; kaikenlaisten sahojen terät ja muut käsityökalut	Hand saws; blades for saws of all kinds; other hand tools
257340	Vaihdettavat työkalut käsityökaluja (ml. voimakäyttöisiä) ja työstökoneita varten	Interchangeable tools for hand tools, whether or not power-operated, or for machine tools

257350	Muotit; kaavauskehukset metallinvalua varten; mallipohjat; valumallit	Moulds; moulding boxes for metal foundry; mould bases; moulding patterns
257360	Muut työkalut	Other tools
257090	Ruokailu- ja leikkuuvälineiden yms. sekä työkalujen ja rautatavaran käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of cutlery, tools and general hardware
259100	Metallipakkaukset ja -astiat	Steel drums and similar containers
259190	Metallialtaiden, -astioiden, -tynnyreiden ja tölkkien (tilavuus <= 300 litraa, ei kuitenkaan kaasuja varten) korjaus ja huolto	Sub-contracted operations as part of manufacturing of steel drums and similar containers
259200	Kevytmetallipakkaukset	Light metal packaging
259300	Metallilankatuotteet, ketjut ja jouset	Wire products, chain and springs
259400	Kiinnittimet ja ruuvikonetuotteet	Fasteners and screw machine products
259911	Astianpesupöydät ja pesualtaat, kylpyammeet ja muut saniteettitavarat sekä niiden osat, rautaa, terästä, kuparia tai alumiinia	Sinks, wash-basins, baths and other sanitary ware, and parts thereof, of iron, steel, copper or aluminium
259912	Pöytä-, keittiö- ja talouksesineet sekä niiden osat rautaa, terästä, kuparia tai alumiinia	Table, kitchen or household articles and parts thereof, of iron, steel, copper or aluminium
259920	Muut tavarat, epäjaloa metallia	Other articles of base metal
259926	Alusten potkurit ja niiden siivet	Ships' or boats' propellers and blades thereof
259990	Metallituotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (pois lukien koneet ja laitteet)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other fabricated metal products n.e.c.
261100	Elektroniset komponentit	Electronic components
261200	Kalustetut piirilevyt	Loaded electronic boards
261090	Elektronisten komponenttien ja piirilevyjen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of electronic components and boards
262000	Tietokoneet ja niiden oheislaitteet	Computers and peripheral equipment
262090	Tietokoneiden ja muiden tietojenkäsittelylaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Computers and peripheral equipment manufacturing services; sub-contracted operations as part of manufacturing of computers and peripheral equipment
263010	Radio- tai televisiolähettimet, televisiokamerat	Radio or television transmission apparatus; television cameras
263021	Langalliset puhelimet, joissa on langaton kuuloke	Line telephone sets with cordless handsets
263022	Puhelimet langattomia verkkoja varten	Telephones for cellular networks or for other wireless networks
263023	Muut puhelimet ja äänen, kuvan tai muiden tietojen lähettämiseen tai vastaanottamiseen tarkoitetut laitteet, myös langallisissa tai langattomissa verkoissa (kuten lähi- tai alueverkoissa) käytettävät tietoliikennelaitteet	Other telephone sets and apparatus for transmission or reception of voice, images or other data, including apparatus for communication in a wired or wireless network (such as a local or wide area network)
263030	Sähköllä toimivien puhelin- tai lennätinlaitteiden osat, antennit ja antenniheijastimet sekä niiden osat	Parts of electrical telephonic or telegraphic apparatus aerials and aerial reflectors of all kind and parts thereof; parts of radio and television transmission apparatus and television cameras
263050	Murto- tai palohälyttimet sekä niiden kaltaiset laitteet:laitteiden osat	Burglar or fire alarms and similar apparatus
263090	Viestintälaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of communication equipment
264010	Radiovastaanottimet	Radio broadcast receivers
264020	Televisiovastaanottimet, myös sellaiset, jotka sisältävät radiovastaanottimia tai äänen tai videosignaalin tallennus- tai toistolaitteita	Television receivers, whether or not combined with radio-broadcast receivers or sound or video recording or reproduction apparatus
264030	Äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteet	Apparatus for sound and video recording and reproducing
264040	Mikrofonit, kaiuttimet, radiopuhelin- ja radiolennätinvastaanottimet	Microphones, loudspeakers, reception apparatus for radio-telephony or telegraphy
264050	Äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteiden osat	Parts of sound and video equipment

Kansantalouden tilinpito

264060	Videopelikonsolit (joita käytetään televisiovastaanottimen kanssa tai joissa on oma kuvaruutu) ja muut taito- ja onnenpelit, joissa on sähköinen näyttölaite	Video game consoles (used with a television receiver or having a self-contained screen) and other games of skill or chance with an electronic display
264090	Radio- ja televisiolaitteiden sekä äänen ja kuvan tallennus- ja toistolaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of consumer electronics
265110	Navigointi-, meteorologiset, geofysikaaliset ja niiden kaltaiset kojeet ja laitteet sekä tutkalaitteet ja radionavigointilaitteet	Navigational, meteorological, geophysical and similar instruments and appliances; Radar apparatus and radio navigational aid apparatus; precision balances; instruments for drawing, calculating, measuring length and the like
265140	Sähkösuureiden ja ionisoivan säteilyn mittauskoejet, tarkkuusvaa'at, piirustus- ja laskukoejet, pituuksien mittauskoejet yms. kojeet	Instruments for measuring electrical quantities or ionising radiations
265150	Kojeet muiden fysikaalisten ominaisuuksien mittaamista varten	Instrument for checking other physical characteristics
265160	Muut mittaus-, tarkkailu- ja testauskojeet ja -laitteet	Other measuring, checking and testing instruments and appliances
265170	Lämmönsäätimet, paineensäätimet ja muut automaattiset säätö- tai valvontakojeet ja laitteet	Thermostats, manostats and other automatic regulating or controlling instruments and apparatus
265180	Mittaus-, testaus- ja navigointilaitteiden osat ja tarvikkeet	Parts and accessories for measuring, testing and navigating equipment
265190	Optisten, valokuvaus-, mittaus-, tarkkailu-, lääkintäkojeiden ja laitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of measuring, testing and navigating equipment
265200	Kellot ja niiden osat sekä ajanmerkitsemislaitteet ja pysäköintimittarit	Watches and clocks and parts; time registers, time recorders, parking meters; time switches with clock or watch movement
266000	Säteilylaitteet sekä sähkölääkintä- ja sähköterapialaitteet	Irradiation, electromedical and electrotherapeutic equipment
266090	Säteilylaitteiden sekä elektronisten lääkintä- ja terapialaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of irradiation, electromedical and electrotherapeutic equipment
267010	Valokuvausvarusteet ja niiden osat	Photographic equipment and parts thereof
267020	Muut optiset kojeet ja niiden osat	Other optical instruments and parts thereof
267090	Optisten instrumenttien ja valokuvausvälineiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of optical instruments and photographic equipment
268000	Magneettiset ja optiset tallennevälineet	Magnetic and optical media
271110	Yleisvirtamoottorit, joiden antoteho > 37,5 W; moottorit, joiden antoteho <= 37,5 W; muut tasavirtamoottorit; tasavirtageneraattorit muut vaihtovirtamoottorit; vaihtovirtageneraattorit	Motors of an output <= 37,5 W; other DC motors; DC generators; universal AC/DC motors of an output > 37,5 W; other AC motors; AC generators (alternators)
271130	Sähkögeneraattoriyhdistelmät ja pyörivät sähkömuuttajat	Electric generating sets and rotary converters
271140	Sähkömuuntajat	Electrical transformers
271150	Purkauslampujen kuristimet; staattiset muuttajat; muut induktorit	Ballasts for discharge lamps or tubes; static converters; other inductors
271160	Sähkömoottoreiden, -generaattoreiden ja -muuntajien osat	Parts of electrical motors, generators and transformers
271090	Sähkömoottorien, generaattorien, muuntajien sekä sähköjakelu- ja valvontalaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of electric motors, generators, transformers and electricity distribution and control apparatus
271210	Sähkölaitteet sähkövirtapiiriin kytkemistä, katkaisemista tai suojaamista varten	Electrical apparatus for switching or protecting electrical circuits, for a voltage <= 1000 V
271230	Sähkötaulut	Boards
271240	Sähköjakelu- ja -valvontalaitteiden osat	Parts of electricity distribution or control apparatus
272000	Paristot ja akut	Batteries and accumulators
272090	Paristojen ja akkujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of batteries and accumulators
273100	Optiset kuitukaapelit	Fibre optic cables
273200	Muut sähköjohdot ja kaapelit	Other electronic and electric wires and cables
273300	Kytkentäilaitteet	Wiring devices

273090	Sähköjohtojen ja kytkentälaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of wiring and wiring devices
274010	Hehkulamput ja purkauslamput; kaarilamput	Electric filament or discharge lamps; arc lamps
274200	Valaisimet, valaistusvarusteet ja niiden osat	Lamps and lighting fitting; parts for lamps and lighting equipment
274090	Sähkölampujen ja valaisimien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of electric lighting equipment
275110	Jääkaapit ja pakastimet; pesukoneet; sähköhuovat; tuulettimet	Refrigerators and freezers; washing machines; electric blankets; fans
275121	Sähkömekaaniset kodinkoneet, joissa on sisäänrakennettu sähkömoottori	Electro-mechanical domestic appliances, with self-contained electric motor
275122	Partakoneet, karvanpoistolaitteet ym. sähkölämpölaitteet hiustenmuotoilua ja käsien kuivaamista varten; sähkösilitysraudat ja muut sähkölämpölaitteet	Shavers, hair-removing appliances and hair clippers, with self-contained electric motor; electro-thermic hair-dressing or hand-drying apparatus; electric smoothing irons; other electro-thermic appliances
275125	Vedenkuumennuslaitteet ja kuumavedenvaraajat sekä uppokuumentimet, sähköllä toimivat	Electrical instantaneous or storage water heaters and immersion heaters
275126	Huoneiden tai vastaavien tilojen sähkölämmityslaitteet sekä maan sähkölämmityslaitteet	Electric space heating apparatus and electric soil heating apparatus
275128	Mikroaaltouunit ja muut uunit; liedet, keittolevyt, kuumennusrenkaat; grillit, paahtimet	Microwave ovens other ovens; cookers, cooking plates, boiling rings; grillers, roasters
275129	Sähkökuumennusvastukset	Electric heating resistors
275130	Sähköllä toimivien kodinkoneiden osat	Parts of electric domestic appliances
275210	Kotitalouskäyttöön tarkoitettut keitto- ja kuumennuslaitteet, muut kuin sähköllä toimivat	Domestic cooking and heating equipment, non-electric
275220	Uunien, liesien, lautasenlämmittimien ja niiden kaltaisten muiden kuin sähköllä toimivien kodinkoneiden osat	Parts of stoves, cookers, plate warmers and similar non-electric domestic appliances
275090	Kodinkoneiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of domestic appliances
279010	Muut sähkölaitteet ja niiden osat; Ilmaisintaulut, joissa on nestekide- tai loistediodynäyttö; sähköiset ääneen tai valoon perustuvat merkinantolaitteet	Other electrical equipment and parts thereof; indicator panels with liquid crystal devices or light-emitting diodes; electric sound or visual signalling apparatus
279031	Sähköllä toimivat juotto- ja hitsauskoneet ja -laitteet ja laitteiden osat; metallien tai sintrattujen metallikarbidien kuumaruiskutuksessa käytettävien koneiden ja laitteiden osat	Electrical machinery and apparatus for soldering, brazing or welding; electric machines and apparatus for hot spraying of metals or sintered metal carbides and parts thereof
279033	Muiden sähkölaitteiden osat; koneiden ja laitteiden muualle luokittelemattomat sähköosat	Parts of other electrical equipment; electrical parts of machinery or apparatus n.e.c.
279040	Sähkökondensaattori ja muut muualle luokittelemattomat sähkölaitteet	Electrical capacitors and other electrical equipment n.e.c. (including electro-magnets; electro-magnetic couplings and brakes; electro-magnetic lifting heads; electrical particle accelerators; electrical signal generators
279090	Muualle luokittelemattomien sähkölaitteiden käsittely- ja valmistuspalvelut (myös valaistuslaitteiden)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other electrical equipment
281111	Ulkolaita- ja perämoottorit alusten kuljettamiseen	Outboard motors for marine propulsion
281112	Kipinäsytytteiset moottorit alusten kuljettamiseen; muut moottorit	Marine propulsion spark-ignition engines; other engines
281113	Muut puristussytytteiset mäntämoottorit	Other compression-ignition internal combustion piston engines
281120	Turbiinit ja niiden osat	Turbines and parts thereof
281140	Moottoreiden osat	Parts for engines
281210	Hydrauliset ja pneumaattiset voimalaitteet	Fluid power equipment, except parts
281220	Hydraulisten ja pneumaattisten laitteiden osat	Parts of fluid power equipment
281310	Nestepumput; neste-elevaattorit, Iima- tai tyhjiöpumput; ilma- tai kaasukompressorit	Pumps for liquids; liquid elevators; air or vacuum pumps; air or other gas compressors
281330	Pumppujen ja kompressorien osat	Parts of pumps and compressors

281410	Hanat, venttiilit ja niiden kaltaiset laitteet putkijohtoja, höyrykattiloita, säiliöitä, astioita tai niiden kaltaisia tavaroita varten	Taps, cocks, valves and similar appliances for pipes, boiler shells, tanks, vats or the like
281420	Hanojen ja venttiilien sekä niiden kaltaisten tavaroiden osat	Parts of taps and valves and similar articles
281510	Kuulalaakerit ja rullalaakerit, muut laakerit, hammaspyörät ja vaihteisto- ja ohjauselementit	Ball or roller bearings; other bearings, gears, gearing and driving elements
281530	Laakereiden, vaihteisto- ja ohjauselementtien osat	Parts of bearings, gearings and driving elements
281090	Yleiskäyttöön tarkoitettujen voimakoneiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of general-purpose machinery
282100	Uunit ja tulipesänpolttimet	Ovens, furnaces and furnace burners
282216	Hissit ja kippikauhavintturit, liukuportaat ja liukukäytävät	Lifts, skip hoists, escalators and moving walkways
282219	Nosto- ja käsittelylaitteiden osat, kauhat, myös kahmaisukauhat, ja tarttuimet	Parts of lifting and handling equipment
282250	Muut nosto- ja siirtolaitteet	Other lifting and handling equipment
282300	Toimistokoneet ja laitteet (ei kuitenkaan tietokoneet ja niiden oheislaitteet)	Office machinery and equipment (except computers and peripheral equipment)
282400	Voimakäyttöiset käsityökalut	Power-driven hand tools
282511	Lämmönvaihtimet ja ilman tai muun kaasun nesteytyslaitteet	Heat exchange units and machinery for liquefying air or other gases
282512	Ilmastointilaitteet	Air conditioning machines
282513	Jäähdytys- ja jäädytyslaitteet ja lämpöpumput, muut kuin kotitaloustyyppiset laitteet	Refrigeration and freezing equipment and heat pumps, except household type equipment
282514	Kaasujen suodatus- tai puhdistuskoneet ja -laitteet, muualle luokittelemattomat	Machinery and apparatus for filtering or purifying gases n.e.c.
282530	Tuulettimet, muut kuin pöytä-, lattia-, seinä-, ikkuna- tai kattotuulettimet, jäähdytys- ja jäädytyslaitteiden ja lämpöpumppujen osat	Fans, other than table, floor, wall, window, ceiling or roof fans; parts of refrigeration and freezing equipment and heat pumps
282910	Kaasugeneraattorit, tislauk- ja suodatuslaitteet	Gas generators, distilling and filtering apparatus
282921	Koneet ja laitteet pullojen tai muiden astioiden puhdistamista, täyttämistä, pakkaamista tai käärimistä varten	Machinery for cleaning, filling, packing or wrapping bottles or other containers
282922	Palosammuttimet, ruiskupistoolit, höyryn- tai hiekanpuhalluskoneet sekä niiden kaltaiset mekaaniset laitteet, ei kuitenkaan maataloudessa käytettävät	Fire extinguishers, spray guns, steam or sand blasting machines and similar mechanical appliances, except for use in agriculture
282923	Tiivistimet, jotka on valmistettu metallilevystä; mekaaniset tiivistimet	Gaskets of metal sheeting; mechanical seals
282930	Teollisuus- tai kotitalouskäyttöön tarkoitettut ja muut punnitus- ja mittalaitteet	Industrial, household and other weighing and measuring machinery
282940	Sentrifugit, kalanterikoneet ja tavarannmyyntiautomaatit	Centrifuges, calendaring and vending machines
282970	Muut yleiskäyttöön tarkoitettut koneet, muualle luokittelemattomat	Other general-purpose machinery n.e.c.
282980	Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden osat, muualle luokittelemattomat	Parts of other general-purpose machinery n.e.c.
282990	Höyrykattiloiden, koneiden, laitteiden ja niiden osien käsittely- ja valmistuspalvelut (PRODCOM)	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other general-purpose machinery n.e.c.
283010	Maatalous- ja metsätraktorit	Agricultural and forestry machinery
283030	Maankäsittelykoneet	Soil machinery
283040	Ruohonleikkuukoneet	Mowers for lawns, parks or sports grounds
283050	Sadonkorjuukoneet	Harvesting machinery
283090	Maatalouskoneiden ja -laitteiden osat; maa- ja metsätalouskoneiden valmistukseen sisältyvät alihankintana teetetyt työt	Parts of agricultural machinery and equipment
283800	Muut maatalouskoneet	Other agricultural machinery
284110	Metallin muokkauksessa käytettävät koneet	Machine tools for working metal

284140	Osat ja tarvikkeet metallintyöstökoneita varten	Parts and accessories for metalworking machine tools
284910	Koneet kiven, puun tai niiden kaltaisten kovien aineiden työstöön	Machine tools for working stone, wood and similar hard materials
284920	Työkalunpitimet	Tool holders
284090	Metallin työstökoneiden ja konetyökalujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of metal forming machinery and machine tools
289100	Metallien jalostuskoneet ja niiden osat	Machinery for metallurgy
289210	Kaivoskoneet	Machinery for mining
289220	Muut maan, kivennäisten tai malmien siirto-, höyläys-, tasoitus-, raappaus-, kaivin-, tiivistys-, juntaus- tai louhintakoneet ja -laitteet, itseliikkuvat (myös puskutraktorit, kaivinkoneet ja tiejyrät)	Other moving, grading, levelling, scraping, excavating, tamping, compacting or extracting machinery, self-propelled, for earth, minerals or ores (including bulldozers, mechanical shovels and road rollers)
289230	Muut kaivinkoneet ja -laitteet	Other excavating machinery
289240	Koneet ja laitteet maalajien, kivien, malmien tai muun kivennäisaineen lajittelua, jauhamista, sekoittamista tai niiden kaltaista käsittelyä varten	Machinery for sorting, grinding, mixing and similar treatment of earth, stone, ores and other mineral substances; track-laying tractors
289260	Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden osat	Parts of machinery for mining, quarrying and construction
289300	Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneet ja laitteet ja niiden osat	Machinery for food, beverage and tobacco processing
289400	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneet ja niiden osat	Machinery for textile, apparel and leather production
289440	Kotitaloustyyppiset ompelukoneet	Sewing machines of the household type
289511	Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävät koneet, ei kuitenkaan niiden osat	Machinery for paper and paperboard production, except parts thereof
289512	Paperin, kartongin tai pahvin tuotannossa käytettävien koneiden osat	Parts of machinery for paper and paperboard production
289600	Muovi- ja kumiteollisuudessa käytettävät koneet ja niiden osat	Plastics and rubber machinery
289910	Paino- ja kirjansitomakoneet ja -laitteet	Printing and bookbinding machinery
289930	Muualla luokittelemattomat erikoiskoneet	Special-purpose machinery n.e.c.
289950	Sellaisten koneiden ja laitteiden osat, jollaisia käytetään yksinomaan tai pääasiassa puolijohdetankojen tai -kiekkojen, puolijohdekomponenttien, elektronisten integroitujen piirien tai litteiden näyttöjen valmistuksessa; muiden erikoiskoneiden osat	Parts of machines and apparatus of a kind used solely or principally for the manufacture of semiconductor boules or wafers, semiconductor devices, electronic integrated circuits or flat panel displays; parts of other special-purpose machinery
289090	Muiden erikoiskoneiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other special-purpose machinery
291010	Polttomoottorit, jollaisia käytetään moottoriajoneuvoissa	Internal combustion engines of a kind used for motor vehicles
291020	Autot henkilökuljetukseen, uudet, alle 10 hengen kuljettamiseen	Passenger cars, new
291025	Autot henkilökuljetukseen, käytetyt, alle 10 hengen kuljettamiseen	Passenger cars, used
291030	Moottoriajoneuvot vähintään 10 henkilön kuljettamiseen	Motor vehicles for the transport of 10 or more persons
291041	Tavarankuljetukseen tarkoitetut moottoriajoneuvot, uudet	Goods vehicles, new
291042	Tavarankuljetukseen tarkoitetut moottoriajoneuvot, käytetyt	Goods vehicles, used
291043	Maantiekuljetuksiin tarkoitetut puoliperävaunujen vetotraktorit	Road tractors for semi-trailers
291044	Alustat, moottorein varustetut, moottoriajoneuvoja varten	Chassis fitted with engines, for motor vehicles
291050	Erikoismoottoriajoneuvot	Special-purpose motor vehicles
291090	Autojen ja perävaunujen sekä niiden osien käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of motor vehicles and parts thereof
292010	Moottoriajoneuvojen korit	Bodies for motor vehicles
292021	Kontit, jotka on erityisesti suunniteltu yhtä tai useampaa kuljetusmuotoa varten	Containers specially designed for carriage by one or more modes of transport

Kansantalouden tilinpito

292022	Matkailuperävaunut ja -puoliperävaunut asumista tai retkeilyä varten	Trailers and semi-trailers of the caravan type, for housing or camping
292023	Muut perävaunut ja puoliperävaunut	Other trailers and semi-trailers
292030	Perävaunujen, puoliperävaunujen ja muiden kuljetusvälineiden osat, moottoriajoneuvojen kunnostukseen, matkailuvaunujen varustamiseen ym. liittyvät palvelut	Fitting out services of trailers, semi-trailers, caravans and mobile homes
292080	Konttien korjaus- ja huoltopalvelut	Reconditioning, assembly, fitting out and bodywork services of containers
293100	Moottoriajoneuvojen sähkö- ja elektroniikkalaitteet	Electrical and electronic equipment for motor vehicles
293200	Muut moottoriajoneuvojen osat ja tarvikkeet	Other parts and accessories for motor vehicles
293090	Osien ja tarvikkeiden käsittely- ja valmistuspalvelut moottoriajoneuvoihin	Sub-contracted operations as part of manufacturing of parts and accessories for motor vehicles
301110	Sota-alukset	Naval ships
301121	Risteilyalukset, kiertoajelualukset ja niiden kaltaiset alukset henkilökuljetukseen; kaikenlaiset lautta-alukset	Cruise ships, excursion boats and similar vessels for the transport of persons; ferry-boats of all kinds
301122	Säiliöalukset raakaöljyn, öljytuotteiden, kemikaalien ja nestekaasun kuljetukseen	Tankers for the transport of crude oil, oil products, chemicals, liquefied gas
301124	Kuivalastialukset, jäähdytysalukset	Refrigerated vessels, except tankers; dry cargo ships
301130	Kalastusalukset ja muut erikoisalukset	Fishing vessels and other special vessels
301140	Offshoretoiminnan alukset ja infrastruktuuri	Offshore vessels and infrastructure
301150	Muut kelluvat rakenteet (kuten lautat, säiliöt, kasuunit, laiturit, poijut ja merimerkit)	Other floating structures (including rafts, tanks, coffer-dams, landing stages, buoys and beacons)
301190	Laivojen ja kelluvien lauttojen ja rakenteiden muuntaminen, kunnostus ja niiden varustamiseen liittyvät palvelut	Conversion, reconstruction and fitting out services of ships, floating platforms and structures; sub-contracted operations as part of manufacturing of ships and floating structures
301200	Huvi- ja urheiluveneet	Pleasure and sporting boats
302090	Raideliikenteen kulkuneuvojen uudistus, käsittely- ja valmistuspalvelut	Reconditioning and fitting out services (completing) of railway and tramway locomotives and rolling-stock; sub-contracted operations as part of manufacturing of railway locomotives and rolling stock
302100	Raideliikenteen veturit ja liikkuva kalusto sekä niiden osat, mekaaniset liikenteen valvonta- tai ohjauslaitteet	Rail locomotives and locomotive tenders; parts of railway or tramway locomotives or rolling-stock; fixtures and fittings and parts thereof; mechanical traffic control equipment
303010	Ilma-alusten ja avaruus-alusten moottorit; laitteet maassa tapahtuvaa lentokoulutusta varten, niiden osat	Motors and engines for aircraft or spacecraft; ground flying trainers, and parts thereof
303020	Ilmapallot ja -laivat; purje- ja liitolentokoneet, riippuliitimet ja muut moottorittomat ilma-alukset	Balloons and dirigibles; gliders, hang gliders and other non-powered aircraft
303030	Helikopterit ja lentokoneet	Helicopters and aeroplanes
303050	Ilma-alusten ja avaruus-alusten muut osat	Other parts of aircraft and spacecraft
303060	Ilma-alusten ja ilma-alusten moottoreiden perushuoltoon ja muuntamiseen liittyvät palvelut	Overhaul and conversion services of aircraft and aircraft engines
303090	Sotilasilma-alusten ja niiden osien sekä siviili-ilma-alusten käsittely-, kokoonpano- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of air and spacecraft and related machinery
304000	Moottoroidut tankit ja muut panssaroidut taisteluaajoneuvot ja niiden osat	Military fighting vehicles
304090	Taisteluaajoneuvojen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of military fighting vehicles
309100	Moottoripyörät, sivuvaunut, osat ja tarvikkeet	Motorcycles and side-cars; parts thereof
309130	Polttomoottorit, jollaisia käytetään moottoripyörissä	Internal combustion engines of a kind used for motorcycles
309200	Polkupyörät (moottorittomat), liikuntarajoitteisten kulkuvälineet, lastenvaunut, osat ja tarvikkeet	Bicycles and invalid carriages baby carriages and parts thereof
309900	Muut kulkuneuvot, muualle luokittelemattomat	Other transport equipment n.e.c.

Kansantalouden tilinpito

309090	Muualla luokittelematon kulkuneuvojen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of transport equipment n.e.c
310010	Istuimet	Seats and parts thereof
310020	Huonekalujen osat (sis. istuimien osat)	Parts of furniture
310100	Toimisto- ja myymäläkalusteet	Office and shop furniture
310200	Keittiökalusteet	Kitchen furniture
310300	Patjat	Mattresses
310910	Muut huonekalut	Other furniture
310990	Huonekalujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Finishing services of new furniture; sub-contracted operations as part of manufacturing of other furniture
321100	Metallirahat	Coins
321200	Korut ja muut kultasepäntuotteet	Jewellery and related articles
321300	Jäljitelmäkorut ja muut vastaavat tuotteet	Imitation jewellery and related articles
321090	Korujen, kultasepäntuotteiden ja muiden vastaavien tuotteiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of jewellery, bijouterie and related articles
322000	Soittimet	Musical instruments
322090	Soitinten käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of musical instruments
323010	Urheiluvälineet	Sports goods
323090	Urheiluvälineiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of sports goods
324000	Pelit ja leikkikalut	Games and toys
324090	Pelien ja leikkikalujen käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of games and toys
325010	Lääkinnälliseen, kirurgiseen ja hammaslääkinnälliseen käyttöön tarkoitetut kojeet ja laitteet	Medical, surgical and dental instruments and appliances
325020	Terapeuttiset kojeet ja laitteet; proteesien ja ortopedisten välineiden tarvikkeet	Therapeutic instruments and appliances; accessories, prostheses and orthopaedic appliances
325030	Lääkintähuonekalut, kirurgiset huonekalut, hammas- tai eläinlääkintähuonekalut; parturintuolit ja niiden kaltaiset tuolit sekä niiden osat	Medical, surgical, dental or veterinary furniture; barbers' chairs and similar chairs and parts thereof
325040	Silmälasit, linssit ja niiden osat	Spectacles, lenses and parts thereof
325050	Muut tuotteet lääkitäisiin tai kirurgiseen käyttöön	Other articles for medical or surgical purposes
325090	Lääkintä- ja hammaslääkintäinstrumenttien ja -tarvikkeiden käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of medical and dental instruments and supplies
329000	Teollisesti valmistetut, muualle luokittelemattomat tuotteet	Other manufactured goods n.e.c.
329990	Muuhun tuotantoon liittyvät käsittely- ja valmistuspalvelut	Sub-contracted operations as part of manufacturing of other manufactured goods n.e.c.
331113	Metallituotteiden korjaus- ja huoltopalvelut, pl aseet ym.	Repair and maintenance services of fabricated metal products, except weapons and ammunition
331114	Aseiden ja ammusten korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of weapons and ammunition
331211	Mootoreiden, turbiinien, nosto- ja siirtolaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of engines, turbines (except aircraft, vehicle and cycle engines) lifting and handling equipment
331212	Hydraulisten ja pneumaattisten laitteiden, muiden pumppujen, kompressoreiden sekä hanojen ja venttiilien korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of fluid power equipment, other pumps, compressors, taps and valves
331218	Muuhun kuin kotitalouskäyttöön tarkoitettujen jäähdytys- ja tuuletuslaitteiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of non-domestic cooling and ventilation equipment
331219	Muiden yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden ja laitteiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of other general-purpose machinery n.e.c.
331221	Maa- ja metsätalouskoneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of agricultural and forestry machinery

Kansantalouden tilinpito

331222	Metallin työstökoneiden, metallinjalostuskoneiden ja konetyökalujen korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of metal forming machinery, machine tools, machinery for metallurgy
331224	Kaivos-, louhinta- ja rakennuskoneiden ja -laitteiden korjaus ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for mining, quarrying and construction
331225	Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for food, beverage and tobacco processing
331226	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for textile, apparel and leather production
331227	Paperi-, kartonki- tai pahviteollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for paper and paperboard production
331228	Muovi- ja kumiteollisuuden koneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of machinery for plastics and rubber
331229	Muiden erikoiskoneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of other special-purpose machinery
331300	Sähkölaitteiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden korjauspalvelut	Repair services of electronic, electrical and optical equipment
331500	Laivojen ja veneiden korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of ships and boats
331600	Ilma- ja avaruusalususten korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of aircraft and spacecraft
331700	Muiden kulkuneuvojen korjaus- ja huoltopalvelut	Repair and maintenance services of other transport equipment
331900	Muiden laitteiden korjauspalvelut	Repair and maintenance services of other equipment n.e.c.
332011	Metallituotteiden asennuspalvelut (pl. koneiden ja laitteiden asennus)	Installation services of other fabricated metal products, except machinery and equipment
332020	Yleiskäyttöön tarkoitettujen koneiden asennuspalvelut	Installation services of general-purpose machinery
332031	Maa- ja metsätalouskoneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for agriculture
332032	Metallin työstökoneiden, jalostuskoneiden ja -laitteiden asennuspalvelut	Installation services of metal forming machinery, industrial machinery and equipment for metallurgy
332034	Kaivostoiminnan koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for mining
332035	Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for food, beverages and tobacco processing
332036	Tekstiili-, vaatetus- ja nahkateollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for textiles, apparel and leather production
332037	Paperi-, kartonki- tai pahviteollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for paper and paperboard production
332038	Muovi- ja kumiteollisuuden koneiden ja laitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial machinery and equipment for plastic and rubber production
332039	Muiden erikoiskoneiden asennuspalvelut	Installation services of other special-purpose machinery
332040	Sähkölaitteiden sekä elektronisten ja optisten laitteiden asennuspalvelut	Installation services of electronic and optical equipment
332060	Teollisuuden prosessinsäätölaitteiden asennuspalvelut	Installation services of industrial process control equipment
332070	Muiden tavaroiden asennuspalvelut	Installation services of other goods n.e.c.
351000	Sähkö	Electricity
351200	Sähkön siirtopalvelut ja jakelupalvelut	Transmission and distribution services of electricity
351400	Sähkökaupan palvelut	Trade services of electricity
352100	Valmistettu kaasu	Manufactured gas
352200	Kaasumaisten polttoaineiden jakelupalvelut putkiverkoston kautta	Distribution services of gaseous fuels through mains
353100	Höyry, kuuma vesi, jää	Steam, hot water and ice
353200	Kaukolämmön ja -kylmän jakelupalvelut	Steam, hot and cooled air water supply services
361000	Vesi	Water
362000	Veden puhdistus- ja jakelupalvelut putkiverkoston kautta	Treatment and distribution services of water through mains

370000	Viemäröintipalvelu	Sewerage services
381100	Jätteen keruupalvelut (sis romutettavaksi tarkoitetut)	Waste collection services
381150	Paperi, kartonki- ja pahvijäte	Paper and paperboard waste
381158	Tavanomainen metallijäte	Non-hazardous metal waste
381160	Muu jäte	Other non-hazardous recyclable waste, n.e.c.
381221	Ydinreaktoreiden käytetyt (säteiltyt) polttoaine-elementit	Spent (irradiated) fuel elements (cartridges) of nuclear reactors
382000	Jätteen käsittely- ja loppusijoituspalvelut	Waste treatment and disposal services
383000	Materiaalien kierrätyspalvelut	Materials recovery services; secondary raw materials
390000	Kunnostuspalvelut ja muut jätehuoltopalvelut	Remediation services and other waste management services
411000	Rakennuttaminen ja rakennushankkeiden kehittäminen	Development of building projects
412110	Asuinrakennukset, uudisrakentaminen	New construction of residential buildings
412120	Asuinrakennukset, peruskorjaus	Refurbishment of residential buildings
412130	Asuinrakennukset, vuosikorjaus	Yearly repairs of residential buildings
412140	Muut talonrakennukset, uudisrakentaminen	New construction of non-residential buildings
412150	Muut talonrakennukset, peruskorjaus	Refurbishment of non-residential buildings
412160	Muut talonrakennukset, vuosikorjaus	Yearly repairs of non-residential buildings
420110	Maa- ja vesirakentaminen	Civil engineering work (excl. yearly repairs)
420120	Maa- ja vesirakentaminen, kunnossapito	Civil engineering work, yearly repairs
451000	Moottoriajoneuvojen kaupan palvelut	Trade services of motor vehicles
452000	Moottoriajoneuvojen huolto- ja korjauspalvelut	Maintenance and repair services of motor vehicles
461000	Agentuuritoiminnan palvelut	Sales on a fee or contract basis
462000	Tukkukaupan palvelut	Wholesale trade services
463000	Polttoaineiden tukkukaupan palvelut	Wholesale trade services of fuel
471000	Vähittäiskaupan palvelut	Retail trade services
473000	Polttoaineiden vähittäiskaupan palvelut	Retail trade services of fuel
491000	Rautateiden henkilöliikennepalvelut	Passenger rail transport services, interurban
492000	Rautateiden tavaraliikennepalvelut	Freight rail transport services
493110	Raitiotie- ja metroliikenne	Urban and suburban railway transport services of passengers
493120	Linja-autoliikenne	Other urban and suburban passenger land transport services
493200	Taksien käyttöön liittyvät palvelut	Taxi operation services
493900	Muut maaliikenteen henkilöliikennepalvelut	Other passenger land transport services n.e.c.
494000	Tieliikenteen tavaraliikennepalvelut	Freight transport services by road and removal services
495000	Putkijohtokuljetuspalvelut	Transport services via pipeline
500100	Vesiliikenteen henkilökuljetus	Passenger water transport services
500200	Vesiliikenteen tavarakuljetus	Freight water transport services
500900	Aikarahtaus	Time charter
511000	Matkustajalentoliikenteen palvelut	Passenger air transport services
512000	Lentoliikenteen tavarankuljetuspalvelut	Freight air transport services
521000	Varastointipalvelut	Warehousing and storage services
522100	Maaliikenteeseen liittyvät palvelut	Services incidental to land transportation
522200	Vesiliikenteeseen liittyvät palvelut	Services incidental to water transportation
522300	Lentoliikenteeseen liittyvät palvelut	Services incidental to air transportation
522400	Lastinkäsittelypalvelut	Cargo handling services
522900	Muut liikennettä avustavat palvelut	Other transportation support services
531000	Postin yleispalvelut	Postal services under universal service obligation
532000	Muut posti-, jakelu- ja kuriiripalvelut	Other postal and courier services
551000	Hotellipalvelut ja vastaavat majoituspalvelut	Hotel and similar accommodation services
552000	Retkeilymajojen, leirintäalueiden, lomakylä- ym. palvelut	Holiday and other short stay accommodation services, camping ground, recreational vehicle park and trailer park services

Kansantalouden tilinpito

561000	Ravitsemispalvelut	Restaurant and mobile food serving services
562000	Ateriapalvelut ja muut ravitsemispalvelut	Event catering services and other food serving services
563000	Juomatarjoilupalvelut	Beverage serving services
581100	Kirjat ym. kustantaminen	Book publishing services
581200	Hakemistojen ja postituslistojen julkaiseminen	Publishing directories and mailing lists
581310	Sanomalehdet ja aikakauslehdet	Newspapers, journals and periodicals
581320	Sanomalehdet ja aikakauslehdet, tilatut	Newspapers, journals and periodicals, subscribed
581900	Muut kustannus- ja julkaisupalvelut	Other publishing services
582000	Ohjelmistojen kustantaminen	Software publishing services
591100	Elokuvien ja videofilmien tuotantopalvelut	Motion picture, video and television programme production services and products
591300	Elokuvien, videoiden ja televisio-ohjelmien jakelupalvelut	Motion picture, video and television programme distribution services
591400	Elokuvien esityspalvelut	Motion picture projection services
592000	Äänitallenteiden ja musiikin julkaisupalvelut	Sound recording and music publishing services
600000	Radio- ja televisiopalvelut	Programming and broadcasting services
611100	Kiinteän verkon puhelut	Fixed telephony services for wired telecommunications systems
611200	Kiinteän verkon laajakaistapalvelut (tiedonsiirto)	Data transmission services over wired telecommunications networks
611300	Kiinteän verkon yhdysliikennemaksut	Interconnection fees for wired telecommunications
612100	Langattoman verkon palvelut	Services for wireless telecommunications systems
612300	Langattoman verkon yhdysliikennemaksut	Interconnection fees for wireless telecommunications
619000	Muut televiestintäpalvelut	Other telecommunications services
620100	Tietokoneohjelmointipalvelut	Computer programming services
620200	Tietokoneeseen liittyvät konsultointipalvelut	Computer consultancy services
620300	Tietojenkäsittelylaitteistojen hallintapalvelut	Computer facilities management services
620900	Muut tietotekniset ja tietokoneisiin liittyvät palvelut	Other information technology and computer services
631100	Tietojenkäsittely- ja internet-palvelinpalvelut ja niihin liittyvät palvelut	Data processing, hosting and related services
631200	Verkkoportaalien sisältö	Web portal content
639100	Uutistoimistojen palvelut	News agency services
639900	Muut tietopalvelut, muualle luokittelemattomat	Other information services n.e.c.
640001	Välilliset rahoituspalvelut, lainat	Financial intermediation services
640002	Välilliset rahoituspalvelut, talletukset	
640003	Arvonlisäverolliset rahoituspalvelut (notariaatti- ja säilytyspalvelut, luoton perintä)	Financial services liable to value added tax (notariate, safekeeping and debt collection services)
641100	Keskuspankkipalvelut	Central banking services
641900	Muut pankkipalvelut	Other monetary intermediation services
649100	Rahoitusleasingpalvelut	Financial leasing services
649200	Muut luotonantopalvelut	Other credit granting services
649900	Muut rahoituksen välityspalvelut, muualle luokittelemattomat, ei kuitenkaan vakuutuspalvelut	Other services auxiliary to financial intermediation
651100	Henkivakuutuspalvelut	Life insurance services
651210	Moottoriajoneuvovakuutus	Motor vehicle insurance services
651220	Luotto- ja takausvakuutuspalvelut	Credit and suretyship insurance services
651230	Muut vakuutuspalvelut	Other insurance services
652000	Jälleenvakuutuspalvelut	Reinsurance services
653000	Eläkevakuutuspalvelut	Pension funding services
661100	Rahoituksen välityksen hallinnolliset tukipalvelut	Financial markets administration services
661200	Arvopapereiden kaupp- ja hallintapalvelut	Security broking and fund management services

Kansantalouden tilinpito

661900	Muut rahoitusta ja sijoitusta tukevat palvelut, muualle luokittelemattomat	Other services auxiliary to financial intermediation and insurance
662100	Vakuutuksen kauppa- ja hallintapalvelut	Insurance brokerage and agency services
662900	Muu vakuutusta palveleva toiminta	Other services auxiliary to insurance
682010	Asuntojen vuokraus	Letting of dwellings
682020	Asuntojen hallinta	Operation of dwellings and residential real estate
682030	Muiden kiinteistöjen vuokraus, hallinta ja kauppa	Letting of other real estate
683100	Kiinteistönvälityspalvelut	Real estate agency services on a fee or contract basis
683200	Kiinteistöjen isännöintipalvelu	Management services of real estate on a fee or contract basis
691000	Lakiasianpalvelut	Legal services
692000	Laskentatoimen ja kirjanpidon palvelut sekä tilintarkastuspalvelut; veroneuvontapalvelut	Accounting, bookkeeping and auditing services; tax consulting services
701000	Pääkonttorien palvelut	Services of head offices
702000	Liikkeenjohdon konsultointipalvelut	Management consulting services
711100	Arkkitehtipalvelut	Architectural services
711210	Yhdyskuntasuunnittelu	Town and city planning services
711220	Maa- ja vesirakentamisen tekninen palvelu	Civil engineering services
711230	Rakennetekninen palvelu	Structural engineering services
711240	LVI-tekninen suunnittelu	Heating, plumbing and air-conditioning design
711250	Sähkötekninen suunnittelu	Electrical engineering design
711260	Muu rakennustekninen palvelu	Other construction services
711270	Kone- ja prosessisuunnittelu	Mechanical and process engineering design
711280	Muu tekninen palvelu	Other architectural and engineering services
712100	Tekniset testaus- ja analysointipalvelut	Technical testing and analysis services
712200	Autokatsastus	Technical inspection services of road transport vehicles
720001	Tutkimus- ja kehittämisspalvelut, palvelu	Research and development services, service
720002	Tutkimus- ja kehittämisspalvelut, vara	Research and development services, asset
731100	Mainostoimistojen palvelut	Services provided by advertising agencies
731200	Mainostilan tai -ajan myynti	Media representation services
732000	Markkina- ja mielipidetutkimuspalvelut	Market research and public opinion polling services
741000	Erikoistuneet muotoilu- ja suunnittelupalvelut	Specialised design services
742000	Valokuvaamot ja muu kuvaustoiminta	Photographic services
743000	Käännös- ja tulkkaukspalvelut	Translation and interpretation services
749100	Muut ammatilliset, tieteelliset ja tekniset palvelut	Other professional, scientific and technical services n.e.c.
750000	Eläinlääkintäpalvelut	Veterinary services
771100	Henkilöautojen ja kevyiden moottoriajoneuvojen vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of cars and light motor vehicles
771200	Kuorma-autojen vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of trucks
772000	Henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of personal and household goods
773100	Maatalouskoneiden ja -laitteiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of agricultural machinery and equipment
773200	Rakennuskoneiden ja -laitteiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of construction and civil engineering machinery and equipment
773300	Toimistokoneiden ja -laitteiden (ml. tietokoneet) vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of office machinery and equipment (including computers)
773400	Vesiliikennevälineiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of water transport equipment
773500	Ilmaliikennevälineiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of air transport equipment
773900	Muiden muualle luokittelemattomien koneiden, laitteiden ja tavaroiden vuokraus- ja leasingpalvelut	Rental and leasing services of other machinery, equipment and tangible goods n.e.c.

774000	Lisenssit, patentit ja rojaltit	Licensing services for the right to use intellectual property and similar products, except copyrighted works
781000	Työnvälitystoiminta	Services provided by employment placement agencies
782100	Teollisuuden henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of industrial personnel
782200	Hotelli- ja ravintola-alan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of hotels and restaurants personnel
782300	Terveydenhoito- ja sosiaalialan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of medical and social work personnel
782400	Kauppan alan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of commercial and trade personnel
782500	Rakennusalan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of construction personnel
782600	Kuljetus-, varasto- ja logistiikka-alan henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of transport, warehousing, logistics or industrial workers
782700	Muun henkilöstön vuokrauspalvelut	Temporary employment agency services for the supply of other personnel
783000	Muut henkilöstön hankintapalvelut	Other human resources provision services
790000	Matkatoimistojen ja matkanjärjestäjien palvelut, muut varaupalvelut ja niihin liittyvät palvelut	Travel agency, tour operator and other reservation services and related services
800000	Turvallisuus-, vartiointi- ja etsiväpalvelut	Security and investigation services
811000	Kiinteistöhoitopalvelut	Combined facilities support services (of buildings)
812000	Sivouspalvelut	Cleaning services
813000	Maisemanhoitopalvelut	Landscape services
821000	Hallinto- ja toimistopalvelut	Office administrative and support services
822000	Puhelinpalvelukeskusten palvelut	Call centre services
823000	Kokousten ja messujen järjestämispalvelut	Convention and trade show organisation services
829100	Perintä- ja luottotietopalvelut	Collection agency and credit bureau services
829200	Pakkauspalvelut	Packaging services
829900	Muut liike-elämän tukipalvelut	Other business support services n.e.c.
841100	Yleiset julkishallinnon palvelut	General public administration services
841200	Terveydenhuollon, koulutuksen, kulttuurin ja muiden yhteiskuntapalvelujen hallintopalvelut (pl. sosiaaliturvapalvelut)	Administrative services for the regulation of health care, education, cultural services and other social services, excluding social security
841300	Yritysten toimintaa tukevat hallintopalvelut	Administrative services for more efficient operation of businesses
842100	Ulkoasiainhallinnon palvelut	Foreign affairs services
842200	Maanpuolustuspalvelut	Defence services
842300	Oikeustoimen palvelut	Justice and judicial services
842400	Yleiseen turvallisuuteen ja järjestykseen liittyvät palvelut	Public order and safety services
842500	Palo- ja pelastuspalvelut	Fire brigade services
843000	Pakolliset sosiaalivakuutuspalvelut	Compulsory social security services
844000	Maanpuolustuskalusto ja varusmiehet	Defences and servicemen
845000	Radanpito	Railway maintenance
846000	Tienpito	Road maintenance
851000	Koulutuspalvelut	Education services
855300	Kuljettajakoulutuspalvelut	Driving school services
855900	Muut koulutuspalvelut	Other education services n.e.c.
861000	Sairaalapalvelut	Hospital services
862100	Lääkäripalvelut	General medical practice services
862300	Hammashoitopalvelut	Dental practice services

Kansantalouden tilinpito

869000	Muut terveydenhuoltopalvelut	Other human health services
870000	Laitoshoitopalvelut	Residential care services
880000	Sosiaalihuollon avopalvelut	Social work services without accommodation
900100	Esittävä taide ja luomistyö	Services of performing artists
900400	Taidelaitosten palvelut	Arts facility operation services
910100	Kirjastojen ja arkistojen palvelut	Library and archive services
910200	Museoiden palvelut	Museum services
910400	Kasvitieteellisten puutarhojen, eläintarhojen ja luonnonpuistojen palvelut	Botanical and zoological garden services and nature reserve services
920000	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut	Gambling and betting services
931000	Urheilutoiminta	Sporting services
932000	Huvi- ja virkistystoiminta	Amusement and recreation services
941000	Elinkeinoelämän, työnantaja- ja ammattialajärjestöjen palvelut	Services furnished by business, employers and professional membership organisations
942000	Ammattiyhdistysten palvelut	Services furnished by trade unions
949000	Muiden järjestöjen palvelut	Services furnished by other membership organisations
949100	Uskonnollisten järjestöjen palvelut	Services furnished by religious organisations
951000	Tietokoneiden ja viestintälaitteiden korjauspalvelut	Repair services of computers and communication equipment
952000	Henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjauspalvelut	Repair services of personal and household goods
960100	Pesulapalvelut	Washing and (dry-)cleaning services of textile and fur products
960200	Kampaamo- ja muut kauneudenhoitopalvelut	Hairdressing and other beauty treatment services
960300	Hautausalan palvelut	Funeral and related services
960400	Fyysistä hyvinvointia edistävät palvelut	Physical well-being services
960900	Muut henkilökohtaiset palvelut, muualle luokittelemattomat	Other personal services n.e.c.
970000	Kotitalouspalvelut	Private households with employed persons
999230	Suomal. kotitalouksien ostot ulkomailla	Final consumption by Finnish households in the rest of the world
999240	Ulkom. kotitalouksien ostot Suomessa	Final consumption by non-resident households in Finland
999320	CIF-FOB-korjaus, vakuutus- ja rahtitulo	CIF-FOB-adjustment

LIITE 6 Yksilöllisen kulutuksen luokitus (ECOICOP)

Taulukko 217: Yksilöllisen kulutuksen luokitus (ECOICOP)

KT-ECOICOP-koodi	Summataso	Kulutuluokka	Heading
01	x	ELINTARVIKKEET JA ALKOHOLITTOMAT JUOMAT	FOOD AND NON-ALCOHOLIC BEVERAGES
01.1	x	Elintarvikkeet	Food
01.1.1	x	Viljatuotteet ja leipä	Bread and cereals
01.1.1.1.ND		Riisi	Rice
01.1.1.2.ND		Jauhot ja muut viljat	Flour and other cereals
01.1.1.3.ND		Leipä	Bread
01.1.1.4.ND		Muut leipomotuotteet	Other bakery products
01.1.1.5.ND		Pizzat ja suolaiset piirakat	Pizza and quiche
01.1.1.6.ND		Pastatuotteet ja kuskus	Pasta products and couscous
01.1.1.7.ND		Aamiaisviljatuotteet	Breakfast cereals
01.1.1.8.ND		Muut viljatuotteet	Other cereal products
01.1.2	x	Liha	Meat
01.1.2.1.ND		Naudan- ja vasikanliha	Beef and veal
01.1.2.2.ND		Sianliha	Pork

Kansantalouden tilinpito

01.1.2.3.ND		Lampaan- ja vuohenliha	Lamb and goat
01.1.2.4.ND		Siipikarjan liha	Poultry
01.1.2.5.ND		Muu liha	Other meats
01.1.2.6.ND		Syötävät sisäelimet	Edible offal
01.1.2.7.ND		Kuivattu, suolattu tai savustettu liha	Dried, salted or smoked meat
01.1.2.8.ND		Muut lihavalmisteet	Other meat preparations
01.1.3	x	Kala ja äyriäiset	Fish and seafood
01.1.3.1.ND		Tuore tai jäähdetty kala	Fresh or chilled fish
01.1.3.2.ND		Pakastettu kala	Frozen fish
01.1.3.3.ND		Tuoreet tai jäähdetyt äyriäiset	Fresh or chilled seafood
01.1.3.4.ND		Pakastetut äyriäiset	Frozen seafood
01.1.3.5.ND		Kuivattu, savustettu tai suolattu kala ja äyriäiset	Dried, smoked or salted fish and seafood
01.1.3.6.ND		Muut säilötyt tai käsitellyt kala- ja äyriäisvalmisteet	Other preserved or processed fish and seafood-based preparations
01.1.4	x	Maitotuotteet, juusto ja kanamunat	Milk, cheese and eggs
01.1.4.1.ND		Tuore täysmaito	Whole milk (Milk, whole, fresh – includes UHT)
01.1.4.2.ND		Tuore vähärasvainen maito	Low fat milk (Milk, low fat, fresh – includes UHT)
01.1.4.3.ND		Säilötty maito	Preserved milk
01.1.4.4.ND		Jogurtti	Yoghurt
01.1.4.5.ND		Juusto ja juustoaaine	Cheese and curd
01.1.4.6.ND		Muut maitotuotteet	Other milk products
01.1.4.7.ND		Munat	Eggs
01.1.5	x	Öljyt ja rasvat	Oils and fats
01.1.5.1.ND		Voi	Butter
01.1.5.2.ND		Margariini ja muut kasvirasvat	Margarine and other vegetable fats
01.1.5.3.ND		Oliiviöljy	Olive oil
01.1.5.4.ND		Muut syötävät ruokaöljyt	Other edible oils
01.1.5.5.ND		Muut syötävät eläinrasvat	Other edible animal fats
01.1.6	x	Hedelmät ja marjat	Fruit
01.1.6.1.ND		Tuoreet tai jäähdetyt hedelmät ja marjat	Fresh or chilled fruit
01.1.6.2.ND		Pakastetut hedelmät ja marjat	Frozen fruit
01.1.6.3.ND		Kuivatut hedelmät ja marjat ja pähkinät	Dried fruit and nuts
01.1.6.4.ND		Säilötyt hedelmät ja marjat ja hedelmä- ja marjapohjaiset tuotteet	Preserved fruit and fruit-based products
01.1.7	x	Vihannekset	Vegetables
01.1.7.1.ND		Tuoreet ja jäähdetyt vihannekset, muut kuin perunat ja muut mukulakasvit	Fresh or chilled vegetables other than potatoes and other tubers
01.1.7.2.ND		Pakastetut vihannekset, muut kuin perunat ja muut mukulakasvit	Frozen vegetables other than potatoes and other tubers
01.1.7.3.ND		Kuivatut kasvikset, muut säilötyt tai käsitellyt vihannekset	Dried vegetables, other preserved or processed vegetables
01.1.7.4.ND		Perunat	Potatoes
01.1.7.5.ND		Perunalastut	Crisps
01.1.7.6.ND		Muut mukulakasvit ja mukulakasvivalmisteet	Other tubers and products of tuber vegetables
01.1.8	x	Sokeri, hillot, hunaja, suklaa ja makeiset	Sugar, jam, honey, chocolate and confectionery
01.1.8.1.ND		Sokeri	Sugar
01.1.8.2.ND		Hillot, marmeladit ja hunaja	Jams, marmalades and honey

01.1.8.3.ND		Suklaa	Chocolate
01.1.8.4.ND		Makeistuotteet	Confectionery products
01.1.8.5.ND		Mehujäät ja jäätelöt	Edible ices and ice cream
01.1.8.6.ND		Keinotekoiset makeutusaineet	Artificial sugar substitutes
01.1.9	x	Ruokatuotteet, muualle luokittelemattomat	Food products n.e.c.
01.1.9.1.ND		Kastikkeet ja maustekastikkeet	Sauces, condiments
01.1.9.2.ND		Suola, mausteet ja mausteyritit	Salt, spices and culinary herbs
01.1.9.3.ND		Vauvanruoat	Baby food
01.1.9.4.ND		Valmisruoat	Ready-made meals
01.1.9.9.ND		Muut ruokavalmisteet, muualle luokittelemattomat	Other food products n.e.c.
01.2	x	Alkoholittomat juomat	Non-alcoholic beverages
01.2.1	x	Kahvi, tee ja kaakao	Coffee, tea and cocoa
01.2.1.1.ND		Kahvi	Coffee
01.2.1.2.ND		Tee	Tea
01.2.1.3.ND		Kaakao ja kaakaojauhe	Cocoa and powdered chocolate
01.2.2	x	Kivennäisvedet, virvoitusjuomat, hedelmä- ja vihannesmehut	Mineral waters, soft drinks, fruit and vegetable juices
01.2.2.1.ND		Kivennäis- ja lähdevedet	Mineral or spring waters
01.2.2.2.ND		Virvoitusjuomat	Soft drinks
01.2.2.3.ND		Hedelmä-, marja- ja vihannesmehut	Fruit and vegetable juices
02	x	ALKOHOLIJUOMAT, TUPAKKA JA HUUMAUSAINHEET	ALCOHOLIC BEVERAGES, TOBACCO AND NARCOTICS
02.1	x	Alkoholijuomat	Alcoholic beverages
02.1.1	x	Väkevät alkoholijuomat	Spirits
02.1.1.X.ND		Väkevät alkoholijuomat	Spirits
02.1.2	x	Viini	Wine
02.1.2.X.ND		Viini	Wine
02.1.3	x	Olut	Beer
02.1.3.X.ND		Olut	Beer
02.2	x	Tupakka	Tobacco
02.2.0	x	Tupakka	Tobacco
02.2.0.X.ND		Tupakka	Tobacco
02.3	x	Huumausaineet	Narcotics
02.3.0	x	Huumausaineet	Narcotics
02.3.0.0.ND		Huumausaineet	Narcotics
03	x	VAATETUS JA JALKINEET	CLOTHING AND FOOTWEAR
03.1	x	Vaatetus	Clothing
03.1.1	x	Vaatteiden valmistusaineet	Clothing materials
03.1.1.0.SD		Kankaat	Clothing materials
03.1.2	x	Vaatteet	Garments
03.1.2.1.SD		Miesten vaatteet	Garments for men
03.1.2.2.SD		Naisten vaatteet	Garments for women
03.1.2.3.SD		Vauvojen (0-2-vuotiaat) ja lasten (3-13-vuotiaat) vaatteet	Garments for infants (0 to 2 years) and children (3 to 13 years)
03.1.3	x	Muut asusteet ja vaatetustarvikkeet	Other articles of clothing and clothing accessories
03.1.3.X.SD		Muut asusteet ja vaatetustarvikkeet	Other articles of clothing and clothing accessories

3.1.4	x	Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus	Cleaning, repair and hire of clothing
03.1.4.X.S		Vaatteiden pesu, korjaus ja vuokraus	Cleaning, repair and hire of clothing
03.2	x	Jalkineet	Footwear
03.2.1	x	Kengät ja muut jalkineet	Shoes and other footwear
03.2.1.1.SD		Miesten jalkineet	Footwear for men
03.2.1.2.SD		Naisten jalkineet	Footwear for women
03.2.1.3.SD		Vauvojen ja lasten jalkineet	Footwear for infants and children
03.2.2	x	Jalkineiden korjaus ja vuokraus	Repair and hire of footwear
03.2.2.0.S		Jalkineiden korjaus ja vuokraus	Repair and hire of footwear
04	x	ASUMINEN, VESI, SÄHKÖ, KAASU JA MUUT POLTTOAINEET	HOUSING, WATER, ELECTRICITY, GAS AND OTHER FUELS
04.1	x	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
04.1.X	x	Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
04.1.X.X.S		Todelliset asumisvuokrat	Actual rents for housing
04.2	x	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
04.2.X	x	Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
04.2.X.X.S		Laskennalliset asumisvuokrat	Imputed rents for housing
04.3	x	Asunnon huolto ja korjaus	Maintenance and repair of dwelling
04.3.1	x	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät materiaalit	Materials for the maintenance and repair of dwelling
04.3.1.0.ND		Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät materiaalit	Materials for the maintenance and repair of dwelling
04.3.2	x	Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	Services for the maintenance and repair of dwelling
04.3.2.X.S		Asunnon huoltoon ja korjaukseen liittyvät palvelut	Services for the maintenance and repair of dwelling
04.4	x	Vesihuolto ja sekalaiset asumispalvelut	Other services relating to housing
04.4.1	x	Vesihuolto	Water supply
04.4.1.0.ND		Vesihuolto	Water supply
04.4.2	x	Jätteiden keruu	Waste collection
04.4.2.0.S		Jätteiden keruu	Waste collection
04.4.3	x	Jätevesi	Sewage services
04.4.3.0.S		Jätevesi	Sewage services
04.4.4	x	Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualle luokittelemattomat	Other services relating to housing n.e.c.
04.4.4.X.S		Muut asumiseen liittyvät palvelut, muualle luokittelemattomat	Other services relating to housing n.e.c.
04.5	x	Sähkö, kaasu tai muut polttoaineet	Electricity, gas and other fuels
04.5.1	x	Sähkö	Electricity
04.5.1.0.ND		Sähkö	Electricity
04.5.2	x	Kaasu	Gas
04.5.2.X.ND		Kaasu	Gas
04.5.3	x	Nestemäiset polttoaineet	Liquid fuels
04.5.3.0.ND		Nestemäiset polttoaineet	Liquid fuels
04.5.4	x	Kiinteät polttoaineet	Solid fuels
04.5.4.X.ND		Kiinteät polttoaineet	Solid fuels
04.5.5	x	Lämpöenergia	Hot water, steam and ice
04.5.5.0.ND		Lämpöenergia	Hot water, steam and ice
05	x	KALUSTEET, KOTITALOUSKONEET JA YLEINEN KODINHOITO	FURNISHINGS, HOUSEHOLD EQUIPMENT AND ROUTINE HOUSEHOLD MAINTENANCE

05.1	x	Huonekalut ja kalusteet, matot ja muut lattianpäällysteet	Furniture and furnishings, carpets and other floor coverings
05.1.1	x	Huonekalut ja kalusteet	Furniture and furnishings
05.1.1.1.D		Kodin kalusteet	Household furniture
05.1.1.2.D		Puutarhakalusteet	Garden furniture
05.1.1.3.D		Valaisimet	Lighting equipment
05.1.1.9.D		Muut huonekalut ja kalusteet	Other furniture and furnishings
05.1.2	x	Matot ja muut lattianpäällysteet	Carpets and other floor coverings
05.1.2.X.D		Matot ja muut lattianpäällysteet	Carpets and other floor coverings
05.1.3	x	Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus	Repair of furniture, furnishings and floor coverings
05.1.3.0.S		Huonekalujen, kalusteiden ja lattianpäällysteiden korjaus	Repair of furniture, furnishings and floor coverings
05.2	x	Kodintekstiilit	Household textiles
05.2.0	x	Kodintekstiilit	Household textiles
05.2.0.1.SD		Sisustuskankaat ja verhot	Furnishings fabrics and curtains
05.2.0.2.SD		Vuodevaatteet	Bed linen
05.2.0.3.SD		Pöytäliinat ja pyyhkeet	Table linen and bathroom linen
05.2.0.4.S		Kodintekstiilien korjaus	Repair of household textiles
05.2.0.9.SD		Muut kodintekstiilit	Other household textiles
05.3	x	Kodinkoneet	Household appliances
05.3.1	x	Sähkökäyttöiset ja muut kuin sähkökäyttöiset suuret kodinkoneet	Major household appliances whether electric or not
05.3.1.1.D		Jääkaapit, pakastimet ja jääkaappipakastimet	Refrigerators, freezers and fridge-freezers
05.3.1.2.D		Pesukoneet, kuivausrummut ja astianpesukoneet	Clothes washing machines, clothes drying machines, and dish washing machines
05.3.1.3.D		Liedet	Cookers
05.3.1.4.D		Lämmittimet, ilmastointilaitteet	Heaters, air conditioners
05.3.1.5.D		Puhdistuslaitteet	Cleaning equipment
05.3.1.9.D		Muut suuret kodinkoneet	Other major household appliances
05.3.2	x	Kodin sähkökäyttöiset pienkoneet	Small electric household appliances
05.3.2.X.SD		Kodin sähkökäyttöiset pienkoneet	Small electric household appliances
05.3.3	x	Kodinkoneiden korjaus	Repair of household appliances
05.3.3.0.S		Kodinkoneiden korjaus	Repair of household appliances
05.4	x	Lasitavarat, astiat ja kotitaloustarvikkeet	Glassware, tableware and household utensils
05.4.0	x	Lasitavarat, astiat ja kotitaloustarvikkeet	Glassware, tableware and household utensils
05.4.0.1.SD		Lasi-, kristalli-, keramiikka- ja posliinitavarat	Glassware, crystal-ware, ceramic ware and chinaware
05.4.0.2.SD		Ruokailuvälineet	Cutlery, flatware and silverware
05.4.0.3.SD		Muut kuin sähkökäyttöiset keittiötarvikkeet	Non-electric kitchen utensils and articles
05.4.0.4.S		Lasitavaroiden, astioiden ja taloustavaroiden korjaus	Repair of glassware, tableware and household utensils
05.5	x	Kodin ja puutarhan työkalut ja laitteet	Tools and equipment for house and garden
05.5.1	x	Suuret työkalut ja laitteet	Major tools and equipment
05.5.1.X.D		Suuret työkalut ja laitteet	Major tools and equipment
05.5.2	x	Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet	Small tools and miscellaneous accessories
05.5.2.X.SD		Pienet työkalut ja erilaiset lisävarusteet	Small tools and miscellaneous accessories
05.6	x	Taloudenhoitoon liittyvät tavarat ja palvelut	Goods and services for routine household maintenance
05.6.1	x	Kodin kulutustavarat	Non-durable household goods

Kansantalouden tilinpito

05.6.1.1.ND		Siivous- ja puhdistustuotteet	Cleaning and maintenance products
05.6.1.2.ND		Muut pienet kodin kulutustuotteet	Other non-durable small household articles
05.6.2	x	Kodin- ja taloudenhoitopalvelut	Domestic services and household services
05.6.2.1.S		Palkattujen henkilöiden kodinhoitopalvelut	Domestic services by paid staff
05.6.2.2.S		Siivouspalvelut	Cleaning services
05.6.2.3.S		Huonekalujen ja kalusteiden vuokraus	Hire of furniture and furnishings
05.6.2.9.S		Muut kotitalouspalvelut	Other domestic services and household services
06	x	TERVEYS	HEALTH
06.1	x	Lääkevalmisteet, hoitolaitteet ja -välineet	Medical products, appliances and equipment
06.1.1	x	Farmaseuttiset tuotteet	Pharmaceutical products
06.1.1.0.ND		Farmaseuttiset tuotteet	Pharmaceutical products
06.1.2	x	Muut lääkevalmisteet	Other medical products
06.1.2.X.ND		Muut lääkevalmisteet	Other medical products
06.1.3	x	Hoitolaitteet ja -välineet	Therapeutic appliances and equipment
06.1.3.X.D		Hoitolaitteet ja -välineet	Therapeutic appliances and equipment
06.2	x	Avohoitopalvelut	Out-patient services
06.2.1	x	Sairaanhoidopalvelut	Medical services
06.2.1.X.S		Sairaanhoidopalvelut	Medical services
06.2.2	x	Hammashoito	Dental services
06.2.2.0.S		Hammashoito	Dental services
06.2.3	x	Avustavat hoitopalvelut	Paramedical services
06.2.3.X.S		Avustavat hoitopalvelut	Paramedical services
06.3	x	Sairaalapalvelut	Hospital services
06.3.0	x	Sairaalapalvelut	Hospital services
06.3.0.0.S		Sairaalapalvelut	Hospital services
07	x	LIIKENNE	TRANSPORT
07.1	x	Ajoneuvojen hankinta	Purchase of vehicles
07.1.1	x	Autot	Motor cars
07.1.1.1.D		Uudet autot	New motor cars
07.1.1.2.D		Käytetyt autot	Second-hand motor cars
07.1.2	x	Moottoripyörät	Motorcycles
07.1.2.0.D		Moottoripyörät	Motorcycles
07.1.3	x	Polkupyörät	Bicycles
07.1.3.0.D		Polkupyörät	Bicycles
07.1.4	x	Eläinvetoiset ajoneuvot	Animal drawn vehicles
07.1.4.0.D		Eläinvetoiset ajoneuvot	Animal drawn vehicles
07.2	x	Yksityisajoneuvojen käyttö	Operation of personal transport equipment
07.2.1	x	Yksityisajoneuvojen varaosat ja lisävarusteet	Spare parts and accessories for personal transport equipment
07.2.1.1.SD		Renkaat	Tyres
07.2.1.2.SD		Yksityisajoneuvojen varaosat	Spare parts for personal transport equipment
07.2.1.3.SD		Yksityisajoneuvojen lisävarusteet	Accessories for personal transport equipment
07.2.2	x	Yksityisajoneuvojen polttoaineet ja voiteluöljyt	Fuels and lubricants for personal transport equipment
07.2.2.1.ND		Diesel	Diesel
07.2.2.2.ND		Bensiini	Petrol

07.2.2.3.ND		Muut yksityisajoneuvojen polttoaineet	Other fuels for personal transport equipment
07.2.2.4.ND		Voiteluaineet	Lubricants
07.2.3	x	Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus	Maintenance and repair of personal transport equipment
07.2.3.0.S		Yksityisajoneuvojen huolto ja korjaus	Maintenance and repair of personal transport equipment
07.2.4	x	Muut yksityisajoneuvoihin liittyvät palvelut	Other services in respect of personal transport equipment
07.2.4.1.S		Autotallin, pysäköintipaikan ja yksityisajoneuvojen vuokraus	Hire of garages, parking spaces and personal transport equipment
07.2.4.2.S		Käyttömaksut ja pysäköintimaksut	Toll facilities and parking meters
07.2.4.3.S		Ajo-opetus, ajokokeet ja ajokortit sekä auton katsastus	Driving lessons, tests, licences and road worthiness tests
07.3	x	Liikennepalvelut	Transport services
07.3.1	x	Matkustajien kuljetus rautatieliikenteessä	Passenger transport by railway
07.3.1.1.S		Matkustajien kuljetus junalla	Passenger transport by train
07.3.1.2.S		Matkustajien kuljetus maanalaisella ja raitiovaunulla	Passenger transport by underground and tram
07.3.2	x	Matkustajien kuljetus tieliikenteessä	Passenger transport by road
07.3.2.1.S		Matkustajien kuljetus linja-autolla	Passenger transport by bus and coach
07.3.2.2.S		Matkustajien kuljetus taksilla ja kuljettajalla varustetulla vuokra-autolla	Passenger transport by taxi and hired car with driver
07.3.3	x	Matkustajien kuljetus lentoliikenteessä	Passenger transport by air
07.3.3.X.S		Matkustajien kuljetus lentoliikenteessä	Passenger transport by air
07.3.4	x	Matkustajaliikenne meri- ja sisävesiliikenteessä	Passenger transport by sea and inland waterway
07.3.4.X.S		Matkustajaliikenne meri- ja sisävesiliikenteessä	Passenger transport by sea and inland waterway
07.3.5	x	Yhdistetty matkustajaliikenne	Combined passenger transport
07.3.5.0.S		Yhdistetty matkustajaliikenne	Combined passenger transport
07.3.6	x	Muut kuljetuspalvelut	Other purchased transport services
07.3.6.X.S		Muut kuljetuspalvelut	Other purchased transport services
08	x	VIESTINTÄ	COMMUNICATION
08.1	x	Postipalvelut	Postal services
08.1.0	x	Postipalvelut	Postal services
08.1.0.1.S		Kirjeiden käsittelypalvelu	Letter handling services
08.1.0.9.S		Muut postipalvelut	Other postal services
08.2	x	Puhelin- ja faksilaitteet	Telephone and telefax equipment
08.2.0	x	Puhelin- ja faksilaitteet	Telephone and telefax equipment
08.2.0.X.D		Puhelin- ja faksilaitteet	Telephone and telefax equipment
08.3	x	Puhelin- ja faksipalvelut	Telephone and telefax services
08.3.0	x	Puhelin- ja faksipalvelut	Telephone and telefax services
08.3.0.1.S		Kiinteän puhelinverkon palvelut	Wired telephone services
08.3.0.2.S		Langattoman puhelinverkon palvelut	Wireless telephone services
08.3.0.3.S		Internet-yhteyksien tarjontaan liittyvät palvelut	Internet access provision services
08.3.0.4.S		Yhdistetyt telepalvelut	Bundled telecommunication services
08.3.0.5.S		Muut tiedonsiirtopalvelut	Other information transmission services
09	x	KULTTUURI JA VAPAA-AIKA	RECREATION AND CULTURE
09.1	x	Audiovisuaaliset laitteet, valokuvauslaitteet ja tietojenkäsittelylaitteet	Audio-visual, photographic and information processing equipment
09.1.1	x	Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytetyt laitteet	Equipment for the reception, recording and reproduction of sound and picture

Kansantalouden tilinpito

09.1.1.1.D		Äänen vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytetyt laitteet	Equipment for the reception, recording and reproduction of sound
09.1.1.2.D		Äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käyttävät laitteet	Equipment for the reception, recording and reproduction of sound and vision
09.1.1.3.D		Kannettavat äänen- ja kuvantoistolaitteet	Portable sound and vision devices
09.1.1.9.D		Muut äänen ja kuvan vastaanottoon, tallennukseen ja toistoon käytettävät laitteet	Other equipment for the reception, recording and reproduction of sound and vision
09.1.2	x	Valokuvaus- ja elokuva-laitteet ja optiset laitteet	Photographic and cinematographic equipment and optical instruments
09.1.2.X.D		Valokuvaus- ja elokuva-laitteet ja optiset laitteet	Photographic and cinematographic equipment and optical instruments
09.1.3	x	Tietojenkäsittelylaitteet	Information processing equipment
09.1.3.1.D		Tietokoneet	Personal computers
09.1.3.2.D		Tietojenkäsittelylaitteiden lisävarusteet	Accessories for information processing equipment
09.1.3.3.D		Ohjelmistot	Software
09.1.3.4.D		Laskimet ja muut tietojenkäsittelylaitteet	Calculators and other information processing equipment
09.1.4	x	Tallennusvälineet	Recording media
09.1.4.1.SD		Valmiiksi tallennetut tallennusvälineet	Pre-recorded recording media
09.1.4.2.SD		Tallentamattomat tallennusvälineet	Unrecorded recording media
09.1.4.9.SD		Muut tallennusvälineet	Other recording media
09.1.5	x	Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus	Repair of audio-visual, photographic and information processing equipment
09.1.5.0.S		Audiovisuaalisten laitteiden, valokuvauslaitteiden ja tietojenkäsittelylaitteiden korjaus	Repair of audio-visual, photographic and information processing equipment
09.2	x	Muut kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvät suuret kestopulustustavarat	Other major consumer durables for recreation and culture
09.2.1	x	Suuret ulkokäyttöön tarkoitetut kestopulustustavarat	Major durables for outdoor recreation
09.2.1.X.D		Suuret ulkokäyttöön tarkoitetut kestopulustustavarat	Major durables for outdoor recreation
09.2.2	x	Soittimet ja muut sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-ajan kestopulustustavarat	Musical instruments and major durables for indoor recreation
09.2.2.X.D		Soittimet ja muut sisäkäyttöön tarkoitetut vapaa-ajan kestopulustustavarat	Musical instruments and major durables for indoor recreation
09.2.3	x	Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestopulustustavaroiden huolto ja korjaus	Maintenance and repair of other major durables for recreation and culture
09.2.3.0.S		Kulttuuriin ja vapaa-aikaan liittyvien muiden kestopulustustavaroiden huolto ja korjaus	Maintenance and repair of other major durables for recreation and culture
09.3	x	Muut vapaa-aikaan liittyvät tarvikkeet ja laitteet, puutarhanhoito ja lemmikkieläimet	Other recreational items and equipment, gardens and pets
09.3.1	x	Pelit, lelut ja harrastusvälineet	Games, toys and hobbies
09.3.1.1.SD		Pelit ja harrastusvälineet	Games and hobbies
09.3.1.2.SD		Lelut ja juhliin liittyvät tavarat	Toys and celebration articles
09.3.2	x	Urheilu-, retkeily- ja ulkoiluvälineet	Equipment for sport, camping and open-air recreation
09.3.2.X.SD		Urheilu-, retkeily- ja ulkoiluvälineet	Equipment for sport, camping and open-air recreation
09.3.3	x	Puutarhat, kasvit ja kukat	Garden, plants and flowers
09.3.3.1.SD		Puutarhatarvikkeet	Garden products
09.3.3.2.ND		Kasvit ja kukat	Plants and flowers
09.3.4	x	Lemmikkieläimet ja niihin liittyvät tuotteet	Pets and related products
09.3.4.1.SD		Lemmikkieläinten hankinta	Purchase of pets
09.3.4.2.ND		Lemmikkieläintuotteet	Products for pets
09.3.5	x	Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut	Veterinary and other services for pets
09.3.5.0.S		Eläinlääkintäpalvelut ja muut lemmikkieläinpalvelut	Veterinary and other services for pets

Kansantalouden tilinpito

09.4	x	Kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelut	Recreational and cultural services
09.4.1	x	Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut	Recreational and sporting services
09.4.1.X.S		Vapaa-aikaan ja urheiluun liittyvät palvelut	Recreational and sporting services
09.4.2	x	Kulttuuripalvelut	Cultural services
09.4.2.1.S		Elokuvateatterit, teatterit ja konsertit	Cinemas, theatres, concerts
09.4.2.2.S		Museot, kirjastot ja eläintarhat	Museums, libraries, zoological gardens
09.4.2.3.S		Televisio- ja radiolupamaksut, maksulliset lähetykset	Television and radio licence fees, subscriptions
09.4.2.4.S		Kulttuuriin liittyvien laitteiden ja varusteiden vuokraus	Hire of equipment and accessories for culture
09.4.2.5.S		Valokuvauspalvelut	Photographic services
09.4.2.9.S		Muut kulttuuripalvelut	Other cultural services
09.4.3	x	Rahapelit	Games of chance
09.4.3.0.S		Rahapelit	Games of chance
09.5	x	Sanomalehdet, kirjat ja paperitavarat	Newspapers, books and stationery
09.5.1	x	Kirjat	Books
09.5.1.X.SD		Kirjat	Books
09.5.2	x	Sanoma- ja aikakauslehdet	Newspapers and periodicals
09.5.2.1.ND		Sanomalehdet	Newspapers
09.5.2.2.ND		Aikakauslehdet	Magazines and periodicals
09.5.3	x	Sekalaiset painotuotteet	Miscellaneous printed matter
09.5.3.0.ND		Sekalaiset painotuotteet	Miscellaneous printed matter
09.5.4	x	Paperitavarat ja piirustustarvikkeet	Stationery and drawing materials
09.5.4.X.ND		Paperitavarat ja piirustustarvikkeet	Stationery and drawing materials
09.6	x	Valmismatkat	Package holidays
09.6.0	x	Valmismatkat	Package holidays
09.6.0.X.S		Valmismatkat	Package holidays
10	x	KOULUTUS	EDUCATION
10.X	x	Koulutus	Education
10.X.X	x	Koulutus	Education
10.X.X.X.S		Koulutus	Education
11	x	RAVINTOLAT JA HOTELLIT	RESTAURANTS AND HOTELS
11.1	x	Ravintola-, kahvila- ja muut ateriapalvelut	Catering services
11.1.1	x	Ravintolat, kahvilat ja muut vastaavat	Restaurants, cafes and the like
11.1.1.1.S		Ravintolat, kahvilat ja virkistyspaikoissa myyty ruoka ja juoma	Restaurants, cafes and dancing establishments
11.1.1.2.S		Pika-, nouto- ja tilausruokapalvelut	Fast food and take away food services
11.1.2	x	Ruokalat	Canteens
11.1.2.0.S		Ruokalat	Canteens
11.2	x	Majoituspalvelut	Accommodation services
11.2.0	x	Majoituspalvelut	Accommodation services
11.2.0.1.S		Hotellit, motellit, majatalot ja muut vastaavat majoituspalvelut	Hotels, motels, inns and similar accommodation services
11.2.0.2.S		Lomakylät, leirintäalueet, retkeilymajat ja muut vastaavat majoituspalvelut	Holiday centres, camping sites, youth hostels and similar accommodation services
11.2.0.3.S		Muut majoituspalvelut	Accommodation services of other establishments
12	x	MUUT TAVARAT JA PALVELUT	MISCELLANEOUS GOODS AND SERVICES
12.1	x	Henkilökohtainen hygienia ja kauneudenhoito	Personal care

12.1.1	x	Kampaamot, parturit ja kauneushoitolat	Hairdressing salons and personal grooming establishments
12.1.1.1.S		Miesten ja lasten parturi- ja kampaamopalvelut	Hairdressing for men and children
12.1.1.2.S		Naisten kampaamopalvelut	Hairdressing for women
12.1.1.3.S		Kauneudenhoitopalvelut	Personal grooming treatments
12.1.2	x	Henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut sähkökäyttöiset laitteet	Electric appliances for personal care
12.1.2.X.SD		Henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut sähkökäyttöiset laitteet	Electric appliances for personal care
12.1.3	x	Muut henkilökohtaisen hygienian hoitoon tarkoitetut laitteet ja tuotteet	Other appliances, articles and products for personal care
12.1.3.1.SD		Muut kuin sähkökäyttöiset laitteet	Non-electric appliances
12.1.3.2.ND		Henkilökohtaiset hygienia-, kauneudenhoito- ja kosmetiikkatuotteet	Articles for personal hygiene and wellness, esoteric products and beauty products
12.2	x	Prostituutio	Prostitution
12.2.0	x	Prostituutio	Prostitution
12.2.0.0.S		Prostituutio	Prostitution
12.3	x	Henkilökohtaiset esineet, muualle luokittelemattomat	Personal effects n.e.c.
12.3.1	x	Korut, kellot ja rannekellot	Jewellery, clocks and watches
12.3.1.1.D		Korut	Jewellery
12.3.1.2.D		Kellot ja rannekellot	Clocks and watches
12.3.1.3.S		Korujen, kellojen ja rannekellojen korjaus	Repair of jewellery, clocks and watches
12.3.2	x	Muut henkilökohtaiset esineet	Other personal effects
12.3.2.1.SD		Laukut ja matkustustarvikkeet	Travel goods
12.3.2.2.SD		Vauvantarvikkeet	Articles for babies
12.3.2.3.S		Henkilökohtaisten esineiden korjaus	Repair of other personal effects
12.3.2.9.SD		Muut henkilökohtaiset esineet, muualle luokittelemattomat	Other personal effects n.e.c.
12.4	x	Sosiaalipalvelut	Social protection
12.4.0	x	Sosiaalipalvelut	Social protection
12.4.0.X.S		Sosiaalipalvelut	Social protection
12.5	x	Vakuutukset	Insurance
12.5.1	x	Henkivakuutukset	Life insurance
12.5.1.0.S		Henkivakuutukset	Life insurance
12.5.2	x	Asumiseen liittyvät vakuutukset	Insurance connected with dwelling
12.5.2.0.S		Asumiseen liittyvät vakuutukset	Insurance connected with dwelling
12.5.3	x	Terveysteen liittyvät vakuutukset	Insurance connected with health
12.5.3.X.S		Terveysteen liittyvät vakuutukset	Insurance connected with health
12.5.4	x	Liikenteeseen liittyvät vakuutukset	Insurance connected with transport
12.5.4.1.S		Moottorijoneuvovakuutukset	Motor vehicle insurance
12.5.4.2.S		Matkavakuutukset	Travel insurance
12.5.5	x	Muut vakuutukset	Other insurance
12.5.5.0.S		Muut vakuutukset	Other insurance
12.6	x	Rahoituspalvelut, muualle luokittelemattomat	Financial services n.e.c.
12.6.1	x	Välilliset rahoituspalvelut (FISIM)	FISIM
12.6.1.1.S		Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) lainoista	FISIM on loans
12.6.1.2.S		Välilliset rahoituspalvelut (FISIM) talletuksista	FISIM on deposits

12.6.2	x	Muut rahoituspalvelut, muualla luokittelemattomat	Other financial services n.e.c.
12.6.2.X.S		Muut rahoituspalvelut, muualla luokittelemattomat	Other financial services n.e.c.
12.7	x	Muut palvelut, muualla luokittelemattomat	Other services n.e.c.
12.7.0	x	Muut palvelut, muualla luokittelemattomat	Other services n.e.c.
12.7.0.X.S		Muut palvelut, muualla luokittelemattomat	Other services n.e.c.
D	x	KESTOKULUTUSTAVARAT	DURABLE GOODS
ND	x	LYHYTIKÄISET TAVARAT	NON-DURABLE GOODS
S	x	PALVELUT	SERVICES
SD	x	PUOLIKESTÄVÄT KULUTUSTAVARAT	SEMI-DURABLE GOODS
P31 DC S14	x	KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT SUOMESSA	CONSUMPTION EXPENDITURE OF HOUSEHOLDS IN FINLAND
TUR S14	x	TURISMIMENOT	EXPENDITURE ON TOURISM
P33 S14		Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	Consumption expenditure of resident households in the rest of the world
P34 S14		Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	Consumption expenditure of non-resident households in Finland
P31 NC S14	x	SUOMALAISTEN KOTITALOUKSIEN KULUTUSMENOT	CONSUMPTION EXPENDITURE OF RESIDENT HOUSEHOLDS
P31 S15	x	Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutusmenot	Consumption expenditure of non-profit institutions
P31 DC S14+S15	x	YKSITYISET KULUTUSMENOT SUOMESSA	PRIVATE CONSUMPTION EXPENDITURE IN FINLAND
P31 NC S14+S15	x	YKSITYISET KULUTUSMENOT	PRIVATE CONSUMPTION EXPENDITURE

LIITE 7 Kiinteiden varojen luokitus

Taulukko 218: Kiinteiden varojen luokittelu EKT 2010 ja SKT 2010 mukaan

EKT 2010	SKT 2010 (FI)	SKT 2010 (EN)
	P51 Kiinteän pääoman bruttomuodostus	P51 Gross fixed capital formation
AN.1	TOT Varat yhteensä	TOT Gross fixed capital formation, total
AN.11	N11 Kiinteät varat	N11 Fixed assets
AN.111	N111 Asuinrakennukset	N111 Dwellings
AN.112	N112 Muut rakennukset ja rakennelmat	N112 Other buildings and structures
AN.1121	N1121 Muut talorakennukset	N1121 Non-residential buildings
AN.1122	N1122 Maa- ja vesirakennukset	N1122 Other structures
AN.1123	N1123 Maanparannukset	N1123 Land improvements
AN.113	N113 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	N113 Machinery, equipment and transport equipment
AN.1131	N1131 Kuljetusvälineet	N1131 Transport equipment
AN.1132	N1132 Tieto- ja viestintätekniset laitteet	N1132 ICT equipment
	N11321 Tietokoneet ja oheislaitteet	N11321 Computers and peripheral equipment
	N11322 Muut viestintätekniset laitteet	N11322 Other communications technology equipment
AN.1139	N1139 Muut koneet ja laitteet	N1139 Other machinery and equipment
AN.114	N114 Asejärjestelmät	N114 Weapons systems
AN.115	N115 Kasvatettavat biologiset varat	N115 Cultivated biological resources
AN.1151	N1151 Eläinvarat	N1151 Animal resources
AN.1152	N1152 Puu-, viljelykasvi- ja kasvivarat	N1152 Tree, crop and plant resources
AN.116	N116 Valmistamattomien varojen omistusoikeuden siirtokulut	N116 Costs of ownership transfer on non-produced assets

Kansantalouden tilinpito

AN.117	N117 Henkiset omaisuustuotteet	N117 Intellectual property products
AN.1171	N1171 Tutkimus ja kehittäminen	N1171 Research and development
AN.1172	N1172 Mineraalien etsintä ja arviointi	N1172 Mineral exploration and evaluation
AN.1173	N1173 Tietokoneohjelmistot ja tietokannat	N1173 Computer software
AN.1174	N1174 Viihteen, kirjallisuuden ja taiteen alkuperäisteokset	N1174 Entertainment, literary or artistic originals
AN.1179	N1179 Muut henkiset omaisuustuotteet	N1179 Other intellectual property products
	P52 Varastojen muutokset	P52 Changes in inventories
AN.12	N12 Varastot varastotyypeittäin	N12 Inventories by type of inventory
AN.121	N121 Aineet ja tarvikkeet	N121 Materials and supplies
	N1211 Polttoaineet	N1211 Fuels
	N1219 Muut aineet ja tarvikkeet	N1219 Other materials and supplies
AN.122	N122 Keskenenäiset työt	N122 Work-in-progress
AN.1221	N1221 Keskenkasvuiset kasvatettavat biologiset varat	N1221 Work-in-progress on cultivated biological assets
	N1222 Keskenenäiset rakennukset	N1222 Work-in-progress on buildings
	N1223 Keskenenäiset koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	N1223 Work-in-progress on machinery, equipment and transport equipment
	N1229 Muut keskenenäiset työt	N1229 Other work-in-progress
AN.123	N123 Valmisteet	N123 Finished goods
AN.124	N124 Puolustustarvikevarastot	N124 Military inventories
AN.125	N125 Kauppatavarat	N125 Goods for resale
AN.13	N13 Arvoesineet	N13 Valuables
AN.131	N131 Jalometallit ja -kivet	N131 Precious metals and stones
AN.132	N132 Antiikki ja muut taide-esineet	N132 Antiques and other art objects
AN.133	N133 Muut arvoesineet	N133 Other valuables

LIITE 8 *Ulkomaankaupan luokitus*

Taulukko 219: Kansantalouden tilinpidon ulkomaankaupan luokitus

Koodi	Nimike
G11	Ulkomaankauppatilasto (Tullin lähdeaineisto)
G1211	CIF-FOB muunnos: meriliikenteen rahtikuljetus
G1212	CIF-FOB muunnos: ilmaliikenteen rahtikuljetus
G1213	CIF-FOB muunnos: rautatieliikenteen rahtikuljetus
G1214	CIF-FOB muunnos: maantieliikenteen rahtikuljetus
G1215	CIF-FOB muunnos: vakuutuksen tuonti
G12211	Jalostuttaminen ulkomailla: PU-tiedustelu
G12212	Jalostuttaminen ulkomailla: muut kuin kauppatapahtumakoodiin perustuvat
G12213	Jalostuttaminen ulkomailla: Kauppatapahtumakoodit
G12221	Jalostuttaminen Suomessa: täydennykset
G12222	Jalostuttaminen Suomessa: muut kuin kauppatapahtumakoodiin perustuvat
G12223	Jalostuttaminen Suomessa: Kauppatapahtumakoodit
G12231	Tehtaaton tuotanto: ostot
G12232	Tehtaaton tuotanto: myynnit
G12321	Luokituskorjaukset: alustoimitukset satamissa
G12322	Luokituskorjaukset: alustoimitukset lentokentillä
G12323	Luokituskorjaukset: muut alustoimitukset

G1231	Luokituskorjaukset: ei-monetaarinen kulta
G131	Kattavuus: salakuljetus
G132	Kattavuus: verkkokauppa
G133	Kattavuus: yksityishenkilöiden autojen tuonti
G141	Alustoimitukset: satamat
G142	Alustoimitukset: lentokentät
G143	Alustoimitukset: muut
G21	Välityskaupan ostot
G22	Välityskaupan myynnit
G3	Ei-monetaarinen kulta
SA	Tuotannolliset palvelut
SB	Huolto- ja korjauspalvelut, muualla luokittelemattomat
SC11	Meriliikenteen henkilökuljetus
SC12	Meriliikenteen rahtikuljetus
SC13	Meriliikenteen muut palvelut
SC21	Ilmaliikenteen henkilökuljetus
SC22	Ilmaliikenteen rahtikuljetus
SC23	Ilmaliikenteen muut palvelut
SC3A	Avaruusliikenne
SC3B1	Rautatieliikenteen henkilökuljetus
SC3B2	Rautatieliikenteen rahtikuljetus
SC3B3	Rautatieliikenteen muut palvelut
SC3C1	Maantieliikenteen henkilökuljetus
SC3C2	Maantieliikenteen rahtikuljetus
SC3C3	Maantieliikenteen muut palvelut
SC3D1	Sisävesiliikenteen henkilökuljetus
SC3D2	Sisävesiliikenteen rahtikuljetus
SC3D3	Sisävesiliikenteen muut palvelut
SC3E	Putkikuljetus
SC3F	Sähkön siirto
SC3G	Muut kuljetusta avustavat palvelut
SC4	Posti- ja kuriiripalvelut
SDA1	Liikematkailu: tavaroiden ja palveluiden hankinta
SDA2	Liikematkailu: muu
SDB1	Terveydenhuoltoon liittyvä henkilökohtainen matkailu
SDB2	Koulutukseen liittyvä henkilökohtainen matkailu
SDB3	Henkilökohtainen matkailu: muu
SE1	Rakentaminen ulkomailla
SE2	Rakentaminen kotimaassa
SF11Y	Henkivakuutus: palkkiot
SF11Z	Henkivakuutus: saatavat
SF12Y	Rahtivakuutus: palkkiot
SF12Z	Rahtivakuutus: saatavat
SF13Y	Ensivakuutus: palkkiot
SF13Z	Ensivakuutus: saatavat
SF2	Jälleenvakuutus

SF3	Vakuutusta avustavat palvelut
SF41	Eläkepalvelut
SF42	Standardoidut takauspalvelut
SG1	Rahoituspalvelut, pl. FISIM
SG21	FISIM lainat
SG22	FISIM talletukset
SH1	Franchise- ja tavaramerkkien lisensiointimaksut
SH2	Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käyttölisenssit
SH3	Ohjelmistojen jäljentämiseen ja jakeluun liittyvät lisenssit
SH41	Audiovisuaalisten tuotteiden jäljennys- ja/tai jakelulisenssi
SH42	Taidealan tuotteiden jäljentämis- ja/tai jakelulisenssi
SI1	Televiestintäpalvelut
SI21	Tietokoneohjelmistot
SI22	Muut IT-palvelut
SI31	Uutistoimistopalvelut
SI32	Muut tietopalvelut
SJ111	Tutkimus- ja kehityspalvelut
SJ1121	Patenttien myynti/osto
SJ1122	Tutkimus- ja kehittämistyöhön perustuvien tekijänoikeuksien myynti/osto
SJ1123	Teollisten menetelmien ja mallien myynti/osto
SJ1124	Muu T&K omistusoikeuksien myynti/osto
SJ12	Muu kehittäminen ja testaus
SJ211	Lakiasiainpalvelut
SJ212	Laskentatoimen, tilintarkastus-, kirjanpito- ja veroneuvontapalvelut (hallinnon palvelut)
SJ213	Yritys- ja liikkeenjohdon konsultointi- ja suhdetoimintapalvelut
SJ22	Mainonta, markkinatutkimus ja mielipidetutkimukset
SJ311	Arkkitehtipalvelut
SJ312	Insinööripalvelut
SJ313	Tieteelliset ja muut tekniset palvelut
SJ321	Jätteiden käsittely- ja puhdistuspalvelut
SJ322	Maa-, metsä- ja kalatalouteen liittyvät palvelut
SJ323	Kaivostoimintaan sekä öljyn- ja kaasunporaukseen liittyvät palvelut
SJ33	Koneiden ja laitteiden vuokraus ilman käyttäjää (käyttöleasingpalvelut)
SJ34	Kaupankäyntiin liittyvät palvelut
SJ35	Muut liike-elämän palvelut, muualla luokittelemattomat
SK11	Audiovisuaaliset palvelut
SK12	Taidealan palvelut
SK21	Terveyspalvelut
SK22	Koulutuspalvelut
SK23	Kulttuuri- ja virkistyspalvelut
SK24	Muut henkilökohtaiset palvelut
SL1	Suurlähetystöt ja konsulaatit
SL2	Sotilasyksiköt
SL3	Julkishallinnon tavarat ja palvelut, muualla luokittelemattomat

Taulukko 220: Taulukko kaikista investointikertymämenetelmässä käytetyistä keskimääräisistä elini'istä (vuosia)

Toimiala	Toimialan nimi	N111	N1121	N1122	N1123	N1131	N11321	N11322	N1139	N114	N115	N116	N1171	N1172	N1173	N1174
A	Maatalous, metsätalous ja kalatalous															
A01	Kasvinviljely ja kotieläintalous, riistatalous ja niihin liittyvät palvelut		37	43	50	13	7	15	10		8		10		5	
A02	Metsätalous ja puunkorjuu	60	40	30	30	9	7	15	5			25	10		5	
A03	Kalastus ja vesiviljely		40			10	7	15	15				10			
B	Kaivostoiminta ja louhinta															
B05_06	05_06 Kivihiilen ja ruskohiilen kaivu, raakaöljyn ja maakaasun tuotanto												10-			
B07	Metallimalmien louhinta		38-	33	30	8	7	15	22				10	10	5	
B08	Muu kaivostoiminta ja louhinta		30	25	30	7	7	15	17				10		5	
B09	Kaivostoimintaa palveleva toiminta		40	40					17				10			
C	Teollisuus															
C10	Elintarvikkeiden valmistus		40	25		7	7	15	17				10		5	
C11	Juomien valmistus		39	33		7	7	15	18				10		5	
C12	Tupakkatuotteiden valmistus		40	25		7	7	15	19				10		5	
C13	Tekstiilien valmistus		35	40		7	7	15	14				10		5	
C14	Vaatteiden valmistus		37	40		7	7	15	14				10		5	
C15	Nahan ja nahkatuotteiden valmistus		35	40		7	7	15	14				10		5	
C16	Sahatavaran sekä puu- ja korkkituotteiden valmistus		35	25		10	7	15	16				10		5	
C17	Paperin, paperi- ja kartonkituotteiden valmistus		47	39		10	7	15	24				10		5	
C18	Painaminen ja tallenteiden jäljentäminen		42	35		6	7	15	15				10		5	
C19	Koksin ja jalostettujen öljytuotteiden valmistus		43	40		11	7	15	22				10		5	
C20	Kemikaalien ja kemiallisten tuotteiden valmistus		40	35		10	7	15	18				20		5	
C21	Lääkeaineiden ja lääkkeiden valmistus		40	35		10	7	15	18				20		5	
C22	Kumi- ja muovituotteiden valmistus		44	46		8	7	15	16				10		5	
C23	Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus		40	40		10	7	15	18				10		5	
C24	Metallien jalostus		37	31		9	7	15	20				10		5	
C25	Metallituotteiden valmistus (pl. koneet ja laitteet)		36	30		8	7	15	16				10		5	
C26	Tietokoneiden sekä elektronisten ja optisten tuotteiden valmistus		39	33		8	7	15	10				10		5	
C27	Sähkölaitteiden valmistus		40	30		7	7	15	11				10		5	
C28	Muiden koneiden ja laitteiden valmistus		35	32		9	7	15	16				10		5	
C29	Moottoriajoneuvojen, perävaunujen ja puoliperävaunujen valmistus		45	40		9	7	15	14				10		5	
C30	Muiden kulkuneuvojen valmistus		39	44		12	7	15	23				10		5	

Kansantalouden tilinpito

C31	Huonekalujen valmistus		35	35		8	7	15	14				10		5	
C32	Muu valmistus		35	35		8	7	15	14				10		5	
C33	Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus		37	30		8	7	15	16				10		5	
D	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta															
D35	Sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta		52	45		10	7	15	37				10		5	
E	Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito															
E36	Veden otto, puhdistus ja jakelu		50	35	30	8	7	15	23				10		5	
E37	Viemäri- ja jätevesihuolto		50	40		8	7	15	10				10		5	
E38	Jätteen keruu, käsittely ja loppusijoitus; materiaalien kierrätys		47	52	30	9	7	15	13				10		5	
E39	Maaperän ja vesistöjen kunnostus ja muu ympäristönhuolto		50	40		8	7	15	10				10		5	
F	Rakentaminen															
F41	Talonrakentaminen		40	30	25	9	7	15	10			25	10		5	
F41_43	Talonrakentaminen, erikoistunut rakennustoiminta		40				7	15	10				10		5	
F42	Maa- ja vesirakentaminen			35		10										
F42_43	Maa- ja vesirakentaminen, erikoistunut rakennustoiminta	60	40				7	15	10				10		5	
G	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus															
G45	Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus		40	30		10	7	15	15				10		5	
G46	Tukkukauppa (pl. moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien kauppa)		43	30		10	7	15	15				10		5	
G47	Vähittäiskauppa (pl. moottoriajoneuvojen vähittäiskauppa)		40	30		10	7	15	15				10		5	
H	Kuljetus ja varastointi															
H49	Maaliikenne ja putkijohtokuljetus		43	43		10	7	15	13				10		5	
H50	Vesiliikenne		50	40		25	7	15	13				10		5	
H51	Ilmaliikenne		20	40		15	7	15	15				10		5	
H52	Varastointi ja liikennettä palveleva toiminta		42	44		10	7	15	15				10		5	
H53	Posti- ja kuriiritoiminta		40	20		10	7	15	15				10		5	
I	Majoitus ja ravitsemistoiminta															
I55	Majoitus		40	40		10	7	15	15				10		5	
I56	Ravitsemistoiminta		40	30	25	10	7	15	15			25	10		5	
J	Informaatio ja viestintä															
J58	Kustannustoiminta		40	35		6	7	15	15				10		5	10
J59	Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmatuotanto, äänitteiden ja musiikin kustantaminen		50	40		8	7									
J59_60	Elokuva-, video- ja televisio-ohjelmien tuottaminen ja radio- ja televisiotoiminta		50			8	7	15	10				10		5	10

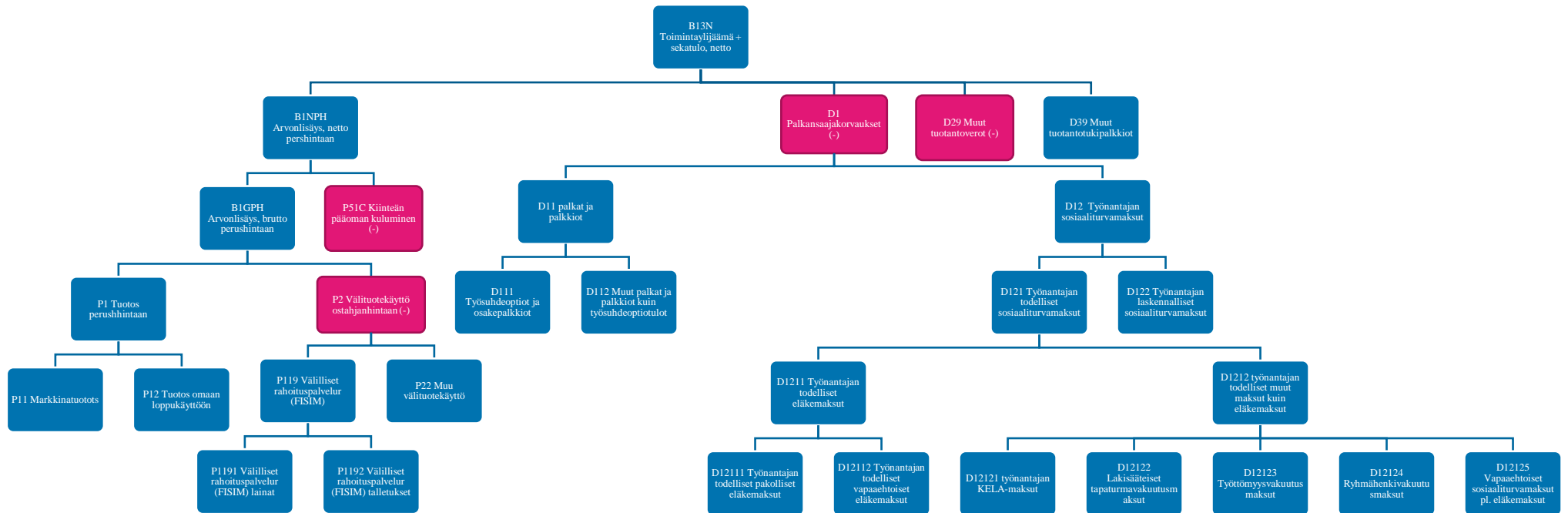

Kansantalouden tilinpito

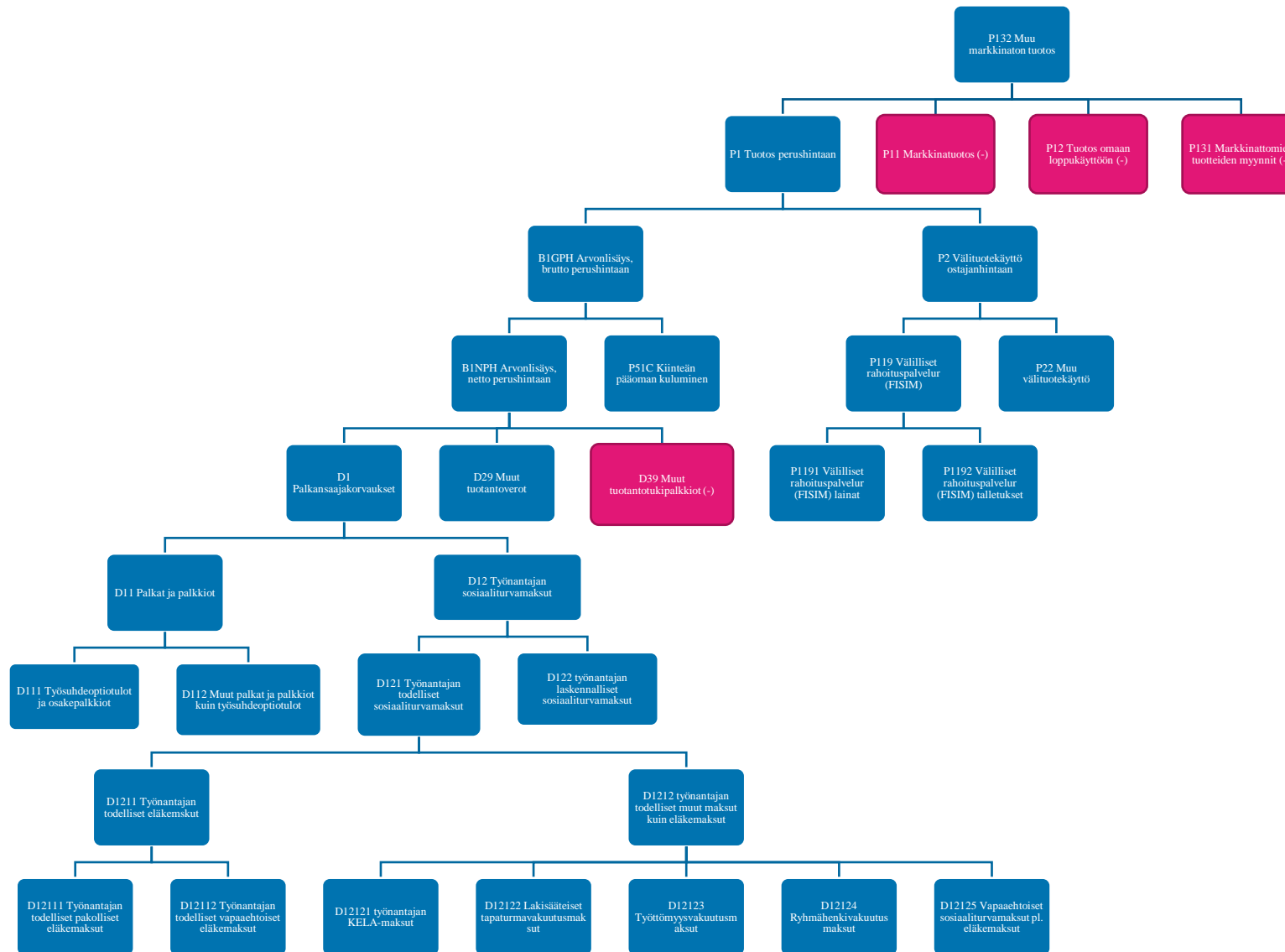
Q87_88	Sosiaalihuollon laitospalvelut ja sosiaalihuolto					10	7	15	15					10		5	
R	Taiteet, viihde ja virkistys																
R90	Kulttuuri- ja viihdetoiminta	60	50	52		9											
R90_91	Kulttuuri- ja viihdetoiminta, kirjastot, arkistot, museot ja muut kulttuurin toiminnot		50			8	7	15	12					10		5	10
R92	Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut		50	40		8	7	15	10					10		5	10
R93	Urheilutoiminta ja huvi- ja virkistyspalvelut	60	50	48	25	9	7	15	11		8			10		5	10
S	Muu palvelutoiminta																
S94	Järjestöjen toiminta		50		70	8	7	15	14					10		5	
S95	Tietokoneiden, henkilökohtaisten ja kotitaloustavaroiden korjaus		40	30		9	7	15	15					10		5	
S96	Muut henkilökohtaiset palvelut		50	40		10	7	15	10			25		10		5	
T	Kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön																
T97_98	Kotitalouksien toiminta työnantajina, eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön													10			
U	Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta																
X	Erittelemätön toiminta																
	Keskimääräinen varan kokonaiselinikä	60	41	37	35	9	7	15	14	25	8	25	10	10	5	10	

LIITE 10 Esimerkkejä tilijärjestelmälaskusäännöistä

Kuva 19: Toimialoittaisten tuotantotilien taloustoimilaskusääntö markkinatuottajilla ja omaan loppukäyttöön tuottajilla (T10, T20; pl. keskuspankki)

Kuva 20: Toimialoittaisten tuotantotilien taloustoimilaskusääntö muilla markkinattomilla tuottajilla (T30)